

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

De S. Dionysio Areopagita Episcopo Martyre Athenis In Græcia
Commentarius Prævius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](#)

DE S. DIONYSIO AREOPAGITA

EPISCOPO MARTYRE

ATHENIS IN GRÆCIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS

§ I. Qua occasione et quando Hilduinus Areopagitica, in quibus S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi confudit, adornarit; qua fide id præstiterit, et quæ Acta antiquiora sibi præludentia habuerit.

VEROSIMILIS
SUB ADRIANO
IMPERATORE.
Hilduiniana
Dionysii
Acta, quæ
primo loco
hic discutien-
da,

Ut ab ipso statim Commentarii hujus initio, quam merito S. Dionysium Areopagitam, Atheniensem episcopum ac martyrem, qui in Martyrologio Romano hodierno aliisque nonnullis Fastis sacris cum Rustico et Eleutherio, veluti suis in martyrio sociis, hodie conjungitur, abs hisce hic sejungam, unicuique patereret, sane perquam libenter, sanctum illum antistitem a S. Dionysio, Parisiensi episcopo ac martyre, qui Rusticum et Eleutherium in martyrio socios habuit, diversum esse seu distinctum jam nunc ostenderem. Verum quo id infra commodius juxta ac validius prestem, expedire arbitror, ut Acta Dionysiana omnia aut eorumdem saltem præcipua, quæ S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi confundunt eore conducent, prius re censeam ac potissimum, quo quæque in pretio habenda sint, lectorem edoceam. At vero, cum illa, seu Græce seu Latine conscripta, multiplicia sint ac varia, a quibusnam potius exordiar? Haud esse, quæ Hilduinus, Sandionysianus in Francia seculo nono abbas, concinnavit, reliquis omnibus antiquiora, ex infra dicendis evadet perspicuum. Verum, etsi id ita sit, ac proin ab Actis, quæ contextis ab Hilduno præierint, initium, spectato ordine chrono, foret ducendum, abs hisce tamen C postremis facere id lubet, quod, cum e lucubrationibus omnibus, quæ utrumque dictum Dionysium confundant, aliae eidem contexta ab Hilduno recentiores sint, alias vero tales saltem aut videantur, aut videri non nemini queant, commodissime simul atque ordinate a Dionysianis Hilduni Actis ad quæcumque alia, in quibus, uti in hisce, ambo Dionysii confunduntur, discutienda sermo possit deduci.

Ludovicus
Pio impera-
tore per epi-
stolam,

2 Ad rem ipsam veniamus. Annus agebatur seculi noni quartus; supra trigesimum, cum Ludovicus imperator, cognomento Pius, qui anno proxime antecedenti, Lothario, Pipino et Ludovico filiis rebellantibus, exauktoratus fuerat, Lothario natu majori, qui eum detinebat captivum, a duobus atiis, Pipino scilicet et Ludovico, modo indigno, quo a Lothario habebatur pater, tandem ad arma commotis, fugam arripere compulso, in libertatem pristinamque etiam auctoritatem, uti annalistæ aliquie rerum Francicarum scriptores memorie passim produnt, sicut assertus. Porro imperator felicem illum rerum suarum conversionem, quæ ei, dum in

Sandionysiano Franciæ monasterio, mutatis subinde captivitatis locis, custodiebatur, obvenerat, S. Dionysio, singulari illius asceterii patrono nominatim referebat acceptam, hinc illius Sospitoris sui gloriam promovere desiderans Hilduno, Sandionysiano tunc abbat, in mandatis dedit, ut quæcumque de S. Dionysio, Parisiensi antistite, quem ipse, non secus ac Hildunus, cum S. Dionysio Areopagita unum atque eundem faciebat, studio impigro seu e libris, abs hoc, ut putabat, conscriptis, seu ex aliis vel Græce vel Latine exaratis codicibus monumentis haberet comperta undequaque colligeret, compendiobusque, quo sublevata lectionis tædio, facile ac omnibus cum utilitate ac fructu legi noscique possent, stylo uniformi atque æquali exponeret. Ita ea ipsa ad Hilduinum Ludovici imperatoris, ea id præcipiens, docemur epistola, quæ apud Surium, Colonice Agrippinæ anno 1618 (hac legendarii seu hagiologi hujus editione, quod lectori hic studio annotatum velim, in Commentarii hujus recursu semper utor) typis recusum, Hilduni ad imperatorem Ludovicum rescripto, subjectisque et huic et ejusdem Hilduni ad cunctos ecclesias Catholicae filios epistolæ Dionysianis Actis hodie præfigitur. Audi, qui is princeps in monumento illo num. 3 Hilduinum alloquatur.

F
3 Sed et nos, inquit, multis ac frequentibus largitionibus beneficia ejus (S. Dionysii) sumus experti, præcipue tamen in humanae varietatis eventu, quo Dei, ut semper fatendum est, justo iudicio in virga eruditiois sue visitati et baculo speciosæ misericordiae ejus ante prescriptum altare per merita et solatium domini ac piissimi patris nostri Dionysii virtute divina rerecti et restituti sumus, cingulumque militare iudicio atque autoritate episcopali resumpsimus, et usque ad præsens ipsius gratiose adjutorio sustentamur. Idcirco, venerabilis custos ac cultor ipsius provisoris et adjutoris nostri domini Dionysii, monere te volumus, ut, quicquid de ejus notitia ex Graecorum historiis per interpretationem sumptum vel quod ex libris ab eo patrio sermone conscriptis, et authoritatis nostræ jussione ac tuo sagaci studio interpretumque sudore in nostram linguam explicatis, huic negotio inseri fuerit congruum, quodque etiam in Latinis codicibus jam inde habes inventum, adjunctis eis, quæ in libello ejus Passionis continentur,

cujus pars
hic recitatatur.

A tinentur, nec non et illis, que in tomis vel chartis vetustissimis armarii Parisiacæ ecclesiæ, sacrae videlicet sedis sua, prolatis inveneras, et obtutibus nostræ serenitatis ostenderas, secundum quod rerum, causarum et temporum convenientiam neveris, in corpus unum redigas, atque uniformem textum exinde componas, quatenus devotis compendiosius valeant innoscendi et fastidiosis minusve capacibus, vel studiosis lectionis possit tedium sublevare, pariterque omnibus ædificationis utilitas provideri.

imperante,
anno 835
fuerit con-
scripta,

4 Ita hactenus Ludovicus imperator; hoc autem illius seu monito seu præcepto Hilduinus, qui insuper, ut Dionysii gesta laudesque prosequeretur, stimulo haud indigebat, impulsus operi illico manu admirabiliter, sanctique, illius martyris diversis et monumentis Acta collegit, compendioseque, ex sat prolixe tamen, a se exposita ad eundem imperatore transmisit, addito etiam, quod supra memoravi, rescripto seu responsoria ad illum epistola. Porro Ludovici epistola, Hilduni ad hanc rescriptum alteraque item, quam eodem circiter, quo id, tempore scriptam puto, ejusdem Hilduini ad cunctos sanctæ catholice

B matris Ecclesiæ filios epistola una cum lucubratione, qua, quod sibi jussum ab imperatore fuerat, scriptoris fecit, recepto loquendi modo Areopagistica vocantur, eodemque ordine, quo hic modo recensita a me sunt, hodie apud Surium extant vulgata. At vero, sciscitabere, quo anno circiter Hilduinus triadicâ Scripta acnominatione lucubrationem, qua Dionysii martyrium ac gesta est complexus, concinnavit? Epistola, qua, ut sancti illius martyris Acta litteris commendaret, Ludovicus imperator præcepit, certe annum, uti ex supra dictis liquet, 834 scripta non est; imo vero, cum princeps ille, sese a restituta sibi, quod, ut dictum, anno 834 evenit, auctoritate pristina ad illud usque tempus, quo jussit Dionysii Acta conscribi, gratioso sancti hujus martyris adiutorio sustentatum fuisse, in dicta epistola (adi, qua proxime recitavi, hujus verba) asseverat, itaque, temporis aliquod spatiū inter restitutam sibi auctoritatem, scriptamque eamdem epistolam intercessisse, innuat, fuerit ea fortassis haud ante annum 835 conscripta. Quæcum ita sint, statimque Hilduinus, uti ipsem

C in dicto Rescripto num. 2 satis indicat, a delata ista ad se epistola Dionysii Acta collegerit ac descripserit, lucubrationem, qua id fecit, certe non ante annum 834, verosimilimeque anno, proxime hunc secuto, adornari; ut certe, cum nihil etiam, vel illam, vel binas supra dictas, quarum alteram ad Ludovicum imperatorem, alteram ad cunctos Ecclesiæ catholicae filios Hilduinus dedit, epistolas anno 836 exaratas nondum fuisse, suadeat, scriptoris hujus Areopagistica nec citius quam anno 834, nec serius quam anno 836, ac proin anno circiter 835 fuerint conscripta.

ac quamvis
a deo, spe-
cata, qua
exarata sunt
statue, ma-
gni preti-
non sint,

5 Atque ita tempus, quo concinnari ea con-
tigerit, sat prope determinatum habemus; nunc
quo in prelio ex auctoris seu ætate, seu sinceritate ac fide sint habenda, inquirendum. Ac primo quidem cum is, utpote seculi noni, ut jam declaratum, scriptor, a rebus, quas de Dionysio memoria in iis prodit, quingentis amplius annis, etiæ etiam sanctum hunc non citius quam seculi quarti initio martyrium subiisse statuerimus, remotus vixerit, cui illas, queso, sola sua auctoritate certas atque indubitatas efficiat? Quod au-

tem ad sinceritatem, qua usus sit, spectat, male in antiquis tum monumentis, tum auctoribus citandis fidei a Launoy in variis, quæ contra Areopagistica contexuit, Opusculis insimulatur. Verum, etsi quidem nec Hilduinus apogiam scribere, nec opinionem, qua is Dionysum Parisiensem cum Areopagita eundem facit, amplecti sit animus, hic tamen, an merito a Launoy abbatis illius candor seu sinceritas labefactetur, discutiendum censeo, quod ab hac partin dependeant tum alia non pauca, tum maxime, quæ de Passionis Dionysiane ab Hilduino conscripla genesi seu fontibus, e quibus præcipue lucubratio isthac promanarit, hic in antecessum disserere constitui; quo scilicet, quam fidem singuli atque adeo, hisce etiam spectatis, prefata Passio, hujusque auctor mereantur, patescat. Launoyus, quem et alii sunt secuti, in suo de Hilduini Areopagiticis Judicio capita diversa quinque, ex auctoribus seu monumentis adhuc existantibus repetita, adducit; in quibus cum falsitas seu mala Hilduini fides apertissime, ut contendit, se prodat, scriptoris hujus in aliis pariter, quæ ex auctoribus seu monumentis non existantibus repetuntur, vacillare sinceritatem E seu fidem, concludit, cum mendaci nec vera dicenti credatur. Ut ordinem, quo a Launoy proponuntur, observe, abs illo, quod primum apud hunc est, duco initium.

6 Hilduinus in suo ad Ludovicum imperato-rem Rescripto num. 3 sic habet: Genere siquidem eum (S. Dionysium nempe) nobilissimum,

corum tamem
auctor in Lu-
ca seu Apo-
stolorum

S. Philosophiae magisterio insignem apud Athenas claruisse, et aliarum historiarum, et Actuum Apostolorum testimonio secula præsca seu instantia cognoverunt: Luce autem, Actuum Apostolorum auctori, egregie ab Hilduino hic imponi, Launoyus in suo de scriptoris hujus Areopagiticis Judicio num. 5 contendit. Ita animo comparatus est, quod in Actibus Apostolorum Lucas de Dionysii nec genere generis nec nobilitate, nec Philosophiae magisterio loquatur, imo nihil omnino tradat, ea quo vel alterutrum, vel utrumque legitimate colligatur. Et vero in Actibus Apostolorum haec dumtaxat, quæ ad Dionysium spectant, cap. 17 leguntur: Quidam vero viri et (Paulo) adhærentes crediderunt, in quibus et Dionysius Areopagita, et mulier nomine Damaris, et alii cum eis; ubi certe disertis seu expressis verbis Dionysius nec genus generis nobilitas, nec Philosophiae magisterium commemo- ratur. Verum nihilne etiam in sacro illo textu cubat, unde saltem Hilduinus, Dionysii et generis nobilitatem et Philosophiae magisterium pri- scis seculis ex Actibus Apostolorum innoluisset, colligere seu merito opinari potuerit? Id sane ego cum Launoy asseverare non ausim. Quid si enim ex Areopagite seu dignitate seu titulo, qui in dicto textu a Luca Dionysio tribuitur, præscis seculis et nobile hujus genus et Philosophiae magisterii fuisse compertum, Hilduinus existimat?

7 Certe, cum apud Athenienses, uti ex Iso- crate in Oratione Areopagistica, S. Maximo in Praefatione ad S. Dionysium, Budæ in Pandectas, Sigonio de Republica Atheniensium aliisque non paucis scriptoribus palam est, in Areopagitarum seu Areopagi judicium numerum non nisi, qui simul et generis nobilitate et Sapientiae seu Philosophie laude essent illustres, adsciscerent, ita haud infundate existimare potuit, regre etiam ipsa existimasse videtur. Ea etiam quantum ad hoc

AUCTORE
C. B.

hoc postremum sedet sententia, quod Hilduinus alioquin iis, qui, quod nullo negotio, passim intra manus existantibus Apostolorum Actibus fieri potuisset, mendaciū eum ac imposturā, uti postea Launoyus fecit, ex iisdem Actibus accusant, os occludere nequisset, rationeque nulla, virum honoratum ac prudentem, qualis Hilduinus fuit, periculo adeo manifesto famam suam fuisse objecturum, verosimile appareat. Atque ita primum intentatae Hilduino a Launoyo accusationis caput evanescit; ad bina alia, quae id proxime excipiunt, jam progredior. Mulierem, nomine Damarim, a S. Paulo Apostolo, uti in Actibus Apostolorum cap. 17 refertur, cum Dionysio Areopagita Athenis conversam, Hilduinus hujus uxorem in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 3 appellat; cum autem pro opinione, ex qua id facit, Actus Apostolorum ac S. Ambrosium citet, Launoyus perperam id abs illi fieri contendit, hincque secundum ac tertium suū contra eundem accusationis caput repetit. Verum, etsi quidem cum Dionysio Areopagita Damarim connubio fuisse conjunctam, Actus

B Apostolorum nupsiam aperte edicant, Hilduino tamen ratio omnis haud defuit, cur in hisce illud, uti etiam omnem seu totam, quod Launoyus pariter carpit, Dionysii domum fuisse conversam, sat clare indicari, existimaret. Liquido id patescet ex iis, quae, dum infra de Dionysii Areopagite genere ac conditione tractabo, in medium adducam.

S. Ambrosio 8 Quod modo ad Ambrosium, ab Hilduino pariter in causa jam dicta citatum, pertinet, Damarim quidem abs hoc Dionysii Areopagite uxorem, contra ac Hilduinum ait, in epistola ad Vercellenses non vocari, Launoyus affirmat, addens etiam, epistolam illam suspectæ fidei a pluribus haberi. Verum in Parisiensi anni 1690 Operum S. Ambrosii editione genuinis sancti hujus Mediolanensis antistitis epistolis accensetur, ibidemque tom. 2, col. 1028, num. 22 diserte habet: Dionysius Areopagites eum Damaris uxore sua aliisque multis creditit: Benedictini autem monachi, qui editionem illam curarunt, Ita omnes edit. ac plures MSS., excepta Rom. edit. ubi habetur "muliere sua, " habere seu legere, in Annotationibus subjectis observant, adduntque, paucis interpositis, alibi insuper Damarm ab Ambroso vocari Dionysii Areopagite uxorem. Quid si ergo, cum Damaris Dionysii Areopagite uxori in pluribus, ut docent, MSS. Operum S. Ambrosii codicibus appellatur, talis etiam codex Hilduino præluxerit? Id certe vero neutiquam appareat ab simile, uti nec ex ipsis, quemadmodum infra dicenda ostendat, Apostolorum Actibus, et Damarim Dionysii Areopagite extitisse uxorem et hunc cum illa domo sua tota ab Apostolo Paulo esse conversum, a scriptore illo re etiam ipsa fuisse existimatum; ut enimvero e secundo ac tertio non magis quam ex primo accusationis a Launoyo contra Hilduinum adductæ capite mala hujus fides evincatur: num id forsitan quarto conficiatur, modo examinemus.

^{Christi Domini actione} 9 Hilduinus in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. xi hunc loquitur in modum: Quoniam non ibi (in Passione S. Dionysii) scribitur, eum episcopum a B. Clemente consecratum, sed apostolum totius Galliae fuisse ordinatum: de qua ordinatione Apostolatus, nisi ad alia se inventio nostra dirigeret, et ex Apostolorum Actibus et ipsius Domini actione auctori-

tatis exemplum sufficienter his scriptis possemus inferre: Hæc autem Hilduni verba Launoyus in suo de Areopagitice Judicio num. 8 ita excipiunt: At neque in Actibus Apostolorum, neque in Euangeliis, quibus actiones Christi continentur, traditur, Areopagitam a Clemente consecratum Galliae totius Apostolum. Ita enimvero res habet; quod hic Launoyus ait, nec in Apostolorum Actibus, nec in Euangeliō uspiam traditur: verum quid tum? Nec id in iis tradi, loco a Launoyo citato Hilduinus asserit. Ibidem enim, sese ordinationis, qua Dionysius totius Galliae Apostolus consecratus fuerit, exemplum posse et ex Apostolorum Actibus et ex ipsis Domini actione afferre, dumtaxat innuit; non autem in hisce ipsammet, qua Dignysius fuerit totius Galliae consecratus Apostolus, ordinationem tradi, etiam affirmat. Eademne forsitan sunt et res et rei exemplum, ut, unicunque hoc, etiam illa seu traditur seu reperiatur? Id sane nemo in animum umquam induxerit, nisi qui simul, res duas, quarum altera alteri assimilatur, unam esse posse atque eamdem, cedererit.

10 Launoyus itaque, quod contra Hilduinum vult, nec ex quarto jam exposito accusationis contra eum capite conficit: id autem per illum quinto saltem, quod e citata ab Hilduino Eusebii Historia repetitur, capite præstari, videri quidem primo aspectu, non tamen, re penitus expensa, potest. Ut, quod dico ac porro dicendum hoc loco est, luculentius intelligatur, Hilduini iterum, quæ huc spectant, verba præmitto. Sic itaque in sua ad cunctos Ecclesias catholicas filios Epistola num. 2 scriptor ille profatur: Abiecta denique omni ambiguitate, quod iste ipse Dionysius, cuius hic gesta scribuntur, non sit Areopagites et Athenarum episcopus, quid quisque dixerit, veluti de autumatione Gregorii Turonensis episcopi, et subreptione Bedæ sancti presbyteri atque aliorum quorumque, sine auctoritate jaetatur. Qui curiosius hoc scire voluerit, ut de multis quedam designemus ex nomine, Eusebii Cesareensis Historiam, et Aristarchi Graecorum chronographi ad Onesiphorum primicerium epistolam, et Visbii conscriptionem perquirat et relegat. Launoyus, hisce pariter Hilduini verbis in suo de Areopagitice Judicio num. 9 recitat, mox binos textus, ea Historia Eusebianæ lib. 3, cap. 4, et lib. 4, cap. 22 de promptos, quorum neutro Dionysius Areopagita et Dionysius Parisiensis pro uno atque eodem habentur, recenset, ac tum Dionysium Parisiensem eundem esse cum Areopagita, in Eusebii Historia reperiri nusquam concludit, et sane, cum in hac, ut præmisserat, duobus dumtaxat dictis locis Dionysii Areopagite mentio occurrit, non immerit. Verum illud uspiam reperi in Eusebii Historia, Hilduinus verbis, quæ proxime ex illo hoc transcripsi, haud affirmat.

11 Quid enim? Cum sequentia hæc verba, ^{e qua, Dionysium Areopagitam cum Parisiensi} Qui curiosius hoc scire voluerit, Eusebii Cesareensis Historiam et Aristarchi epistolam et Visbii conscriptionem perquirat et relegat, præmissis aliis nonnullis subiectat, certe quidem ad Eusebii Historiam lectorem remittit, idque, ut ei, quod proxime præmisit et ad quod proinde refertur pronomen hoc, probatum ex eadem det. Verum quidnam, ad quod proinde pronomen istud refertur, proxime præmisit seu verbis prægressi asseruit? Anne, uti existimasse Launoyum necesse est, Dionysium Parisiensem eumdem

A dem esse cum Areopagita? Minime enim vero. Age, ut res clarior patescat, paulo accuratius verba, quæ, quod premisit, continent, expendamus. Sic habent: Abiecta denique omni ambiguitate, quod iste ipse Dionysius, cuius hic gesta scribuntur, non sit Areopagites et Athenarum episcopus, quid quisque dixerit, veluti de autumatione Gregorii Turonensis episcopi et subreptione Bedæ sancti presbyteri atque aliorum quorumque, sine auctoritate jactatur; paulo autem dilucidius (subobscure enim iis loquuntur Hilduinus) exposita hunc sensum efficiunt: Omni denique, an iste ipse Dionysius, cuius hic gesta scribuntur, sit Areopagita et Atheniensis episcopus, dubitatione abiecta, seu quod eodem recidit, cum omnis denique, an iste ipse Dionysius, cuius hic gesta scribuntur, sit Areopagita et Atheniensis episcopus, dubitatione sit abiecta seu depulsa, quidecumque contra opinionem, quæ Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem facit, quislibet seu de Gregorii Turonensis opinione seu de Bedæ atque aliorum quorumque subreptione dixerit, sine auctoritate B jactatur.

esse eundem 12 Duo itaque Hilduni, de quibus hic, verbis assuruntur, alterum est, omnem denique, an Dionysius Parisiensis sit Areopagita et Atheniensis episcopus, dubitationem esse depulsam; alterum vero, quodcumque contra opinionem, quæ Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem facit, seu de Gregorii Turonensis opinione, seu de Bedæ atque aliorum quorumcumque subreptione dicatur, sine auctoritate seu scriptori velutioris testimonio jactari. Ac primum quidem ab eo, quod, ut Launoyus vult, in Eusebii Historia reperiri ab Hilduno asseritur, diversum quantum ad substantiam non est. Verum cum solum postremum pronomini supra dicto seu sequentibus hisce. Qui curiosus hoc scire voluerit... Eusebii Cesareensis Historiam... perquirat et relegat, quæ illud complectuntur, verbis proxime praemittatur, et hæc et istud ad idem illud postremum dumtaxat referuntur, Hilduinusque proinde isdem verbis, unde abs eo, Dionysium Parisiensem cum Areopagita secundum Eusebii Historiam esse eundem, loco supra cit., contra ac Launoyus putavit, non asservari liquet, lectores

B ad Eusebianam historiam unice remittit, ut illis ex hac, quodcumque contra opinionem, quæ Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem facit, seu de Grogorii Turonensis opinione, seu de Bedæ diolorumque subreptione dicatur, sine auctoritate seu fundamento, quod fidem faciat, jactari ostendat.

probare non intendit. Historia citanda 13 Sane ea in re id solum sibi propositum habuisse Hilduinum, hunc insuper monstrum in modum. Erant scriptores hujus xata, qui opinantibus, Dionysium Parisiensem esse eundem cum Areopagita, Gregorium Turonensem et Bedem oponebant. Etenim cum prior quidem, Dionysius Decii tempore seu post annum Christi 250 in Gallias primum venisse, sibi omnino, ut lib. 1 Historia Francorum cap. 30 manifestat, persuasum habuerit; posterior vero, Dionysium Areopagitam existitisse Corinthiorum episcopum, in suo in Actus Apostolorum Commentario (adi Hilduni ad Ludovicum imperatorem Rescriptum num. 8) litteris commendari, Parisiensem martyrem Dionysum, quod certe ultra seculi secundi initium Dionysius Areopagita vitam non protraxisset, Dionysiusque Corinthiorum episcopus Octobris Tomus IV.

in ipsam urbe Corinthiaca diem extremum in pace clausisset, eundem esse cum Areopagita non posse, et ex Gregorii Turonensis opinione, et ex dicta Bedæ scriptione seu assertione arguebant. Hilduinus itaque ut neque ex hac, quam in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 9 pro errore seu, ut loquitur, subreptione non immerito habet, neque ex Gregorii Turonensis opinione recte illos ita argutari, evictum det, ad Eusebii Historiam, Aristarchi ad Onesiphorum epistolam Visbiue conscriptionem remittit; et recte quidem, cum et in Aristarchi ad Onesiphorum epistola et in Eusebii Historia Dionysius Areopagita, non Corinthiorum, sed Athenensium fuisse episcopus diserte tradatur, isque secundum Visbiue conscriptionem, uti sallem ex infra dicendis Hil- duino visum est, Parisiis martyr sub Domitiano variis tormentis occubuerit.

14 Atque ita vel e solo, quem sibi Hilduinus perperam a præficiunt, scopo liquet, a scriptore illo ad Eusebii Historiam, veluti in qua, Dionysium Parisiensem cum Areopagita esse eundem, reperiatur, lectorem loco cit. non remitti. Quod cum sic habeat, ac proin Eusebio, quod hic non asservit, Hilduinus haud adscribat, non magis in postremo quam in quocumque alio e Launoyi quinque, quæ ex auctoribus seu monumentis adhuc existantibus petuntur, accusationis contra Hildunum capitibus mala hujus fides se prodit. Atque hinc jam consecutum fit, ut ex iisdem quinque capitibus Hilduni sinceritatem seu fidem in aliis, quæ ex auctoribus seu monumentis non existantibus petuntur, ancipitem ac suspectam reddi seu etiam vacillare, Launoyus perperam contendat. Hilduinus quidem monumentis horum auctoribus, aliisque a se laudatis, modoque non existantibus scriptoribus; quæ ipse forte ne cogitarunt quidem, subinde fortassis adscribit, quia scilicet ea illos dicere voluisse, vel e preconcepta, qua Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem fecit, opinione, vel ex aliis, quæ animus eius occuparant, præjudiciis firmissime existimat.

15 Sic quia putavit, idem esse, a Clemente Papa in Gallias Dionysium missum fuisse, atque Areopagitam esse, e superstite adhuc hymno, qui Fortunato Pictaviensi (rectene, an secus, infra in dicendis de Dionysio Parisiensi discutiam) a nonnullis F adscribitur, opinionis, quæ Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem facit, Fortunatum in suo ad Ludovicum imperatorem rescripto patrum facit, hymnum scilicet præfatum, ut in hoc Dionysius dumtaxat, non addito ei Areopagite titulo, in Gallias a Clemente Papa missus fuisse datur, de Dionysio Areopagita interpretatus Verum simili etiam modo, ut scriptorum anteriorum verba scriptores subsecuti alii (adi ad annum 884 num. 14 et ad annum 508, num. xi et seqq. Pagium in Criticis) interpretati perperam sint, itaque illis, quæ non scriperant, attribuerint, subinde esse factum, reperitur; nec propterea tamen illi malae in citandis auctoribus documentariae fidei insimulantur, necque adeo insimulari Hilduinus debet. Ad hoc enim requireretur, ut vel auctoribus monumentisque, quæ in iis nec reperi nec indicari nosset, attribuisse, vel ipsam, quæ laudat, monumenta finxisse posset convinci; nihil autem, quo alterutrum admisisse dicatur, in medium uspiam adducit. Res ex iis, quæ ex auctoribus monumentisque, abs illo citatis, singillatim dicturus modo sum, dilucidius patescat. Ab an-

subinde attri-
buat, male
ficti accu-
tur,

AUCTORE
C. B.

ne hanc il-
li notam ex
antiquissimo

tiquissimo, quem laudat, Passionis Dionysianæ libello, seu S. Dionysii Actis, quod de hisce adhuc § præsentis agere statuerim, duco initium.

16 In suo ad Ludovicum imperatorem rescripto num. 5 de Dionysio Areopagita ita memorat: Quomodo caput proprium angelico ductu, celestis militie in celebratione exequiarum honoratus obsequio, ad locum, ubi nunc requiescit, detulerit, et quo, ordine a Catulla, quadam matrefamilias, sit sepultus, libellus antiquissimus Passionis ejusdem explanat; quod autem de facta a Dionysio capitinis proprii gestatione verbis hisce traditur, in antiquissimo, quem pro facto isto disertissime Hilduinus hic laudat, passionis Dionysii libello non legi, in suo editionis anni 1660 (qua, quod hic lectori sedulo notatum velim, deinceps semper utar) de Areopagitice Judicio pag. 77 Launoyus affirmit, eo scilicet prolapsus, quod Passionis Dionysianæ libellum, a Francisco Bosqueto ad codicum MSS. quinque fidem recensitum annoque 1636 in Historiarum ecclesiæ Gallicanæ part. 2 pag. 68 et seq. Parisiis excusum, in quo de illa

B capitinis gestatione nihil traditur, cum Dionysianæ Passionis libello, quem Hilduinus laudat, eumdem putarit. Verum quid si Passionis Dionysianæ libellus, quem Hilduinus laudat, a Passione Dionysiana, per Bosquetum publici juris facta, longe sit diversus?

Passionis
Dionysii li-
bello

17 Dionysii Passionem, ab hac sane multum diversam hisque inchoatem verbis, Post beatam et gloriosam resurrectionem Domini nostri, qua verum Dei templum, Judaica impietate resolutum, divina Potentia in triduo suscitavit, codices nostri MSS. tres, OMs. 19, PMs. 155, et QMs. 6 signati, exhibent, triplex insuper alia ejusdem penes nos existant exemplaria, quorum unum ē Ms. Audomaropolitanus, alterum ē Ms. Divitiae Augiensis, ac tertium denique ē Ms. Fuldae desumptum notatur; hanc autem Passionem, quam et codice QMs. 6 edituri ob rationem infra allegandam sumus, aut certe haud multum absimilem esse, puto illam ipsam, quam Hilduinus verbis mox recitat, laudat atque antiquissimum Passionis Dionysii libellum appellat. Cum dicta quidem Latina, cuius tot exemplaria habemus Dionysii Passionem in substantia simul et in plerisque adjunctis congruit Græca Dionysii Passio per Methodium seu potius, uti infra ostendam, per Metrodorum conscripta, atque a Lansselio primum ac dein etiam a Corderio una cum adjuncta Lansselii interpretatione Latina tom. 2 Operum Dionysii Areopagita anno 1634 vulgata. Verum hec ipsa etiam et Latina illa, quam, ut dixi, ab Hilduino loco cit. laudari reor, Dionysii Passionem, aliave saltem, quæ huic fuerit haud multum dissimilis, verosimiliter promanaret. Quæ infra dicentur de Actis Dionysii Græcis, quæ Hilduino pariter prælutzerint, palam id efficient; nunc non, quam Bosquetus edidit, sed quam dixi, Passionem alienæ haud multum absimilem ab Hilduino loco cit. laudari, ostendendum.

esse inuren-
dam,

18 Cum Hilduinus auctoribus monumentisque a se citatis nihil omnino, quod in iis non tegatur, eruive saltem ex iisdem non possit, in supra relatis, ut jam ostendi, quinque accusationis capitibus adscribat, ex iisque proinde Launoyus in quibuscumque aliis fidem omnem scriptori isti abrogandam perperam contendat, ex quum videatur rationique prorsus consonum, ut, cum monumentum quodpiam pro se Hilduinus laudat, is non aliud, si detur, quam in quo, quod ei

attribuit, reperitur, laudare censeatur, nisi forsitan sit, cur mala, de qua num. 14 et seq., interpretatione usus putetur. Quod cum ita sit, factaque a Dionysio capitinis proprii abscessi gestatio, quam Passioni Dionysianæ, loco cit. a se laudat, attributi, in Dionysiana Passione, cujus, ut jam docui, sex penes nos exemplaria existant, at non item in alia, quam Bosquetus vulgavit, commemo- retur, non hanc, sed illam aut saltem haud multum absimilem ab illo ibidem, ubi sinistram, de qua mox, interpretationem intervenire nihil suadet, laudari est discendum. Hinc porro jam consequitur, ut Hilduinus certe ex eo, quod in antiquissimo Dionysii Passionis libello illam capitinis gestationem commemorari asseveret, male in hoc citando fidei accusari non possit.

simulque,
quam per
hunc anti-
quiora, que
Hilduinus

19 At vero Hilduinus (ad i. num. 16 ejus verba in libello Passionis, quem laudat, non tantum gestationem capitinis, sed et ductum angelicum, quo hæc facta sit, militiamque cœlestem, qua in exequis suis honoratus Dionysius fuerit, recenseri, indicat; in Passione autem, quam tres nostri codices supra memorati totidemque MSS. exhibent, hæc dumtaxat, quæ eo spectant, leguntur: Ad declaranda Martyris et sacerdotis primi merita gloriosa, ut, per quem salutifer primo cœperat fructus oriri, eo amplius gloriae ipsius pateret triumphus, gloriosissimi se Dionysii et pontificis venerandi sanctum examine cadaver erexit, beataque manu caput, a corpore abscessum, lictoris ense truncatum, pendulum cœpit brachiis vectitare, atque ab illo montis cacumine duobus fere milibus firmis gressibus apportavit, novo et prius inaudito miraculo, examine corpus viventis currere more, et hominem jam mortuum firmis incedere plantis; ubi cum nulla vel ductus angelici vel militum cœlestis mentio occurrat, passionem supra dictam, e qua verba isthac sunt deponpta, ab Hilduino loco supra cit. non laudari, nonnemo fortassis et quidem utcumque, ut videri potest, merito, contendet.

20 Verum, etsi quidem Passio illa, prout in exemplaribus sex, quæ partim codices nostri tres supra recensiti, partim MSS. totidem alia suppedant, penes nos existat, ab Hilduino verosimiliter loco prædicto non laudetur, nihil tamen obstat, quo minus a præfato scriptore laudari, creditur, prout inveniebatur in exemplaribus aliis, p. quæ ei prælutzerint, quæque, quamvis quidem in adjunctis nonnullis ab estantibus penes nos sex exemplaribus fuerint diversa, hisce tamen et in substantia, et in adjunctis præcipuis consona exstiterint. Quam verum id sit, luculentius adhuc ex jam nunc dicendis evadet. Hilduinus apud Surium in descripta a se Dionysii sociorumque Martyrum Passionem num. 32 de facta a S. Dionysio jam exanimi capitinis proprii gestatione hunc loquitur in modum: Ad declaranda sancti Martyris et Galliarum primi sacerdotis (Dionysii nimirum) merita gloriosa, ut, ubi salutifer primo cœperat fructus oriri, eo amplius gloriae ipsius pateret triumphus, maximus cunctos assistentes horror invasit, ac lux ineffabilis cunctis resplenduit; et beatissimi Dionysii se cadaver erexit, sanctaque manu caput, a corpore dolabra lictoris truncatum, angelico ductu gressum regente et luce cœlesti circumfulcente, pendulus cœpit brachiis vectitare. Et facta est comes multitudo cœlestis exercitus exanimi ejus corpori, caput proprium ab ipso monte, ubi fuerat decollatus, per duo fere milliaria depon- tanti

A tanti usque ad locum, in quo nunc Dei dispositione, et sua electione requiescit humatum, sine cessatione hymnis dulcisonis Deum laudans.

21 Hunc modo Passionis, ab Hilduino scriptae, locum cum proxime huc transcripto Passionis, quam pluribus, ut dictum, exemplaribus expressam habemus, loco confer, huncque cum illo, si non quantum ad adjuncta omnia, saltem quantum ad substantiam, verbaque ipsa non pauca, quibus haec exponitur, in prefata capituli gestione narranda congruere, agnosces, idemque quantum ad plures alios ambarum istarum Passionum locos, unius cum altera, maxime a loco, quo Dionysii ad Clementem Papam accessus refertur, collatione facta, obtinere compieres; ut enimvero vel hinc pateat, Dionysii, quam dixi, Passionem ab Hilduino loco supra cit. laudari, si non, prout in sex nostris MSS. exemplaribus existat, saltem prout is scriptor illam seu in uno seu in pluribus exemplaribus aliis, quæ a nostris quantum ad substantiam adjunctaque præcipua haud multum different, expressam inveniri. Ut id propensius credam, etiam facit alter Hilduini B locus, quo is scriptor, de Passione antiqua, quam sibi prælumentem habuit quamque adeo loco supra cit. laudat, in suo ad Ludovicum imperatorem rescripto num. xi loquens, ita scribit: Quod autem dicunt in Passione istius beati Dionysii scriptum haberi, quia eum sanctus Clemens episcopum ordinaverit, Galliasque miserit, procul dubio sciant, quod aut predictam Passionem ex veris et emendatoribus exemplaribus non suscepserint, aut scriptorum vitio depravatam legerunt, quoniam non ibi scribitur, eum episcopum a beato Clemente consecratum, sed Apostolum totius Galliarum fuisse ordinatum.

verosimiliter intelligi, ostenditur.

22 Hilduini itaque xlate, ut his ex verbis colligere fas est, Passionis Dionysianæ, quæ is scriptor ad Areopagitica sua concinnanda usus est, diversa invicem dissonantia, quorum alia quidem, at non item alia, Dionysium a S. Clemente Papa episcopum fuisse ordinatum notarint, exemplaria existisherint; cum autem id ipsum ex sex Dionysianæ, quam, ut jam plus semel monui, cum Passione, ab Hilduino adhibita locoque supra cit. laudata, esse eamdem aut certe haud admodum absimilem, opinor, Passions exemplaribus penes nos extantibus duo quidem, at non item reliqua, pariter notent seu commemorent, hoc iterum, quam merito ita opinor, ac quisque opinari queat, argumento est. In Passione quidem, ab Hilduino adhibita ac supra laudata, Dionysium totius Galliarum fuisse ordinatum Apostolatum, verbis proxime recitatis etiam traditur, idque in Passione, cuius sex extant penes nos exemplaria, memorie proditum nuspiam inventur, verum etsi res ita habeat, in illa tamen, Dionysium ad Occidentales Europæ plagas, ubi et Gallia sita est, a S. Clemente Papa, ut ibidem Evangelium predicaret, missum fuisse, disertis verbis refertur. Quid si ergo Hilduinus, quod de Dionysio Galliarum totius Apostolatu, in Passione a se visa memorato, tradit, in litteras dumtaxat miserit, quod hunc saltem e prælumente sibi Passione, utut expresse in hac non notatum, vel colligendum vel colligi saltem posse existimarit? Id enimvero ab omni prorsus verosimilitudine haud abhorret; quod si tamen secus sit, Hilduinique forsitan Passionis Dionysianæ, quod Dionysii totius Galliarum Apostolatum disertus atque expressis verbis notari, exemplar præliterit, hoc equidem a Passione, cuius sex habemus

apographa, haud admodum quantum ad substantiam adjunctaque præcipua fuisse diversum, ex alis supra dictis verosimillimum, ac prope etiam certe appetet.

AUCTORE
C. B.

§ II. Quæ ætate ac fide jam memorata, quæ Hilduino præluxerunt, S. Dionysii Acta polleant. exponitur, ac aliorum duorum, quæ ei præluxerunt pariter, scriptorum notitia, unius etiam fragmento transcripto, suppeditatur.

A ntiquiora S. Dionysii Acta, § prægresso memorata, quæ, ut ibidem docui, vel ipsa met, vel alia, hisce haud multum dissimilia, Hilduinus sibi prælumentia verosimillime habuerit, longissimo temporis spatio a Dionysii martyrio jam elapsa fuisse conscripta, ipsem et coram auctor anonymus luculentissime prodit, ita sub finem seu num. 17 et seq. scribens: Eorum (Dionysii ac sociorum martyrum) vobis seriem passionis presumpsimus intimare, non ex nostri ingenii capacitate aut proprii sensus industria, sed quod veteranum fidelium nobis relatione patuit, et quod ex parte in quibusdam paginulis veteranis, pauca, ut potuimus, longo spatio interlita, didicimus. Nam, sicut majorem cognovimus colloquio peritorum, timentium Deum et studio sancte caritatis ardentium, multa de beatorum virorum præclaro certamine ad laudem Christi et gloriam Martyrum ob memoriam posterorum sacræ studuerunt indere cartis; sed subripiente negligientia et antiqui procurante hostis invidia, flammarum incendio feruntur esse consumpta. Atque ita certe, S. Dionysii Acta, quorum hec verba pars sunt, diu admodum post Sancti ejusdem Passionem seu martyrium scripta esse, generatim innotescit; verum nonne tempus, F quo id factum sit, proprius etiam determinari potest? Nihil quidem, quo id flat, in ipsis Actis peripio; attamen haec ego ante scripta ab Hilduino Areopagitica, seu ante annum ex dictis 835, et quidem medio circiter seculo octavo, seu nec diu post, nec diu ante hanc epocham, concinnata existimo.

24 Cur ea sedeat sententia, expono. Ac prima quidem præterquam quod Hilduini Areopagitica, uti haec cum illis conferenti patescat, longe simpliciora, unde Acta alia aliis ætate præstare, passim aestimatur, contractioraque sint, Dionysio titulum Areopagite, contra ac Hilduini Areopagitica aliisque omniague hisce posteriora Acta faciunt, nuspiam attribuunt. Ad haec iisdem, aut certe haud multum absimilibus Hilduinus, ut supra docui, ad sua Areopagitica concreta verosimillime est usus. Quæcum ita habeant, sane ante haec seu ante annum 833 concinnata esse, vix non certum apparel. En modo, cur in medio circiter seculo octavo seu nec diu ante, nec diu post hanc epocham factum opiner, Anno 754 Stephanus II Papa Roma in Galliam venit, cumque ibidem in Sandionysiano, ubi hospitabatur, monasterio

Acta Dionysiana, § prægresso memoria, quæ Hilduinus

Areopagitica anteriora sunt, nec diu post seculum

AUCTORE
C. B.

monasterio in morbum adeo gravem, ut de salute ejus ab omnibus, atque ab ipsis etiam medicis desperaretur, fuisse collapsus, sanitati pristine a S. Dionysio sibi apparente prodigiose est restitutus: cum autem deinde Romanum esset reversus, in sancti Sosipatoris sui honorem construere ibidem capitolium monasterium, quod postea, qui in demortui interea locum successerat, Paulus primus, frater ejus, ad umbilicum perduxit, monachisque Græcis inhabendum dedit, prout ille ante obitum, quo nimis ad eum Dionysio, natione, ut putabatur, Græco sacrae, ministros etiam seu inquisiliros Græcos nancisceretur, prescriperat.

quo, que
Dionysium
Parisiensem
cum Areo-
pagita cum
dem saci,

25 Ita fere quantum ad substantiam Hilduinii apud Surium proxime post epistolam, qua, sanitatem sibi a Dionysio prodigiōse restitutam fuisse, Stephanus Papa est testatus, memorie prodidit. Launoyus quidem, nec in S. Dionysii honorem monasterium Romæ a Stephano Papa conditum, nec in eo a fine, quem dixi, monachos Græcos a Paulo successore constitutos fuisse, Discussionis, qua datam ad Dissertationem de duabus Dionysii Responsione refutavit, cap. 18 contendit; verum in S. Dionysii honorem a Ste-

B phano Papa Romæ ecclesiam saltem condi cœptam, monasteriumque, huic postea adjunctum, Græcis monachis et fine, quem dixi, datum fuisse, haud proorsus improbabile appareat. Ut ut interim res hæc, de qua infra adhuc, cum de patratis a Dionysio Parisiensi miraculis tractabo, recursurus est sermo, sese habeat, nonnullos equidem, qui, S. Dionysium Parisiensem esse Græcum seu Atheniensem atque eundem cum Areopagita, opinati sint, jam inde a Stephani secundi Paulique primi aletate seu medio circiter seculo octavo existisse, vel ex eo verosimile potest videre, quod opera, que Dionysii Areopagita nomine circumferruntur, Pontificum illorum posterior (adi ad annum 758 Paginum in Criticis) missis a sese anno illo ad Pipinum, Francorum regem, libris adjunxerit idcirco fecisse videatur, quod ita rem gratam Gallis nonnullis, utpote a quibus illorum Auctorem seu Dionysium Areopagitam pro Parisiensi episcopo ac Apostolo suo haberi noscebat, facturum sese existimari, ut postea pariter, qui eadem Dionysii Areopagita nomine insignia Opera C ad Ludovicum Pium Imperatorem anno 827 misit, Michaël Balbus, Orientis imperator, eodem ex capite existimasse videtur.

26 Adhuc, qui anno circiter 806 natus perhibetur. Hincmarus, Remensis archiepiscopus, in adolescentia, ut ipsem in sua ad Carolum Calvum epistola, Hilduni Areopagitici apud Surium subnexa, statutus, et quaterniunculus valde contritus, B. Sanctini Vitam, quæ S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem facit, in nova membrana descripti; et si autem membranæ seu chartæ et loci, que asservantur, sive humiditate sive edaci qualitate alia multo etiam breviori quam septingentorum aut sexcentorum annorum spatio penitus fere corrodi, seu ita, ut lectu difficillima evadant, deleri queant, ac præn Chiffletius de Uno Dionysio pag. 77 velutatem tantam dictis quaterniunculis, quod deleti pene essent atque exesi, perperam attribuat, hosce tam, cum ab Hincmaro in nova membrana descripti fuere, seu anno circiter 825 præ se saltem quinquaginta aut etiam sexaginta annorum ætatem tulisse, sat verosimile ea ex causa appareat. Quod cum ita sit, consecularium fit, ut opinio, que Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem facit, jam inde a seculo octavo medio circiter, quod

hic primo probare intendi, locum obtinere verosi- D
millime incepit.

27 Ut autem ad id, quod caput est, jam veniam, Dionysiana Acta, in quorum ætatem hic inquirendum, eodem etiam tempore seu ab ipso statim, quo opinio illa est exorta, initio vel certe haud dum post litteris fuisse mandata, existimo, tum quod eandem auctor illorum anonymus sequatur, tum quod more illorum, qui, quam dubiam controversialiæ obnoxiam norunt, opinionem novam primum amplectuntur, subtiliè dumtaxat id facere videatur. Etsi enim S. Dionysium, quem a Clemente Papa ad annuntiandum Gallis Evangelium missum tradidit, Athenis a S. Apostolo Paulo ad fidem Christianam fuisse conversum, memorie prodat, eum tamen Areopagite titulo nuspiam aperie distinguit; quod alii tamen scriptores, seculo octavo medio, qualis Actorum S. Sanctini, quorum supra memini, auctor anonymus fuisse videtur, haud multo etiam posteriores, facere non dubitarunt. Atque ita Acta, quorum subscriptionis epocham investigamus, verosimiliter haud diu post seculum octavum medium fuisse contexta, jam habemus.

28 Ea autem verosimiliter nec diu etiam ante idem tempus fuisse conscripta, vel ex eo appareat, quod S. Dionysium, Parisiensem episopum ac martyrem, Athenis fuisse ad fidem a S. Apostolo Paulo conversum, commenorem, nec id tamem in ullo scripto alio, quod brevi etiam dumtaxat ante seculum octavum medium certo concinnatum sit, memorie proditum inveniatur. Adhuc S. Dionysii, Parisiensis episopii, sociorumque Martyrum Passio, quam Bosquetus anno 1636 Historiam ecclesie Gallicane part. 2 vulgavit, seculo septimo senescente aut etiam dumtaxat octavo paululum proiecto videtur fuisse conscripta, uti infra in Commentario, lucubrationi isti prævio, docebo; Acta autem, Dionysio Areopagite affecta, quorum subscriptionis epocha hic determinanda; e Passione illa, hisce multo contractiori, promanasse, imo quādam veluti ejusdem paraphrasim dumtaxat esse, phrases sententiæque non pauce iisdem fere verbis in ambabus illis lucubrationibus conceptæ, ostendunt. Quod cum ita sit, Dionysiana Acta, Areopagite affecta, quorum ætatem hic indagavimus, uti non diu post, sic ne diu etiam ante seculum octavum medium fuisse exarata, ex omnibus jam dictis sat verosimile appareat.

29 Porro ut ad fidem, quam Acta illa meantur, jam veniam, hanc sane generatin in iis, quæ de Dionysio memorant, esse perquam exiguum, vel ex eo liquet, quod, cum non ci- tius, quam seculo circiter octavo medio, ut dictum, sint conscripta, annoque circiter 120 mortem pro Christo Dionysius Areopagita subierit, non prius quam sex amplius ab hujus martyrio seculis elapsis, anonymous illorum auctor fluerit; hujus autem ac proin eorumdem Actorum specialiter etiam seu fides seu auctoritas elevatur et ratione, qua unice, ut appareat, inductus, S. Dionysium Parisiensem episopum, cum S. Dionysio, qui Athenis a S. Paulo Apostolo ad fidem Christianam fuit conversus, eundem facit. Paulo clarus hoc ultimum exponamus. Is ex Actis, a Bosqueto vulgatis, que, ut jam monui, præ oculis habuit, S. Dionysium Parisiensem a S. Clemente Papa (neque enim cum Bosqueto in illis, Qui, ut ferunt, a successoribus Apostolorum, sed, quemadmodum infra ostendam, Qui, tradente sancto Clemente, Petri Apostoli successore, legendum apparet

medium cir-
citer octa-
vum,

nec diu etiam
ante videntur
fuisse con-
scripta.
E

Hinc ab state
sua exiguum
sibi fidem ad-
jungunt.

AUCTORE
C. B.

A (apparet) in Gallias missum fuisse, in animum induxerat; cum autem, eo tempore, quo Romæ S. Petri cathedralm S. Clemens occupavat, S. Dionysius, qui Athenis a S. Paulo Apostolo fuit conversus, floruisse, aliunde haberet compertum, hinc, posteriorem hunc Dionysium cum Dionysio, a Clemente Papa in Gallias, ut putabat, missō, unum esse aliquid euidentem, indubitanter, re etiam litteris commendata, conclusit. Verum quam absurda ac vitiosa sit hæc argumentandi methodus, nemo non perspiciet, qui, quo tempore Romæ Clemens sedīt, non unum tantum, sed plures Dionysios, a Dionysio Athenis converso distinctos, flovere potuisse atque ab illo S. Petri successore in Gallias mitti, considerarit. Alia insuper ad ejusdem auctoris anonymi seu scriptorum abs illo Actorum fidem auctoritatemque imminuendam possent hoc loca adduci; verum quam parva hæc sit, jam satis probatum reor, iisque proinde missis, ad bina modo monumenta alia, ab Hilduino etiam, ut ipsem in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto testatur, ad S. Dionysii Passio nem concinnandam adhibita, sermonem conver-

B to.

Duo, quorum
notitia hi-
datur,

30 Alterum est Aristarchi Græcorum chronographi ad Onesiphorum primicerium Epistola, alterum Visbii conscriptio. Ambo videntur conficta. Infra rem probaturus, nunc, qui factam putem, expono. Opinione, quæ S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi confundit, magis magisque post seculum octavum medium apud Gallos, ac precipue, ut appareat, apud gentes huius monachos invalescente, inventi temporis lapsu fuerunt, qui, cum Dionysium suum variis tormentis pro fide, patrato etiam post mortem insigni miraculo, occubuisse, Romamque, reliquo Atheniensi episcopatu, venisse arbitrarentur, nec tamen, quæ ratione hoc factum ac quæ qualia que tormenta illa et miraculum fuissent, seu in Actis, a Bosquelo vulgatis, seu in aliis, in quorum scriptiorum epocham jam inquisitum, commemorari cernerent, hunc Actorum illorum, ut putabant, defectum supplendum judicarunt. Hunc in finem commentis etiam, quo, quam de Dionysio suo, Areopagita simul et Parisiensi, aliisque nonnullis ad hunc spectantibus, alte imbibenter, opinionem magis firmarent, haud parendum B rati documenta varia, eo conducentia, sub eminentiis scriptorum nominibus confinxerunt. Hæc inter epistola, Græca scripta atque a scriptore Gallo, quo fraus tegeretur facilius, Aristarchi Græcorum Chronographo attributa, qua hic præter alia nonnulla Dionysii Areopagite natales, doctrinam, vivendi rationem, prædicationem, Romanique, subrogato sibi Atheniensi episcopo, adventum Onesiphore primicerio, id sciscitato, ex ordine narravit, haud infinitum locum tenet, uti nec Visbii conscriptio, qua hic et insigne post mortem Dionysii miraculum, et tolerata ab eo ante tormenta omnia, quorum etiam testis oculatus singitur, explanari.

documentum
alii, ut ut ex
dicendis fi-
cilius.

31 Ambo porro isthæc documenta, omnino ex dicendis fictitia, ab ipsomet Hilduino fuisse conficta, aut ab eo sallem veluti existantia, quæ nuspian tamen existarent, falso fuisse citata, Lau- nouyus, suspicari sese, in suo de Hilduini Areopagitice judicio loco non uno indicat. Verum hac illius suspicio haud æqua videtur; cum enim, ut infra docebo, integra Visbii conscriptio, uti etiam haud modicum Aristarchi ad Onesiphorum epistole fragmentum hodieque reperiatur, bina

isthæc documenta fictitia jam inde etiam ab Hilduini, qui ea laudat, extate reperta, vero-similimum, ino eix non indubitatum, apparel; conficta autem ab ipsomet Hilduino non fuisse, vel ex eo recte arguas, quod hic Aristarchi quidem epistolam a sese e Græcorum fontibus hau-stam; Visbii autem conscriptionem in tomo satis superque abditò fuisse inventam, in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto affirmet, hacque in re scriptor ille, utpote qui malo, ut supra ostendi, in monumentis scriptoribusque citandis fidei haud convincatur, mendacii fraudis in-similari merito non queat. Sane, ut adhuc aper-tius meam modo promam sententiam, tantum ab-est, ut doli mendacive Hilduinum hic habeam suspectum, ut contra ipsummet aliorum artibus autem deceptum.

32 Qui res facta esse queat, factaque etiam Hilduinus, impostorum arte deceptus, pro genuinis habuit,

Hilduinus, impostorum arte deceptus, pro genuinis habuit, E porro suspicari, ino etiam, ut mihi equidem appareat, opinias est, impostores, qui monumen-ta illa confinxerant, eadem etiam, monumen-tis aliis genuinis a sese transcriptis admista, locis quibusdam abditis, quæ tamen et subinde scrutanda, et resutatis speciem brevi etiam tem-poris spatio inclusis sibi seu chartaceis seu mem-branaceis documentis allatura, nossent, eo unice seposuisse consilio, ut post inventa invalescenti de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi, aliisque nonnullis ad hunc spectantibus opinioni, cui roboranda fuerant conficta, putatius sua antiquitate pondus adjicerent; ita autem factum esse, ut, cum deinde, quod futurum, impostores præviderant, ac forte etiam, ut fieret, curavarant, re ipsa fuissent detecta, Hilduinque tradita, scriptori huic, e prejudgetis, animo conceptis, in opinionem, quæ S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eumdem facil aliaque nonnulla de hoc adstruit, jam antea nimium etiam propenso, fa-cile antiquitatis, quam præferabant, specie fucum fecerint, atque ab eo, non secus ac monumenta genuina et sincera, fuerint laudata, confe-xandaque Dionysii Passioni adhibita. At vero, scisci-tabitur forsitan modo nonnemo, bina monumenta illa, quæ, ut dictum, pro genuinis Hilduinus habuit, spuria esse ac fictitia, qui probas? Ut id præstem commodius, de ambobus singillatim expedit tractari. Ab Aristarchi ad Onesiphorum epistola, quod ante Visbii conscriptionem ab Hilduino etiam memoretur, exordior.

33 In codice nostro Q Ms. 6, nostroque item, unum ex quod e S. Audomari codice desumptum notatur, his, Aristar-chi nemore epi-stolam, cuius Fragmentum,

manuscriptum sermo habetur, in SS. Dionysii, Ru-stici et Eleutherius festivitate ad Sandionysianos in Francia, ut appareat, monachos a Sandionysiano item, ut appareat, monacho recitatus; Sermo autem supra a me jam memoratum Epistole, de qua hic, Fragmentum complectitur, et ab auctore seu sacro precone, ut si sane perquam inepte, intextum. Id, quod typis nondum fuit vulgatum, et tamen vel lectum, spuriam illam esse ac ficti-tiam, lectori prodit, integrum huc in antecessum, vel idcirco transcribo, nonnulla deinde, quæ hoc magis reddant perspicuum, seq adducturus post-quam insuper præsentique xpianum deadhibita illa ab Hilduino epistola præmisero. His itaque in codice

Q

AUCTORE
C. B.

Q Ms. 6 verbis concipitur: In Dei nomine Eugyp-
pius Aristarcus Honosiforo primicerio salutem.
Apices vestrae caritatis Anatolio deferente su-
scipimus, in quibus insertum legitur, uti quantum
nostræ memorie vel priscorum vetusta traditione
recordatus fuerim, de variis dogmatibus vel
sectorum varietate Atheniensium, seu de situ vel
compositione urbis Athenarum vobis describere
studio litterali curarem, et inter cetera in scriptis
vestris repperimus quatinus vobis brevi stilo per-
strinxisse, quæ in ipsa civitate Atheniensium
temporibus Apostolorum gesta sunt. Quomodo
Paulo Apostolo ibidem supervenienti per inane
philosophias et fallaces rerum machinationes resti-
terunt.

*urbis Ath-
eniensis*

34 Immo etiam appetistis a nobis, ut de Sym-
macho et Apollinare Chronopagita necnon et de
Dionysio Areopagita, qui auditores Pauli Apostoli
temporibus apud Athenas claruerunt, quid de illis
scirem vel quali prosapia Atheniensium, quaque
de stirpe orti sint, vobis luculenter exprimerem:
quod ita secundum imbecillitatem ingenii nostri
per transacta retro tempora traditione vetustatis,
sicut audire potuimus, vobis per Anatholium filium
et Agigerulum vestrum direximus. Athena civitas
est in confinio Thracie et Lacedemoniorum posita,
situ terrarum montuosa, Jonici maris faubus
interclusa Ægeum pelagus sinistra parte contingit,
urbs inculta et antiqua, terrarum fertilitate ope-
lenta, fandi et eloquentiae nutrix, philosophorum
et sapientium genitrix, artium variarum et divi-
tiarum opulentia præ ceteris urbibus pollebat.
Istae posita est in Attica provincia, ubi Cecrops
et Menander reges gentium claruerunt, ubi Apollo
et Hypocreas et Aristoteles nati sunt, qui toto orbe
in ipsis temporibus sapientiae floribus fulserunt.
In hac magnopere urbe tempore Cecrops et Me-
nandri regum simulacrorum cultus et idolorum
superstitiosa religio primitus reperta emicuit.
Quinque etenim regionibus disperita describitur.

35 Prima regio est, quæ Ægeum mare respi-
cit, mons supereminens urbi, ubi Saturni et Priapi
aurea simulacra varii colebantur illusionibus;
quam regionem, Chronopagum Graeci, Saturnum
vocant. Secunda regio Athenarum est, quæ re-
spicit contra Thraciam, ubi Terebinthus mira ma-
gnitudinis inerat, et ubi Fauni, agrestis hominis,
simulacrum a pastoriibus diebus constitutis co-
lebatur. Tertia regio urbis Athenarum est, quæ re-
spicit portum Neptuni, ubi simulacrum Diana et
Neptuni Ægei colebatur; quem locum Posse-
donpagin appellant; Graeci enim Neptunum
Possedon dicunt. Quarta regio Atheniensis urbis
est, ubi idolum Martis et Herculis simulacrum
colebatur, quod est in colle Tritonis mons in
medio urbis positus*, ubi concursus totius urbis,
luna renascente, veniebat ad colendum scilicet
Martem et Herculem, quos deos illi fortissimos
adorabant; quem locum Graeci Areopagum
vocant. Aris enim Graece Mars latine dicitur.
Quinta regio urbis Atheniensis est, quæ respi-
cit ad portam Schaeam, ubi idolum et simu-
lacrum Mercurii positum est; qui locus Erm-
pagus nominatur; ermis enim Graece Mercurius
dicitur.

36 Hæc urbs maris terræque, silvarum et mon-
tium, fluminum et virectarum opulentia præ ce-
teris urbibus Graecæ nobilissima floruit, et quæ
tunc urbibus cæteris præferebatur, modo gen-
tium impetu oppressa et intercepta deprimitur.
Apollo dictus est Apollinis cuiusdam nobilissimi-

Atheniensium principis prosapia derivatus, cuius D
pater Nicolaus vir magni ingenii litterarum studio
pollens, civis et inclitus Argolicæ artis magister,
cujus filius Apollo, dum inter philosophorum
scholas clarus haberetur et autenticas bibliothecas
revolveret, dum deditus erat philosophie et vanis
superstitutionibus ritu paganorum, audivit Paulum
Apostolum nova et inaudita antea dogmata pre-
dicantem, qui, dum ei resistere non valeret, inventum
veram esse doctrinam, quam Paulus apud Athenienses
docevit. Relinquens vanas superstitiones
gentium, pro voluntus pedibus Apostoli, deprecatus
est, ut ei veram doctrinam et viam salutis ostendere,
seseque Christi, non Saturni, proferebat esse
discipulum.

37 His ita gestis, cum quodam die Paulus ac S. Diony-
sii Areopagi-
tus, dum
hic prius
tempore
intra-
posuerit, beatum Dionysium interro-
gare coepit quid coleret aut quibus numinibus
in spatio et veneribili loco inserviret; cui ait
Dionysius: deos, quos coluerunt patres nostri,
quorum virtute et sollicita mater terra continetur,
hos colimus et adoramus, aras, quas vides, Martis
et Herculis, Mercurii et Priapi nomine et honore
sacrata sunt. Dum vero Paulus singula altaria et E
simulacula falsorum deorum perlustrasset, inter
ceteras aras repperit altare unum, in quo era
titulus desuper scriptus Ignoto * et conversus
Paulus ad eos interrogavit illos: *Hildiuinus* Quis est ille ignoto Deo.
Deus ignotus? Cui respondit inter ceteros
Dionysius: Quia adhuc non est ipse Deus de-
monstratus inter deos; sed est incognitus nobis et
venturo seculo futurus, et ipse est Deus, qui regna-
turus est in celo et in terra, et regnum ipsius non
accipiet finem.

38 Interrogans Paulus ait: Quid vobis videtur? cum Apo-
Homo erit, an spiritus deorum? Respondentes
dixerunt, quia et verus Deus et verus homo, et
ipse renovatur est mundum, sed adhuc incognitus
est hominibus, quia apud Deum in celo conver-
satio ejus est. Paulus dixit. Illum Deum praedico
vobis, quem incognitum usque nunc habuistis.
Natus est de virginie, sedet ad dexterum Patris,
verus Deus, verus homo, per quem omnia facta
sunt. Notus in Iudea Deus et magnum in Israël
et sanctum nomen ejus; quem incognitum usque
nunc habuistis, modo cognoscite, quia ipse est
Deus solus et præter illum non est aliud deus,
qui nos de morte reduxit ad vitam, qui celum F
et terram, homines et angelos in unitate regni
sui coniunctit, qui vivificat et mortificat, qui
claudit et nemo aperit, qui aperit et nemo claudit.

39 Hæc et alia plurima Paulo prædicante, cum per singula templa prædicaret, Christum
Dei filium esse, Dionysius veram doctrinam et dogma
salutis audiens et nihil esse idola, quibus
serviebat, et dæmonia magis quam deos esse, re-
cognoscens, Spiritum Sanctum et verba vite in
Pauli doctrina evidenter sentiens, divina gratia
instigatus ad Paulum se convertens expetivit ab
eo, ut pro illo divinam misericordiam depreca-
retur et ejus discipulus esse mereretur. Cumque
die altero iter ageret Paulus, cæsus quidam,
oculorum luce privatus, Pauli se postulat virtute
sanari.

40 Mox ergo sanctus Apostolus, Domini et ab eo mira-
Magistri sui Jesu imitator effectus, crucem ejus
diu clausis oculis imposuit dicens: Christus, vi-
delicet Dominus et Magister noster, qui oculis
lutum imposuit caci nati et lumen illico acci-
pere meruit, ipse tuis oculis potentia sua lumen
restituat.

* *Hildiuinus*
Tritoni
montis, in
medio urbi-
positi.

factamque
videm ad
Christum a
S. Paulo
Apollinis
cuiusdam,

A restituat. Mirum in modum et lucem accipere meruit sine lumine natus et his eum verbis statim adorsus est dicens : Vade ad Dionysium et dic ei, quia Paulus servus Jesu Christi ad te me misit, ut memor sponsionis tue ad eum venire non pigriteris, et Baptismum salutis accipiens ab omnibus absolvi possis nexibus delictorum. Mox is, qui lumen recepérat, obedientiae pede verba jubentis implevit et ad Dionysium properans Pauli ei verba per ordinem nuntiavit.

vidisset, con-
versionem
exponens,

40 Sed electus jam domini Dionysius, ut cæcum respxit firmis luminibus palpitantem, his eum verbis allocutus est dicens : Tunc es ille, quem cæcum natum cuncti cognoverant affines? Cui ille respondit : Ego nempe sum, qui cæcus natus, usque nunc lux mihi vita est negata præsentis; sed ipse Paulus, qui te ad se venire mandavit, invocata Jesu Christi et Magistri sui virtute sanitatis mīhi lumen indulxit. Qui protinus surgens ad beati properat mandantis monita Pauli. Quid diutius morer? Confestim credidit et sacri Baptismus unda respersus, abnegatis erroribus paganorum, ejus se tradidit magisterius imbuendum, ac deinde, Paulo jubente, Christi

B adscribenda
que hic in-
dicantur,
adhibuit.

41 Hoc modo epistolam Aristarchi Fragmentum confer cum conscripta ab Hilduino Dionysii Passione, videbisque, quæ in hac a num. 2 (quæ enim num. 1 habet, ex Actis, in quorum ætatem ac pretium jam inquisitum, evidenter accepta) usque ad num. 9 occurrunt, fere dumtaxat esse Fragmenti ejusdem paraphrasum, ut enimvero, cum documentis, a sese ad Passionem illam concinnandam adhibitis, Hilduinus in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 3 accenseat Aristarchi epistolam, dubitandum non videatur, quin ea hac de promiserit quidquid ibidem, id est, in Passione predicta a num. 2 usque ad num. 9 de civitate Atheniensis situ, Dionysii prosapia, conversione ac prædicatione memorix procul; cum autem, quæ in eadem Passione a num. 9 usque ad num. 18 de Dionysii doctrina, vivendi ratione, ætate, ordinatione, Romane, subrogato sibi Athenis episcopo, adventu commemorat, in praefata etiam, uti Hilduinus in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 3 testatur, Aristarchi epistola traherentur, dubitandum pariter non videtur, quin ex hac præcipue (Græco enim, quæ infra memoriabilius) illa omnia hauserit. Atque ita quantum et ubi Hilduinus adhibuerit Aristarchi epistolam, jam satis, ut animo intenderam, edocui; fictitiam hanc esse ac spuriā, visuri modo sumus.

C rabo, Acta usui ex dicendis verosimiliter etiam fuerint) illa omnia hauserit. Atque ita quantum fuerit conscripta. Verum, si ita habeat, qui factum, ut, non in Græcia seu Orientali ecclesia, sed in Dionysiano Francie monasterio, et quidem dumtaxat in abditiis admodum hujus tomis, Hilduini ætate, uti ipsem hinc scriptor in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto, aliisque ad cunctos Ecclesiæ Catholice filios litteris testatur, fuerit reperta? Id enimvero, si in Græcia ab homine Græco et scripta et ad hominem etiam Græcum missa fuisset, haud facile futurum fuisse videtur, pondusque proinde haud exiguum hinc accedit opinioni, qua, ut supra indicavi, in aninum induco, sub ementito Aristarchi nomine fuisse in Gallia confitam abs impostore Gallo, lingua Græciæ perito, a quo et loco abdito occultata eo fuerit consilio, ut postmodum inventa proque antiquo monumento habita fidem conciliaret iis, quæ ipse hac arte de Dionysio, ac præcipue quidem, Athenis Romam hunc venisse, credi volebat. Porro, quo eamdem Aristarchi

§ III. Aristarchi epistolam, ut et Visbii conscriptionem, quæ recitur, fictitiam esse, monstratur, ac quibusnam ex aliis Latinis fontibus Hilduinus insuper haurerit, exponitur.

Q uæ Fragmenti proxime recitati (adi num. 33) initio suppeditantur, e vetusta prisorum traditione seu, uti ibidem num. seq. legitur, et vetustatis per transacta retro tempora traditione scriptam fuisse Aristarchi epistolam, aperte sine produnt. Quod cum ita sit, oportet, ut is Græcorum, quemadmodum Hilduinus notat, chronographus, cui attribuitur, diu dumtaxat post Dionysii Areopagite, de quo tractat, ætatem, E ac verosimiliter quidem non prius quam aliquot etiam post hanc seculi elapsis, floruerit. Verum cum nullus prorsus nominis illius seu chronographus seu etiam historicus, qui tum in vicis fuerit, nedum Dionysii meminerit, apud scriptores memoretur, vel ex hoc capite, Aristarchum seu Evgypium Aristarchum chronographum, qui quam hic memoramus, epistolam scriperit, et solo impostoris cerebro natum, eamque adeo spuriā esse ac fictitiam, suspicari subit. Hanc porro suspicionem angel ipsummet, quo scripta seu potius conficta est, tempus. Cum enim id ex dictis Dionysii Areopagite ætate aliquot etiam seculis posterius verosimiliter sit, nihil omnino impedit, quo minus renovendum credatur usque ad epocham, supra a me assignatam, seu ad seculum usque octavum medium, post quod una cum opinione, quæ Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem faciliter etiam sunt, qui quo hanc confirmarent probabilitoremque efficerent, nihil non tentandum judicarunt, ut signentis etiam, quæ hunc suum consequerentur, indulgisse haud immerito queant existimari.

43 Adhuc epistola illa, non tantum Græce, sed etiam, uti appareat, et in Græcia et ad virum Græcum, in ecclesiæ Orientalis partibus versantem, ab Aristarcho, modo, genuina foret; F loco, quo fuit reperta, ficitur esse, concuditur, fuerit conscripta. Verum, si ita habeat, qui factum, ut, non in Græcia seu Orientali ecclesia, sed in Dionysiano Francie monasterio, et quidem dumtaxat in abditiis admodum hujus tomis, Hilduini ætate, uti ipsem hinc scriptor in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto, aliisque ad cunctos Ecclesiæ Catholice filios litteris testatur, fuerit reperta? Id enimvero, si in Græcia ab homine Græco et scripta et ad hominem etiam Græcum missa fuisset, haud facile futurum fuisse videtur, pondusque proinde haud exiguum hinc accedit opinioni, qua, ut supra indicavi, in aninum induco, sub ementito Aristarchi nomine fuisse in Gallia confitam abs impostore Gallo, lingua Græciæ perito, a quo et loco abdito occultata eo fuerit consilio, ut postmodum inventa proque antiquo monumento habita fidem conciliaret iis, quæ ipse hac arte de Dionysio, ac præcipue quidem, Athenis Romam hunc venisse, credi volebat. Porro, quo eamdem Aristarchi

Aristarchi
epistolam, ex
auctore, cui
tribuitur,
tempore, quo
scripta est,

AUCTORE
C. B.

epistolam spuriam probarem ac fictitiam, alia adhuc argumenta, ac unum imprimis a Symmacho et Apollinare Chronopagita, apud nullos prorsus scriptores alios, seu Graecos seu Latinos, notis, et tamen secundum illam Athenis, et quidem ante Dionysium Areopagitam, ad Christi fidem a Paulo Apostolo conversis, repetitum, proferre possem in medium; verum, cum jam allata satis rem, ut appareat, confiant, ad Vibii conscriptionem modo progredior.

nec Vibii conscriptionem,

44 Atque hanc primum, ut ut a Morino de Sa-
cris Ordinationibus part. 2 cap. 4, num. 4 pu-
blici juris iam factam, integrum hoc e Ms. no-
stro, quod a Morini editione aliquantulum differt,
ac e codice velusto, distinctiori tamen hujus no-
tione haud addita, desumptum notatur, in ante-
cessum transcribo, tum quod prolixa admodum
non sit, tum quod ita, cum dicendis seu cau-
sa seu occasione consuli debet, lectori in prom-
ptu sit futura. Ea itaque scriptio, quam fidei pro-
fessionem extremae voluntatis declarationem non
in epte etiam fortassis appellaris, sic habet:
Quapropter ego Visbius, Lisbii filius, * Christum
Jesum, quem nobis praedicavit Dionysius Jonicus,

** supple propositior*

B qui appellatur Macarius, Deum esse de Spiritu Sancto ex digna Maria, que nunquam fuit alter nisi virgo, conceptum; et hominem sine ulla macula natum, et passum ac mortuum pro hominum salvamento; qui surrexit, et in celo ad dextera-
rum sui Patris, qui est Deus similiter vivus, se-
dens in omni loco est, usque dum veniet ab
judicium, quando incipiet illud regnum, quod non
habet finem. Dono illi et tibi bonus Minister eius Masso presbytero schopos omne post-
liminium meum cum illo, quod est in Urbanio
hujus.

quae integra

45 Illi responso, quod Dionysius Macarius a pa-
tre meo comparavit ad domum baptismalem fa-
ciendam, quia dicebat, Deum Jesum in locato
natum, et de ejus pretio captivorum sepultra-
ram comparatam; et remansit mihi de matre
mea Larcia, que prodidit patrem meum a Ma-
cario Dionysio christianum Fescennino Sisinnio;
et post nimias torturas, catastas, et catenas, et
militum terniones, et bestias mansuefactas, et

C elibana extincta cum videret in carcere Glaucini
Macarium Dionysium Dominicas celebrantem,
lumen, quod tale non vidit, homo, super omnes,
qui per illum crediderunt, in fragendo pane Je-
sus Dominum cum multitudine Albatorum illi
dedisse, et audisse dicentem: Accipe hoc, care,
minus, quod mox complebo tibi una cum Pa-
tre meo, quoniam mecum est maxima merces
tua, et omnibus, qui audierint te, salus in re-
gno meo. Nunc facies fortiter, et memoria tua
erit in laude; dilectio autem et benignitas, quam
habes, semper pro quibusunque perficerit, im-
petrabit. Et sic cum cæsa cervice vidisset caput
suum illum cum luce grandi portare, clamavit,
se esse Christianam, et occisa est. Ego namque
Romam ductus, Domitiano ejus pilato * per tres
caesares militavi.

*¶ pro ejus pilato Su-
rius eve-
spillato
huc trans-
scribitur,
mettoris no-
ta*

46 Nunc quia mihi promittis, si ita deserero,
et Jesu Deo milito cum Dionysio Macario, et justifi-
catis Rustico et Eleutherio, et patre et matre,
et omnibus, qui diligentes Jesum mortui sun-
t, illud regnum ab eo, ubi mori non debeo, sed
gloriam semper habere, et reges, quibus mili-
tavi, in penitus videre cum illis, qui non cre-
dunt; et sic totum credo, et trado omnia mea
ad victimum illis, qui sic esse credunt, et me a-
lienum facio de hoc mundo, et trado me Jesu

Deo, et nomen meum ad fontem baptismalem dono. Ego Visbius Jesum Christum cum Patre et et Spiritu Sancto unum Deum credo, et mun-
dum et diaboli voluntatem abjicio. Morinus, qui, sese hanc, quam, ut duxi, vulgavit, Vibii conscriptionem seu narrationem in Sacra-
mentario, a clarissimo viro Vion, Erovallii domino, accepto Hilduinque ætate aut æquali aut etiam majori, invenisse, fuerat præfatus, in-
tegræ jam transcriptæ mox subjungit: En fons
limpidissimus, e quo rivulos historie sue deri-
vat Hilduinus! En thesaurus ille retroactis se-
culis absconditus, qui tandem Hilduin (vide hu-
mus, que hic spectant, in suo ad Ludovicum
imperatore Rescripto num. 5 verba) diligentis-
sime conquienti divino nutu revelatus est!

47 Ita scilicet is scriptor per ironiam, aliis
adhuc, quæ mox subdit, quæque brevitatibus causa
omitto, verbis continuatam, Vibii conscriptioni
aculeum infigit, simulque Hilduno, hanc, ve-
luti factum legitimum, admittenti, illudit; et
non non immerito. Cum enim Visbius, Roman
sese, SS. Dionysio ac sociis Martyribus sub-
Domitiano pro fide necatis, ductum fuisse, ibidem-

que sub tribus imperatoribus, Domitiani eves-
pillati, id est, a respillonibus exportatis seu
mortui, proximis successoribus, militasse, in
sua narratione, huc jam transcripta, perspicue
tratat, necesse est, ut partim seculo i sene-
sciente, partim 2 ineunte floruerit. Verum quis
scriptorem, qui tam parum ab Augusto aeo re-
motus ricerit, stylo, ut facit, tam barbaro, tam
horrido, tam ab omni pura Latinitate alieno
usurpum fuisse, in animum inducat? Sane, qui
id fecerit, nihil prorsus sermone Latino tam
inconditum, tam infans, tam hilicum, tam
mendosum inveniel, quod primo etiam ævo Chri-
stianas seculo scriptum, haud facile crediderit.
Nonnullis itaque aliis, que contra Aristarchi
Epistolam supra attuli, quæque pleraque, uti
hanc, ita etiam Vibii Conscriptionem spuriam
ac fictitiam ostendunt, etiam omissis, talem certe
esse hanc, abunde liquet vel e solo auctoris per-
sonali style, qui, cum aeo, quo vivisse sese, si-
mulat, minime ex jam dictis conveniat, diu post
primum litteris commendatam fuisse, luculentis-
sime prodit.

48 Ac eum quidem factum spurium una cum
furfuriis haud multum absimilis partu tunc pri-
mum, cum seculum octavum media sui parte
jam esset elapsum, impostoris seu unius seu plu-
rium fraude enatum, supra idcirco docui, quod
tum nonnulli, ut inauditis antea, que de Dio-
nysio suo credi exceptabant, fidem tandem ali-
quando facerent, fabulis comminiscendis, scri-
pitque fictitiis adornandis operam navassæ credan-
tibus. Verum cum pro epocha illa narrationi
Visbii assignanda particularis insuper, que ad
definiendam epistola Aristarchi ætatem haud
conducit, ratio, quæpiam militet, lubet et hanc
lectoris hic exhibere. Visbius, seu, qui Visbii no-
men sibi imposuit, fabulator scriptioris sue fi-
ctitiae initio Dionysium appellat Ionicum; etsi au-
tem soli quidem, qui in Ionia, Asia Minoris re-
gione, natu sunt, Iones seu Ionici hodie vocen-
tur, Athenienses tamen, priusquam hoc suum no-
men a Minerva, Grece Αἰωνίη, traxissent, Iones
seu Ionici, Stephano de Urbibus ad vocabulum
Ionia teste, nuncupati fuerunt, idemque olim,
ut Strabo lib. 14 memoriz prodit, Athenien-
ses et Iones existere. Quid si ergo scriptor,
Visbii nomen mentiens, compertum id habuerit,
Parisiensiumque

partum esse,
et stylotem-
pori, quo
scripta est,
minime con-
gruo, patescit;

spuriamque
vulniferum
lucubratio-
nem illam,
certe ante
annum,

A Parisiensiumque, de quo agit, episcopum ac martyrem Dionysum, ut Atheniensem eum fuisse, designaret, Ionicum antiquato Atheniensem nomine appellari? Hoc enimvero in eum unice finem, cum nec alius potior assignari queat, nec Dionysum, Parisiensem episcopum, in Ionia, Asiae Minoris regione, natum esse, memorie proditum uspiam inveniatur, factum abs illo fuisse, vero admodum simile, mox vix non indubitatum appareat.

uti hic probatur, 750 non confitcam, pro legitimo fratre Hilduinus habuit.

B 49 Jam vero, cum res sic habeat, nullusque reperiatur scriptor, qui ante seculum octavum, media sui parte jam elapsum, Dionysum, Parisiensem episcopum ac martyrem, nativitate Atheniensem fecerit, consecrarium fil, ut, sicuti' Acta edenda, quæ, cumdem Dionysum a S. Paulo apostolo Athenis fuisse conversum, tradunt, cerosimiliter ante seculum octavum medium, quod a nullo temporis anterioris scriptore memoriae id prodatur, concinnat non fuisse, jam supra, et quidem, ut appareat, haud immerito, statui, ita etiam eadem ex causa, Visbii narrationem versosimiliter haud citius, et quidem non nisi, quod et de Aristarchi (adi num. 30) Epistola intelligendum, post S. Dionysii, quæ edemus, Acta, fuisse ador- natam seu potius confitcam, non immerito hic pos- sim statuere, quod et re etiam ipsa proinde nunc statui. At vero spurium isthoc ac commentitium monumentum, utrum tam sero post Dionysii ætatem ab impostore, qui Dionysio sociisque Martyribus sese exqualem fingeret non erubuit, turpiter ac le- gitimo scriptoris fidei optimæ factu Hilduinus ha- buit, atque ad Dionysii Passionem, uti in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 5 pate- facit, contexendam etiam adhibuit; ut autem merito id a se factum, probet, Visbii Conscriptione adstipulari, ait, antiquos Missales libros, aut, si mavis, duas contentas in hisce de SS. Dionysio ac sociis Martyribus Missas, quas jam inde a vicino Passioni tempore compositas fuisse sta- tuit.

C eamdemque una cum duabus, quas laudat, Mis- sis antiquis,

50 Ita scilicet faciendum duxit, quod secundum ritum antiquum in Galliis, ritu Romano ibidem nondum introducto, usurpari a pluribus seculis solitus, ordinatae essent, isque ritus antiquus, uti ex Innocentii I, Gelasii I, ac tandem etiam, qui anno 604 obiit, Gregorii item I, Romanorum Pontificum, ad Galliarum antistesites abrogando in Galliis veteri Missarum ordine Romanoque in- troducing litteris, posteriorumque ad hasce re- sponsis in suo mox iterum laudato ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 6 contendit, diu ante ætatem suam seu jam inde a seculo saltem sexto sequentisve initio abrogatos fuisset, seu adhiberi apud Gallos desiisset. Verum demus tantisper, duas de SS. Dionysio sociisque Martyribus Missas, ab Hilduno laudatas, tam fuisse, quam hic scriptor vult, antiquas, in modo statim ab illorum martyrio esse compositas, qui, queso, hoc etiam dato, Visbii Conscriptione adstipulari magnopere potuerint? Inter alia, quæ hasce complectitur, Christi Domini apparitio, Dionysio in carcere paulo ante martyrium oblata, simulque insigne, quo post hoc manibus propriis caput amputatum Sanctus ille gestarit, miraculum occurrit. Haec forsan, aliaque, quæ pariter Visbii Conscriptio suppeditata, quæque, si vera forent, utcumque hanc commendarent, in duabus ab Hilduno laudatis Missis antiquis etiam memo- rantur? Id quidem hic scriptor loco supra cit. primo innuere videtur; verum, quæ deinde, Octobris Tomus IV.

AUCTORE
C. B.

*etsi hæ illi
nec in his, quæ
hic propo-
nuntur,*

et quidem mox, subjungit, contrarium ostendunt.

51 Audi, qui ibidem loquatur. In quibus, inquit, voluminibus (antiquis scilicet Gallicanis Missalibus) habentur duas Missæ, quæ sic inter celebrandum ad provocandam divinæ Miserationis clementiam et corda populi ad devotionis studium excitanda tormenta Martyris (Dionysii) Sociorumque ejus succincte commemorant, sicut et reliqua Missæ ibidem scriptæ aliorum apostolorum vel martyrum, quorum Passiones habentur, notissime decantant. Quarum Missarum cantus, sensus et verba adeo passionis eorumdem, quam vobis misimus, seriei concordare videntur, ut nulli sit dubium, a teste illorum martyrii agones eorum fuisse descriptos, et ex ipsa veraci historia memoriam tormentorum suorum in præfatis precibus fuisse mandatam. Ita hic Hilduinus, quid de Dionysio sociisque Martyribus duas a se laudatæ Missæ antique suppeditarint, satis dilucide exponit: quod cum ita sit, hasque tormenta, quibus Sancti illi fuerunt affecti, succincte commemororas, dumtaxat asseveret, nec ullam rei alterius, veluti quam pariter de iisdem Sanctis commemmorari, mentionem facial, vel solo suo silentio declarat, easdem duas Missas E haud etiam commemorasse alia ac nominatim, quæ de oblate Dionysio in carcere Christi Domini apparitione, gestatoque abs illo post martyrium capite in Visbii Conscriptione seu potius figmento narrantur. Et vero, etsi quidem quan- doque in Missis Gallicanis antiquis integra etiam Martyrum Acta, ac proin, non tantum, que passi essent, tormenta, sed et res omnes aliae, ad eos spectantes, recitarentur, rarissimum tamen id erat, ac plerunque in Martyrum Missis, uti e tribus Missalibus antiquis, a Mabillonio de Liturgia Gallica lib. 3 vulgatis, facile compari, sola fere tolerata ab iis tormenta comme- morabantur, et quidem generalibus dumtaxat, quæ nec palestram, nec diem, nec annum martyrii determinarent, locutionibus seu phrasibus expressa.

F 52 Omnibus itaque sedulo expensis, duas, quas Hilduinus laudat, Missas Gallicanas antiquas Visbii narrationi in solis, quibus Dionysius sociisque Martyres affectos notat, tormentis, potuisse adstipulari, sat certum appareat. At vero ne quidem ea in re, nedum in aliis, quæ in Visbii Conscriptione etiam narrantur, huic ad- stipulari grandeve pondus adjicere potuerint, si tantæ, quantæ illas fuisse, Hilduno tantisper de- dimus, antiquitatis non fuerunt; esse autem, an tantæ antiquitatis vere fuerint, merito dubitan- dum, modo etiam, ut, quod jam dixi, fiat per- spicum, ostendo. Liturgia Gallica antiqua seu ritus ordo missam celebrandi antiquus, sub- stituta ei seculo octavo senescente, liturgia Roma- na, usurpari in Galliis, uti apud omnes modo in confessu est, sub Caroli Magni principatu pri- mum desit; hinc autem consecrarium est, ut tam diu certe ante Hilduniæ ætatem, quamdiu hic statuit, in regno illo abrogata haud fuerit, ac proin, ut vel is scriptor, quod e trium supra me- moratorum Romanorum Pontificum, Innocentii nempe, Gelasii ac ambobus hisce posterioris Gregorii, epistolis, datisque ad hasce Galliarum anti- stituum responsoriis colligi non poterat, perpe- ram collegerit, vel ut monumenta isthæ suppo- sitia fierint ac spuria. Utrum interim, quod hic indagare nihil attinet, statendum sit, et tem- pore equidem jam designato, quo Liturgia Galli- cana antiqua abrogata in Galliis primum fuit,

AUCTORE
C. B.tempore, quo
scriptae fu-
runt, ob ea,
qua hic

perspicue consequitur, ut ex eo, quod ad hanc duæ supra laudæ de SS. Dionysio sociisque Martyribus Missæ essent exactæ, tantum hisce, quantum jam diximus, antiquitatem Hilduinus perperam tribuerit.

53 Cum enim antiquis, quo ordinatae erant, ritus in Galliis, ut dictum, adhiberi non nisi seculo octavo jam senescente desierit, quid nisi factum esse queat, ut primum seculo octavo medio circiter ac proin multo serius, quam Hilduinus statuat, fuerint compositæ? Ait quidem etiam hic scriptor, Missales libros, in quibus continebantur, adeo fuisse antiquos, ut nimia pene vetustate consumpti essent; verum cum libri hujusmodi et quotidiano ac continuo fere, quo in ecclesiis adhibentur, usu facile intraspantium haud admodum etiam longum lerantur, fieri potest, ut libri Missales, qui nimia pene vetustate consumpti Hilduin visi sunt, ab octoginta aut etiam dumtaxat a septuaginta annis fuisse conscripti. Adhæc, arte typographica nondum inventa, in libris Missalibus, manu tum exarandis, folia nonnulla vacua solebant relinquere, seu Missis, seu precibus quibuscumque, que forsan temporis lapsu conderentur, novis capienda testata.

B Quid si ergo Missales libri, in quibus duas supra laudæ de SS. Dionysio Sociisque martyribus Missas Hilduinus invenit, admodum quidem antiqui, hæ vero multo recentiores, ac ne citius quidem, quam post seculum octavum medium compositæ, illis etiam tum primum fuerint inscriptæ? Sane, cum nihil obstet, quo minus res ita fieri potuerit, haud immerito in dubium, num ita etiam vere sit facta, revocari potest.

adducuntur
incerto, fir-
mandis ma-
gnum pon-
dus adjuvere
queant,

54 Ne est, quod reponas, ambigi vix posse, quin, cum Dionysius Sociisque martyres jam inde verosimiliter a quinto ac forte etiam quarto Ecclesiæ seculo celeberrimum in Galliis cultum nacti fuerint, Missæ etiam de illis, qua antiquissimæ essent, ac forsitan etiam jam inde a seculo quarto compositæ, ibidem Hilduni ætate fuerint repertæ: utut enim id tantisper dederimus, tales tamen, quæ Hilduin præluxerunt, certo fuisse, non constat. Adhæc Mabillonius lib. 3 Liturgie Gallicanæ tria exhibet, ut jam supra innui, Missalia Gallicana antiqua, quorum primum seculo octavo ineunte, duo reliqua citius scripta fuisse, libri ejusdem initio docet; in nullo autem ex his, ac ne C quidem in omnium recentiori, seu primo recitanda de SS. Dionysio sociisque Martyribus Missa proponitur; ut vel hinc dubitare fas sit, an ante inchoatum seculum octavum, tmo etiam an ante hoc jam multum proiectum, Missæ ullæ, de SS. Dionysio sociisque Martyribus compositæ, in Galliis fuerint repertæ. Jam vero, cum id ita sit, hinc adeo alique ex aliis jam dictis, an duæ ab Hilduino laudæ seculo etiam octavo medio posteriores non sint, revocari in dubium haud immerito queat, hæ sane ne in tormentis quidem, quibus SS. Dionysium sociisque Martires fuisse affectos, Visbii Conscriptioni tradit, huic adstipulari grande pondus adjuvere potuerunt.

ad ea tamen
explananda
adhibuit;

55 Verum, etsi res ita habeat, magnique adeo facienda non essent, eas tamen Hilduinus, non tantum veluti Visbii Conscriptioni adstipulantes laudavit, sed etiam una cum hac ad diversa tormentorum genera, quibus SS. Dionysium sociisque Martires cruciatos, scribit, expenenda ita adhibuit, ut, quidquid de argumento isto memoriae prodit, id totum fere ex iisdem

Visbiisque Conscriptione, suis tamen subinde, D quas verosimiles putavil, conjecturis intersertis, verosimillime deprompsierit. Ea sedet sententia, quod, quamvis quidem Dionysius sociique Martires, abscessis cercicibus, pro Christo occubuisse in Actis tum Græcis, tum Latinis memorentur, tormenta tamen, quæ ante id genus necis passi sunt, nec in iisdem Actis, nec in quibuscumque scriptis alii singillatim exponantur.

56 Attamen, cum in Dionysianis Actis, a Bosquelo vulgaris, suprajam plures laudatis, sequentia hec verba Terrore subiecto, multis afflictionis injuriis et suppliciis, yerberibus macerati, Christianos se esse testantur, visoque percutientis ictu, Domini ac Dei nostri se famulos magna confessionis voce pronunciant, de SS. Dionysio sociisque Martyribus legantur, Acta illa Hilduno in describendis, quæ hi ante necem subierint, tormentis qualicunque etiam usui fortassis fuerint, ut etiam alia, quæ, ut jam monui, præviu huc Commentario subjiciuntur, quæque, quin Dionysius sociique Martires multis pro fide tormentis excruciali fuerint, dubitandum non esse, sub finem innuant. Certe una cum his valde similibus Bosquetianâ Dionysii Acta, imo etiam alia, quæ et ab hisce et ab illis E haud parum in adjunctis differrent, Hilduin etiam præluxisse, credere me facil ipsem hic auctor, in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. xi sic scribens: Nos plures codicellos (exemplaria) exinde (Passionis S. Dionysii) vidimus, qui in quibusdam sensu videbantur concordare, sed litteratura dissonare; in quibusdam autem nec sensu, nec orationis tenore poterant sociari.

57 Accedit, quæ in concinnata ab Hilduino Passione, Actisque, seu Bosquetianis seu a nobis edendis, narrantur, invicem subinde, si non in substantia, in adjunctis saltem notatu admodum dignis, tantopere discrepare, ut Hilduinum, nisi Acta etiam, quæ et a Bosquetianis et ab hic edendis multum differrent, aut horum saltem exemplaria, quæ ab exemplaribus penes nos existantibus haud parum essent diversa, pra oculis habuerit, interdum et conjecturis longissime quæsitis, imo vix, ac ne vix quidem tolerandis, indulsisse, et conclusiones, ægerrime ex iis, quæ legisset, eruendas, formasse, sit necesse; hoc autem, etsi etiam Hilduin (adi. quæ num. 14 et seq. F disserui) auctoressubinde e præjudicatis suis opinionibus minus fortassis recte interpretatus sit, eaque etiam, quæ in scriptis antiquioribz (adi. quæ num. 6 et sequentibus dicta sunt) subobscurè dumtaxat contenta reperit, lectori quodammodo, velut aperte in hisce tradita, proponat, adstruendum non videtur, si modo, quæ nec in Actis mox dictis, nec in quibuscumque aliis seu jam memoratis seu infra memorandis scriptis continentur, litterisque tamen ab eo mandantur, aliunde, quam e conjecturis conclusionibusque hujusmodi, depromi potuerint, reque etiam deprompta, haud immerito, ut hic, maxime ob Hilduini verba proxime recitata, fit, estimari queant. Porro, ut, quod præsentis § proposui, jam absolam, Hilduin documentis, quæ ad Dionysii Passionem concinnandam adiubuit, duos etiam Hymnos, quorum alter ab Eugenio, Toletano episcopo, alter a Venantio Fortunato fuerit compitus, in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto accenset.

58 Prior Dionysium Areopagitam cum Parisiensi

ita nihilomi-
nus, ut usi-
tum forsan
fuerint Acta
edenda,

quorum
exemplaria
varia, mul-
tum invicem
dissonantia,

A risiensi apertissime confundit: posterior autem, hunc a Clemente Papa in Gallias missum fuisse, haud obscure indicat. Verum, cum quidem Dionysium Areopagitanum cum Parisiensi neutiquam confundat, institutum nostrum exigit, ut de eo, non hic, sed infra in dando de Dionysio Parisiensi Commentario tractemus: quod autem ad Hymnum, qui ab Eugenio, Toletano episcopo, fuerit compositus, jam spectat, spuriū illum esse ac suppositū, pro indubitate est habendum, uti infra, quod fieri id ibidem, quam hic, queat commodius argumento non uno probabo, cum de duobus Dionysii, Areopagita et Parisiensi, invicem distinguendis sermonem instituam. Atque hæc sunt, quæ de Latinorum fontibus, e quibus Hilduinum hausisse, vel de ipsis hujus scriptoris dictis, vel aliunde liqueat, dicenda hic habebam. Ceterum, quod hic monendum adhuc restat, iis etiam Aristarchi ad Onesiphorum epistolam, utut Græce, si Hilduno hic fides sit, primitus conscriptam, accensu, quod, non a viro natione Graco, sed a Gallo, qui Græce nosset, atque ad Ecclesiam Latinam spectaret, exarata ac confusa, verosimillime fuerit, uti ex iis, quæ supra disserui, haud difficulter quisque perspiciet. Ad documenta Græca, quæ Hilduno etiam prælucisse evidentur, nunc accedamus.

§ IV. Neutram a Græcis Dionysii Passionibus, quarum alteram Chiffletius, alteram Lansselius et Corderius vulgarunt, S. Methodio adscribendam, ambasque e Latinis fontibus promanassee.

*Passio, quam
Lansselius
ac Corderius
vulga-
runt,*

Dionysianam quampiam seu Vitam seu Passiōnem a S. Methodio, Patriarcha Constantinopolitano, Græco idiomate fuisse contextam, indubitatum est e duabus a Surio ad Areopagitum calcem hodie vulgaris Epistolis, quarum alteram anno, uti e Chronicis, quibus in fine munitur, notis liqueat, 876 Anastasius Bibliothecarius, alteram haud diu post Hincmarus, Remensis archiepiscopus, ad Carolum Calvum imperatorem, anno deinde 877 vita functum, scripsit. Ulriusque, quæ rem plane evincent, verba hoc transcribo. In priori, a Chiffletio in Dissertatione de uno Dionysio etiam recitata, sequentia isthæc sub initium Anastasius suppeditat. Passionem, cuius, ut post ait, textum beatus Methodius, urbis Constantinopolitanæ Pontificio, ut loquitur, funetus, edidit, sancti Ieronimy Martyrionis Dionysii, quondam Areopagite, postque Athenarum antistitis... etiam inter diversos languores positus, arrepto interpretandi certamine, Latino eloquio tradidi; in posteriori vero, epistolis etiam, ab Hincmaro ad Carolum Calvum scriptis, a Floredo lib. 3 Historia Remensis, cap. 18 sub finem annumerata, exhibet initio Hincmarus ista: Lecta beati Dionysii passione, a Methodio, Constantinopolim Roma directo, Græce dictata et ab Anastasio, utriusque linguae perito et undecimque doctissimo, sanctæ Sedis Apostolicæ bibliothecario, Latine conscripta, sicut in Praefatione sua (epistola ad Carolum Calvum jam dicta) narrat, recognovi his, quæ ibi scri-

pta sunt, ea, quæ in adolescentia legeram, consonoare. Verum quenam est illa, quam verbis hisce Anastasius et Hincmarus memorant, S. Dionysii Passio, a S. Methodio, Patriarcha Constantinopolitano, Græce conscripta? Esse illam ipsam, quam primo Parisiis anno 1615 Lansselius, ac deinde Antverpiae anno 1634 Corderius, ambo Societatis Jesu sacerdotes, una cum Operibus, sub Dionysii Areopagite nomine circumferri solitis, vulgarunt, nonnulli existimant; verum pereram omnino, uti, que subdo, evincent.

60 Cum Dionysii Passio, a Methodio Græce S. Methodium contexta, omni dubio procul cum Hincmaro, statim atque ab Anastasio in linguan Latinam fuisse set conversa, aut certe haud diu post, uti modo allegata suadent, fuerit communicata, haud dubie is scriptor, quenam ea esset ac quid complectetur, apprime habuerit perspectum; ita autem de eadem, a se jam perfecta, verbis mox ex parte recitat, loquitur: Recognovi his, quæ ibi (in Dionysii Passione, a Methodio Græce adornata Latineque ab Anastasio reddita) scripta sunt, ea, quæ in adolescentia legeram, consonare, videlicet per quos ac qualiter gesta martyrii beati Dionysii Sociorumque ejus ad Romanorum cognitionem, indeque ad notitiam Græcorum pervenerint. Fuerit itaque, uti ex his Hincmari verbis nemo non eruet, Per quos ac qualiter gesta martyrii beati Dionysii Sociorumque ejus ad Romanorum cognitionem indeque ad notitiam Græcorum pervenerint, in Dionysiana, quam Græce Methodius scripsit Latineque Anastasius reddidit, Passione expressum; quod cum sic habeat, nec id ullo modo in supra dicta, quam Lansselius ac Corderius edidere, Passione uspiam exprimatur, sit vel hinc, non esse hanc Dionysii sociorumque Martyrum Passionem, a Methodio Græce scriptam Latinitateque ab Anastasio donata, certum omnino atque indubiatum.

61 Hinc porro consectarium jam fit, ut, cum illud in Dionysiana Passione altera, quam, veluti a Methodio Græce scriptam Latineque ab Anastasio redditam, Chiffletius in sua de uno Dionysio Dissertatione exhibet, nuspiam pariter ullo modo exprimatur, omni dubio procul nec ista sit Dionysii sociorumque Martyrum Passio, a Methodio Græce contexta Latinitateque ab Anastasio donata, perperaque adeo pro hac a Chiffletio ibidem obtrudatur. At vero, inquit de Dionysiana, quam vulgarit, Passione Dissertationis cit. pag. 47 hic scriptor, Dubitate non licet, quin haec ipsa sit Passio S. Dionysii, a Methodio conscripta, id affirmante ejus interprete Anastasio, ac subinde Hincmaro, Remensi archiepiscopo, cuius ad Carolum Calvum epistolas recensens Floredo libro 3 Historia ecclesie Remensis cap. 18, "Item, " inquit, " de Passione S. Dionysii, a Methodio Constantinopolitano Græce dictata et ab Anastasio, Romana Sedis bibliothecario, Latine conscripta, et de vita vel actibus beati Sanctimi, et quid in his invenerit de commemoratione S. Dionysii. " Sane, quin Dionysiana Passio, quam Anastasius simul et Hincmarus, recitatis scilicet num. 59 verbis, pro Methodii fietu habuere, Methodii reipsa fuerit, dubitate nec fas est, nec porro velim; ast unde, quæso, de Passione, quam vulgavit, sermonem ibidem esse binis illis scriptoribus, Chiffletius vel perspectum habuit vel collegit?

62 Præcipue, ni fallar, ex eo, quod, quam supra laudavi, Anastasii ad Carolum Calvum trairum epistolam

AUCTORE
C. B.

epistolam Passioni, quam edidit, Prologi seu Præfationis loco in visis sibi, quæ utramque complebantur, manuscriptis exemplaribus invenerit præfixam. Verum hinc, quod putavit confere haud potuit. Subinde enim fit, ut, quæ ad idem argumentum spectant, serie non interrupta, quasi ad eundem etiam auctorem spectarent, in libris ac maxime manuscriptis codicibus exarata reperiantur, etsi interim auctores habeant omnino diversos. Rei hujus exemplum, cui similitia haud pauca aliunde etiam possent adduci, in ipsa, de qua hic agimus, materia codex noster P Ms. 159 opportune suppeditat; in hoc enim, quæcumque in Bosquetiana Dionysii Passione, per anonymum scripta, ab initio usque ad hæc sequentia, Igitur post Domini nostri Jesu Christi salutiferam Passionem, verba occurunt, Prologi seu Præfationis loco Hilduni Areopagitici serie non interrupta præmittuntur, etsi interim alium hæc, alium illa auctorem citra omnem controversiam habeat. Ast, inquiet forsitan non nemo, ipsem titulus, quem Dionysiana a Chiffletio edita Passio præfert, Methodium hujus auctorem facit. Faleor, sic habet verum quid si illum is ipsius scriptor lucubrationi isti a præjudicata, qua Methodio eam adscribendam putabat, opinione præfixerit? Id sane abs illo non factum, nequitum constat; sed esto etiam singula tria, in quibus Chiffletius, ut ipsem Dissertatio supra dictæ pag. 5, ait vulgatam a se Dionysii Passionem reperit, manuscripta bona notæ exemplaria titulum memoratum prætulerint, nec hinc eam Methodio recte vindices.

senserit, exponitur, in lucem emissa,

63 Quid ni enim factum esse queat, ut, qui trium illorum exemplariorum (negre enim omnia ejusdem ætatis reor) antiquius descripti, leviusculis dumtaxat ratiunculis inductus expressam in hoc Dionysii Passionem Methodio tribuendam judicari, ideoque titulum præfatum exarato a se exemplari perperam præfigens exemplo suo nihilominus, ut duo reliqua eodem postea fuerint munita, efficerit? Enimvero, quo minus id hoc modo fieri potuisse credatur, nihil prorsus officit, ac proin vulgata a Chiffletio Passionis titulus, etsi etiam singulis hujus dictis tribus exemplaribus fuisse præfixus, Methodio illam contra formatum e supra relatis Hincmarii verbis, quod eamdem sancto isti Constantinopolitanu patriarcha abjudicandam invictu probat, argumentum vindicare nulla ratione potest, nedum re ipsa vindicat. Quod cum ita sit, certeque quam Chiffletius edidit, Dionysii Passio a Methodio ex iam dictis scripta non sit, Baronius ac Vossius, periisse modo, quæ Methodium habuit auctorem, Dionysii Passionem, verosimilime haud immerito scripserrint, certeque adeo hac in re Pagius scriptorum illorum priorem, quod, ut putabat, Methodiana Dionysii Passio a Chiffletio esset edita, haud recete in Criticis ad annum 876 num. 12 carperit.

tam hæc autem, quam illa, quæ Metrodoro attribuenda,

64 Verum a quo, quam Chiffletius edidit et a quo item alteram, quam Lansselius ac Corderius vulgarunt, Dionysii Passionem statuemus fuisse conscriptam? Cum prior unice Methodio reperiatur attributa, nec hunc tamen, ut jam probatum, habeat auctorem, a quoniam fuerit contexta, prorsus in obscuru est; quod autem ad posterioriem, seu illam, quam Lansselius ac Corderius vulgarunt, spectat, titulus, quem apud ambos hosce editores præfert, per Methodium, vel, ut alii volunt, per Metrodorum concinnatam esse, indicat: cum autem Methodium, uti

ex supra dictis liquet, auctorem non habeat, nec D quidquam, quo minus Metrodoro possit attribui, impedit, fuerit verosimilime abs hoc re ipsa conscripta, etsi interim nominis hujus auctor, a quo promanasse queat, nec scriptorum seu antiquis seu novis Catalogis insertus, nec alis quibuscumque litterarum monumentis consignatus reperiatur, ac proin non nisi imperfecta, mo prope nulla illius suppetat notitia. Verum quæcumque demum sit, tam is equidem, quam qui Passionem, a Chiffletio editam, adornavit, Gallorum seu Romanorum, aut certe, qui ex hisce ipsimet hauisset, Græcorum recentiorum scripta ante oculos habuerit. Unde enim alioquin discere potuisset, quæ de Dionysii obitu seu transitu memoriae prodil, de quo, ut Hilduin in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. 10 ait, Græci scriptores, (de antiquis loquuntur) nihil omnino, quod eis penitus propter terrarum longinquitatem eventus ille fuerit incognitus, litteris mandarunt?

65 Hacne forsitan in re falsus fuerit Hilduin? Id hic examinare ad institutum nostrum haud spectat; verum utcumque habeat, ea equidem, e quibus, Passionis Græce, a Chiffletio edita, auctori Passionem Latinam prælucuisse, haud immerito colligas, ipsem huc scriptor suppeditat. Elenix, que Eusebium, el Dionysianæ, quam, ut ait, ante oculos habuit, Passionis auctorem, quorum alter decimo tertio, alter decimo quarto Neronis anno SS. Petri et Pauli martyrium invenit, in concordiam adducat, priorem e Græcorum, posteriorem e Latinorum annos computandi more esse locutum adstruit; eo autem in siem dictum recursurus fuisse non videtur, nisi pro auctore Latino (Eusebium enim pro Græco indubie habuerit) Passionis sibi præludentis, quæ proinde sermone Latino fuerit contexta, scriptor habuisset. Verum, sciscitabere, quenam illa fuit, quæ edita a Chiffletio Passionis Græce auctori præluzit, sermone Latino exarata Passio? Uti hæc, ita etiam illa, quam Lansselius ac Corderius vulgarunt, SS. Apostolorum Petri et Pauli martyrium decimo quarto Neronis anno afficit, earumque insuper lucubrationum prior cum posteriore, ut et cum Latinis, quæ § 1 et 2 discussimus, quæque, ut ibidem monuimus, Commentario huic subdemus, S. Dionysii Actis, in adjunctis non paucis atque in ipsa etiam substantia ubique fere consonat: quod cum ita sit, ambas ex iisdem hisce vel certe haud multum absimilibus Actis Latinis fuisse concinnatas, sat verosimile appareat: ac Chiffletianæ quidem Passionis auctor ita lucubrationem hanc suam scriptis, ut Latina illa Acta paraphrastice, uti appetat, reddiderit, observationibusque, de penu sua de promptis, plurimum aucerit.

66 Quod autem ad Metrodorum seu vulgata a Lansselio et Corderio Passionis Græce auctorem spectat, ita hic interpretis functus est, officio, ut eadem Latina Acta, nullis propemodum vel certe dumtaxat paucis mutationibus additionibusve factis, accurata ut plurimum expisserit. Et vero Acta præfata cum scripta ab auctore illo Passionem ad amissim fere ubique adeo conveniunt, ut certe vel hanc ex illis, vel illa ex hac per interpretationem promanasse, omnino sit necesse. Ac ego quidem idcirco, utrum statuendum foret, initio hæsitavi; verum diversis, quibus ambæ lucubrationes istæ constant, sententiis, locutionibusque etiam, quibus harum singulæ concipiuntur, sedulo expensis, Latina, de quibus hic, Dionysius

ex Actis La-
tinis, uti hic,ac maxime
quidem
quantum ad
posteriorem

A sio Areopagita affecta Acta, non e Graeca Metrodori lucubratione, sed hanc ex illis, adhibita a scriptore illo Graeco, qui Latine adeo etiam neverit, interpretatione, profluxisse, deprehendi: qua autem potissimum ratione eo pertigerim, expono. Sequentia hec verba. Matrona quedam, Catulla nomine, que, licet paganorum adhuc erroribus teneretur addicta, converti tamen ad fidem Christi per exempla Martyrum se desiderare et mente monstrabat et opere, in Latinis, quæ edemus, Actis num. 14 occurunt; obvio autem ac naturali, quem animo offerunt, sensu spectato, iis auctor matronam, de qua agit, gentilium adhuc erroribus fuisse implicitam, recte affirmat, nec nisi parum apte, gentilium adhuc terroribus seu metu fuisse correptam, asseruit.

67 Quapropter, cum eo nihilominus loco, qui proxime recitatis Actorum Latinorum verbis in concinna a Metrodoro Dionysiana Passione respondet, matronam eamdem gentilium metu fuisse correptam, scriptor hic tradat, id enimvero argumentum est, ei præludisse Acta præfata Latina, in quibus, quod difficilius, quam ut commode ac emendate legi possent, charactere scripta essent, vocabulum terroribus pro vocabulo erroribus, paro dumtaxat unius literulae discrimine inter utrumque intercedente, perperam legerit. Porro argumenti vis ex eo augetur, quod is, qui Acta prædicta Latina contextu, vocabulum Graecum φόβος, quo ad metum significavit Metrodorus Passio a se scripte loco cit. ultit, nullo certe modo, si hanc ad lucubrationem suam concinnandam adhibuissest, Latine per vocabulum error interpretalurus, ac proin nec matronam, de qua agit, gentilium adhuc erroribus fuisse correptam, scripturus fuisset. Adhac ut Actorum Latinorum auctor vocabulum error, ita etiam Metrodorus vocabulum φόβος plurali Numero esset; cum autem ille quidem apte, hic vero inepit, ut considerant fiet perspicuum, id faciat, hinc iterum, Acta Latina, quæ etiam quantum ad pluralem, quo utuntur, numerum exprimere voluerit, ei præludisse, haud prorsus immerito arguas.

68 Verum, ut adhuc clarius res patescat, en eam alio præterea modo firmatam. Latina, quæ, ut supra jam monui, e codice nostro Fuldensi C QMS. 6 edituri sumus, S. Dionysii sociorumque Martyrum Acta num. 15 sic habent: Fidelibus suis (matrone Catulla) archana sui pectoris reservavit, ut subtracta preciosa corpora Martyrum beatorum in secto procul ab urbe memorata lapide in agello, quem segeti paraverat affuturum, latenter abscondenter; qui jussa completes, festinanter, quod eis præceptum fuerat, exequuntur; in binis eorumdem Actorum exemplaribus, quorum alterum habemus e Ms. Audomaropolitano acceptum, alterum codex nostro PMS. 155 suppeditat, loco vocis sexto, quæ una ex jam recitatis est, legitur vox sexto, et recte quidem, quantum opinor; præterquam enim quod lectioni isti etiam Dionysiana Passio, ab Hilduino conscripta, num. 34 congruat, Martyrum corpora sexto ab urbe Parisiensi lapide seu millari in agello, sementi parato, occultari jussa fuisse, reque etiam ipsa fuisse occultata seu sepulta. Actorum auctor significare verosimillime, ne dicam indubie, voluerit, maxime cum Bosquetiana etiam, que, ut supra docui, ei præludere, S. Dionysii sociorumque Martyrum Acta, eodem ab urbe Parisiensi spatio seu in sexto, ut pariter

loquuntur, ab ea lapide, factum id esse, notent. Al vero, ut ad rem modo veniam, Metrodorus seu vulgata a Lansselio et Corderio Passionis Dionysianæ auctor, non loci, quo Martyrum corpora occulata seu sepulta fuerint, ab urbe Parisiensi distantiam assignat, sed in saxo, quod in agello, ad sementem parato, situm esset, ē τῷ πέτρᾳ, τῇ εἰς πυρὸν κειμένῃ πεδίῳ, τῷ ἐπομέσῳν εἰς σπορὰν, condita fuisse, dumtaxat tradit.

69 Quod cum ita sit, nequit sane ex hoc scriptore hausisse Actorum Latinorum auctor, quæ de loci, quo eadem corpora occulata seu sepulta furent, ab urbe Parisiensi distantia memorizat; contra autem ex hujus lucubratione illum, quæ de dictorum corporum loculo seu saxo, in quo fuerint sepulta, scribit, haurire potuisse, reque etiam ipsa, quod huc potissimum spectat, verosimillime hausisse, jam nunc subdendo ostendit. Nominibus, ablativo casu elatis, quæ locorum distantiam significant, præpositionem in præfigere syntaxis exactae leges non permittunt. Quapropter cum ista præpositio in supra laudato, quod codex noster Fuldensis exhibet, Actorum Latinorum exemplari (adī, quæ proxime recitari, hujus verba) nomini lapis, adjunctaque huic, non E numero ordinali sextus, sed Participis sectus, ablativo casu elatis, præfigatur, est sane, cur vocabulis iis, non loci, quo Martyrum corpora furent sepulta, ab urbe Parisiensi distantiam, sed sectum excisumve lapidem seu saxum, in quo veluti in loculo fuerint sepulti; designari, existimetur. Quid si erga Metrodoro Actorum Latinorum, quod Fuldensi nostro esset simile, exemplar præludixerit? Id enimvero re ipsa factum, eumque proinde, quæ de Martyrum corporibus, in saxo, quod in agello, ad sementem parato, situm esset, occulatis seu sepultis scribit, e documento hujusmodi hausisse, verosimillimum, ino vero probe etiam certum, appareat. Ita autumo, tum quod alioquin, quo e fonte ea hauscererit, edici haud queat; tum quod, vocabulo lapis, non tantum rite mensuram seu milliare, sed etiam, et quidem primario, saxon significante, facilime factum esse queat, ut dicto vocabulo posteriore hanc significationem, utpote cui id ex iam dictis prosit potius, quam obsit, in tali Actorum Latinorum exemplari inesse existimarit, in eaque etiam idcirco idem vocabulum loco cit. usurparit. En itaque, quod de Graeca Metrodori F lucubratione a Latinis Commentario huic subdendis Actis per interpretationem de prompta autumo, alio adhuc, ut facere statueram, argumento jam roboretur; ac id quidem tam calidum apparel, ut ei, quo illam opinionem meam adhuc magis stabiliam, nihil amplius addendum rear.

70 Verum, inquit, Metrodori lucubratio seu Graeca, quam Lansselius ac Corderius vulgarunt, S. Dionysii sociorumque Martyrum Passio a Latinis illis Actis in nonnullis etiam, quæ notari digna sunt, adjunctis haud parum differt. Hac enim, Philippum quendam, Hispaniae episcopum, cum, ut narrant, Dionysius Roman ad Clementem Papam Athenis venit, missusque ab hoc ad Occidentis partes fuit, diem extremum in regione illa clausisse, num. 4 memorant; contra autem, eundem Philippum tunc primum in Hispaniam a Clemente missum fuisse, elaborata a Metrodoro Passio nota. Adhac, cum Dionysii fama ex annuntiato Evangelio longe latet per Gallias fuisse dispersa, hanc etiam tum ad Domitiani imperatoris aures fuisse delatam

AUCTORIS
C. B.

argumento
uno

alteroque
item,

is etiam, quæ
in contraria
facte
videntur,

AUCTOR
C. B.

solutus, pro-
batur, vero-
similiter
fuit contexta

tam, Acta Latina edenda dumtaxat tradunt; tunc autem etiam, de quo hæc ne verbum quidem, a Dominitiano Dionysium ad palatum imperiale arcessitum fuisse, Metrodori lucubratio prodit. Fateor; hæc in binis illis capitibus, aliisque insuper minoris momenti nonnullis a Latinis, quæ edemus, Actis subinde dissonat; verum quid tum?

71 Horum exemplaria, quæ invicem in adjunctionis discrepant, non pauca olim, ut supra dictis liquet, fuere inventa; ac ipsa etiam quæ, ut ante monui, penes non exstant, seu exemplaria, etsi quidem ab initio usque ad locum, quo de Dionysii sociorumque Martyrum corporibus furto sublati clanculumque sepultis agitur, ubique fere sat recte consonant, inde tamen ad finem usque haud parum ab exemplari, quod codex noster P.M.S. 156 exhibet, quinque exemplaria reliqua dissonant ac in eo in primis, quod hæc quidem ab ipsimel, qui a Dionysio sociisque Martyribus ad Christum fuerant conversi, Christianis ecclesiam supra horum corpora fuisse exstructam, dilucide tradant; illud vero, a Christianis aliis, qui serius vicere, rem hanc factam, haud obscurè indicet. Quid si ergo, uti quantum ad hoc a dicto exemplari quinque alia exemplaria differant, ita etiam quoddam olim, a quo exemplacia alia tum quantum ad Philippum, in Hispanias primum, cum Romanum Dionysius venit, a Clemente missum tum quantum a Dionysium, ad Domitiani palatum arcessitum, differant, exemplar exstiterit, idque in binis hisce capitibus Metrodorus expresserit? Nihil sane, quo minus et hoc et illud fieri potuisse credatur, repugnat, reque etiam ipso factum, ex eo insuper verosimile potest videri, quod Latinorum, quæ edemus. Actorum exemplaria varia plurimum invicem in adjunctionis discrepantia, non tantum olim fuerint reperta, atque hodie adhuc reperiantur, verum etiam cum Metrodoro, utut homine Graeco, communicari, uti § seq. dicenda aperient, nullo negotio potuerint. Etsi itaque in duobus jam memoratis capitibus a Latinis, quæ edemus, Actis contexta a Metrodoro Graeca Dionysii Passio dissonet, hæc tamen ex illis, ac proin, uti etiam supra dictis consequitur, etiam altera, quam Chiffletius edidit, verosimillime est concinata.

^c § V. Diversorum, ac nominativum eorum, quæ jam recensita, Actorum Græcorum ætas ac fides: cur nec hæc, nec Hilduiniana, et tamen, quæ § i memorata, Latina edenda, et qui cuncta, quæ ad Dionysium spectant, tractanda.

Passio, que
Metrodorum
habet auto-
rem, ante,
annum 833,

Latina, quæ edemus, Dionysii sociorumque Martyrum Acta inter annum 750 et annum 800, uti, quæ supra de eorum ætate diximus, commonstrant, fuere conscripta; quod cum ita habeat, atque, ut jam docui, ex iisdem Actis Metrodori lucubratio promanaret, necesse est, ut hæc sane ante tempus, quod inter utrumque annum proxime dictum intercessit, non fuerit elaborata: verum ipso id tempore illo intermedio, an serius est factum? Metrodorus, etsi

quidem Athenis a Paulo Apostolo Dionysium, Pharisensem episcopum, fuisse conversum, scribat, eum tamen, contra ac scriptores tum Graeci, tum Latini, qui post scripta Hilduini Areopagitica seu post annum 833 floruerunt, facere solent, Areopagite titulo nupsiam distinguunt; quod cum ita sit, nec Acta Latina, quæ ei prelxerere, titulo illo, ut supra jam monui, Dionysium non distinguunt, pure ac simpliciter, nulla etiam uspiam nominis cuiuspiam, argumento, quod tractabat, congrui, adjectio adhibita, interpretatus sit, lucubrationem suam ante scripta ab Hilduino Areopagitica seu ante annum 833 verosimiliter adornarit. Adhac Tarasius, Constantinopolitanus ab anno 784 usque ad annum 806 patriarcha, sollicite per legatos suos, num S. Dionysius, primus Athenarum episcopus, qui, subragato sibi Athenis episcopo, Romam sese confulisset, in Gallias inde missus gloriose deinde martyrio ibidem fuisse consummatus, inquire jussit.

73 Ita in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto testatur Hilduinus, fidemque ea in re, utpote a qua haud multum ætate remotus vixerit, integrum ac indubitatam mereri videtur, maxime cum inquisitio illa vel in ipsis Galliis, natalli Hilduini solo, vel, ut Chiffletius in sua de Uno Dionysio Dissertatione pag. 72 existimat, apud Hadrianum I Papam Rome, unde facile ad Gallos rei notitia pervenire potuit, a Tarasii legatis instituta verosimiliter fuerit, idque, ut apparet, haud diu admodum post annum 784. Porro cum in rem dictam inquire, et quidem sollicite, Tarasius jusserit, necesse est, ut certe, num quod de Dionysio primo Atheniensi episcopo, Roman prefecto martyriique deinde palmam in Galliis adepto, audierat, veritati esset consonum, dubitarit, et quidem non ob rationes qualescumque, sed ob tales etiam, quæ solidæ ei visæ fuerint; hæc autem, quantum opinor, e Gallorum de Dionysio Commentariis, Græceque ex his Sancti ejusdem per scriptores Græcos concinnatis, in quibus Atheniensis illius antistitis in Gallias missionem, toleratumque ibidem pro fide martyrum commemorari Tarasius noscebat, seu Vitis seu Passionibus verosimilius (neque enim, quem potius fontem habuerint, facile assignes) fuerint enatae. Jam vero, cum Tarasius in rem dictam verosimiliter haud statim tunc, cum dubitate de ea capisset, inquire jusserit, verosimiliter jam ab anno F circiter 780 ac forsitan etiam citius fuerint et Commentarii, quos memoravi, cum Græcis communicati, et Græce ex iis seu Vitæ seu Passiones, quales dixi, conscriptæ.

74 Ac nominativum quidem lucubrationibus hujusmodi tum scriptis (plures enim, quæ modo pereirint, fortassis etiam exstiterint) binas supra memoratas, quarum alteram, ut docui Chiffletius, alteram Lansselius ac dein etiam Corderius vulgarunt, accensendas opinor; posteriorē quidem ob ea, quæ, nonnullis præmissis, infra sum dicturus; priorem vero, quod anonymous hujus aucto r hoc modo sub initium apum Chiffletium loquatur: Dionysii beati Passio inventa est; Dionysii beati certamen, fratres, revelatum est; Dionysii desiderati et ab omnibus occulati sanctissimus finis illuxit; quibus verbis cum summum suum, uti hæc consideranti patescat, de Dionysii Passione recens inventa gaudium profiteatur, lucubrationem, in qua id facit, mox tunc, cum Passionem, quam memorat, inveniri contigisset, indubie adornarit, ac proin, cum hæc omni dubio procul non alia, quam ipsa illa Latina,

iam hac quam
altera, a Chiff-
letio vulgata,

A na, quam, ut num. 65 docui, sibi præludentem habuit, Dionysii Passio extiterit, tum statim, cum hanc habere incepit compertam. Verum quandonam id factum, seu, quod eodem recidit, quandonam primum Galli cum Græcis Latine conscriptos, qui Dionysium Parisiensem cum Areopagita confundebant, eore conducebant, Commentarios communicarunt? Anno 751, uti ad hunc apud Cointium num. 10, et apud Pagium in Criticis num. 6 et 7 videre licet, Constantinus Copronymus, imperator Constantinopolitanus, munera ad Pipinum, regem Francorum, misit, fuitque de stabilienda inter duos illos principes amicitia per legatos, ultro citroque missos, tractatum.

75 Idem Constantinus Copronymus præler jam dictam, alteramque, qua filiam Pipini Giselam in matrimonium filio suo petiit, alias adhuc ad eundem Francorum regem legationes misit, ac celebrissimam quidem anno 764, de qua ad hunc num. 4 et seqq. Pagius in Criticis, ibidem etiam docens, legationem ad Constantinum a Pipino pariter missam tunc fuisse. Anno 781 (adi ad hunc num. 3 in Criticis eundem Pagium) Irene imperatrix ad Carolum Magnum legationem misit, qua hujus filiam natu maiorem filio suo Constantino in matrimonium postulavit. Plurimum itaque commercii, quod aliis insuper eisque certis indicis non paucis, apud historicos ac annalistas passim obvias, haud difficulter posset probari, ab anno 751 ad annum usque 781 Græcos inter et Francos seu Gallos intercessit; ut sane hi cum illis Acta Latina seu hoc idiomate haud dudum, ut § 2 docui, post seculum octavum medium seu annum 750 conscriptos, qui Dionysium Areopagitanum cum Parisiensi eundem faciebant, aut hunc saltem a Paulo Apostolo Athenis fuisse ad fidem conversum, adstruebant, Commentarios communicare facilissime tunc potuerint.

76 Quod cum sic habeat, re etiam ipsa id tum factum, vel ex eo verosimillimum appetit, quod Galli, § 3 a me memorati, qui alte a se imbibitam de uno Dionysis, Parisiensi sinul et Areopagita, opinionem propagare seu alii instillare conatu omni ac nisu indubie studuerint, apertam adeo id Commentarius seu Actis Latinis praefatis faciendi occasionem neglecturi fuisse neutrum videantur. Jam vero cum e supra dictis C vulgatae a Chiffletio Passionis Græcae auctor mox tunc, cum Passionem Latinam seu hoc idiomate exaratos Gallorum Commentarios, qui Dionysium Areopagitanum cum Parisiensi eundem faciebant eore conducebant, habuit compertos, adoranda isti lucubrationi suæ manum admoverit, fuerit haec verosimillime jam ab anno circiter 780 ac forsan etiam citius contexta. Hinc porrora jam consequitur, ut verosimiliter tum circiter etiam Græca altera, quam supra memoravi, Dionysii Passio a Metrodoro fuerit conscripta; cum enim tam haec, quam illa, ea iisdem, ut supra docui, Actis Latinis promanaret, nec altera alterius mentionem uspiam faciat, eodem circiter tempore ambæ verosimiliter fuerint contractæ. Atque ita modo, quam lucubrationes istæ etatem habeant, sat prope definiti; nunc quanti estimande sint, subjungo.

77 Etsi quidem diu, imo, uti e jam allatis pronum est colligere, quinquaginta amplius annis ante scripta ab Hilduno Areopagitica seu ante annum 835 fuerint elaboratae, vel ex eo tamen, quod, quemadmodum supra docui, e

Latinis fidei quam maxime sublestæ Actis promanarent, exiguo dumtaxat in pretio merentur haberi, nihilque, quod memoriarum produnt, certum atque indubitatum sola sua auctoritate queunt efficer. At vero, inquit, Metrodorus sub lucubrationis sua finem ita loquitur: Neque enim a nostris moribus habuimus, aut a nostra prænitione, sed ex veteri narratione a nobis perfectum est; queque pauca a certa firmaque antiquitate et a longis temporibus audivimus, ea, ut potuimus, litteris mandamus, non expositionem ex nobis ipsis ac temere aggressi, sed ut magnorum doctorum rerum gestarum narrationes habuimus, veriti Deum; hisce autem verbis, sese, quæ in lucubratione sua memoria prodit, e narratione vetusta firmaque antiquitate hausisse, haud obscure indicat. Fateor, sic habet; verum quid tum? Hincne forsan consecrarium sit, ut Metrodorus saltem, utpote qui, quæ scribil, e vetustis ac certis monumentis hauserit, fidem integrum sibi adjungat?

78 Minime vero: cum enim lucubrationem nihil etiam suam e Latinis, quæ edemus, Actis aut certe in hujus factum multum absimilibus concinnari, quid si hæc, quæ, quemadmodum supra docui, magno haberi in pretio non merentur, illa ipsa fuerint certæ ac firmæ, ut perperam putari, antiquitatis monumenta, e quibus, quæ in litteras misit, depropromperit? Quod si id, ut potest, fortassis dispiceat, aliud certe ad objectionem factam, quod subdo, responsum displicere non poterit. Cum laudata Acta Latina in lingua Græcam, uti e supra dictis colliges, Metrodorus converterit, interpretis, quo functus est, officium facit, ut per veterem narrationem, certamque ac firmam antiquitatem e quibus, quæ memorat, se se accepisse, ait, non alios intellexisse fontes sit censendus, quam e quibus si hausisse, anonymous eorundem Latinorum Actorum auctor affirmat eo loco, qui proxime recitatis Metrodori verbis respondet. Audi proin, qui ille ibidem seu num. 17 et seq. loquatur.

79 Ut hebetes, inquit, et indigni eorum evineant, fidei integrum (S. Dionysii ac sociorum Martyrum) vobis seriem passionis presumptius intimare, non ex meretur; nostri ingenii capacitate aut proprii sensus industria, sed quod veterum fidelium nobis relatione patuit, et quæ ex parte in quibusdam paginis veteranis pauca, ut potuimus, longe spatio interlita didicimus. Nam, sicut majorum cognovimus colloquio peritorum. timentium Deum et studio sanctæ caritatis ardentium, multa de beatorum virorum preclaro certamine... omni memoriam posterorum sacris studuerunt inde cartis, sed... flammarum incendio ferunt esse consumpta. Quæ itaque anonymous Latinorum, de quibus hic, Actorum Auctor memoriarum in hisce prodit, partim ex antiquiorum seu seniorum relatione, partim e scriptis quibusdam veteris, uti verbis recitatis ait, deproprompsit, hosque adeo adornatae ab illo scriptio fontes duos Metrodorus per veterem narrationem certamque ac firmam antiquitatem intellexisse censendus. Jam vero, cum Acta illa Latina, etiamsi et e seniorum relatione et e scriptis quibusdam antiquis hausta, fidem certam atque indubitatam, ut § 2 docui, minime mereantur, quis duorum illorum fontium intuitu Metrodoria, quæ ex iisdem Actis Latinis per interpretationem promanavit, lucubrationi potius, quam ex hisce, ut dictum, pariter derivatae Chiffletiani

jam inde,
ut hic

probatur, ob
anno circi-
ter 780 fuit
adornata;

neutra au-
tem, cum ea
que pro
altera ad-
ducatur,

AUCTORÆ
C. B.

nec est, cur
vel Nicopho-
rus vel Me-
taphrastes.

tiani anonymi scriptio, valorem hujusmodi ac
pretium adscribat? Nemo sane, nisi qui, quod
in re non sit, educi ex ea posse, existimat-

rit.
80 Porro, ut alio sermonem jam convertam,
nihil etiam suppetit, quod majoris facere suadeat
vel duas, quas, Græce a Nicophoro Callisto, et
Simeone Melaphraste conscriptas, Græce etiam
una cum interpretatione Latina editis a se Ant-
verpiæ anno 1634 Dionysii Areopagite, ut non
nulli volunt, Operibus Corderius adjunxit, S.
Dionysii Vitas, vel Græcum, quod dictis Operi-
bus Græce et Latine, Cassinate monacho Basilio
Millano interprete, Corderius pariter adjectis,
encomiis, eidem sancto Dionysio a Michaële sym-
gelo, seu ut alii scribunt, syncello, presbytero
Hierosolymitanio, adornatum. Etenim et Nicopho-
rus Callistus, et Simeon Methaphrastes, qui
S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi con-
fundunt, diu post varia, qua idem faciebant,
Gallorum cum Græcis communicata documenta,
ac, quemadmodum inter omnes convenit, post
ipsa etiam scripta ab Hilduino Areopagitica flo-
ruerunt; cum autem, Dionysium, postquam gla-
dio martyrum jam finisset, ampudatum sibi cap-
put manibus propriis, quod et dicta Areopagiti-
ca tradunt, gestasse, ambo commemorarent, sua ve-
rosimillime, tmo indubie, vel ex hisce sublestæ
omnino, ut infra dicam, fidei scriptis, vel ex simili-
bus furiis anterioribus Latinis aliis seu, qui e
Latinis nati essent, Græcis fontibus hauserint; ac
ego quidem, cum Sanctorum Vitæ martyrumque
Passiones, a Metaphraste conscripæ, a Græcis
olim plurimum usurpari soluerint, tribus amplius
seculis post scriptoris hujus ætatem Nicopho-
rus floruerit, sua hunc ex ipsomet Melaphraste de-
prompsisse, sat verosimile autem, huic autem,
nisi que forsitan proprio suo genio scriperit,
Dionysianam, que a supra memoratis non nihil
differet, Passionem præluxisse, vel ex eo suspir-
cor, quod, non tantum, ut illæ, Dionysium cap-
put suum, cum id jam recisum illi fuisset, aliquan-
diu manibus gestasse, sed et in mulieris, nomine
Catilla, sinum deposuisse, tradat.

vel etiam
Syncellus
majori in
prelio habe-
tur;

81 Ut ut sit, magni equidem in iis, quæ de
Dionysio memoriarum produnt, Metaphrastem et Ni-
cepchorum faciendo non esse, satis superque eam
dictis liquet: quod autem ad Syncellum, qui, Diony-
sium Areopagitam cum Parisiensi eundem par-
ter faciens, hunc a Paulo Apostolo ad fidem fuisse
conversum, martyrioque deinde in Galliis coro-
natum, tradit, nunc spectat, etsi quidem verosimiliter
(jam inde enim ab anno 830 floruisse
narratur) ante scripta ab Hilduino Areopagitica
seu annum 835, verosimillime tamen, non ante
Gallorum Commentarios seu Latina cum Græcis
communicata Acta, Græceque ex hisce ab anno
circiter, ut supra docui, 780 ac forsitan etiam citius
concinnatas S. Dionysii Vitæ seu Passiones, suum
de eodem hoc Sancto encomium adornarit. Quod
cum ita habeat, ac via, quin illas ipsas aut certe hu-
jusmodi lucubrationes ante oculos habuerit, dubi-
tari queat, verosimillime, quæ de Dionysio commi-
morat, et luculentis dumtaxat fontibus seu nul-
lius fere, uti e supra dictis colligere prouum est,
valoris monumentis depropserit, ac proin nec
ipse magno in prelio videtur habendus. Dispiciat
nunc studiosus lector, an permitti illi, de quib-
us in sua de Methodiorum scriptis Diatriba
num. 88 Leo Allatius, Methodii ac Syncelli
auctoritate ad Apostolorum tempora Dionysium,
Parisiorum patronum, merito referant, ac cum

Dionysio Areopagita faciant eundem; quod ad me D
pertinet, id sane eruditorum nemini, re penitus
inspecta, probatum iri, puto.

82 Præterquam enim quod ex dictis Diony-
siana sublestæ, ut docui, fidei Passio, a Lans-
selio ac Corderio edita, ne Methodium quidem,
contra ac Allatius putavit, habeat auctorem, et
is et Syncellus, non e scriptoribus antiquis Græ-
cis, sed vel e jam saepius memoratis Latinis nul-
lius fere, aut certe, ut supra ostendi, exigui
admodum pretiis Actis, vel e Græcis quidem
scriptoribus, sed qui recentiores essent, atque ipsi-
met e Latinis adulterinæ notæ monumentis ha-
sissent, quæ de Dionysio narrata accepérunt, uti
facile est perspicere tum eam dictis ac mox in-
fra de Methodio dicendis, tum vel maxime ex
eo, quod ne unus quidem scriptor Græcus, qui
vel paulo ante annum 780, nedum jam inde ab
ævo haud nullum a Dionysii ætate remoto, flo-
ruisse certo sciatur, Dionysium Areopagitam
cum Dionysio, Parisiorum patrono, eundem fa-
ciat, aut etiam, hunc a S. Paulo Apostolo, quod
eam dictis Syncellus ac, teste Hincmaro mox
laudando, Methodius scripsere, ad fidem fuisse
conversum martyrioque deinde in Galliis coro-
natum, memoriz prodat. Absit sane, ut, Syncel-
lus, nedum Methodium, virum sanctitatem
illustrem hocque nomine Operi nostro ad diem,
quo in Latinorum æque ac Græcorum Fastis sa-
cris celebratur, XIV Junii jam insertum, con-
ficit a se vel ab aliis de Dionysio hujusque ac so-
ciorum martyrio et rebus gestis historias ex hu-
mani, quem ambierint, favoris studio pro since-
ris ac genuinis venditasse, veritatemque adeo pro-
didisse, affirmem.

83 Ast quid, quæso, magni piaculi admittam,
si ambo illos, qui a viâ morumque pro-
bilitate plurimum commendantur, scriptores ali-
quantulum magis, quam par esset, in credendis
sublestæ fidei narrationibus facilis fuisse, in ani-
mum induxero ac porro affirmaro? Nonne Joannes
Damascenus, aliquid non pauci aut paris aut certe
haud multo minoris sanctitatis scriptores passim
audiuimus nimium creduli, hacque etiam de causa a
viris non paucis eruditis juxta ac pīs, qui crisim
etiam dumtaxat modestam minimeque severam
exercerent, hodie carpuntur? Et vero Syncellum cre-
ditatæ nimia laborasse, vel ex eo liquet, quod
quemadmodum et jam dictis facile erues, vel F
Latinis adulterinæ notæ monumentis, vel Græcis,
qui ex hisce haussent, scriptoribus recentiori-
bus fidem adhibuerit, suumque hisce de Diony-
sio sociisque Martyribus encomium accommoda-
rit; quod autem ad Methodium spectat, etsi qui-
dem non iisdem, quibus Syncellus, similis tamen,
aut adhuc deterioris notæ scriptis credit. Res e
jam nunc dicendis patescat. In elucubrata a se
Dionysii Passione memoriz ea Methodius prodi-
dit, quibus consona Hincmarus, Remensis archie-
piscopus, in adolescentia sua legerat. Ita ipsem
hic scriptor, cum Methodii lucubrationem, La-
tinitate ab Anastasio bibliothecario donatam, le-
gisset, in sua ad Carolum Calvum epistola, certe
e supra dictis non serius, quam anno 877, con-
scripta, est testatus. Verba ejus eo spectantia, ut
ut supra jam data, iterum huc transcribo. Re-
cognovi, inquit, his, que ibi (in Dionysii nem-
pe Passione, Græce a Methodio scripta, Latine-
que ab Anastasio redditæ) scripta sunt, ea, quæ
in adolescentia legeram, consonare; videlicet
per quos et qualiter gesta martyrii beati Dio-
nysii Sociorumque ejus ad Romanorum cogni-
tionem

nimia tamen
credulitate
peccavimus,
etiamque etiam
vicio Metho-
dius,

A tionem indeque ad notitiam Graecorum pervenirent.

*quod, que
e laudata ab
Hincmaro,
qui ea adole-
scens legerat*

84 *Per quos itaque ac qualiter seu qua ratione ad Romanorum cognitionem indeque ad Graecorum notitiam S. Dionysii Sociorumque Martyrum passio pervenerit, Hincmarus adhuc adolescentis legerat, illisque duobus capitibus consonare ea, que in Methodiana Dionysii Vita seu Passionem scripta erant, jam senex, seu cum dictam ad Carolum Calvum epistolam dedit, invenit. Verum ubi Hincmarus, que memorat, in adolescentia legerat? In S. Sanctini, ut post verba, proxime recitata, declarat, Vita, a Wandelmaro abbatore in quaternuncius valde contritis inventa, ac quemadmodum supra docui, haud diu admodum post seculum oclavum medium verosimilime conscripta; hæc autem, que prout ad calcem dictæ Hincmari epistola exhibetur, ad Carolum Calvum una cum hac missa fuit, post Dionysium quem statim ab initio Areopagitanam diserte appellat, vita seriem, ad illud usque tempus, quo ad martyrium est fuit quæsusitus, concise ac breviter expositam, sequentia isthac, ad presens argumentum spectantia, verba suppeditat. Quos*

(missis scilicet a Domitiano ad Dionysium comprehendendum lictores) cum beatus Dionysius ad fines Parisiorum appropinquare comperit, Sanctinum et Antoninum ad se accersivit: quibus precepit ut sermones et agones ipsius sollerter intenderent, et memoriae commendarent: ac quibus tormentorum generibus per passionem supplicis corporis vitam finiret conspicentes, Romanæ Sedis Pontifici, et fidelibus, quos tunc ibiden invenerint, (quia unde in orbem Christianorum persecutio procedebat, illic ardenter conflagrabat) per ordinem nunciare quantocius studebant: eosque obnixi deponserent, ut Atheniensium cibivs ea nota facerent: quatenus et ipsi, Domino pro cursu laborum ejus expleto gratias agerent, et erga cultum ejus devoti fuerent.

*S. Sanctini
Vita*

85 Consummato siquidem beato Dionysio per martyrii palmarum, Sanctinus et Antoninus, sicut eis praecemptum fuerat, Romam iter aggredi maturaverunt: et venientes in Italiam, Antoninus valida febre correptus est. In enjus obsequiis per aliquot dies Sanctinus immoratus, consilio ac consensu ejusdem Antonini, ne praecipio beati Dionysii quacunque occasione impeditur, peragere coepit iter dispositus: et sufficienter xeniis ac honestis linteis principi domus, in qua jacebat Antoninus, commissis, petiti et per Dominum obtestatus est eum, ut, si Antoninus convalesceret, exinde illi abundantissime ministaret: si vero vita decederet, honestissime sepeliret: et sic iter quod cooperat, peragendum arripuit. Et cum beatus Sanctinus fines Romanorum jam contigit, Antoninus vita decepsit. Quem princeps domus, retentis omnibus, que sibi in obsequiis ejus commenda fuerant, stabuli sui, in quo animalia ejus manebant, axes levavit, et in fossam, ubi stercora et urinæ animalium defuebant, proiecti, et de super axes remisit. Quæ mox omnia Sanctinus per Spiritum sanctum cognovit, et cum maxima festinatione reversus ad domum, in qua Antoninum jacente dimiserat, flens et dolens perenit, et principem domus interrogavit: ubi est, inquiens, Antoninus frater meus carissimus? Is autem fictis gemibus ac suspiriis, simulata moestitia, mortuus est, inquit, et sicut mihi commisi, ipsum honestissime sepelivi. Cui Sancti-

nus; mentiris, inquit, fili diaboli. In sterquilinum projecisti eum, virum sanctum et justum: et nunc veni tecum ad stabuli locum, in quem projectasti eum.

86 Is autem, timore percusus, non est ausus reniti, quin cum eo veniret ad locum, ubi eum projecterat. Et levantes inde axes, Sanctinus cum lacrymis clamavit voce magna, dicens: Antonine frater, in nomine Domini nostri Iesu Christi, pro cuius nomine et amore passus est pretiosus martyr Dionysius, surge et perficiamus simul obedientiam, quam idem pater et magister noster communiter nobis praecipit. Et statim Antoninus, stercore obvolitus surrexit: quem Sanctinus, de stabuli fossa extraxit, et diligentissime lavit, et mundis ac honestis vestibus induit: siisque offerentes Deo sacrificium laudis, Eucharistie corporis et sanguinis Christi participati sunt: et accipientes cibum confortati sunt, et iter contemptum aggredientes, Romam, auxiliante Domino, pervenerunt. Et jam beato Clemente martyrio coronato, in eadem Sede sanctum Anacletum, natione Graecum de Athenis, qui fuerat a beato Petro Apostolo presbyter ordinatus, consecratum Pontificem invenerunt. Cui per omnia, sicut beatus Dionysius eis praecuperat, actus et martyrii ejus ordinem narraverunt. Perfectoque negotio, ad civitatem Meldensem reversi, ubi sancta predicationi ac piis operibus insistentes, Sanctinus plenus fide et virtutibus, ac bonis operibus, ad caelestia regna transiit. Cui Antoninus in Episcopatu successit, et per plures annos in sancto officio degens, cum multipli bonorum operum fructu et animarum luero migravit ad Dominum.

87 *En per quos ac qualiter seu qua ratione secundum ea, que Hincmarus, adhuc adolescentis, in Vita S. Sanctini legerat, ad Romanorum cognitionem indeque ad Graecorum notitiam S. Dionysii sociorumque Martyrum Passio pervenerit. Verum quis, queso, artis critica adeo parum commentitia hodieque sit peritus, ut illam, qua id factum sit, rationem pro fabulosa prorsus ac commentitia non habeat? Quod ad me pertinet, vel totam, qua exponitur, narrationem jam datam, vel nullam unquam sola sua seu lectio seu expositione confutatam existimo. Quid enim? Dionysium, F martyrio proximum, Sanctino et Antonino, quæ in ea memorantur, dedisse in mandatis, id enim vero, uti a primorum Christianorum moribus quam maxime abhorret, ita omni prorsus veritatis specie destituitur. Adhuc quod de Antonino, in itinere Romam versus febri correpto, e vivis isthac sublato, in sterquilinum conjecto ac deinde a S. Sanctino, cui absenti, que de illo gesta fuerant, Spiritus Sanctus revelarat, ad vitam revocato, in dicta narratione etiam refertur, adeo absonum, adeo absurdum, adeo insolus primo etiam intuitu appareat, ut vix uspiam aliud occurrat, quod anilis commenti speciem apertius praeferal. Atque hæc vel sola, alii etiam non paucis, que eodem conductientia possent afferri, silentio preteritis, narrationem, de qua hic, ac proin ea etiam expositam, qua ad Romanorum cognitionem indeque ad Graecorum notitiam S. Dionysii martyrum pervenerit, rationem sive omnino indignam, nec nisi pro puro ac puto figura ostendunt.*

88 *Jam vero, cum res ita habeat, fueritque quantum ad rationem istam, teste e jam dictis*

AUCTORE
C. B.
pro veris ac
genuinis ha-
buerit, labo-
ravit, cum-
que sublestx,

Hincmaro, Vitæ S. Sanctini seu num. 84 et binis
seqq. jam date ex hac narrationi consona S. Dio-
nysii Passio, a Methodio conscripta, consecra-
tum sit, ut hic scriptor is fuerit, qui, quæ fabu-
losa prorsus essent ac commentilia, pro veris ac
genuinis facile etiam admittere potuerit, ac proin
ut non minus, quam Syncellus, credulitate nimia
laborarit. Nec hoc tantum jam explanatus Metho-
dii cum S. Sanctini Vita seu cum fictitia, quam
ex hac jam dedi, narratione consensus nos docet,
verum etiam anteriora, seu Latina, seu, quæ e
Latinis fontibus promanassent, Græca S. Diony-
sii Acta, a Methodio (italia enim huic, uti e supra
dictis, simulque ex eo, quod non nisi post Gallo-
rum de Dionysio Commentariis, cum Græcis
communicatos, imo non nisi, uti infra docebo,
post seculum nonum aliquamdiu jam inchoatum
scriptiōni manū admovevit, facile colliges, ve-
rosimillime præluxerint) ad lucubrationem suam
concinnandam adhibita, sublestæ extitisse fidei;
etsi enim, uti ex omnibus supra jam dictis eruere
pronum est, et ab ante memoratis Latinis, quæ

B Metrodore et Chiffletiano anonymo præluerere,
Actis et ab elaboratis pariter per hos lucubra-
tionibus Græcis distincta seu diversa indube-
fuerint, fabulosam tamen, quam supra e S.
Sanctini apud Hincmarum Vita jam recitavi,
narrationem fuerint verosimillime etiam com-
plexa.

89 Atque hoc postremum, seu fabulosam, quam
dixi, narrationem in Actis, a Methodio adhibi-
tis, contentam fuisse, hæcque insuper seculo octa-
vo medio aliquantulum extitisse posteriora, mihi
sane verosimillimum appareat; ultimum qui-
dem, quod fabulosa illa ac commentilia narratio
ab anonymo Vitæ S. Sanctini, quæ, ut supra do-
cui, post seculum octavum medium fuit conscrip-
ta, auctore primùm litteris commendata, ex
eaque dumtaxat deinde a scriptore altero in
Latina Dionysii Acta illata verosimillime fuerit;
primum vero partim hanc ipsam ob causam, par-
tim etiam quod, cum S. Sanctini Vita, in qua, ut
dictum, narratio illa primum fuit signata, cum
Græcis, ut appareat, communicata numquam fue-
rit, ad verum quam proxime accessurus vide-
atur, qui, hanc vel e Latinis, vel certe e Græcis,
quæ e Latinis promanassent, Dionysii Actis Me-
thodium hausisse, adstruxerit. Utul sit, cum illa
equidem seu Latina seu Græca Dionysii Acta,
ad quæ, ut dictum, Sancti hujus Passionem
Methodius verosimillime exegit, sublestæ, ut jam
docui, fidei fuerint, consequens est, ut lucubra-
tio illa, etsi modo, contra ac e supra dictis fa-
ctum est, non periisset, magno tamen in pretio
haud esset habenda, nec multum adeo iis, qui
Dionysius Areopagitanum cum Parisiensi eundem
faciunt aliae ex spectantia adstruunt, suffragari
posset.

90 Nec refert, ab iis, qui duos Dionysios ne-
gant, Methodium tunc, cum Romæ apud Pa-
schalem Papam Nicephori, patriarchæ Constan-
tinopolitanæ, apocrisiarium ageret, stylo histori-
co S. Dionysii res gesta esse prosecutum, lu-
cubrationemque, qua id fecit, Roma abs illo fuisse
relictam, apud Leonem Allatum in scripta ab
hoc de Methodiorum scriptis Diatriba num. 40
contendi; etsi enim hac in re illis, quod scripta
a Methodio Dionysii Passio, cum Caroli Calvi jus-
su diu fuisset quæsita, Romæ tandem, uti apud
Surium in sua ad hunc imperatorem epistola
Anastasius Bibliothecarius testatur, fuerit reper-
ta, assentiendum, ut mihi equidem apparent, vero-

ut ut etiam
ante annum
822 elabora-
ta et e va-
riis, quæ
Anastasius

simillime sit, ac proin Sanctus ille Constantino-
politanus patriarcha inter annum 810 et annum
822 (tunc enim, uti, quæ de eo apud nos ad diem
xv Junii dicta, ostendunt, Romæ apocrisiarium
egerit) suam de Dionysio lucubrationem verosi-
millime elaborarit, consectarium hinc tantum
sit, ut, quæ in hac memoriae prodit, ex Hilduini
Areopagiticis, anno demum 835 circiter scriptis,
non accepit; at non item, ut quæcumque apud
scriptores antiquiores Græcos prolixius de Dio-
nysio exposita repérerat, in compendium, ut vol-
lunt, retulerit seu scripta epitome contraxerit.
Anastasius quidem, qui Dionysii Passionem, a
Methodio scriptam, Latine vertit, pauca hinc de
multis præcedentibus scriptis excerpisse, in sua
mox iterum laudata ad Carolum Calcum epistola
nos docet; verum multa illa præcedentia, quæ com-
memorat, scripta a Græcis antiquioribus fuisse
concinnata, non edidit.

91 Fuerunt, ut supra docui, jam dudum ante
annum 822 a Gallis, imbibitam a se de uno Dio-
nysio, Parisiensi simil et Areopagita, opinionem
propagare omni nisu studentibus, commentarii
hunc in finem confecti seu Acta Latino idiomate
conscripta atque etiam cum Græcis communica-
ta. Quapropter, cum Commentarios seu Acta hu-
jusmodi, et quidem plura, Methodius, dum Rome
ex dictis inter annum 810 et annum 822 versare-
tur, verosimillime, ut facile potuit, ita etiam
reipsa præ manus habuerit, multa illa, e quibus
Dionysii Passionem, a Sancto illo tunc scriptam,
compendio esse compositam, Anastasius in præ-
fata epistola indicat, præcedentia scripta verosi-
millime haud alia fuerint, quam vel, quæ a Gallis
Latine essent conscripta, mox laudata, vel quæ
ex hisce promanassent, Graece idiomate, nisi
forsan et hæc et illa Methodio prælucuisse malis,
a scriptoribus Græcis exarata. Jam vero, cum
res ita habeat, omniaque illa seu Græca seu La-
tino sermone expressa monumenta magni faci-
ienda et supra dictis haud fuerint, Methodius
fidem certam atque indubitatam, quam, ut docui,
vel e solis, in quibus, de qua supra, fabulosa ac
commentilia e S. Sanctini Vita primitus accepta
narratio reperiatur, Dionysii Actis adhibitis
amisit, neutiquam sane vel et tempore, quo scri-
psit, vel e documentis, quæ, teste Anastasio, ad
scribendum adhibuit, iterum sibi adjungere seu
recuperare potest; ut proinde maneat, contexta
ab illo lucubrationem seu S. Dionysii Pas-
sionem, etsi adhuc existare, magno in pretio,
ut jam supra statui, haud habendam, nisi adeo,
qui Dionysius Parisiensem cum Areopagita
confundunt, haud magnopere etiam suffragatu-
ram.

92 Verum qualiscumque tandem fuerit illa, Hanc nihil
minus, uti et
haud melioris
notæ supra
memoratas
quæ Methodius conscripsit, S. Dionysii Passio,
Hilduinus equidem tam hanc, quam supra me-
moratas haud melioris ex dictis notæ binas alias,
quarum alteram Chiffletius, alteram Lanskellius
ac Corderius vulgarunt, ad lucubrationem, qua
Dionysii gesta martyriumque est complexus,
concinnandam verosimiliter adhibuit. Id quidem
is scriptor nuspian aperte edicit; verum in sua
ad cunctos sanctæ Catholicae matris Ecclesiæ
filios num. i sic sribit: Visum est mihi, etiam
in hac parte quiddam sudoris impendere, ut no-
titiam de ordine conversionis et predicationis
atque adventus Romanæ, seu triumphalis martyrii
beatissimi Dionysii, quæ maxime Græco-
rum continetur historiæ et quasi sepulta anti-
corum seriniis apud Latinos non modica por-
tione

AUCTORE
C. B.

A tione servabatur obiecta, in lucem reducere; quibus verbis cum nomen Historia plurali numero efferat, non unam tantum, sed plures etiam Graecorum historias, id est, breviusculas, ut verosimillimum appareat, de Dionysio a Greco scriptas lucubrationes, seu (neque enim Graecorum generis alterius historie, quæ hic ab Hilduino relata maxima ex parte continent, note sunt) Sancti ejusdem Graeco sermone exaratas Passiones sibi ante oculos fuisse, sat clare indicat; cum autem, quam memorat, de Dionysio notitia apud Latinos, ut ait, non modica portione servata obiecta, maximamque partem in Graecorum Historiis seu Graeco idiomate exaratis S. Dionysii Passionibus fuerit contenta, tales lucubrationes verosimiliter non tantum ante oculos habuerit, sed et ad dictam notitiam in scripta a se Dionysii Passione lectori exhibendam adhibuerit.

Dionysii
Passiones,
spuriaque,

93 Ac ego quidem, cum Hilduinus, nihil Graecos scriptores (antiquos scilicet, neque enim alias, quod memorat, verum esset) de Dionysii Areopagite obitu, quod hujus transitus propter terrorum distantiam penitus illis fuerit incognitus litteris mandasse, factamque Dionysii a B. Clemente Papa in Gallias missionem in Latinorum paginis commemorari, in suo ad Ludovicum imperatorem rescripto affirmet, duo hæc seu S. Dionysii in Gallias missionem ac obitum seu martyrum omniaque eo spectantia, quæ in Areopagitice suis memoriorum prodit, e Latinorum scriptis, ac nominativum quidem et Latinis, quæ edemus, aut saltem haud multum absimilibus Actis, maximeque et supra memorata Visbii conscriptione, cui et Missa dux Hymnique item duo, § 3 memorati, addi queunt, illum haustisse, in animum induo; pleraque vero, quæ de Dionysii Romanam adventu omnibusque hunc prægressis commemorat, acepisse fere vel ex Aristarchi ad Onesiphorum epistola, vel e Graecorum historiis seu supra memoratis aliisque similibus (neque enim, quo et plures aliae ei præluisse credantur, quidquam obstat) Graece exaratis Dionysii Passionibus, quorum tamen nullum vel subobscuro etiam dumtaxat indicio uspiam designat, forte quod et Latino, quem sibi prælacentem habuit, Passionis Dionysianæ libello seu et Latinis, quæ edemus, Actis concinnatas esse, observarit, hincque illas designando nihil sese momenti ad suas de Dionysio narrationes adjecturum, existimari.

quæ supra
recensui,
scripta ad
Areopagitica
concinna-
da Hildui-
nus adhibuit

94 Nec illa tantum, sed alia adhuc, quæ nullo pariter indicio designat, scripta Hilduinus sibi prælacentia habuit ac fortassis etiam ad suam de Dionysio lucubrationem elaborandam adhibuit. Audi, qui in suo ad Ludovicum imperatorem rescripto nunc. 7 loquatur. Et, inquit, hec, de Dionysio nempe scripta, quæ habemus, ut exorata priorum nostrorum venia dicamus, abdita et negligenter relicta reperimus; et alia, needum prolata, quia non adhuc sunt ad liquidum encleata, nos possidere letamur. Ita ille; verum qualiacumque, quæ in lucem prolata seu passim cum aliis, dum Areopagitica sua scriberet, communicata nondum fuisse, Hilduinus hic innuit, scripta illa fuerint, ea equidem, quæ etiam fortassis, ut jam dixi, scriptoris adhibuerit, characteris haud melioris, quantum reor, existent, quæ supra memorata, id est, quæ Visbii conscriptio, quam Aristarchi ad Onesiphorum epistola, quam Latina, quæ edemus, S. Dionysii Acta, ac tandem etiam quæ alia, quæ ex hisce promanarunt, Graeca seu a Metho-

dio seu a Metradora Chiffletianoque anonymo conscripta; quæ omnia cum vel fictilia vel certe sublestæ admodum, ut supra docui, fidei sint, visque nihilominus fere omnia, quæ in Dionysianis Actis a se contextis memorize prodit, Hilduinus superstrual, merito enimvero, scriptorem hunc, etsi quidem, quæ scribit, veritati consona bona fide crediderit, testimonia tamen, quæ, uel dictis suis fidem conciliat, allegat, vel e scriptis apocryphis, vel certe fini isti minime idoneis accepisse, Historie litterarie Francie scriptores tom. 4 pag. 611 pronuntiant.

95 Atque ita modo de Hilduinianis Dionysii Actis, tululentisque, e quibus hæc promanarunt, fontibus satis superque, quantum reor, est actum; nunc omnia, quæ eo spectant ac in medium huc usque allata sunt, studiosius lector aqua lance expendat, nec dubito, quin futurum sit, ut litterarum illum Hilduini factum contemendum nullo

Istuc idcir-
co non eden-
tur, ut nec
ulla

ve in pretio habendum censeat; quod ad me pertinet, eum, ego reor, nec ipsi de uno Dionysio, Parisiensi simul et Areopagita, opinioni, cui tamen roboranda fuit productus, patrocinari pondusse ullum posse adiudicare. Quid plura? Lucubrationem hujusmodi, cuius totum prope argumentum vel e commentitiis vel e nullius fere fidei monumentis est acceptum, indignam prorsus censeo, ut locum in Opere nostro obtineat. Huic quidem spuria etiam ac nullius pretii Sanctorum Acta, ut vel lecta, quam parvi fieri mereantur, ipsam prodant, subinde inserimus; verum id dumtaxat facimus, cum vel typorum beneficio vulgata nondum sunt, vel, si vulgata quidem sint, parvorum tamen dumtaxat in manibus versari noscuntur; Hilduiniana autem S. Dionysii Acta non tantum apud Maternum Cholinum, premissa eis Matthæi Galeni Praefatione, Colonizæ Agrippinæ anno 1563, ac deinde iteratis anno 1565 typis Parisiis fuere in lucem emissæ; verum etiam in amplissimam, quæ in bibliothecis passim reperitur, Actorum collectionem, a Suriō curatam, exstant illata; ut pariter in Opus nostrum, quo et legi queant et vel lecta sublestam suam fidem ipsam prodant, inferri minime debant.

96 Hinc etiam fit, ut nec ulla e Graecis, quæ et ipsa, utpote e fabulosis Actis Latinis deprompta, sublestæ, ut jam docui, fidei sunt, Dionysii Actis supra jam recensitis atque a Chiffletiano anonymo, Metrodoro, ac Metraphaste contextis, ad Com-

Acta Graeca
cur autem
supra me-
morata Latina
edenda,
F

mentarii hujus calcem, cum vel apud Chiffletium vel apud Corderium, a quibus edita sunt, legi possint, edenda existimari, ut nec a Syncello adoratum, quod a Corderio pariter, ut supra docui, in lucem est emissum, Dionysii encomium. At vero, cum Acta Latina, § 1 alibi que jam saepius memorata, quæ, quemadmodum § 2 docui, sublestæ etiam ac nullius fere fidei sunt, typis hactenus nuspian fuerint excusa, huic ea Commentario, uti me facturum, § 1 jam monui, subjungam, non tantum ut lecta, quam sint parvi facienda, ipsam manifestent, verum etiam ut, cum a lectore et cum contextis ab Hilduino Actis, et cum scripta a Metrodoro sermone Graeco Passione fuerint collata, vel ita ambo bus hisce scriptoribus illa prælucuisse, ac totum etiam propemodum scribendi argumentum eorum posteriori supeditasse, evadat perspicuum, siveque, non Latina, quæ edemus, Acta e Metrodorianis Graeco idiomate conscriptis, sed, quod § vi docui, hæc ex illis promanasse, unusquisque, qui ambas hasce lucubrationes sese inter conferre

AUCTORE
C. B.
et quo ordi-
ne, quo ad
Dionysium

conferre gravatus haud fuerit, dilucide perspiciat.
67 Porro, ut quod e præsentis § argumento
adhuc restat, expediam, in dictis, quæ Com-
mentario huic subjecturus sum, Latinis Actis S.
Dionysius, quem Parisiensem episcopum faciunt,
Athenis a S. Paulo Apostolo, quod de S. Diony-
sio Areopagita sacrae Paginæ referunt, conversus
fuisse num. 3 narratur; sic autem, duobus Dio-
nysiis, utrum dumtaxat (adi. num. 21) subtimide,
confusis, tam quæ ad Dionysium Parisiensem,
quam quæ ad Areopagitam spectant, uni eidem
que Dionysio, qui Areopagita simul et Parisien-
sis fuerit episcopus, et ibi et aliis locis attri-
buuntur. Quod cum ita habeat, nec nisi, quæ
ad Dionysium Areopagitam spectant, discutien-
da illustrandaque hic veniant, non omnia, quæ
in isidem Actis de Dionysio, Parisiensi simul et
Areopagita, memorie prodita inveniuntur, sed
ea dumtaxat, quæ a scriptoribus etiam, ambos
Dionysios non confundentibus, litteris mandata ac
Dionysio Areopagita adscripta inveniuntur, in
prævio hoc Commentario discutiam usitatoque
apud nos, ubi opus fuerit, more illustrabo, reli-
quis, ut examinetur ac porro dilucidetur, ad
Commentarium, Actis S. Dionysii, Parisiensis sepi-
scopi, præmittendum, remissis. Sic quia, tum
quæ de capite, a S. Dionysio, cum huic amputa-
tum illud jam fuisse, portato, tum etiam de
Sancti ejusdem ac sacerdotum Martyrum corpori-
bus, muliere quadam adhuc ethnica, nomine
Catulla, curante, furto sublati sextoque ab ur-
be Parisiensi lapide seu milliari terre mandatis
in subendis Commentario huic Actis narrantur,
haud etiam ab iis, qui a Dionysio Parisiensi Areo-
pagitam distinguunt, litteris commendata huic
que attributa reperiuntur, minime in hoc Com-
mentario examinanda discutiendave arripiam.
At vero, sciscitur forsitan modo non nemo; an
iis etiam dumtaxat, quæ et in Actis edendis me-
morie prodita, et a scriptoribus, qui Dionysium
Parisiensem cum Areopagita non confundunt,
posteriori huic Sancto adscripta inveniuntur, ex-
aminandis debiteque, cum id visum fuerit con-
gruum, illustrandis operam navabis?

speciant,
cuncta tra-
ctanda sint,
declaratur.

98 Neutquam enim vero, sed iis etiam, quæ,
quamvis, non in Actis, sed alibit tantummodo memo-
rentur, spectare tamen ad S. Dionysium Areopagi-
tam compereo. Attamen cum ea, quæ de Operibus,
S. Dionysio Areopagite per plures autores adscri-
ptis, sacrisque hujus Sanctinostri lipsanis scripta
inveniuntur ad eumque proinde spectant, seorsum
a reliquo omnibus, quæ in prævio hocce com-
mentario discutienda venient, commodius, ut appareat,
queant tractari, Actis edendis, in quibus ne verbo
quidem memorantur, appendices duas subjun-
gam, quarum altera de Sancti nostri reliquiis,
altera de Operibus, nomine ejus circumferri soli-
litatis, eique etiam re ipsa per nonnullos, maxime
olim, adscriptis, tractabo. Ceterum etsi quidem,
quæ de duobus Dionysiis, Areopagita et Parisien-
si, invicem distinguendis disputanda occurruunt,
tam ad unum, quam ad alterum et binis illis
Sanctis specient, in hoc tamen de Areopagita
Commentario, eorumque, qui hunc cum Dionysio
Parisiensi confundunt, an contra eorum, qui alterum
ab altero distinguunt, opinione sit standum,
examinabo, quod modo de Dionysio Areopagita,
et non nisi post de Parisiensi sim acturus, lecto-
remque, antequam etiam, quæ de alterutro ho-
rum Sanctorum narrantur, discutere aggrediar,
alterum ab altero distinguendum, edoceri, con-
veniat; cum autem ut id, statim atque potest,

efficiatur, præstare etiam videatur, omnibus mo-
do ac singulis, quæ sub Dionysii Areopagita Acto-
rum Passionum nomine veniunt, lubricationi-
bus discussis, prelioque, in quo quæque habendæ
videantur, determinato, § proxime sequenti sat
prolixum, quo de Dionysio Areopagita a Parisiensi
distinguendo disserere, validioraque, quæ
eo conductum, arguenda proferre decrevi, tra-
ctatum exordior, huic postea reliqua, quæ ad
Dionysium Areopagitam spectant, hocque in Com-
mentario examinanda elucidandaque jam monui,
subjuncturus.

§ VI. Quanam ac quali sorte opinio,
quæ Dionysium Areopagitam cum
Parisiensi eumdem facit, pluribus
seculis sit usa; qui seculo proxime
elapso, cum diu obtinueret, valide
oppugnari coepit ac tandem ab
eruditis fere omnibus fuerit de-
serta.

Opinionem, quæ Dionysium Areopagitam cum
Dionysio, Parisiensi antistite ac martyre,
eumdem facit, ante scripta ab Hilduino Areopagi-
tica seu ante annum 885 nonnullorum animos
jam occupasse, nemo ibit inficias, qui, quæ
hactenus disserui, attento animo evolverit. Imo
vero eamdem opinionem jam inde etiam a seculo
octavo circiter medio obtinere incepisse, litte-
risque insuper a Gallis, apud quos erat exorta,
haud diu admodum post fuisse commendatam,
suadet vel sola, utpote in qua ab auctore, Galli-
cano, ut dubitandum non videtur, monacho, Dio-
nysius, Parisiorum apostolus, Areopagita existi-
tisse discrete tradatur, num. 26 atque alibi adhuc
laudata S. Sanctini Vita, ab Hincmaro, Remensi
archiepiscopo, cum adolescenti adhuc esset, lecta,
et ea supra dictis anno circiter 700 aut 770 con-
scripta. Hilduinus quidem in sua ad cunctos Ec-
clesie Catholice filios Epistola num. 2 ait: Cete-
rum neminem sani capit, hec minus acceptare
putamus, quia anteriori tempore repetita non
fuerant, cum liquido noscat, quod is, qui crea-
vit omnia simul, noluit revelari cuncta, vel
cunctis simul; verum haec scriptoris illius verba
nec de opinione, quæ Dionysium Areopagitam cum
Parisiensi eumdem facit, nec de aliis quibuscumque
abs illo de Dionysio memoria proditis, ve-
luti haec tempore anteriori repetita seu litteris
mandata non fuerint, debent intelligi, sed de
adhæribitis ab eodem, quæ in lucem antea protra-
cta ac laudata non fuerint, monumentis antiquis.
Liquet ict vel ex eo, quod verbis mox recitat
isthæc proxime præmittat: Verba itaque a veraci-
bus de eo (Dionysio nempe) scripta, et simpliciter
in unum collecta, et, si nostræ imperitiae fuer-
int indignati, ad veterum monumenta recur-
rant, quia nos, non nostra, nec nova eudimus,
sed antiquorum antiqua dicta de antiquis admo-
dum tomis eruimus, et, veritatis sinceritate ser-
vata, paginis manifestoribus indimus.

100 Nec id tantum, quod jam dixi, ex his
verbis liquet; verum etiam ab Hilduino assevera-
rari, sese omnia, quæ de Dionysio scribit, ac
proin etiam, quæ de unico Dionysio, Areopagita
simul

A simul et Parisiensi, memorat, e monumentis antiquioribus hausisse. Et vero nominatum quantum ad hoc postremum rem ita habere, aut saltem Hilduinum, contra ac nonnulli adstruerunt, opinionis, quae ambos Dionysios, Areopagitam scilicet et Parisiensem, confundit, primum inventorem non esse, iterum vel e sola S. Sanctini Vita, sepius jam laudata, diuque, ut supra dictis patet, ante Hilduni etatem scripta, palam est, utpote in qua S. Dionysius Areopagita cum Parisiensi apertissime confundatur, seu quod eodem recidit, hi duos Dionysios pro uno atque eodem habeantur. Porro nec litteris tantum ea opinio, cum primum obtainere ceperisset, a Gallis fuit commendata; verum etiam (modo enim, quam fortunam eadem deinceps haberet, exponere aggredior) haud diu admodum dicto seculo VIII medio, nationis illius, ut appareat, monachis, qui inter Gallicorum Apostolos Dionysium Areopagitam, celebrarium illum, ac in sacris litteris memoratum S. Pauli Apostoli discipulum, numerari, genti sua valde honorificum existimabant, potissimum agentibus, longe lateque disseminata ac propagata.

B ac occasione, quam supra exposui, cum ipsis, qui et eam adoptarunt, Gracis communicata, non paucos ante scripta etiam ab Hilduno Areopagitico seu ante annum circiter 835 paronos fuit adepta.

101 Quam verum id sit, fas est colligere tum e Tarasii, Constantinopolitani ab anno 784 ad annum usque 806 patriarchae, facta, qui, num Dionysius, primus Atheniensium episcopus, Roman, subrogato sibi Athenie episcopo, adiisset, martyrioque deinde in Galliis coronatus fuisset, sollicito per legatos suos, Hilduino, cui hac in re, ut supra docui, credendum, in Areopagiticos teste, inquiri jussit, remque ita habere electus opinionem, quae illum Sanctum nostrum cum Dionysio Parisiensi confundit, propense, ut appareret, concessit; tum etiam e supra laudatis binis Dionysii Vitis seu Passionibus, a Metrodoro et Chiffetiano anonymo (alteram, a Methodio contextam, in argumento partem, quod perierit, non adduco) certa ante annum, uti ex ante ea de re allegatis liquet, 820 conscriptis, quae, quamvis quidem Dionysium Areopagitam et Parisiensem in unum non content, eo tamen conducentia, seu posteriorem hunc Sanctum a S.

C Paulo Apostolo Athenis fuisse conversum, Romanum hinc primum, ac deinde in Gallias, ubi et martyrum subierit, S. Clementis Papae jussu migrasse, memoriae produnt. Adhac Adrianus I, qui ab anno 772 ad annum usque 795 Romanum S. Petri Cathedram occupavit, libros, S. Dionysio Areopagita a pluribus adscriptos, Fulrado, Sandionysiano in Francia abbat, donavit, ut Mabillon in Annales Benedictini lib. 31, num. 42 testatur, eosdemque libros seu Opera anno 821 Michael Balbus, Orientis imperator, ad Ludovicum Pium, Occidentis imperatorem, dono etiam misit; cum autem id et Adrianus et Michael, ut ita sis, quos munere illo honorabant, gratificarentur, indubie fecerit, prior quidem, a Fulrado, posterior vero, a Ludovico Dionysium Parisiensem et Areopagitam pro uno atque eodem haberi, verosimilime existimari.

102 Et vero Fulradum quidem re etiam ipsa pro uno atque eodem ambos Dionysios habuisse, vel ea eo præterea appareat, quod e Sandionysiano monachis existiterit, hique verosimiliter jam tam Dionysium, monasterii sui patronum, cum Areopagita fecerint eundem; quod autem ad Ludovicum Pium imperatorem pertinet, se in eadem

ac late tum
disseminata,
a plurimi
etiam

fuit ado-
pita, haud
ita tamen,
qui etiam
tunc,

etiam opinione fuisse, ipsem et princeps prodit, utpote in supra memorata Epistola, qua Hilduino, ut S. Dionysii gesta conscriberet, in mandatis dedit, Dionysio Parisiensi Opera, qua Dionysii Areopagita nonne insigniri solent, haud obscure adscribens, aliaque insuper, quae idem suadere nata sunt, suppeditans, uti, qui illam apud Surium inspexerit, haud difficulter comprihet. Porro ex eo, quod imperator praefatus Dionysium Parisiensem cum Areopagita eundem existimari, nequit mihi dubium appareat, quin tum etiam eidem opinioni, maxime post scripta ab Hilduno Areopagiticam, Galli magno numero adhaeserint. Verum, etsi id ita sit, defuisse tamen tunc etiam atque ante non videntur, qui hisce contradixerint, duos Dionysios, Areopagitam scilicet et Parisiensem, invicem distinguendos, contendenter, eorumve saltem, qui contrarium adstruerent, opinionem silentio suo, cum loquendi de ea daretur occasio, improbarint. Anonymus Gestorum Dagoberti regis auctor, Sandionysianus in Francia monachus, a Chesni tom. 1 Scriptorum Historiarum Francorum editus, vel anno circiter 750, vel quemadmodum (adi Historiae E Franciae Scriptores tom. 4, pag. 163 et seq.) alius placet, anno circiter 780 aut adhuc paulo serius floruit; is autem, etsi fusa historiam inventionis corporum SS. Dionysii et sociorum ejus describat, ecclesiam magnificentissimam a Dagoberto rege sanctis Martyribus aedificatam commemoret, anathemata a rege appensa minutatim enumeret, at tandem monasterii Dionysiani fundationem amplissimosque ei a rege Dagoberto collatos redditus late prosequatur, nusquam tamen Dionysii, qui Areopagita simul et Parisiensis episcopus fuerit, mentionem facit.

103 Ac Morinus quidem, qui, anno circiter 750 anonymum illum, aniles etiam fabulas styllo suo ornare solitum, floruisse existimavit, e dicto illius de Dionysio, Areopagita simul et

cum Areo-
pagitica sua,
uti horum
bonit,

Parisiensi antistite, silentio, nondum tunc, cum scriberet, vel levissimam rumusculi de Dionysio, qui Areopagita ac Parisiensis simul fuisset episcopus, auram Dionysianos monachos agrumve Parisiensem afflasse, haud prorsus inepte De sacris ordinationibus part. 2, cap. 3, num. 1 concludit; verum cum, laudatum auctorem anonymum haud citius quam anno circiter 780 scripsisse, F verosimilius putem, eum ego, ut ab antiibus fabulis admittendis minime alienum, de Dionysio tamen, Areopagita simul et antistite Parisiensi, non meminisse reor, quod, quamvis quidem, cum scriberet, jam esset, quae ambos hosce Sanctos in unum conflat, exorta opinio, probanda tamen hec illi nequitur sil visa. Res quidem certa non est; verum Hilduni equidem ac Ludovici Pii etate seu cum horum prior Areopagitica sua scriberet, existisset etiam, qui opinioni, duos Dionysios, Areopagitam et Parisiensem, confundenti, contradixerint, indubitemque appareat. Liquet id enim ex ipsius et Hilduni Areopagitico, utpote in quibus hic scriptor eos, qui Dionysium Areopagitam cum Parisiensi confudentium opinioni contradicere, oppositamque tuens audebant, refellere conetur. Textus duos, eo præcipue spectantes, quorum alterum num. 8 et seq., alterum num. 13 et binis seqq, in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto suppeditat, huc, si non integratos, quod prolixiores sint, ex parte saltem transcribo.

104 Prior sic habet: Ceterum super garrulitate levitatis eorum mirando deficiamus, qui qui hue tran-
scribuntur,
textus
contendentes,

AUCTORE
C. B.

contententes, hunc Dionysium Areopagiten esse non posse, ad munimentum sui hæc, quæ sequuntur, inaniter contrahunt: venerabilem videlicet et sanctum Bedam presbyterum, dixisse in tractatu Apostolorum Actuum, Areopagiten Dionysium, non Athenarum, sed Corinthorum fuisse episcopum, addentes, eundem inibi diem obissem; et quoniam libellus Passionis istius testetur, hunc a Clemente Pontifice Romano episcopum ordinatum, et in has Galliarum partes fuisse transmissum; quia etiam Passiones diversorum sanctorum Martyrum, sub variis imperatoribus interfectorum, confineant, eosdem cum hoc sanctissimo Viro has partes adiisse, quod ipse senatorum manifeste refellit auditus. Et quod Gregorius Turonensis, sicut in Passione sancti Saturnini legisse se dixerat, sub autumnatione memorat, istum ipsum tempore persecutionis Decii sub beato Sixto cum aliis sex episcopis, quorum Vitæ vel Passiones nequaquam ejus dictis in ratione temporum consonant, in has regiones fuisse directum. Ecce omnis minus scientium sibi ipsi discordans authoritas, cui velut

B ex superfluo propter satisfactionem insipientium respondemus, cum veram ex hoc sancto Pontifice et martyre narrationem veracum historiarum præ manibus habeamus, primo quidem petentes, ut in hoc jure contentiosi ab albugine contracta arrogantiæ ex usurpata sapientia, qua videri se scioli volunt, oculos tergant, quo perspicacia perspicaciter, et vera fideliter relegant, et, si non nisi unum oculum aperuerunt, quando legerent, quod per subreptionem venerabilis Beda presbyter in prefato Opere securus, quam debuit, dixerat, ubi idem se reprehendit, et reprehensorum suorum vocem preveniens retractionem scriptis, scroberem, in qua oculus alter esse debuerat, aperiant.

105 Posterior vero his verbis concipitur: Tantum igitur et tam manifestis testimoniorum assertionibus de hoc sanctissimo et antiquissimo Patre ad liquidum elucubratam et propalatam omnibus scire volentibus veritatem, et ita nescire volentibus ingestam certissimam rationem, ut, etiamsi velint, quod ex illo verum est, ignorare non possint; cesse, quod idem Areopagites non sit Dionysius, exitiabilis et profana nimis contentio; quia qui famam martyris derogare aliquo modo gestit, veritati sine dubio, cui testimoniom perhibens, tanta transfretando maria, in tam longinquam regionem exulari, et pro ea pati sic acerbissime sustulit, detrahre cæca fronte et imbecilli virtute contendit. Nam, ut vere impius et pervicax judicandus erit, qui post tot ratas sententias opinioni sua hinc aliquid animo perverso tractandum reliquerit, ita quisquis post veritatem repartam quidam ex hoc ulterius dubitaverit, quoniam ex studio mendacium querit, comes et discipulus ejus, qui ab initio mendax et pater mendacii extitit, non imerito rectorum decreto erit. Ita hactenus Hilduin, qui cum, ut dixi, verbis datis eos, qui duos Dionysios, Areopagitan et Parisiensem, distinguendos asserebant, refellere seu confutare conetur, in eo etiam id contententes, argumentis, quibus utebantur, in medium adductis, acerrime, quod et verbis aliis, textui postremo recitato subjectis, facit, perstringat, impensumque abs illis pro sua stabilienda opinione conatum, veluti exitiabilem et profanam nimis contentionem, traducat, enim vero sua ac proin etiam Ludovici Pii ætate, seu saltem cum Areopagita

manifesti,
Hilduin
conserbaret
contradic-
tum a non
nullis fue-
rit;

sua scriberet, fuisse, qui duos Dionysios in unum constantibus contradixerint, oppositangue insuper in opinionem abierint, luculentissime prodit.

106 Nec porro deinceps, etsi et Areopagitica suis, et summa, qua pollebat, auctoritate suam de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi, opinionem non paucis amplectendam curavit, non ita tamen hanc, ut etiam plerisque saltem adminiculantibus Sandionysianis monachis, promovere ac propagare apud omnes potuit, quin tota, quo haud diu admodum post scripta Areopagita vivere desiit, seculo ix adhuc superfuerint, qui eidem haud adhærentes in contraria partem abierint, ambosque Dionysios, Areopagitan scilicet et Parisiensem episcopum, invicem distinxerint. Ado, qui anno 860 e monacho Benedictino creatus est Viennensis in Gallia archiepiscopus, in Martyrologio suo, quod, quemadmodum Sollerius noster in sua ad Usuardum Praefatione e Mabillonio num. 181 docet, sub annum 558, priusquam ad cathedralm illam evenheretur, aut forte paulo etiam citius contextu, duos Dionysios, alterum tertio, alterum nono mense Octobris die, celebrat. Ac de priori quidem, quem Areopagita titulo distinguit, ad dictum tertium Octobris diem ita scribit: Natalis sancti Dionysii Areopagite, qui ab Apostolo Paulo instructus credidit Christo, et primus apud Athenas ab eodem Apostolo episcopus est ordinatus, et sub Hadriano principe post clarissimam confessionem fidei, post gravissima tormentorum genera gloriose martyrio coronatur, ut Aristides Atheniensis, vir fide sapientiae mirabilis, testis est in Operi, quod de Christiana religione compositus. Hoc Opus apud Athenienses summo honore colitur, et inter antiquorum monumenta clarissimum tenetur, ut peritiiores Graeci affirmant; de posteriori vero, quem Parisiis seu, ut ait, apud Parisium martyrium coronatum memorat, ad diem Octobris ix sequentia haec verba suppeditat: Septimo Idus Octobris apud Parisium natalis sanctorum martyrum Dionysii episcopi, Eleutherii presbyteri, et Rustici diaconi: qui beatus episcopus a pontifice Romano ad Gallias directus, ut predicationis operam populis, a fide Christi alienis, exhiberet, tandem Parisiorum civitatem devenit, et per aliquot annos sanctum opus fideliter et ardenter executus, a praefecto Fescennio Sisinnio comprehensus, et cum eo sanctus presbyter Eleutherius et Rusticus diaconus gladio animadversi martyrium compleverunt.

107 En itaque seculi ix scriptorum unum, qui, quamvis etiam Hilduini Areopagita, ut-pote Sandionysiano hoc abbe ætate posterior, comperta habere potuerit, per os millime que etiam legerit, stabilitæ tamen in illis de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi episcopo, opinioni neutram adhæsit, sed contra invicem binos hosce Santos distingui, existimavit, uti enī, quæ infra pro opinione de duobus Dionysios adducam, magis palescat. Avit quidem, qui duos Dionysios non admittunt, unum eundemque ab Adone bis commemorari; ast id perperam illos, quo petitum contra opinionem suam e sancto illo martyrologo argumentum eludant, comminisci, infra ostendam, cum responsurus sum ad ea, quæ amplectendae a nobis ac porro probandæ de duobus Dionysios, Areopagita et Parisiensi, invicem distinguendis regue ipsa distinctis, opinioni queunt opponi. Nunc, quod de opinione contraria ab Hilduino quidem seculo ix plurimum propagata, nec tamen ab omnibus tunc admissa,

imo

AUCTORE
C. B.

A *imo contra a non paucis rejecta certe in dubium revocata, asserui, probare pergo. Carolus Calvus imperator anno 875 in S. Dionysii Passionem, a Methodio patriarcha Constantinopolitano Graece conscriptam, inquire jussit, cumque diu illa multumque frusta fuisse quæsita, Romæ tandem in cenobiorum maxime fuit inventa; tunc autem Anastasius Bibliothecarius, qui hec nos in sua supra plus semel jam laudata ad imperatorem illum epistola docet, Græcam istam Methodii lucubrationem in sermonem Latinum convertit, atque ad eundem imperatorem misit.*

*hicque reci-
tatis Ana-
stasis biblio-
thecarii,*

B 108 *In ea porro sequentia isthac, que ad presens nostrum institutum faciunt, quæque una cum aliquo aliis id, quod jam dixi, probantibus, transcribo, subministrat verba: Passionem sancti ieromartyris Dionysii, quondam Areopagite, postque Athenarum antistitis, quam Roma legi, cum puer essem, quamque a Constantinopolitanis legatis audieram secundum jussionem vestram diu quæsitam, tandemque in maximo cenobiorum, Romanorum, repartam, etiam inter diversos languores positus, arrepto interpretandi certamine, Latino eloquio tradidi, quantum potui, auxiliante Deo; etsi non ex toto verbum e verbo, sensum tamen penitus hauriens. Cesset ergo iam quorundam opinio perhibentium, non esse Areopagitum Dionysium eum, qui apud Parisium corpore ac virtutibus redoleat, cum hoc et Græcorum quoque stylus cum Latina lingua concordans testetur et prædicet: in qua profecto natus est, et in qua celsa Scripta sua contextuissse probatur; Ita haec tuus laudatus scriptor, qui, quamquam quidem Dionysium Areopagitum cum Parisiensi eundem faciat, hisce tamen verbis apertissime sane, uti nemo non falebitur, declarat, tum adhuc, cum dictam epistolam scribebat, seu anno, ut supra monui, 876 exstitisse nonnullos, qui Dionysium Areopagitum a Parisiensi diversum esse, contendenter.*

*quidquid
contra ex
Hincmaro
possi argui,
verbis*

C 109 *Hincmarus quidem, Remensis archiepiscopus, in epistola, quam haud diu e supra dictis, postquam, que jam memorata est, ab Anastasio fuisse exarata, ad Carolum Calvum imperatorem, addito ei quaterniunculorum de Vita S. Sanctini, supra jam sexpius memorata, exemplari, pariter dedit, hunc loquitur in modum: Propterea exemplar eorum (Actorum videlicet S. Sanctini) quod mihi retinui, vestro devoto et bono studio offerendum putavi, ut, si que sunt illorum reliquiae, qui negabant, dominum et patrem nostrum, patronum vestrum, Dionysium esse Areopagitum, a beato Paulo Apostolo baptizatum et Atheniensium ordinatum episcopum, et in Gallias a beato Clemente directum, ex his, que Graeca testificatio, et sanctæ Sedis Romanae attestatio, et Gallicana intimat contestatio, ratum et in hac causa, quod longe ante nos dictum est, recognoscant; quia veritas sexpius exigitata magis splendescit in lucem; quibus verbis cum sese dumtaxat, an tum, cum dictam epistolam scribebat, illorum adhuc, qui Dionysium Areopagitum cum Parisiensi eundem negassent, reliquie superessent, dubitare insinuet, fuerit fortassis nonnemo, qui sibi in animum inducat, et Anastasium minus accurate locutum, et tum, cum hic et Hincmarus dictas suas ad Carolum Calvum imperatorem darent epistolas, aut nullos prorsus, aut certe non nisi paucos admodum, qui Dionysium*

*testimonisque
aliiude*

110 *Ex eo verosimillime id princeps ille fecerit, quod, cum a nonnullis Dionysium Areopagitum cum Parisensi eundem præfracte negari, intelligeret, hincque, an illis, an contra alios qui contrarium sentirent, adhærendum fore, dubius hæceret, conscriptam a Methodio, viro sanctissimo, Passionem, quo ex hac, utram dissidentium partem amplecteretur, dispiceret, consulere voluerit, maxime quod in ea forsitan scripta esse audiisset, e quibus omne ea de re dubium posset deponi. Jam vero cum res ita habeat, hæc sane argumento est, tum adhuc, cum suas ad Carolum Calvum epistolas Anastasius et Hincmarus scriberent, in Galliis exstitisse nonnullos, qui non tantum, an unus idemque cum Dionysio Areopagitum esset Dionysius Parisiensis, dubitarint, verum etiam duos hosce Santos invicem distinguendos contendenter; ut forsitan Hincmarus de iis, qui Dionysium Areopagitum cum Parisensi eundem nagabant, dubitantis potius, quam affirmantis in modum loqui voluerit, ne quid, quo utcumque in suo de re dubio confirmari imperator posset, suppeditaret. Ut ut sit, Usuardus, qui, quemadmodum Sollerius nosler in sua ad hunc Praefatione num. 160 docet, Martyrologium suum sub idem tempus seu anno circiter 875 contexuit, ac jam sexpius laudato Carolo imperatori inscrispit, tertio Octobris die Dionysium, post gravissima tormentorum genera, teste, ut ait, Aristide, martyrio coronatum, ac deinde nono mense ejusdem die Dionysium, cum sociis martyribus, Eleutherio et Rustico, passum commemorat; ita autem, uti infra in argumentis, que pro stabilienda de duobus Dionysii opinione adducam, monstrabo Dionysium Areopagitum a Parisensi non secus ac Ado, distinguunt; ut vel hinc hæc immerito arguas, tum adhuc, cum Anastasius et Hincmarus suas, de quibus supra, ad Carolum Calvum scriberent epistolas, seu anno 876 in Galliis exstitisse, qui saltem, binos illos Sanctos invicem distinguendos, existimat.*

F 111 *Nec tum tantum, sed et nonnihil serius petitis probatur, hanc adhuc placuisse nonnullis opinionem, pari seu potius eodem argumentandi modo non inepte colligas e Benedictina monasterii S. Galli monacho Nothero, Balbulo, aut, si maris e contexto abs hoc Martyrologio, nisi forsitan, nihil omnino de duobus Dionysiis, seu distinguendis seu non distinguendis, cogitans, in re, de qua hic, Adonis dumtaxat, ut sepe alias, vestigia presserit. Elenum Martyrologus ille, qui isthac lucubrationem suam sub Formosi Papæ, ut ipse met ad vii Kalendas Maii asserit, Pontificatu, ac proin inter annum 890 et annum 891 (spatio enim inter duos hosce annos medio Romanam S. Petri cathedram Formosus occupavit) in monasterio Sangallensi composuit, tertia Octobris die Dionysium, quem Areopagitam diserte appellat, ac deinde nono mense ejusdem die Dionysium, cui Eleutherium et Rusticum in martyrio socios adjungit, in concinnato a se Martyrologio pariter commemorat. Verum quid hic Usuardi et*

AUCTOR.
C. B.

et Notheri, quæ duntaxat, opinionem de duobus Dionysiis seculo nono nullum proiecto adhuc obtinuisse, monstrare nata sunt testimonia adduco, dum aliud, quod, illam insuper tum fuisse acriter propugnatam, evincit, in promptu est? Monachus anonymus, qui duobus miraculorum S. Dionysii libris anno circiter (adi Saculum 3 Benedictinum part. 2 pag. 342 num. 20) 877 tertium adjunxit, non pauca in sua ante hunc Praesatione, quo eos, qui Dionysum Parisiensem pro Areopagita habere nollent, redarguat, in medium adducit, itaque etiam illos in lucubrationis sua serie perstringit: Incredui autem, dum extinguire volunt nomen Dionysii Atheniensis et Areopagite, habeantur non solum altera pars Fescennini Sisinnii, interfectoris ejus; verum etiam propter odium et invidiam, qua servitoribus illius derogare convincentur, spiculae beati Joannis perfodiantur decentis: Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est; quis autem scriptorem illum seu ita locuturum, seu quæ, ut dixi, in lucubratione sua facit, facturum fuisse existimet, nisi tunc cum scriberet, fuissent, qui Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem facientibus contradixissent, opinionemque contrariam praefecture sustinuerint?

seculo ix la-
bente est fa-
ctum, dein
cepit tamen
illa opinio.

112 Atque ita, quin verosimilime toto adhuc, qui Dionysium Parisiensem ab Areopagita distinguere ac porro distinguendum contendere, seculo nono exstiterint, dubitaturum non potest, qui, quæ jam de re hac disputata sunt, ulcumque experiderit. Ast num deinceps seculis insequentibus reperti pariter fuerit, qui tum certe longe latèque disseminatae a plerisque, ut apparet, admissæ de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi episcopo, opinioni contradicere contrariamque sustinere sint ausi? Fuisse enim vero subinde, qui, num vere S. Dionysius Areopagita cum Dionysio Parisiensi unus esset atque idem, seculo nono jam elapsi dubius atque ancipites hixerint, imo, re etiam ipsa alterum ab altero esse distinctum, existimarint, mihi sat verosimile, ne dicam, omnino certum aliquid indubiatum, apparet; verum fuisse etiam semper, qui hanc opinionem suam publico contra eos, qui contrariam amplectentur, seu scribendo, seu disputando tueri sint ausi, ad veritatis speciem hardiæque prope reor accedere. Cur ita quantum ad primum animo comparatus sim, expono. Launoyus in sua Responsione, a Milleto ad Sirmondi de duobus Dionysis Dissertationem factæ, Discusione cap. 19, variis et seculo, ut ait, septimo, octavo et nono variarum ecclesiarum ac monasteriorum Martyrologiis, quæ, quod alio die Dionysium Areopagitam, alio Parisiensem episcopum et martyrem homonymum annuntient, hunc ab illo distinguere videntur, in medium adductis, varia etiam, in quibus idem, ut apparet, fit, et decimo aliisque quinque subsequentibus seculis variarum ecclesiarum Martyrologia recenset; hinc autem scriptor ille, et ecclesias et monasteria: quibus illa usui fuisse Martyrologia, utriusque Dionysii distinctionem publico usu assertioneque confirmasse, concludit; recte, an secus, dispiciamus.

eis etiam
subinde op-
nionis con-
traria de
duobus Dio-
nysiis

113 Milletus in sua ad Sirmondi de duobus Dionysis Dissertationem Responsum, laudata omnia Martyrologia prouo ac solo, utpote, quod, statim atque seculo nono fuisse compositum, in ecclesiis fere omnibus lectitari soluerit, Usuardi Martyrologio esse habenda, contendit; verum

etsi quidem, ei hac in re assentiendum, quantum D ad omnia et singula illa Martyrologia haud videatur, Launoy tamet etiam, qui ecclesias omnes monasteriaque omnia, in quibus prelegi solueret præfata Martyrologia, utriusque Dionysii distinctionem assertione sua confirmasse, opinionique adeo de duobus Dionysiis, Areopagita uno, Parisiensi altero, adhæsisse vult, assentiri haud possum. Quid ni enim factum esse queat, ut Martyrologia, a Launoy loco cit. recensita, in quibus, ut contendit, duo Dionysiis apertissime invicem distinguuntur, in enumeratis ab eodem scriptore locis sacris fuerint prælecta, nec tamen haec omnia et singula Dionysium unum ab altero distinguendum putari? Martyrologium Romanum hodinum, in quo Dionysius Areopagita cum Parisiensi citra omnem controversiam confunditur, in omnibus propemodum ecclesiis ac monasteriis solet prelegi, nec tamen haec omnia loca sacra seu qui ad ea spectant, Dionysium Areopagitam cum Dionysio Parisiensi unum esse aliquid eundem, arbitrantur, uti nemo non fatebitur. Neutiquam itaque et laudatis per Launoyum, de quibus interim sermonem, infra adhuc faciendum, videsis, seculi 10 E et quinque sequentium Martyrologiis consecutarium est, ut tum, que S. Dionysium Areopagitam a Parisiensi diversum statuit, opinio ab omnibus fere ecclesiis, uti is scriptor velle videtur, fuerit recepta. Verum, etsi id ita sit, opinioque contraria, quæ S. Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem facit, plurimorum animos tunc occupasse, temporis lapsu magis ac magis semper invaluuisse videatur, tunc tamen etiam non defuisse subinde, qui opinionem de duobus Dionysiis fuerint sectati, sat verosimile vel ex iisdem Martyrologiis appareat, quod scilicet horum saltent quædam habeant auctores, qui, non Martyrologi anteriori exempli, sed existimatione, qua, instituto rei examine, Dionysium Areopagitam a Parisiensi distinctum putavere, alio hunc, alio illum die annuntiarint.

nonnulli ad-
huc sectatores
exstiterint,

114 Certe seculo saltent decimo, imo et undecimo ac duodecimo ex omnium animis nondum fuisse eamdem opinionem depulsam, argumento sunt Fulbertus, Carnensis ab anno 996 usque ad annum 1007 episcopus, et Abelardus, Sandionyanus seculo duodecimo monachus, scriptus suis clarissimus, quorum prior S. Dionysium, Parisiensem episcopum, S. Platonis, quem sub Maximiano martyrium subiisse docet, solum facit; posterior vero, quod S. Dionysium, monasteri Sandionyanum patronum, eundem non esse cum Areopagita, asseruisset, a Sandionyanis monachis horumque abbate, quos inter, et ipse a singulari prorsus ac turpi, qui occasione Heloissæ ei obvenerat, casu monachus factus, vivebat, pessime est habitus, uti tum in eius Vita, anno 1170 a Gervasio typis Parisiensis vulgata, tum alibi memoria proditum ac porro probatum invenitur. Adhæc Innocentius III, qui ab anno 1198 ad annum usque 1217 Ecclesie Catholice Pontifex præfuit, in Bulla ab ipsis mei Sandionyanis monachis producta, quam ad monachos Sandionyanos, cum ad hosce S. Dionysii (Corinthiine, an alterius, infra discutiens) allatas e Græcia reliquias mitteret, anno 1215 dedit, hunc loquitur in modum: Utrum gloriosus martyr et pontifex Dionysius, cuius venerabile corpus in vestra requiescit ecclesia, sit ille censendus; qui Areopagita vocatur, ab Apostolo Paulo conversus, diversæ sunt sententiae diversorum. Quidam namque fatentur

A fatentur, Dionysium Areopagitam in Graecia fuisse mortuum et sepultum, aliumque Dionysium extitisse, qui fidem Christi Francorum populis prædicavit. Alii vero asservunt, illum post mortem beati Pauli venisse Romam et a sancto Clemente Papa in Galliam destinatum, aliumque fuisse, qui mortuus est in Graecia et sepultus; utrumque tamen egregium in Opere et sermone præclarum.

*apud pleros
que, seculi
maxime 14
et 15, ne-
mine contra-
diceant,*

115 *Hæc Innocentius III Papa; ut partim hinc, partim ex aliis jam dictis indubitatum evadat, nonnullos adhuc, qui Dionysium Areopagitam a Parisiensi diversum esse, existimarent, seculo decimo binisque proxime sequentibus, imo et seculo tertio decimo, extitisse. Verum annetunc etiam, qui opinionem illam publice seu scribendo seu disputando propugnare sint conati, easriterint, haud æque, ut jam supra indicavi, est certum; neque vero id facere, tatum satis ac securum ubique fuisse, ut, quod mox de Abelardo narravi, ostendit. Ita scilicet tum opinio, quæ Dionysium Areopagitam cum Dionysio, Parisiensi episcopo ac martyre unum esse aliquid*

B eundem adstruit, apud plerosque, maxime monachos, invaluerat, ut, qui palam ei contrarie Hilduinum Areopagiticam impugnare auderet, pro homine, qui Sanctissimo Galliarum patrono, ipsique adeo huic regno vellet detracatum, habetur. Crevit porro temporis lapsu, iis potissimum, qui Hilduinum Areopagiticam corruptaque S. Martialis Lemovicensis, Austremonii Arvernensis, Saturnini Tolosani, Luciani Bellacencis Eugeniques martyris Acta præfracte tuebantur, agentibus, eadem de uno Dionysio Areopagita simul et Parisiensi, opinio, ita ut scriptores omnes qui seculo quarto decimo et seq. de Dionysio, Parisiensi episcopo ac martyre, tractarunt, manibus pedibusque, ni rem reliquerint intractam, in opinionem, quæ hunc cum Areopagita eundem facit, concederint. Bellinus quidem in Martyrologio, quod seculo quinto decimo senescente condidit, tertio Octobris die Dionysium, martyrio, teste Aristide, coronatum, nono vero mensis ejusdem Dionysium, episcopum et martyrem Parisiensem, celebrat, itaque hunc ab illo distingue videtur.

*scriptores
obtinuit;
seculo vero
16 senescen-
te, in du-
biu[m] revo-
cata, eoque
dende,*

116 *Verum an id fecerit Usuardi dumtaxat, quem pro oculis habuit, exemplo, an vero quod, re sedulo examinata atque ad veritatem trutinam expensa, Dionysium Areopagitam a Dionysio, Parisiensi episcopo et martyre, diversum putari, dubium apparebatque incertum; ut pro-*

C inde Martyrologus ille haud faciat, ut quod de opinione, quæ Dionysium Areopagitam cum Dionysio Parisiensi eundem facit, a scriptoribus etiam seculi decimi quinto admissa, asservui, veritati minus congruat. Porro non tantum, ut jam dixi, seculo quarto decimo et sequenti celeberrima illa de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi antistite, opinio apud scriptores passim obtinuit, verum etiam, jam inchoato seculo sexto decimo, plurimorum animis firmissime adhuc inhaesit. At vero, hoc eodem seculo jam senescente, revocari iterum in dubium ceperit, quemadmodum me docet, qui tum floruit opinionique de uno Dionysio adhæsit, Cardinals Baronius, ita in suis ad Martyrologium Romanum Annotationibus hodie scribens: Sat scio, eam questionem de Dionysio, Parisiorum episcopo, sitne censendus ille idem, qui ex Areopago ad Christi fidem, ac inde ad Atheniensis ecclesie regimemassumptus fuit, jam ante

Octobris Tomus IV.

annos septingentos agitatam ac definitam, a nonnullis iterum deduci in controversiam; quibuscum in Annal. Eccles. prolixior est mihi disputatio. *Hæc ille; ac questio quidem de Dionysio, unusne sit, an duplex, quam ante annos septingentos definitam fuisse, hic ait, a memorato per scriptorem illum tempore, aliis pro uno, aliis pro duplice Dionysio stantibus, controverti perrexit, donec tandem a Jacobo Sirmondo, Societatis nostræ sacerdote, pluribusque deinde aliis, hunc secutis, eo successu opinio de uno Dionysio fuit impugnata, ut, quamvis etiam, qui Opusculis, hunc in finem per illos conscriptis, Opuscula alia opponerent, minime tum defuerint, illius tamen primum apud non paucos vacillare fides, ac deinde de temporis lapsu passim omnibus displicere incepit.*

117 *Hinc porro res eo devenit, ut hodie quod, qua occasione factum,*

Dionysium Areopagitam cum Dionysio, Parisiensi episcopo ac martyre, eundem faciant, vel etiam opinionem, quæ alterum ab altero distinguat, revocent in dubium. Qui res facta sit, expono. *Launoyus in variorum, quæ de duabus Dionysiis, Atheniensi et Parisiensi, elaborarat, Opusculorum collectione, anno 1660 E Parisiis excusa, mox ita, paucis dumtaxat praemissis, lectori præfatur: Annus... agebatur millesimus sexcentesimus vigesimus nonus, cum vir clarissimus Jacobus Sirmonius antiqua Galliae Concilia edidit, et in tomos tres distribuit. In altero refert Ludovici Pii ad Hilduinum epistolam, qua jubet Imperator, ut ille vitam sancti Dionysii conscribat. Sirmonius in suis ad hunc tomum observationibus haec de argumento epistola tradit. "Præmitti solet Hilduin Abbatis sancti Dionysii Areopagiticis. Hujus enim epistola mandato Hilduinus Areopagita sua scriptis, primusque omnium Dionysium Parisiensem eundem cum Dionysio Areopagita Episcopo Atheniensum esse docuit, cum ab omnibus ante distinguerentur; adeo ut in antiquis, nunc etiam omnium Ecclesiarum Galliae Martyrologiis alias dies natali Dionysii Atheniensis adsignetur v Nonas Octobris, alias natali Dionysii Parisiensis vir Idus ejusdem mensis: atque hoc ipsum utriusque natalis discrimen obseruat etiam in Martyrologio suo Usuardus, qui paulo ante Hilduinum, Carolo Magno regnante, in ipsa Parisiorum urbe scribebat in F monasterio sancti Germani, ubi et vetusta ejus operis, quæ rei fidem faciant, exemplaria servantur.*

118 *"Gallorum autem de Dionysio suo sententiam ignorasse vel dissimulasse Usuardum quis credit? Joannes denique Erigena, seu Scotus ejus avi scriptor in epistola ad Carolum Calvum, quam Latine Graecorum Dionysii operum versioni sue præfixit, ad hanc Hilduinum de unico Dionysio novam tum sententiam alludentis, non veterum, sed moderni, hoc est, sui temporis hominum assertiōnem fuisse, ait. Tam multa porro et tam aperta sunt, quæ Dionysium Parisiensem ab Atheniensi distinguant, ut mirum sit reperi aliquos, qui in tanta luce nihil videant. Reclamant tamen, et ut duos Dionysios in unum redigant, vehementer contendunt, nec contra rem discuti, aut in quæstionem vocari patiuntur, quasi Parisiensem parum intersit providere, ut quam Apostolo suo gratiam debent, eam alieno ne tribuant, aut in Ecclesia levis sit injuria, cum duos san-*

*Launoyi
verbis hic
recitatis*

AUCTORE
G. B.

" citate praestantes episcopos habeant, alterum detrahere. " Haec observatio displicuit nonnullis dignitate magis, quam eruditione primariis, quos homines perverse religiosi commoverant. Ut illorum studiis satisficeret, chartae folium ubi erat observatio, recusum est, atque ex eo sublatum, quod displicuerat. Haec agendi ratio neminem latuit, in cognitionem omnium devenit. Exinde contigit, ut curiosi emptores antiqua Galliae concilia comparare sibi noluerint nisi chartae folium, cuius suppressi consilium initium fuerat, haberent.

exponitur,

119 Bibliopola cum hoc perspiceret, suarum rerum satagens, folium quod in omnem even- tum servaverat, postulantibus non recusat amplius : ut libros suos vendat ac distrahat, sponte concedit. Emptores habuerunt, quod habere voluerunt. Atque ita salva res fuit, quia veritas non erubuit. Neque enim erubescit unquam, nisi dum absconditur. Abscondita non est, apertam in lucem prodiit, favente cum primis Rege, et principe Regis administristro, quibus antiquae traditionis indagatio et defensio placuit. Sirmondi C observatio, si vera non erat, breviori poterat observatione confutari : edendus tantum erat, proferendusque in medium auctor unus Hilduno vetustior, qui Dionysium Parisiensium episcopum eundem cum Dionysio Areopagita episcopo Atheniensium esse, literis mandasset. Quid, si fieri potuit, factu facilius? Tunc omnis conclamata fuissest observatio, et velut necessario quadam labefactata moto concidisset. Enimvero cum ne unus quidem edi proferrique potuit auctor Hilduno superior, qui, quod dicendum fuit, dicaret, veritas, quae sua simplicitate contenta est, praeter rationem visa est multarum rerum et verborum compositione opus habere. Hic fons, haec origo plurium voluminum et variarum dissertationum.

successu a
Sirmondo

120 Ita hactenus Launoyus, qui, quamvis quidem primum opinionis de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensium episcopo, auctorem perperam omnino, uti, quae quinque §§ præmissis disputata modo sunt, dilucide ostendunt, Hilduum hoc faciat, ex inclusa tamen verbis hisce Sirmondi, qui hunc pariter, veluti primum opinionis illius auctorem, sugillat, in Ludovici Pii ad Sandionysianum illum abbatem epistolam observatione, utut paucorum dumtaxat versuum, volumina plura, dissertationes varias ortum accepisse, opportune nos docet, nec hac in re a veritate ullatenus deflectit, uti non pauca typis vulgata, quae hadieque supersunt, Opuscule fidem faciunt. Horum precipua, dum lectori, ut verbis jam datis caput, alii, quae subjungit, præfari sub memorata Opusculorum suorum Collectionis initium perrit, Launoyus recenset, eademque et ego, quod id lectori putem futurum non ingratum, scriptoris illius exemplo, alii tamen, quam quae is adhibuerit, verbis hic recenseo. Germanus Milletus, monasterii S. Dionysii monachus, primus omnium, quod sciam, contra Sirmondum, certamine litterario arrepto, in aciem prodiit, librisque quatuor, anno 1638 in lucem editis, breuem scriptoris illius, quam jam data Launoyi verba complectuntur, observationem est aggressus penitusque expugnare ac convellere modis omnibus est nisus, Verum Sirmondus libello, quem Dissertationem de duobus Dionysisis inscripti, annoque 1641 publici juris fecit, leves fuisse ac inanes Milleti conatus, eruditis non paucis suasit. Hos inter, ut apparel, fuit ipsemel, qui,

quæ jam dixi, docet, Joannes Launoyus, Parisiensis theologus.

121 Certè, cum a Sirmondo novitatis accusari ^{et Launoy,} Hilduinum perspexisset, hujusque Areopagitica, ^{ut aliis} ^{eam adhuc} quo, num vera haec esset accusatio, examinaret, ^{propaginati-} attente ac sedulo evolvisset, tandem, uti iterum ^{bis,} ipsemel loco proxime cit. ait, indignum prorsus, cui fides ulla adhibeatur, Sandionysianum illum abbatem invenit, hocque suum, quod tamen e supra dictis æquum undeqaque haud fuit, de eodem Hilduinum judicium Opusculo parvo, quo qui interim contra Sirmondum prodierat, Joannis Samblacati Tolosatis libellum animadversionibus tredecim confixit, ipso adhuc, quo supra laudata Sirmondi Dissertatio in lucem fuerat emissa, anno 1641 labente palam fecit. Hanc porro anno proxime secuto Milletus lucubratione alia, sub Responsione ad nuper evulgatam de duobus Dionysii Dissertationem titulo vulgata, argumentis non paucis adductis, refutare est conatus ; cum autem Sirmondus id Opus neglexisset, nec responsive ulla fuisse dignatus, Launoyus, ne de Sirmondi silentio preter modum Milletus sibi gratularetur, memoratam scriptoris hujus Responsionem discussit, ipsoque adhuc, quo hanc ^E ille emiserat anno 1642 currente, Opusculo, quod in titulo prefatio Responsioni ad Dissertationem de duobus Dionysisis Discussio vocatur, ad inventi asserendique, ut ait, veri regulas exegit.

122 Quid plura? Stetit hic Milletus, nec Responsei suæ defendendæ animum amplius adjectit; verum in locum ejus successit Hugo Menardus, monasterii S. Dionysii et ipse monachus, qui Diatribam, quam De unico S. Dionysio Areopagita, Athenarum et Parisiorum episcopo, nuncupavit, adversus jam laudatam Launoyi discussionem scripsit, annoque 1643 luce publica donavit. Nomen suum editioni non præfixerat; verum, cum haud dudum post e vivis excessisset, Sandionysiani monachi primum libelli folium recendendum eique auctoriis seu Hugonis Menardi, Benedictini congregationis S. Mauri in Gallia monachi, nomen inscribendum curarunt. Launoyus in rem hanc nonnulla observat; verum haec, quod ad institutum nostrum aut nihil aut certe parum admodum faciant, tacitus prætero, ac quid deinde opera ad præfata relendam Diatribam fuerit in pensum, expono. Launoyus Milletianæ ad Sirmondi de duobus Dionysisis Dissertationem Responseis Discussionem, quam, ut jam dictum, anno 1642 ediderat, recentuit, correctioreisque ac variis, quibus Menardum aggressus est, vulgatamque ab eo Diatribam refutare studuit, additionibus auctiorem factam iteratis typis anno 1660 vulgavit. Atque ita modo omnia seu de uno seu de duobus Dionysisis Opuscula, quibus conscribendis luceque publica donandis Sirmondi prozincé jam datis Launoyi verbis relata Observatio occasionem seu ortum præbuit, ordine chronico ad annum usque 1660 recensui; ut autem, quem tandem summo etiam subinde animorum astu in lucubrationibus illis agitata controversia exitum habuerit, nunc etiam paucis exponam, nonnulli quidem, cum haec primum moveri coepisset, exstitere viri (adi proxime recitata Launoyi verba) etiam primarii, qui, quam alte imbiberant, de uno Dionysio opinionem impugnari ægerimē tulere, nec, ut ab hac recederent contrariamque amplecterentur, ullo modo potuerunt induci.

123 Verum tandem propugnata a Sirmondo et Launoyo

AUCTORE
C. B.

A Launoyo, quæ duos Dionysios, Areopagitam scilicet et Parisiensem, invicem distinctos, statuit, opinio temporis lapsu ita placet, ut eam erudit passim omnes, ac imprimis quidem Adria-nus Valesius, Morinus, Cointius, Pagius, Tillemontius, Castellanus, Bailletus aliique non pauci fuerint amplexi, nec hodie inventire sit nisi admodum paucos, qui eamdem vel oppugnant, vel alteram, quæ Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem facit, suscipiendam contendant. Opinioni quidem de uno Dionysio, cum et hanc et contrariam, adductis in utramque partem rationum momentis, a theologis, et sacra facultate Parisiensi ad Breviarii Parisiensis emendationem selectis, disceptari Franciscus Harleus, Parisiensium ab anno 1671 ad annum usque 1695 archiepiscopus, audiisset, honorem suum in officio ecclesiastico (adi Operis nostri tom. 6 Julii pag. 76) servandum esse, adhuc censuit; verum hoc illius iudicium Ludovicus Antonius de Noailles, qui proxime ei in cathedralm Parisiensem successit, reformavit, duosque in Breviario Parisiensi, quod anno 1700 auctorita-

B te ipsius et venerabilis Capituli consensu prodiit, Dionysios distinxit, etsi interim eamdem de uno Dionysio opinionem, penitus jam antea postram, Chiffletius et Natalis Alexander sub anno 1676 scriptis suis iterum erigere fuisse conati; quod meritone, an immerito facere studebissent, ex iis, quæ dicturus modo in decursu sum, patescat.

§ VII. An opinio de unico Dionysio, quæ Hilduino antiquior, objectionibus in contrarium solutis, magis speciatim ostenditur, ante seculum octavum medium etiam obtinuerit, et quid de argumentis aliquot, quibus hoc probetur, cendum.

C

Etiamsi opinio de uno Dionysio Hilduini state,

Launoyus, qui duos Dionysios, Areopagitam unum, Parisiensem alterum, distinguendos, contendit, loco non uno in suis, quas de hoc argumento elaboravit, lucubrationibus conatus omnes adhibet, ut Dionysium Areopagitam a Parisiensi esse diversum, legitima et a capite derivata traditione constare, evincat. Et vero cum expressum hisce verbis. Ex ipso ordine manifestatur, id esse... verum, quod sit prius traditum; id autem extraneum et falsum, quod sit posteriori immissum, Tertulliani lib. de Prescriptionibus adversus haereticos cap. 31 effatum citra ullam controversiam admittatur ab omnibus, non immerito Launoyus, quod dixi, evincere omni studio ac nisu conatur. Quod si enim antiquam, quæ ab initio fuerit, traditionem opinioni de uno Dionysio adversari, dilucide monstraris, hanc simul a veritate longissime esse alienam, et dicto Tertulliani effato eviceris. Ac Launoyus quidem non pauca, quæ, in traditione hujusmodi opinionem de uno Dionysio non fundari, commonstrant, in medium adducit; verum, etsi quidem recte etiam eamdem opinionem, quæ, ut

jam vidimus, non paucorum animos pluribus seculis occupavit, seculo octavo medio antiquorem haud faciat, eam tamen ab Hilduino primum inductam seu Sandionysiano huic abbati, veluti a quo primam traxerit originem, adscribendam perperam contendit. Atque hoc quidem manifestissime liquet, vel e sola, quam supra plus semel jam laudavi, Hinemari, Remensis archiepiscopi, ad Carolum Calvum Epistola, in qua is scriptor docet, sese, cum adolescentem esset, legisse S. Sanctini Vitam, in qua, uti qui dictam Hinemari epistolam vel apud Surium vel apud Chiffletium evolverit, facile deprehendet, Dionysius Areopagita veluti unus idemque cum Dionysio Parisiensi operissime habetur; at vero, cum Launoyus, cui post etiam Pagius se junxit, haud sat recte de dicta epistola hujusque auctore Hinemaro loquatur, bini hi scriptores, ut, quæ ex hac seu potius e S. Sanctini Vita pro opinione de uno Dionysio ante Hilduini etatem figenda superdisserū, inconcussa ac firma consistant, prius hic a me, quam, quod hic præcipue facere statui, aggrediar, convenienti ac porro confutandi sunt.

125 Launoyus itaque, ne opinionem de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi, Hilduino antiquorem fateri et jam laudata Hinemari epistola cogatur, sine hæc scriptori huic vere attribuenda, revocare videtur in dubium. Audi, qui de litterario isthac monumento in suorum de duabus Dionysiis Opusculorum Collectione, anno, ut supra dictum, 1660 edita, pag. 412 loquatur: Haec enim, inquit, de Hinemari Epistola, quæ inter illius Opera desideratur. Sirmonius sprevit potius, quam non vidit. Indignam profecto censuit, quæ Hinemari Operibus accenseretur. Joannes Bussæus et Joannes Cordesius in sua quiske editione Sirmondo præverunt et negligende epistolæ exemplum præbuerunt. Consilium virorum trium adjuvat nostra dispunctio, quæ epistolas auctoritatem omnem abrogat, et novitatibus multis epocham constituit. Nam in Hinemaro, qui anno 882 mortuus est, locum habet Baronii pronuntiatum: "Quod a recentiore auctore de rebus adeo antiquis sine aliquo ius vetustioris auctoritate profertur, contemnitur." Pronuntiati hujus sui oblitus est Baronius, cum ad annum Christi cix, tum in Martyrologio ad vi Idus Octobris, ubi Hinemari epistolam laudat, ut Dionysii Areopagite in Galliam adventum confirmet. Baronii opinionem certam non faciunt, sed tantum sequuntur Martinus Delrinus in Vindiciarum Areopagiticarum capite xxix, et alii, quos enumerare longum esset. Ita ille; verum, cum Flodoardus Historie ecclesiæ Remensis lib. 3, cap. 18 epistolam illam (Adi num. 61 hunc Commentarium) Hinemaro diserte adscrivat, fueritne eadem abs hoc Remensi archiepiscopo re etiam vera exarata, perperam revocatur in dubium; etsi autem nec Dionysii Areopagite, uti jam e supra dictis palam est, magisque ex infra dicendis patescat, adventus in Galliam confirmingo sit nata, nec quæ de hoc Hinemarus e propria pena depromit, fidem integrum mereantur, hic tamen scriptor, si in Vita S. Sanctini quæ sese in hac legisse, in præfata sua epistola affirmit, vere etiam legerit, dubitare sane, uti hanc legenti perspicuum evadet, non sinit, quin Hilduino antiquior sit opinio, quæ Dionysium Areopagitam cum Dionysio, Parisiensi antistite, eumdem facit.

126 Id. Pagius, dum in Criticis, quod de Dionysio

AUCTOR
C. B.
ac Pagius,
eius hic
contra Hi-
nemarum

Dionysio Areopagita Athenis substituto sibi ibidem episcopo, Romam profecto, indeque in Gallias, ubi et martyrum subierit, a Clemente Papa misso, in Areopagitice Hildiuinus scribit, a nullo ante hunc scriptore, Latino saltem, in litteras missum fuisse, ad annum 834, num. 13 asseruit, indubie observavit, hincque, ut, quod contra hanc assertione suam militat, argumentum, e dicta Hincmarii epistola seu potius ex adjecta ad hujus calcem S. Sanctini Vita jam propositum, solvat, aliam viam init. Postquam enim, Hincmarum, a se, quod jam dictum, in Vita S. Sanctini lectum, asseverare, edixit, hunc mox num. 14 prosequitur in modum: Ita saepe abbreviatores et interpolatores auctoribus, quae nunquam ipsis in mentem venere, attribuunt, licet profiteantur, se nihil de suo eisdem addidisse, quia nempe illos ea dicere voluisse, persuassimum habuere, ut illustri exemplo anno vñi num. xi et seqq. demonstravi. Hincmarum et Anastasium id in more positum habuisse, facile est ostendere. Ille sancti Remigii, Remorum archiepiscopi, Vitam, a Surio

B ad diem xiii mensis Januarii recitatam, componens asserit in Prefatione, se « fidei relatione » ne didicisse « a senibus et jam estate proiectis viris religiosis » eos « a suis majoribus » audisse narrari « se » vidisse librum maxime quantitatis, manu antiquaria conscriptum, de Ortu ac Vita ac virtutibus atque obitu beati Remigii, sanctissimi patroni nostri. Qui hac occasione deperit etc. Seque traditurum, quae in historiis, a majoribus editis, invenit.

rationarium
transcribi-
tur,

127 Tum in Vita ejusdem Sancti ait, Clodoveum et populum ejus Baptismi gratiam percepisse in die Paschatis. Et tamen nec ipse, nec ejus maiores id in eo libro legerant, sed tantum id accidisse in Festo solemnium Christi, quod ab illis perperam de die Resurrectionis Christi interpretatum; cum nunc certo constet, id die natali Christi factum fuisse. Quare non major fides Hincmaro adhibenda, quando in Epistola laudata ad conciliandam fidem Latine versioni, quam ediderat Anastasius Vita S. Dionysii Areopagitae, a Methodio Graece elucubrata, ait: « Recognovi his, quae ibi scripta sunt, ea, quae in adolescentia legeram, consonare, » tuncque Wandelmarum in abbatiola sancti Quintini sibi commissa reperisse « Quaterniunculos C « valde contritos et que in eis scripta fuerant, « pene delata de Vita et Actibus beati Sancti » ni; « Wandelmarum quidem mortuum esse, et in eo loco quedam a Normannis incensa, et quædam direpta, sed Vita Sanctini se exemplar retinuisse, seque majestati ejus offerre, » Ut si quæ sunt illorum reliquie, qui negabant, domini minum et patrem nostrum Dionysium esse Areopagiten, et a beato Paulo Apostolo baptizatum ac Atheniensium ordinatum episcopum, et in Gallias a sancto Clemente directum; ex his, quae Graeca testificatio et Romanæ Sedis assertio et Gallicana intimat connotatio, ratum et in hac recognoscant, quod inde ante nos dictum est. Verum non magis legerat Hincmarus in Vita Sanctini, Dionysium, a Clemente in Gallias missum, esse Areopagiten, quam in citato libro Vita sancti Remigii Clodoveum in die Paschatis baptizatum fuisse.

varieque in
medium hic
adducis

128 Ita ille; verum ubi Hincmarus, sese quod hic Pagius ait, in laudis Vita S. Remigii libro legisse, unquam dixit? Vitam S. Remigii,

ab Hincmaro scriptam, quæ et apud nos ad i D Octobris diem, sancto isti Remensi antistiti sacram, edita jam est, apud Surium a capite ad calcem evolut, nec verbum in ea invenire quivi, quo Hincmarus ulcumque insinuet, sese in dicto Vitæ S. Remigii libro legisse, quod de Paschatis die, quo Clodoveus baptizatus fuerit, memorie prodit. Et vero quis factum credat, ut Hincmarus, sese id in libro, quem ætate sua haud amplius extitisse, frustraque a se fuisse quæsumum, ipsem in sua Vitæ S. Remigii prævia Prefatione profiteretur, scriptum reperisse, uspiam indicari? Qui etiam Clodoveum in festo solenni baptizatum fuisse, in monumento illo, ut Pagius in super index, saltem legerit? Audi, qui apud nos in dicta Prefatione num. 7 loquatur. Unde, inquit, bonis vestris desideriis placuit, ut illa (S. Remigii gesta) mea servitus ad ignorantium et subsequenti notitiam in unum colligeret. Quod etiam diu fecissem, nisi me spes vana deluderet quibusdam dicentibus, quia in illo et illo loco magnum librum (verbis scilicet jam datis a Pagio memoratum) de vita et virtutibus ipsius domini et patroni nostri (Remigii) reperire valerem. Ad quæ mittens, quæ mihi promissa fuerunt, penitus falsa inveni. Nunc autem, opulante Domino, ... aggrediar, que diu distuli, progenitoribus et ortu ejus (S. Remigii nimurum) incipiens, et sic tam ea, quæ in Hystoria a majoribus editis de illo inveni, quam et illa, quæ in diversis sedulis dispersa repperi; verum et illa in serie dirigens, quæ vulgata relatione perceperit.

129 En quam aperte, memoratum a Pagio rationibus Vitæ S. Remigii librum incassum a se fuisse quæsumum, sibique adeo non præluxisse, Hincmarus prodit. En fontes longe diversos, e quibus sese, quidquid in Vita S. Remigii scribit, hausisse, ipsem in scriptor docet. Apud nos in Commentario Vitæ S. Remigii prævio, Clodoveum, non in festo Paschatis, sed in Nativitate Domini baptizatum fuisse, monstratur; in Hincmarum autem, qui nihilominus regis illius Baptismum Paschatis festo in Vita S. Remigii consignat, sequentia istiæ observantur: Baptismi tempus, quod Gregorius siluit, Hincmarus accepit ex Fredegarii Historia epitomata, in cuius cap. 21 sic legitur: « Cum de prælio memorato superius Clodoveus Remis » (id est, « Remos ») fuisse reversus, clam a S. Remedio (« Sic ille S. Remigium appellat ») « Remensis urbis episcopo », ad trahente etiam Chrotechilde regina Baptismi gratia cum sex millibus Francorum in Pascha Domini consecratus est. » Ita ille: et ferebat sane tunc Ecclesiæ disciplina, ut Baptisma extra casum necessitatis, non nisi in festis Paschæ et Pentecostes, facto in Vigilia initio, solemniter celebraretur. Hinc factum existimo, ut Fredegarius Paschale festum assignaverit, eidemque Hincmarus, Flodoardus allique sine ulteriori examine facile assenserint. Etsi itaque Clodoveum in Paschatis festo Baptizatum fuisse, Hincmarus in S. Remigii Vita perperam scribat, id tamen aliunde, quam ex antiquo, quem Pagius memorat, Vitæ S. Remigii libro deprompsit.

130 Jam vero, cum res ita habeat, nec illud sese in hoc legisse, Hincmarus uspiam ex dictis indicet. perperam et tempore, quo Clodovei Baptismum consignatum in antiquo Vitæ S. Remigii libro Remensis ille archiepiscopus non legit, hunc pariter, quod sese de Dionysio Areopagi-

nihil omnino
probare os-
ditur,

ta,

A ta, in Gallias a Clemente Papa misso, in Vita S. Sanctini legisse, prodit, in hac id non legisse, Pagius concludit. Adhac, etsi etiam, Hincmarum id, quod vult pagius, de tempore, quo Baptismus Clodoveo fuerit collatus, dixisse tantisper daremus, quis ea eo, quod ea in re errasset, librone Vitæ S. Remigii, quod in hoc non legerat, attribuisse, eum pariter Vitæ S. Sanctini, quod in hac non legerat, attribuisse, aliasque etiam auctoribus, quæ numquam ipsis venere in mentem, adscribere esse solitum, concludat? Nemo enimvero, quantum reor, nisi qui, quæ semel fiunt, fieri solere saxe seu potius eliam semper, in animum induxerit. Accedit, totam narrationem, e S. Sanctini Vita supra hue transcriptam, exigeare, ut Dionysius, qui in hac, uti Hincmarus ait, a Clemente Papa in Gallias missus narratur, Areopagita extiterit; cum autem facilius in re, quæ unico vocabulo (alterum enim pro altero per errorem haud raro accipitur) expressa occurrit, quam in alia, quæ per integrum narrationem manat, hallucinari quempium contingat, consecutarium sit, ut, etiamsi Hincmarus diem, quo Clodoveum baptizatum fuisse, in prefato S. Remigii Vitæ libro non legerat, fuisse in hoc a se lectum, per errorem dixisset, adstruendum illico non sit, eum pariter, quod de Dionysio Areopagita, a Clemente Papa in Gallias misso, in S. Sanctini Vita non legerat, de illo tamen in hac a se id lectum, per errorem asseruisse.

contendunt,
certo, sit

B 131 Nec eo etiam Pagius, nisi Hilduinum primo inducta de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi antistite, opinionis auctor præfracte habuisse, fuisse recursurus, maxime si observasset, ea omnia, quæ in dicta Hincmar Epistola a tribus hisce vocabulis Sanctus Areopagites Dionysius ad finem usque occurrunt, ipsam met constitueret S. Sanctini Vitam aut certe hujus compendium, ab Hincmaro ex eiusdem Vita exemplari, quod ut docet, una cum epistola sua ad Carolum Calvum misit, quodque adeo cum hanc scripsit, verosimilime adhuc legerit, contextum. Ut ut interim res hac, de qua infra sermo adhuc redibit, sese habeat, omnia equidem jam dicta faciunt, ut certe dubitandum non sit, quin Hincmarus, quod de Dionysio Areopagita, in Gallias a Clemente Papa misso, in S. Sanctini Vita, diu ante scripta ab Hilduno Areopagitica, ut supra docui, exarata, legisse sese, in supra me-

C morata, ei ex dictis certo adscrivenda, ad Carolum Calvum Epistola prodit, re etiam ipsa (neque enim, scriptorem illum mentitum reor) in illa legerit; id autem cum ita sit, opinio certe, quæ Dionysium Areopagitan in Gallias a Clemente Papa missum, huncque adeo cum Dionysio, Parisiensi antistite, eundem statuit, Hilduin est antiquior, satque etiam diu, antequam hic Areopagitici suis scribendis animum adjecisset, obtinuit, illiusque pro inde is scriptor, contra ac Launoyus et Pagius contendunt, primus auctor non est. Quod quam verum sit, liquet insuper tum ex aliis multis, jam ante allegatis, tum vel maxime et supra laudatis, quæ Dionysium, Parisiensem antistitem ac martyrem, a S. Paulu Apostolo Athenis fuisse ad fidem conversum, memorie produnt, Dionysianis Passionibus, Graeco idiomate a Metrodoro, Chiffletiano Anonymo et Methodio ante annum, uti et supra disputatis eruere primum est, 823 si non citius, conscriptis.

132 Launoyus quidem, ante scripta ab Hilduno Areopagitica exaratas hasce non fuisse, contendit; verum id ex hisce, ut potissimum vult,

Hilduni ad Ludovicum Pium imperatorem num. 10 verbis De cuius, videlicet Dionysii Areopagite, obitu nil Graeci scriptores dixerunt, quia propter longinquitatem terrarum transitus ipsius penitus eis fuit incognitus, minime probatum dat. Hilduin enim, non de Græcis quibuscumque, quasi horum nullus omnino de Dionysii Areopagite obitu quidquam dicerit, sed, quemadmodum ipsisjam recitatis verbis satis prodit, de iis dumtaxat loquitur, quibus Sancti illius transitum penitus fuisse incognitum, existimat ac porro loco cit. affirmit; cum autem, Tharasio, Constantinopolitanus ab anno 784 ad annum usque 804 patriarchæ, S. Dionysii Areopagite obitum, inquisitione in rem facta, innotuisse, paulo post verba jam recitata insinuet, hunc Græcis recentioribus fuisse incognitum, nec putavit, nec significatum verbis jam datis voluit. Quod cum ita habeat, Launoyus sane ea his, Metrodorum, ac Chiffletianum anonymum, quod quidpiam de Dionysii Areopagite obitu litteris commendarint, post scripta demum Hilduni Areopagitica lucubrationes suas exarasse, neutiquam evictum dat. Atque ita modo, opinionem de uno Dionysio certo Hilduni etatæ esse anteriorem, non minus ex E his, quam e S. Sanctini Vita, særissime jam laudata, est perspicuum. At vero anne etiam ex hac, ut fortassis quispiam putabit, eamdem opinionem anteseulum octavum medium obtinuisse, potest concludit? Ita omnino null Chiffletius. Audi, qui in sua de uno Dionysio Dissertatione pag.

76 loquatur: Ad eundem quoque, inquit, Carolum Hincmarus Remensis misit Vitam beati Sanctini, in qua S. Dionysii, ejus magistri, recenset missionem in Gallias a sancto Clemente Papa, et apud Parisios martyrium illustre: atque haec monet, se olim accepisse a quadam Wandelmaro, S. Sanctini abbatioœ præfecto, "in quater-niunculus valde contritis, et præ vetustate pœne deletis, eamque in nova pergamena accurate descriptisse. Nunc certe tam vetustam membranam vix diceremus, quæ non ante septingentos, aut minimum sexcentos annos exarata esset; totidemque fere anni supra Hinemari etatem ad ipsam S. Dionysii tempora pertinebant.

133 Ita ille, volens scilicet S. Sanctini Vitam, in qua Hincmarus S. Dionysii Areopagita in Gallias missionem expressam legerat, jam inde F

ab ipsa Sancti hujus etatæ, vel certe haud dum post fuisse conscriptam, ac prouin opinionem, quæ ambos Dionysis, Areopagitan scilicet et Parisiensem antistitem, confundit, non tantum Hilduni etatæ obtinuisse, sed et hanc seculis aliquot prævertisse. Verum cum membranæ seu chartæ, ut num. 26 jam docui, longe etiam breviori, quam septingentorum aut sexcentorum annorum spatio, penitus fere corroditi queant, vetustatem tantam quaterniunculis a se lectis, quod exesi pene essent, perperam attribuit, Vitanque S. Sanctini, quam hi complectebantur, non ci-tiusquam anno circiter 760 aut 770 scriptam fuisse, sat verosimile tum e Commentarii hujus loco mox dicto, tum etiam ex eo, quod scriptor prorsus nullus, qui certo ante annum 750 fluerit, Dionysium Areopagitan cum Dionysio Parisiensi antistite, eundem fecisse inventiatur, idque prouinde nec Vitæ S. Sanctini auctor, si ante dictum annum fluerisset, facturus fuisse videatur. Quod cum ita habeat, e Vita S. Sanctini aut, si maris, e dato hujus per Hincmarum in sua ad Carolum Calvum Epistola Compendio obtineri non potest,

AUCTORE
C. B.
anterior, non
tamen etiam
uti e Vita S.
Sanctini

AUCTORE
C. B.

potest, ut opinio, quæ Dionysium Aeropagitam cum Dionysio Parisiensi eundem facit, seculo octavo medio statuatur antiquior, nedium jam inde ab ætate, ad quam mox recitato Chiffletii ratiocinio rejicitur, locum habuisse certo creditur. At vero, quo id, seu dictam opinionem jam inde etiam ab ætate, martyrio S. Dionysii vicina, obtinuisse, probatum dent, in medium etiam adducunt aut certe adducere queunt S. Dionysii Acta, a Visbi, martyrii, ut aient, S. Dionysii teste oculato, conscripta, quæ, vetustate pene consumpta, Hilduinus, ut loquuntur, ab interitu vindicavit, ac Ludovico Pio, Galliarum regi et imperatori obtulit; Acta autem illa, inquit in ecclesiastica cam seculi i Historiam dissertatione 16, propositione 2 Natalis Alexander, testabantur, Dionysium Aeropagitam, a Paulo Apostolo christianam ad fidem conversum, a sancto Clemente missum in Gallias, Parisiensem fundavisse ecclesiam et sanguine suo irrigasse, ut refert Hilduinus.

*etsi interim
hæc conficta.
uti hic*

B *citra caknum id dici non posse, respondet, ac deinde ita prosequitur: Quis enim facile credat, virum religiosum et pium, qui regularem observantiam in abbatia. S. Dionysii restauravit, quem Lupus, Ferrariensis abbas, epistola 110 vocat „Nobilitas, dignitatis et moderationis apice con- spicuum ecclesiasticorum Magistrum; „ quem Valafridus tomo sexto Antiquæ lectionis Can- sii in Carminibus ad eum scriptis vocat magnum „ Aaronom, cuius nitor morum cum sensu pro- bitate commendatur; „ quis, inquam, credat, ipsum impossuisse religiosissima imperatori, episcopis, Christianis omnibus? Certe si Acta illa Visbii confinxisset, non deerant viri eru- diti et sagaces in ecclesia Gallicana, qui fraudem subdorati fuissent et tam splendi- dum mendacium impugnassent. Die enim, amabo te, numquid Sirmondum et Launoyum „ liberanda veritas expectabat? Ita laudatus scriptor; etsi autem rationes, quibus, quod habet propositum, probare hic studet, admodum infirmæ sint, nulloque possent confutari negotio, Visbii lamen Acta seu personati hujus, de quo jam supra, auctoris Scriptiōnem ab Hil- duino non esse confictam, recte contendit: præter- quam enim, quod hic scriptor, ut supra docui, male fidei in auctoribus monumentisque citandis non sit, in suo ad Ludovicum imperato- rem Rescripto num. 5 ait, Visbii conscriptionem Parisiis divino nutu in tomo satis superque abdito fuisse inventam.*

*probatur, ab
Hilduino
non sit.*

C *135 Hoc autem non finxit Hilduinum, liquet e Ludovici Pii ad hunc Epistola, supra plus semel laudata, qua, dum scriptori illi hic imperator, ut S. Dionysii Vitam conscribat, injungit, si multetiam huic adjungi mandat illa, quæ in tomis vel chartis vertutissimis armarii Parisiaca ecclesiae, sacrae videlicet sedis sue, prolatis inventerat, ipsiusque imperatoris obtutibus ostenderat; quibus e verbis, tomum illum satis abditum, in quo Visbii conscriptionem Parisiis fuisse inventam, Hilduinus loco mox cit. ait, a Ludovico imperatore non minus, quam abs hoc scriptore fuisse conspectum, indubitatem appetat. Recita- ta quidem Ludovici verba de Missalibus libris, ab Hilduino huic exhibitis, alque ad S. Dionysii Passionem contexendam usurpatis, intelligenda, Le Beuf, Autioidorensis canonicus, in suis de-*

Historia Parisiensi Dissertationibus pag. 59 et seq. D contendit, quod scilicet, cum illos Hilduinus ultimo loco in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto recenset, idque (congruere enim ordini postulationis ordinem responsionis convenit) verosimiliter facial ordine eodem, quo monumenta, quæ per verba illa is princeps intellexit, postremoque commemorat, ad Dionysii Passionem conscriben- dam adhiberi ei præcepit. Verum Ludovicus in sua ad Hilduinum Epistola de Passionis Dionysianæ libello, abs hoc adhibendo, primum lo- quitur, ac tum demum verba proxime hoc trans- scripta subjungit; Hilduinus autem, cum de eodem Passionis Dionysianæ libello facit sermonem, non dictos Missales libros, sed Acta, a Visbii conscripta, seu potius personati hujus auctoris Conscriptionem recenset; ut, si recte notet laudatus Le Beuf, commentitum hoc monumentum potius, quam præfati Missales libri, per recita- ta Ludovici verba debeat intelligi, etsi interim isthæc ad illos imperator, utpote plurali numero usus, extendere etiam fortassis voluerit. Ut ut hoc postremum habeat, Visbii quidem conscriptio tam a Ludovico imperatore, quam ab Hilduino fuerit conspecta, eamque proinde abs hoc fuisse E confictam, verosimile haud appareat. Verum, etsi id ita habeat, nihil lamen ex hac habetur, quo, opinionem, de uno Dionysio jam inde ab ætate martyrii S. Dionysio proxima obtinuisse, ulcum que probetur.

136 Quid enim? Dionysium Aeropagitam, qui in Gallias a Clemente Papa missus fuerit, Par- siensem ecclesiam vel fundasse vel sanguine suo irrigasse, illa Visbii conscriptio, contra ac Alexander, qui monumentum isthoc, num. 44 et binis seqq. a nobis jam datum, verosimillime haud viderit, existimavit, memorie nuspianam prodil. Elsi autem Dionysium, martyrio Parisiis coronatum, Ionicum appelet, sive illum, ut num. 48 docui, Atheniensem, ac proin cum Dionysio Aeropagita eundem facere videatur, nullam tamen hac in re meretur fidem nec opinioni de uno Dionysio antiquitatem, quæ ad tempus martyrio Dionysii vicinum, accedat, ullo modo vindicat: non primum, quod, quemadmodum num. 47 jam docui, spuria prorsus sit ac ab impostore conficta; non secundum, quod ante seculum VIII media sui parte jam elapsum, verosimillime conscripta non sit, uti apparel tum ex iis, quæ num. 48 jam disserui, tum etiam ex eo, quod in documentis, ante seculum VIII medium conscriptis, nuspianum scriptor ullus, nomine Vi- sbius, occurrat. Quidquid itaque Alexander de personati hujus auctoris scriptione, quam etiam Dionysianis Actis, a Bosqueto vulgatus, præstare contendit, edicat, non est sane, cur ex ea opinione, quæ Dionysium Aeropagitam cum Dio- nysio, Parisiensi antistite et martyre, eundem facit, seculo VIII medio statuamus antiquiore, quod hic potissimum erat monstrandum.

137 Nec eidem opinioni majorem etiam antiquitatem e Græca Dionysii Passione, quæ, quemadmodum supra docui, Metrodorum, scriptorem aliunde non notum, habet auctorem, recte tribueris, idque, etiamsi tantisper darem, illum verba, num. 77 recitata, quibus scriptiōnis suæ fontes declarat, non e Latinis, quæ interpretatus est, Actis, sed e proprio suo genio in litteras misisse. Cum enim i scriptor e nullis prorsus seu monumentis litterariis, seu scriptoribus aliis notus sit, eane is et animi probitate et sinceritate, ut fidem integrum in omnibus mereatur, exstite- rit,

*Natalis Ale-
xander vult,
seculo octavo
medio,*

*quidquid et-
iam contra e-
Metrodoro
possit argui,
est antiquior.*

A rit revocari potest in dubium, ac proin etiam, an veritati consona scripserit, haec verba, supra adhuc, ut dixi, recitata, sub Passionis a se conscriptae finem proferens: Neque enim a nostris moribus habuimus, aut a nostra prenitione, sed ex veteri narratione a nobis perfectum est; queque pauci a certa firmaque antiquitate et a longis temporibus audivimus, ea, ut potuimus, litteris mandamus, non expositionem ex nobis ipsis ac temere aggressi, sed ut magnorum doctorum rerum gestarum narrationes habuimus, veriti Deum. Etsi itaque, quæ de Dionysio, a Paulo Apostolo ad fidem converso, qui deinde, cum Romanam, substituto sibi Athenis episcopo, venisset, a Clemente Papa in Gallias missus, ibique deinde martyrum passus fuerit, in sua S. Dionysii Passione Metrodorus memorie prodit, ex antiquis fidei certa atque indubitate monumentis sese accepisse, non obscure his verbis significet, vel ea tamen, quæ jam mox dixi, faciunt, ut pro veris, quæ de Dionysio scribit, in dubitanter habenda non sint. Adhac fieri etiam potest, ut is scriptor, aliunde, ut dictum, non notus, peritia seu criseos sufficientis defectu monumenta recentia ac spuria pro antiquis ac genuinis habuerit; ut certe nec Metrodori de Dionysio lucubratio, quod et de Aristarchi Epistola Methodiique ac Chiffletiani anonymi, ut supra dictis facile colliges, lucubrationibus intelligentium, quidquam suppediet, quo opinio de uno Dionysio, Areopagita simul et Pariensi antistite, seculo VIII medio statuatur antiquior; an autem nihil etiam, quod id fiat, aliunde habeatur, § sequenti discutiam.

§ VIII. Tria argumenta alia, quæ pro opinione de uno Dionysio ante seculum octavum medium consignanda faciunt discutiuntur ac refutantur.

Opinionem
de una Dio-
nyso seculo
vni medio
uniquiorem
esse, nec
quod hic
proponitur,

Qui pro opinione de uno Dionysio Areopagita simul et Pariensi, decertant, tria adhuc § presenti discutienda, quo hanc ante seculum octavum medium obtinuisse, evincent, argumenta adducunt. Ac duorum priorum quidem, a quibus hic ordini luet, alterum repetunt e laudato per Hilduinum in Areopagitico, quem S. Eugenius Toletanus de S. Dionysio composuerit, Hymno, alterum et Beda Martyrologio, ex antiquissima S. Genoveza Vita, e Pipini, Galliarum regis, Diplomate, ac demum e Fortunati, Pictaviensis episcopi, itidem Hymno, in quibus omnibus quatuor monumentis S. Dionysius a S. Clemente, qui primo æra Christianæ seculo Romanam S. Petri Cathedram occupavit, in Gallias missus perhibetur. Verum, ut posteriorius hoc argumentum primo loco refutem, memoria quatuor monumenta pro genuinis hic tantisper admittamus; demus etiam, recte in his, a S. Clemente Papa in Gallias missum fuiss Dionysium, perhiberi, consecrarium tamen hinc neutrum quam erit, ut Areopagita fuerit S. Dionysius. Quid ni enim Areopagitæ homonymus et ab hoc tamen diversus a Clemente mitti potuerit? Ait quidem Natalis Alexander loco supra cit., Clementis Pa-

pætate præter Areopagitam non floruisse alium, qui Dionysius fuerit vocatus. Verum nihil prorsus, quo id probatum det, in medium afferat, nec scio, an quidquam, quod vel qualemcumque veritatis speciem isti assertioni sue conciliare natum sit, proferre potuisset. In Hieronymianis apud Florentinum Apographis martyres memorantur non pauci, a Dionysio Areopagita diversi Dionysiique tamen nomine distincti, quorum cum actas juxta ac martyri epocha in obscuro sint, nullum ex iis Clementis Papæ pætate floruisse, pro certo quis asseveret? Nemo sane, quantum opinor, Majores nostri martyres nonnullos, Dionysii nomine insinuitos, in Opus nostrum jam intulere; cum autem quantum ad horum aliquos, nec seculum, quo, nec imperatorem, sub quo passi sint, utcumque determinarint, nullum ex iisdem, Clemente Papa in vivis adhuc superstite, martyrum subiisse, certissime non dixissent.

139 Et vero nemo hodie est in arte critica adeo peregrinus, ut Clementis pætate unum dumtaxat extitisse, putet, Dionysium, qui a sancto hoc Pontifice in Gallias Euangelii prædicandi ergo mitti potuerit. Nec est, quod reponas, Dionysii nomen, non Latinum, sed Greæcum esse; etsi enim id ita habeat, non pauci Latini seu Romani primis etiam æra Christianæ seculis floruerent, quibus Dionysii nomen fuit. Adhac, etsi etiam, Dionysium, qui a Clemente Papa in Gallias missus fuerit, natione Greæcum extitisse, tantisper daremus, hincne consequens fuerit, ut Dionysius, in Gallias a Clemente missus, certo non aliis quam Areopagita extiterit? Nullus ne forte præter hunc tum etiam in Græcia eastiterit, qui hinc Roman venire ac dein in Gallias a Clemente Papa mitti potuerit? Enimvero futurum ex eruditorum numero quemuam, qui id sibi hodieque in animum inducat, verosimile haud appetat. Omnibus itaque, quæ jam dixi, consideratis, Dionysium, qui a Clemente Papa in Gallias missus fuerit, Areopagitam esse, e quatuor supra memoratis monumentis minime evinci potest. Jam vero, cum res ita habeat, tantumque adeo pro S. Dionysii, Parisiensis episcopi ac martyris, in Gallias missione Clementi Papa adscribenda, non autem etiam pro opinione de uno Dionysio ante seculum VIII medium figura, repetitum ex illis argumentum facial, anne eadem et quacunque alia, que Dionysium, Parisensem antistitem ac martyrem, nullo prorsus, quo hic cum Areopagita confundatur, apposito indicio, in Gallias a Clemente Papa missum statuant, veritatis hac in re sint consona, non hic, sed in infra præmittendo Actis S. Dionysii Parisiensis Commentario, ad quem e jam dictis proprie spectant, indagandum est.

140 Eo itaque lectorem, qui, quæ de iisdem monumentis assertaque in hisce Dionysii per Clementem Papam in Gallias missione dicturus præterea sum, nosse volet, remisisse contentus, ad argumentum alterum, e dicto Eugenii Tole-
ter qui hic
tani Hymno repetitum remque pariter non evincens, jam progrediō. Ac primo quidem Hymnum, qui pro Hymno illo obtruditur, Dionysiumque Parisiensem pro Areopagita perspicue habet, integrum hoc transcribo. Hic verbis concipitur:

Celi cives applaudite
Mundi jucundo lumini,
Quo illustratur celitus
Hujus diei gratia.
Præcelsa fides Martyris

Sacrifice

AUCTOR
C. B.

* ad. ecclesia

* al. spicu-
lum
* al. Quem
ante murum

* al. hinc

integer reci-
tatur,

* al. adit

B

Eugenioque
martyri, qui
simul

Sacri que vita antistitis,
Dionysii nobilis,
Cælitus palmam suscepit.
Areopago Athenæ *
Regis sumpsit diadema
Cælestis gemmam fulgidam
Dionysium sophistam.
Paulo docente, speculum
Habet fides fidelium,
Et speculum * gentilitas,
Quæ ante mirum * noverat.
Miro Clarescens dogmate
Illuminavit Græciam :
Et inclitus hic * Pontifex
Urbem Romanam adiit.
Clemente Roma præsule
Jubente, venit Galliam :
Cui jubar solis splendidi
Illuxit signis, famine.
141 Tandem repulso dæmone,
Constructo sacro opere,
Pœnis affectus maximis,
Cæsa cervice, cælum petiit. *
 Ave, Pater, scandens polum,
Ave, Pie, visens solum,
Annua festi munera
Tua sacrans præsentia.
Offer, sacerdos optime,
Gemitus nostros et preces.
Firma fidem, Martyr Dei,
Moresque nostros corrige.
Ope gubernia fragiles
In mundi hujus pelago,
Atque exutus corpore
Pie Benignus suscipe,
Quo sine fine gloriar
Deo Patri cum Filio
Una cum sancto Spiritu
Tecum canamus perpetui.

En nunc etiam, unde monumentum illud accepimus. Penes nos haud parvum, quod e Ms. Broniensi acceptum simulque cum Ms. S. Gisleni collatum notatur, existat manuscriptum, Vitam S. Eugenii, Toletani scilicet, uti in hac loco non uno indicatur, archiepiscopi et martyris, complectens, uti etiam factam hujus a S. Gerardo abbate reliquiarum a monasterio Broniense translationem miraculaque, ibidem ab eodem S. Eugenio deinceps patrata. Illa autem S. Eugenii Vita

C Hymnum jam recitatum complectitur, mihique, cum altero hujus exemplari, quod Operum S. Dionysii Areopagite, Antwerpia anno 1634 editorum, tom. 2, pag. 353 proferunt, collatione facta, huc transferendum suppeditavit.

142 *Hoc porro monumentum lucubratio illa S. Eugenio martyri, qui Toletanus etiam archiepiscopus fuerit, adscribit. Verum an recte? Antequam meam hac de re promam sententiam, memorare S. Eugenii Vita Compendium, a Launoyo et Vitæ ejusdem, quod e Ms. S. Remigii Remensis codice hic scriptor excerpserat, exemplari contextum, nostroque, quod jam laudavi, Broniensi apographo in substantia iusta ac in adjunctis apprime consonum, huc transcribo. Sic habet: Dionysius Areopagita Roma, quo Athenis, substituto sibi ibidem episcopo, adveniat, discedit in Galliam, Romanum civem secum adducit Eugenium, antistitem a se creatum Arelate in Hispaniam ablegat Toletum. Hic Eugenius fundat ecclesiam, populos ad fidem Christi convertit, Toletanam ecclesiam dedicat in honorem B. Stephani protomartyris, epicum*

carmen ex xiv versibus conflatum scribit in gratiam Christianorum, quod ita incipit: "Rex Deus immensi, quo constat machina mundi." Deinde ubi ecclesiam suam idoneo clericorum numero instruit, Toleto Lutetiam proficisciatur magistrum visurus. Cum vero non procul ab urbe pervenit ad locum, nomine Diogilum, ab incolis accipit mortem Areopagita, tunc hymnum conficit, cuius initium est: "Celi cives applaudite." Hoc hilare decantato, solvitur in lacrymas, sed ex eo tandem sess et alias collacrymant solatur, quod Dionysius in cœlum evolari. Hinc Evangelii semen tem huc atque illuc spargit; quo brevi comperto, ab lictoribus capit et a Fescennino interimi jubetur. *Ad rem modo veniam.*

143 *Præterquam quod S. Eugenius, qui, quemadmodum hic traditur, martyr simul et Toletanus episcopus fuerit, in rerum natura (Adi apud nos ad tertiam mensis hujus diem in Commentario, Actis S. Gerardi, abbatis Broniensis, prævio, § 5 jam disputata) numquam existisse videatur, Sancto isti (hunc enim martyrem simul et Toletanum episcopum fuisse, modo tantisperdabimus) in jam dato Vitæ ejus compendio etiam E adscribitur constatum e quatuordecim versibus carmen, cum autem hoc, uti inter omnes convenit, S. Eugeniorum Juniores Toletanum episcopum, qui confessor, non martyr, septimo æra Christianæ seculo obiit, habeat auctorem, perperamque adeo Eugenio, qui martyr simul et Toletanus episcopus fuerit, in compendio jam dato ac proin et in dicta, e qua hoc contractum, S. Eugenii Vita adscribatur, fit vel hinc, ut, an in hac supra a hue transcriptus Hymnus perperam pariter S. Eugenio, martyri simul et Toletano episcopo, non attribuatur, revocari haud immerito queat in dubium. et vero, cum nullus apud Occidentales ante Hilarium et Ambrosium hymnos in Dei vel Sanctorum laudem, uti ex Isidoro Hispanensi Launoyus in sua Milletiane ad Sirmondi de Duobus Dionysii Dissertationem Responsionis Discussione cap. 18 docet, in Ecclesia cecinerit, quis hymnum præfatum in laudem S. Dionysii contextum, Eugenio martyri, qui seu primo seu secundo æra Christianæ seculo Toletanæ ecclesiæ episcopus præfuerit, in recitato Vitæ S. Eugenii Compendio ac proin et in hac recte adscribi, in animum facile inducat? Nemo sane, quanto opinor, nisi qui, quæcumque veluti seculis anterioribus gesta obtruduntur et tamen, quod cum horum moribus consuetudinibus pugnant, a sanioris judicii viris ad rerum fictitiarum classem amendantur ac contemnuntur, pro vere gestis, nulla omnino seu falsi seu commenti, quod iis sub sit, suspitione admissa, facile habere sit paratus.*

144 *Ut res habeat, præfatum equidem Hymnum S. Eugenio, qui seu primo seu secundo æra Christianæ seculo Toletanus episcopus fuit, martyrque obiit, adscribi nequitum posse, tam clarum est atque evidens, ut id ipsum Menardus in sua de Unico Dionysio adversus factam a Launoyo Milletione ad Sirmondi Responsionis Discussionem Diatriba cap. 18, num. 8 non obscure fateatur, etsi interim, quo opinioni de unico Dionysio, quam tuetur, major vindicaretur antiquitas, Eugenio potius, qui seculo seu primo seu secundo floruisse, quam alteri cuicunque posterioris ævi homonymo adscribere, ni id manifesta impediisset veritas, indubie voluisse. Verum quo et Hilduinum, qui hymnum, in S. Dionysii laudem contextum, S. Eugenio Toletano in suo ad Ludovicum Pium*

Eugenioque
item Juniori,
Toletanus epi-
scopo,

A Pium imperatorem Rescripto num. 7 attribuit, ab impostura immunem præstet, et suam de unico Dionysio opinionem Caroli Magni etate, imo et seculo octavo medio esse antiquiore ostendat, Hymni supra hac translati, ab Hymno, ut tantisper dabimus, per Hilduinum laudato, non diversi, scriptorum Eugenio Juniori, Toletano episcopo, qui anno circiter 650 floruit, adscribit. Ac recte quidem compositum de Dionysio Hymnum, quem S. Eugenio Toletano, distinctiori hujus notione haud addita, Hilduinus loco supra cit. attribuit, ab ipsomet hoc scriptore non fuisse confitum, Menardus contendit; præterquam enim quod Hilduinus, ut supra ostendit, male in scriptoribus monumentisque citandis fidei non sit, scriptaque adeo, quæ ab ipsomet fuisse composita, veluti ab aliis contexta, laudasse neutiquam sit censendus, impostores, qui quas supra memorari, lucubrationes sub fictis Aristarchi et Visbii nominibus communisci non eruere, hymnum etiam, quem Hilduinus laudat, sub S. Eugenii Toletani nomine finissime, sat verosimile appareat, maxime cum Eugenius Junior, medio circiter seculo septimo Toletanus episcopus, scribendorum carminum facultate excellerit, huiusque idcirco illi præfatum, quem metrice, seu, ut exactius loquar, rythmice conscriperant, Hymnum affingendi occasionem inde arripere, regue etiam ipsa affingere haud magno admodum imposturæ fraudisque detegendæ periculo potuerint.

quidquidem
tra Menar-
dus ratioci-
nio, hic dato

B 145 At vero, ut ad id, quod hic potissimum ostendendum est, jam veniam, Hymnum illum non impostoribus, a quibus Eugenio Juniori, Toletano episcopo, fuerit suppositus, sed ipsimet, ut jam dixi, huic antistiti, veluti legitimum ac germanum hujus factum, loco supra cit. Menardus adscribit; ut autem merito sese id facere ostendat, hunc ibidem ratiocinatur in modum: Hilduinus in Areopagitico, ut probaret, S. Dionysium, Parisiorum antistitem, esse Areopagitam, citavit in hanc sententiam Hymnum S. Eugenii Toletani generatim sine discrimine martyris aut confessoris. In Vita S. Eugenii episcopi et martyris, quam citat adversarius ex codice Remensi, hic Hymnus tribuitur Eugenio martyri, qui ita incipit: « Celi cives applau- dite, mundi jocundo lumini, » simulque hi versus:

C « Rex Deus, immensi quo constat machina mundi,
» Quod miser Eugenius posco, tu perfice
« clemens etc. »

Qui quidem hexametri versus primi post præfationem extant inter Opuscula B. Eugenii junioris, episcopi Toletani, que Parisiis exierunt cura doctissimi Sirmondi, sine tamen Hymno præfato. Cum autem hic Hymnus cum prænominationis versibus extet in supra citata Vita S. Eugenii martyris, episcopi Toletani, Ms. codicis bibliothecæ monasterii S. Remigii Remi siti, signum est, illius auctorem esse prælaudatum Eugenium Juniorem, etiæ nominis sequivoci ambiguitate deceptus auctor præfatae Vitæ simpliciter quidem, non fraudulentiter, illum S. Eugenio martyri tribuerit. Quod confirmatur ex duobus antiquissimis codicibus MSS. monasterii S. Germani a Pratis, et S. Petri in Valle apud Carnutes, in quibus, ut missum faciam codicem Ms. monasterii S. Dionysii, post Hilduni Areopagitica hic Hymnus habetur sub hac Epigraphe: « Hymnus Eugenii, Toletani episcopi, de S. Dio-

nyso compositus Rithmice. »

146 Hactenus laudatus scriptor; verum, etsi in eadem S. Eugenii, qui martyr ac Toletanus fuerit episcopus, Vita seu Passione, in qua hexametri versus, Eugenio Juniori, Toletano episcopo, ab omnibus circa ullam controversiam adscripti, leguntur, supra a nobis recitatus Hymnus etiam reperiatur, minime hinc mihi, ut hic pariter sancto isti Toletano episcopo sit adscribendus, consecrarium appareret. Quid ni enim factum esse queat, ut, qui fabulosam illam (Adi, que huc spectant, ad tertiam mensis hujus diem in Commentario Actis S. Gerardi prævio num. 68 et seq. jam dicta) S. Eugenii, martyris et Toletani antistitis, Vitam contexuit, in hac simul et dictos versus hexametros et Hymnum præfatum, etsi et hunc et illos nuspian invenisset conjunctos, dedita tamen opera Hersei, cuius gesta litteris mandabat, adscripsit, quod, quamvis quidem, ut jam mox dictum, nuspian et Hexametros illos versus et Hymnum memoratum invenerit conjunctos seriere continua descriptos, tam hunc tamen quam illos ab uno eodemque auctore adornatos, leviusculis dumtaxat e causis perperam judicari? Sane non E est, cur in hac re errasse credendus non sit, cum, ipsomet verbis recitatis fatente Menardo, in determinato, a quo præfati versus et Hymnus promanarent, auctore assignando certissime errari. At vero, inquit, Hymnus, de quo hic, in tribus antiquissimis codicibus MSS., videlicet monasterii S. Germani a Pratis, S. Petri in Valle apud Carnutes et monasterii S. Dionysii in Francia, S. Eugenio Juniori, Toletano episcopo, adscribitur, teste iterum verbis recitatis Menardo. Ita omnino habet, verum quam quidem codices illi antiquissimi etatem habent? Fueruntne ante Hilduni etatem exarati?

147 Cum enimvero, si tanta codices memorati antiquitate pollerent, maxime in causam, quam Menardus propugnat, roboretur, nec tamen abs hoc scriptore ratione illa asseveretur, si mihi vel hinc, fuisse illos ipsimet Menardo posterioris ævi visos, regue etiam ipsa dumtaxat existentes, vix non indubitatum. Quid si ergo post Hilduni etatem a monasteriorum, quorum ex dictis sunt, inquilinis exarati fuerint, qui, cum in scriptoris hujus de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi antistite, opinionem concessissent, omniaque prorsus, quibus hanc illi in suis Areopagitico superstrruit, documenta pro veris ac genuini habent, hisc etiam Hymnum de Dionysio, quem Hilduinus, veluti ab Eugenio Toletano compositum, pro sua de unico Dionysio opinione in dolo a se ad Ludovicum Pium imperatorem Rescripto num. 7 laudat, accensendum pularint, hincque supra hac transcriptum Hymnum, utrum eum cum aliis S. Eugenii Junioris, Toletani episcopi, Operibus nuspian invenissent conjunctum in codicibus tamen, quibus illum inscribebant, Eugenii Junioris, Toletani episcopi, nomine e spuriis, quæ Hilduno prælurebant, adversarii horumve transumpsis notarint, aliusque, quæ transcribebant, sancti ejusdem Operibus adjunxerint? Quid si etiam, cum unus codicum dictorum scriptor, Hilduni auctoritate nixus, Hymnum præfatum Eugenii Toletano Juniori attribuisset, duo reliqui illum, re non examinata ac clausis, ut illa dicam, oculis, fuerint securi? Nihil sane obstat, quo minus tam unum, quam alterum factum esse queat, potest que proinde, an re etiam vera factum haud sit,

AUCTORE
C. B.
simulque re-
tione

AUCTORE
C. B.

non immerito revocari in dubium, maxime cum Hymnus ille inter Eugenii Junioris, Toletani episcopi, Opuscula, quæ Sirmondus anno 1628 edidit, non compareat. Jam vero cum res ita habeat, anne umquam Hymnum, quem codices tres, a Menardo memorati, exhibent, Toletanus is episcopus concinnarit, dubium esse admodum, necesse est, huic adeo, veluti a quo certo sit compositus, a Menardo et aliis, qui eamdem, quam ipse, de uno Dionysio opinionem tueruntur, perpetram adscribantur.

utpote vel
a imposto-
re conficius,

148 At vero, inquit, a quo ergo Hymnus ille, si Eugenium Juniores, Toletanum episcopum, non habeat auctorem, fui contextus? Rem factam esse, suspicor, ab impostore quopiam, qui venerandum Eugenii Toletani nomen, quo imbibita a se de uno Dionysio opinioni fidem facilius conciliaret, fuerit mentitus. Ita omnino comparatus sum, quod Hymnum illum Scriptis, quæ abditi et negligenter relicta inventi, Hilduinus insuo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num.

7 haud obscurae accenseat, hæcque inter, uti indicat, et Visbii inscriptionem, et Aristarchi ad Onesiphorum epistolam, quæ ambae lucubrations omni dubio procul, ut supra docui, commentitiae fictisque etiam scriptorum nominibus attributas sunt, eliam invenerit; quod cum ita habeat, fit vel hinc, ut merito vereri possimus, ne Hymnus, quem spurius hisce monumentis adjunctum reperit, similiis etiam furfuri existet. Adhuc Hilduinus in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto num. proxime cit. ita scribit: Nec mirari quis poterit, cur Hymnum sancti Eugenii Toletani de beato Dionysio habeamus, et vicinorum sapientium scriptis, exceptis paucis, videamus carere; e cautione autem, ab Hilduino his verbis Nec mirari quis poterit etc adhibita, consecutarium apparel, ut, si non ipse met Hilduinus, alii saltem, qui ipsa scriptoris hujus ætate floruerint, dubitarint, num Hymnus, quem is, veluti a S. Eugenio Toletano composuit, verbis jam datis laudat, pro genuino hujus factu esset habendus. Atque hec aliaque supra relata, et quibus, quantum reor, merito certe a nobis dubitari ea de re posse, satis superque liquet, huc usque disputavimus, admittentes tantisper, supra huc transcriptum a nobis Hymnum ab Hymno, C quem Hilduinus, non relatis, quibus constaret, verbis, laudat, nulla omnino in re fuisse diversum: verum quid si ab Hymno, qui Hilduino præluxit, versiculi seu verba, quibus, qui illo laudatur, Dionysius pro Areopagita perspicue habetur, absuerint, in eumque dumtaxat post a fabulosus S. Eugenii Vitæ scriptore, quo imbibita a se de uno Dionysio opinioni pondus adjungeret, fuerint intrusa?

vel saltem a
spurio Vita
S. Eugenii
auctore in-
terpolatus,
evictum dat,

149 Id, certe a veritatis specie minime est alienum, etsi enim, iis rescessis, reliqua Dionysium, de quo agunt, in Gallias a Clemente Papa missus fuisse, dumtaxat tradant, Hilduinus Hymnum alterum, Venantio Fortunato, uti infra docebo, afflictum, ut ut in eo Dionysius, Parisiensis episcopus, pro Areopagita aperte non habeatur, sed dumtaxat in Gallias a Clemente Papa missus insinuetur, pro sua de uno Dionysio opinioni etiam laudat; ut pariter proinde Hymnum, Eugenio Toletano adscriptum, ut ut idem dumtaxat insinuatum in hoc fuisse, pro eadem opinione sua laudare potuerit. Adhac anonymous supra laudatæ, cui S. Eugenii Toletani a Dionysio Hymnus, prout supra a nobis datus est, exstat insertus, Vitæ S. Eugenii, qui Toletanus episcopus simul

et martyr exstiterit, scriptor figmentis loco non uno, seu, ut, quod res est, aperte eloquar, a capite ad calcem indulget, ut quisque, qui spuriū illud monumentum evolverit, facile deprehendet, atque apud nos ad xv Novembris diem, quo de S. Eugenio martyre tractaturi sumus, ratione non una poterit dilucide monstrari. Jam vero, cum id ita habeat, est sane, cur dubitare possimus, an scriptor hujusmodi Hymnum prorsus novum laudato per Hilduinum Hymno non substituerit, vel an hunc verbis nonnullis seu versiculis, non scilicet atque undecim sequentibus, quibus, qui laudibus in eo effertur, Dionysius pro Areopagita dilucide obrutulatur, auctiorem non reddiderit. Ut ut sit, Hymnum equidem, seu supra huc transcriptum, seu ab Hilduino laudatum, pro explorare fidei monumento, quo controversa, quam hic impugnamus, de uno Dionysio opinio seculo VIII medio exincatur antiquior, haberi non posse, satis superque eam disputatis liquet; ut proinde quod de illa, ante istud tempus non consignata, antea asserui, firmum atque inconcussum contra petitum etiam ex Hymno illo argumentum consistat.

E 150 Ad tertium, quod praesenti § adhuc di-

scutendum refutandumque restat, jam progre-

dior. Chronici Flavi Marci Dextri Fragmentum,

quod in Bibliotheca Hispana Veteri tom. 2 pag.

274 pro germano et legitulo hujus historici monumen-
to, si quod e germana et Fuldensi bibliotheca seculo 16 in Hispaniam fuerit transmissum,
Nicolaus Antonius haberi vult, ita apud hunc au-
ctorem tom. cil. pag. 275 memorial: Marcus Marcellus, Marci Marcelli, Urbis prefecti filius, qui et Eugenius, quandam S. Petri Apostoli, postea vero S. Clementis Papæ discipulus, ab eodem et Dionysio Areopagita missus in Hispaniam prædi-
cat et Toletanos docet xcvi; ex hisce autem ver-
bis, utpote quibus Eugenius a S. Dionysio Areo-
pagita in Hispanias missus, annoque æve Chri-
stianæ nonagesimo quinto Toletanos docuisse tra-
ditur, Dionysius Areopagitam in Gallias prædi-
candi Evangelii ergo seculo primo venisse, opinio-
nemque aeo de uno Dionysio, utpote in laudato,
quod diu ante seculum octavum fuerit conscri-
ptum, Chronicæ Fragmento consignatum, seculo
octavo medio esse antiquorem, potest contendit. Et
vero hac objectione, si modo, quibus innititur, fun-
damenta undeque firma forent ac solida, res
utique videri posset evinci. Verum ipsumel Ni-
colaus Antonius Chronicæ Flavi Marci Dextri,
quod laudat ac porro tom. cit. suppeditat, Frag-
mentum pro germano et legitimo Historici illius
factu haberi dumtaxat vult, si quod germanum
et legitimum ejusdem monumentum e Fuldensi
bibliotheca in Hispaniam seculo sexto decimo fue-
rit transmissum; nulla autem Dextri, Macrini,
Juliani, Luitprandi, aliorumque plurium, qui de
rebus Hispanicis scripserint, auctorum Chronicæ
seum monumenta historica e Fuldensi Germania
abbatia seu hujus bibliotheca, penes quam illorum
originalia seu autographa eastiterint, seculo xvi
in Hispaniam missa fuisse, eruditis hodie passim
notum est. Pro genuino quidem Dextri factu abso-
lute etiam Chronicæ, quod mox laudavi, Fra-
gmentum Nicolaus Antonius ex iis, quæ cit. Bi-
blioth. Hispanæ veleris tom. 1, pag. 156, num. 376
aliisque locis scribit, habuisse videtur. Ast re-
clexe, an secus, magis opportune, cum ad xv
Novembris diem de S. Eugenio martyre tractabu-
tur, examinari poterit. Hic interim, monumen-
tum illud, quidquid etiam Antonius arguat,
mihi

A mihi admodum esse suspectum, lector in antecedente sum noverit.

*etiam id pro genuino Dextri,
pro monu-
mento spu-
rio haud es-
set haben-
dum.*

151 At vero, elsi etiam id pro genuino Dextri, Scriptoris seculo VIII medio longe antiquioris, fetsu esse admittendum, vereque adeo abs hoc Eugenium martyrem, qui primus Toletanus extiterit episcopus, in Hispaniam a S. Dionysio Areopagitam missum fuisse, memoria proditum verbis mox recitatis exstare, tantisper daremus, nec hinc consecularium fuerit, ut vel S. Dionysius Areopagita in Gallias unquam Evangelii predicandi causa venerit, vel ut id esse factum, Flavius Marcus Dexter, quod Eugenii in Hispanias missionem Areopagite adscribat, existimari. S. Polycarpus discipulorum suorum nonnullos ut apud nos tom. 2 Januarii in Commentario, Actis sancti illius episcopi ac martyris prævio, pag. 694 videlicet, ex Asia, ubi commorabatur, in Gallias Evangelii ibidem annuntiandi causa misit, nec tamen in Gallias ipsem unquam venit. Quid si ergo factum sit, ut Dionysius Areopagita, etiamsi in Gallias numquam venerit, Eugenium tamen, ino et discipulorum suorum plures alios e Gracia, ubi commorabatur, in Hispaniam, quo B. hanc ad Christi fidem converterent, submiserit? Id sane æque Dionysius Areopagita, quam quod jam dixi, Polycarpus, facere potuit. Dexter quidem Eugenium facere videtur Romanum, verum filios suos Romani primo etiam ære Christianæ seculo Athenas, quo ibidem litteris operam darent, milite rebolant. Quid si ergo Eugenius, cum a S. Petro Apostolo ad fidem fuisse Romen conversus, Athenas parentum jussu abierit, atque in disciplinam Dionysio Areopagitæ datus, in Hispaniam inde abs hoc, Clementis Papæ assensu subinde accedente, postea missus fuerit? Nihil sane, quo minus facta hoc modo res esse potuisse, obstat videtur. Jam vero, cum ita habeat, ea certe, quod Flavius Marcus Dexter, Eugenium ab Areopagita in Hispanius missum fuisse, memoria prodidisset; consecularium nequit quoniam esset, ut vel Dionysius Areopagita in Gallias unquam venerit, vel ut, id factum fuisse, scriptor illæ seculo VIII medio longe antiquior existimari, nequaque proinde ex iis, quæ supra scribit, concludi, opinionem de uno Dionysio seu de Dionysio Areopagita, qui in Gallias venerit, ante tempus illud obtinuisse. Alia insuper, quæ pro ea utcumque probanda faciunt, argumenta possunt afferri; verum hæc et seq. propositurus ac porro refutaturus sum.

§ IX. Reliqua, quæ ad eamdem opinionem seculo octavo medio antiquiorem faciendam conducent, proponuntur ac refelluntur.

*Crotoniatis,
Dionysium
Areopagi-
tam, dum
Athenis Ro-
man pete-
ret,*

Ughellus tom. 7 Italix Sacra in Episcopis Crotoniensisibus, quæ Magnæ quondam Graeciae, nunc Ullterioris Calabriæ civitas est, sic scribit: Ceterum Petro Apostolorum principe per finitimas civitates Evangelium promulgante, ut quidam volunt. Crotoniatis fidem Christi hauseret, ali vero a S. Dionysio Areopagita illuc transeunte Crotoniatis fidem primo suscepisse narrarunt. Constantis enim fama est apud Crotoniatis, Areopagitam, Roman petentem, Crotonem divertisse, et Crotoniatis ad Christum convertisse; quo circa Crotoniatis in signo civitatis ipsius S. Dio-

nysi effigie utuntur, cuius festum cum octava celebrant, ac velut suum divum tutelarem, primumque episcopum venerantur, et colunt. Ac deinde, nonnullis interpositis, Dionysium Areopagitam inter Crotonienses episcopos primo loco recensens ita memorat: S. Dionysius Areopagita, Pauli Apostoli discipulus, Atheniensis episcopus merito primus Crotoniensis præsul dicendus est, quando in eam urbem * (ut ferunt indigenæ) * in ea urbe dum illac pertransiret, et Romanum petens, ut Apostolorum martyrio ita monitus ab Evangelista Joanne interesse deberet, fideles confirmavit in fide, jam diu vel ab ipsis Apostolis, vel ab eorum discipulis disseminata. Crotonem igitur, ut fert traditio, ingressus, apud ipsam per aliquot dies moram traxit, et a Christi fidelibus acclamatus episcopus est, qui, cum ecclesiam confirmasset, relicto coadjutore, iter prosequuntus, collacrymantibus cunctis, qui eum deinde summa veneratione coluerunt.

153 Ceterum Crotoniates, ut fidem facerent posteritati, Dionysium suum fuisse primum episcopum, sacellum in Cathedrali suo nominari dicunt, ubi Deiparae Virginis sacram ad vivum depictam imaginem, quam ex Oriente secum detulerat, et in amoris pignus Crotoniatis dono dederat, summa religione colloca- runt, eundemque Divum suum tutelarem fecerunt: quamobrem ejus simulachrum, in Cathedra sedens, et civitatem in manibus tenens, Urbis extare voluerunt nobile signum, sub quo haec verba leguntur: Sum signum, et præsul Dionysius episcopus Crotonis. Maneat igitur Dionysius a Paulo Apostolo Atheniensem primum fuisse ordinatum episcopum, mox a Crotoniatis acclamatum antisitem, inde anno Christi xcix, ut omnes fere Galli, Scriptores affirmant, a Clemente I Papa Lutetiae Parisiorum creatum Pontificem, ubi pro Christi fide glori- sam palnam suscepit martyri anno aetatis circa cxx, salutis humanae circiter cxx. Nec admirationem hoc ipsum iis commovebit, quos primigenie Christi Ecclesiarum mos haud omnino latuerit. Siquidem, ut non semel diximus, cum ea Christi exordia non usqueque operariis abundant, fibat, ut unus idemque, cuius pietas perspecta esset, ad plures deinceps ecclesiæ prædicationis gratia destinaretur, illæque, sive conversionis inde auspicias nobilitatem, sive memori mente gratoque animo, in auctorem suæ salutis futura, illum ipsum suum Apostolum, episcopumque appellarent; quod Dionysio apud Crotoniatis evenisse, credendum est. Adventasse Dionysium in hanc urbem Athenis Roman petentem commemorat Baptista Mant. in ejus vita iis versibus:

Jam ratis Auloni radens freta proxima cursum Verit ad Hydruntem, Borea spirante, Tarentum.

Labitur, appareque Croton et cat.

154 Hactenus Ughellus; ast nullo prorsus, quæ de S. Dionysio Areopagita commemorat, verum traditio, cui id superstruunt, recentiori dumtaxat ævo

id

AUCTORE
C. B.

id præstet, vel quod de Dionysio Areopagita, pro patrono a Crotoniatis habitu magnaque apud hosce veneratione affici solito, vel etiam quod de ejusdem Sancti effigere, a Crotoniatis in civitatis suæ signo seu scuto gentilicio adhibita, memoriaz prodit? Neutiquam certe. Hinc quidem, quod jam explicatae Crotoniatarum traditioni suffragaretur, elici quidquam posset, si jam inde a primis æræ Christianæ seculis vel Dionysium Areopagitam, veluti Crotonis patrum a civitatis hujus incolis honoratum fuisse, vel Sancti ejusdem effigiem in Crotonis signo fuisse adhibitam, solidè probari posset. Verum nullum prorsus exploratæ fidei monumentum antiquum, quod vel unum vel alterum probare natum sit, alicunde suspetit. Quid multa? Crotoniatarum de Dionysio Areopagita, qui apud illos fidem annuntiari, sedemque episcopalem primus occuparit, sedemque episcopalem primus occuparit, tradicionem recentiori dumtaxat atque a primis æræ Christianæ seculis remotioni ævo primum esse exortam, vel ea verosimilimum appareat, quod de re isthac alii summum sit silentium apud omnes prorsus antiquos scriptores seu Græcos seu Latinos, et apud ipsum met Hilduinum, qui tamen, quæcumque ad

B suam de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensis antistite, opinionem firmandam conducere utcumque possent, summa diligentia undecimque collegit. Laudat quidem Ughellus Joannem Martuvanum, condendorum carminum arte celebrem; verum hic non citius, quam seculo quinto decimo floruit.

*nec nisi or-
ore videtur
exorta.*

155 Quod autem ad primitivæ Ecclesiæ momentum, quem idem Ughellus pro Crotoniatarum traditione adhuc adducit, modo etiam spectat, nec inde quidquam pro hujus initio ad prima æræ Christianæ secula rebrahendo potest confici. Etsi enim sub Ecclesiæ seu fidei Christianæ gentibus annuntiatæ initium aliqui subinde, quod tun operaris Domini vinea non abundaret, ad alias atque alias ecclesiæ, cum virtutem suam ac pie- tam alicubi probassent, divini verbi disseminandi causa missi legantur, haec non raro illlos, quo gratum erga salutis suæ auctores animum exhiberent, Apostolos suos atque episcopos appellari, id tamen Dionysio Areopagita apud Crotoniatis evenisse, nihil omnino suadet. Quid si Cigitur Crotoniatae, cum ad Christi fidem primum fuissent conversi, episcopum nomine Dionysium nati fuerint, illorumque deinde posteri, quod quis qualiter fuisset Dionysius, nuspian invenerint notatum, facilius illum, quam par esset, præpostera, qua et plures olim aliae ecclesiæ sui initia Apostolorum temporibus quam proxime ad movere modis omnibus studuisse noscuntur, cupiditate abrepti pro Areopagita habuerint? Id enimvero ita re ipsa factum, neutiquam mihi vero apparet absimile, ut fortassis nec a veritate specie procul recessurus esset, qui assereret, Crotoniatarum de Dionysio Areopagita, qui et fidem apud illos prædicarit et Cathedram episcopalem primus occupari, traditionem tunc primum esse exortam, cum Galli seculo XIII regnum Neapolitanum, in quo Croton sita est, occuparunt, suamque de Dionysio Areopagita, qui Romam, Athenis sibi substituto episcopo, venisset, indeque in Gallias, ubi et martyrium subiisset, a Clemente Papa Evangelii prædicandi ergo missus fuisset, opinionem cum Crotoniatis comunicare potuerint.

156 Ut ita autem, idcirco potissimum facile propendo, quod Crotoniatae Apostolum, qui

et ipsi et Gallis, in regione sua tum dominantibus, esset communis, habere, singulari seu honori seu felicitati ducere tunc potuerint, facileque adeo factum esse queat, ut Dionysium, civitatis suæ primum episcopum, alium non esse, quam qui, relictis Athenis, Romam primum ac deinde in Gallias concessisset, sibi tum persuaserint, itaque opinio, quæ postea in antiqua traditione credita fuerit fundari, ortum dederint. Quod si tamen id quisquam jam inde a seculo decimo, quo, qui Gallis venerant, Normanni Siciliam ac regnum Neapolitanum, Saracenis ac Græcis pulsis, occuparunt, contigisse velit, haud equidem magnopere refragabor. Ut ut interim res habeat, nullum equidem exploratæ fidei monumentum, quod seculo VIII medio certe sit antiquius, quodque, quæ de Dionysii, Romam Athenis petentis, apud Crotoniatis mora atque episcopatu ab Ughello narratur, utcumque confirmet, a scriptore isthac profert, nec scio, an proferri alicunde queat. Certe mihi, omnibus seu sacris seu profanis, apud quos de Crotoniatis, rebusve, ad hosce spectantibus, quidquam forte inventum iri putabam, scriptoribus diligentissime discussis, nuspian sese obtulit monumentum hujusmodi. Quod cum ita sit, argumentum, quod e Dionysio Areopagite, Athenis Romam petentis, apud Crotoniatis episcopatu pro consignanda ante seculum VIII medium opinionem de unico Dionysio, Areopagita simul et Parisiensis antistite, potest repeti, tantum huic antiquitatem minime vindicat. Anne id, quæ hunc in finem adhuc adducuntur, alia melius præstant, dispiciamus.

157 Baronius in suis ad Martyrologium Romanum hodiernum Annotationibus ad IX Octobris diem de S. Dionysio ita observat: Quibuscum (in controversiam scilicet, an Dionysius, Parisiensis episcopus, sit censendus ille, qui ex Areopago ad Christi fidem, ac inde ad ecclesiæ Atheniensis regimen fuit assumptus, deducentibus) in Annal. Eccles. prolixior est mihi disputatio. Hic autem, ut instituti patitur ratio, pauca dumtaxat, que pia menti satie esse possint, attingam, redamque imprimis verba Hinemari, Rhemensis episcopi, auctoris illorum temporum non ignobilis, quibus, scribens ad Carolum Calvum imperatorem rem ipsam his verbis testatam reliquit, cum ait: "Patrem vestrum Dionysium esse Areopagitam, a beato Paulo apostolo baptizatum, et Atheniensem ordinatum episcopum, et in Gallias a beato Clemente directum, ex his, que Graeca testificatio, et S. Romanæ Sedis attestatio, et Gallicana testimoniata contestatio, ratum in hac causa, quod longe ante nos dictum est, recognoscant." Haec ille; quæ, ne perfunditorie dicta videantur, singillatim expendere, opera prestitum fuit. Ita eruditissimum Annalium Ecclesiasticorum parens, omnia deinde, quæ seu ad Græcam testificationem, seu ad sanctæ Romanæ Sedis attestationem, seu denique ad Gallicanam contestationem spectare possint, reue etiam ipsa, liberiori tamen, quam par videatur, verborum Hinemari interpretatione adhibita, spectare existimat, recensens, siveque, ut appareat, opinio, quæ Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem statuit, antiquitatem probare præcipue adnitens.

158 Ac iis quidem, quæ ad Græcam testificationem spectent, Michælis Balbi, imperatoris Constantinopolitani, qua hic ad Ludovicum Ptum adscriptos S. Dionysii Areopagite libros dono misit,

Nequi proin
ob eam ante
seculum VIII
medium nata
statut de uno
Dionysio op-
tio.

Nec tantum
hunc, quæ Ba-
ronius, Hinc
marum com-
mentans,

A sit, legationem, S. Dionysii Vitam, a S. Methodio conscriptam, Acta a Metaphraste contexta, ac denique Dionysii encomium, a Michaële Syncello, presbytero Hierosolymitano, concinnatum, annumerat. Verum Michaëlis imperatoris ad Ludovicum Pium legatio, Actorumque S. Dionysii seu a Methodio, seu a Metaphraste, seu denique a Syncello facta conscripto citra omnem controversiam seculo octavo medio, uti e supra disputatis liquet, anterior non est, nequitque proinde ex allegata per Hincmarum Graeca testificatione, etsi etiam ad hanc, quæcumque vult Baronius, spectare, quidquam confici pro opinione de uno Dionysio ante seculum VIII medium consignanda. Addit quidem hic scriptor, Synodus Florentinam, citando S. Dionysii Acta, veneratione isthæ esse digna, monstrasse; verum quid tum? Acta, a Metaphraste contexta, Synodus predicta, ut Graecis per Graecos Filii a Patre in Divinis processionem probatam daret, dumtaxat citavit; unde projecto consectarium non est, ut quæcumque de Dionysio in Actis illis narrantur, pro veris ac legitima seculumque etiam octavum medium pregressa traditione ad posteriores derivatis haberent. Quod cum ita sit, nihil etiam pro opinione de uno Dionysio seu ulcumque confirmanda seu ante tempus istud collocanda ex objecto Synodi Florentinae facto habetur. Idem porro ferendum est judicium de miraculis, quæ ut præterea loco cit. ait Baronius, patrata fuere, cum libri, Dionysio Areopagite vulgo adscripti, Parisios ab imperatoris Constantinopolitani proxime laudati legis fuerunt allati. Quid enim? Non raro etiam Sancti ad sui invocationem, etsi ii, a quibus firma cum fide invocantur, in errore seu circa eorum reliquias seu circa quæcumque alia versuntur, patrasse inventiuntur miracula, uti quæ Opus nostrum loco non uno ac maximo tom. vi Julii in historico de S. Jacobo Majore Commentario part. i, num. 114 et tribus seqq. suppeditat, argumento sunt minime dubio. Ceterum in Annal. eccles. ad annum 109 num. 45 et seq. alia adhuc, quæ ad Graecorum attestacionem referit, Baronius adducit; verum ea infra, cum, Graecos antiquitus Dionysium Areopagitam cum Parisiensi non confundisse, probabo, commodius refellam.

159 Nunc ab allegata per Hincmarum Graeca testificatione ad Ecclesiæ Romanæ attestationem, per eundem scriptorem adductam, cum Baronio, ipsimet primum hujus verbis hoc transcriptis, progreder. Haec, inquit loco cit., de his, quæ spectant ad Graecorum attestationem; quod autem pertinet ad testimonium S. R. E., quo idem Hincmarus eamdem rem confirmat, affirmat, ad id referendum arbitror, quod Hilduinus, cum ad eam rem probandam citat antiqua Missalia Gallicana, ea probata dicit auctoritate Romanorum Pontificum Innocentii, Gelasii atque Gregorii, quorū ea de re epistolas apud eamdem Parisiensem ecclesiam extare testatur. In sacris enim Missis Praefationibus moris erat, vitam illius Sancti, cuius solemnitas ageretur, summatis collectam publice recitari, ut etiam in Sacramentario S. Gregorii et in Missali Ambrosiano hactenus cernitur. His accedit Stephani Papæ factis potius quam verbis testata sententia; nam eo tempore, quo ipse Pipinum regem coronavit in Gallia, cum agrotinus S. Dionysii adminiculo e morbo convaluisse, sacris ejusdem reliquiis Romam translatis, in ipsius honorem monasterium erigendum curavit, quod Graecis

monachis tradidit, atque, indito nomine, Graecorum scholam nuncupavit; quod obitu ejus imperfectum relictum ab ejus successore Paulo Papa est penitus absolutum. Haec ipsa Ludovicus imperator ab Hilduino perpetuis monumentis voluit commendari, prout ejusdem imperatoris ad eum littera scripta declarant. Et quid, quæso, cause fuisse, extimamus, quod S. Dionysii monasterium et Graecis attributum, et Graecorum scholam duci voluit, nisi ut in ædibus Graeci hominis Graeci gentiles ejus, veluti jure hospiti considerent? Sancta insuper Roma Ecclæsia huic veritati ea quoque ratione stipulata videtur, quod a sancto Methodio allata Romæ Acta receperit ac fideliter Sedis bibliothecarius Anastasius, summae illorum temporum doctrinae et auctoritatis vir, eadem, Lætitante donata, ad Carolum Calvum imperatorem una cum litteris, quæ adhuc extant, in Gallias miserit.

160 Ita hactenus ille; verum quæcumque seu discussaque de monasteria, a Stephano Papa, cum in Galliis porro a lethali morbo ad S. Dionysii invocationem convaluisse, in Sancti hujus honorem Romæ eastru- Ecto, monachisque Graecis ad inhabitandum dato, seu de Methodianis ejusdem Dionysii Actis, Romæ asservatis ibidemque etiam, contra ac in- nuit, verosimilime (adī, quæ num. 90 dicta sunt) contextis, commemorat, seculo VIII me- dio posteriora sunt, ac proin, opinionem de uno Dionysio epocha isthac esse antiquiorem seu ante annum 750 obtinuisse, nulla ratione evincunt. Quod autem ad antiqua, quæ Romanorum Pontificum, Innocentii, Gelasii atque Gre- gorii litteris, adhuc existantibus, probata ab Hilduino dicuntur, Missalia Gallicana spectat, nec ea his quidquam pro opinione de uno Dionysio ante seculum VIII medium consignanda posse confici, jam ex iis, quæ num. 50 et quatuor seqq. de hoc arguento disserui, satis superque liquet, etsi interim, quod Baronius de usitato Actu san- ctorum, quorum festivitates agebantur, in Mis- sarum Praefationibus summatis commemorandi more asseverat, veritati esset ad amissim con- sonum. Res illi, qui, quæ loco cit. dicta jam sunt, expendit, flet perspicua; sedulo tamen, quo, quæ ibidem statui, firmiora consistant, notari convenit, transcripta ibidem ex Hilduino verba haud ita debere intelligi, quasi is scriptor signi- ficatum hisce voluerit, Dionysianam, quam ad Ludovicum Pium imperatorem misit, Passionem in omnibus prorsus, ac proin etiam in iis, quæ Dionysium Areopagitam cum Parisiensi eundem faciunt, concordasse cum Missis, quæ in lauda- tis ab eo Missalibus Gallicanis antiquis contine- tur; etsi enim illarum cantus, sensus et verba Passionis, quam ad Ludovicum misit, seriei ap- prime concordasse, affirmet, agnonum tamen tor- mentorumque, quæ a Dionysio sociisque Marty- ribus tolerata fuerint, atque ea horum Passione in dictis Missis recenseantur, mentionem, dumtaxat facit, indubie etiam commemoratur alia, si quæ fuissent, in quibus pariter cum missa ad Ludovicum Pium Passione concordare prefatas Missas, conspecisset.

161 Et vero cum et Dionysianæ Passioni et Vis- bii Conscriptioni, quæ non tantum tormenta, qui- bus Dionysius excruciatus martyrium subierit, ac refutata, attestacione, sed et Christi apparitionem, eidem Dionysio obla- tam, factamque abs hoc capitï proprii, cum id ei amputatum jam fuisset, gestationem commemo- rant, Missalia Gallicana antiqua adstipulari, Hil- duinus

seu de sacra
Sedis Roma-
nia per ver-
ba, huc
transcripta.

C

AUCTORE
C. B.

duinus loco cit. insinuet, ac dein, quo id probatum det, illatorum dumtaxat Dionysio tormentorum, in quibus recensendis Dionysianae Passionis seriei Missæ duæ, in dictis Missaliis contentæ, concordarint, mentionem faciat, id enim vero, tormenta illa tantummodo, non autem etiam, quam dixi, apparitionem capitisque gestationem, in præfatis duabus Missis fuisse commemorata, argumento est perquam valido. Hinc porro jam sit, ut, num quidquam, quod opinioni de uno Dionysio suffragari utcumque posset, in iisdem Missis antiquis, in quibus hæc continerentur, Missaliis Gallicanis fuerit repertum, haud immerito queat recocari in dubium. Ut ut habeat, cum equidem, quæ num. 50 et seqq. quatuor disserui, dubium atque incertum, an seculo viii medio duæ, quas dixi, de Dionysio Missæ antiquiores sint, pariter efficiant, nequilibet sane ex his pro opinione de uno Dionysio ante id tempus consignanda quidquam confici. Ad Gallicanam, quam tertio loco Hincmarus recenset atque in argumenti partem Baronius etiam adducit, contestationem jam venio.

*seu denique
de Gallicana
contestatione
arguit, an
antiquitatem
vindicat. Illa
unica,*

B 162 Ac posterior quidem hic scriptor ad hanc etiam antiqua, e quibus certe pro opinione de uno Dionysio ante seculum viii medium p[ro]funda nihil omnino posse elici, modo dicta evincent, Missalia Gallicana refert, uti etiam ipsa S. Dionysii Acta, ex antiquis, ut ait, monumentis et e Visib[us] conscriptione ab Hilduino collecta, e quibus pariter nihil prorsus pro tanta eidem opinioni antiquitate attribuenda posse elici, nemo non fatebitur, qui, quæ quinque Commentarii hujus prioribus §§ disputata sunt, attente ad veritatis trutinam expenderit. At vero Hincmarus, quem, ut jam indicavi, liberius commentatus est Baronius, per Gallicanam contestationem unice, ut appareat, S. Sanctini Vitam, a Wandelmaro abbate repertam, atque a sese, cum juvenis adhuc esset, e quaterniunculis valde contritis, in quibus continebatur, descriptam, intelligit. Etenim postquam de S. Dionysii Vita seu Passione, a Methodio Graece conscripta atque ab Anastasio Bibliothecario in lingua Latinam Ronze conversa, quam a Carolo Calvo acceperat, sermonem instituit, ita in sua ad principem hunc epistola, nonnullis adhuc de S. Sanctini Vita seu quaterniunculis vetustate pene attritis, qui hanc fuere complexi, præmissis, mox prosequitur: Exemplar eorum, (quaterniuncularum scilicet de Vita et gestis S. Sanctini) quod mihi retinui, vestro devoto et bono studio offerendum, putavi; ut, si que sunt illorum reliquiae, qui negabant, dominum et patronum nostrum Dionysium esse Areopagitanam, a beato Paulo Apostolo baptizatum et Atheniensium ordinatum episcopum et in Gallias a beato Clemente directum, ex his, quæ Graeca testificatio, et sanctæ Sedis Romanæ attestatio et Gallicanae intimat contestatio, ratum et in hac causa, quod longe ante nos dictum est, recognoscant.

S. Sanctini
Vitam Hi-
ncmarus in-
tellexit nihil
autem etiam
ex hoc,

C 163 Cum itaque quaterniuncularum de Vita et gestis S. Sanctini exemplar, quod sibi, cum illos adhuc juvenis in nova membrana describeret, retinuerat, ad Carolum Calvum eo, uti his verbis declarat, fine miserit, ut, si qui adhuc, Dionysium, Parisiorum episcopum, eundem esse cum Areopagita, negarent, hi errorem suum tum e Graeca testificatione sanctæque Sedis Romanae attestatione, per quas, uti ex iis, quæ præmittit, videtur, Methodianam Dionysii Passionem, Latinatate ab Anastasio donatam, unice significatam vult, tum etiam e Gallicana contestatione agnoscerent; per hanc utique nihil aliud, quam S.

Sanctini Vitam seu scriptos de hac, quorum D exemplar ad Carolum Calvum mittebat, quaterniunculos, utpote qui et a Gallo homine compositi, et in Gallia etiam essent conscripti, intelligit. Verum, etsi id ita habeat, ac proin Hincmarus monumentum, diu certe (videlicet num. 30 de re hac jam dicta) ante scripta ab Hilduino Areopagitica exaratum, pro sua de uno Dionysio opinione laudet, hec tamen ex illo nec seculo octavo medio antiquior probari, nec firmari utcumque potest, uti ex iis, quæ jam supra de hoc arguento disserui, satis superque liquet, ut hic, quo actas, ac maxime sublestam monumentum illius fides luculentius patescat, plura afferre necesse non sit. At vero Mabillonius veterum Analectorum editionis anni 1723 pag. 213 de S. Sanctini Actis seu Vita, in quaterniunculis valde attritis a Wandelmaro abbe reperita atque ab Hincmaro in nova membrana descripta hunc loquitur in modum: Si illa (S. Sanctini nempe) Acta veterima, que tunc Hincmaro videlicet adhuc juvenerit seu anno circiter 825 in Ms codice jam pene oblitterata E reperta sunt, hoc tempore haberemus in promptu, magnam afferent lucem diutinae controversiae que inter eruditos de duobus Dionysiis jam dudum agitantur.

164 Ita ille, multum scilicet lucis ad quæstionem, qua, num Dionysius Areopagita cum Parisiensi unus idemque sit, ab eruditis controvertitur, dirimendam e veterinis S. Sanctini, si hodieque existent, Actis accessurum, significans, suamque simul, qua, hæc haud amplius reperi, existimavit, opinionem manifestans. Verum ista mihi veritati consona neutram apparent. Quæcumque enim in Hincmaria ad Carolum Calvum Epistola saepissime jam laudata seu potius ad hujus calcem a tribus hisce vocabulis Sanctus Areopagites Dionysius ad finem usque apud Chiffletum et Surium leguntur, ipsam sunt antiqua S. Sanctini Acta, aut certe horum compendium, ab Hincmaro ea iisdem contextum. Ita autem, quod complectantur, quæ de modo, quo ad Romanorum cognitionem indeque ad Græcorum notitiam S. Dionysii sociorumque gesta pervenerint, Hincmarus sese in S. Sanctini Vita legisse ait. Attamen, ut, quod sentio, apertius eloquar, illa esse ipsam antiqua S. Sanctini Acta seu Vitam, a Wandelmaro abbate repertam, atque e quaterniunculis vetustate fere exesis ab Hincmaro in nova membrana descriptam, verosimilius appareat, quod, cum certissime Actorum seu Vitæ speciem, uti nemo non fatebitur, præ se ferant, Hincmarus tamen, S. Sanctini Vitam hujusve compendium Epistola sua sese seu subjiceret seu inscribere, nuspia insinuet, facileque factum esse queat, ut, cum Hincmarus una cum hac transcriptum a sese adhuc juvene Actorum seu Vitæ S. Sanctini exemplar ad Carolum Calvum miserit, id postea dicta epistole adjunctum quispiam repererit, ideoque ad hujus, quam describatur, calcem adiecerit.

165 Ut ita autem, etiam facil ipsemel Mabillonius, seu potius, quod hic loco supra cit. suppeditat, laudata Hincmaria ad Carolum Calvum Epistole exemplar, utpote ad sui calcem, quæ in ejusdem Epistole apud Surium et Chiffletum exemplari, ut jam dixi, leguntur, neutram habens adjuncta. Atque hæc sunt, quæ efficiunt, ut ea, quæ apud Surium et Chiffletum ad Hincmaria ad Carolum Calvum epistole calcem

A calcem occurunt, ipsam esse, autumem, antiqua S. Sanctini Acta, in quibus sese, per quot et qualiter gesta martyrum beati Dionysii sociorumque ejus ad notitiam Graecorum perverserint, in adolescentia sua legisse, Hincmarus in sua sepiissime jam memorata ad Carolum Calcum Epistola affrat. Qued porro ad opinionem, qua Mabillonum, multum lucis ad quæstionem, quam Dionysius Areopagita cum Dionysio Parisiensi unus idemque sit, ab eruditis controvertitur, dirimendam et ceteris S. Sanctini Actis, si hodieque repiretur, accessurum, etiam existimat, jam spectat, Mabillonum hac in re fuisse deceptum certe que et dictis S. Sanctini Actis, quæ hodieque, contra ac his scriptor pulvri, reperiuntur, opinionem de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi antistite, nec firmari, seculo octavo medio statui posse antiquorem, quisque facile admittet, qui, quæde iisdem Actis, sublestaque admodum illorum fide loco non uno supra disserui, attento animo evolvet, atque ad veritatis leges examinari.

B 166 *Unum modo adhuc discutendum, e quo tan-
tam opinioni isti antiquitatem attribuendam con-
tendunt, argumentum restat, Beda Martyrolo-
gio et Hieronymianis apographis potissimum peti-
tum; nimurum, cum in hisce æque ac in illo ad ix
Octobris diem S. Dionysius, Parisiensis episcopus,
unacum sociis martyribus Rustico et Eleutherio,
nulla uspiam seu ad hunc seu ad alium diem Dio-
nysii Areopagitæ, Atheniensis episcopi, mentione
facta, celebretur, annuntiationem, quæ hoc in an-
tiquissimis illis Fastis sacris fit, tam ad Diony-
sium Areopagitam, quam ad Dionysium Parisien-
sem spectare, huncque proinde cun illo ex Hierony-
mianorū Apographorum simul et Bedæ Martyl-
alogii fide unum esse atque eundem, arguit;
ut autem hinc simul, opinionem de uno Dionysio
ante seculum etiam octavum medium viguisse,
evictum dent, retutissima omnium apud Floren-
tinum Hieronymiana Apographa, Epternacense
scilicet ac, quod a Dacherio pariter tom. 2 Spicile-
gii vulgatum exstal, Corbeiense obliquit, iniquibus
etiam Dionysius Parisiensis ad ix Octobris diem,
Dionysio Areopagita alibi nusquam speciatim com-
memorato annuntiat. Verum sit ita ut avul-*

memoratio, annuntiatur. Verum sit ita, ut audiuntur
unicus dumtaxat, qui una cum Rustico et Eleutherio
nona Octobris die Parisiis colitur tam in antiquissimis Hieronymianis apographis, quam
in Bedæ Martyrologio memoretur, imo et binis
illis Fastis sacræ plures illæ ac nominativum Wandelberti et Rabani Martyrologia, in quibus idem
sit, adjungantur, hincen, quod, qui opinionem de uno Dionysio tuerintur, contendant, legitimate argu-
mentando elicunt? Minime enim vero.

167 Cum enim in Martyrologiis aliis, et quidem numero pluribus, Dionysii duo, alter nempe Atheniensis seu Areopagita ad tertiam, alter vero Parisiensis ad nonam Octobris diem, annuntiantur, e supra dictorum Martyrologiorum, in quibus ad tertiam Octobris diem nullus memoratur Dionysius, silentio quid possit concludi? Tametsi, inquit in sua Miletianae ad Sermundi de duabus Dionysiis Dissertationem Responsionis Discussione articulo 7 num. 3 Launoyus, in aliquot Martyrologiis unicus legatur Dionysius ad nonum Octobris, sequiturne, illum fuisse Areopagitam, presertim cum nec Areopagita, nec Atheniensis, nec ab Apostolo Paulo conversus significetur? Si in uno aut altero Martyrologio nullus haberetur Dionysius, nullumne

umquam in rerum natura Dionysium extitisse, concludere? Hoc simplicium abutivorum genere nemo, qui sapiat, utitur, dum in eadem temporis periodo unus liber id habet, quod alter non habet. *Ita ille, ex argumento scilicet, quod a scriptorum, qui in eadem temporis periodo floruerunt, silentio ad rem quamplam seu negandam seu adstruendam petitur, nihil omnino, nisi universale sit seu ab omnibus prorsus, nemine excepto, servetur, legitime posse concludi, ac proin et laudatis Fastis sacris, qui de Dionysio Areopagita al tertiam Octobris diem silent, nihil omnino, quod alii Fasti sacri de eo tunc loquuntur, concludi pro opinione de uno Dionysio posse, contendens, et qui dem non immerito.*

168 *At vero, aiunt, qui hanc propugnant, Hieronymiana Apographa, quod et de Bedæ Martyrologio dictum sit, antiquiora sunt Fastis omnibus sacris, in quibus Duo Dionysii, alter ad tertianam, alter ad nonam Octobris diem, recensentur, hique proinde, quo minus, quod ex illorum silentio formatur, argumentum vim suam sortiatur, impedit, duos commemorare Dionysios, non possunt.* E *Sic certe, si et Hieronymiana apographa et Bedæ Martyrologio reliquis Fastis sacris, qui duos Dionysios distinguunt, longe esse antiquiora, undeque constaret, haud prorsus inepit, ut et interim nec sic, uti ex infra dicendis patescet, res evinceretur, argui posset contra eos, qui Dionysium Areopagitam a Parisiensi distinguendum contendunt. Verum, etsi quidem Martyrologium, quod S. Hieronymi nomine a pluribus condecoratur, Fastis omnibus sacris, in quibus duo Dionysii, Areopagita unus, Parisiensis alter, expresse signantur, citra ullam controversiam multo sit antiquis, tanta lamen illius seu apud Florentinum seu apud quoscumque alios apographa antiquitate, quod et de Bedæ Martyrologio dicendum, haud precellunt omnibus omnino, qui duos Dionysios distinguunt, Fastis sacris.*

169 *Quid enim? Ex omnibus Martyrologiis Hieronymiani apographis nullum proorsus Epler-nacensi seu Antverpiensi apud Florentinum ec- grapho, quod juxta ac Bedæ Martyrologium (adi- in sua ad Usuardum Praefatione num. 20 et 45 Sollerium) ante seculi octavi initium exaratum non est, reperitur antiquius; haec autem illius F ac Bedæ Martyrologij antiquitas tanta non est, quin eam, quod duos Dionysios distinguit, Martyrologium Romanum parvum seu vetus, a Rosceydi nostro editum, xlate sua quam proxime attingat. Papebrochius noster quidem tom. v Junii pag. 550 de veteri illo Martyrologio hunc loquitur in modum: Interim non dissimula- verim, magnopere deceptum fuisse Rosweydem nostrum, cum Kalendarium quoddam a se re- pertum ante Adonis Martyrologium censuit esse vetus Romanum, a S. Gregorio lauda- tum, Martyrologium: eoque titulo et Bosque- tum et a Marca in errorem induxit. Agnovit istud Bollandus noster in apparatu ad Janua- riū; sed quale ipsum esset, penitus excusus sit Florentinus, in notis ad aliud antiquissi- um, quod Hieronymi nomine passim a nobis insignitum, ipse tueretur vetus Romanum vere atque unice dici posse, illud autem Ros- weydi Kalendarium adeo non esse vetus, ut ante annum Mlxix scriptum non sit, auctumque Sanctorum nominibus, et paucis præterea ver- bis, partim ex Adone acceptis, partim ex re- centiorum compilatione mutuatis. Ita quidem, ut*

AUCTORS
C. B.

AUCTORE
C. B.

ut dixi, laudatus decessor noster, nonnulla insuper, quibus editum a Rosweydo Romanum retus seu parvum anno 1073 recentius esse, evincat, subjungens. Verum audi, qui Sollerius noster in sua ad Usuardum Praefatione, in qua idem Martyrologium et ante seculum octavum medium fuisse contextum, et Romanum non incongrue appellari posse, contra Valesium aliosque cum Castellano contendit, opportune ad institutum præsens num. 91 et seq. loquatur.

*Papebrochii
us senserit.*

170 Alia, inquit, Castellani pro authentia, vetustate et auctoritate Romani Parvi argumenta sparsim reperiuntur toto primo Bimestri, ab ipso cum egregiis notis vulgato, cuius Operis Complementum utinam aliquando videre licet! Sed jam dicta ultra mensuram, ni fallor, sufficiunt, ut Valesii aliorumque objecta penitus convallantur. Hic verbo monendum lector, inter adversarios mihi nequam objiciendum venerandum magistrum meum Daniëlem Papebrochium, dum hæc scribo, ad laborum coronam, senio et meritis gravem, a Domino, ut plane confidimus, evocatum. Non, inquam, ille inter adversarios hic mihi objicitur, tametsi variis locis, in magno nostro de Actis Sanctorum Opere, sed præcipue tomo v Junii pag. 550 litt. C (Adi que, ex hoc loco proxime recitavi, ejus verba) oppositam sententiam ex incidenti propugnet. Pridem et sæpe fassus est, se in eorum hic numero esse, quos proxime aiebat Castellanus, viros cetera eruditissimos, re non satis examinata, alios transcripsisse, atque adeo de Romano nostro parvo non sensisse pro merito. Ibi certe Papebrochius Florentini opinionem paucis verbis totam complexus est: sed auditis subinde solidioribus rationum nostrarum momentis, iniquiore illam censuram et eo loco et quocumque alio in Actis adoptatam, induci prorsus et eradi voluit. Ita hactenus Sollerius; ne vero quispium, Papebrochium ad priorem suam de Martyrologio Romano parvo hujusque ætate sententiam, quam melioribus rationum momentis impulsus deseruerat, aliquando fortassis, priusquam moretur, redisse, existimet, dicta sua et scripta omnia, que Martyrologiorum materiam spectant, ad Sollerii, uti hic in mox cit. Praefatione num. 128 fidem facit, de Romano parvo sententiam revocari et reformari haud diu etiam ante obitum suum postulavit.

*statem pro-
xime acco-
dit, Areopagita memo-
ratur;*

171 Et vero haud immerito id fecit. Sollerius enim quæcumque de Martyrologio Romano parvo hujusque potissimum ætate, quam ad annum circiter 740 referit, affirmat, tam solide, tam perspicue, tam invictè demonstrat, vel invitòs ad assentendum iis, quæ adstruit, compellat, ac post editam abs illa ante Usuardum, in qua rem ex instituto tractat, præfationem nemus unus, quantum quidem novi, si inventus, qui vel ei contradicerit, vel Romani parvi ætatem ad seculum xi, ut Papebrochius olim et Florentinus fecerant, revocat, illudque adeo minoris, quam par sit, fecerit, vel utcumque ad refutas Florentini et Valesiopiniones deflexerit. En itaque Martyrologium, quod antiquitate sua et ad Bedæ Martyrologium et ad vetustissimum Martyrologium Hieronymiani, Epternacense vulgo seu Antverpiense dictum, apographum quam proxime saltem accedit; illud autem Dionysium Areopagitam ad tertiam, Parisiensem autem episcopum homonymum ad xi Octobris diem annuntiat, itaque alterum

ab altero apertissime distinguit, uti infra per spicue simul ac solide probatum dabimus. Atque ita quidem, e vetustissimi Hieronymiani Epternacensis apographi juxta ac Bedæ de Dionysio ad tertiam Octobris diem silentio nihil omnino pro opinione de uno Dionysio. Areopagita simul et Parisiensi antistite, ante seculum octavum medium consignanda illaque adeo firmanda posse confici, manifestissime liquet; quod scilicet, quavis quidem in duobus illis Fastis sacris nullus prorsus ad tertiam Octobris diem Dionysius memoretur, id tamen fiat in Martyrologio, quod hisce antiquitate haud nullum cedat.

172 Verum etsi etiam secus foret, nullumque adeo præfatis binis æquale aut etiam suppar, in qua ad tertiam Octobris diem Dionysius celebretur, Martyrologium eastaret, nec sic e dicto et Epternacensis Hieronymiani apographi et Bedæ Martyrologij de Dionysio silentio quidquam pro opinionis de uno Dionysio ante seculum octavum medium figenda origine elicias. Aiunt quidem, qui opinionem de uno Dionysio propugnant, Dionysium Areopagitan nominis celebritate Sanctos quamplurimos, in Hieronymi, Bedæ, Wandelberti et Rhabani Martyrologiis signatos, longissime superare, cumque horum conditores, ut Sanctum hujusmodi silentio omnino præterirent, commissuri fuisse haud videantur, abs illis per Dionysium, quem nona Octobris die Parisiis signant, non alium, quam Areopagitan, intelligi, huncque adeo ac Parisiensem Dionysium pro uno atque eodem Sancto haberi. Verum nominis pariter celebritate Sanctis non paucis, quos Hieronymi, Bedæ, Wandelberti et Rhabani Martyrologia commemorant, præcellere S. Cornelium Centurionem, Parmenam et Onesimum martyres, aliosque Apostolorum in sacris Litteris nominalis discipulos, nemo ibili inficias, et tamen nec Cornelius, nec Parmenas, nec Onesimus in Hieronymianis apud Florentinum apographis comparet; ut enimvero, nec uspiam in hisce, a quibus etiam S. Publius martyr, Athenarum et ipse episcopus, abest, S. Dionysium Areopagitan commemorari mirum nemini debeat videri, huncque idcirco per Dionysium, qui in iisdem Hieronymianis apographis ad ix Octobris diem celebratur, designari, concludendum neutrum sit. Adhæc vetustissimum Epternacense

*nec, etsi secus
foret, rem vel
e dictis, cum
equidem in
hise*

E

F
præcellere S. Cornelium Centurionem, Parmenam et Onesimum martyres, aliosque Apostolorum in sacris Litteris nominalis discipulos, nemo ibili inficias, et tamen nec Cornelius, nec Parmenas, nec Onesimus in Hieronymianis apud Florentinum apographis comparet; ut enimvero, nec uspiam in hisce, a quibus etiam S. Publius martyr, Athenarum et ipse episcopus, abest, S. Dionysium Areopagitan commemorari mirum nemini debeat videri, huncque idcirco per Dionysium, qui in iisdem Hieronymianis apographis ad ix Octobris diem celebratur, designari, concludendum neutrum sit. Adhæc vetustissimum Epternacense seu Antverpiense Hieronymianum apographum in Galliis exaratum Sanctisque non paucis, qui a primævo Martyrologiæ Hieronymiani textu abeant, auctum fuit, ut Bollandus noster in generali sua, tomo i Januarii prefata, in Sanctorum Vitas Praefatione cap. 4, § 4 docet.

173 Quid si ergo in Apographo illo, ad cuius deinde exemplar in reliquis apud Florentinum apographis idem factum fuerit, S. Dionysius Parisiensis, qui antea ab antiquioribus omnibus apographis Hieronymianis, non secus ac Dionysius Areopagita aberat, idcirco deinde, nulla omnino hujus mentione facta, fuerit signatus, quod in Galliis, non Areopagita, sed alter, qui Parisiensem fuisse episopus, cultu ecclesiastico soleret quotannis affici? Rem certe e causa allegata ita esse factam, ab omni veri specie minime adhorret, sique vel hinc, ut, etiam S. Dionysius, per quem, uli indubitatum videtur, Areopagita non designatur, in dictis Hieronymianis apographis ad ix Octobris diem commemoretur, mirationem id nemini debeat movere. Nec, etsi in ipso etiam, quale Romæ (Sollerium in sua ad Usuardum Praefatione num.

22 videsis)

*de Areopagita
ad in Octo-
bris diem si-
leri mirum
non sit,*

A 22 *videsis*) *S. Gregorii Magni* *estate seu jam inde a seculo vi in usu fuit. Hieronymiano Martyrologio unicus, qui ix Octobris die colitur, Dionysius commemorationis suisset, mirum id cuicunque deberet videri; præterquam enim quod in illo Romæ tunc usitato Hieronymiano apographo, non secus ac in aliis apud Florentinum, plures Sancti, alias etiam, qui in eo memorabantur, celebriores, indubie essent omitti. factum id fuisset, non quod Romæ Dionysium Areopagitum cum Parisiensis tunc confundenderent, sed quod hunc unum ibidem celebrare tum temporis solerent.*
Quod porro ad Bedas Martyrologium, non quidem suppositum illud, quale a Plantino, sed quod a majoribus nostris, adhibito etiam illius antiquissimo, quod Baronius unice commendavit, alique in recensendo digerendoque Romano Martyrologio adhibuit, Ms. S. Cyriaci exemplari, ante toponymum Martii est editum, iam spectat, in hoc, utpote in quo plures Kalendarum dies intacti seu Sanctorum nominibus vacui occurrant, Dionysium Areopagitum silentio præteriri, mirum pariter non est; ut hinc proinde, per B Dionysium, qui ad ix Octobris diem in eodem Martyrologio memoratur, Areopagitum designari, caput non faciat.

Martyrolo-
giis anti-
quissimis,

ut *ut non possit*.
174 Adhuc quod si *Sancti*, quos veluti ad geniu-
num, ut putabant, Bedæ *Martyrologium spe-
ciantes*, decessores nostri ante tom. 2 *Martii ma-
joribus characteribus notarunt*, ad id nihilominus
non omnes, sed ut *Sollerius* noster in sua ad
Usuardum Praefatione cap. 1 articulo 2, novas
quasdam de *Bedæ et Flori Martyrologiis* conje-
cturas afferens, suspicatur, *ii* dumtaxat, qui et
in *Metrico Bedæ Martyrologio*, per *Acherium*
tom. 10 *Spicilegii a pag. 126 vulgato*, signantur,
speculae sint dicendi, quid, queso, *ex eo*, quod in
geniuino *Bede Martyrologio* *Dionysius Areopagita*
nusquam memoretur, pro *opinione*, quæ *hunc cum*
Dionysio Parisiensi eundem facit, seu *stabili-
enda* seu *ante seculum VIII medium consignanda elici-*
cias? *Nihil certe*: *metricum enim*, quod *jam mox*
laudavi, *Mrl. mense Octobri dumtaxat sic habet*:

Sextas Octobris Nonas Bosa optat habere
Solemnies terris, summo qui gaudet olym-
po.

Et gemini quinis Ewaldi forte coluntur.

C Paulinus senas tenet Idus jure magister,
Doctor ter quinis Lucas succure Kalendis.
Simonis quialis et Iudea portav feramus;
*Cum autem præfatum metricum, quod Bedæ ad-
scribitur, Martyrologium toto mense Octōbri non
alios, quam qui sex jam recitatis versibus com-
prehenduntur, Sanctos commemoret, hosque in-
ter nec Dionysius Areopagita, nec Parisiensis
compareat, sane et genuino, si ad ii id tantum, qui
in dicto metrico memorantur, Sancti spectent,
Bedæ Martyrologio nihil omnino pro opinione de
uno Dionysio seu probanda seu ante seculum
medium octavum figenda potest concudi. Atque
ila ex omnibus, quae de Bedæ Martyrologio iam
disseruimus, consectarium est, ut, sive id, quod
ante tonum 2 Martii majores nostri edidere, sive
alterum, quod Sanctos dumtaxat, in vulgato per
Acherium metrico ejusdem Bedæ Martyrologio
contentos, complectetur, nec uspiam eastare
noscitur, pro genuino Bedæ Martyrologio, pro-
saice scilicet seu soluta oratione conscripto, sit
habendum, non magis ex ea quam ex Hierony-
mianis apographis elici quid queat, quod vel opini-
onem de uno Dionysio utcumque firmet vel
Octobris Tomus IV.*

etiam hujus originem ante seculum octavum medium figendam evincat.

176 Ad Rhabanum, et Wandelbertum, qui pariter nona Octobris die Dionysium Parisiensem, nulla omnino Areopagitae mentione facta, in sacrifici a se contextis fastis dumtaxat celebrant, jam venio, mox et ad Florum, cui, si Martyrologium, quod veluti genuinum Beda majores nostri ante tomum 2 Martii edidere, re tamen vera Beda non sit, attribuenda erit, que in illo ad 12 Octobris diem sibi Dionysii Parisiensis, nulla uspiam Areopagite mentione facta, annuntiato. Cum demum, ut Sollerius in sua ad Usuardum Praefatione docet, tres illi martyrologi post exortam de uno Dionysio opinionem seu post seculum octavum medium aliquamdiu jam elapsum, Florus scilicet anno circiter 830, Waldelbertus anno 842 ac Rhabanus denique anno 845, Fastos sacros a se concinnatos adornarint, præter pleraque, quibus objectum aliorum Martyrologiorum ad tertiam Octobris diem de Dionysio Areopagita silentium supra diluimus, responderi insuper ad id, quo hunc Sanctum nostrum tres illi Martyrologi prætereunt, non inepte potest, nullum ex iissem, etsi etiam Dionysium Areopagitam et Parisiensem pro uno atque eodem Sancto re ipsa habuisse darentur, opinioni de uno Dionysio, hujusve antiquitatí magnopere suffragari posse, quod scilicet, cum post seculum VIII medium, uti et jam dictis consequitur, floruerint, timendum valde sit, ne e spuriis, que jam tum e supra dictis opinioni de uno Dionysio stabilienda erant conficta, documentis, non autem ex antiquis exploratae fidei monumentis legitimare traditione, suum de Dionysio Areopagita, qui unus idemque cum Parisiensi sit, judicium formarint. Atque ita jam habes, que adhuc (neque enim, quod e S. Stephani apud Parisienses, olim quidem De gressibus, modo autem De Graecis appellata ecclesia præterea argunt, quodque a Lanuoy in Milleianae Responsoris Discus. cap. 18 abunde confutatum est, hic etiam meretur adduci) pro opinione de uno Dionysio proponenda ac porro refellenda erant; modo opinionem de duabus Dionysiis & seq. stabilire aggredior.

AUCTORE
C. B.

§ X. Rationum aliquot momenta ,
quæ pro opinionis de duobus Dio-
nysiis apud Latinos antiquitate
faciunt, ex horum Martyrologiis
ac aliunde producuntur.

*Q*uexcumque ab iis, qui Dionysium Areopagitam cum Dionysio Parisiensi esse eundem arbitrantur, adduci seu pro opinione sua stabilienda, seu maxime pro huius origine ante seculum octavum medium figenda solent, lectori ob oculos tribus §§ proxime praegressis jam posui. Addidi etiam, quæ quamvis quidem eum in finem a nemine adducta inveniissent, adduci tamen haud prorsus immerito posse, observaram. Verum nec his, nec illis rem confici, seu opinioni de uno Dionysio antiquitatem, quam ei, qui eamdem sequuntur, assertam cuperent, vindicari, satis superque, quæ huc usque in hoc Commentario

AUCTORE
C. B.

disputata sunt, manifestare arbitrabar. Attamen adhuc, quid hic tandem statuerem, aut in re, quæ tot olim, præterito præsertim seculo, eruditos exercuit atque in partes diversas distractit, pronuntiarem, dubius quodammodo atque anceps hærens, simulque, ne quid temere admitterem, caveret studens, Natalis Alexandri, Chiffletii, ac præcipue Milleti et Menardi, qui duo scriptores, quæcumque ubivis, diligentissima indagine adhibita, pro sua de uno Dionysio opinione litteris invenere mandata, summa cura ac studio congesisse noscuntur, vulgatas de uno Dionysio lucubrations a capite ad calcem iterum ac tertio evolvi, attenteque, num in hisce quidquam, opinioni de uno Dionysio ætatem, seculo octavo medio anteriorem, vindicare natum, uspiam occurseret, examinavi.

multa sua-
dent, Erige-
na etiam, se-
culi ix scrip-
tor, cuius
hic verba

B 177 Verum explorata fidei nec monumentum, nec scriptorem, qui certo et hac epocha sit antiquior, et Dionysium Areopagitam cum Dionysio Parisiensi faciat eundem, affiri citarive, inneni, seu ab Alexandre et Chiffletio, seu etiam a duobus posterioribus Ordinis Benedictini scriptoribus, Milleto nempe et Menardo, qui, cum impiogram, ut jam insinuatum, monumentis scriptoribusque hujusmodi delegendis atque e bibliothecarum forulis in lucem protrahendis operam impenderint, firmiter sane, nullum uspiam in antiquitate certa ac firma, quod opinioni de uno Dionysio ætatem, seculo octavo medio superiore, vindicet, presidium inveniri posse, nedum re ipsa inventum umquam iri, in animum induxi. Ita porro factum, ut, omni de re dubio abjecto, eamdem deinceps opinionem recentioris ævi commentum, quod non prius, quam seculum VII media sui parte jam esset præterlapsum, seu ex errore seu ex fingendi licentia natura esset, existimarim. In hac autem post opinionem me etiam firmavit Joannes Erigena, seculi ix scriptor, qui in quadam sua ad Carolum Calvum imperatorem epistola, a Launoyo, Milleto, Menardo aliisque laudata, hunc sribit in modum: Fertur præfatus Dionysius (Areopagita nimirum) fuisse discipulus atque adjutor Pauli apostoli, a quo Atheniensium constitutus est episcopus, cuius Lucas commemorat in Actibus Apostolorum et Dionysius Corinthi, vir antiquus, beatus quoque Polycarpus in C epistola ad ecclesiam Athenarum, Eusebius item Pamphili in Ecclesiastica Historia, nec non etiam sanctus Gregorius in Homilia sua, ubi breviter ordinis angelorum exposuit.

dantur, sub
ætatem suam
contra ac
Milletum et
Alexander,

178 Hunc eundem quoque, non præfati viri, sed alii moderni temporis assurerunt, quantum vita ejus a fidelibus viris tradita testatur, temporibus Papæ Clementis, successoris videlicet Petri Apostoli; Roman venisse, et ab eo prædicandi Evangelii gratia in partes Galliarum directum fuisse, et Parisiis martyrii gloria coronatum fuisse cum beatissimis suis consortibus, Rustico scilicet atque Eleutherio; cum enim Dionysii Areopagite Roman adventum, indeque in Gallias missionem, a Clemente Papa factam, non ab antiquis rerum ecclesiasticarum scriptoribus, sed a recentioribus dumtaxat adstrui, verbis hisce asseveret, aliterque indubie, si opinionem de uno Dionysio, qui et Areopagita fuerit et Evangelium in Gallias, a Clemente Papa eo missus, predicari, ante seculum VIII medium exortam etiam existimasset, locuturus fuisse videatur, fuit sane, cur scriptoris illius, qui sub annum 858 floruit, opinionemque de uno Dionysio ætate sua antiquam non fuisse

indicat, auctoritate moverer, ut eamdem opinionem, quod rationibus altis impulsus jam credebam, recentiori dumtaxat ævo seu post seculum VII medium esse exortam, firmius adhuc crederem, imo nec de illius veritate amplius dubitarem. Ait quidem in sua ad Sirmondi de duabus Dionysii Dissertationem responsione Milletus et post hunc loco supra plus semel cit. Natalis Alexander, sequentia, quæ in recitato Joannis Erigenæ seu Scotti textu occurrunt, isthæ verba, non præfati viri, sed alii moderni temporis, non extare in codicibus MSS. melioris notæ, nempe in antiquissimo codice monasterii sancti Michaëlis in Periculo maris, et in altero bibliotheca Thuanæ; verum nec Milletus, nec Alexander addit, quam quidem MSS. illi, quos antiquissimos vocant, optimæ notæ codices ætatem præ se tulerint. Quid si non nisi post Erigenæ ætatem exarati fuerint a monachis, qui, quod alle a se imbibitam de uno Dionysio opinionem novitatis insimulari ex recitatis Erigenæ verbis posse animadverterent, ea ab Erigenæ textu rescidierint, hinc ita mutilum in præfatis codices intulerint?

E 179 Enimvero in duobus illis codicibus, quos quorū rationes, secus forel, id Milletus ac Alexander silentio præteriissent) exaratos fuisse, vix non indubitatum reor, verbo prædicta studio fuisse omissa, verosimillimum appareat, tum quod in vulgata Erigenæ editione legantur, tum quod, etiam a recitato scriptoris hujus textu rescindenda statuantur, id eorum, qui duos Dionysios, Areopagitam scilicet unum, Parisiensem alterum, admittunt, cause haud official, putandumque proinde non sit, ex eorum classe quempiam in supra laudatam Erigenæ epistolam, cum hanc transcriberet, verba illa intrusisse. Res ex iam nunc dicendis clarius adhuc elucescat. E textu Erigenæ, qualis supra hoc transcriptus est, sequentiæ hac verba, non præfati viri, sed alii moderni temporis, sibi inserta habet consecutarium fit, ut Dionysii Areopagite Roman adventum factamque inde in Gallias a Clemente Papa missiōnem non ab antiquioribus, sed a recentioribus dumtaxat asseverari, Erigena existimari. Verum nonne id ipsum ex Erigenæ textu, ut ut ex eo verba illa fuerint erasa, poterit concludi? Age, sit, ut volunt, qui opinionem de uno Dionysio tuentur. Erigena post sermonem, de Dionysio Corinthio, Eusebio, Polycarpo, Gregorio, quos omnes (ad verba num. 177 et seq. recitata) Dionysii Areopagite meminisse, ait, institutum, mox tantummodo, omisis, quæ proxime memoravi, verbis, dicerit, hunc eundem (Dionysium Areopagitam videlicet) assurunt, quantum Vita ejus, a fidelibus viris tradita testatur, temporibus Papæ Clementis... Roman venisse, et ab eo... in partes Galliarum directum fuisse, hoc, inquam dumtaxat Erigena ibidem dixerit, quos, queso, per hæc verba Hunc eundem assurunt, assertores rei, quam subjungit, designatos voluerit?

F 180 An Polycarpum, an Dionysium Corinthium, an Eusebium, an Gregorium? Nequitiquam certe; neque enim hi, Dionysium Areopagitam Roman petisse, indeque in Gallias missum fuisse, uspiam assurunt. Quosnam ergo intellexisse eum, dicamus? Sane non alios, quam recentiores, et quidem, qui Erigena ætate in vivis adhuc esset superstites. Menardus quidem in sua supra adhuc plus semel laudata adversus Launoyum Diatriba scriptori huic, id ipsum, quod

juxta ac alia
Menardi, re-
futantur,

A quod mox ego, quantum ad eos, quos Erigena per verba proxime data designet, roganti, cap. 8 respondet, Ejusmodi assertores, ab Erigena scilicet loco supra indicato designatos, esse homines Christianos traditione et antiquis S. Dionysii et B. Sanctini Actis, non illa Dionysii Vita, quam scripsit Hilduinus, persuasos; verum quid hisce suis verbis, in quorum confirmationem mox isthac, Cum enim auctores generatim his vocibus utuntur, " dicunt, ferunt, asserunt, " et similibus, non solos intelligunt recentiores; haec enim sunt fama perseverantia indicia, subjungit, suasum nobis vult? Scilicet loco supra cit. ab Erigena inter eos, qui Dionysium Areopagitam Athenis Roman venisse, indeque in Gallias a Clemente missum esse, asseverant, recenseri non tantum, qui ipsamet Erigenae aetate, sed et qui multo citius floruerint. Ast, quo id probatum det, nihil prorsus afferit, nec scio, an quidquam afferre posset. Qui enim dictas loquendi formulas adhibent, hisce in obvio verborum sensu eos dumtaxat, qui eodem circiter, quo ille proferuntur, tempore floruerint, designare sunt censendi, maxime si, quemadmodum hic fit, de antiquis, quos non designari certum est atque indubitatum sermo praemittatur.

B 181 Cum enim hujusmodi indefinitae loquendi formulae vel ex iis, que præmittuntur, vel certe ex ipsiusmet persone, a qua proferuntur, statu ad definitum quiddam determinari debeant; quo ex capite per adhibitam ab Erigena loquendi formulam asserunt, ita etiam, qui diu ante scriptoris hujus aetatem floruerint, debeat intelligi, haud satis perspicio. Porro cum L'rigena loco supra cit. proxime post verba, Hunc eundem asserunt, subjungat, quantum Vita ejus, a fidelibus viris tradita, testatur, virorum illorum, qui Dionysius Areopagite Vitam scripsere, huncque Athenis Roman ac deinde in Gallias venisse tradidere, fidem ab Erigena commendari, præterea contendunt, huncque proinde, sive recentiores, sive antiquiores per verbum asserunt intelligat, opinioni de uno Dionysio, seu, ut melius loquar, hujus aetati, que ante seculum VIII medium sit figura, nihil omnino officere. Verum Erigena, dum ait, quantum Vita ejus a fidelibus viris tradita testatur, non propriam suam de hac mentem, sed quid illi, qui, quod subiungit, de Dionysio asserebant, de

C Vila illa autem, exponit, ut quisque, qui supra recitat Erigenae verba accurate expendet, facilime deprehendet. Quidquid itaque seu Miletus seu alii quicumque supra recitatam Erigenae verbis opponant, nec hic illis S. Dionysii Areopagita Vitam, in qua Sanctus isthac in Gallias Evangelii predicandi causa venisse traditur, commendavit, nec per verbum asserunt scriptores antiquiores, a quibus idem illud tradatur, laudavit. Jam vero cum res ita habeat, Erigena certe, utpote qui opinionem de uno Dionysio seu de Dionysio Areopagita in Gallias missio aucto-ribus recentioribus adscribat, eamdem opinionem aetate sua seu seculo nono aut certe haud diu ante primum esse exortam, medioque proinde seculo octavo antiquorem non esse, haud obscure prodit.

D 182 Jam vero cum res ita habeat; certe que ante isthanc temporis epocham vel opinio de uno Dionysio, vel opposita, que duos Dionysios, Areopagitam nempe et Parisiensem, invicem distinguit, hominum animos occuparit, fit vel hinc, ut, posteriorem ante seculum VIII medium, imo etiam ab ipso initio ac proin jam inde a

primis æræ Christianæ seculis obtinuisse, in animalium inducam. Verum quo id extra omnem controversiam ponatur, argumenta non pauca alia in medium proferre modo aggredior, quibus simul futurum reor, ut lector in opinionem de duabus Dionysiis facile concedat. Launoysus, quo duorum Dionysiorum, quorum alter Atheniensis, alter Parisiensis fuerit episcopus, discriminem seculo I et VIII, imo et jam inde a VII fuisse assertum, ostendat, Martyrologia varia, tum temporis, ut ait, contexta, Bedæ videlicet, Romanum parvum seu vetus, Virdunense, Lugdunense, Remense, Usuardinum, Adonianum, Notherianum aliaque non pauca, quibus nominandis superseedeo, in sua ad Miletianam ad Sirmondum de duabus Dionysiis Responsoris Discussione cap. 19 recenset; in quibus omnibus, cum ad tertiam iterumque ad nonam Octobris diem, aliis etiam adhibitis distinctionis notis, Dionysius celebretur, hoc ipso in illis duorum Dionysiorum, quorum alter Areopagita, alter Parisiensis sit episcopus, discriminem adstrui seu asseverari contendit; hac autem in re scriptore illo standum sis, consecratarum fuerit, ut opinio, quæ Dionysium Areopagitam a Dionysio, Parisiensi antistite E ac martyre, diversum statuit, seculo certe nono et octavo, imo et jam inde a septimo viguerit. Ast, etsi opinio illa citius etiam, quam seculo septimo viguerit, Launoys tamen quantum ad omnia, quæ de dictis Martyrologiis adstruit, ex iisque contendit, standum, neutiquam appareat. Ad diversa enim, que citat, quæque, quod ait, tertia ac nona Octobris die faciunt, seculi octavi Martyrologia quod spectat, fuisse haec tum exortata, nullo prorsus arguento probat, nec scio, an vel unum ex iis reipsa tum concinnatum fu- erit.

E 183 Ita animo comparatus sum, quod Martyrologiis, seculo illo, ut vult, contextis, Adonianum etiam et Usuardinum accenseat, quæ tamen ambo sequenti demum seculo, et quidem non nisi jam multum proiecto, adornata fuisse, eruditio hodie unanimi consensu omnes agnoscent. Ad seculi noni Martyrologia progrediuntur: unum dumtaxat, quod tum fuit compositum, Notherianum citat, et quamvis xvi ejusdem alia etiam quamplurima, anno tamen 875 posteriora, in quibus Dionysius tertia, iterumque nona Octobris die annuntietur, citasset, ex his tamen, quod sibi habebat propositionem, neutiquam conjecturus fuisse videtur, nisi forsitan eadem Martyrologia, quod de Adoniano et Usuardino dicendum, auctores habuissent, qui, accurato ac sedulo, quo unusine dumtaxat, an duplex esset statuendus Dionysius, indagarint, examine præmisso, Dionysium unum tertia, alterum nona Octobris die, quod scilicet Dionysium Areopagitam a Parisiensi distinctum pularent, signassent. At vero, cum Martyrologia illa omnia post contextum anno 875 ab Usardo Martyrologium fuisse exarata, eorumne auctores Usardi dumtaxat, quem, re non discussa ac clausis quodammodo oculis fuerint seculi, exemplo, an ea, quamjam exposui, ratione Dionysium tertia iterumque nona Octobris die annuntias- sent, est dubium. Quod cum ita sit, Martyrologiis hujusmodi, utut duas de Dionysio annuntiationes ad duos diversos dies suppeditantibus, Dionysii Areopagita a Parisiensi discriminem asseri, firmiter in animum quis inducat? Nemo sane, quantum opinor.

F 184 Attamen si annuntiationes hujusmodi duæ xate assi- e Martyrologio, in quo monumenti cuiuspiam, gnanda hal- consequitur: a lucinatur,

cotentund,
primum esse
exortam,
scribut,

vel hinc, eo-
dem seculo
viii medio
esse anti-
quorem op-
positam,
consequitur;

AUCTOR.
C. B.

a Dionysii utriusque ætate haud nimis diu exarati, auctoritate ac fide primitus fuissent signatae, in alia deinde Martyrologia, et ex his iterum in alia, donec tandem, transcriptione sæpius repetita, in præfata seculi noni seu etiam posteriorum seculorum Martyrologia fuissent illatae, temporis progressu transiissent, id quidem opinionem, quæ duos Dionysios, invicem distinctos, statuit, jam inde etiam a primis æræ Christianæ seculis obtinuisse, argumento foret minime dubio. Verum eo, quo dixi, pacto factum, ut duæ dictæ annuntiationes seu in noni seu in aliorum subsequentium seculorum Martyrologiis legantur, lectæ fuissent, pro certo sciri non potest, hinc ex iis pro opinione de duobus Dionysiis ad prima æra Christianæ secula referenda nihil potest concludi. Atque hinc jam fit, ut quæcumque allegata fuerint, seu seculi noni seu posteriorum aliorum Martyrologia magni hæc apud me, quo, quod hic de duobus Dionysiis, invicem distinguendis, probare aggredior, re ipsa probatum dem, ponderis esse haud queant, si tamen, quæ Usuardum et Adonem habent auctores, Martyrologia excerptis : e quibus pro opinione de duobus

B Dionysiis elici quid possit, mox videbimus; nunc quid de Martyrologiis, quæ pro se laudat atque ad seculum septimum Launoyus refert, censemendum sit, despiciamus. Nec ex his, quæ inter etiam, quod memorat, Bedæ Mrl., spurium dumtaxat est, tunc opinionem, quæ duos Dionysios distinguit, locum habuisse, potest probari. Etenim cum iis Romanum Parvum seu velut, quod, quemadmodum e Præfatione, Usuardo a Sollerio præmissa, facile intelliges, certò ante seculum octavum scriptum non est, Martyrologium perperam accentuat, haud immerito, an in reliquorum, quæ laudat atque ad seculum septimum refert, Martyrologiorum ætate assignanda pariter non erret, in dubium revocari potest.

rationesque, quibus haec probatur, haec convinentes allegat, 185 Accedit, rationibus, quibus, ut insinuat, impulsus memorata Martyrologia ad seculum septimum refert, ad hoc re etiam vera esse illa referenda, minime evincit. En, quibus illas loco proxime cit. exponit, verba. Tria, inquit, sunt omnino, cur hæc omnia Martyrologia septimo seculo inclusimus; unum quod simpliciora sint Usuardi et Adonis Martyrologiis, ut ex mutua collatione satis appareat, tametsi in nonnullis illustriores aliquos et recentioribus Sanctis addiderint ecclesiæ, quæ illis certa de causa peculiare officium consecrarent; alterum, quod pauciora de Dionysio Atheniensi referant, quam Usuardus et Ado, qui Aristidem laudant. Tertiū, quod ante Usuardum et Adonem ecclesiæ suas tabulas, sua Martyrologia habuerint, ut Usuardus ipse docet Epistola ad Carolum imperatorem, in qua se "ex quibuscum præcedentium Patrum Martyrologiis" Opus suum confecisse profitetur. Launoyus itaque, ut Martyrologia, de quibus hic, seculo septimo scripta credere, rationibus tribus, quas verbis hisce exponit, fuit impulsus. Verum nulla earum, quod vult, probatum dat. Id ex iam nunc dicendi patescat. Primam repetit a simplicitate, qua Usuardi et Adonis Martyrologiis præcellunt dicta Martyrologia. Verum quid tum? Hæc illis simpliciora sint, simulque ætatis, qua Martyrologia alia aliis præstant, simplicitas major, qua pollent, indubitatum sit indicium, consequens hinc tantum fuerit, ut Adonis et Usuardi Martyrologiis antiquiora sint; cum autem hæc, uti apud omnes prorsus eruditos modo in confessu est, seculo de-

mum nono, et quidem non prius, quam cum D id magna sui parte jam esset elapsum, fuerint concinnata, nihil prorsus impedit, quo minus alia illa simpliciora seculo demum octavo ac forte etiam nono, paululum jam inchoato, adornata credantur.

186 Secundam, quam affert, rationem modo probatum examinemus; hac, utpote ex eo, quod pauciora, quam Ado et Usuardus, de Dionysio Atheniensi referat, solummodo repetita, nihil magis, quam præcedenti, Launoyus, quod vult, evictum dat. Quod porro ad tertiam, e Martyrologiis, ante Usuardum et Adonem per Ecclesias adhibitis, repetitam jam spectat, consectarium ex hac ne quidem est, ut laudata a Launoyo Martyrologia antiquitatis palnam Usuardi et Adonis Martyrologiis præripiant, nedum ut seculo septimo, cui a Launoyo illigantur, scripta esse debuerint. Quid enim? Nonne alia, quam quæ hic scriptor recenset seculoque septimo innecit, ante Usuardum atque etiam Adonem extitere Martyrologia, quæ ab ecclesiis adhuc tunc potuerint? Sane jam inde a seculo septimo, imo etiam jam inde a sexto Martyrologium, quod a pluribus Hieronymi nomine insignitum repertur, in ecclesiis aliquot legi seu adhibiti soluisse, nemo ibit inficias, qui, quæ de Martyrologio illo in sua ad Usuardum Præfatione Sollerius noster scribit, evolverit. Launoyus itaque antiquitatem, quam Martyrologiis a se laudatis adscribit, nec tertia, quam allegat, ratione evincit, nequitque proinde ex iis, opinionem de duobus Dionysiis, Areopagita uno, Parisiensi altero, jam inde a seculo septimo ac proin ante seculum octavum medium obtinuisse, concludi. Verum quid si Martyrologia illa seculo octavo, quo, quod una cum hisce ad seculum septimum Launoyus refert, Martyrologium Romanum Parvum fuit contextum, conscripta demum fuerint? Sane nihil, quod tunc non fuisse adornata, credere nos cogat, occurrit; verum anne etiam re ipsa tum, nec serius adornata fuerint, quam maxime, nulla omnino, qua res solida probetur, ratione suppetente, est dubium. Quidquid itaque de Martyrologiis illis Launoyus etiam arguat, nec isthæc, ut opinionem, quæ Dionysium Areopagitam ab Atheniensi distinguit, jam inde a seculo octavo, seu jam proecto, seu media sui parte nondum elapsi, obtinuisse, probem, in argumenti partem F adducam.

187 Omnium ad id loco mihi erit Martyrologium Romanum Parvum, quod, quemadmodum sæpius jam supra monui, ante seculum VIII medium fuisse adornatum, Sollerius noster in sua ad Usuardum Præfatione invicte probat. Ut itaque, missis aliis, in antiquo isto Martyrologio paulisper sistamus, duas ejus de Dionysio annuntiationes, quarum alteram tertiam, alteram nonam Octobris die suppeditat, in antecessum hoc transcribo. Prior his verbis concipitur: Athenis Dionysii Areopagite, sub Adriano diversis tormentis passi, ut Aristides testis est in Operè, quod de Christiana religione composuit; hoc Opus apud Athenienses inter antiquorum memorias clarissimum tenet; posterior vero istis: Parisiis Dionysii episcopi cum sociis suis a Fescennino gladio animadversi. Cum sic ergo Mrl. dicti auctor alio die ac loco Dionysium Areopagitam, alio Dionysium Parisiensem commemoret, dubitandum non videatur, quin hunc ab illo distinxerit, modoque proinde hic stabilienda de duobus Dionysiis opinio ante seculum octavum medium, ante quod, ut dicitur

probatur tam
men e Roma-
no parvo,
quod, cum ad
dies diversos

Actum, Martyrologium suum is contextum, certo obtinuerit. At vero, aiunt, qui opinionem de uno Dionysio propugnant, minime ex eo, quod Dionysius Areopagita ad tertiam Octobris diem, Dionysius vero Parisiensis ad nonam in laudato Martyrologio ponatur, consecrarium est, ut hunc abs illo Martyrologii auctor distincerit. Ita autem, quod non raro fiat, unus idemque Sanctus in Martyrologiis bis ponatur, uti e SS. Eustachio et Alexandro liquet, quorum prior die xxv Januarii iterumque die v Junii, posterior die xvi Maii iterumque die XII Decembri in Sireletiano Gracorum Menologio annuntiatur.

Dionysius
Areopagitan
et Parisien-
sem, alias eti-
am distin-
ctione,

188 Nec obstat, inquit Natalis Alexander, quod ad tertiam Octobris diem Dionysius Areopagita Athenis, ad nonam vero Parisiensis Dionysius, Parisiensis antistes, annuntietur; ita enim, ut ait, non indicantur duo Dionysii, invicem distincti, quorum unus Athenis, alter Parisiis passus sit, sed solum innuitur, unius Dionysii memoriam illis in urbibus celebrari, quamvis non sit passus Athenis, sed Parisiis. Sicut ergo S. Ignatius Antiochiae non occubat, sed Romae, quamvis in Martyrologio legatur ad i Februario: „Antiochiae S. Ignatii episcopi et martyris.“ Nec treviris obiit sanctus Paulinus, sed apud Phrygiam exul, quamvis scribatur in Martyrologio ad xxxxi Augusti: „Treviris S. Paulini episcopi.“ Nec Constantinopoli vita functus est sanctus Joannes Chrysostomus, sed in Ponto, quamvis in Martyrologio ad xxvii Januarii dicitur „Constantinopoli S. Joannis Chrysostomi. Ita nec Athenis passus intelligi debet S. Dionysius, licet legatur in Martyrologiis: „Athenis S. Dionysii Areopagite.“ Hunc in modum contra argumentum, quod tum e diei, tum e loci, quo in praefato aliisque Martyrologiis Dionysius Areopagita et Parisiensis reponuntur, diversitate pro distinctione inter utrumque stabilienda repetitur, nonnulli, ac nominatim. Natalis Alexander, arguent, ita illud a se, quod, quamvis quidem unus idemque Sanctus diversis seu diebus seu locis mori non possit, celebrari tamen et in uno et in diversis locis bis seu ad duos diversos dies, cel commemorationis diei, quo obiit, ratione, vel alius nominibus diversi possit, penitus dilui existimantes. Verum an recte? Minime vero; tot enim aliae distinctiones notae in duabus hoc transcriptis annuntiationibus occurunt, ut per Martyrologiis, e quo haec decerpit, auctorem non distinguiri Dionysium Areopagitan a Dionysio Parisiensi, incredibile prorsus sit. En, qui notas illas Launoyus, de Usuardi Martyrologio, quod nonnullas adhuc alias, hic proinde non recensendas, complectitur, sermonem faciens, opportune ad institutum praesens in sua Miletiana ad Sirmundonum Responsione Discussione cap. 7 recenseat.

contra quas
rationibus
e Menardo

189 Qui Dionysius, inquit iisdem fere, quae hic do Romanoque parvo applico, verbis, patitur quinto Nonas Atheniensem Passionis testem habet Aristidem; qui Dionysius patitur septimo Idus, nullum habet Passionis testem; qui Dionysius patitur quinto Nonas, nullos habet Passionis socios; qui Dionysius patitur septimo Idus, Passionis habet socios; qui Dionysius patitur quinto Nonas, diversis tormentorum generibus, nec tamen exploratis, patitur; qui Dionysius patitur septimo Idus, explorato supplicio patitur, capitio scilicet amputatione; qui Dionysius patitur quinto Nonas, sub quo patiatur praefecto, non dicitur; qui Dionysius patitur septimo Idus, sub praefecto Fescennino passus dicitur. Ita fere, ut

jam divisi, Launoyus. Audi modo etiam, quid Menardus in sua de unico Dionysio Diatriba ad diversa isthac ex Usuardo hausta atque in duabus supra datis Romani parvi annuntiationibus etiam occurrentia antitheta respondeat. Ac ejus quidem ad primum et secundum responsiones infra, cum confutandæ venient, commodius aperiam; quid ad tertium reponat, modo expono. Qui patitur, inquit, Launoy fere verba repetens, v. Non Dionysius, variis tormentis exerciciatur; at qui septimo Idus, certo genere mortis, hoc est, capitis amputatione afficitur. At, si varia tormenta omiserit Usuardus, hoc nihil ad duorum Dionysiorum confert distinctionem. Dionysium autem Parisiorum pontificem, antequam service caderetur, diversis cruciatus fuisse tortum, planum est tum ex ejus Actis, tum ex Gregorio Turonensi lib. I Historiae, qui ita scribit: „De his vero Dionysius, Parisiorum episcopus, diversis pro Christi nomine affectus pœnis praesentem vitam gladio imminentem finivit.“

190 Atque haec Menardus ad tertium e supra memoratis antitheticis, ad quartum vero ita responderet: Qui Dionysius patitur v. Non, sub quo patitur . . . praefecto non dicitur; qui ex vi Idus, sub Fescennino praefecto. Nihil inde concluditur. Si vero diversos . . . praefectos Usuardus nomiasset, distinctio tunc appareret. Ita ille; ex omnibus autem, seu quæ ad hoc, seu quæ ad alia, in duabus dictis annuntiationibus occurrentia atque a Launoy objecta, reponit, unice fere habetur, invicem hasce non pugnare, omniaque, tam quæ in una, quam quæ in altera traduntur, esse hujusmodi, ut uni eidemque Dionysio convenire queant, ac proin ex eo, quod de Dionysio alia ad tertiam, alia ad nonam Octobris diem in iisdem annuntiationibus memorentur, duorum Dionysiorum, quorum alter Athenis, alter Parisiis martyrio occubuerit, discrimen inferri non posse. Verum esto, duæ ille annuntiations invicem non pugnant, nec ulla, quin uni eidemque Dionysio convenire possint, contineant, e diversis tamen, ut invicem non pugnantibus, narratis, quæ de Dionysio suppedant, non esse tam in una quam in altera de uno eidemque Dionysio sermonem, vel idcirco potest concludi, quod Martyrologus, qui ad duos dies diversos duas hujusmodi annuntiations Fastis sacris, a se contextis, insereret, nec ius tamen duos Sanctos, invicem distinctos, sed unum tantum atque eundem designare vellet, rem certe, risu omnium merito excipiendo, committeret, nec ullo modo, Romani parvi auctorem tam fuisse stolidum, ut omnibus sese irridendum preberet voluerit, sit credibile.

F
sacrisque
Gracorum
Fastis

191 Agile, Sanctum alium vel unum, qui in diversis annuntiations Fastis sacris, a se contextis, insereret, nec ius tamen duos Sanctos, invicem distinctos, sed unum tantum atque eundem designare vellet, rem certe, risu omnium merito excipiendo, committeret, nec ullo modo, Romano Parvo aliisque Fastis sacris ad duos dies diversos celebratur, quod annuntiations illarum prior è Gracis, posterior vero e Latinis anterioribus Fastis sacris sit accepta, Dionysium que alio modo in hisce, alio in illis celebratum reperiri

AUCTORE
C. B.

reperi contigerit. Verum, si Dionysium, quem alio modo a Graecis, alio a Latinis celebratum, Romani Parvi auctor repererit, unum esse atque eundem Sanctum, is judicavit, ac porro significare voluit, cur eum ad duos dies diversos signavil? Anne quod alio die a Graecis, alio a Latinis memoriam ejus recoli, observaret. Verum alii adhuc in Romano Parvo seu veteri leguntur Sancti quorum memoria seu festivitas alio die a Graecis, alio a Latinis recolitur, nec ullum tamen ex illis in Romano Parvo bis commemorari invenio. Quo ergo fundamento, quod de nullo prorsus alio Sancto fecisse Romani Parvi auctor scitur, de uno solo Dionysio fecisse assertur?

incassum
pugnatur,

192 Adhuc qui etiam, Romani parvi auctorem e Fastis Graecorum sacris, qui ante xatatem suam fuissent concinnati, Dionysii Areopagite ad tertiam Octobris diem apud Graecos memoriam, elogiumque, quo hunc exornat, deprompsisse, probatum dent? An ex eo forsas, quod tum revera, B ac proin verosimiliter etiam ante auctorem laudati xatatem in sacris suis Fastis Dionysium Areopagitam Graeci commemorarent? Verum quid si Romani parvi auctor, Dionysius Areopagita non idcirco, sed quod, eum tertia Octobris die martyrum subiisse, ea Aristide, scriptore apud Athenienses celeberrimo, quem laudat, compertrum haberet, ad diem illum in contextum a se Martyrologium intulerit, elogioque, quod ex eodem scriptore hausisset, etiam oruari? Enimvero nihil prorsus, quo minus res ita evenisse credatur, impedire atque obstare videtur, ratioque proinde, qua, ut Dionysius annuntiationibus maxime diversis, supra hoc transcriptis, ad duos dies diversos in Martyrologio Romano parvo seu Veteri celebretur, factum adstruunt, pro dubia ut minimum atque incerte debet haberi. Verum demus etiam tantisper, Romani parvi auctorem e Fastis Graecis, sese antiquioribus, Dionysium, quem ad tertiam Octobris diem celebrat, acceptisse, nec sic abs illo Dionysius Areopagitam et Parisiensem pro uno atque eodem Sancto haberri confecerint. Quid enim? Ambos forsas Dionysios pro uno atque eodem a Graecis etiam haberi, asserent? Verum si Dionysius, quem C ad tertiam Octobris diem Graeci celebrant, alius apud eos non sit, quam Dionysius, ad nonam mensis ejusdem diem in sacris Latinorum Fastis notatus, cur socios, Rusticum et Eleutherium, qui in hisce Dionysio junguntur, huic pariter Graeci non addunt? Anne, quod illos, utpote sola ecclesia Latina, non autem etiam de Graeca bene meritos, commemorare, Graecorum haud interfuerit?

adhibitis no-
tis celebret,
alterum ab
alterodistin-
guit;

193 Ita quidem in suis tum Annalibus, tum factis in Martyrologium Romanum hodiernum Annotationibus Eruditissimus Cardinalis Baronius, et post hunc Milletus et Menardus, dum ad secundum supra relatum duarum Romani parvi aut, si maxis, Usuardi annuntiationum, quarum altera cum sociis, altera sine sociis Dionysius celebratur, antitheton respondentes, postremam hanc e sacris, in quibus sine sociis Dionysius pariter celebratur, Graecorum fastis acceptam esse, adstruunt, seu pro more suo arbitrio affirmant; verum cum in sacris Graecorum Fastis ex ecclesia Latina Sancti alii, qui nihil magis, quam Rusticus et Eleutherius, de ecclesia Graeca bene meriti sciuntur, etiam commemoren- tur, ex allegata, quam scriptores laudati prete-

xunt, nullique prorsus fundamento superstruunt, D ratione, binos hosce sanctos martyres, qui, velluti Dionysii in Opere Evangelico adjutores atque in martyrio socii, una cum ipso memorari debuissent, in Fastis Graecorum esse omissos, parum admodum verosimile appareat, nec futurum fuisse videtur, ut eo, qui similia adstruunt, consig- rent, si quam aliam ad evadendum viam novis- sent. Ut sit, cum Martyrologi, quotiescumque et ubicumque annuntiationes diversas adhident, diversos etiam Sanctos celebrare soleant, tunc etiam, cum homonymos celebrant, facere id ipsum, nisi solide atque invictae contrarium probetur, sunt censendi. Quod cum sic habeat, itaque, qui opinione de uno Dionysio tueruntur, duabus supra adductis annuntiationibus in Romano parvo de uno eodemque Dionysio esse sermonem, neutrum probent, Martyrologii dicti auctor alium Dionysium annuntiationum illarum una, alium altera celebrare est censendus, maxime cum aliis insuper, ut jam supra docui, distinctionis adhibi- tis notis, Dionysios ambos duobus diversis et die- bus et locis celebret.

194 Et vero Dionysium Areopagitam a Dio- quid ipse es-
nyo Parisiensi per Romanum parvum distin- tam acer li-
gui, tam est perspicuum, ut id Andreas Saus- cet opiniones
sayus, utul acer, si quis, opinionis de uno Dio- de uno Dio-
nyso patronus, fateri fuerit compulsus, maluerit que, quam ut veritati tam aperla contrariebat, nyso patro-
nus, Saus-
sayus agno-
vit, in dictum Martyrologium, cum id praeconcep-
tis suis (adi in sua ad Usuardum Prefatione Sollerium num. 75) de Areopagita opinionibus aduersari, observasset, diras quodammodo evoca-
mtere ac quae in sacri illius monumenti justa ac Rosweydi, qui id ediderat, laudem gloriose anteac cencinar, turpiter recantare. Id ipsam porro diu, imo seculis ut minimum septem, ante Saussayum jam agnoverat sanctus Ado, Vienensis episcopus, qui Martyrologium illud, Aquileiae a se repertum, Martyrologio a se contexto praefixit; uti ipsem in sua ad hoc Praefatio-
ne testatum fit. Sane nisi Adonem pariter id agnoverisse, admittamus, cur alio die Dionysium Areopagitam, alio die Parisiensem a sancto illo Martyrologo celebrari dicemus? Enimvero, cum Martyrologium Romanum parvum, Aquileiae a se repertum indeque in Gallias asportatum pra-
oculis habuerit, ac maximo, uti ipsem loco proxime cit. nos doct, in pretio habuerit, pra-
cipue illum ex hujus fide atque auctoritate Dionysium Areopagitam a Dionysio, Parisiensi anti-
stite ac martyre, existimasse diversum, hincque alio hunc, alio illum die in Martyrologio suo re-
tulisse, certum appareat atque indubitatum. At vero, inquit, etiamsi Ado Dionysium Areo-
pagitam tertia, Parisiensem autem non Octobris die annuntiet, hunc tamen ab illo distinguere censendus non est, neque vero alterum ab altero distinguit.

195 Ita scilicet fortassis autument, quod, cum Ado omnes Dionysios martyres, quod celebrat, vel expressa locorum, in quibus mortem oppetiere, appositione vel qualicunque saltem designatione invicem distinguat, nec tamen Dionysium Areopagitam, illa facta seu mentione seu designatione loci, signarit, fecisse id videatur, ne hunc a Parisiensis distinguere voluisse putaretur. Verum quam his, qui ita Adonem opinionis de uno Dionysio patronum facere conantur, parum feliciter id cedat, facile quisque comperiet, qui contextum ab eo Martyrologium consulere gravatus haud fuerit,

uit et, quem-
admodum hic

A fuerit. Cum enim in hoc non pauci martyres, nulla omnino loci, quo Martyrium subiere, mentione facta, compareant, e causa, quam volunt, Dionysium Areopagitam absque loci designatione ab Adone signari, certo quis credat? Et vero, si Ado, ut contendunt, Dionysium Areopagitam a Dionysio Pariensi distinguere non voluit, ut quid in hujus, quam ad nonam Octobris diem suppeditat, annuntiatione Dionysii in martyrio socios, quos in Romano parvo seu Veteri nominibus suis distinctos non invenerit, Rusticum et Eleutherium distinxerit? Ut quid hosce non etiam in sua ad tertiam Octobris diem annuntiatione, si tam in hac, quam in illa de uno eodemque Dionysio loqui voluerit, commemoravit? Quid ad hanc respondere queant opinionis de uno Dionysio patrōni, haud satis perspicio. Dicentne forsitan ab Adone et Fastis Græcorum sacrī, quidquid ad III Octobris diem de Dionysio suppeditat, esse acceptum? Verum, cum Adoni Martyrologium Romanum parvum seu vetus citra omnem controvēsiā præluxerit, hujusque ad tertiam Octobris diem annuntiatione cum suppeditat ab Adone annuntiatione in ipsis etiam verbis fere congruat,

B quis hanc a sancto isto martyrologo aliunde acceptam facile sibi in animum inducat?

estenditur,
Ado,

196 Verum esto etiam, Ado e sacrī Græcorum Fastis annuntiationem illam accepit, dubitari equidem non potest, quin quam, ad nonam Octobris diem suppeditat, annuntiationem e Romano parvo seu veteri depromperit; ita autem si res habeat, ut quid, si cavere, ne Dionysium Areopagitan a Parisiensi distinguere videretur, voluerit, in posteriori isthac duos Dionysios in martyrio socios nominibus suis, contra ac MartYROLOGII Romani parvi auctor fecit, distinxit, nulla interim horum mentione facta in annuntiatione altera, quam ad tertiam Octobris diem suppeditat? Ut quid tam Dionysio, quem ad ix, quam Dionysio, quem ad iii Octobris diem memor, Areopagita titulum non adjunxit? Sane cum ratione nulla, ne alterum ab altero distinguere videretur, vel certius vel facilius cavere potuisse, Ado ita, ut facil, ni Dionysium Areopagitan a Parisiensi distinguere voluisse, processurus fuisse non videtur, elsi etiam, ut volunt, annuntiationem, quam ad tertiam Octobris diem suppeditat, e sacrī Græcorum Fastis accepisset.

C Atque ita ex omnibus de Adone modo dictis duo potissimum habemus; alterum est, scriptorem hunc agnoscisse, a Romani parvi seu Veteris auctore Dionysium Areopagitam et Parisiensem pro uno atque eodem Sancto non haberi; alterum vero, ab ipsomet eodem scriptore binos hosce Sanctos invicem distinguiri. Nec id tantum abs illo seculi noni MartYROLOGIO fit; verum etiam a duobus, qui tum pariter floruerunt, scriptoribus aliis, Erigena videlicet et Usuardo. Ac res quidem quantum ad priorem ejam supradictis haud difficulter potest colligi; quod autem ad posteriorem respectat, Dionysium tertia, iterumque nona Octobris die celebrat; quod sane, duos abs illo Dionysios, invicem diversos, Areopagitan unum, Parisiensem alterum, commemorari, argumento est.

opinionem
etiam de
duobus
Dionysios,
quod et de
Usuardo,

197 Dionysium quidem, quem tertia Octobris die celebrat, Areopagite, contra ac Ado facit, titulo non distinguunt; verum illi non de alio, quam de celeberrimo isthac Atheniensi antistite, sermonem esse, evidentissimum est tum ex ipso, in quo omnia Areopagitan sonant, suppe-

ditato per Martyrologum istum de Dionysio, quem celebrat, textu; tum quod hic ex Adone, a quo ad tertiam Octobris diem non alias Dionysius, quam Areopagita, citra omnem controvēsiā celebratur, certissime sit acceptus, ut nemo non fatebitur, qui e Sollerii nostri ad Usuardum Præfatione fontes, e quibus hic Martyrologus aquas suas derivavit, didicerit. Nec est, cur quis hinc modo arguat, ab Usardo dumtaxat Adonis exemplo Dionysium tertia iterumque nona Octobris die memorari, consecutarumque proinde ex hoc ejus facto non esse, ut Dionysium Areopagitan a Parisiensi distinctum, existimat, seu in opinionem, quae alterum ab altero distinguit, concesserit. Etsi enim ex Adone tam quæ ad tertiam, quam quæ ad nonam Octobris diem de Dionysio seu potius de duobus Dionysiis prodit, depromperit, id tamen sine prævio, quo sedulo, duplexne an unus dumtaxat esset statuendus Dionysius, discussit, examine non fecit. Quod quam verum sit, vel ex eo liquet, quod in Annuntiatione, qua Dionysium, Parisiensem antistitem ac martyrem, ad nonam Octobris diem celebrat, Rusticum et Eleutherium, Dionysii proxime memorati in martyrio socios, E debitis ac veris dignitatis sue, priorem scilicet presbyteri, posteriorem diaconi, titulus condecorat, Adonemque adeo, qui Rustico diaconi tandem Eleutherio contra presbyteri dignitatem perperam adscribit, recte correxerit.

198 Adhuc Usuardus in sua ad MartYROLOGIUM, a se contextum Caroloque Calco imperatori inscriptum, prefatione, Molani MartYROLOGIO præfixa, ita loquitur: Quass res... me ad hoc, eti indignum, compulit, quatenus Sanctorum

ut probatur,
dicendum, se-
culo vii me-
dio esse anti-
quorem, ra-
tus.

saeras atque anniversario recolendas festivitas ex quibusdam precedentium Patrum MartYROLOGIIS in quandam colligerem unitatem; recolbamque in ipsis eorumdem solennitatibus quam multos proprie negligenter excessus, quos etiam purgari tali cupiebam officio. Præterea et venerabilium, Hieronymi scilicet ac Bedæ, presbyterorum piis, quamvis succinctis, super hoc provocabar descriptis; quorum prior brevitatē studens, alter vero quam plures Kalendarum dies intactos relinquens, multa inveniuntur hujus Operis præterisse necessaria, quos tamen secutus, censui et Flori, memorabilis viri, latiora jam in eo ipso negotio sequi vestigia, præsertim in secundo ejusdem libro. Ibi enim multa, quæ in priori omisera, et corredit et addidit. At si quid præter quod ab illis accepi, in hoc tempore auctum vel mutatum est, sagaci a me indagine id perquisitum, agnoscit poterit. Cun itaque Usuardus, uti nos his verbis docet, summo studio ac diligentia MartYROLOGIUM suum contexuerit, nihilque in hoc, a precedentium Patrum, quæ sibi præludentia habuit, MartYROLOGIIS diversum, quod, sagaci in dagine præmissa, veritati consonum haud reperisset, notarit ac in altera præterea e duabus de Dionysio ad tertiam et nonam Octobris diem Adonis annuntiationibus mutationem seu correctiōnem supra jam relatam fecerit, enimvero, quin hasce sedulo examinarit, Dionysiumque Parisiensem una, Areopagitan allera memorari observarit, dubitandum non est. Jam vero, cum res ita habeat, easdemque nihilominus annuntiations duas in MartYROLOGIUM, a se contextum, intulerit, sane, quin ita Dionysium Areopagitan a Parisiensi distinguere voluerit, reque eliam

AUCTORE
C. B.

iam ipsa alterum ab altero distinctum ac recte proinde per Adonem distingui, judicari, dubitandum pariter non est. Atque ita jam præter Eriegenam duos adhuc seculi noni, ut Notherum, qui sub hujus dumtaxat finem Martyrologium suum continevit, præterea, martyrologos, Adonem videlicet et Ussardum, habemus; qui, cum post jam exortam de uno Dionysio opinionem floruerint, nec hanc tamem, sed oppositam de duobus Dionysis, ut dictum, fuerint amplexi, consecrarium est, ut hac, at non illam, pro vera atque antiqua haberint, imo et secundo octavo medio antiquiore, verisimilime existinparint.

μέσος, ισχύος, λευκός, ὑπωχρός, τὴν ἄντα ὑπό- Δ
τιους, τὰς ὥρρους ανεπαντάκους, πολίος τους ὅφελα-
μοὺς, ἐπισυνοίας ἀεὶ, ὅτα μεγάλα ἔχον, πολίος
κομπήτης, μερίστης βαθύνθεντος τὴν ὑπόντα, ἀραιός
τὴν ἔκφυσιν τοῦ γενετοῦ, ἡρέμα προγράστωρ, μακροδά-
κτυνος ταῖς χερσὶν· ἢ δὲ συνάξις αὐτῶν τελεῖται ἐν
τῇ ἀρχοτάτῃ μεγάλῃ ἐπιλογῇ: *Latine autem e Chiffletti interpretatione sic habet: Certamen sancti patris nostri, episcopi Athenarum, Dionysii Areopagitae, qui fuit unus ex viris illustribus Atheniensibus, opibus et sapientia conspicuis. Consuetudo vero erat Athenis, novem judices praesidere in Areopago, præstantiores aliis, capitalium causarum arbitri*, quorum unus fuit *arbitri* Dionysius. Verum, divino Paulo Apostolo concionante Athenis, ut erat subtili intelligentia, veritatem agnovit, et credidit in Christum Athenarumque ab illo creatus est episcopus, et a sapiente Hierotheo ineffabiliter eductus est mysteria; unde et solus in scriptis exponit ordinationes celestium exercituum, et omnis Hierarchiae atque ecclesiastice dispositionis formam explanat. Hic ab ethniciis comprehensus, flam- E
mis consumptus est totus, una cum ipso concrematis et aliis ejus libris, quos quidam aiunt in sola Romanorum bibliotheca superesse. Reperiuntur autem apud nos libri ejus decem.

§ XI. Alia rationum momenta, e
sacris potissimum Græcorum fa-
stis petita, quæ, et apud hosce
opinionem de duobus Dionysiis
antiquitus obtinuisse, common-
strant, in medium proferuntur.

*Apud anti-
quos etiam
Gracos opi-
nionem de
duobus Dio-
nysii vi-
guisse, e
Graci.*

Quae § proxime prægresso disserui, opinio
nem, quæ Dionysium Areopagitam a Dio-
nysio, Parisiensi antistite ac martyre, diversum
statuit, in ecclesia Latina. ante seculum octavum
medium viguisse, dumtaxat commonstrant, ea
hic modo, quæ eamdem opinionem in Graeca et
iam ecclesia antiquitus, ac proin verosimillime
jam inde etiam ab eodem, quo in Latina, tem-
pore invaluisse, ostendant, e sacris potissimum
Graecorum Fastis adducturus sum. Ac primo qui-
dem, quo id præstet, S. Dionysii Areopagita, quod
ad præsens institutum facit, quodque integrum e
Ms. Claromontani Parisiis collegii Synaxario
Chiffletius in sua de Dionysio Dissertatione
suppeditat, Elogium, ex parte etiam a Sirmondo
de duobus Dionysiis cap. 7 exhibitum, Graece
et Latine huc transcribo. Graece sequentibus hisce
verbis concipitur: Ἀλέησις τοῦ ἐν ἁγίᾳ πατρὸς ἡμῶν
ἐπισκόπου γενομένου Αὐθηναίου του Αρεοπαγίτου,
ὅς ἐγνωκεν εἰς τῶν ἀλέηνος ἐνδέξουν πλοῦτον καὶ σο-
φίαν περιβλέπτος. νόμος δὲ ἦν ἐν κιταις ἐνέα
κριτικούς ποιατεῖσθαινει παρὰ τὴν ἀρέων πάγον διασφέ-
ροντας τῶν λοιπῶν, τὰς φυκάς κηρύκωντας κρίσεις·
ὅν εἰς ὑπῆρχε καὶ Διονύσιος. Του δὲ Σείων Παύλου τοῦ
ἀποστόλου κηρύζαντος ἐν Αθήναις, ἄπορος τὴν σύνεσιν
ῶν, ἐπέγνω τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπίτευξεν εἰς Χριστὸν,
καὶ χειροτοίται παρὰ αὐτοῦ ἐπίσκοπος Αὐθηνῶν, καὶ
τὰ ἀπόρροτα μείται παρὰ τοῦ σοφοῦ ἱεράθεου· διὸ
καὶ μόνος ἢν γράμματα ἐπίτειν τῶν ἐπουρανίων ταχ-
μάτων τοὺς διασόδους, καὶ πάσῃς ἴεραρχίας καὶ ἐκκλη-
σιαστικᾶς ὑπάρχεσσον ἔστουντες τοὺς τύπους.

*quod hoc
Græcæ simul
et Latinæ*

200 Οὗτος ὁ πλοκαντοῦται ἐν πυρὶ συλληφθεὶς ὡς
εἰλλήκον, συγκατακεκτων αὐτῷ καὶ τῶν ἑπέρων αὐτοῦ συγ-
χραμμάτων· ἀ ταῦτα τινὲς ἐν μόνῃ τῇ τοῦ Ρωμαίου
ἀποκειθαντι βιβλισθέντες· σύρπονται δὲ περὶ την βι-
βλία αὐτοῦ δέκα. Καταλαβόντες τὰ ἔσπειραν ἐπὶ τῆς
βασιλείας Δομετιανοῦ, καὶ πολλὰ θύματα ἐπιδειχά-
μενος μετὰ τὸ ἀποτυμῆναι τὴν κεφαλὴν χεροῖν
ἴδιαν ὑποδέξαντος μέχρι δύο μιλίων ἔβασις, καὶ
οὐ πρότερον ἀπέδειπτον. Ἱστορίας πατηγή
ναι, ὑδάται Κατούλα, καὶ τάντης ταῖς χεροῖς τὸν
ιέρον Δημαρχόν πήσαντες επιστέψεται· τὸν αὐτῷ
δὲ Ρουστικότες καὶ Ελευθέριος τὴν κεφαλὴν ἀπετυμήθη-
σαν· ἦν δὲ κατὰ τὸν σωματικὸν τύπον τὸ μηρύγεος

201 Ad Occidentem vero profectus , regnante
Domitiano , et , multis patratia miraculis , ca-
pite cæsus cum esset , ipsum caput suis exci-
piens manibus ad duo usque milliaria progres-
sus est . Nec prius dimisit quam fideli mulieri ,
Catulae nuncupatae , obviam factus est , et sa-
cram hunc thesaurem , caput scilicet suum ejus
credidit manibus . Cum ipso vero Rusticus et
Eleutherius capite cæsi sunt . Erat autem , quod
ad formam corporis attinet , statura mediocri ,
gracilis , albus quidem , sed subpallidus , sub-
simus , contractis supercilii , oculis profundis ,
semper meditabundo similis , majusculis auribus ,
comatus et canus , barba modice promissa , sed
rara ; paulum ventricosus , digitis manuum
oblongis . Dies vero ejus sollemnis celebratur
in sanctissima magna basilica . *Ignis seu flam- F*
marum supplicium , quo Dionysius totus (in
*Oriente seu Athenis , ut appareat) fusse consum-
ptus in isthoc jam recitato elogio primum tradi-
tur , certe cum capit is amputatione , qua marty-
rium in Occidente consummase in eodem elogio
post narratur , quadrare non potest . Hinc Chiffle-
tius , id observans , scriptori , qui istud contexuit ,
interpretationem ; qua hunc suæ de uno Dionysio
opinioni , si non faventem , saltem non no-
centem , reddere est conatus , afflxit . Audi ,
qui proxime ante idem huc jam transcriptum
elogium loquatur . Ex illa , inquit , Graecorum
ignoratione (de Dionysio scilicet , Athenis Ro-
manum profecto , indeque in Gallias , ubi et
martyrium subierit , missò) ortam opinamur
conjecturam de Dionysio , apud Athens flammis
consumpto (ἀλογεντούται ἐν πυρὶ) quam ut suæ
de duabus Dionysiis sententiae faventem refert
Sirmundus ex codice Ms. cuiusdam Synaxarii
bibliothecæ Claromontanae , auctor tamen in-
constantiam redarguens , qui mox addit , Dio-
nysium , in Occidentem profectum , post multa
edita miracula , capite ibi cæsum esse . Nobis
vero , nec absque ratione magis placet posterior
eoque sanior Synaxarii sententia , si tamen illa
cum priore stare non potest . Quid enim vetat ,
quo minus Dionysius , Athenis comburi jussus ,
in*

A in accenso rogo illesus persisterit, indeque divinitus eruptus ad Occidentalem expeditionem consilia verterit?

Chiffletius *verbis hic data inter- pretatur,*

202 Chiffletius itaque elegii dicti auctorem, quo hic secum ipsem in concordiam adducatur, ita interpretatur, ut hisce suis verbis ὅντας τοῦτοι εἰ ποτὶ significatum dumtaxat voluerit, Dionysium fuisse comburi jussum, seu flammis damnatum, non autem etiam hisce fuisse consumptum; ut autem huic interpretationi sue qualemcumque confirmationem adjungat, aut certe mentem suam clarius exponat, ita insuper, postquam integrum, quod jam transcripti, elogium recitavit, mox ratiocinatur: Dubitari hic possit, num illa verba, οὗτος ὅντας τοῦτοι εἰ ποτὶ, accipienda sint de sententia capitis in Dionysium prolati; ut sit sensus; " Per sententiam totus comburi ius- sus est. " Belle enim id quadraret cum eo, quod mox subjicitur; Dionysium, in Occidentis partes profectum, ibi martyrum fecisse, caput praeclsum gestasse, etc., cum nempe et flammis Atheniensibus, ut plurimi alii martyres divinitus emersisset; quod duorum Dionysiorum assertoribus maxime obstaret. Sed etsi admittas, ut B volunt adversarii, Graeci levitate secum pugnare Synaxarii auctorem, dum et Dionysium Athenis combustum asserit, et postea tamen in Occidente concessisse, que sunt aperte contradictoria, nihil certe hic illi metunt, nullis fidei et sibimet adversantem scripturam pro se alle- gantes; ut oppido mirum sit, a viris industriis quæsitum ex hoc Synaxario sue opinioni auctoramentum. Agite igitur, vos fortium ingeniorum primi pilii, quibus ecclesiasticis nostrarum traditio ludibrium est, qui Parisiorum Areopagitam Hilduinianam fabulam Hilduinianam ha- resim nuncupare nihil veremini. Dicite, amabo, quo consilio, quave mente synaxarii hujus auctorem in causa vestra testem citare voluistis? An quia Dionysius Atheniensem Athenis cum suis scriptis igne consumptum affirmare vobis est? Si fecit, qua, queso, ratione mox admonet, hunc eundem, cum in Occidente transisset, cum Rustico et Eleutherio capite ce- sum, hoc ipsum caput manibus apprehensum, ad duo milliaria a supplici loco tandem gestasse, donec illud in Catulæ pie feminæ sinum deponebat?

C 203 Sic porro illum e rogo Atheniensi illæsum evasisse nos docuit, sive per αἴρασθαι sive alio divina Providentia miraculo, quod certe illi cum aliis permultis Christi martyribus constat fuisse commune. Hoc vero de Dionysio nostro adversarii pernegant, adeoque Synaxarii auctorem Graeci levitate veris fabulosa illigasse con- tendunt. Aut totum illius testimonium probate, aut totum rejicite. Absurdum est, eodem ex ore et oracula et fabellas excipi putare. Claromontanum itaque, quod laudat, Synaxarium seu potius jam productum ex hoc Dionysii elo- gium vel eo, quem assignat supraq[ue] etiam exposui, modo seu pacto esse interpretandum vel certe totum rejicendum, laudatus Chiffletius, quod aliquin unus idemque auctor pugnantia scripsisse, veraque falsis seu fabulosis immiscuisse foret dicendus, contendit. Verum quid si dictum elogium, non ab uno eodemque, sed a duabus auctoribus diversis, antiquiori uno, recentiori altero, fuerit contextum? Quid si pars elegii prior, quæ, Dionysium flammis fuisse totum consumptum, memorat atque ab initio ad-

hasce usque voces Ad occidentem vero profectus, excurrit, ab auctore, seculum octavum medium progresso, sola primum fuerit conscripta? Quid si ei deinde posterior, quæ, Dionysium in Occidente capite caesum, tradit, atque ab ipsis voci- bus ad finem usque procurrit, ab auctore recentiore, qui non nisi post seculum octavum medium floruerit, idcirco fuerit adjecta, quod ita hic priorem elegii partem, quam alte a se imbibitur de Dionysio, in Gallias profecto ibique martyrii palmam adepto, opinioni adversari, videbat, corrigere, aut saltem (neque enim forsitan, verane es- set, ac quid complectetur, examinari) auctio- rem, additis ita, quæ de Dionysio credebat, redde- re voluerit?

204 Sane cum, Operum duorum, quorum unum esse anti- de Cœlesti, alterum de Ecclesiastica Hierarchia quæ, vel S. Dionysius Areopagita scriperit, mentione fac- ta, alios ejus libros in sola Romanorum bibliotheca superesse, a quibusdam dicit, in priori elegii huc transcripti parte asseratur, scriptam hanc fuisse, oportet, ante seculum octavum, utpote quo Scholia, a S. Maximo, seculi septimi scriptore, non tantum in Cœlestem et Ecclesiastican Hier- archiam, sed et in Omnia, que Areopagita no- mine modo circumferuntur, Opera existentia E contexta, hæcque tum certe non tantum Romæ, sed et pluribus aliis locis fuerint reperta. Quod autem ad posteriorem elegii partem modo spe- ciat, cum ea, quæ de capite a Dionysio, cum id, subijam ampullatum, propriis manibus gestasset, in matrone, nomine Catullæ, sinum deposito, in posteriori illa parte narrantur, a Metaphraste, qui, quemadmodum apud omnes modo in confes- so est, seculo decimo floruit, litteris primum fue- rent mandata, fuisse isthanc ab auctore, qui non nisi post Metaphrastem floruerit, conscrip- tam, indubitum appareat certum. Atque ita simul, ab alio scriptore priorem, ab alio item posterio- rem elegii dati partem fuisse conscrip- tam, modo habemus; quam merito autem adstrui id queat, e jam nunc dicendis amplius elucescat. Etsi quidem ὅντας τοῦτο, igne absumptus est, ad idem signifi- candum, quod sacrificatus est seu ignis incendio, quod quis, comburi jussus, divina virtute evase- rit, excruciatus et, subinde usurpatum invenia- tur, tamen in dato elogio non usurpari vel ex eo liquet, quod in eo Dionysius una cùm contextis a se libris, quos certe tali modo sacrificatos seu immolatos significari, nemo dixerit, crematus fuisse tradatur.

205 Cum autem id ita sit, ac proin assignatam a Chiffletio interpretationem prior elegii pars neu- triquam patiatur, oportet sane, ut alium hæc, alium pars posterior, utpote Sanctum capitum amputatione in Occidente expirasse, tradens sic- que cum parte priori, quæ, eum Athenis seu in Oriente flamarum incendio fuisse absump- tum, memorat, et diametro pugnans, auctorem habuerit; qui, hac fortassis haud sat examina- ta, vel examinata quidem, sed non probata, posteriori a se contexta parte ob causarum, quas num. 203 assignavi, alteram Dionysii de quo hic, elogium auxerit. Jam vero, cum res ita ha- beat, supraq[ue] huc transcriptum Sancti elogium duos diversos, quorum alter ante seculum octa- vum floruit, Athenisque Dionysium occuluisse, scribit, auctores e jam dictis habuerit, consecra- riū fit, ut id haud prorsus, contra ac Chiffle- tius vellet, rejiciendum sit, utque contra, opinio- nem de Dionysio Areopagita, in Oriente seu

de Dionysio
in Oriente
seu Athenis
passo

Octobris Tomus IV.

98 Athenis,

AUCTORIA
C. R.

Athenis, non in Galliis seu Occidente passo, apud Græcos antiquos, qui ante scriptam elogii recitati posteriorum partem seu recentiorum hujus auctorem floruerint, riguisse, argumento sit haud prorsus invalido, quidquid contra etiam Chiffletius supra hoc transcriptis verbis arguat. Verum demus etiam tantisper, scriptorem fuisse reperatum, qui adeo parum sibi constiterit, ut unum eundemque Dionysium et in Oriente seu Athenis igne fuisse absumptum, et in Galliis seu Occidente martyrum gladio consumasse, aliaque haud sat cohærentia in Elogio supra hoc transcripto memoriarum prodiuerit, nec hinc consularium erit, ut ex hoc pro opinione de duobus Dionysiis, quæ horum alterum Athenis, alterum in Galliis martyris coronatum statuit, nihil possit conserui.

tradit, ex an-
tiquo

206 Age, rem accurate expendamus. Græci, de quo hic, elogii auctor, qualis qualis sit, in priori hujus parte fuisse Dionysium Areopagitanum Athenis seu in Oriente flammis totum absumptum, memoriarum prodiuit. Quid ergo? Idne forsan, nullo duce, Græca quapiam levitate e proprio suo genio in litteras miserit? Affras? Quia veri spe-

B cie, videamus. Flammarum incendio in Oriente seu Athenis, simulque capitatis amputatione in Occidente seu Parisiis unus idemque Dionysius Areopagita mori non potuit: cum autem hoc ultimo mortis genere in Occidente expirasse Sanctum, Elogii auctor in posteriori hujus parte ex anterioribus, quæ etiam, ut certe non negabis, fide digna ipse existimari, monumentis scriptoribus memorie prodat, quis eum, et si etiam pugnantia scripsisse detur, adeo simul amentem fuisse credit, ut Sanctum eundem in Oriente ignis supplicio occubuisse, sine vade, sine teste, sine ulla denique fundamento in priori ejusdem a se contexti elogii parte tradiderit? Subinde quidem, ut, qui oppositarum seu contradictiorum assertionum unam credit, alteram postea, relicta priori, admittat, evenire solet; ast simul, ut quis, ratione prorsus omni destitutus, id faciat, aut etiam assertionum contradictiorum unius potius, quam alteri adhæreat, vel numquam vel certe rarissime contingit; hoc autem cum ita habeat, factum esse quis credit, ut, qui duas assertiones oppositas contradictiores admitteret, litterisque etiam consignaret, rationibus

C quidem quantum ad unam, ac non item quantum ad alteram, ut id faceret, si nisus? Dicesne forsan, Elogii auctorem, quod, unum eundemque in Oriente ignis supplicio, simulque in Occidente capitatis amputatione vilam amittere haud posse, non observari, tam uno, quam altero mortis genere Dionysium esse martyrii coronam adeptum, scripsisse? Verum cui id, quæso vel utcumque credibile efficias?

monumento
traditione
acceptum es-
se, aportant,
probatur,

207 Cum itaque elogii, de quo hic, auctorem aliqua certe, ut Dionysium, quem capitatis amputatione in Occidente expirasse, ait, in Oriente simul flammarum incendio occubuisse, traderet, ratione fuisse impulsum, ea omnibus, quæ jam dicta sunt, necessarium apparet, quid, queso, aliud dicamus, quam postrem illud, quo Sanctum in Oriente obiisse, ait, supplicium vel e traditione, quæ apud Græcos antiquos viguerit, vel, quod malum, et litteraria, in quo hæc consignata esset, monumento abs illo fuisse acceptum? At vero, Græcos, cum Dionysium, relictis Athenis, Romanum concessisse, indeque in Gallias, ubi et martyrium subiisset, a Cle-

mente Papa missum fuisse,, ignorant, flammorum supplicio in Oriente seu Athenis illum fuisse consumptum, e conjectura dumtaxat scripsisse, Chiffletius contendit. Ita scilicet verbis, num. 201 recitatis, non obscure prodit. Verum quid tum? Cum equidem conjectura, e qua id Græci tum scripserint, omni dubio procul, ut Chiffletius negare non potest satisque ipsem innuit, cognitionem, qui eundem Dionysium capitatis amputatione in Occidente occubuisse, habuerint perspectum, praecesserit, consecutarum vel hinc fit, ut Græci, priusquam Dionysium, capite amputato, sanguinem pro Christo in Occidente fuisse, umquam scripserint, alio plane mortis genere in Oriente illum occubuisse, memoriarum prodiderint, ac proin, ut ante opinionem, Dionysium sed Athenis, fuso pro Christo sanguine, ad celos evolasse, statuit, apud Græcos obtinuisse sit punita.

208 Quo porro id propensius credam ac porrero credere unusquisque non immerito possit, etiam facit Basilianum Græcorum Menologium, sub seculi decimi, ut inter eruditos modo convenit finem contextum, in quo S. Dionysius Areopagita ad tertiam Octobris diem sequenti isthoc, quod hoc idcirco Latine saltem juerit transcripsisse, ornatur elogio: Magnus Dionysius in urbe Athenarum unus ex iis, qui gloria, divitiis et sapientia excellebant, in eo, quem Areopagum vocant, causarum iudex erat. Cum vero sanctus Apostolus Paulus, Athenas prefectus, Christum predicaret, ut erat acri ingenio, veritatem facile intellexit, et in Christum credit, Baptizatusque Athenarum episcopus ordinatur. multosque Græcorum (verti oportuerat ethnicorum) docuit, et ad Deum conversos baptizavit. Didicit etiam arcana Dei mysteria a sancto Hierotheo episcopo, et multis libros de celestibus virtutibus conscripsit. Delatus autem ad Athenarum prefectum ad idolatrias comprehenditur cum duobus discipulis; cumque multa tormenta subiissent, primus quidem ipse decollatur, qui suis manibus caput ad duo milliaria sustulit, nec prius depositus, quam Christianae feminae obviam factus illud ei tradidit. Postea et duo ejus discipuli capite obruncati sunt. En itaque aliud adhuc Græcorum monumentum sacrum, aut, si mavis, hujus auctori, hagiologus Græcus, qui, quemvis ex dictus non prius quam seculo decimo ac proin non nisi post opinionem de uno Dionysio, a Græcis etiam (ad num. 112 et seq.) passim receperant, floruerit, Athenis tamen Dionysium Areopagitanum martyrio, ut in supplicii, quo id subierit, genere cum Synaxarii supra dicti auctore non convenial, fuisse affectum, scribil aut certe non obscure indicat, sieque huic a Dionysio, Parisiensi antistite, utpote quem Parisiis subiisse martyrium, nemo non fateatur, apertissime distinguit.

209 Nec id tantum ex hoc jam transcripto, quo a Græco isto hagiologo Dionysius celebratur, elogio habemus; verum etiam, cum capitatis jam amputati gestationem aliaque nonsuilla, soli Dionysio, qui Parisiensium fuerit episcopus, attribui solita, Dionysio Areopagita adscribat,

E
ut etiam e
Basiliano, ut
pote cuius
auctor in elo-
gio hue tran-
scriptio,

A sribat, ei indubie scripta seu documenta, quæ hunc cum illo confunderent, præluxisse. Jam vero, cum res ita habeat, qua ratione factum, dicemus, ut Dionysios ambos, Parisiensem et Areopagitam, pariter non confuderit, seu hunc Athenis, quod perinde est ac si unum ab altero disertissime distinxisset, martyrium subiisse, indicarit? Anne forsitan, ambos quidem Dionysios, Parisiensem scilicet et Areopagitam, pro uno atque eodem Sancto a Martyrologe isto haberet, in loco lamen martyrii seu palestra, cum Parisios pro hac assignare debuisse, assignanda errari, asseverabis? Verum id, quod sane, nisi solide probetur, nemo admittat, qui, quæso, vel utcumque probatum des? Anne ex eo, quod nonnulla, quæ in solum Dionysium Parisiensem quadrant, commemoaret, sicque de sancto isthac antistite, Parisiensem, ut exactius loquar, prope Parisios martyrii palmam adepti, sermonem facere videatur? Verum nonnulla pariter, quæ, quemadmodum consideranti patebit, in solum Dionysium Areopagitam quadrant, memorie prodit. Ut itaque hagiologus iste, etsi etiam scripta, quæ ambos Dionysios confunderent, præ oculis habuerit, Areopagitæ tamen palestram Athenis collocari, huic que simul Sancto nostro nonnulla, quæ in solum Dionysium Parisiensem quadrant, adscripterit, ex eo factum apparebit, quod et prælucens sibi, quod partim et Dionysii Areopagite, partim et Dionysii Parisiensis gestis esset conflatum, elogium seu encomium fere totum descriperit, et palestram martyrii, quam nusquam in hoc inveniebat expressam, e monumento Graeco, quod Athenas pro ea assignabat, depropserit, antiquæ saltem et traditione, quæ apud Graecos adhuc vigebat ipsique erat perspecta, acceperit.

Dionysii palestram ex antiqui

210 Sane, cum, ut dictum, seculo demum decimo, quo scripta quamplerima, Dionysius Areopagitam cum Parisiensi confundentia, apud Graecos circumdata fuisse noscuntur, in vivis extiterit, nihil omnino impedit, quo minus, quale dixi, elogium seu encomium præ oculis habuisse credatur. Nec est etiam, cur palestram, quam Dionysii Areopagite martyrio assignat, et litterario quopiam Graecorum monumento antiquave apud hosce adhuc vigeante traditione discere non potuisse asservatur. Etsi enim nulla modo apud Graecos monumenta, que Dionysium Areopagitem Athenis passum tradunt, fortassis supersunt, consecrarium hinc non est, ut nullum prorsus scriptum hujusmodi jam inde etiam ab hagiologate superstes extiterit. Quod autem ad antiquam, et qua pariter martyrii, a Dionysio Areopagite tolerati, palestram discere potuerit, traditionem spectat, hæc quidem, opinione de uno Dionysio, Areopagita simul et Parisiensi antistite, in Occidente, non in Oriente Athenis passo, ubique temporis lapsu recepta, penitus hodie apud Graecos interiit; verum quid ni apud hosce scriptoris, qui Menologium Basilianicum conteuit, extate seu seculo x utcumque adhuc vigere potuerit? Nihil sane, quo, ut id haud factum, certo credam, occurrit. Ei itaque, quæ de martyrii, a Dionysio Areopagite tolerati, loco seu palestra memorie prodit, vel antiquam, quæ apud Graecos adhuc viguerit, traditionem, vel quodam horum monumentum litterarium suppeditasse, mihi vix non certum atque indubitatum apparet. Res enim nisi ita habeat, unde, quæso, quod de Dionysio Areopagita, Athenis passo, scribit, depropensi? Dicesne forsitan, e sacris Graecorum Fastis, quos, quod Dionysium Areopagitam ad

tertiam Octobris diem Athenis annuntiarent, de palestra, qua Sanctus pro fide certasset, non de loco, quo certaminis dumtaxat commemoratione ageretur, interpretatus sit?

211 Verum, præterquam quod Graecorum fasti, in quibus Dionysius Athenis, alio nullo, quo ibidem seu passus seu passionis causa commemorationem nactus significetur, indicio apposito; annuntietur hodie, quod sciā, haud inveniantur, haudquaque annuntiatione hujusmodi, qua cultusne dumtaxat Athenis, an passus etiam Dionysius tradiceretur dubium fuisset, Menologii Basiliani auctor, ut martyrii, a Dionysio tolerati, palestram Athenis signaret, commovendus fuisse videtur, quod, cum seculo decimo, quo demum, ut jam dictum, floruit, scripta seu monumenta non paucā, ac nominatim quidem Dionysiana a Methodio, Syncello et Metaphrase contecta Acta, in quibus Dionysius Areopagita in Galliis et fidem prædicasse et sanguinem pro hac fudisse disertissimè tradebatur, apud Graecos passim circumferrentur omniumque fere manibus tererentur, vix ac ne vix quidem, quin aliquod saltem hujusmodi seu scriptum seu monumentum legisset, dubitari queat, nec facile, ut alibi Dionysii palestram, quam in hoc notatam reperisset, consignaret, commissurus fuisse videatur. Jam vero cum res ita habeat, toleratique adeo a Dionysio martyrii palestram, quam Athenis locat, e sacris, quales dixi, Graecorum fastis haud acceperit, quid aliud superest, quam ut illam vel ex alio quopiam litterario Graecorum monumento, vel ex antiqua, quæ apud hosce adhuc viguerit, traditione depropensi credatur? Et quidem, cum tunc, opinione de Dionysio in Galliis passo, ab omnibus prope Graecis imbibita, traditioni contrariae seu Sanctum Athenis passum statuenti, utul fortassis utcumque adhuc apud nonnullos obtineret, derogatum haud parum esset, non ex hac, sed e monumento, litteris expresso, verosimillime, quod dixi, depropserit; id autem, cum seculi noni ac decimi Graeci, utpote opinionem, quæ Dionysium Areopagitam Parisiis passum eundemque proinde cum Dionysio Parisiensi statuit, tunc amplexi, Athenis utique Dionysii Areopagite palestram collocatur haud fuissent, ante seculi octavi finem excaravisse seu conscriptum indubie fuerit.

212 Quare, cum e monumento hujusmodi Dionysii Areopagite palestram, quam Athenis signat, Mrl. Basiliani auctor, ut etiam dictis liquet, acceperit, is certe aut, si mavis, supra hoc transcriptum, quo Dionysium Areopagitam celebrat, Elogium argumento sit, opinionem, quæ Dionysium Areopagitam Athenis passum diversumque proinde a Dionysio Parisiensi statuit, ante seculi octavi finem seu apud Graecos antiquos viguisse. Et vero hoc ita indubie habere, fas est etiam colligere e Tharasii, Constantinopolitani ab anno 784 ad annum usque 806 patriarchæ, supra adhuc ex Hilduinianis Areopagiticis memorato facto, quo is, cum sibi de Dionysio Areopagita, qui et Romam, relictis Athenis, concessisset, indeque in Gallias missus martyrium ibidem subiisset, relatum fuisset, sollicite, num haec veritatis essent consona, per legatos suos, seu Romam seu in Galliam missos, inquire jussit. Cum enim tunc, ut ex iis, quæ § v disserrui, apparet, Gallorum Commentarii, in quibus ista haud obscurè adstruebantur, cum Graecis essent communicati, utquid in horum veritatem, seu num Dionysius Areopagita in Gallias, substituto sibi Athenis

AUCTORE
C. B.

facto, nec
ex iis, que
verbis hie
recitatis

Athenis episcopo, concessisset, martyrioque ibi-
dem occubuisset, inquire Tharasius jussit? Non
aliam, inquies, certe ob causam, quam quod de-
re dubius adhuc atque anceps haeret. Belle enim
vero; ast utquid dubius adhuc atque anceps de re
haeret? Utquid in hanc, cum laudatos Gallorum
Commentarios, Dionysium Areopagitam in Gallis
passum, diserte adstruentes, ad manum habetur,
verosimiliter etiam legisset, per legatos suos,
seu Romanum, ut dictum, seu in Gallias missos, sol-
licito, quo videlicet, quid credendum foret, explo-
raret, inquire jussit?

213 Id enimvero ni tum adhuc opinionem, quæ
Dionysium Areopagitam Athenis passum atque a
Parisiensi diversum statuit, apud Graecos vigere
aut certe haud dudum ante viguisse, habuisse
compertum, nec facturus, nec etiam, num Gallo-
rum cum Graecis communicati Commentarii, qui
Dionysium Areopagitam Parisiis passum cum
demeque cum Dionysio Parisiensi exactissime haud
obscure adstruebant, veritati essent consoni, dubi-
taturus fuisse videtur. Quod cum ita habeat, op-
pinione enimvero, quæ Dionysium Areopagitam

B Athenis passum atque a Dionysio Parisiensi di-
versum statuit, ante seculi octavi finem apud
Graecos adhuc obtinuisse, memoratum S. Tha-
rasii, patriarchæ Constantinopolitani, factum
argumento etiam est haud proprors invalido. At
vero erit fortassis, qui nobis hic iterum (de
Menœis enim, similibus Graecorum, utpote
sublestis nimirum fidei ac recentioris xvi, mo-
numentis quemquam etiam disceptaturum, haud
reor) objiciat Baronium, in Annalibus Ecclesiasti-
cis ad annum 109, num. 45 ita primum ra-
tiocinante: Ne quis putet, ea tum primum
Acta Dionysii Areopagita a citatis auctoribus
(Methodio scilicet, Syncello et Metaphraste)
fuisse inventa atque conscripta; accipiat, quid,
scribens ad eundem imp. Ludovicum Hildiu-
num (adi hujus ad principem illum apud Surium
Rescriptum num. 10) de antiquorum Graecorum
monumentis his verbis testatus sit: « Usque ho-
die Graecorum majores, et Athenarum incolæ
perhibent, historiarum scriptis et successionum
traditionibus docti, in eadem civitate Diony-
siūm tunc temporis primum fuisse episcopum,
» quando Timotheus, Pauli æque discipulus,

C «Ephesiorum rexit ecclesiam; ipsumque, sub-
rogato sibi episcope, Romam adiisse, et
ut compererunt, apud Gallorum gentem glo-
rioso martyrio consummatum fuisse; ac tum,
nonnullis adhuc, quibusjam nunc discussum Tha-
rasii, patriarchæ Constantinopolitani, factum ex-
ponitur, Hilduni verbis transcriptis, hoc modo
prosequentem: Certe quidem, etsi nulla umquam
de Graecorum mutua consensione et ex suis scriptis
attestatione suppetenter testimonia, suum ipsorum
silentium loco mille testium foret.

214 Etenim mente recolentes, quam ipsi fuerint
semper rerum suarum tenacissimi custodes ac vin-
dices, hocque illis insitum esse a natura; quippe
qui de Homeri patria inter se adeo con-
certarint; haud putamus fuisse adeo liberales,
ut tantum virum, sapientium sapientissimum,
Athenarum reliquias, Pauli insignem discipu-
lum, primum ipsorum episcopum, tam facile
donarint Gallis, ut ipsis sibi eum vendicantibus,
penitus tacuerint ac veluti jurato silentio,
nullus umquam ausus fuerit vel leviter contra-
dicere. Nam si levissima aliqua probatione vel
ex Athenarum ecclesiæ monumentis vel incerta

aliqua et dubia traditione, aut relatione unde-
cumque accepta, his de Dionysio æmuli Latini-
orum glorie adversari potuissent, haud sibi
eos temperasse putandum est, ut non sibi ven-
dicarint sua. Sed quid in re probe testata ac
plane perspecta nimis calumniose agere visi es-
sent; tantum abest, ut reclamantes contradixerint;
ut potius omnes, qui de ea re egerunt,
calculum suas sententiae mutuo consensione spon-
te contulerint. Ita hactenus eruditissimus Anna-
lium ecclesiasticorum parens, duo hic potissimum,
alterum quidem ex Hilduni verbis, alterum vero
e proprio genio, contendens. Primum est, S.
Dionysii Acta, quæ Methodium, Syncellum et
Metaphrastem habent auctores, ex antiquis Grae-
corum monumentis esse accepta; secundum vero,
nihil omnino Graecis, quo, Gallis Dionysium Areo-
pagitam, veluti gentis sue apostolum, sibi vindic-
cantibus, reclamare potuissent, suspectissimum.

215 Verum duo isthac, a Baronio asserta, quæ,
si vera forent, opinionem, quæ Dionysium Areo-
pagitam Athenis passum, atque a Dionysio Parisi-
ensi diversum statuit, apud Graecos antiquos
haud viguisse, argumento essent, confutare ac
penitus convellere haud oppido difficile est. Ut id
adeo effectum dem, ab eo, quod ultimo loco a
Baronio recitatis verbis proponitur, duco initium.

Ac primo quidem, qui ex eo, quod Gallis, Diony-
siūm Areopagitam genti sue Evangelium an-
nuntiassæ, assentibus, Graeci haud contradicerint,
contendere id, quod dixi, Baronius, vir
alioquin certo doctissimus, potuerit, haud sat
perspicio. Quid enim? Anne Galli, cum Diony-
siūm, qui Parisiensibus Evangelii lucem attulit,
Areopagitam appellare sub seculum VIII medium
ceperit, ita hunc vendicaverunt sibi, ut Graecis
plane abstulerint? Si fecissent, fuisse sane, cur
reclamassent Graeci, nec dubito, quin re etiam
ipsa reclamaturi fuisse. Verum, etsi quidem
Galli, Dionysium Areopagitam in Gallias, re-
licta Gracia, venisse, Parisiensiumque creatum
antistitem genti sue sanctissima salutis ac fidei
dogmata tradidisse, tum assurerint, eum tamen
natione extilisse Graecum Atheniensiumque fuisse
primum episcopum, minime negarunt, Graecisque
adeo nequitur ademere. Ut quid ergo hi il-
lis contradicissent, productisque in lucem, quibus
Dionysium e Graecia nunquam excessisse, F
probassent, monumentis reclamassent? Civitatem
ne forsitan, cui natulum Homeri decus civitatis
Graecie reliqua adscripsissent, idcirco hisce, quod
celeberrimum illum poëtarum principem apud
se aliquando fuisse moratum, poëticarumque sua-
rum lucubrationum parlem condidisse, affirmas-
sent, contradicturam reclamaturamque fuisse,
Baronius existimari? Id enimvero ut autumen,
singularis prorsus viri inadequaque eruditus in-
dustria atque acumen non permittit; cum autem id ita
habeat, qui Graecos Gallis memoratam ob causam
contradictores fuisse, in animum inducerit, litte-
risque etiam commendari, sane mirari subit.

216 At vero, inquies fortassis, facturos id fuisse
Graecos, existimavit Baronius, quod Dionysium in
Gallis martyrium subiisse, seu caelo natum esse,
Galli assererent. Quid ergo? Hincne Gallis, suæ
interim gentis conversionem situmque in hac de-
cuss Graeco homini adscriptibentibus, contradicto-
re fuisse Graecos, merito existimari potuerit? Id
equidem mihi haud appetat. Et vero tantum ab-
est, ut Gallis, quod Dionysium Areopagitam
subiisse in Gallis martyrium, assererent, contra-
dicti

Baronius,
seu de Grae-
cis qui Gal-
lis, Diony-
siūm Areo-
pagitam,

A dicturi fuerint, ut contra iisdem Gallis, cum abs hisce supra jam sepius memoratos, qui Dionysium Areopagitam in Gallias venisse, eumdemque cum Dionysio Parisiensi esse, adstruebant, Commentarios seu fictitia ac fabulosa Dionysianna Acta accepissent, multo facilius, quam par esset, assensisse e supra dictis videantur. Nec ita illos animo fuisse comparatos, miror. Etenim Graeco homini celeberrimas Gallorum gentis ad fidem conversionem ab ipsomet Gallis in iis adscribi, cernebant; quod cum non possent non sibi ducere perhonorificum, fieri sane proum fuit, ut Gallis per facile, re etiam fere non examinata, assentirent, parique etiam modo, quæcumque in Commentariis, per illos secum communicatis, de Dionysio Areopagita tradi intelligebant, adoptarent. Ex observato itaque, cum Galli Dionysium Areopagitam, veluti gentis sue apostolum, sub seculum VIII medium sibi vindicare, per Graecos silentio, nullam omnino abs hisce, qua Galli ea in re contradixissent, probationem seu ea ecclesiæ Atheniensis monumentis, seu ex incerta quapam dubia traditione seu denique ex undecunque accepta relatione afferri potuisse, Baronius perperam contendit.

non contradicunt, seu de monumentis antiquis,

217 Nulla quidem seu scripta seu monumenta, quibus, quod Galli de Dionysio Areopagita, asseverabant Græcis persuasum volebant, convellerent, in medium tum protulere; verum, cum id facere neutiquam sane, uti e jam dictis haud difficuler statues, ipsorum interessel, monumenta seu scripta hujusmodi nulla, quæ Gallis opponere potuerint, penes ipsos existisset, haud facile crediderim. Ac merito quidem ita animo comparatum me esse, satis superque, quæ supra disserui, ostendunt. Verum, sciscitabere, quid tandem ea his omnibus conficies? Effere etiam, quod hoc potissimum spectat, allata a Baronio de supra memorato Græcorum silentio non posse, quo minus, quod supra de opinione Dionysium Areopagitam a Dionysio Parisiensi distinguente, quæ apud Græcos antiquos viguerit, asserui, firmum ac inconcussum consistat: anne autem iis, quæ ex Hilduini verbis idem Baronius primo arguit, pariter non convellatur, nunc dispiciendum. Quo id ordinate magis, modoque, quo ad lectoris captum fieri potest, accommodatiori præstet, Hilduini verba, quibus, quæ ex scriptor contendit, superstruit, iterum hic in antecessum transcribo. Usque hodie, inquit in suo ad Ludovicum Pium imperatorem Rescripto num. 10 Hilduinus, Græcorum majores et Athenarum incole perhibent, historiarum scriptis et successionum traditionibus docti, in eadem civitate Dionysium tum temporis primum fuisse episcopum, quando Timotheus, Pauli æque discipulus, Ephesiorum rexit ecclesiam; ipsumque, subrogato sibi episcopo, Roman adisse, et, ut compererunt, apud Gallorum gentem glorioso martyrio consummatum fuisse; ex hisce autem, Sandioniana, quæ Methodius, Syncellus et Metaphrasites conterunt, Acta e Græcorum monumentis antiquis esse accepta, Baronius loco supra assignato contendit.

e quibus Dionysii Romanum Athenarum discussus ab Atheniensibus

218 Verum nec hic, ut mihi equidem appareat, ei assentiendum. Quid enim? Dionysium Areopagitam, ait, tum temporis, cum Timotheus, Pauli apostoli æque ac ille discipulus, Ephesiorum ecclesiam moderatus est, Atheniensium ecclesiæ præfuisse episcopum, ex antiquis monumentis juxta ac traditione ab Atheniensibus perhiberi,

Hilduinus recitat verbis asseverat. Ita habet, et re etiam vera, quod ab Atheniensibus perhiberi affirmat, abs hisce, credo, fuisse perhibitum, nec est, cur id, quod ab iisdem perhiberi ait, revoetur in dubium. Verum quid tum? Idemque etiam de Dionysii Romam, relictis Athenis, discussu dicendum? Hunene etiam ea antiquis Græcorum Historiis simulque traditione ab Atheniensibus perhiberi, Hilduinus affirmit? Sane, si proxime recitata verba secundum se dumtaxat considerentur, esse etiam videtur, cur id nonnemini cideri queat. Verum, cum Hilduinus ubique exacte ac secundum emendata constructionis leges haud loquatur, simulque, quod de Dionysii martyrio, in Gallis tolerato, ab Atheniensibus perhiberi affirmit, abs hisce ex antiquis Græcorum historiis traditioneque haustum non fuisse, non obscure insinuet, id pariter illum de Dionysii Romam, relictis Athenis, discussu insinuatum non voluisse, verosimilimum nihil appareat; ut etiam si, Hilduinum nihil, quin veritati exacte consonet, scripsisse, tantisper darem, consequentiam hinc nondum fieret, ut, quod de Dionysii Romam, relictis Athenis, suscepto itinere ab Atheniensibus perhiberi ait, abs hisce id haustum e monumentis antiquis fuisse propterea haud debeat.

219 Verum demus etiam, Hilduinum, quod de Dionysii itinere Romano, ab Atheniensibus perhibito, asseverat, haustum ab hisce e monumentis antiquis juxta ac traditione fuisse, existimasse at porro significatum voluisse; nec hinc, ut opinionem, quæ Dionysium Areopagitam in Gallias non venisse, diversumque a Dionysio Parisensi statut, apud antiquos Græcos non obtinuisse, conficias, quidquam elicies. Age enim, ab Atheniensibus, quod jam dictum, de Dionysii Romam, relictis Athenis, discussu perhiberi, disertissimis etiam verbis Hilduinus asseverat. Scriptor isthic, utul malæ, quemadmodum supra docui, in monumentis scriptoribusque citandis fidei non sit, tanto tamen in pretio habendus non est, ut timeri non debeat, ne a veritate uspiam seu per errorem seu per falsam ad se delatam famam deflexerit. Quid si ergo Historiarum scripta et successionum traditiones, et quibus Græcorum majores Athenarum incole eodem tempore, quo Timotheus Ephesiorum ecclesiam moderabatur, Atheniensis præfuisse Dionysium Areopagitam, perhibebant, F ad hujus etiam, subrogato sibi Athenis episcopo, Roman discussum per errorem retulerit? Sane ea in re Hilduinum, si vere, quod mox dictum, significatum voluerit, hallucinatum fuisse, vel ex eo verosimilimum appareat, quod, cum hodie scriptum Græcum, Hilduini ætate antiquius, in quo Dionysius Areopagita Romam, relictis Athenis, migrasse memoretur, nullum uspiam inveniatur, nullum pariter, in quo id fuerit traditum, Hilduini ætate fuisse inventum videatur, maxime cum nullum nominatum citet hic scriptor, qui tam monumenta omnia seu scripta, quæ opinioni de uno Dionysio, quam tuebatur, utcumque suffragari possent, diligentissime conquisiuit, inventaque distincte utplurimum in suo ad Ludovicum Pium imperatorem Rescripto commemoravit, ac proin, si scriptum monumentumve hujusmodi etate sua uspiam fuisse inventum, id ipse verosimiliter cogniturus, cognitumque silentio in eodem mox dicto Rescripto præteriturus fuisse non videtur.

220 Adhæc cum ante seculum VIII medium ac proin ante Hilduini etatem opinio, quæ Dionysium Areopagitam a Parisiensi distinguit Athenisque

AUCTORE
C. B.
imonec apud
Athenienses
monumenta
hujusmodi
extitisse, ex
Aristidis,

nisque passum nec in Occidentem profectum, stau-
tuit, apud Graecos viguerit, litterisque etiam, uti
e supra dictis liquet, fuerit commendata, id ulti-
que, opinionem oppositam seu quæ ad hanc stabi-
liendam conducerent, tunc quoque litterarum mo-
numentis consignata non fuisse, arguento etiam
est. Accedit, monumenta hujusmodi, si quæpiam
tum fuisse inventa, penes Athenienses, utpote
qui ex illis, quod ait Hilduinus, perhibuerint,
existere debuisse, simulque in honore ac pretio
ab iisdem haberi. Verum monumentum scriptum
ve ullum, quod Dionysius Areopagita cum Pa-
risiensi eundem faceret, Romam, substituto
sibi Athenis episcopo, migrasse, assereret, penes
Athenienses tum exsistisse nedum in honore ac
pretio abs illis habitum fuisse, parum verosimile
apparet. Ea sedet sententia, quod, quemadmo-
dum in S. Dionysii Areopagita elogio Martyrolo-
gii Romani parvi auctor hodie testatur, apud
eosdem Athenienses maximo in honore ac pretio
Aristidis Opus, de Christiana religione contextum,
habitum tum fuerit; in hoc autem, Dionysius
Areopagita Athenis sub Adriano imperato-
re martyrum subiisse, traditum fuisse videa-
tur. Athenis, ait antiquus ille martyrologus, Diony-
sius Areopagita, sub Adriano diversi tormentis
passi, ut Aristides testis est in Opero, quod de Chri-
stiana religione compositus.

qui, ut ap-
pareat, Dio-
nysii pal-
estram Athe-
nis consigna-
vit,

221 Negabisne fortassis, ex hisce Romani par-
vi verbis consecularium esse, ut Dionysii marty-
rium Athenis ab Aristide in Opero laudato fuerit
consignatum? Verum, etsi quidem recitata verba,
ut id ibidem ab Aristide sit factum, necessa-
rio, si secundum se nude ac simpliciter consideren-
tur, haud exigant, sunt tamen nonnulla, quæ
martyrologum istum Dionysii Areopagita pale-
stram, quam Athenis locari videtur, ex Aristide
seu ex hujus, quod laudat, Opero hausisse, suadent.
Ac primo quidem a Romani parvi auctore
Dionysii palestram per proxime huc transcripta
verba Athenis consignari, ex iis, quæ supra pro
opinione de duobus Dionysii stabilenda ex
eodem auctore disserui, haud prorsus, ut appa-
ret, inepte statuerat; quod autem ad Aristidem,
e quo, quam assignat, Dionysii Areopagita pale-
stram didicerit, jam spectat, cum Dionysius
C diversis tormentis affectum fuisse, assereret,
proqua hac assertione sua Aristidem testem ap-
pellet, fuerit verosimillime abs hoc illa omnia
commemorata; hinc autem fit, ut locum quoque,
quo hæc Sanctus passus fuerit, commemoratum
abs illo fuisse, verosimillimum etiam appearat.
Verum quem? Parisiense, an Athenas? Cum
Atheniensis philosophus, ut S. Hieronymus cap.
20 de Scriptt. Eccl. testatur, Aristides extiterit,
Athenisque etiam commoratus fuerit, ac proin-
si Parisiis Dionysius Areopagita passus fuisse,
tormenta omnia, quæ hic subiit, haud cognitus-
rus, ac proin nec singillatim, uti ex dictis verosi-
militer fecit, commemoraturus fuisse videatur,
Dionysii martyrium et Athenis evenisse et ibidem
ab Aristide consignatum fuisse, existimo. Jam
vero, cum id ita habeat, Romanique parvi auctor
pro diversis tormentis, quibus Dionysium affec-
tum memorat, Aristidem testem faciat, ex hoc
verosimillime locum etiam, quo Sanctum passum
notat, dicterit.

quique, con-
tra ac Me-
nardus ar-
guit, a Ro-
mani parvi
auctore

222 At vero Menardus, de Uuardo, qui Ari-
stidem in hodierno Sancti nostri elogio pariter
cit, in sua de uno Dionysio, Areopagita simul
et Parisiensi antistite, Diatriba faciens sermo-
nem, auctoris hujusmodi citationem sibi valde

spectatam esse, pag. 113 affirmat, quia scilicet D
ut subjungit, eum pro Dionysio Areopagita Grae-
corum seu antiquorum seu recentiorum citavit
nemo, non Eusebius, qui lib. 3 Hist. Eccl. cap. 4
de Areopagite agit; non Dionysius Corinthiorum
episcopus, qui de eo agens in epistola ad Athenienses, dicit, eum fuisse episcopum Athenarum,
ut videre licet apud Eusebium lib. 4 Hist. Eccl.
c. 7; non Metaphrastes..., non Methodius, non
Syncellus, non Nicephorus, non Suidas, qui de
Dionysio agunt, non ecclesia Graeca in suis Me-
næs, et alius libris liturgicis non Menologia
Constantinopolitanum et Sirletianum, non Maximus
Cytherensis episcopus in Vita S. Dionysii;
quem si habuissent, et in eo S. Dionysium Atheni-
cæsum fuisse legissent, eum haud dubie se-
cuti fuissent. Ita ille; verum cum Romani parvi
auctor fidem integrum, ut Sollerius noster in sua
ad Usuardum Praefatione loco non uno ostendit,
mereatur, auctoribusque adeo, veluti ab iis
tradita, quæ re vera non tradunt, adscribere cen-
sundis haud sit, ab Aristide in Opero, de religio-
ne Christiana contexto, de Dionysio Areopagita
fuisse revera, quæ martyrologus ille ait, litteris
mandata, pro certo atque indubitate debet ha-
beri.

*recte citatur,
Opere,*

223 Nec refert, Aristidem a Græcorum seu an-
tiquorum seu recentiorum nemine pro Dionysio
Areopagita cilari; duorum enim Græcorum, reli-
quæ antiquorum, quos id non fecisse, Menardus
aīl, alter seu Dionysius, Corinthiorum episcopus,
Aristidi fuit æqualis, nec minus, quam ille, quæ
ad Dionysium Areopagitam spectarent, habebat
perspecta, ut, quod suis de hoc dictis fidem face-
ret, citare illum necesse haud habuerit; alter Eu-
sebius videlicet, pro Dionysio Areopagita, non Ari-
stidem, sed solum Dionysium, Corinthiorum episcopum,
cilavit, quod hic illo esset illustrior,
aliumque præterea cilare ad institutum suum
haud necessarium arbitraretur. Quod autem ad
reliquias, Methodium videlicet, Syncellum, Nic-
ephorum, Suidam, Maximum, Cytherensem epis-
corum, Menologiorumque ac Menæorum Græ-
corum auctores, qui pariter, cum de Dionysio
Areopagita agunt, Aristidem pro eo nuspam ci-
tare a Menardo dicuntur, jam spectral, hi omnes
secundo octavo medio recentiores sunt, laudatum
que de Christiana religione Opus, in quo Diony-
F sium Areopagitam tormentis diversis, pro Christo
toleratis, martyrium consummasse, Aristides me-
moriam prodidit, illorum ætate adhuc exsistisse,
incertum est admodum. Ado quidem, qui certe
etiam post seculum octavum medium, imo et post
Methodium et Syncellum, floruit, et præfato
Aristidis Opero hunc loquitur in modum: Hoc
Opus apud Athenienses summo genere colitur,
et inter antiquorum monumenta clarissimum te-
netur, ut peritiores Græcorum affirmant; hisce
autem e verbis, Adonis adhuc ætate ac proin
post Methodium et Syncellum memoratum
Aristidis Opus exstisset, idque a binis hisce
scriptoribus pro Dionysio Areopagita, de quo
agunt, laudari potuisse, non nemo fortassis con-
tendet.

224 Sane cum Ado præsenti tempore omnia,
quæ in textu recitato adhibet, verba effera, de
re, quæ tum adhuc, cum ista scribebat, exis-
tret, loqui videtur; verum sanctus iste Martyro-
logus, ita de Aristidis Opero loquitur, non quod
id aut vidisset ipse, aut ab aliis ætatis sue viris
fuisse conspectum proindeque adhuc eastare nos-
set, sed quod aliorum, qui ita ante ipsum de Opero
illo

A illo fuerant locuti, fidem ac ipsas fere loquendi formulas fuerit secutus, ne quis autem id a me gratis dictum puteat, Martyrologium Romanum parvum, a Rosweydo nostro editum, quod ab Ado-
ne ad Martyrologium suum contexendum adhibi-
bitum fuisse, extra omnem controversiam modo
est positum, de Operis, quod Aristides de religione
Christianae compositus, ita loquitur: Hoc Opus
apud Athenienses inter antiquorum memorias cla-
rissimum tenet; quam loquendi formulam et
secundum ipsa fere, quibus concipitur, verba, et
secundum id, quod hisce significatur, in Marty-
rologium suum ab Adone fuisse illatam, nemo non
fatebitur, qui Adoni, quod, ut jam dixi, certum
est, præluxisse Martyrologium Romanum par-
vum, haberuit perspectum. Ado quidem post sua
in Operis, ab Aristide compositi, laudem pro-
nuntiata mox addit: Ut periores Graecorum
affirment; verum per hosce, non homines, qui sua
ætate floruerunt, sed qui operis ab Aristide con-
texti lib. 4 Hist. Eccl. cap. 3 meminit, Eusebium,
aliasque fortassis adhuc scriptores Graecos intel-
ligit, qui ante ipsum, et quidem etiam diu, flo-
ruerant, dictumque Aristidis Opus cum laude
commemorarant. Quidquid itaque Menardus ar-
guat, Aristidem in Operi, quod de Christiana re-
ligione scripsit, nonnulla de Dionysio Areopagita
litteris mandasse, recteque adeo a Romani parvi
auctore pro eodem Dionysio citari, admittendum
apparet; cum autem antiquus ille et inter Sanctos
ad diem xxxi Augusti, quo colitur, Operi no-
stro jam insertus auctor, Dionysium Athenis pas-
sum, eaque proinde, que hunc a Dionysio Par-
siensi distinguunt, memorie etiam, ut docui, in
laudato Operi prodiderit, hocque in honore apud
Athenienses fuerit, haud pariter apud hosce mo-
numenta, in quibus memorie, aut contrarium aut
Dionysium, relicta Athenis, Romanum concessisse,
fuerit proditum, exstissee, nedum in honore
fuisse, appareat; ut, quocunque modo res acci-
piatur, opinionem de duobus Dionysiis apud anti-
quos Graecos non vixisse, neitiquam ex iis,
que de monumentis illis Baronius ex Hilduino
arguit, possit inferri.

§ XII. Opinionem de duobus Dio-
nysiis antiquitus tum apud Grae-
cos, tum apud Latinos obtinuisse,
aliis adhuc argumentis pro-
batur.

*Episcopo-
rum, qui a
una sede
ad aliam
transierunt
hoc memora-
tus Canto-
gut.*

Sirmondis Dissertationis sue de duobus Dionysii cap. 5, translationes episcoporum, sedium
que mutationes ex Veteri Ecclesiae disciplina in
usu non fuisse, imo contra interdicto latè sacerdoti-
que repetitive fuisse prohibitas, prefatus, ita
deinde prosequitur: Apud Latinos quidem adeo
religiosi quondam id (ut scilicet episcopi ab una
sede ad aliam non transferrentur) observatum est, ut annis prope nongentis inviolata lex steterit,
ac Formoso Papæ criminis datum sit, quod, posthabito episcopatu Portuensi, quo antea fungebatur,
ad Romani apicem novo exemplo concendisset;
cum ante illum, quotquot Roma sederant Pon-
tifices, ex presbyteris et diaconibus electos,
nullum ex episcopis adscitum fuisse constaret.
Apud Graecos vero et Orientales non eadem re-

ligio et constantia fuit. Translationes enim hu-
jusmodi, etsi rarius, subinde tamen usurparunt.
Quas ut defendenter, qui usurpabant (nec enim
dearent, qui reclamarent) superiorum tempo-
rum exempla congregabant cum responsis Pontifi-
cium, qui licere docuerunt, si quando neces-
sitatis aut utilitas magna postularet. Itaque cum
Proclus e Cyzicena sede ad Constantinopolitanam
migrasset, prolati sunt in medium, quod apud
Socratem lib. vii cap. xxxv videre est, Ale-
xander ab urbe quadam Cappadocum ad Hiero-
solymitanam, Perigenes a Patrensi ad Corinthia-
cam, Gregorius a Sasimis Nazianzum, Meletius
a Sebaste Antiochiam, Dositheus a Seleucia
Tarsum, Reverentius ab Arcis Phoenicie Tyrum,
Joannes a Gordo Lydia Proconesum, Palladius
ab Helenopoli Asponam, Alexander ab
Helenopoli rursus ad Adrianos, Theosebius ab
Apamea Asia Eudoxiopolim, Polycarpus a Se-
xantapristis Mysiae Nicopolim Thracie, Hiero-
philus a Trapezopoli Phrygia Plotinopolim, Opti-
mus ab Agdama Phrygia Antiochiam Pisidiæ,
et Silvanus a Philippopoli Thracie Troadem E
translati.

226 Quos eosdem Formosi causam tractans in quo Areo-
pagita non
comparet,
Parisios hunc
numquam
transiisse,
argumento
est:
recteque ad eoem Dionysius Areopagita non compareat, nec illis
Sanctum hunc nostrum Auxilius, quod tam
Formosi, quam tuebatur, causam haud parum
juvisset, adjecerit, argumento enimvero id est,
ne apud Graecos, nec apud Latinos scriptores
antiquos factam Dionysii Areopagite (eam enim
alioquin vel Socrates vel saltem Auxilius com-
memorasset) a sede Atheniensi ad Parisiensem
translationem seu notam seu litteris fuisse man-
datam, ac proin nec opinionem, que Dionysium
Areopagitam Parisiis passum statuit, sed contra-
rianam, que martyri illius palestram Athenis
consignat, tam apud Latinos, quam apud Graecos
antiquos vixisse. Milletus, episcopos omnes,
qui ab una sede ad aliam transiissent, in producto
e Socrate per Sirmundum horum Catalogo, a quo F
hic argumenti sui vim repetit præcipuum, non
recenseri, obseruavit, hincque potissimum, quod
ex eodem Catalogo pro opinione de duobus Diony-
siis a Sirmondo formatur, argumentum nihil
omnino evincere, contendit. Verum audi, qui id
circo illum in sua Milletianæ ad Sirmondi de
duabus Dionysiis Dissertationem Responsionis
Discussione cap. 12 Launoyus excipiat. Cum, in-
quit, vidit, Milletus nimurum, Socratem, ex quo
Sirmondis acute disputat, non omnes recensuisse
episcopos, qui ab una sede in aliam migraver-
ant, continuo veterum omnes annales et historias
revolvit, et ex iis, quinam alii et antistites ab
una sede transierant in aliam; imo qui et diversas
ob predicationem Euangeli peregrinationes suscep-
terunt, eos ex nomine designat. Sed in tanta mi-
grantium seu peregrinantium episcoporum recen-
sione nullus Areopagita compareat; licet nulla tunc
memoretur episcopi migratio seu peregrinatio,
que ab hominis ætate, locorum distantia et
Apostolice legationis dignitate illustrior fuisse et
augustior.

AUCTORE

C. B.
etsi autem id
ex eo, quod
Catalogo il-
lo, atis et-
iam hujus
modi episco-
pis aucto-
hosec inter-

227 Ita ille, Milleti scilicet responsione argumen-
tum, e suppeditato a Socrate episcoporum;
ab una sede ad aliam translatorum, in quo
Dionysius Areopagita non compareat, Catalogo a
Sirmundo pro opinione de duabus Dionysiis for-
matum, roborari potius, quam concelli, conten-
dens. Ast, ut verum fatear, haud admodum,
quæ verbis recitatis Launoyus afferit, contra Mil-
letum urgere mihi videntur. Etsi enim hic scri-
ptor, recensit Socrate episcopis nonnullos ad-
huc alios, qui, priori, quam obtinuerant, episco-
pali sede relicta, ad aliam transiere, in sua
ad Sirmundi de duabus Dionysiis Dissertationem
Responsione pag. 113 adjungat, a sessa tamen
omnes prorsus, qui id fecerint, recenseri, nuspia-
m indicat, nec mirum esset, episcopis, qui sedem
mutarint, Dionysium Areopagitan, etsi etiam hic
re ipsa, relicta Athenis, Parisiensem cathedralm
aliando condescendisset, a Socrate non accensi-
rum isthac historiographus in prefato Catalogo
ne quidem commemorat Petrum, qui tamen, cum
relicta Antiochenam cathedralm, Romanam conser-
derit, migrationis episcopalis, Areopagitica ad-
B huc, si locum unquam hæc habuisse, illustrioris
atque augustinioris, subministratum exemplum. Hinc
Menardus in sua jam sæpius memorata Diatriba
cap. 12 contra Launoyi, quod verbis proxime
recitatis exprimitur, responsum haud prorsus
inepte hunc arguit in modum: Quod argumen-
tum, a Sirmundo scilicet e suppeditato per Socrati
Catalogo plus semel jam laudatum deductum,
ut impugnaret Milletus, perdocte ostendit, hunc
catalogum, a Socrate videlicet exhibitorum, non
adeo esse accuratum, ut quidam alii addi non
possint, producitur octo episcopos, qui ad alias
transierunt ecclesiæ, nempe S. Petrum memorabi-
liorem Dionysio ab Antiochenam ad Romanam, Eu-
stathium a Beræana ad Antiochenam, Maximum a
Diospolitana ad Hierosolymitanam, Eudoxium a
Germanicia ad Antiochenam, Methodium ab Olympi-
ad Tyriensem etc.

Areopagita
pariter non
comparat,
haud mul-
tum rebo-
retur, ex eo
tamen, quod
a nullis,

228 Nec obest, quod in illa Milleti recensione non
memoretur Dionysius Areopagita, nam cum octo
tantum enumerentur, non mirum est, si non recen-
seatur, quamvis illius sit memorabilis translatio,
quam non est mirum omisso Socratem, qui in suo
Catalogo S. Petri migrationem celebriorem pra-
termiserit. Ex eo itaque, quod inter episcopos, qui
C a Milleto Socratis Catalogo adduntur quique vel ab una Sede ad aliam transiere, vel diversas ob Evangelii prædicacionem peregrinationes suscepere Dionysius Areopagita pariter non me-
moretur, neutiquam id, quod vult, conficit Lau-
noyus, seu, ut apertius, quod reor, edicam, for-
matum a Sirmundo e Socratis Catalogo pro
opinione de duabus Dionysiis argumentum haud
multum roboratur. Verumanne ei nec aliunde
viris queunt adjungi? Cum argumentum, quod
ex unius dumtaxat scriptoris silentio repetitur,
parum admodum roboris ad factum quodpiam
vel negandum vel adstruendum plerunque ha-
beat, plurimum autem, si universale sit seu
sese ad omnes prorsus scriptores extendat, ad
finem eundem frequenter valeat, sane deduc-
tum e Socratis Catalogo a Sirmundo argu-
mentum, utul, spectato solo illo, e quo repetitur,
Dionysium Areopagitan non commemorante Ca-
talogo, permultum roboris haud habeat, non pa-
rum firmabitur, si et in omnibus pariter, in
quibus episcopi, ab una sede ad aliam translati,
recensentur, ubicumque existantibus Catalogis,
et ab universis, qui quacumque occasione de

episcoporum ab una sede ad aliam migrationibus D sermonem instituere, scriptoribus Dionysius Areopagita iis, qui sedes episcopales mutarunt, non accenseatur. Anne ergo res ita habeat, dispiiamus. Auxilius, uti verbis supra recitatis Sirmondus docet, episcopis iisdem, quod sedes mutasse supra vidimus, memoratis, unum tan-
tummodo Germanum, qui a Cyzico ad urbem regiam seu Constantinopolim transierat, adjungit, verosimiliter etiam, si, salva veritate, potuisse, Dionysium Areopagitan adjuncturus, quo sancti hujusmodi viri, qui ab una sede ad aliam transi-
set, exemplum quam maxime fuisset idoneum tu-
tandæ, quo collinebat, Formosi cause, qui, quod, relicta Portuensi cathedral, Romanam occupasset, accusabatur.

229 Ivo Carniolensis eosdem, quos Auxilius, qui, quales
episcopos, ab una sede ad aliam translatos, in
Decreti sui prologo recenset, hisque nec ipse Dionysium Areopagitan superaddendum existi-
marit. Nicephorus Callistus, etsi etiam plures, qui a Socrate recensentur, episcopos, ab una
sede ad aliam translatos, enumeret, transitus ta-
men, quo Dionysius Areopagita, relicta Athenis, ad cathedralm Parisiensem migravit, men-
tionem in illorum Catalogo non facit. Adhaec, ut scriptoribus, qui, cum de episcopis, ab una
sede ad aliam translatis, locuti fuere, Dionysius Areopagita mentionem non fecerunt, Romanos etiam Pontifices adjungam, Hadrianus secun-
dus in Epistola 32 ad episcopos synodi Duzia-
ensis, et Stephanus quintus in Epistola prima, ubi episcopalum translationum necessitatem expendunt, et illam beatæ Petri et aliorum exemplis confirmant, Areopagitæ transla-
tionis ad Parisiensem sedem non meminerunt. Jam vero, cum res ita habeat, nec ullum omnino ab iis, qui Dionysium Areopagitan cum Parisiensi eundem faciunt, ac proin, relicta Athenis, Parisiensem cathedralm adiisse, contendunt, exploratæ fidei seu scriptum seu monumentum, quod, sive ex incidenti, sive ex instituto de episcoporum ab una sede ad aliam migrationibus sermonem instituens, Dionysii Areopagite ad sedem Parisiensem transitum recenseat, prolatum hactenus sit, nec prolatum iri umquam, verosimile appa-
real, hinc sane supra relatum pro opinione de duabus Dionysiis Sirmonti argumentum, seu potius, quod eo scriptor ille probare intendit, haud parum firmatur. Cum enim Dionysii Areopagite ad Cathedralm Parisiensem transitus, si locum habuisse umquam, illustrior ac notior, quam ut omnes prorsus ac singulos latere potu-
isset, indubie existisset, quis facile in animum inducat, futurum fuisse, ut eventus hujusmodi, non ab uno tantum aut altero, sed a cunctis atque ipsis etiam iis, quorum maxime, ut eum commemoratione, interest, silentio præteriretur?

230 Menardus quidem, Dionysii Areopagi-
ta ad cathedralm Parisiensem, relicta Athenien-
si, migrationem a Methodio, aliisque multis, qui Dionysii Areopagite Acta calamo exceperunt, minime prætermissi, in sua jam sæpius laudata Diatriba cap. 12 affirmat, iis etiam ac-
censens Nicephorum Callistum, qui, quamvis in episcoporum, qui sedem, priori, quam occupa-
rant, relicta, mutarunt, contexto a se Catalogo Dionysium Areopagitan haud memoret, hunc tamem ad Occidentem, relicta Athenis, migra-
se, memorie prodit, itaque Sanctum ab Atheni-
ensi ad Parisiensem cathedralm transiisse, haud
obscure

nec ullo mo-
do ex iis, qui
sue de scri-
ptoribus,
Areopagita
Parisiensis mi-
grationem
memorant-
bus,

AUCTORE
C. B.

A obscure innuit, maxime cum alia præterea nonnulla, quæ id pariter exigunt, de Dionysio litteris mandarit. Verum, cum Nicephorus seculo demum quarto decimo floruerit, a Dionysi Areopagite atate est remotior, quam ut iis, quæ de hoc Sancto nostro scribit, sola sua auctoritate fidem certam atque indubitatem conciliare natus sit. Nec est etiam, cur hanc, spectatim, e quibus sua de Dionysio asserta hausit, monumentis anteriores, mereri censeatur. Quæcumque enim de Dionysio memorie prodit, ea vel e Methodianis Metaphrasticis Sancti Actis vel e concinato ejusdem per Syncellum encomia indubie deponit; tam hoc autem, quam illa exiugio admotum in pretio esse habenda, nemo ibit inficias, qui, quæ primis quinque Commentarii hujus §§ disserrui, ad veritatis trutinam expenderit. Quod modo ad multos alios, quos, non secus ac Methodium et Nicephorum, de Dionysio Areopagita scripsisse, transitusque quo hic ad sedem Parisiensem, relicta Atheniensi migrarit, meminisse, Menardus loco cit. etiam ait, jam spectat, hi certe non alii fuerint, quam qui vel post scripta ab Hilduno Areopagitica, vel post fabulosa Sancti Acta, seculo octavo media sui parte jam elapo, exarata, floruerint; quod cum ita habeat, certeque, ut contrarium probetur, nihil suppetat, cur, queso, aliis illis multis, quos Menardus non nominal, integrum potius, quam Methodio aut Metaphraste, fidem adjungamus?

seu de Apostolorum discipulis, qui, relicis, quæ fundantur, sedibus, ad alias, uti ex Eusebii, quæ huic

B 231 Porro Menardus, quo, altum de Dionysio Areopagita in omnibus prorsus episcoporum, quibz ab una sede ad aliam migrarunt, catalogis antiquis silentium mirandum non esse, ostendat, ab Eusebii, Apostolorum discipulos, et quibus unus S: Dionysius Areopagita fuit, dilatandæ fidei gratia per universum orbem, relictis sedibus, quas fundaverant, ad alias regiones et gentes migrasse, memorie esse proditum, nec tamen episopis, ab una sede ad aliam translati, ab antiquis scriptoribus annumeratos reperiri, in sua sæpiissime jam memorata Diatriba cap. 12 et 13 causatur, addens etiam, quod et ante illum Miletus funeral, Dionysium Areopagitam non proprie mutasse, sed prorsus, ut ad Evangelii prædicationem animum appelleret, reliquise sedem. Eusebii verba, ut vel hisce lectis, quam parum Milleto et Menardo, aut, si mavis, causæ, quam hi tuentur, prosint, studiosus lector perspiciat, hue transcribo. Ita apud dictum Eusebium lib. 3 Historie Ecclesiastice cap. 31 e Christophorsoni versione habent: Quadratus item inter eos, qui glorie et virtutis splendore iisdem temporibus præstabant, numeratur: quem ferunt simul cum Philippi filiabus dono prophetæ illustratum. Et præter istos alii quam plures erant, eadem atate percelebres, qui quidem et Apostolis proxime successerunt, et tanquam discipuli tantorum et tam insignium virorum eximia et divina virtute decorati, ecclesiarum fundamentis ab Apostolis ubique locorum præclare jactis, structuram concinnam illam quidem adjunxerunt; qui et plenius cumulatiusque amplificarunt prædicationem Verbi divini, et salutaria regni cælorum semina fuse lateque per universum orbem disseminarunt. Etenim plerique omnes discipuli, qui eo tempore vixerunt, ardentiore cœlestis sapientiae studio amoreque incensi, et pra quodam divini Verbi desiderio animis percusi præceptum Servatoris antea tra-

ditum exquisite executi sunt; et his, qui opibus indigebant, facultates suas libenter imperierunt.

232 Deinde a domiciliis suis peregre profecti, munus obierunt Evangelistarum, atque iis, qui ne adhuc quidem omnino verbum fidei audiuerint, Christum prædicare, et Scripturas sanctorum Evangeliorum tradere omni cura et cogitatione studuerunt. Qui cum in locis quibusdam peregrinis fidei dumtaxat jecissent fundamenta, pastoresque alios constituerint, illisque curam eorum, qui ad fidem nuper erant ad ducti, doctrina Christi sedulo excolendorum commisissent, ipsi ad alias regiones gentesque cum gratia et virtute divina se contulerunt. Quippe virtutes permulta admirabiles et miracula sacrosancti Spiritus ope per eos ad id usque temporis gerebantur; ita ut frequens hominum multitudo, ipsa prima prædicationis auditione persuasa, propenso studio pietatem et cultum, qui Deo, omnium rerum opifici, soli debetur, animis exciperet, amplectereturque. Plerique itaque ex Apostolorum discipulis, qualis etiam S. Dionysius Areopagita fuit, peregrinas ad regiones, ut gentibus, hasce inhabitantibus, Christianum sacramque hujus doctrinam annuntiarent, e patria sua, teste Eusebii, sunt profecti, cumque alicubi fidei fundamenta jecissent, pastoresque alios seu episopos, qui novellas plantationis curam gererent, sibi substituissent, ad alias atque alias regiones, quo et in hisce divini Verbi semina spargerent, continuo sese, prioribus, apud quos operi Euangelico insudarant, populis relictis, contulere. Verum etsi hi omnes Apostoli Viri, qui indubie apostolici, ut loquimur, seu incerti loci episopii fuerint, episopis ab una sede ad aliam translatis, per scriptores antiquos annumerati non reperiantur, haud satis perspicio, qui inde, mirum esse, desinat, Dionysium Areopagitam, si vere, relicta Atheniensi sede, ad Parisensem aliquando migravit, episopis, ab una sede ad aliam translatis, per scriptores antiquos annumeratum pariter non reperi.

233 Quid enim? Anne forsitan universi, qui episopos, ab una sede ad aliam translatos, recensuere, nullos hisce episopos, qui primis æræ Christianæ seculis vixisse sedesque episcopales mutassent, annumerare, propositum habuere? Si res ita habeat, ut quid summus Pontifex Adrianus secundus episopis, qui ab una sede ad aliam migrassent, S. Petrum, Apostolorum principem, Antiochia Romanum translatum, in sua supra laudata epistola accensuit? Qui itaque episopos, ab una sede ad aliam translatos, recensuere, ab horum numero non omnes, qui primis æræ Christianæ seculis vixisse sedesque episcopales mutassent, sed eos dumtaxat, qui nulli umquam determinatae ecclesie, quam munere episcopali moderati essent, manentes affixi ad alias continuo atque alias sedes, quo Christi fidem longe lateque propagarent, migrassent, excludendos putarunt, reque etiam ipsa exclusere, et merito guidem. Cum enim, quo, episopis ab una sede ad aliam transire fas esse aut certe criminis non dandum, probarent, episopos, qui ab una sede ad aliam transiissent, ut plurimum enumerarint, sane, uti hisce Andream, Thomam aliosque nonnullos Apostolos, ita etiam Apostolorum discipulos, qui, non secus atque illi, nulli umquam certæ sedi addicti ad alias continuo atque alias regiones Evangelii quaqua ver-

episcopis, ab una sede ad aliam translatis, per antiquos accentuantur,

89 sum

Octobris Tomus IV.

AUCTORE
C. B.

sum divulgandi causa, migrassent, inepte accen-
suissent; non esse autem inter hujusmodi Aposto-
lorum discipulos seu apostolicos, ut vulgo loqui-
mur, episcopos, de quibus solis Eusebius per
verba proxime recitata, uti haec consideranti pa-
tescel, sermonem institutu, Dionysium Areopagita-
tam, etsi etiam Athenis Parisios migrasse da-
retur, annumerandum, Petri Apostoli, qui, se-
de Antiochena reicta, Romanam adivit, nec
tamen episopis, qui nulla certa sedi affici ad
alias continuo atque alias regiones Evangelii pre-
dicandi ergo migrarunt, accensus est, exem-
plum ostendit. Ut enim Petrus sedi Romanae post
suum ad hanc transitum, ita etiam Dionysius,
si ad sedem Pariensem umquam transit, perpe-
tuu huic post, sede alio non translatu, mansit ad-
dictus.

a Menardo,
qui nec ad-
ditione, que-
rie datur,
rem evincit,
memoran-
tur, elevati-
ostenditur,

B

234 Jam vero, cum res ita habeat, sane ob
Apostolorum discipulos, ab Eusebii per verba
recitata generatim recensitos, qui ad alias conti-
nuo atque alias gentes migrarunt, nec tamen epi-
scopis, ab una sede ad aliam translati, per an-
tiquos scriptores annumerati inveniuntur, esse
non videtur, cur, nuspia pariter hujusmodi epi-
scopis Dionysium Areopagitam accenseri, mirum
esse desinal. Nec magis id præstat, quod, ut dixi,
Menardus addidit de Dionysio, qui sedem Atheni-
ensem proprie non mutarit, sed prorsus reliquerit.
Etsi enim, Dionysium revera in Gallias
Parisiosque Evangelii predicandi causa aliquan-
do venisse dederimus, fieri facili negotio potuisse,
imo vero re etiam ipsa factum verosimillime
fuisset, ut Sanctus, non de sede Atheniensi cum
Parisiensi mutanda, sed unice de Evangelio na-
tionibus peregrinis annuntiando cogitasset, non
propterea lamen foret, cur episopis, qui ab una
sede ad aliam migrassent, non accenseretur ab
iis, qui, cum episoporum, ab una sede ad
aliam, non exposito, quo id factum, consilio,
translatorum, catalogum texerent, huic non mi-
nor iure nec minus ad suum institutum apposite
Dionysium Areopagitam, quam Petrum Apo-
stolum inserere potuissent, maxime cum dici non
potuisse, Dionysium Areopagitam, nulli certæ
sedi addictum, ad alias continuo atque alias ecclesias
migrasse, sed contra sedem, uti primum Athenis,
ita postea Parisiis fixam habuisset, quemadmodum
ipsimet, qui Sanctum Athenis Parisios
migrasse contendunt, fatentur. Adhæc si idcirco
C Dionysius, quod sedem proprie non mutarit, sed
prorsus Evangelii propagandi studio reliquerit,
episopis ab una sede ad aliam translati non ac-
censeatur, ut quid saltem sedem suam, ut verbū di-
vini predicationi vacaret, reliquise a scriptoriis
antiquis non memoratur? Eritne, inquit Di-
scussionis cap. 13 Launoyus, in Dionysio Galliae
apostolatus antiquorum litteris indigner, quam ali-
cujus episopi ab una sede ad aliam migratio?

nec alterum
quod ex Ho-
sii in Sar-
dicensi anni
547 concilio
verbis repe-
titur,

235 Sed hec de re illa jam sufficient; ad aliu-
modo argumentum, a Menardo pariliter incassum
oppugnat, quo Dionysium Areopagitam a
sede Atheniensi ad Pariensem numquam migrasse, ac proin nec in Galliis Evangelium predicasse,
nec unum esse atque eundem cum Dionysio Pa-
risiensi, cum Sirmondo probatum dem, modo pro-
gredior. In Synodi Sardicensis canone primo Hos-
sius hunc loquitur in modum: Tam mala consuetudo,
quam perniciose corruptela funditus eradicanda
est, ut non liceat, episopum de sua civitate ad
aliam transire civitatem. Manifesta est enim cau-
sa, qua hoc facere quis tentat: cum nullus in
hac re inventus sit episopus, qui de majore

civitate ad minorem transiret, unde appareat, D
ambitioni eos servire, ut dominationem exerceant. Sirmondis, recitatis pariter hisce Syno-
di Sardicensis verbis, ita mox subiungit: Audis, nullum ad eum diem inventum esse episopum,
qui de majore civitate ad minorem transissem? Catalogum recognoscere, vere id ab Hosio dictum agnosces. Cui enim obscurum est, Cy-
zico verbi gratia potiore fuisse Constantiopolim, Sebaste Antiochiam, Arcis Tyrum,
Seleucia Tarsum, Sasimis Nazianzum? Compara nunc ergo cum Athenarum civitate Lutetiam
Parisiorum, non qualis et quanta nunc est, sed quantula erat, non dicam Areopagite sæ-
culo, sed trecentis quoque post annis, cum a Juliano cæsare πολίχην, hoc est, urbecula vo-
caretur: intelliges profecto, vel Hosium Synodo, quod dici nefas, imposuisse, cum ad mi-
norem civitatem transisse quemquam negaret,
vel Parisiis episopum Dionysium post Athenas
non fuisse. Ita haecenus Sirmondis præcipue sci-
licet, imo unice ex hisce, Nullus in hac re in-
ventus est episopus, qui de majore civitate ad
minorem transiret, jam recitatis conciliis Sardicensis, anno 347 celebrati, verbis, Dionysium E
Areopagitam, qui primo partimque secundo æra
Christianæ seculo floruit, a sede Atheniensi ad
Pariensem numquam transisse contendens, et
merito quidem: cum enim Areopagite ætate
Atheniensium urbs, uti apud omnes modo in con-
fesso est, longe major, populosior atque illustrior
Lutetia fuerit, enimvero et præfectus concilii Sardicensis aut, si mavis, Hosii adoptatis abs hoc
verbis, Dionysium Areopagitam, nisi forsitan,
quod tamen a nemite facile dictum iri, putem,
Hosium episopum vel non omnes episopatum
solidum mutationes novisse, vel concilio de indu-
stria impossuisse velis, Athenis Parisios non
transisse, recte concluditur.

236 Milletus, ut hoc, quod sane perquam
validum appareat, argumentum concellat, non
nulla primum, que vel nihil vel certe parum ad-
modum ad rem faciunt, in medium adducit, ac
deinde, quod difficultatem paulo proprius attingit,
responsum aliud, a sede episopali, quam Diony-
sius, Parisios Athenis concedens, non mutarit,
sed reliquerit, repetitum, supraque a nobis jam
delibatum, subiungit. Audi, qui in sua ad Disser-
tationis Sirmondianæ caput 5 responsione, § 3
loquatur: Tertio, inquit, ... Dionysium dicimus non F
mutasse proprie sedem, sed reliquise prorsus, ut
predicationi verbi divini curas integras admovere,
qua apostolicorum Virorum consuetudo
fuit, ut probamus ex Eusebii gravissimo (*id a nobis
num. 231 et seq. jam prolatum est*) testimonio ad
hunc hujus capituli; eaque mente petiisse Romam,
et varias deinde Occidentis provincias cum Evan-
gelica face lustrasse. Ex quo mirum non est,
si nemo illum reponat in elenco eorum episoporum,
qui sedem mutaverunt. Quod vero po-
stea Parisiorum fundarit ecclesiam, id præter
consilium ejus accedit; reliquit enim Athenas
subrogato Publio, nihil de Parisiis, quamquam
de Gallia forte in universum cogitans; quo tem-
pore nulla erat sedes episopalis Lutetie, cum
qua priorem mutare diceretur. Hæc ille, volens
scilicet, Dionysium Areopagitam, quamquam
reipsa a sede Athenensi ad Pariensem transi-
rit, episopis tamen, qui ab una sede ad aliam
transierint, in nullo horum elenco ac proin nec
memoratum

A memoratum, quod Atheniensem sedem non mutari, sed prorsus reliquerit, non ut Parisiensem adiret, sed unice, ut divini verbi prædicationi fideique propagandæ vacaret.

et Menardo
in contrari-
um adductis

237 Verum quocunque demum seu sine seu consilio pactore factum statuatur, ut Dionysius Areopagita sedem Atheniensem reliquisset, postea equidem Parisiensium creatus fuisset episcopus, sicut a civitate majore, Athenis scilicet, ad minorem, Lutetiam nimurum, transiisset; cum autem id ita habeat, enimvero, si Dionysius Atheniensem sedem vere reliquerit, Parisiensiumque postea factus sit antistes, quomodo Hosius, nullum ad suam usque atatem, qui de majore civitate ad minorem transisset, inventum fuisse episcopum, dicere in Sardicensi Synodo, salva veritate, potuerit, haud satis perspicio. At vero Menardus, quo argumenti, e supra relato Synodi Sardicensis canone contra Dionysii Areopagitæ Parisiensem sedem deducti, vim infringat, aliam in sua jam sexpius laudata Diatriba cap. 12, num. 4 viam init. En ejus verba. Cum, inquit, paulo ante concili Nicæni tempore multi episcopi B facile ad alias sedes migrarent, ut opiniora sacerdotia possiderent, huic abusui in conciliis Niceno et Antiocheno et postmodum Sardensi provisum est, can. i videlicet, ubi statutur, ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἔξη ὅποι πόλεως μηράς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθιστεῖται. I. Ne cui episcoporum a parva civitate in alteram transire licet, Deinde subjungit: «Ejus enim cause prætextus est manifestus; nullus enim episcopus inventari potuit, qui a majori civitate in minorem transire studerit; unde constitut, eos ardentem plura habend cupiditate succendi et magis arrogantiæ servire, ut videantur majorem habere potestatem.» Quare cum canon ait, nullum umquam inventum esse episcopum, qui a majori civitate ad minorem transierit, de ambitionis illis et avaris episcopis intelligendum est ob rationem, quam hic profert: non vero de sanctissimis illis viris apostolicis et Apostolorum discipulis, qui, ut ex Eusebio optime a Milleto monstratum est, non avaritia et ambitionis flamnis incensi, sed divino amore successi fidei propagandæ causa a suis civitatibus ad alias migrabant, seu majores, seu minores aut æquales.

omnino ener-
te evadit:
contra ter-
rium autem,
quo ab epi-
scopi Ath-
eniensis ap-
pellatione,

C 238 Sane, cum Hosius aptius atque ad argumentum, quod tractabat, accommodatus dicens, nullus episcopus, avaritiae et ambitioni studens, qui de majore civitate ad minorem transierit, inventus hac in re est, quam contra dicendo, Nullus episcopus, avaritiam et fastum fugiens, qui de majore civitate ad minorem transierit, inventus hac in re est, locuturus fuisse videatur, interpretatio, quam hisce Hosii seu concilii Sardicensis verbis, Nullus hac in re inventus est episcopus, qui de majore civitate ad minorem transiret, Menardus hic attribuit, haud prorsus inepta potest videri: attamen cum Hosius nec recle omnino, si dixisset, Nullus episcopus, avaritiae et ambitioni studens, qui de majore civitate ad minorem transierit, hac in re inventus est. locuturus fuisse videatur, deque verbis suis ad definitam episcoporum classem restringendis verosimillime haud cogitarit, generatim illum de episcopis omnibus, tam qui non fuissent, quam qui fuissent ambitiosi ac avari, locutum esse, verosimillimum apparet, maxime cum verba ejus, generatim de omnibus omnino episcopis accepta,

nihil omnino, quod repudiandum, minusve admittendum sit, offerant, generalesque, seu auctorum seu conciliorum, locutiones restringendæ ad particulares sine solidâ, que hic non inventur, ratione non sint. Quidquid itaque seu Milletus seu Menardus arguat, argumentum propterea, quod a Sirmondo, quo Dionysium Athenis Parisios numquam transiisse, probet, e supra huic transcriptis Hosii seu Synodi Sardicensis verbis repetitur, elumbe prorsus atque enerve haud evadit. Verum, quo, Dionysium, relictis Athenis, Parisios non migrasse, plenius adhuc evincam, argumentis binis, hunc in finem § presenti jam adductis, tertium cum Sirmondo modo adjungo. Vis et alia, inquit hic scriptor in sua de duobus Dionysii Dissertatione cap. 5, ratione te doceant Graeci, nullum se unquam preter Athenas Dionysii episcopatum credidisse? Da hoc primum mihi, quod inficiari certe non potes, episcopos, qui ab una sede ad aliam migrarent, postquam immigrarant, prioris sedis nomine deposito, posterioris nomen adscivisse. Quis enim Gregorium, postquam Sasima reliquit, Sasimorum episcopum, non Nazianzenum appellavit.

Areopagitus
perpetuo tri-
buta, repeti-
tur. Grego-
rius Nazian-
zenus perpe-
ram,

239 Quis Proclum, postquam in urbem regiam translatus est, Cyzicenum amplius nominavit? Aut quis Procli epistole ad Armenios, non Constantinopolitanus, sed Cyziceni titulum adscriptis? Tale est, quod aliis supra jam adductis cum Sirmondo adjungo, argumentum; verum audi modo, quid, quo id enervet ac in futurum abire facial, Milletus opponat. Demiror, inquit, argutum esse adversarium (Sirmondum nempe) contra se, cum in exemplum allegat appellationem Gregorii Nazianzeni, et habeo illi gratias, qui causam nostram testimonio juvat, quo luculentius aliud esse vix possit. Fuerat Gregorius episcopus primum Sasimorum creatus: Nazianzenam deinde ecclesias sub patre suo Gregorio administraverat; denique in sedem Constantinopolitanam est sublimatus, ubi, clero, populo, imperatore et episcoporum concilio confirmantibus electionem, aliquandiu præfuit. An quisquam eum Constantinopolis archiepiscopum appellat? Numquid Nazianzi, cuius populum aluerat verbo Dei, et instituerat multorum anorum curis? Ita et tu, lector, philosophare de Dionysio nostro, qui plures annos Athenis, quam Parisiis, versatus est. Itaque, quemadmodum Gregorius Nazianzenus a sede Constantinopolitanâ, quam ultimo tenuerit, non Constantinopolitanus archiepiscopus, sed a sede Nazianzena, quod diutius huic, quam Constantinopolitanæ præfuerit, Nazianzenus episcopus constanter appellatur, ita etiam Dionysium Areopagitanam a sede Parisiensem, quam tenuerit, non Parisiensem episcopum, sed a sede Atheniensi, quod huic diutius, quam Parisiensi præfuerit, Atheniensem episcopum constanter vocari, hinc adeo, non fuisse illum unquam Parisiensem episcopum, concludi non posse, Milletus contendit. Verum episcopi, non a sede, quam diutius, sed a sede, quam ultimo occuparunt, e constanti Ecclesiæ nomine appellari solent, adductumque Gregorii Nazianzeni, ad sedem Constantinopolitanam translati, et tamen archiepiscopi Constantinopolitanî nomine numquam distincti, exemplum nec contrarium probat, nec id, quod vult Milletus, evincit. Ut res manifesta evadat, hocque telum, quo plurimum is scriptor gloriatur, ei eripiā, de

AUCTORE
C. B.

adducitur;
is enim,
quemadmo-
dum tum ex
iis, quae vor-
bis

*de Gregorio Nazianzeno occupataque ab eo ad
breve tempus sede Constantinopolitana paulo pro-
lixius luet disserere.*

240 *Launoyus in sua Milletianæ ad Sir-
mondum Responsoris Discussione cap. 13, num.
4 ita scribit: Ceterum de Gregorio Nazianzeno
nihil est, cur funis contentiosus ducatur. Et
enim ille, quamquam Constantinopolitanæ sede
dignissimus, nunquam tamen ab omnibus habi-
tus est ut Constantinopolis antistes. Quia de re
sic Ambrosius et ceteri episcopi Italiae ad Theodo-
sium imperatorem: "Namque in concilio nu-
per, cum Maximus episcopus, Alexandrinae ec-
clesiae communionem manere secum lectis Petri
sanctæ memorie viri literis prodidisset, ejus-
que intra privatas aedes, quia Ariani basilicas
adhuc tenebant, secretum esse, mandatoribus
episcopis ordinantibus, dilicida testificatione
docuisse, nihil habuimus, beatissime princi-
pum, in quo de episcopatu ejus dubitare pos-
semus, cum vim sibi repugnant a plerisque
etiam de populo et clero testatus esset illatum.
Tamen ne absentibus partibus presumpte ali-*

B *quid definisse videremur, clementiam tuam da-
tis literis putavimus instruendam, ut ei consu-
leretur ex usu publica pacis atque concordiae.
Quia revera advertebamus, Gregorium nequa-
quam secundum traditionem patrum Constanti-
nopolitanæ ecclesiæ sibi sacerdotium vindicare.
Nos igitur in synodo ea, que totius orbis epi-
scopis videbatur esse prescripta, nihil temere
statudinem esse censuimus. Adeo ipso tempo-
re, qui generale concilium declinaverunt, Con-
stantinopolitique gessisse dicuntur. Nam cum co-
gnovissent, ad hoc partium venisse Maximum,
ut causam in Synodo ageret suam, quod etiam si
indictum Concilium non fuisset, jure et more
majorem, sicut et sanctæ memorie Athanasius
et dudum Petrus Alexandrinae ecclesiae episcopi,
et Orientalium plerique fecerunt, ut ad Romane
ecclesiæ, Italiae et totius Occidentis configuisse
judicium viderentur.*

*hunc trans-
scriptis*

C *241 Cum enim, sicut diximus, experiri vel-
le adversum eos, qui episcopatum ejus abnue-
rant, conperissent, prestolari utique etiam no-
stram super eo sententiam debuerunt. Non pra-
rogativam vindicamus examinis, sed consor-
tium tamen debuit esse communis arbitrii.
Postremo prius constare oportuit, utrum huic
abrogandum, quam alii conferendum sacerdo-
tium videretur, ab his præsertim, a quibus se
Maximus vel destitutum, vel appetitum injuria
querebatur. Itaque cum Maximum episcopum
recepissent in communionem nostra consortia,
quoniam eum a Catholicis constitutus episcopis
ordinatum, nec ab episcopatus Constantinopo-
litani putavimus petitione removendum. Duo
igitur sunt, propter quæ Gregorius dictus non
est archiepiscopus Constantinopolis. Primum,
quod Latini Gregorium pro Constantinopolita-
no episcopo nunquam agnoverunt, immo, re-
tentia Maximi communione, ut intrusus habue-
re. Alterum, quod ne quidem inter Graecos
Constantinopolis episcopatum pacifice gessit,
sed post Synodum, a qua confirmatus videtur
episcopus, ut exortas ob suam electionem simul-
tates sedaret, eodem episcopatu sessi abdicavit.
An autem duo ista in Areopagitam quadren-
tum, per otium videat honorandus senex, Me-
nardus scilicet, qui in hoc Gregorii negotio tam
juveniliter exultat, et quasi pars de adversario*

victoria mirum quantum vitulatur. Menardus ad D
laudatam epistolam respondet tria.

242 Primum: "Hæc epistola non est S. Am-
brozii, sed est spuria et supposititia, nec inter
eius epistolam habetur." Ego non dixi epistolam
esse Ambrosii, ut scribit: sic enim dico, "qua
re re sic Ambrosius et ceteri episcopi Italiae ad
Theodosium imperatorem: "Concilii Italiae epi-
stola est, que sic inscribitur in appendice Sir-
mondi ad codicem Theodosianum: "Beatissimo
imperatori et clementissimo principi Theodosio
Ambrosius et ceteri episcopi Italiae." Hæc epi-
stola non habetur inter epistolam Ambrosii, quia
epistola est Concilii, non Ambrosii. Ex hoc ca-
pite repudiat, opinor, aliam ejusdem Concilii
epistolam, quæ in eadem appendice pari modo
inscribitur. Deinde, "quæ in ea de S. Gregorio
Nazianzeno referuntur, adeo sunt involuta et
perplexa, ut viri sanus aliquis sensus ex iis elici
possit." Menardus hanc epistolam non potest
facile intelligere, quid tum? Alii non difficulter
intelligunt. Tum, "ibi error manifestus est, cum
Maximus Nazianzeni adversarius appellatur ec-
clesiae episcopus Alexandrina, qui nunquam hu-
ius Pontifex fuit." Menarde tuam fidem, cum F
ais, "Maximus appellatur ecclesiae episcopus Ale-
xandrinae." Siccine verborum dispositionem
invertis, ut error appareat, quem reprehendas?
Ita loquuntur Ambrosius et ceteri episcopi Italiae:
"Cum Maximus episcopus Alexandrina ec-
clesiae communionem manere secum lectis Pe-
tri sanctæ memorie viri litteris prodidisset,
quid Maximus lectis Petri sanctæ memorie viri
litteris prodidit?" manere secum Alexandrinæ
Ecclesiæ communionem. "Et hæc sunt, quæ in-
voluta et perplexa nominat.

243 Praeterea Menardus ad diversa Gregorii *Launoyus*
tempora non attendens fucum facit: ex iis, *arguit,*
que Ambrosius de Gregorio scribit in prologo
librorum de Spiritu sancto ad Gratianum Imp.
Quantos ergo et Constantinopoli, quantos toto
hodie in orbe mundasti? Non mundavit Da-
masus, non mundavit Petrus, non mundavit
Ambrosius, non mundavit Gregorius, nostra
enim sunt servitia. Sed tua sunt sacramenta.
Agnoscit ergo Gregorium Constantinopolita-
num episcopum, cuius servitio usus est ad pro-
fligandam hæresim Arianam, quæ tum maxi-
me Constantinopoli grassabatur. "Deus bone?" F
qua consecutio hæc? Ex antecedente tali perinde
de quis colligeret, Damasum, Petrum, Ambro-
sius Constantinopolitanos episcopos fuisse. Res
sic se habet: Ambrosius respicit ad tempus il-
lud, quo multas de fide orationes Constantinopoli
instituit Gregorius, et Arianos plures ab
hæresi revocavit, hoc tempus Gregorii transla-
tionem antecedit, non subsequitur. Ex quo fa-
ctus est Constantinopolitanus episcopus, ab
omnibus ventis invidie circumfari cepit, et
violatorum canonum, qui translationem episco-
porum prohibent, accusari. Nec ei licuit id fa-
cere, quod Ambrosius recenset; sed antea fecerat.
Recte enī vero, Gregorium Nazianzenum,
ut ut virum sanctissimum sedeque Constanti-
nopolitana dignissimum, ab omnibus tamen pro
Constantinopolitan antistite legitimo habitum
non fuisse, Launoyus hic contendit; etsi autem
pro reliquis omnibus, quæ adstruit, spondere non
ausim, ac imprimis quidem, quod de Constanti-
nopolitan episcopatu, a Gregorio Nazianzeno
numquam pacifice posse, asseverat, veritatem ex-
acte

AUTORE
C. B.

A acte consonum haud videatur, fuit tamen, cur episcopatum illum Gregorius numquam pacifice possedisse Launojo videri haud immerito potuerit.

tum etiam e
Gregorii ad
sedem Con-
stantinopolis-
tanam

244 Ut et hoc et Gregorium pro legitimo Constantinopolitano antistite habitum ab omnibus non fuisse, lectori evadat perspicuum, itaque ei non inepta, ob quam Sanctus ille a sede Constantinopolitana, quam tenuit, Constantinopolitanus episcopus appellari haud soluerit, ratio redditur, qui Gregorius ecclesiam Constantinopolitanam regendam accepiterit, ac brevi admodum post abdicari, compendio, intermixtis eliam, quæstrumque hunc eventum comitata fuere; adjunctis praecipuis, hic expono, ita simul etiam facturus, ut majori ex parte, qua in laudata ac recitata a Launojo episcoporum Italie epistola involuta adeo et perplexa, ut vix sensus aliquis sanus ex iis elici possit, Menardo visa sunt, plana ad luculenta unicuique evadant. Itaque Gregorius Nazianzenus anno 379, ut illum ad annum 378, num. 22 et seq., et ad annum 381, num. x et seqq. Pagi in Criticis, tum in suo præliminari ad tom.

B 1 Augusti de Patriarchis Constant. Tractatu num. 127 Cuperus noster docet, Constantinopolitanæ ecclesiæ, non quidem episcopatum, sed curam, episcopi legitimi, quo tum Constantinopolitanæ ecclesia caret, loco suscepit, eamque, Arianis, qui tum Constantinopoli maxime grassabantur, repressis, nec paucis eorum ad fidem conversis, strenue gessit. Eodem anno 379 Maximus Cynicus, qui, cum anno 372 ab Arianis casus virgis, et Oasim Alexandria deportatus fuisset, anno 378 Alexandriam redierat, Constantinopolim, ut civitatis hujus crearetur antistes, a Petro, Alexandrino episcopo, destinatus, classe Alexandrina, quæ de more frumentum ex Ægypto Constantinopolim advehebat, una cum tribus ex Ægypto, a quibus episcopus ordinaretur, sibi adjunctus episcopis est appulsus. Gregorium primum, qui, ut dixi, Constantinopolitanæ ecclesia episcopi vices gerebat, facta pietatis specie ita decepit, ut intimus ejus amicus evaserit. Verum hypocrita haud diu admodum post, larea deposita, cum Hammone, alisque sex classiaris, a Petro, Alexandrino episcopo, subornatis, constilia de Constantinopolitano throno invadendo agitare coepit, ac paulo post cum episcopis, a Petro delegatis, ac aliis, presbyteri Thassii auro redempta factiosorum colluvie, conspiravit, Anastasiæ Basiliacæ de nocte invasit, indeque fugatus in Choraulæ domo tonsus et ordinatus est.

C promotione, spontanea- que, que, cum mox de- servat abdi- catione, con- pendio hi- relatis,

245 Cum autem post, Constantinopolitanis conspectum ejus haud amplius ferentibus, Constantinopoli excedere fuisset compulsus, Thessalonicanam, ubi Theodosius imperator commorabatur, sese contulit, cumque et ab hoc fuisset rejectus, Alexandriam rediit, impetratisque seu, ut alii volunt, extortis in sui favorem a Petro episcopo litteris, in Occidentem properavit, imperatorem Gratianum Mediolani adiit, eique insignem de fide adversus Arianos libellum obtulit. Partim itaque hoc pacto, partim fraudibus et mendaciis ac nominatim, quas in sui favorem a Petro Alexandrino impetrarat, litteris in partem suas Italie, qui supra a Launojo relatam epistolam ad Theodosium imperatorem scripserunt, episcopos attraxit, simulque, ut hanc in sui favorem exararent, effectit, cum jam ad ipsos de Gregorio Nazianzeno, ad sedem Constantinopolitanam post Maximi e civitate Constantinopolitanæ expulsionem erecto,

relatum fuisset. Scilicet hic sanctus; cum jam aliquamdiu ecclesiæ Constantinopolitanæ curam episcopi loco gesserat, multorum ac imprimitis ipsiusmet Theodosii imperatoris amorem sibi arctissime adjunxerat. Atque hic quidem anno 380, die 26 Novembris Gregorium basilica majori, Arianis adempta, donavit; populus autem eum exinde in cathedra Constantinopolitanæ collocavit; in qua, cum etiam a Synodo, Constantinopolis anno 381 congregata, confirmatus seu potius legitime primum collocatus fuisset, paulo post, eadem adhuc Synodo durante, ob quasdam exortas turbas, quibusdam etiam Macedonizie et Ægypti episcopis electionem ejus carpentibus, ultra sede illa, quam non nisi invitus suscepit, sese pacis studio abdicavit, cum nondum seu a Damaso Papa seu ab Italie episcopis pro legitimo sedis Constantinopolitanæ episcopo agnitus fuisset.

246 Atque hæc sunt, que de modo, quo Gregorius Nazianzenus sedem Constantinopolitanam adierit, ac paulo post deseruerit, compendio hic praecipue exponenda duxi. Qui eadem prolixius explanato testimonioque etiam firmata desiderat, aequali loco supra cit. Cuperum nostrum et ad

liquet, haud
ab omnibus
pro legitimo
Constantino-
politanæ epi-
scopo

E

annum 379 num. 8 et quinque seqq. Pagum in Criticis. Ad Launojum jam revertor. Gregorium Nazianzenum ab Italie episcopis pro legitimo Constantinopolitano episcopo habitum non fuisse, e jam dato compendio seu potius ex illorum a Launojo partim recitata, in qua id quantum ad rem hanc fundatur, ad Theodosium imperatorem epistola satis superqueliquerat. Adhuc cum Gregorius in eadem Synodo, quæ illum in sede Constantinopolitanæ confirmarat, hac sese ultra abdicari, fuit sane, cur sedem illam, maxime cum illius ad hanc promotioni nonnulli adhuc in ipsa, quæ isthanc approbarat, Synodo episcopi, uti modo exposui, contradixerint, pacifice numquam posseditse videri potuerit; ut adeo, Gregorium Nazianzenum, tum quod ab omnibus, ut Constantinopolis antistes habitus non sit, tum quod sedem Constantinopolitanam pacifice numquam tenuerit, Launojus haud prorsus inepit, quidquid contra Menardus arguat, notariit. Menardus quidem, ut Launojum, qui, ut jam docui Gregorium a Latinis seu Italis episcopis pro vero Constantinopolitano episcopo habitum non fuisse hosque cum Maximo cynico communiceasse et laudata eorundem epistola contendit, falsitatis conveinat, Nicolai I Papæ ad Michaëlem imperatorem epistolam allegat; in qua ad hunc is Pontifex sic scripsit: Nonne Maximus, postquam a Damaso Papa, sicut ejus ad diversos epistole indicant, laboratum est Constantinopoli pulsus est? Verum id, inquit loco proxime cit. Launojus, neque in epistolis Damasi, etiam iis, quæ illi perperam subjecta sunt, neque in ullo veteri scriptore Graeco vel Latino reperitur. Immo repugnat et huic (supra scilicet datæ atque a Labbeo tom. 2 Conciliorum etiam insertæ) epistola Concilii Italie, et historiæ Constantinopolitanæ Concilii, quod Maximum depositum... Quocirca Nicolaus hac in re nonnihil passus est humani.

247 Nicolaum sane, dum ad Michaëlem imperatorem, quod proximè recitata illius verba continent, perscripsit, humani aliquid, ut Launojus ait, passum esse, indubitalium appetat. Audi, qui in suis ad contextum a Baronio. S. Gregorii Nazianeni Vitam Annotationibus Papebrochius noster tom. 2 Maii pag. 406, lit. m lo- quatur.

AUCTOR
C. B.

quatur. Recte, inquit, notat Hermant, in hoc, quod scilicet de Maximo Constantinopoli, agente Damaso, expulso, scriptisque abs hoc, quæ id indicent, epistolis asseverat, falli Nicolaum: prius enim Maximus urbe (*Constantinopolitana*) a populo pulsus erat, imo et ab ipso, quem adierat, imperatore repudiatus, quam his de rebus informaretur Damasus; ex cuius ad Asculum epistolis, nuper editis ab Holstenio in *Collectione Romana*, constat, de Maximo primum innotuisse Damaso, cum jam agitaretur de habendo Constantinopoli Concilio pro ordinando ejus Urbis Catholicæ episcopo, super quo rescribit Ascholio, Eudrico, Severo, Uranio, Philippo et Joanni episcopis Macedoniae, quorum de Maximo literas acceperat. *Maximus itaque, quod et e supra exposito, quo Gregorius Nazianzenus Constantinopolitanam sedem adiit ac reliquit, modo est perspicuum, Damaso agente, Constantinopoli, contra ac Nicolaus in sua supra memorata ad Michaëlem imperatorem epistola scripsit, expulsus non est. Ast, sciscitabere modo forsitan, certone igitur cum eo Damasus communicavit?*

Sane hunc Pontificem, cum Maximus, in Italiam primum appulsa, Petri Alexandrini litteris fraudibusque episcopos Italos primum circumvenisset, aliquanto tempore spatio cum eo, non secus ac reliquo, qui epistolam, supra a Launoy relatam, ad Theodosium scripserunt, Italie episcopos, communicasse verosimilimum apparebat; etsi autem haud diu post, metius scilicet de re a Macedonia episcopis, jam proxime per Papebrochium laudatis, etiam ante Constantinopolitanam anni 381 synodum, in qua Gregorio et confirmata seu potius collata et abdicata sedes Constantinopolitanam fuit, eductus, fraudulentum illegitimumque, quo Maximus sedem Constantinopolitanam invadere tentarat, modum improbarit, haud tamen Gregorium Nazianzenum pro legitimo Constantinopolitanus episcopo habuit.

brevissimo tempore sedem illam possedit,

248 *Fas est ita statuere, tum ex iis, quæ Pagi in Criticis ad annum 379, num. 9 scribit, tum etiam ex eo, quod, cum Gregorius in eadem synodo, in qua ad sedem Constantinopolitanam fuerat electus, hac sese sponte sua mox abdicavit, Damaso verosimilime Gregorii et ad sedem Constantinopolitanam promotio, et spontanea, qua huic renuntiata, abdicatione eodem propter tempore innoverit. Jam vero, cum res ita habeat, nec ex iis, quæ Damasus fecisse, a Menardo asseritur, reve etiam ipsa fecit, a veritate, quod de S. Gregorio Nazianzeno pro legitimo Constantinopolis episcopo per Italie episcopos non habito*

Launoyus ait, esse alienum evincatur, manet factum esse posse, ut Gregorius partim idcirco, partim quod vix et iam dicit pacifice, aut certe brevissimo dumtaxat temporis spatio sedem Constantinopolitanam occuparit, episcopus Constantinopolitanus appellatus communiter haud fuerit. Quod si porrors quisquam adhuc duas hasce, ob quas Constantinopolitanus episcopi titulo S. Gregorius Nazianzenus condecorari haud soluerit, rationes rejiciat, simulque Dionysium Areopagitam, ututa sede Atheniensi ad Parisiensem transiisset, eodem tamen plane modo, quo S. Gregorius Nazianzenus, utut a sede alia ad Constantinopolitanam transierit Constantinopolitanus episcopus vocatus haud fuit, Parisiensem episcopum appellandum non fuisse, sed Atheniensem perrexisse appellari, contendat, rationem aliam, quæ, ut Grego-

rius Nazianzenus, etsi a sede alia ad Constantinopolitanam translatus, Constantinopolitanus tamen episcopus haud appelletur, efficerit, in medium adduco, vix dubitans, quin futurum sit, ut hac studiosus lector impulsus fateatur, ex isthoc *Gregorii Nazianzeni exemplo consectarium neutiquam esse, ut Dyonisius Areopagita, si a sede Atheniensi ad Parisiensem transiisset, Parisiensis episcopus, contra ac ecclesie consuetudo fert, appellandus haud fuerit.*

249 *Etsi S. Gregorius Nazianzenus passim ab omnibus Nazianzeni episcopi titulo condecoretur, Nazianzenam tamen ecclesiam episcopi munere numquam gubernavit, sed curam ejusdem dumtaxat gessit, episcopi legitimè locum supplens.*

Ita me docet celeberrimi illius episcopi Vita, Operi nostro ad ix, qua hic colitur, Maii diem inserta, in qua, qui illam conteauit, Baronius num. 77 hunc scribit in modum: Ex hac Gregorii prefectura, qua, admittente patre, curam administrande ecclesie Nazianzenæ suscepit, nonnulli arbitrii sunt, ipsum Nazianzenæ ecclesia esse ordinatum episcopum; adeoque id pervulgatum fuit, et de ea re fama increbuit, ut, non tantum Gregorius presbyter in encomio id affirmet, sed et ejus discipulus S. Hieronymus illum primum Sasimorum, deinde Nazianzenum esse ordinatum episcopum dicat; quod et absque aliqua dubitatione ceteri affirmarunt, ut Socrates, Ruffinus, Sozomenus et alii omnes; immo et ejus adversarii id ei dabant crimini, qui et eum ob contumeliam triepiscopum appellabant, cum jam sedis Constantinopolitana fuisse electus episcopus. His omnibus adversari temerarium videretur, nisi rem ipsam aliter se habere, ipsiusmet Gregorii certissimo testimonio exploratissimum haberetur. Sed ante hec nosse debemus, Nicænos canones adversari, quo minus qui viventi subrogetur episcopus; quam quidem ecclesiasticae sanctionem Augustinus, qui Valerio viventi substitutus est, se aliquando ignorasse ingemuit. Hanc quidem sacram regulam illibatam servavit noster Gregorius, qui, ut vidimus, ad tempus tantum, donec pater vivet, eam ecclesiam curandam suscepit, sieque et contestatus est publice. Qui et postmodum, dum de substituendo aliquem patri ageret, haec scribit ad Gregorium Nyssenum: "Inter omnes etenim constat, me non Nazianzi, sed Sasimorum antistitem creatum fuisse; tametsi patris reverentia et eorum, qui supplices apud me contenderunt, ad breve tempus prefecturam, quasi hospites accepimus." Haec Gregorius, postquam Constantinopoli prefectus in patriam redit, ut patet inferior.

250 *Cum itaque Gregorius verba, quæ Baronius hoc in textu ei attribuit, tum demum, cum in patriam seu Nazianzem, sede Constantinopolitanam abdicata, esset reversus, protulerit, sane eum, antequam hanc concenderet, Nazianzenæ ecclesie episcopum non praefuisse, ex ipsomet sancti huius antistitis, quemadmodum verbis recitatis Baronius ait, testimonio est manifestum; eum autem nec tunc, cum Nazianzem, sede Constantinopolitanam abdicata, esset reversus, ecclesie Nazianzenæ praefuisse episcopum, docet pariter nos idem Baronius, in contexta a se, quam jam laudavi, Gregorii Vita num. 152, nonnullis primis, quæ, a sancto isto antistite, cum ecclesiæ Constantinopolitanæ sede sese abdicasset, Nazianzenæ curam iterum fuisse susceptam, ostendunt, præmissis, sic scribens: Permansit illuc (Nazianzi*

eadem etiam post hanc abdicatam

A (*Nazianzi nimirum*) tamdiu Gregorius, donec illi firma securitas redderetur, et optimus aliquis illie praeficeretur antistes. Egit enim apud Helladium, Cesareae Cappadociae episcopum metropolitanum, magni Basili successorem, ut Eulalium, virum probatissimum, praeficeret, episcopum ecclesiae Nazianzenae. Ipse interim secessum in solitudinem meditatur, cum Philagrius ejus intimus eum amice commonet, ne ecclesiam illam derelinquit, cuius semel curam suscepisset. Ad quem Gregorius, sui adventus ac rerum suarum rationem reddens, haec de ea re : "Quod si ecclesiam relinquere periculum est, ut scribis, quam tandem? Si non stram: recte dicas, idemque et ipse aio; Si vero nihil ad nos attinentem, nec nobis assignatam atque decretam, culpa vacamus. Quod si idecirco tememur, quia ipsis curam aliquantum sper gessimus, multi utique alii eadem ratione teneantur, quotquot nimirum hospitum curam habuerunt." Egit etiam de his apud Theodorum

B Tyanensem, ad quem de ea re extat epistola.

Nazianze-
nus episco-
pus dici po-
tuit, regre-
tiām ipsa-
dicitus fuit.

251 Ordinato tandem Eulalio episcopo ecclesiae Nazianzenae, falsus rumor increbuit, Gregorium ab Helladio episcopo Caesariensi Nazianzena sede privatum. Tunc Gregorius, ut Helladium aliosque episcopos, qui Eulalium ordinarerant, ea calumnia liberaret, mox ad Gregorium Nyssenum scriptis epistolam, qua quidem cum illos excusat, tum etiam ingenuo profitetur, se numquam ecclesiae Nazianzenae fuisse ordinatum episcopum. At licet sic Gregorius consuluisse famae episcoporum, vulgi tamen murmur de se, quod tenuem ecclesiam contemptui habuisset, cum evitare non posset, patenti animo ferendum duxit. Ita actenus Baroniūs, subdens deinde, qui Gregorius, omni etiam ecclesiae Nazianzenae cura objecta, ad rus paternum se receperit, ac post vitam sanctissime ibidem actam, multaque virtutum opera extremum diem tandem clauserit. Cum itaque S. Gregorius tam ante, quam post occupatam ecclesiae Constantinopolitane sedem sedulo, ut jam probatum, ecclesiae Nazianzenae curam gesserit, fueritque idcirco, antequam ad sedem Constantinopolitanae promoveretur, pro ecclesiae Nazianzenae, ut hanc episcopi munere tum certe non gubernarit, episcopo ab omnibus passim habitus, eadem sane ex causa, cum iam Constantinopolitana sede sese abdicasset, Nazianzenaeque curam iterum suscepisset, pro Nazianzeno episcopo potuit denuo passim haberi. Et vero Gregorium pro Nazianzeno episcopo etiam vera habitum iterum tum fuisse, liquet ex iis, quæ e sancti illius episcopi Vita, per Baronium contexta, num. 250 modo retulimus.

C *Nec meliori*
successori, qui
ab ultima,
quam occu-
parunt, sede
appellati non
fuerunt,

252 Jam vero, cum res ita habeat, episcopique a sede, quam ultimo aut occuparunt, aut certe occupasse existimant, appellari soleant, quid mirum Gregorium Nazianzenum, non a sede Constantinopolitana, in qua aliquando post occupatam, ut putatum fuit, Nazianzenam sedit, episcopum Constantinopolitanum, sed a Nazianzena, quam abdicata Constantinopolitana, repetuisse ultimoque adeo occupasse existimat fuit, Nazianzenum episcopum fuisse appellatum? Enimvero rationem, omnino, ut mihi equidem apparel, solidam, ob quam S. Gregorius Nazianzenus, etsi ad sedem Constantinopolitana transierit, haud tamen propterea fuerit Constantinopolitanus episcopus appellatus. Quod

cum ita habeat, ratioque eadem aut similis non occurrat, quæ, ut Dionysius Areopagita, si ad sedem Parisiensem ab Atheniensistransit Parisiensis episcopus appellari non debuerit, facere sit nata, peperam sane Gregorii Nazianzeni, qui ad sedem Constantinopolitana transit, nec tamen episcopi Constantinopolitani nomine distingui sollet, exemplum adducitur, ut, Dionysium Areopagitam, etiamsi a sede Athenensi ad Parisiensem transiisset, Parisiensem tamen episcopum appellandum non fuisse, ac proin supra relatum Simondi argumentum nullius esse roboris, probetur. Nec hunc in finem, seu, ut usum, quo episcopi, ab una sede ad aliam translati, a posteriori, quam occuparunt, sede appellati fuerint, constantem ac perpetuum in Ecclesia non fuisse, ostendant, meliori successu adducunt tria adhuc, quibus usum illum subinde non observatum probent, alia exempla, videlicet Eusebii Nicomediensis, Theodori Perinthii, et S. Methodii martyris, qui omnes, etsi ab una sede, ut volunt, ad aliam, primus videlicet a Nicomediensi ad Constantinopolitana secundus ab Heraclensi in Thracia ad Antiochenam, ac tertius denique a Patarense ad Tyriensem, fuerint translati, haud tamen a posteriori, sed a priori, quam tenuerunt, sede fuerint appellati.

E 253 Elenim, ut de Eusebio, qui primo hic objicitur, primo etiam loco agam, is quidem, cum ad sedem Constantinopolitana erectus fuisse, a Philostorgio, qui id lib. 2 Historiae Ecclesiastice cap. 10 jam narrarat, ejusdem deinde libri cap. 17

episcopus, non Constantinopolitanus, sed Nicomediensis in editione Gothofredi appellatur. Verum id non Philostorgio, cuius scripta integra non amplius habemus, sed Photio, qui haec, ipsomet,

Eusebius,
primo etiam loco agam, is quidem, cum ad
Nicomedia
Constantino-
politanam erectus fuisse, a
Philostorgio, qui id lib. 2 Historiae Ecclesiastice
cap. 10 jam narrarat, ejusdem deinde libri cap. 17

quem Historia illa præfert, titulo testante, in Epitomen contraxil, adscribendum est. Cum enim posterior is scriptor Eusebium pro factio-
nis Arriana signifero simulque pro instruso per
hanc in sedem Constantinopolitana habuerit,
hinc factum, ut illum episcopi Constantinopolitani
nomine afficeret noluerit, etsi interim ita in
Philostorgii, que contrahebat, scriptis (neque enim verosimiliter is, utpote et ipse secta Arria-
nus ab honorabiliori illa nomenclatione Eusebio
Arriano attribuenda abstinerit) appellatum invenisset. Adhæc apud antiquos scriptores, qui, con-
tra ac Photius fecisse videtur, conditionem facti,
non juris, ut ait Launogus, spectarunt, Eu-
sebius Nicomediensis a sede Constantinopo-
litana, ad quam a Nicomediensi, ut ut non
jure, sed vi, fuit translatus, Constantinopo-
litanus episcopus appellatur, ut in editione
Valesiana fidem faciunt Socrates lib. 2 Histo-
rie cap. 9, Sozomenus lib. 3 Historiae cap. 6,

F qui ambo Eusebium episcopi Constantinopolitani appellatione diserle distinguunt, et Theodo-
retus, qui Constantinopolitanorum episcopo-
rum Catalogo lib. 5 Historiae cap. 40 sub
finem inserit Eusebium Arrianum, Nicome-
dia ad sedem illam translatum. Quod si por-
ro scriptores non pauci alii, pariter antiqui,
qui Eusebium Constantinopolitanus episcopi ap-
pellatione non dignantur, fortassis inveniantur,
hi Photii exemplum secuti, itaque cum Eusebium
egisse sunt censendi, quod Eusebius jure atque
ex ecclesiasticorum canonum prescripto ecclesi-
am Constantinopolitana numquam occupasset,
sed vi in hunc, ut ipsum, qui Arriani illius epi-
scopi exemplum in rem suam adducunt, faten-
tur,

LECTORE
C. B.

Theodorus,
Heracleotes
Thracia, ut
volunt, Antiochiam,

tur, fuisse intrusus, legitimo ejus praesule sancto Paulo expulso, quem idcirco, Eusebio e vivis sublato, in sedem illam seu ecclesiam fuisse restitutum, sciebant.

254 Ad Theodorum Perinthium, qui supra secundo loco objicitur, modo progrediviamur. Theodoretus lib. 2 Historiae Ecclesiastice, cap. 3 de eo in Latina Christophorsoni versione, qua hic, Vallesiana deinceps usurpus, utor, sic scribit: Hoc adjutore usi Eusebius, Teognis et Theodorus Perinthius (erat quidem Theodorus vir doctrina præter ceteros exquisita, scripsitque Commentarios in sacra Evangelia; vulgo Heracleotes nominatur) frequenter admundum, quoniam habitabant in proximo, in imperatoris venere conspectum; ex hoc autem Theodoreti textu, Theodorum Perinthium, cum a sede Heracleensi ad sedem Antiochenam transiisset Antiochenum episcopum appellatum non fuisse, Menardus in sua særissime jam laudata Diatriba cap. 18 contendit: verum, inquit Discussionis cap. 18 Launoyus, quo tempore Theodoretus id de Theodoro Heracleota, quod verbis proxime jam recitat relatum est, stripsit, ille nondum Antiochenus erat episcopus, nondum successerat Euzoio, qui, teste Socrate, ad consulatum V Valentii et Valentianii Junioris primum obiit; qui consulatus anno Christi CCCLXXVI respondet. Ita laudatus Launoyus; verum quid sit de hoc illius responso, quod non immrito improbes, Theodorus Heracleotes seu (eadem enim Thracia urbs, quæ Perinthus primum, Heraclea postea, testebit. 1 Historiae cap. 28 Theodoreto, fuit vocata) Perinthius, a Theodoreto supra laudatus ac Arianorum princeps lib. 2, cap. 8 vocatus, certo est (ad ius suis ad Philostorgii Hist. Ecclesiast. lib. 9, cap. 13 Annotationibus Henricum Valesium) a Theodoro, Heraclea Antiochiam translato, qui Dorotheus communius vocatur, distinctus seu diversus.

ac denique
Methodius
Pataris

255 Adhuc, elsi secus foret, Dorotheus hic seu Theodorus, Euzoio defuncto Arianæ apud Antiochenos sectæ episcopo suffectus, Arianis etiam dumtaxat, uti ex Sozonmeno lib. 6, cap. 37 et ex Socrate lib. 5, cap. 3 intelligitur, episcopus ibidem præfuit; ut, etiamsi a sede Heracleensi ad C Antiochenam fuerit translatus, indubie tamen eo dumtaxat Arianorum in schismate factione per venerit, ideoque a Theodoreto haud habitus pro patriarcha Antiocheno legitimo, semper Heracleensis episcopus appellatus dumtaxat fuisse. Hinc jam colliges, alterutro etiam ex capite, ut idem Theodorus, supra a Theodoreto Perinthus vocatus, ab Augustino aliisque passime scriptoribus Heracleotes seu Heracleotes, non autem Antiochenus episcopus, fuerit appellatus, factum facile esse posse, nisi forsan, quod verosimiliter potest videri, Heracleotes seu Heracleota apud illos gentile nomen sit, hocque ab iisdem Theodorus, quod Heraclea in Thracia, uti apud omnes in confessu est, natus esset, appellatus fuerit eadem plane ratione, qua supra laudatus S. Gregorius per omnes fere, omisso episcopi titulo, Nazianzenus a Nazianzo, natali ejus, uti apud nos tom. 2 Maii pag. 574 videre licet, loco, appellari modo consuevit. Restat, ut de Methodio, qui supra tertio loco nobis opponitur, modo dicamus. Hic a Patarensi ad Tyriensem sedem, ut Suidas testatur, transivit, et tamen, ait in sua særissime jam laudata Diatriba cap. 13 Menardus, cum citatur a Leontio lib. de Sectis actione III, non appellatur episcopus Tyriensis, sed Pata-

rensis in hunc modum: Μεθόδιος ἐπίσκοπος πατάρων. Verum, respondet ad hanc Menardi objectionem Discuss. cap. 18 Launoyus, Leontius Methodium non vocavit Tyriensem episcopum, quia eum ab ecclesia Patarensi ad Tyriensem translatum esse, nesciit. Prae manibus habuit Commentarios, quos Methodius, cum esset Patarensis episcopus, lucubraverat, eosque, ut erant Methodii Patarensis episcopi nomine inscripti, citavit.

256 Atque hoc quidem Launoyi responsum neutruam displicet. Verum, ut habeat, cum ab omnibus prorsus scriptoribus aliis, a quibus Methodii præfati scripta citantur, sanctus hic antistes, non Patarensis, sed Tyriensis episcopus, appelletur, unus Leontius, qui eum Patarensis episcopi nomine distinguit, Methodi fortassis a sede Patarensi ad Tyriensem, ut Launoyus verbis proxime recitatis suspicatus est, transiit ignoravit, facere non potest, ut, aut Methodius, aut alios episcopos, qui ab una sede ad aliam legitimate migrarint, posterioris sedis nomen sibi non adscituisse credamus. Et vero cum id etiam, qui pariter in exemplum adducuntur, Gregorius Nazianzenus, Eusebius Nicomediensis et Theodorus Perinthius efficere e jam dictis nati haud sint, nec ullus hactenus ecclesie seu Græcorum seu Latinæ episcopus, qui, ab una sede ad aliam translatus, a posteriori, quam occupavit, sede appellatus non fuerit, sit productus, morem seu usum, quo episcopi, cum ab una sede ad aliam migrassent, a sede, non quam diuilius, sed quam postremo occuparant, nuncupati fuerunt, constantem ac perpetuum, non tantum apud Græcos, e quibus solis (adi. num. 238) Sirmondus argumentatur, sed et apud Latinos fuisse, pro indubitato est habendum. Jam vero, cum res ita habeat, argumentum, quo Sirmondus vel ea ita, quod Atheniensi episcopi appellatio Dionysio Areopagita perpetuo adhaeserit, Parisios hunc numquam, Atheniensi sede relicta, migrasse, contendit, firmum sane atque inconcussum consistit; cum autem ob jam dicta antiqui, tum Græci, tum Latini, utpote Parisiensis episcopi titulo Dionysium Areopagitam nuspiam distinguentes, Parisios hunc numquam transisse, indubie etiam existimarint, consecularium est, ut eundem P Sanctum nostrum, non Parisiis, sed Athenis passum, ac proin a Dionysio Parisiensi diversum esse, pariter putarint.

§ XIII. Reliqua, quæ, opinionem de duobus Dionysiis tam apud Græcos, quam apud Latinos antiquitus viguisse, ostendunt, proferuntur Dionysiumque Areopagitam a Parisiensi certissime esse diversum, concluditur.

E perpetuo Ecclesie usu, quo, qui ab una sede ad aliam transierunt, episcopi nomen sibi a sede, quam postremo occuparunt, adscivere, Dionysium Areopagitam, quod Parisiensis episcopus a scriptoribus antiquis appellatus haud inveniatur, ad sedem hanc, relicta Atheniensi, numquam migrasse, § proxime prægressu cum Sirmondo

Cum con-
stanti Par-
isiensem Are-
pagitam epis-
copatum alia-
que

A Sirmondo contendimus; nunc *iu* ipsum, usu illo etiam non spectato, probare vel e solo tum scriptorum prorsus omnium, tum aliorum quorundamque, qui ante seculum octavum medium floruerunt, virorum dignitate illustrum de Dionysii ad sedem Parisiensem transitu silentio potissimum probare aggredior. Agite, ante omnia num vel unus explorata fidei auctor seu Græcus seu Latinus, qui ante seculum octavum medium floruerit, quique vel Dionysio Areopagite episcopi Parisiensis, vel Dionysio Parisiensi Areopagita titulum seu appellationem adjunxerit, repertus umquam fuerit, dispiciamus. Libros omnes, codices omnes, Concilia omnia, in quibus qualemcumque etiam dumtaxat, que seculum octavum medium praecesserit, seu Dionysii Areopagite, seu Dionysii, Parisiensis episcopi, mentionem inventum iri, arbitrabar, sedulo discussi, nec uspiam in tanta generis diversi monumentorum litterariorum copia invenire quivi seu scriptorem seu Patrem seu Pontificem seu alium denique quemcumque, qui cum habuit seu de Dionysio Areopagita seu de Dionysio Parisiensi loquendi occasionem reue etiam

B ipsa fuit locutus, vel hunc Areopagite, vel illum Parisiensis episcopi titulo distinxerit, verbove ullo Areopagitan in Occidentem umquam venisse, relictisque Athenis, Parisios migrasse, utcumque indicarit.

eo spectantia antiqui tum Græci, qui hic

255 Severiani haeretici in celeberrima, infra nobis plus semel memoranda collatione, quam anno 533 Constantinopoli cum catholicis habuere, Opera, quæ Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, pro haereticis, quas tuebantur, opinioribus laudavere. Verum nec hi, qui ea Dionysio Areopagita tum attribuebant, nec catholici, qui eadem pro indubitali Sancti nostri Operibus non admittebant, quidquam tunc protulere in medium, unde Dionysii Areopagite seu itineris, Athenis in Occidente suscepti, seu transitus, a cathedra Atheniensi ad Parisiensem facti, vel umbra appareat. S. Anastasius Sinaita, qui seculo sexto senescente, ineunte septimo floruit, Dionysium Areopagitan, attributaque huic Opera in contexto a se quod *ἰδητός*, Latine dux viæ, inscribitur, Operæ commemorat. Verum nihil etiam, quod Parisiensi Sancti episcopatu utcumque faveat, suppeditat. S. Maximus, seculi septimi scriptor, in Opera, quæ Dionysio Areopagi-

C gite nomine insignita a non pauca reperiuntur, Scholia compositi; verum nec in hisce, nec in Prologo sat prolixo, Scholiis præmisso, in quo non pauca de Dionysio Areopagita disseruit, ino et ejus ad sedem Atheniensem promotionis mentionem facit, quidquam memoriarum uspiam prodit, quo utcumque insinuet, fuisse sese in opinione, quæ Dionysium Areopagitan a sede Atheniensi ad Parisiensem transisse statuit. Leontius Byzan-

recensentur,

259 Idem etiam, ut Dionysium Corinthium et Eusebium Pamphili, reliquis omnibus antiquiores, pretteream, locum obtinet quantum ad Sophronium, Hierosolymitanum seculo septimo patriarcham, et Joannem Damascenum, seculo octavo scriptorem, quorum prior in scripta ad Honorium Papam epistola, posterior in suis de Octobris Tomus IV.

Imaginibus libris de Dionysio Areopagita loquens, Atheniensis episcopi titulo eum dumtaxat distinguit. Scio quidem, omnes laudatos scriptores necesse non habuisse, ut, instituti sui ratione spectata, controversi hujus, qua Dionysius Areopagita, cathedra Athenensi relicta, ad Parisiensem migrarit, transitus mentionem facerent. Verum nihil equidem, quod ad hunc vel subobscurè insinuandum utcumque conducat, seu per illos, seu per quoscumque alios scriptores Græcos suppeditari, mirum enimvero quam maxime accidit, præsertim cum non desint, qui, S. Dionysium Areopagitan Atheniensi ecclesiæ præfuisse episcopum, in litteras miserint. Quid enim? Anne forsitan Atheniensem quidem Areopagite episcopatum, at non item Parisiensem notum illis fuisse, asseverabis? Verum sit ita: cum equidem Dionysii Areopagite ad sedem Parisiensem transitum, si locum habuisset umquam, latere Græcos omnes antiquos potuisse, nedum re ipsa latuisse, parum verosimile appareat, fit vel hinc, ut Dionysium Areopagitan Parisiis, relicta Athenis, migrasse, minime sit credendum. Adhæc, si Græci Dionysii Areopagite ad sedem Parisiensem transitum, quod hunc perspectum haud habuerint, nuspian commemorari, ut quid saltem relicta ab eo Atheniensis sedis, quo Evangelii prædicandi causa gentes exteris adire, mentionem non fecerunt? Ut quid etiam iter, Romam ab eo suscepimus, nuspian commemorarunt? Anne forsan pariter et hoc et factam a Dionysio cathedræ Atheniensis abdicationem ignorarunt? Verum qui rem, in suo, ut ita dicam, conspectu gestam, ignorare omnes potuerunt? Nemini enimvero, quantum opinor, qui, quæ ab omni propemodum veritatis specie abhorrent, admittere paratus haud fuerit credibile id apparebit.

260 Jam vero, cum alto adeo, quod non potest non videri mirandum, silentio Græci antiqui omnes, non tantum Dionysii Areopagite ad sedem Parisiensem transitum, sed et omnia, quæ hunc præcessisse a scriptoribus recentioribus memorantur, quæque, si contigissent umquam, non potuissent non habere explorata, involvante, mihi certe nec hæc, nec illum, seu, Dionysium Areopagitan, relicta Athenis, Parisiensium ecclesiæ præfuisse episcopum, credidisse videntur; ut proinde nec opinioni, quæ Dionysium Areopagitan cum Parisiensi eundem facit, adhæserint. Id ipsum de Latinis antiquis statuendum, pari F ratiocinandi modo jam nunc ostendo. Anno 649 Romæ sub Martino Papa, hujus nominis primo, frequens episcoporum quinque supra centum aduersus Sergium, Pyrrhum, Cyrum et Paulum, haereticos Monothelitas, celebratum est concilium, in quo Scripta, Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, sepius fueru laudata, hujusque adeo Sancti mentio plus semel est facta; licet autem episcopi Atheniensis titulus plus semel ibidem Areopagita fuerit ornatus nuspian tamen Parisiensis antistes appellatus fuit, Patribus ita etiam ubique locutis, ut nihil plane, unde, Sanctum Parisios umquam, relicta Athenis, migrasse, utcumque colligas, uspiam suppeditarint. Anno 680 contra eosdem Monothelitas Constantinopoli celebrata est Synodus generalis sexta, Patribus 289 constans; in hujus autem Actione sexta lecta et recepta a Patribus et Agatonis Papæ ad Constantiū imperatorem, Heracliumque et Tiberium augustos epistola, in qua is Pontifex Dionysium Areopagitan

AUCTORE
G. B.

gitam Atheniensis quidem, at non item Parisiensis episcopi, titulo condecorat. Auctor seu scriptor anonymous, qui antiquiora S. Dionysii Parisiensis Acta, supra jam saepius laudata atque a Bosquelo, vulgata, contexuit, seculo octavo in eunte floruit, uti infra in Commentario, illis S. Dionysii Parisiensis Actis premitendo, docebo; is autem scriptor, etsi etiam Dionysium a Clemente Papa in Gallias fuisse missum, memorix, ut appareat, prodiderit, cum tamen nec Areopagite nec episcopi Atheniensis appellatione seu titulo uspiam distinguit, sedemne Atheniensem aliquando occupasse indicat.

Romanis etiam, quies et duo,

261 Hinc porro fit, ut neutiquam opinioni, quae, Dionysium Areopagitam, cathedral Atheniensi relicta, Parisiensem aliquando occupasse, statuit, adhaesisse videatur. Cum enim, ut jam dictum, Dionysii Parisiensis in Gallias missionem S. Clementi Papae I adscribat, hincque ecclesiae Parisiensis, utpote sic hujus initia tam prope, quam possit, Apostolorum temporibus admovens, honori ac gloria studuisse videatur, commissum illum fuisse non appareat, ut Dionysium Parisiensem, si hunc vel Areopagitam esse, vel Athenis in Gallias civitatis hujus abdicata sede, venisse existimasset, nec Areopagitam uspiam appellaret, nec occupate aliquando ab eo Atheniensis sedis mentionem faceret, ita scilicet propalare negligens honorem, quem ecclesiae Parisiensis ex asserto huic celeberrimo apostolo, qui S. Pauli Apostoli, doctoris gentium, fuit discipulus, accessum perspexisset. Jam vero, cum res ita habeat, nec ullus prorsus, qui ante seculum octavum medium floruerit, scriptor Latinus alius, Dionysium Parisiensem Athenis in Gallias venisse, Atheniensemque antea fuisse episcopum, in litteras misserit, fit vel hinc, ut nec apud Latinos opinionem de occupata a Dionysio Parisiensi, antequam in Gallias ac Parisiis veniret, apud Athenienses cathedra ante seculum octavum medium viguisse, indubitatum appareat. Quod quam verum sit, argumento insuper est, ipsos etiam post jam exortam de uno Dionysio opinionem Romanos Pontifices ita animo fuisse comparatos, ut Dionysii Parisiensis cathedram Atheniensem non crediderint, immo nec ipsem Stephanus II, alius III, qui, cum Dionysii Parisiensis meritis sanitati fuisse in Francia restitutus, in Sancti hujus honorem Romae exstrui jussit ecclesiam, etsi interim hanc in Gallorum nonnullorum, ac forte Sandionysianorum monachorum gratiam S. Dionysius Areopagite dedicari, Graecisque etiam monachis habundam dari, verosimillime voluerit.

a Sirmondo
hic memori-
rati

262 Hinc Sirmondis noster in sua de duobus Dionysii Dissertatione cap. 6 hunc scribit in modum: Cui... Romanorum Pontificum, ut de his potissimum dicam, venit umquam in mentem, ut Dionysium Parisiensem Areopagitam appellaret, aut Areopagitam alio quam Atheniensi episcopatu functum significaret? Stephanus II, inquit, a Dionysio Parisiensi morbo liberatus est. Quis negat? Idem beneficij memor sedem sacram Romae in Dionysii gratiam condere instituit, conditam Paulus, Stephani frater et successor, dedicavit. Quid tum vero? An Dionysium hunc vel Stephanus vel Paulus Areopagitam nominarunt? Aut difficilius fortasse Stephano erat, cum a Dionysio martyre se sanatum scriberet, Areopagite nomen addere, si eundem credidisset, quam Paulo fratri postea fuit, qui, cum Dionysii Atheniensis libros ad Pippinum regem mitteret, Areopagite Opera

se mittere nuntiavit? Evolvent scrinia sua vindices Dionysiani et Pontificum diplomata, quotquot habent, a Zacharia, unde ordiri solent, ad Innocentium usque tertium excutiant, nusquam in his aliter, quam "Sanctum Dionysium martyrem," et "Canobium beati Dionysii martyris," et "Abbes beati martyris Dionysii" nuncupatos reperient. Evolvent et Romana, quodque in Graecis scriptoribus proxime observabamus, id ipsum in Martino, Agathone, Hadriano, Romanis Pontificibus animadvertis, quandocunque Dionysii Areopagite Opera laudant, Atheniensem episcopum perpetuo ab his dici, numquam Parisiensem; quod fieri sane per erat, si, relictis Athenis Parisios immigrasset.

263 Martinum et Agathonem missos nunc facio, de quibus in Secretario v synodi Romana, et in sexta synodi Actione IV videre est. Hadriani ad Carolum Magnum de Imaginibus verba sunt, "Sanctus Dionysius Areopagita, qui et episcopus Atheniensis." Dicite, amabovs, "Qui et episcopus Atheniensis cum diceret, cur et Parisiensis non addidit, si Parisiensem quoque antistitem credebat fuisse? En ratiocinium, ex quo enimvero, Pontifices Romanos etiam post exortam opinionem de uno Dionysio, seu secundo medio jam elapsi, pro Areopagita, seu pro Dionysio, qui Atheniensis episcopus Paulique Apostoli fuerit discipulus, non habuisse Dionysium Parisiensem, nemo non concludat. Ac id quidem de Adriano, qui ultimo memoratur, praecipue pronuntiadum appetit. Cum enim ad Carolum Magnum, Gallorum regem simul et imperatorem, scribens, Dionysio Areopagite attribuat episcopi Atheniensis titulum, quis futurum fuisse facile existimet, ut Parisiensis episcopi titulum Areopagite, si huic illum convenire existimasset, pariter non attribuisset, quo, quos sibi demererit quam maxime studebat, gratificaretur Gallis, Dionysium Parisiensem cum Areopagita facere eundem jam tum incipientibus, ac potissimum quidem Sandionysianis monachis, qui opinionem de uno Dionysio, a sese, ut appareat, suscitatae aut certe multum jam tum promotam, magis magisque propulare studebant, multumque, ut videtur, apud Carolum Magnum gratia valebant? Quod autem ad reliquos Romanos Pontifices, in huc transcripto F Sirmondi ratiocinio laudatos, spectat, eos quidem, si tamen, de quibus jam supra dictum, Martinum et Agathonem, secundo medio antiquiores, exceperit, tam certo a Dionysio Parisiensi non removisse episcopatum Atheniensem, Areopagiteque titulum, nonnemo fortassis contendet, quod scilicet Stephanus ejusque deinde frater Paulus Romae ea prestissime narrerunt, e quibus Dionysium Parisiensem cum Areopagita atque Atheniensi episcopo eundem existimasse queunt videri.

264 Verum rationem, ob quam ita existimasse queant videri, esse admodum infirmam, vel ex eo appareat, quod, que Stephanus Papa ejusque frater Paulus Romae in Dionysii Parisiensis honorem prestissime narrantur, ea in nonnullorum, ut jam insinuavi, Gallorum, plurimum apud regem suum valentum, a quibus Dionysium Parisiensem pro Areopagita præfracte haberi noscebant, gratiam prestare, utul ambos Dionysios existimarent diversos, facile potuerint; ut hic plura in hanc rem afferre necesse non sit. Romanos itaque Pontifices, non tantum, qui ante, verum etiam quosdam,

seculoque
octavo medio
postiores
accident,

Pontificibus
ob hic factam
objectionem

A quosdam, qui post seculum VIII medium floruerunt, Dionysium Parisiensem pro Areopagita non habuisse, certum alique indubitatum, quod et ab Areopagite, et ab Atheniensis episcopi titulo Dionysio Parisiensi attribuendo semper abstinuerint, manere debet. Negare forsitan adhuc pergis? Verum quia ex causa Anne quod Romæ, dum Dionysii Parisiensis festivam lucem agunt, in ipso Missæ sacrificio ea recitari soletantur, quæ Dionysius Areopagite conveniunt, et unum atque eundem hos esse, Martyrologium, quo Roma nunc utitur, profiterit? Unicum id est, quod nominatio contra ea, quæ de Romanis Pontificibus jam dixi, potest objici. At, inquit in sua de duobus Dionysii Dissertatione cap. 6 Sirmondus, quam futilis et inanis sit ista ratiocinatio, quis non videt? Nam si propterea quod in Dionysii nostri Missa mentio fit Areopagite, confundi utrumque volumus, quid vetat, quo minus, quia in Deiparae Virginis Assumptione Euangelium Magdalæ proprium usurpatur, eandem utramque Mariam fuisse contendamus? Quod si absor-

B dum hoc esse ducimus, intelligimus, Ecclesiæ in illo Euangelio aliud nihil spectasse, quam nominum similitudinem, quis satis cautum putet eum, quid aliud in Dionysii lectione spectasse suspicetur? Quare, desinat, si sapiant, hoc argutiarum genere ludificari; desinant et de Martyrologiorum sibi nomine blandiri. Quod enim ad etatem usque nostram Martyrologium Rome fuit, quo abuti ad errorem suum possint? Quæ vetustissima fuerunt, ut ipsimet agnoscent; et Baronius Cardinalis ex Sancti Cyriaci codice confirmat, unicum Dionysium, qui VII Idus Octobres colitur, commemorabant, id est, Parisiensem, de altero silabant, non quod utrumque confundenter; absit, nupera fuit hec hallucinatio; sed quod hunc unum Romæ celebrari, satis illo tempore videbatur.

*non exceptis
silento in-
volvanti,*

265 Ubi vero Areopagitam quoque in Martyrologium referri placuit, suo illum die seorsim, hoc est, v Nonas Octobris adscripserunt, notisque omnibus a nostro discriminarunt. Itaque quod in postrema Romani Martyrologii editione distincti non sunt, novitus error est, ut dixi, a Petro Galesinio, ut ferunt, prefectus, qui Hilduinianam secutus heresim, ut ex duabus Dionysii unum confaret, ea, quæ de Areopagita v Nonas legebantur, in VII Idus transiit, Parisiensique adaptavit, et, quod mirum est, cordatis hominibus contra veterum exemplarum fidem, et contra Ecclesie Romane historiam omnem persuasit. Ita hactenus Sirmondus; et sane, quidquid Romæ agatur modo, quidquid in Romano seu Martyrologio seu etiam Breviario de Dionysio Parisiensi atque Areopagita scribatur, id minime, ut hunc a Romanis, de quibus supra, cum Dionysio Parisiensi fuisse confusum, arbitremur, potest efficere. Quid enim, nonne fidem certam atque indubitatem Martyrologio Breviarioque Romano in rebus historicis adhibendam non esse, nec ea, quæ in ecclesiasticis illis libris traduntur, Romanis Pontificibus, quorum approbationem præferunt, attribuenda, eruditio hodie, ipsi metu etiam non reclamanlibus Romanis Pontificibus, unanimi consensu statuunt, publiceque etiam asseverant? Jam vero, cum res ita habeat, nec concilia, Patres, Romani Pontifices, scriptores denique, qui ante seculum octavum medium de Dionysio Areopagita, Parisiensive fuerunt locuti, vel huic

Areopagite, vel illi episcopi Parisiensis titulum appellationem ne umquam adscripserint, imo cum nec tunc, cum id maxime opportunum ac prope necessarium esset, Dionysii Areopagite, ad sedem Parisiensem, relicta Atheniensi, transitum commemorant, quis, queso, vel hunc tum creditum, vel Dionysium Parisiensem unum atque eundem cum Dionysio Areopagita existimatum tum fuisse, in animum inducat? Imo quis non potius, opinionem contrariam, in Martyrologio Romano parvo, ut supra docuimus, clarissime fundatum, apud omnes tum viguisse, persuasum sibi habeat?

266 Enimvero quid adhuc, uto quisque inflectatur, queat requiri præter ea, quæ et hoc et tribus §§ proxime prægressi dicta sunt, haud satis perspicio. Anne forsitan, ut apud scriptores, seculo octavo medio antiquiores, Dionysium Areopagitam a Dionysio Parisiensi diversum esse atque distinctum, priorenque ea his numquam in Gallias, cathedra Atheniensi relicta, venisse, diserte alique expresse notatum inveniatur? Verum E

nonne Sancti alii in Gallias non venere, etsi in Gallias non venisse per antiquos nupsim narrarentur? Nonne multi Sancti homonymi pro Sanctis invicem distinctis apud omnes habentur, etsi invicem distincti per scriptores antiquos, qui de iis egerunt, diserte non dicantur? Quisquamne forsan, S. Dionysius, Corinthiorum episcopum, a S. Dionysio, Alexandrinus episcopo, atque ab ipso, de quo hic agimus, Dionysio Areopagita diversum esse, negabit, quod nullus forte inventiatur scriptor antiquus, qui binos hosce posteriores Sanctos a priori distingui, diserte asseruerit? Quod si id, ut Sanctos hosce aliquos homonymos invicem distinctos agnoscamus, minime requiri respondeas, cur, amabo, ut Dionysium Areopagitam a Dionysio, Parisiensi antistite, faciamus diversum, requiratur? Anne quod nullæ etiam, quibus hunc ab illo cognoscere possumus diversum, distinctionis notæ apud scriptores antiquos, qui de illis egerunt, fortassis occurrant? Verum luculentas, quibus Dionysium unum ab altero secernas, distinctionis notas a Romano parvo seu veteri suppeditari, quis, queso, expensis iis, quæ § x disservi, inficias adhuc eat? Ut autem ad Dionysii in Gallias adventum seu ad ejus a sede Atheniensi ad Parisiensem transitum adhuc redeam, ultra opponi, audio argumenta, quibus hunc huc usque rejecimus, negativa dumtaxat esse ac proin probare nihil. Fateor, negativa plerique dumtaxat sunt; verum quid tum? Anne etiam dumtaxat e particulari, non autem ex universali antiquorum silentio sunt petita?

267 Neutiquam sane; neque enim, quod unus aut alter, sed quod omnes prorsus exploratae fidei antiqui, qui ante seculum octavum medium floruerunt, scriptores imo et synodi, Patres, Pontifices, de Dionysii Areopagite ad sedem Parisiensem transitu taceant, huic verosimilime, imo indubie, numquam fuisse locum arbitramur: argumento autem negativo, ut vocatur, hujusmodi plurimum inesse roboris, apud eruditos omnes in confessu est: maxime si factum, circa quod versatur, tale sit, ut aliqui saltem ex iis, a quibus silentio præteritur, id indubie, si fuisse, scituri, scitumque commemoraturi verosimilime fuisse; quod quin hic locum etiam obtineat, dubitandum haud appetit. Quod si enim Dionysius Areopagita a sede Atheniensi ad Parisiensem transiisset, quis futurum fuisse, credat, ut eventum

ac formata
inde supra-
que adducta,
ut ut negati-
va pleraque,

AUCTORE
C. B.

ventum hujusmodi, qui sane illustris admodum fuisse, universi omnino vel nesciissent, vel si scivissent, silentio præteriissent, etiam non exceptis iis, a quibus ut commemoratur, tum causæ, quam tractabant) ratio, tum temporum et rerum, e quibus scribendi argumentum accipiebant, adjuncta alia requirebant? Quis etiam (pleraque enim, quæ jam supra fuse proposuit, modo, ut res clarior evadat, compendio hic repetit) futurum fuisse autem, ut Areopagita, si ad sedem Parisiensem, relictis Athenis, migrasset unquam, per nullum prorsus a sede Parisiensi, quam ultimo occupasset, Parisiensis episcopus appellatus fuisse, perpetua interim Ecclesia consuetudine obtinente, ut, qui ab una sede episcopali ad aliam migrant, a sede, non quam primo, sed quam ultimo occuparunt, nuncupentur? Sane, quod ad me pertinet, ita animo comparatus sum, ut nec hoc, nec illud, nec etiam, ut Dionysius Parisiensis, si unus atque idem cum Areopagita fuisse, per nullum prorsus scriptorum antiquum Areopagita titulo fuisse affectus, futurum fuisse arbitrere; quod si autem, ut idem mecum sentias, seu ut Dionysii Areopagite episcopatum Parisiensem neges, negativis modo adductis, quæ tamen, ut mihi equidem appareat, perquam valide sunt, rationibus nondum mocearis, ad id equidem argumento, quod, e primo Synodi Sardicensi canone formatum, supra proposui, debes moveri.

tisque positivum etiam contra eumdem Dionysii episcopatum accedat, Sic habent: Nullus in hac re inventus est episcopus, qui de maiore civitate ad minorem transiret. Cum hæc Synodi laudata, quæ anno, ut supra jam monui, 347 celebrata est, assertio universalis sit, nullumque adeo episcopum, qui de maiore ad minorem transisse, ad annum usque 347 fuisse, nos edoceat, argumentum sane positivum suppediat, e quo, Dionysium Areopagitan, utpote sub assertione universalis, qua nullus episcopus qui a maiore civitate ad minorem transisset, ad annum usque 347 fuisse inventus affirmatur, comprehensum, Parisiensis, relictis Athenis, numquam transisset, legitime ac recte concluditur. En ergo, quo same, ut Dionysium Areopagitanum numquam ecclesias Parisiensi præfuisse episcopum, fatearis, moveri debes, argumentum, non ex antiquorum dumtaxat de re hac silentio, sed ex positiva, quæ et, nullum episcopum ad annum usque 347 a sede maiore ad minorem transisset, prodit, et ad Dionysium Areopagitanum dubio procul, utpote universalis, sese extendit, synodi perantiquæ assertione deductum; ut enimvero, Dionysium Areopagitanum a sede Athenensi ad Parisiensem numquam transisset, certum omnino atque indubitatum, tam positiva, quam negativa argumentandi ratione spectata, esse debet. Nec est, cur hic forsitan cum Menardo adhuc opponas, Lutetiam seu Parisiensis Dionysii Areopagitanam aetatem seu primo æræ Christianæ seculo compareat ad Athenas nec civitatem parvam, nec hisce exitisse minorem, contendas. Cum enim a Juliano cæsare τολίγη oppidum, et ab Ammiano Marcelino castellum Parisiorum appelletur, seculoque adeo æræ Christianæ quartu, quo et Julianus et Ammianus floruerunt, parva dumtaxat civitas Lutetia existiterit, tum certe, cum ad eam Athenis migrasse Dionysium volunt,

seu seculo æræ Christianæ primo civitate Athenensi, celeberrima juxta atque amplissima, major haud fuerit.

269 Quod cum ita habeat, veritatique adeo synodi Sardicensis canon supra relatus, si a sede Athenensi ad Parisiensem Dionysius transisset, nequeat esse consonus, eventui huic, ut jam falsum, dixi numquam fuisse locum, manet indubium. Hinc porro, cum Dionysius Areopagita a synodo Sardicensi, anno, ut dictum, 347 celebrata, pro episcopo, qui a sede majore ad minorem, seu a sede Athenensi ad Parisiensem transisset, habitus e dictis haud fuerit, consectarium jam sit, ut nec tunc ab eadem synodo unus atque idem cum Dionysio, qui Parisiensis ecclesia aliquando existisset antistes, fuerit existimatus. Jam vero, cum id ita habeat, quid, quæso, adhuc, ut opinionem, quæ Dionysium Areopagitanum Parisiensem euuidem statuit, ante seculum VIII medium viguisse, seu potius, ut opinionem contrariam ante isthanc temporis epocham non viguisse, sustineas, in medium adducas? Anne forsitan nec expresse in synodi Sardicensis canone Dionysio Areopagite episcopum Parisiensem negari, nec Sanctum hunc a Dionysio Parisiensi asseverari diversum? Ita omnino habet. Verum nec hinc, quod vis, conficitur. Etsi enim, quæ aīs, in canone laudato diserte haud exprimantur, ex aliis tamen, quæ idem canon subministrat, legitime consequuntur, uti ea iis, quæ jam dicta sunt, satis superque liquet. Atque ita, iis etiam, quæ de Dionysio Parisiensi sub Decio in Gallias Primum misso, sacrificique Areopagite reliquiis e Graecia in Gallias allatis argui hic in rem nostram possent, infraque suis locis examinanda venient, prætermisis, opinionem de duobus Dionysiis ante seculum VIII medium, imo et ante seculum V, viguisse, partim e proxime jam actis, partim ex, aliis, quæ supra et de Martyrologio Romano parvo seu veteri, et de Claromontano Græcorum Synaxario Basilianoque Menologio §§ 10 et xi disputavimus, extra omnem tandem controversiam possumus, extra omnem tandem controversiam possumus, utrumque videtur.

270 Porro cum id ita sit, omniaque prorsus, ut quinque primis Commentarii hujus §§, jam ostendit, adducta ab opinionis de uno Dionysio, ut hanc probent seculove octavo medio antiquiorum faciant, patronis monumenta, Visibii nominum conscriptio, Aristarchi, Græcorum chronographi, ad Onesiphorum primicerium epistola, edenda Dionysii Acta aliaque a Metrodoro, Metaphrasta, et Syncello contexta, vel supposititia prorsus, quod et de aliis nonnullis documentis supra laudatis dicendum, spuriave sint, vel nullam certe, quod nominatim etiam (ad numer. 87) quantum ad S. Sancti Acta obtinet, fidem mereantur, quid superest, quam ut opinionem de uno Dionysio post seculum octavum medium deum exortam hac proin opinione opposita, quæ duos Dionysios statuit, longe esse recentiorem, pronuntiemus? Jam vero, cum res ita habeat, opinioque adeo, quæ Dionysium Areopagitanum a Parisiensi distinguit, prius etiam, quam que utrumque hunc Sanctum confundit, tradita indubie fuerit, locum hic sequenti, quod supra adhuc recitavi, Tertulliani effato, Ex ipso ordine manifestatur id esse verum, quod sit prius traditum, id autem extraneum et falsum, quod sit posteriorum immisum, tribuere debemus, opinioque proinde, quæ Dionysium Areopagitanum a Parisiensi distinguit, pro vera, oppositaque contra, quæ utrumque

aliamque contra de duobus Dionysiis certo esse veram, concludit.

AUCTORE
C. B.

A utrumque Dionysium, Areopagitam scilicet et Parisiensem, confundit, pro falsa debet haberi: quod jam, quantum opinor, rationibus neutiquam invalidis, sed solidis prorsus ac prope invictis, tam luculentem est monstratum, ut ægre deinceps quemquam futurum autem, qui Dionysium Areopagitam a Parisiensi non arbitretur diversum, maxime si considerarit, Methodium, adversariorum achillem, hisce a me supra invicto rationum pondere jam esse creptum, tum quod Acta a Methodio, viro sane sanctissimo, contexta, in lucem hactenus non prodiisse, tum quod haec, etiamsi adhuc existarent nec perirent, talia esse, §§ 4 et 5 ostenderim, ut fidem iis, quæ adstruant, certam atque indubitatam conciliare minime sint nata.

§ XIV. Nobile Dionysii genus, Patria, divitiae, doctrina, vitæ probitas, dignitas.

B

Ex Areopagi, que
Sanctus emi-
nuit, digni-
tate, fuisse
eum gener

Hilduinus in suo ad Ludovicum imperatorem Rescripto supra sæpiissime laudato numero 3 sic scribit: Genere siquidem eum nobilissimum et philosophiae magisterio insignem apud Athenas claruisse, et alliarum historiarum et Actuum Apostolorum testimonio secula prisca seu instantis cognoverunt. Genere itaque S. Dionysius præstiterit, si vera de eo hic Hilduinus memoret. Launoyus Sandionianum hunc abbatem, quod pro generis S. Dionysii nobilitate Acta Apostolorum seu S. Lucam, horum auctorem, loco proximo citato laudet, imposturæ insimulat; verum haud recte, quemadmodum ex iis, que Commentarij hujus prævii num. 6 et 7 disserui, unusquisque haud difficulter colligit. Certe Dionysius generis nobilem fuisse, vel ea eo liquet, quod Athenis ex Areopagitorum seu Areopagi judicium senatu existiterit, nec alii in hunc, quam qui generis nobilitate essent illustres, adsciscerent, ut Isocrates in Oratione Areopagitica, Budæus in Pandectas, Siganus de Republica Atheniensium ac tandem S. Maximus in Præfatione, Operibus S. Dionysii, aut, si manus, Scholiis, quæ in haec contexuit, a se præmissa, fidem faciunt. Alios missos faciens, Isocratis dumtaxat et S. Maximi, quæ huc spectant; verba transcribo. Prioris, prout Latine a Budæo in Pandectas sunt redditæ, hæc sunt: Majores... nostri usque eo studiosi temperantie fuerunt, ut consilium illud Areopagitum moribus hominum componendis publice præficerent; in ejus numerum cooptari solis illis sperare licuit, qui claris natalibus orti virtutibus ac modestiæ documenta permulta honestate vita dedebant; ex quo tandem factum, ut confessus ille totius Græciæ haud immerito longe sit præstantissimus; posterioris vero tom. i apud Corderium isthac: Magni Dionysii nobilitatem et illustres divitias vel solus ipse Atheniensium senatus, in quem consultor adductus est, manifestat. Areopagitarum enim unus erat, uti D. Lucas declaravit, sacra sanctorum Apostolorum Acta describens. Hæc, quæ vel sola, Hilduinum ob Lucam pro Dionysii generis nobilitate citatum perperam imposturæ a Launoyo fuisse insimulatum, ostendunt, Sanctus ille Operum, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, Scholiastes S. Maximus, et quidem ab ipso sta-

tim Præfationis laudatæ initio? nonnullis autem interpositis, sequentia adhuc, quæ ad præsens argumentum pariter spectant, verba suppeditata.

nobilem, in-
dubitatum
apparet, ut
que hinc et
iam patria
exitisse

272 Scendum enim, ut premonui, non cuiusvis hominis fuisse, in Areopagi senatum adscribi, sed qui apud Athenienses et genere et divitiae ad vite probitate praestabant, atque insuper illustres censebantur, in Areopagi senatu sententiam dicebant. Atque ista modo, quantum opinor, S. Dionysium vel ex eo, quod ex Areopagitico rum seu Areopagi judicium numero esset, generis nobilitate fuisse illustrem, satis superque evincent. Nec genere tantum præstisset, sed et patria Atheniensem existisset S. Dionysium Areopagitam, ex Areopagite, quæ eminuit, dignitate colligendum videtur. Athenis, etiam ante Solonis xata, erat magistratus seu curia, novem dumtaxat, ut Siganus lib. 1 de Republica Atheniensium cap. 5 docet, viris constans, quorum unus rex, alter archon, tertius polemarchus ac reliqui demum sex Thesmothetas vocabantur; Solon autem, ut non alii, quam qui in illa novem virorum curia vel archontes vel certe Thesmothetas fuissent, in Areopagum adsciscerentur, lege lata, Euti idem Siganus loco cit. pariter docet, constituit. Porro inter Thesmothetas, quod pariter de curiæ ejusdem rege, archonte et polemarcho, si et his ad Areopagum aditus patuerit, verosimilime dicendum, censeri quemquam, nefas erat, nisi se Atheniensem ex utroque parente a tertia usque generatione probaret. Ita nos diserte docet Julius Pollux, Onomasticæ lib. 8, cap. 9, archonibus novem, quorum sex appellantur Thesmothetas, recensitis, hunc scribens in modum: Εγέλετο δέ τις Θεσμοθετῶν ἀνάρχως· ἐτί Λύραιτο εἰσὶν ἔκατερών εἰς τριηρίας καὶ τὸν δῆμον πόλεν· καὶ εἰ Ἀπόλλων ἐστιν αὐτοῖς πατρὸς καὶ Ζεὺς ἐρυτος· καὶ εἰ τοὺς γονεῖς εἴ παιοῦσι· καὶ εἰ ἑστρατεύοντο υπὲρ τὴς πατρίδος· καὶ εἰ τὸ πέμπτον ἔστιν αὐτοῖς ετεῖ. Erat autem quoddam Thesmothetarum examen appellatum; an scilicet ex utroque parente a tertia usque generatione Athenienses essent; et ex quibus populis. An Apollo esset illis Patrius et Jupiter Herceus. An parentibus bene facerent. An pro patria militarent et an censum idoneum haberent etc.

F
Atheniensis
credatur,
nonnulla
sunt. At-
tamen an ve-
re

273 Porro Halloixius, Societatis nostræ sacerdos, in illustrum ecclesiæ Orientalis Scriptorum, qui primo Christi seculo floruerunt, Vitis pag. 621, ubi notiones in contextam a se Hierothei Vilam orditum, iisdem fere, quæ de Atheniensium Thesmothetis jam protuli, præmissis subjungit: Hujus examinis, quod scilicet Thesmothetæ antequam in Areopagum adsciscerentur, subire debebant, seu disquisitionis seu inquisitionis (tot enim nominibus vocari potest) mentionem aliquam strictem attigit Demosthenes, ille oratorum Græciæ princeps in appellatione contra Eubulidem extrema, ubi probare nititur, se utrinque esse Atheniensem; et Apollinis Patrii et Jovis Hercei habere gentiles. Vide ejusdem Demosthenis orationem in Næram, præsertim in Decreto de Platæensibus. Atque ut intelligatur, quanti Athenienses civitatem suam fecerint, scribit in eadem oratione Demosthenes, legem apud eos fuisse, μὴ ἐξειναπονταζειν Αθηναῖν, διὰ μὴ δι αὐδοργαζεῖν εἰς τὸν δῆμον τὸν Αθηναῖον δέξοντες γενέσθαι πολίτην, "non licere facere Atheniensem, nisi eum, qui ob strenuum populo Atheniensi navatam operam dignus sit fieri civis." Additque, donationem non fuisse ratam, nisi amplius, quam sex mil-

lium

AUCTOR
C. B.

lum virorum Atheniensium occultis suffragiis in concione sequenti comprobaretur. Atque ex his quidem omnibus, patria sane Atheniensem existisse S. Dionysium Areopagitam, verosimillimum, imo via unum indubitatum potest videri. Cum enim Areopagita seu senator areopagiticus eastilerit, antea vel archontis vel certe Thesmothetis, qui, quemadmodum e jam dictis liquet, patria Athenienses esse debuerunt, munere functus fuerit, ut supra dictis statuendum appareret.

patria Athene-
nensis fue-
rit Diony-
sius, Cesarii
hic alatum,

274 Attamen hic duo, ob quae, an vere Dionysius patria Atheniensem fuerit, dubitari potest, alia ex parte occurruunt; primum est, legem seu consuetudinem, qua, qui apud Athenienses Thesmothelarum munere fungebantur, Athenas pro patria habere debuerint, priscis dumtaxat temporibus, at non item, ut appareat, Dionysii aero in usu fuisse; alterum, non Athenis, sed e Thracia ortum Dionysium esse, a B. Cesario, S. Gregorii Nazianzeni fratre, qui seculo iv floruit, Quæstionum Theologicarum, prout augustæ Videlicorum anno 1626 editæ sunt, affirmari. Verba, quibus id ibidem a sancto illo scriptore fit, hæc sunt: In Thracia Martem, ab execratione cognominatum, ex qua nobis tamquam ex immorigero Esau Dionysius Areopagita ortus est, qui fuit divinorum Apostolorum discipulus etc. Quod si itaque Cesariorum standum hic sit, Dionysius, non Athenis, sed in Thracia natus potest videri. Verum nihilne est, ob quod ab adducto Sancti hujus testimonio cum reverentia recedere fas sit? Possitne etiam ita exponi, ut non de natalibus, quos in Thracia sortitus Dionysius fuerit, sed de nostri hujus Sancti majoribus, qui in Thracia orti fuissent, Cesariorum locutus intelligatur? Neutquam sane, quo minus ita exponeretur Cesariorum, refragaverit, in contra sic certo exponendum, arbitrarer, si modo aliunde, patria Dionysium fuisse Atheniensem, sat solide posset probari. Verum anneres secus haud habeat, dubitari posse videtur. Calmetus quidem in Dictionaryo Biblico de Dionysio Areopagita sic scribit: Atheniensem civem illum nimirum S. Dionysium Areopagitam) appellat S. Chrysostomus ibidem, (nempe lib. 4 de Sacerdotio cap. 7) nec sine veri specie; plerumque enim e civibus assumebantur Areopagite. Alii e Thracia Virum accersunt; cuius tamen C opinionis fides non nisi ex unico teste et certe minoris authoritatis, quam ut valeat, ad persuadendum petitur.

cui Chryso-
stomus,
quemadmo-
dum ostenditur,

275 Verum S. Chrysostomus, qui huc allegatur, quique, si S. Dionysium Areopagitam patria Atheniensem aperte faceret, auctoratem S. Cesariorum, utope huic æqualis, auctoritate sua aut elideret, aut etiam superaret, toco per Calmetum cit. sequentia tantummodo, quæ ad præsens institutum spectant, verba suppeditat: Οὐδὲ Αρεοπαγίτης ἐκένοι, ὃ τὰς δειπνωμονεστάτης πόλεως ἐκεῖνος οὖν αὐτὸς θητηγορίας μόνης πολούθησεν αὐτῷ μετὰ τῆς γυναικός; etsi autem hæc in vulgatis Operum S. Chrysostomi editionibus Latine ita exponantur, ut, Dionysium Areopagitam existisse urbis Atheniensis civem, diserte significant, id tamen, quod vult Calmetus, minime, si in Graeco suo fonte considerentur, evincunt. Cum enim apud Graecos articulos præpositivis cum subsequente nominis substantivi genitivo possessionem effectumve pro varia rei, de qua sermo fit ratione secundum accurate Syntaxeos præcepta significet, cur, quemadmodum in vulgatis Chrysostomi editi-

tionibus sit, Græca hæc Sancti hujus verba: τὰς δειπνωμονεστάτης πόλεως ἐκεῖνης Latine exponi, superstitionis urbis illius civis, necessarioque, adeo, Dionysium Areopagitam existisse civem Atheniensem, significare debeant, haud satis perspicio. Quid ni enim vocabulo civis vocabulum incola possit substitui? Sane, cum quicunque urbem quamplam incolunt, certo modo, sive sint sive non sint hujus cives, spectare ad eam haud inepte dicantur, civem Atheniensem, an incolam dumtaxat recitatis verbis Dionysium Areopagitam faciat Chrysostomus, dubium admodum appetat. Adhac demus etiam civem Atheniensem a Chrysostomo diserte appellatum loco cil. fuisse Dionysium Areopagitam, nec hinc consecularium erit, ut vel Athenis natus est Sanctus noster fuerit, vel ut ibi ejus natales locare Chrysostomus per verba huius transcripta voluerit.

276 Cum enim haud raro hodie fiat atque olim etiam factum sit, ut celeberrima quæque a potentissimæ urbes in civium suorum numerum exteros etiam, seu moritorum intuitu, seu pretio accepto, seu alia demum ex causa retulerint, quid ni factum esse queat, ut et Dionysius, etsi Athenis haud natus, urbis tamen Atheniensis ob singulare sua in hanc officia ac merita civibus fuerit adscriptus, et a Joanne Chrysostomo civis Atheniensis idcirco fuerit appellatus? Olim quidem apud Athenienses externum prorsus nullum, nisi qui ob strenuum populo Atheniensi nataram operam fieri civis censeretur dignus, in civium Atheniensem numerum fuisse receptum, eoque a nemine nisi difficulter admodum potuisse pertinendi, et supra recitatis ex Hallochio Demosthenis verbis est perspicuum. Verum, etsi quidem Dionysii Areopagite ætate, qui in Areopagum adscercentur, patria Athenienses esse adhuc debuerit, severam tamen illam legem a Solone, ut appareat, primum latam ac deinde a Demetrio, Antigoni Macedonizæ regis filio instauratam, qua quicunque essent extranei, a civitate Atheniensi jure adipiscerentur arcerentur, antiquatam seu abrogatam Dionysii Areopagite fuisse, verosimillimum appareat, ut etiam tum non amplius, qui in Thesmothetarum curiam adscercentur, Athenienses sese ex utroque parente, a tertia usque generatione, comprobare debuisse. Ea sedet sententia, quod, quamvis quidem celeberrimus juxta ac illustrissimus Areopagitarum Athenis senatus quarto etiam æræ Christianæ seculo seu Eusebii Cæsareensis ætate, utut a plurimis tyrannis oppressus atque a Romanis subjugatus, nondum esset extinctus, plurimas tamen vicissitudines passus fuisse, nec verosimile appareat talem personarum, qualis antiquitus habitus fuerat, delectum in eo haberit Dionysii etiam ætate perrexisse.

277 Et vero id tum haud amplius fuisse factum, ex eo efficitur perspicuum, quod diu etiam, antequam Dionysius nasceretur, Athenas in potestatem suam Romani redigessent, tuncque hi etiam in senatum Areopagitum adsciti Areopagitiæque adeo subinde fuerint creati, ut Joannes Meursius in libro, qui Areopagus sive de senatu Areopagitico inscribitur, cap. 5 e Ciceronis in Oratione pro L. Cornelio Balbo testimonio et antiqua quapiam Inscriptione Graeco docet. Et hanc et illud hoc transcribo. Ciceronis testimonium his concipitur verbis: Quo errore ductos vidi egomet nonnullos imperitos homines, nostros cives, Athenis in numero judicium atque

debabant,
ætate Diony-
si abrogatio
dubitare fa-
cit,

A que Areopagitarum; Graeca autem inscriptio, cui et Latinam a me adornatam interpretationem adjungo, sic habet: Τον. λαυρωτατον. Ανδραπατον. της. ελλαδος. ρουφιον. φοστον. και. Αρεοπαγετην. η. εξ. Αρεοπαγου. βουλη. και. η. βουλη. των. Τρι. και. αν. και. ο. δημος. ο. Αθηναιον. ενοιας. ενεκα. και. ενεργειας. της. περι. την. πολιν. ανεστησεν. προσοντος. φιλιον. Πρωλαδου. Clarissimum consulere Graeciae Rutherfordum Festum etiam Areopagiten senatus Areopagiticus et trecentorum tribunal et populus Atheniensis, benevolentia et beneficentia in civitatem exhibente ergo, creavit, procuratore existente Flavio Prudulo. Cum itaque lex antiqua, qua, ut, qui in Areopagum adsciscerentur, patria Atheniensis essent, fuerat statutum, Sancti nostri aetate, ut e jam dictis liquet, esset abrogata, sane, annis hic patria Atheniensis vere extiterit, dubium esse necesse est.

*et si interim
patria Athene-
nensis vero
similis ex-
sisterit:*

275 Verum, et si id ita sit, Dionysium equidem Athenis fuisse natum seu patria Atheniensem extitisse, verosimilius appareat. Ea sedet sententia, primo quidem, quod, quamvis Dionysii aetate Romanis etiam ad senatum Areopagiticum aditus patuerit, ex omnibus tamen, qui huic adscribantur, plerique etiam tum, ut verosimillimum appareat ac Calmetus verbis supra recitatis observat, Athenienses patria extiterint; deinde vero, quod, quamvis per verba, num. 274 recitata, Chrysostomus supra relato Caesarii, Dionysium e Thracia ortum asserentis, testimonio aperte e jam dictis haud adveretur, id tamen ita queat exponi, ut non de Dionysio, sed de ejus dumtaxat majoribus, qui in Thracia natales nati fuerint, intelligatur. Sic S. Gregorius Nazianzenus, supra jam sepius memoratus, etiamsi ab Euphranta, episcopo Thyanensi, in Synodi quintae Collatione quinta ex Arianzo ortus dicatur, Nazianzi tamen natus esse seu patria (Operis nostri tom. 2 Maii pag. 376 in Annatos ad lit. u. vides) Nazianzenus extitisse creditur, quod Euphrantas de Gregorio parentibus, qui Arianzi, Gregorio interim a matre Nazianzi in lucem edito, nati essent, queat intelligi. Adhuc, et si quidem lex antiqua, qua, qui in Areopagum admittebantur, Athenienses esse debebant, Dionysii aetate etiam Romanis, qui certe Athenienses non erant, in Areopagum fuerint admissi, in hunc quoque, qui nobiles non essent, fuisse tum admissos, atque adeo Dionysium forte nobilem non fuisse, contendat. Adhuc, quin Romani ipsimet, qui Dionysii aetate, immo etiam ante hanc inter Areopagitas fuerunt adsciti, nobiles genere extiterint, dubitandum haud appareat.

*C*oxat quantum ad Romanos, quod hisce, utpote rerum dominis, cedendum Atheniensibus foret, locum habuerit; ut proinde Dionysius, cum ex senatu Areopagiticu extiterit, eoque, si Thraze, quemadmodum et Cesario potest contendit, nativitate extitisset, pervenire haud potuisset, patria Atheniensis verosimilius extiterit. Atque hinc jam potest colligi, respondendum quid sit, si quis forsan, quod Dionysii aetate etiam Romanis, qui certe Athenienses non erant, in Areopagum fuerint admissi, in hunc quoque, qui nobiles non essent, fuisse tum admissos, atque adeo Dionysium forte nobilem non fuisse, contendat. Adhuc, quin Romani ipsimet, qui Dionysii aetate, immo etiam ante hanc inter Areopagitas fuerunt adsciti, nobiles genere extiterint, dubitandum haud appareat.

279 Ceterum ut ad id, quod contra Sancti nobilitatem adhuc posse objici, modo observe, hac etiam occasione respondeam, Meursius supra laudatus, promiscue omnes, Athenis in Romanorum potestatem redactis, fuisse in Areopagum cooptatos, cap. 5 de Senatu Areopag. scribit; verum Luciani textus, quem in rem suam af-

porro cum
Areopagite
eruditio
juxta aprob-
itate

uti hic ex So-
crate, Iso-
crateque,

fert, neutiquam hanc, ut illum consideranti patescit, probatam dat; ut adeo, eodem etiam textu non obstante, genere quidem nobilem fuisse Dionysium, sit tenendum. Ad alia, quae pariter ex Areopagite, qua Dionysius eminuit, dignitate, de hoc Sancto nostro, ad fidem nondum converso, adstruenda videri queunt, reue etiam ipsa adstruenda sunt, jam progrediamur. Georgius Pachymeras in suo ad contextam a se Operum S. Dionysii Areopagite Paraphrasim Proemio sequentia isthac, quae Latine huc transcripsisse sufficiat, verba suppeditat. Non... cuiusvis erat inter Areopagitas censeri, sed quem multa sapientia et proba vita et omnibus culpae vacatio ad tantam evexerat dignitatem. Michael Syncellus, cuius verba Latine pariter dumtaxat transcribo, in adornato a se S. Dionysii encomio sic scribit: Unde (e civitate Atheniensi nempe) iste Dionysius ortum accepit, et ubi prases nobilissimus ac inter Areopagi judices primas obtinens, magistratum honorarius iudex agebat, quorum praecellentia generis et insignis gloria ab Andronitione ac Philochoro, Atheniensibus scriptoribus, copiose litteris mandata est. Hinc etiam est facile conjicere, parentes ejus optimates, prestatibiles ac virtute claros fuisse. Neque enim apud Athenienses, homines magnanimos, in tam sublimem principatum elevatus esset, nisi sapientiam et animi ornamenta, prudentiam, justitiam, fortitudinem illustri etiam generi coniunxit.

280 Cum itaque, qui in Areopagiticum senatum apud Athenienses cooptabantur, sapientiae etiam laude ac vita probitate, uti verbis hic jam recitatis Pachymeras et Syncellus docent, conspici cui esse debuerint, ex eo certe, quod Areopagitarum unus S. Dionysius extiterit, consecutarium fit, ut et multarum rerum scientia juxta ac vite probitate excelluerit. Ne quis autem, quod Pachymeras et Syncellus, non prius, quam aliquot jam a Dionysii aetate seculis elapsis, vixerint, immo etiam quod Syncellus quæpiam etiam, uti eo infra dicendis patescit, a veritate aliena aut nulla certe fundamento innixa jam datis verbis scribat, in dubium, an tales, quales bini hiscriptores aiunt, Areopagite esse debuerint, fortassis revocet, opportune hic occurrunt duo scriptores longe antiquiores, Socrates nempe et F Isocrates; quorum prior (Latine iterum dumtaxat amborum verba do) ad Periclem apud Xenophontem Memorabilem lib. 3 ait: Senatus vero Areopagiticus, o Pericles, an non ex probatis constat? Posterior autem in oratione Areopagistica sic habet: Ego vero multa me dicturum esse fateor, quæ illis recepta sunt; non quod Lycurgus illa vel invenerit, vel excogitari; sed quod majorum nostrorum gubernationem quam optime imitatus democraticam apud ipsos instituit, aristocratis temperatam, qualis apud nos fuit; et magistratus non sortito, sed per suffragia creari voluit legemque tulit, ut seniores, qui rebus omnibus præsunt, tanto studio et cura legerentur, quanta ferunt maiores nostros legisse eos, qui Areopagitas futuri essent. Adhuc non tantum, quæ supra Socrates, et quæ hic de cura, qua, qui Areopagite futuri essent, electi fuere, Isocrates memor, virtute hosce insigni fuisse conspicuus, argumento sunt; verum etiam virtute juxta ac sapientia eosdem excelluisse, vel ex eo colligere fas est, quod, quemadmodum apud antiquos memoriam proditum invenitur, in senatu Areopagi-

tico

AUCTORE
C. B.

ac aliis servi-
toribus
Grecis,

tico tam sancte semper ac juste judicatum fuerit, ut nec reus quisquam, nec actor de sententia ini-

quitate merito umquam conqueri potuerit.

281 Demosthenes, *Oratione in Aristocratem de Areopago sermonem instituens, apud Joannem Meursium in Areopago pag. 24 Latine e scripto-
ris hujus versione ait:* Hic tantum nemo umquam, vel reus damnatus, vel actor causa cadens, ostendere potuit, judicia perperam data esse. *Eodem recidunt, quæ Aristedes in Panathenaico apud eundem Meursium loco cit. scribit.* Audi, qui Latine abs hoc redditus loquatur, Nihil enim est, inquit, Areopago excellentius invenire, si quis querat, nec secus atque ex aquis va-

tidicis flatus una solent submitti, hic etiam locus perfectam juris scientiam ac prope divinam videtur emittere. Itaque tanto omnium consen-
su honoratur, ut ejus judicis qui vincuntur, pariter ac victores, sint contenti. *Lycurgus oratione in Leocratem ita ex ejusdem iterum Meur-
sii versione loco cil. Latine in Areopagi laudem profatur.* Pulcherrimum habentes Graecorum exem-
plum concilium in Areopago; quod inter ce-
tera tribunalia tantum excellit, ut etiam ipsi,

B qui convicti, fateantur juste omnino judicari. Atque hæc sane, ut eos, qui amplissimo (ne-
que enim hi, ut apud Meursium in Areopago cap. 5 videre licet, numero pauci erant) senatu Areopagitico essent adscripti, sapien-
tiae simul et virtutis ac nominativi justitia laude
fuisse illustres, credamus, scriptorum antiquo-
rem testimonia jam allata sufficiunt; attamen ut res amplius patescat, lubens hisce, quod de Messeniis, qui, bellum Lacedæmoniis illaturi, causam suam prius Areopagitis judicandam pro-
ponere voluerunt, Pausanias scribit, e Meursii iterum versione adhuc addo. Redditum, inquit in suis Messenicis, a se non fuisse Polycharem Lacedæmoniis (Messenii) dicunt, quod neque ipsi dedidissent Euephnum; voluisse tamen se vel apud Argivos, qui utriusque civitatis essent consanguinei, vel in Amphictyonum consilio causam cognoscet; voluisse etiam rem candem permittere senatu Atheniensium Areopagitico, qui de cædibus jam dudum cognoscere solitus esset.

C uno etiam
Latino is
adjuncto,
probatur,

282 Cum itaque e regionibus etiam exteris cau-
sæ dijudicanda ad Areopagitas deferrentur, id
enimvero, eximia hosce eruditiois justia ac cir-
tutis et nominativi æquitatis fama quam maxime
inclaruisse, argumento etiam est. At vero, ne quis
forsitan rem ita quidem, diu ante Dionysii statem,
at non item, hac jam existente in cursu, seu, Ro-
manis Athenarum jam dominis, habuisse, iterum
hic obijicit, Pausanias scriptorem Latinum Vale-
rium Maximum etiam adjungo, qui lib. 8, cap. 1
sic scribit: Materfamilias Smyrnae virum et filium
interemit, cum ab ipsis juvenem optimæ indolis,
quem ex priore viro enixa fuerat, occisum
comperisset. Quam rem Dolabella ad se delatam,
Athinas ad Areopagi cognitionem relegavit; quia
ipse neque liberare cædibus duabus contaminata-
tam, neque punire eam, justo dolore impul-
sam, sustinebat. Consideranter et mansuete po-
puli Romani magistratus; sed et Areopagita quoque non minus sapienter, qui, inspecta causa,
et accusatore et ream post centum annos
adesse jusserrunt, eodem affectu motui, quo Do-
labella. Idem etiam, quamquam aliis verbis,
lib. 12 *Noctium Atticarum* cap. 7 refert Gel-
lius. Quare, cum hinc Romani etiam difficiliores
causas Areopagitarum judicio subinde commi-

sisse videantur, imo etiam, ut Athenæ, teste in D
sua ad S. Dionysii Opera Præfatione S. Maxi-
mo, propriis suis legibus uterentur, libereque, ut
ante, munieribus suis Areopagite fungerentur, per
tempus sat longum (Meursium de Senatu Areo-
pagitico cap. 3, pag. 16 videsis) permiserint,
hosce sane etiam tum, cum Roma Athenis jam
dominaretur atque inter illos Dionysius ageret,
doctrinæ justia ac æquitatis et virtutis fama in-
claruisse, pro indubitate videtur habendum.

283 Ciceronis quidem verba, num. 277 reci-
tata, quibus orator ille, ætate sua fuisse in
Areopagiticu senatu, qui imperiti essent, insi-
nuat, efficere utcumque queant, ut nonnullos
etiam, qui a scientia doctrinæ commendari
haud mererentur, inter Areopagitas Sancti nostri
ætate fuisse repertos, existimemus; verum ibidem
Cicero de Romanis, in Areopagum adscitis, dum-
taxat loquitur; qui cum in hunc, ut appa-
ret, non tam virtute ac naturæ, quibus polle-
bant, dotibus spectatis, quam pestalatis, qua
apud Athenienses erant, ratione habita, fuerint
adlecti, factum facile esse potest, ut quidam ex
iis non tantum rerum peritia scientiæ, verum
etiam, quod et re ipsa de nonnullis factum, E
Meursius in Areopago suo cap. 5 pag. 31 insi-
nuat, virtute ac probitate destituti fuerint, licet
interim alii, qui in Areopagi judices cooptaren-
tur, tales essent, quales Areopagita fuisse supra
a Socrate aliquis asseruntur. Quidquid itaque
sit de recitatis Ciceronis verbis, dubitandum
equidem non apparel, quin plerique sallem, qui a
Romanis essent diversi, atque Areopago Sancti
nostri ætate adscriberentur, iis animæ dotibus,
quas in Areopagitis requisierat antiquitas, exor-
nati fuerint, variarum etiam idcirco rerum ac
vel maxime legum cognitione ac virtute spectabili-
les. Nec etiam, quin Areopagitis insuper a divi-
tiosis ac rerum copia sufficienter fuerit prospectum,
est ambigendum. Id enim Pollucis ac S. Maximi
verba, num. 272 recitata, luculentissime nos do-
cent.

284 Jam vero, cum id aliaque, quæ de Areo-
pagitarum prærogativis § præsenti disserui,
ita, ut dixi habeant, Dionysium Areopagitam,
non tantum generis nobilitate Atheniensibusque,
ut verosimilius appareat, natalibus, verum etiam
divitiis, virtute ac doctrina, imo et Philosophie
scientia, quidquid contra nonnulli arguant, apud F
Athenienses, priusquam ad fidem convertere-
tur, effusisse, ex Areopagitica, qua eminuit, di-
gnitate modo habemus. Verum anne ex hac par-
ter Dionysium Areopagitam et sacerdotem ethni-
cum et senatus Areopagitici præsidem exstitisse,
merito potest colligi? Neutiquam sane. At quidem
Michæl Syncellus supra hue transcriptis verbis,
Dionysium in Areopago et præsidem nobilissimum
exstitisse, et inter senatus illius judices primas ob-
tinuisse; verum id ex sola, qua Sanctus eniuit,
Areopagite dignitate colligi non posse, nemo non
videt; ut plura hac de re hic disserere necesse non
sit. At vero, cum res ita habeat, unde id, quod
de prima Dionysii in Areopago dignitate scribi-
bit, Syncellus hausit? Cum nihil prorsus, quod
ei suffragari illa in re utcumque queat, in
anterioribus seu antiquioribus scriptoribus
monumentisque inveniatur, id verosimilius e
conjectura quapiam longius, quam per sit, peti-
ta, unique forsitan e vigente inter plebem, ma-
gnificos Sanctorum titulos facile admittere assue-
tam, rumore in litteras miserit. Ut sit, cum
equidem fons, e quo hauserit, penitus sit inco-
gnitus,

loco sacer-
dotalique di-
gnitate apud
Athenienses
etiam efful-
serit.

Agnitus, atque a Dionysii ætate pluribus seculis remotus Syncellus vixerit, locum hic habere debet sequens Baronii effatum: Quod de rebus adeo antiquis sine aliquo vetustioris scriptoris testimonio profertur, contemnitur.

285 Atque hæc de primario inter Areopagitas loco, Dionysio absque fundamento adscripto, sufficiant; quod autem ad sacerdotalem, qua apud ethnicos etiam eminuerit, dignitatem jam spectat, Baronius tom. i Annalium Ecclesiasticorum ad annum 47, num. 33 sic scribit: Apud Athenienses in celeberrimo illo, ore omnium laudato, judicio, quod dicebatur Areopagus, sacerdotes itidem judices erant; summusque omnium sacerdos rogans sententiam singulorum, suffragio colligebat; quod si autem cera hic memore vir eruditissimus, ex Areopagilica, qua Dionysius eruit, dignitate consectoriarum etiam erit, ut is, ad fidem nondum conversus, sacerdotium præterea, quale scilicet apud ethnicos fuit, cum Areopagitici senatoris dignate habuerit conjunctum. Verum nec ea, quæ recitatis Baronii verbis continentur, in ullo antiquitatis testimonio sunt fundata. Decretum quidem Areopagiticum, ea exprimens, quod Josephus historicus recitat, pro assertis suis, in margine etiam scriptoris hujus Antiquitatum lib. 14, cap. 16 citato, laudat; verum apud Josephum nec ibi, nec ullo loco alio vel volo vel vestigium eorum, quæ de Areopagitarum sacerdotio Baronius prodit, inventitur, ut hic verosimilime (nescio, quo pacto) in errore lapsus sit vir præclarissimus, rebus aliis, quas in vastissimo suo Annalium Ecclesiasticorum libro tractabat, nimium distractus.

§ XV. Ad fidem a S. Paulo Apostolo Dionysius convertitur; qui, qua ejus ætate et quando id factum, et an Damarim uxorem habuerit.

Ad fidem
cum Dama-
ri et aliis
Dionysius
convertitur:

Athenas tandem S. Paulus Apostolus, cum Thessalonice et Berea Evangelium non sine fructu, Judæis licet utrobique tumultuantibus, prædicasset, deductus fuisse Actorum 17, §. 15 narratur, ac tum mox subditur: Paulus autem cum Athenis eos (*Silam et Timotheum*) expectaret, incitabatur spiritus ejus in ipso, videns idolatrie deditam civitatem. Hinc itaque, ut sacer Actorum auctor Lucas narrare pergit, non tantum cum Judæis, synagogam ibidem habentibus, sed etiam cum Epicureis et Stoïcis philosophis quotidie disputans, a nonnullis, quibus deos novos annuntiare videbatur, ad Areopagum idcirco seu senatum Areopagiticum, ad quem scilicet (adi. de Senatu Areopagitico seu Areopago pag. 34 et 73 Meursium) de Religione novisque seu peregrinis, quæ a majoribus instituta non essent, cognoscere ac judicare spectabat, est tractus. Et apprehensum eum, inquit §. 19 Lucas, ad Areopagum deduxerunt, dicentes: Possumus scire, quæ haec nova, quæ a te dicitur, doctrina? Porro Paulus, cum jam in Areopagi (celebris hic, quo Areopagite convenire solebant, Athenis locus erat) medio staret, orationem plane egregiam spirituque Dei plenam, quam Lucas cap. cit. a §. 22 Octobris Tomus IV.

usque ad §. 31 integrum recitat, ad celeberrimi illius tribunalis judices aliosque adstantes habuit, cumque Dominicæ a mortuis Resurrectionis mentionem fecisset, ultra prosequi ei non licuit. Etenim, ut Lucas §. 32 et binis seqq. mox subjungit, Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam vero dixerunt, Audiemus te de hoc iterum. Sic Paulus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adhaerentes ei crediderunt; in quibus et Dionysius Areopagita, et mulier, nomine Damaris, et alii cum eis. Etsi itaque S. Paulus Apostolus orationem, quam in Areopago habuit, abrumpere fuerit compulsus, haud omni tamen fructu ea caruit, ino contra insigni omnino fuit corona, uno etiam ex Areopagitis, Dionysio scilicet nostro, ad fidem Christi converso una cum aliis nonnullis, quos inter exstitit et mulier nomine Damaris.

287 Atque hæc, nec plura, de Sancto nostro in sacra Scriptura leguntur; etiæ autem pauca dumtaxat sint, quatuor tamen potissimum nobis hic modo discutienda offerunt, videlicet qui, qua ætate et quando Dionysium ad fidem converti contigerit; E

adhæc an Damarim, cum qua ad fidem conversus a Luca narratur, uxorem habuerit. Ab eo, quod posterior est, discutiendo duco initium. Textus Græcus, proximejam recitato, quo Dionysius Areopagita et mulier nomine Damaris, alio cum eis a S. Paulo Apostolo ad fidem fuisse conversi Actorum 17, §. 34 seu ultimo narrantur, textui Latino respondens, sic habet: Τοῖς δὲ ἐνόπερ πολλὴντες αὐτῷ ἵταντον· ἐν οἷς καὶ Διωνύσιος ὁ Αρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ἐνόπερ τι Δέμαρις καὶ ἔπειροι τὸν αὐτοῖς· cum autem tam vox Græca γυνί, que hic occurrit, quam vox mulier, quæ supra in textu Latino legitur, ex sese non magis ad uxorem, quam ad quamvis mulierem significandam determinata sit, fuerit in hac, an in illa significacione a Luca, qui Acta Apostolorum Græco idiomate conscripsit, vox Græca γυνί usurpata, dubitari posse videtur, ino, licet a Luca in posteriori significacione usurpata plerisque eruditis videatur, sunt tamen etiam nonnulli, qui eam dumtaxat ad significandam uxorem a Luca loco cit. adhiberi, existimant. Atque hos quidem inter non infimum locum tenet Halloixius, Societatis nostræ sacerdos.

F

Halloixius,
cujus verba,
eo spectantia,

288 Ut rationes, quibus hic opinionem illam stabiliere in Illustrissimæ Ecclesiæ Orientalis scriptorum Vitis pag. 228 nititur, melius intelligantur commodius quæ simul examinentur, ipsam, quibus a scriptore illo proponuntur, verba majori ex parte huc transcribo. Sic itaque habent: Si Euangelistæ verba diligenter attendantur, satiet et mens ejus et verborum significatio inclaret. Nam mihi quidem satis evidens est, voluisse Euangelistam primo aperire generatim nonnullos Paullo adhæssisse, atque (ut vis Græca vocis πολλὴντες retineatur) conglutinatos fuisse, et in Christum credisse: deinde speciatim designare Dionysii Areopagite domum hoc est, ipsum et uxorem et domesticos, cum dixit: ἐν οἷς καὶ Διωνύσιος etc, quæ clarius sic verba essent: « inter quos et Dionysius Areopagita et » uxor nomine Damaris, et ceteri cum eis, » hoc est, domestici, exemplum patris et matris-familias secuti. Nam vox ἔπειρο propriæ est certæ, cum haec ex illa facta sit. Quare illæ voces « et alli cum eis, » non significant alios omnes præter Dionysium et Damarim (sic enim bis

AUCTORE
C. B.

idem diceretur, quandoquidem de aliis supra dictum sit; "Quidam vero viri adhaerentes ei, crediderunt" sed tantum significant eos, qui conjunctum cum Dionysio et Damari crediderunt, atque eorum exemplo et incitamento, sive totam familiam. Verum quidem est, quod sensus clarior exstitisset, si vox *άντρος* ejus addita fuisset et dictum *καὶ γυνὴ αὐτοῦ* et mulier ejus, "Verum id non solet aut certe non est necessarium; quod multis exemplis firmari potest.

hic recitatur,

289 Neque enim ipse S. Chrysostomus (quem a nobis esse, qui contraria sentiunt, confitentur) cum *γυναικα* pro uxore usurpavit, neque ipse, inquam, addidit vocem *άντρος* ejus, quo clariorem suam sententiam redderet, sed simpliciter ita dixit libro quarto de Sacerdotio: "Ο δὲ Ἀρεοπαγίτης ἐνεῖνος, ὁ τῆς διαισθημονετάτης πόλεως ἔκεινος οὐκ ἀπὸ ὅμηρος μόνος τικλούσσεντος αὐτῷ μετὰ τῆς γυναικός; quae interpres sic verterunt, et bene "Areopagita versus ille urbis istius supertestissime civis, nonne ad solam orationem" [Pauli scilicet] "una cum uxore illum secutus est?" Ubi tamen non dixit

B *μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναικός*, cum uxore sua. sed solum *μετὰ τῆς γυναικός*, "cum uxore." Satis enim intelligitur. Ita et in sacris Litteris illud *άντρος* frequenter omissitur, ut in priori ad Corinthios capite 7, versu 3. "Uxori vir debitum reddat, " Grace est, *Tῇ γυναικὶ ὁ ἄντρος τῶν ὀρειζομένων εὐνοιῶν*. Ubi non est dictum *τῇ γυναικὶ αὐτοῦ uxori sua*? Sic in eodem ipso capite saepius. Neque foveat contrariæ sententiae, quod in Latino apud Lucam sit mulier. Idem enim ibi est atque uxor. Sicut et in isto Pauli eodem capite 7, versu 4 "Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem et vir "sui corporis potestatem non habet, sed mulier. " Ubi vox mulier bis ponitur pro uxor, et Grace utrobique est *γυνή*. Nec aliter fere in Scriptura uxor effertur, quam per vocem *γυνή*. Quo in significato reperies usurpatam vocem *γυνή* apud Paulum in unico capite jam citato saltem decies sexies et frequenter quidem sine pronominiis additione. Sie versus vigesimo septimo: *Δέδεστη γυναικί*; *μὴ ζήτει λόσσων*. *Δέλνεται ἀπὸ γυναικός*; *μὴ ζήτει γυναικά*. "Alligatus es uxori? noli quæ C "rere uxorem. " Sic versus xi dixerat: *Καὶ ἀδρα γυναικαὶ μὴ σύλεσαι*. " Et vir uxorem non dicit.

contentit:
aut, cum vocem γυναικας non ex se
contendit:
ast, cum vocem γυναικας non ex se

290 Hactenus Halloixius, neque vero omnino inepte, vocem *γυνή*, Latine Mulier, ad significandam uxorem in supra recitato textu sacro a Luca adhiberi, contendens; ut sane vel ex hisce, quæ hic profert, satis superque liqueat, Hilduin, contra ac Launoys (Commentarium hunc num. 7 et 8 vides) existimavit, rationem omnem haud defuisse, ob quam conuges exstissemus Dionysium et Damarim, hosque una cum tota sua familia ad fidem fuisse a Paulo Apostolo conversos, existimaret. Verum, re ita habente, de toto Halloixii ratiocinio, verbis jam recitatis concepto, quid censendum? Vocabulum quidem tam Latinum mulier, quam Graecum *γυνή*, in sacris litteris non raro ad significandum idem, quod uxor, usurpatur, nec ad id pronominis cuiuspiam adjunctione semper requiritur. Verum in exemplis, que tum e S. Joanne Chrysostomo, tum e sacris Litteris affert, vocabula ista, ut consideranti patescat, vel ex adjunctis vocabulis aliis, vel ex ipso, de quo tractatur, argumento ad idem, quod uxor, significandum determinan-

tur; ut ex istis exemplis, vocabula eadem, quæ D sane ex se ad significandam uxorem determinata non sunt, in *Lucæ*, de quo hic, textu ad significandam uxorem usurpari, neutiquam possit argui, nisi forsitan vel e verbis aliis, quæ hic complectitur, vel ex argumento, circa quod versatur, ad significacionem illam determinata intelligentur. An itaque res sic habeat, dispiciamus. In sacro, de quo hic, textu viri quidam, non determinando, quinam hi fuerint, Paulo adhæsse ac creditisse a *Luca* primum dicuntur. Quod cum ita sit, sacer hic scriptor addendo deinde, in quibus et Dionysius Areopagita et mulier nomine Damaris et alii cum eis, ex parte saltem illos, qui Paulo adhæserint, ac crediderint, determinare potest videri, ac proīn per alios, quos cum Damari ac Dionysio ad fidem a Paulo conversos commemorant, intelligere certam ac definitam quorundam classem, sub viris, quos Paulo adhæsse ac creditisse, primum indefinite dixit, contentam, atque ad pauciores, quam extendantur hi, sese extendentem.

291 Ita autumo, quod alias, uti ante me Halloixius jam observavit, *Lucas* bis idem, quod absonum appetat, in brevi adeo textu, qualis est, de quo hic agimus, assereret. Cum enim, viros quosdam, inter quos Dionysium et Damarim fuisse ait, Paulo adhæsse ac creditisse scribat, hoc ipso preter Dionysium et Damarim ad fidem adhuc alios fuisse conversos, indicat; ut sane, cum deinde, una cum Dionysio et Damari Paulo adhæsse adhuc alios subjungat, bis idem, nisi per hosce definita quæstiam ad fidem conversorum classis intelligatur, scripsisse sit censendum. Hinc porro fit, ut hec supra recitata Halloixii de sacro, quem hic discutimus, *Lucæ* textu verba, illæ voices. Et alii cum eis non significant alios omnes preter Dionysium et Damarim (sic enim bis idem diceretur, quandoquidem de aliis supra dictum sit), "Quidam vero viri, adhaerentes ei, crediderunt" sed tantum significant, eos, qui conjunctum cum Dionysio et Damari crediderunt, haud prorsus videantur incepta, nec ab eo, quod res est, certo aliena. Verum anne, ut subdit, per ea, quæ citat, *Lucæ* verba, Et alii cum eis, necessario Dionysii ac Damaris familia intelligenda, itaque, quo haec in textu sacro affectur, vocabulum, tam Latinum mulier, quam Graecum *γυνή*, ad uxorem significandam determinatur? Id enimvero pro certo asseverari qui queat, haud satis perspicio; etenim, eti quidem, vocabulum seu Graecum *γυνή*, seu Latinum mulier, quo ad significandum idem, quod uxor, usurpatur, pronominis cuiuspiam adjunctionem non semper requirat, tamen ex eo, quod Lucas per haec verba Et alii cum eis non de omnibus, de quibus per isthac, Quidam vero viri, adhaerentes ei crediderunt, fuerat locutus, sermonem instituat, haud sat certo ad idem, quod uxor, significandum in allato *Lucæ* textu determinatur.

292 Quid si enim per verba Et alii cum eis, non Dionysii Damarisque familiam, ut Halloixius existinavit, sed illustriores quasdam alias personas indicare Lucas voluerit? Id sane mihi haud prorsus vero appareat absimile. Præterquam enim quod Lucas, ubi de viris quibusdam, non determinando, quinam hi essent, ad fidem a S. Paulo Apostolo conversis fecit sermonem, hisce mox Dionysium Areopagitam, reliquis certe omnibus, ad fidem Athenis a Paulo conversis, illustriore

AUCTORE
C. B.

A striorem accenseat, duo adhuc alia, ut ita sacram, de quo hic, Lucæ textum haud prorsus inepit exponi, autem, efficiunt; alterum est, quod Lucas, si per hæc verba Et alii cum eis, Dionysii Damarisque familiam designare voluisse, alter id, quam faciat, Greco a sese adhibito idiomate facturus fuisse videatur; alterum est, quod, quamvis quidem, vox γυναῖ, ut ad uxorem significandam determinetur, necessario sibi pronomen adjunctum habere non debeat, hic tamen ei Evangelista, si Damarim fuisse Dionysii uxorem significare voluisse, pronomen γένος, genitivo casu elatum, e communī ac recepto loquendi modo, ut locutionis ambiguitatem tolleret, adjunctionus fuisse videatur. Age, anne, spectato naturali ac usurpari passim solito loquendi more, emendate quemquam ac recte, sive Greco, sive Latino idiomate utatur, locuturum, arbitraris, si cum familia sua Dionysium et Damarim cœliibus adscriptos, hancque illius uxorem fuisse, significare volens, sequentibus dumtaxat hisce utatur verbis, Dionysius et mulier, nomine Damaris, aliisque cum eis inter cœlitæ a Deo sunt

B relati?

atque altera probatur,

293 Reponunt quidem, quod jam mox attigi, quodque etiam haud obscure verbis supra recitatæ Halloixius insinuat, in Lucæ textu vocem γυναῖ seu mulier ad idem, quod vox uxor significat, e verbis sequentibus, Et alii cum eis, utpote quibus, quod isthæ, Quidam vero viri adhaerentes ei crediderunt, anteemant, Dionysii ac Damaris familia designetur, significandam determinari. Verum, ut ad hoc postremum, e quo potissimum Damarim Dionysii uxorem faciunt, alter adhuc, quamjam fecerim, respondam, simulacrum Lucam, si Dionysii Damarisque familiam præfatis verbis designare voluisse, haud ita verosimiliter, ut in textu supra relato loquitur, locuturum fuisse, ostendam, plerumque Graci, dum pronomine, cui præpositionem τῷ præfigunt, familiam consortium eorum, de quibus proxime ante fuerunt locuti, significare volunt, præpositioni τῷ pronomene relativum præponunt; adeo ut, si Lucas Dionysii Damarisque familiam designare voluisse, non tantum hisce verbis, τῷ τρεποι τῷ αὐτοῖς, sed sequentibus, τῷ τρεποι, ἢ τῷ αὐτοῖς usus fuisse videatur, maxime cum vox ἐτσοοι,

C non proprie, ut vult Halloixius, idem, quod Latini ceteri, sed, quemadmodum universa, quæ mihi quidem videre licuit, linguae Graecæ Leicica fidem faciunt, idem omnino, quod Latine alii, significet; vox autem τρεποι seu alii, si tantum duas hasce voces, τῷ αὐτοῖς, Latine cum eis, non autem sequentes tres, ἢ τὸν αὐτοῖς, Latine qui cum eis erant, sibi habeat subjectas, non necessario familiam consortium, sed conversionis dumtaxat societatem, in allegato, quem scrutamur, textu sacro significare videatur.

determinata, Damaris Dionysii uxorem non fuisse, verosimiliter

294 Haud mihi itaque, quemadmodum Halloixio fuit, satis est evidens, Lucam, cum primo nonnullos, qui Paulo adhæserere, generaliter aperuit, speciatim deinde designare Dionysii Areopagita domum, hoc est, ipsum et uxorem et domesticos. Halloixius quidem, quo a Luca et Dionysii domum seu familiam designari, et Damarim pro ejusdem uxore haberi probet, sequentem adhuc in modum arguit: Si S. Lucas voluisse significare quampli aliam feminam, et non uxorem Dionysii, addidisset, ut fieri solet, particularum τοῖς, quedam, dixissetque: Καὶ γυνὴ τοῖς, δύοπτη Δαμαρις, "Et mulier quedam, nomi-

ne Damaris, " Sed neque in Greco est τοῖς, neque in Latino quedam. Verum, quando indefinite, uti in Lucæ textu fieri videtur, de persona quampli, seu viro seu femina, sermo instituitur, non raro id, imo særissime, contra ac Halloixius vult, absque addita particula quedam aliaque etiam equivalenti fieri, nemo non novit, reique non satiis gnarum scriptores passim obvii facile hanc doccebunt. Jam vero, cum id ita habeat aliue eam dictis, an Lucas hisce verbis Et alii cum eis Sancti nostri ac Damaris familiam designare voluerit, dubium admodum appareat, vox γυναῖ, mulier, qua Damarim afficit, non magis ex isdem verbis, quam aliunde, ad uxorem significandam determinata certo est. Imo contra a Scriptore sacro vox eadem, quod huic ille, quidquid in contrarium arguant, pronomene γένος eius, secus atque, Dionysii uxorem fuisse Damarim, significare volens, verosimiliter e communiter recepto loquendi modo fecisset, haud adjungat, unice ad significandam in genere mulierem seu feminam usurpata videtur. Atque hinc jam fit, ut rationum momentis utrinque sedulo libratis, Dionysium cum Damari matrimonio non E fuisse conjunctum, verosimiliter appareat. At vero, etsi ita cum plerisque eruditis autem, absit tamen, ut hanc meam et illorum opinionem certam atque indubitatem pronuntiem.

295 Præterquam enim quod rationes, quæ pro ea faciunt, haud omnino, uti e jam disputatis perspicere prouunt, convincentes sint,

opinione inter-
rim contraria

opinio contraria, in rationibus haud prorsus ineptis, ut jam supra monui, fundata, tres insuper sanctos patres, Chrysostomum nimirum, Ambrosium et Maximum, Operum Dionysii Scholasten supra adhuc laudatum, sibi suffragantes habet. Singulorum, quæ huc spectant, verba transcribo. Ambrosii in sua ad Vercellenses epistola, supra adhuc citata, hæc sunt: Ex hoc tamen numero (philosophorum scilicet) non immunis gratia abiit Apostolus. Si quidem etiam Dionysius Areopagites cum Damari uxore sua aliquis multis creditit. Itaque illi doctissimum atque eloquentium cetero simplici disputatione victos se esse, credentium exemplo manifestarunt: Chrysostomi sequentia, quæ supra jam datis Halloixii verbis includuntur, isthæc: Areopagita vero ille urbis istius (Atheniensis) superstitionis civis, nonne ad solam orationem (Pauli nimirum) una cum uxore illum secutus est? ac S. Maximi denique apud Corderium in suo, quem contextis a se in S. Dionysii Opera Scholis præmisit, Prologo ista: Ego sane non arbitror absque causa præ omnibus, qui tunc D. Pauli opera crediderunt, solum optimum Dionysium a deifero scriptore (S. Luca nempe) nominatum esse, apposita etiam ipsius dignitate (ait enim, Areopagita) quin potius conjicio, cum propter sapientia excellentiam, tum propter eximiam inter Athenienses inculpate vita rationem, ejus cum familia mentionem factam esse.

296 Hisce quidem laudatorum Patrum postremus Damarim nuspam Dionysii uxorem diserte appellat; verum cum in Actibus Apostolorum, non modo Dionysii Areopagite, sed et domus ejus seu familie mentionem factam esse, aperte edicat, nec, quibus Dionysii ejusque familie mentio instituatur, verba alia, quam sequentia isthæc, supra adhuc recitata, Quidam vero viri, adhaerentes ei, crediderunt; in quibus et Dionysius Areopagita et mulier nomine Dama-

ris

AUCTORE
G. B.

ris et alii cum eis, in *Actis Apostolorum* occurrant, sane hisce, In quibus et Dionysius Areopagita et mulier, nomine Damaris, et alii cum eis, institui Dionysii ejusque familiæ mentionem, ac proin *ibidem per Damarim Sancti uxorem*, perque alios, qui una cum hac et Dionysio ad fidem conversi narrantur, Sancti nostri ac Damaris famulitum seu personas, que ad horum familiam spectarint, a Luca designari, Maximus indubie existimavit. Jam vero, cum id ita sit aliisque etiam duo proxime laudati sancti Patres, Dionysium cum Damaris connubio fuisse conjunctum, certissime sibi, ut eam dictis liquet, habuerint persuasum, nec rationem omnem, ob quam ita autumariint, eis defuisse, supra jam disputant, opinio, que Damarim pro Dionysii uxore habet, certo falso non est, nec talem eam pronuntiare ausim, etsi interim contraria verosimilior ob supra dicta apparet.

*Quæ porro
e duabus,
quæ hic par-
tim*

B 297 *Alia modo, quæ Lucæ de Dionysio verba discutienda offerunt, seu qui, qua ætate el quando ad fidem Sanctus fuerit conversus, discutiamus.*
B Tomo secundo Operum, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, atque a Corderio (hujus editione, quod hic lectorem monitum velim, in Commentarii hujus decursu semper utor) Antwerpiae anno 1634 edita, pag. 88 et seqq. recitatur epistola, ad S. Polycarpum, ut titulus præfert, conscripta, in qua Dionysius, aut certe, qui Dionysii nomen sibi imposuit, scriptor hunc in modum S. Polycarpum, ut Apollophanem philosophum, Dionysii olim sodalem, ad fidem adducere conetur, nonnullis adhuc alii præmissis verbis, alloquitur: Dic illi (Apollophanu nimirum) Quid sentis de illa solis defectione, quæ accedit in cruce salutari? Tuque enim ambo juxta Heliopolim presentes simul et adstantes mirabili ratione soli lunam coincidere cernebamus (neque tamen tempus conjunctionis erat) ipsamque rursus sub horam nonam Vespertinam diametro soli opposito supernaturaliter restitui. Quin etiam in memoriam illi revoca quiddam aliud. Scit enim, quomodo viderimus illum Lunam occursum ab Oriente cœpisse, et usque ad Solis extremitatem pervenisse, ac tum demum resiliisse, et rursus, non ex eadem parte occursum illum et recessum extitisse, sed ex adverso diametri. Ista sunt, quæ tunc supra naturam omnino contingunt, et a solo rerum omnium conditore Christo fieri possunt, qui facit magna ac stupenda, quorum non est numerus. Hæc, si fas est, ei dico, tuque, Apollophanes, refelle, si potes, idque adversum me, qui tunc præssens una tecum adfui, et simul aspexi et observavi omnia cum admiratione. Denique tunc, nescio, quo spiritu afflatus, in divinationem quoque Apollophanes prorupit, etad me conversus, Ista, inquietabat, o præclare Dionysi, divinarum sunt vicissitudines rerum.

*recitantur,
Dionysii no-
mine cir-
cumferro-
ritus*

298 *Adhæc altera adhuc tom. 2 Operum S. Dionysii pag. 273 et seq. apud eundem Corderium exstat epistola, a pluribus aliis etiam vulgata, atque a Dionysio Areopagita, ut quidam volunt, ad Apollophanem, cum ad Christi fidem hic jam fuisset conversus, conscripta; in hac autem Dionysius ita ad Apollophanem, alii adhuc nonnullis præmissis, scribit: Posteaquam... superna lux paterna glorie super mentis tuae tenebras splendoris sui radios sua voluntate demisit, simul intimo cordi meo infudit, ut plenum pietatis*

negotium tibi memorarem; nempe quo modo D nobis, Heliopoli degentibus (eram tum annos circiter viginti quinque natus, et tu mihi ferme coœvus) die quadam sexta et hora item fere sexta sol horribiliter, subeunte luna, obscuratus fuerit, non quod Deus, sed quod Dei opus in vere ipsius lucis occubitu lucere non querit; tumque ex te percutatus sim, quid tibi, Vir prudentissime, super hoc videretur; tu autem ejusmodi responsum dederis, quod, menti penitus infixum, nulla prorsus oblivione, nulla vel mortis imagine dilabi possit. Cum enim totus orbis tetro tenebrarum caligine uniformiter obductus fuisset, ac jam repurgari solis globus et renitescere occepisset, tum, assumpta Philippi Aridaei regula, et, contemplatis caeli orbibus, deprehendimus, quod erat quoque alias notissimum, non potuisse id temporis defectionem solis evenire: Deinde observamus, Lunam ab Oriente solem subivisse ejusque radiis obstruxisse, donec totum occuleret, quæ tamen alias ab Occidente solita esset occurtere; quin illam quoque notavimus, cum ad E extrema solis pervenisset, ejusque universum orbem obtexisset, tum retro Orientem versus recurrisse, quamvis id esset tempus, quod nec luna praesentiam, nec solis concursum postularet. Ego igitur, o multiplicis eruditionis sacrarium, tanti mysterii nesciuus cum essem, sic te alloquerab: Quid sibi vult hoc rei, o doctrinae speculum Apollophanes? Insolita ista portenta ecquorumnam tibi mysteriorum videntur indicia? Tu autem ore divino magis, quam humanae vocis sermone, «Hæ sunt, o bone Dionysi,» inquietabas, «divinarum rerum mutationes.» Denique cum diem annumque annatassem, et tempus illud cum eo, quod Paulus mihi quondam ab ore suo pendenti annuntiaverat, signis clamantibus concordare sensissim, tum et veritati manus dedi, et me falsitatis nexibus expedi.

299 *Quod si itaque epistolæ ambæ jam laudatae S. Dionysio Areopagite, veluti germano earum auctori, adscribendæ sint, e modo recitatæ earundem verbis quatuor hic potissimum fas erit colligere. Ac illorum quidem, quod ad præsens institutum haud prope spectat, quodque, si verum foret, Philosophiae scientia Dionysium, ut supra statui, fuisse imbutum, argumento esset F minime dubio, primum erit, Dionysium politioribus litteris in patria, seu ut probabilius equidem et supra dictis appareat, Athenis, egregie excultum, in Ægyptum, quo ibidem abstrusiores scientias ac in primis mathesim discrevit, sese pro more tunc adhuc satis usitato contulisse; alterum, prodigiam, quæ, Domino nostro Iesu Christo in cruce pendente, evenit, solis eclipsi Heliopoli in Ægypto Dionysium spectasse; tertium, annorum viginti quinque Sanctum tunc extitisse, ac proin duobus circiter annis supra quadraginta natum fuisse, cum Athenis a Paulo Apostolo, quod verosimilime, utpote hoc illuc dumtaxat (adi Operis nostri tom. 5 Junii pag. 402, num. 18) anno circiter XLIX appulso, sedecim propemodum a Christi Passione, anno circiter XXXII aut seq. illigari ut plurimum solita, annorum spatio evenerit, ad fidem fuit conversus; ac quartum denique, visa illa a Dionysio eclipsi partim factum esse, ut hic, Paulo Athenis Evangelium annuntiante, ad fidem converteretur. Verum epistolam, quæ a Dionysio Areopagita ad S. Polycarpum scripta sit, genuinum Dionysii factum non esse, ex iis, quæ infra,*

*epistolis eru-
untur, omni-
no sunt in-
certa,*

A *infra*, cum de Operibus, Dionysii Areopagitae nomine circumferri solitis, traxi ab eo, in medium adducam, longe est probabilius; ut ex ea nullum e dictis quatuor capitibus, ac nominatin, nec quod circa spectatam a Dionysio, que, Domino nostro Jesus Christo in cruce pendente, evenit ac Sancti conversioni profuerit, eclipsim versatur, certum atque indubitatum possit effici. Quod autem ad alteram, quam Dionysius ad Apollphanem scriperit, epistolam jam spéctat, haec a non paucis ipsorummet etiam, qui quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, Opera vere Sanctum hunc habere auctorem, contendunt, velut spuria ac supposititia rejicitur; ut minus adhuc, quam altera ad Polycarpum scripta, fidem certam atque indubitatem *is*, quæ de Dionysio colligenda suppeditat, conciliare sit nata.

nec ex Hildiu-
nus er-
tiora eva-
dunt.

300 At vero, inquires, in scripta a se S. Dionysii Vita Hildiuinus num. 5 sic scribit: Hic namque (Dionysius videlicet) annos etatis quinque et viginti agens, et cunctis pene artibus copiose imbutus, clementi studio excitus una cum Apollphanio, conphilosopho suo, Astrologi-
B ce disciplina voto Egypti Heliopolim transmigravit; ubi simul cum eo degens, quando Deus homo, Dominus noster Jesus Christus, pro mundi salute invidia Iudaorum cruci pendit affluxus, et sol sui Domini mortem pavescens, lucis sua radios in terras mutavit noctis horrem, atque orbis climata tenebrarum obexit caligine, earundem tenebrarum signo antea inviso et inaudito attonitus, ut omnium litterarum disciplinis eductus, dixit: Hæc nox quam nostris oculis novam descendisse mirarum, totius mundi veram lucem adventuram signavit, atque Deum humano generi effusum, serena dignatione dicitavat; hisce autem verbis eadem fere, quæ et laudatis Dionysii ad Polycarpum et ad Apollphanem epistolis de Sancto nostro intelligi, mox dixi, Hildiuinus nos docet. Fateor, sic habet; verum is scriptor, qui quæ de rebus adeo antiquis scribit, sola sua auctoritate certa atque indubitata efficerem non potest, illa vel ex ipsis dictis binis litteris, vel certe (Commentarium hunc num. 41 videbis) et supposititia nulliusque et supra dictis fidei Aristarchi ad Onesiphorum primicerium epistola deproprietat. Quidquid itaque seu de annorum viginti

C quinque etate, qua cum Apollphano Egyptum Dionysius adierit, seu de visa abs hoc, quæ in Domini nostri Passione evenit, prodigiosa eclipsi Hildiuinus etiam scribat, nequitquam facit, ut omnia ea, ac nominatin quæ de modo, tempore, etatis anno, quo Dionysius fuerit conversus, et duobus supra laudatis, quæ Dionysii nomine circumferuntur, epistolis intelligentur, certiora evadant.

anno infe-
rim, quo
Sanctus fue-
rit conver-
sus, sicut pro-
pe definito.

301 Nec est etiam, cur hunc in finem adducatur, Syncellus, qui pro visa a Dionysio, dum Christus pateretur, eclipsi traditionem, a parentibus ad filios derivatam, in adornata a se S. Dionysii encomio laudat; cum enim Syncellus seculo denum nono, ac proin ex infra dicendis diu post detecta, quæ Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, Opera floruerit, traditio nem illam ex hisce primum orlam non esse, pro certo quis asserat? At vero, inquires, cum res ita habeat, quæ ergo ratione, quæ Dionysii etate, et quo anno Sanctum hunc ad Christi fidem a Paulo dicimus conversum? Cum Actus Apostolorum loco supra sèpissime jam cit. unius dum-

taxat, quæ Dionysius ad finem amplectendam moveri potuerit, orationis, a Paulo in Areopago habite, meminerit, hac certe cooperante Dei gratia, factum esse, ut Dionysius ad fidem sese converterit, indubitatum apparet: anno autem alia quæpiam eo adhuc quidquam contulerint, omnino est incertum. Hildiuinus quidem disputationis, a Paulo cum Dionysio instituta, miraculi ab Apostolo patrati, aliorumque insuper plurium, quæ Dionysii conversionem præcesserint, in contexta a se S. Dionysii Vita num. 6 et duabus seqq. mentionem facit; verum haec omnia, praterquam quod cum *is*, quæ de Sancti conversione in Actibus Apostolorum leguntur, haud satis convenient, e spuria pariter ac supposititia Aristarchi ad Onesiphorum epistola (adi iterum num. 41 hunc Commentarium) sunt accepta; ut nullam prorsus fidem mereantur. Quod autem ad annum, quo Dionysius ad fidem fuerit conversus, jam spectat, Paulus Apostolus, ut jam, Operis nostri tom. 5 Junii citans, admonui, anno Christi quadragesimo nono circiter Athenas primum venit; quod cum ita sit, Sanctusque a Paulo, Athenas primum apulso, ad fidem, ut Apostolorum Actus testantur, fuerit conversus, annum certe, quo id factum sit, sat prope determinatum habemus. Anno itaque Christi XLIX circiter Dionysius ad fidem fuerit conversus, cumque tunc senator Areopagiticus ac proin vir gravis indubie existiterit, etatis ejus anno trigesimo aut etiam quadragesimo circiter id accidisse, verosimillimum apparet.

§ XVI. An Hierotheum magistrum habuerit, et an hic umquam Athenensem cathedralm episcopus occuparit aut etiam in rerum natura certo existenterit.

In Operibus S. Dionysii Areopagite nomine circumferri solitis, loci non pauci occurserunt, quibus hic Sanctus noster aut *is* certe, qui sub eius nomine latet, præceptorem sibi fuisse Hierotheum, luculentissime prodit. Ac primo quidem Libro de Divinis Nominibus cap. 2 sequentibus hisce id verbis facit: Verum haec a nobis etiam alibi satis explicata et ab inclito præceptore nostro (Hierotheo scilicet, ut illum paulo post expresse nominat) supra naturæ modum valde celebrata sunt in Theologicis ipsius Elementis; Deinde id ipsum clarius adhuc libri ejusdem cap. 3 præstat, ita scribens: Atque hic fortasse non immerito reddenda ratio sit, cur, cum eximius præceptor noster Hierotheus theologia principia accurate collegerit, nos, quasi illa non sufficienter, et alios et hume presentem Tractatum theologicum consisperimus. Adhac ejusdem iterum libri cap. 4 sub finem ita primum scribit, Haec etiam inclitus noster in sacris initiator, divino spiritu afflatus, in amatoris suis Hymnis exposuit, quos non abs re fuerit commemorare, et quasi sacrum quoddam caput huic nostro sermoni de amore attexere; ac deinde sui verbis hisce laudati præceptoris verba subjungit, diserte atque expresse Hierotheum eum appellans; ut enimvero, Hierotheum sibi fuisse præceptorem, S. Dionysius Areopagita, vel *is*

AUCTORE
C. B.

is certe, qui sub Areopagite nomine solita circumferri Opera effinxit, perspicue admodum nos doceat. Verum, etsi id ita habeat, fueritne tamen re ipsa Dionysii Areopagite praceptor, dubitandum existimo, si sola Operum illorum, utpote qua Dionysio Areopagite probabilius ex infra dicendis sint supposita, spectetur auctoritas. Ut certi itaque quid statui hic queat, anne nihil insuper aliunde occurrat, quod Dionysio Areopagite Hierotheum fuisse praceptorem, evincat, dispi ciendum.

*sacri aliquot
Græcorum
fasti adi-
pulantur:*

303 Ad iv Octobris diem, quo Hierotheus pluribus Fastis sacris ecclastis insertus, in Magnis Græcorum Menæis sequenti isthac, quod Latine dumtaxat, versione ex Halloxiō in Illustrium ecclesiarum Orientalis, qui primo æræ Christianæ seculo floruerunt, Scriptorum Vitis accepta, huc transcribo, ornatur elogio: Erat hic in Areopago unus e novem senatoribus. Qui primum a Paulo Apostolo fidei doctrina imbutus, deinde Athenarum episcopus ordinatus est. Ipse autem magnum Dionysium eadem fidei in Christum doctrinam instruxit. Idem quoque ad sanctissimam B Deiparae sepulturam in sanctissimo Apostolorum castu praecitor fuit, totus excedens, totus se deserens, et ab omnibus, a quibus audiiebatur, et videbatur, Deo corruptus et divinus dilaudator habitus. Vita tandem bene exacta, cum sua præclara vivendi ratione et insignibus virtutibus Deum letificasset, migrauit ad Dominum. Fidei itaque doctrina S. Dionysium Areopagitam imbuerit, hujusque adeo praceptor extiterit Hierotheus, si modo veritati consonet hoc jam transcriptum e Menæis illius elogium; huic autem duo Græcorum Menologia, Sirilianum scilicet et Basiliatum, adstipulantur in elogis, quibus Hierotheum ad iv Octobris diem pariter condecorant. Verum cum illi omnes Græcorum Fasti sacri Operibus, Dionysio Areopagite multorum calculo adscriptis, multo recentiores sint, vix ac ne via quidem est dubitandum, quin, quod de Dionysio Areopagita, in fidei doctrina per Hierotheum instructo, memorant, e dictis primum Operibus promanaret.

*verum nec
hi, ut pro-
batur,*

304 Accedit, quia ab Hierotheo in sanctissimæ Virginis Mariae exequiis facta memorat idem jam datum Menæorum elogium, etiam quantum ad C ipsa fere, quibus exponuntur, verba e libro de Divinis Nominibus cap. 3 esse accepta. Locum, ibidem illis respondentem, ut res vel e sola amborum collatione patescat, huc transcribo. Sic itaque lib. et cap. citt. Dionysius Areopagita seu certe is, qui hoc sibi nomen imposuit, de Hierotheo loquitur: Ipse (Hierotheus scilicet) post theologos, ut nosti, ceteris omnibus sacris laudatoribus antecellebat, totus excedens, totus se deserens, rerumque, quas laudabat, consortium patiens; denique ab omnibus, a quibus audiebatur ac videbatur, tam a notis quam ignotis, divino numine afflatus divinusque plane laudator censebatur. En sane verba a verbis, quæ ad mox dictum argumentum in dato e Menæis elogio spectant haud multum dissona; ut vel hinc, quin ex iis elogii auctor, quæ jam dixi, depromperit, ambigendum haud appareat. Hinc porro fit, ut, reliqua quoque, quæ in recitato e Menæis elogio de Hierotheo traduntur, simulque in Operibus, Dionysio adscriptis, aut exprese signata aut saltem indicata reperiuntur, fuisse ex his ab ejusdem elogii auctore pariter accepta, verosimillimum, imo etiam vix non indubitatum, appareat.

305 Jam vero, cum res ita habeat, sit ^{ridem hac in} que, an Opera, Dionysio Areopagite solita ^{re ullam me-} adscribi, vere ad hunc spectent, dubium ha- ^{rentur,} ctenus atque incertum, fidei pariter dubia, quæ facta in hisce narrantur, existere necesse est; ut adeo ea, quæ de Dionysio Areopagita in fi- ^{dei doctrina per Hierotheum instructo, hujusque in sanctissimæ Virginis Marie funere ges-} stis in dato e Menæis elogio referuntur, fidem indubitatam, quod ex Operibus, Dionysio Areopagite probabilius suppositis, indubie, ut e dictis appareat, accepta dumtaxat sint, mini- ^{me mereantur.} Nec res secus foret, etsi etiam ex attributis Dionysio Scriptis a Menæorum aucto- ^{re haud essent de prompta. Præterquam enim quod} rum ^{hic quam plurima, a veritate longissime devia,} in litteras, ut quotidiana nos docet experientia, mittat, a Dionysio Areopagite ætate tot seculis vixit remotus, ut, quæ de hoc Sancto nostro abs- ^{que scriptoris monumentive antiquioris testimo-} nio scribit, vel prorsus contemnda, vel certe exiguo dumtaxat in pretio sint habenda. Atque ita modo magna etiam ex parte fit, ut vel hinc, an Hierotheus, quemadmodum in Menæis et Meno- ^{logio Basiliano traditur, Atheniensium episcopus} logio umquam easriterit, in dubium pariter revocari haud immerito queat.

306 Et vero Hierotheum Atheniensi ecclesiæ numquam præfuisse episcopum, sal certum alium appareat. Quid enim? Cum non tantum Athenarum episcopus, sed et Dionysii Areopagite in fidei doctrina praceptor extitisse in dato e Menæis elogio narretur, verosimillime, imo vix non indubie, Hierotheum eastissime primum ecclesiæ Atheniensis episcopum significare elogii juxta ac menologii Basiliani auctores volvere, imo cum Dionysius Athenensem sedem ante annum circiter 120 obitu suo vacuam non fecerit, Hierotheum sane, nisi ei, quæ fidem exsuperet, ætatem tribuere volveris, in Athenensi sede, si hanc umquam occupavil, primum omnium sedisse, necesse est. Verum Athenis neminem Dionysio Areopagita priorum præfuisse episcopum, ex Eusebio Pamphili constat. Hic enim duobus Historiæ Ecclesiastice locis, quibus solis Dionysii Areopagita meminit, extitisse hunc primum ecclesiæ Atheniensis episcopum, manifestissime prodit, priori quidem seu lib. 3, cap. 4 his verbis: Addit his (episcopis nempe) Areopagitam illum, F Dionysium nomine, quem post Pauli concionem in Areopago apud Athenenses habitam, ad fidem conversum fuisse, Lucas in Actis Apostolorum scribit, quemque primum ecclesiæ Atheniensis episcopum designatum, alias quidam Dionysius, ecclesia Corinthiorum pastor, narrat; posteriori vero, seu lib. 4, cap. 22 hunc scribens in modum: Declarat præterea (S. Dionysius scilicet, Corinthiorum episcopus) Dionysius Areopagitam, a Paulo Apostolo ad fidem conversum (sic enim Acta Apostolorum referunt) primum Atheniensis ecclesiæ episcopatum admi- nistrasse.

307 Haec Eusebius Pamphili; quibus sane, cum Dionysium Areopagitam ecclesiæ Atheniensi pri- <sup>Ino an is
us umquam in
rerum natu-
ra fuerit, du-
bitari potest,
nec ex tis,</sup> mum præfuisse antistitem, aperte testetur, nulla ratione, ut ecclesiam Athenensem episcopi munere moderatum esse omnium primum, credamus, Hierotheum, permittit. Porro cum nullus etiam scriptor, qui ante seculum vi, detectaque, quæ Dionysio vulgo adscribuntur, Opera floruerit, praceptoris Dionysii, nomine Hierothei, men- tionem uspici faciat, imo ejus nec in Martyro- logio

A logio Romano parvo seu veteri, nec in aliis ullis antiquioribus Fastis sacrī exstet memoria, dubitari posse videtur, non tantum an Hierotheus Atheniensi ecclesiae præfuerit episcopus, verum etiam an in rerum natura umquam exstitierit. Etenim, si in rerum natura umquam exstitisset, tanquam, quanta factatur, sanctitate, doctrina et nominis celebritate fuisset, quis facile, ut et in omnibus Fastis sacrī antiquis, et ab omnibus pariter scriptoribus antiquis silentio præteriretur, futurum fuisse in animum adducat? Nemo sane, quantum opinor, nisi quis forsan credulitatem nimis notam haud refugerit. At vero, ne simul et ex episcoporum Atheniensium Catalogo et e rerum, quæ aliquando fuerint, classe eliminetur Hierotheus, impeditre videntur nonnulla, quæ in hujus Vita, a se contexta illustrunque ecclesie Orientalis, qui primo Christi seculo floruerunt, Scriptorum Vitis inserta, Halloxius scribit. Ac primo quidem ait, Dionysio Areopagite primi Athenarum episcopi gloriam, tacito a nonnullis S. Hierothei nomine, obvenisse, quod, hoc in alias terras dgresso, Dionysius longe diutius Atheneis ad ecclesiam ibidem fundandam permanserit: verum cum non tantum apud nonnullos, sed apud omnes prouersus seculo octavo antiquiores exploratae fidei scriptores altissimum sit de Atheniensi Hierothei episcopatu silentium, neutquam id, quod, ut dixi, ait Halloxius, Hierotheum vel episcopum Atheniensem aliquando fuisse, vel etiam in rerum natura exstitisse, evincit.

qua de illo

308 An alia, quæ adhuc afferit, melius id præsentent, dispiciamus. In dicta Vita cap. 4 de Hierotheo ita memorat: Libris illis, quali tum decebat, stilo exaratis, atque Dionysio Areopagite, discipulo suo unice dilecto, commendatis, in alias abiit regiones, transversaque Italia atque Gallia, penetravit in Hispaniam. Ibi enim fuisse ac semen Euangelii longe latèque sparsisse, satis constat; sed in Areuacis potissimum (iij sunt Hispaniae Tarragonensis populi) consetit, sedemque episcopatus Segoviam urbem inter ipsos sitam elegit. Unde et primus Segoviensis episcopus in antistitutum serie, non ementa laude, conscriptus reperitur. Hunc igitur populum a plurimis deorum superstitione ad unius veri Dei cultum ac religionem, et a febris barbarisque moribus ad humanam sequitatem et ad vitæ Christianæ mansuetudinem modestiamque traduxit. De ceteris rebus, ab eo præclare gestis, deque propheticæ dono, quo ipsum divinitus muneratum esse, ejus auditor S. Dionysius non obscure indicat, ac de aliis item a Deo concessis ei muneribus nihil speciatim memorie proditum est, sed ipsum vita sua in sanctis laboribus ac studiis gnativer traducta finem beatissimum, aureæ instar coronidis, imposuisse, nimis exploratum habetur. Quippe cuius nomen inter eos sanctos relatum est, qui sacris ab Ecclesia honoribus seu solemnī memoria tam in Græcis; quam in Latinis Martyrologiis celebrantur. In Romano quidem ad diem quartam Octobris per paucis hoc modo: "Athenis S. Hierothei, discipuli beati Pauli Apostoli." Sed in Menologio plenus: "Natalis sancti patris nostri Hierothei, qui fuit unus e numero Areopagitarum, qui, ab Apostolo Paullo in structus, magnum illum Dionysium Areopagitam Christi fide instruxit. Cum autem bene et religiose vixisset, migravit ad Dominum."

309 Sic ibi. De loco autem vel tempore vel modo emigrationis nihil satis compertum est. Nam licet sacratissimum ejus caput nunc possideat Hispania, et illo tamquam preciosissimo pignore merito gloriatur, tamen antiquitus e Græcia sumptum esse, ipsa inscriptio Græca, eidem capitī affixa, planum facit. Sic enim Græcis characteribus reperta est: ΚΕΦΑΛΗ ΙΕΡΟΘΕΟΥ. non autem Latinis: CAPUT HIEROTHEI: neque item ejus gentis sermone, apud quam tantus thesaurus latuit, vernacula. Quare nihil proprius esse vero, arbitrandum est, quam hasce tanti viri nobiles reliquias e Græcia in Hispaniam (quamcumque demum ratione id acciderit) esse asportatas. Jam autem religiosi Cistercienses cœnobii Sandovalis in ditione Legionensi eas obtinent, et certius recognitas permagno in honore habent. Ita hactenus Hierothei Vita, ab Halloxiῳ contexta; sic autem in hujus, in qua etiam Hierotheum earstissime Areopagitam et a Paulo Apostolo, Athenas nondum appulso, ad fidem fuisse conversum, absque scriptoris sal vetusti testimonio adstruit, postrema fere verba, de Hierothei reliquiis in Hispaniam translatis tractantia, idem Halloxius observat: Asservatur..., tam divinum pignus a Cisterciensibus religiosis monasterii Sandovalis, in diœcesi Legionensi, ubi illud vidit et detexit doctissimus simul et religiosissimus Franciscus Bivaricus. Ostenderunt ei quidem monachi caput, sed ipse illis ostendit occultum, et quod illos latebat, capitū indicium. Nec enim ullum scriptum exhibere poterant, quo, illud esse S. Hierothei, comprobarent; ipse vero involutum linteolo caput cum detexisset, inscriptionem Græcam pro certissimo testimonio reperit.

310 Hactenus Halloxius: audi modo, qui de sacrī illis reliquiis, quas in Sandovalensi monasterio a Bivario fuisse detectas, jam recitatī verbis memorat, ipsemēt hic scriptor in suis ad fictitium Flavii Lucii Dextri Chronicō Annotationibus ad annum Christi 71 loquatur. Postquam, inquit, ejusmodi Commentariis Romæ finem impousi, in Hispaniam reversus, cum casu apud monachos Cistercienses monasterii Sandovalis, diœcesis Legionensis, ageret et reliquiarum sacra scripīa sedulo evolverem, percepī, caput inibi di F vini Hierothei asservari. Ita siquidem traditum a majoribus suis senes monachi asseverabant. Et caput quidem sacrum inter reliquias extabat; sed scriptura ejus rei desiderabatur. Venit nihilominus mihi in mentem, cranium a linteolo, quo a multis retro annis strictissime involutum et filis assutum servabatur, exuere; si forsan testimonium aliquod ejus rei interius reperiere licet; et ecce, Deo auspice, membranula vetustissima longitudinis dimidiū digitū cum parte crani, abbate et monachis omnibus presentibus, reperita est cum ejusmodi Græcis characteribus: ΚΕΦΑΛΗ ΙΕΡΟΘΕΟΥ, quod sonat, CAPUT HIEROTHEI. Incredibilis subito lætitia mentes omnium subiit, et super tanto dono, abbate ita disponente, pro gratiarum actione processio solemniter celebrata est, et Missa de eodem divino doctore et antistite decantata ipsa inventionis die, quæ fuit quinta Aprilis anni Domini MDCXXV, festo S. Isidori dedicata.

311 Ita laudatus scriptor Bivaricus; modo contrarium tam quæ hic, quam quæ Halloxius verbis supra datis de Hierotheo tradit, quæque, si vera forent, neutquam hunc pro Sancto fictilio esse sus habendum, probarent, discutiamus. Ab itinere,

AUCTORE
C. B.
sacrisque ejus
reliquis,

in monasterio
Sandovalen-
si asservatis
memorantur,

quo

ACCVRAT.
C. B.

quo Hieretheus, relicta Græcia variisque regionibus peragrat, in Hispaniam tandem penetravit, duxo initium. Halloxius, quo id probatum det, in suis ad Vilæ Hierothœi cap. 4 Annotationibus Flavii Lucii Dextri ad annum 71 Chronicon citat. Verum præterquam quod Chronicon illud Græcos, qui nec in Fastis suis sacris, nec alibi usquam itineris, ab Hierothœo in Hispaniam suscepti, mentionem faciunt, neutiquam sibi suffragantes habeat, pro fictitio prorsus ac nullius fidei monumento ab eruditissimis universis modo habetur: quod cum ita sit, ab Halloxiio relatum de quo hic, Hierothœi in Hispaniam iter nullam omnino, utpote in monumento, undeque spurius, dumtaxat fundatum, fidem meretur; nec plura, quo iter istud numquam habuisse locum, evincam, afferriri est necesse. Hinc porro consectarium etiam nunc sit, ut, primum Segoviensis in Hispania ecclesie episcopum, quod sola pariter spurius ejusdem Chronicus fide Halloxius supra huc transcriptis verbis adstruit, exstisset Hierotheum, credendum etiam non sit. Et vero re ipsa etiam Hierotheum ecclesiæ Segoviensi primum non præfuisse episcopum, certum omnino atque indubiatum vel ex eo fit, quod sedem istam S. Fructuosus, antiquus ac certus Segoviensis patronus, primus occuparit, quemadmodum marchio Agropolitanus, post etiam marchio de Mondexar et comes de Tendilla, eruditissimo, quem sub Discursus Historici titulo vulgavit, Commentarij primum, Opereque deinde altero, quod Dissertations Ecclesiasticas pro honore antiquorum tutelarium contra fictiones modernas inscripsit, luculentissime ostendit.

*fides mere
antur, vel
rei, quam
probare de
berent,*

312 Quidcumque itaque de Hierothœi seu itinere Hispanico, seu episcopatu Segoviensi ab Halloxiio aliasque narretur, id certe nisi melioribus, quam quæ hactenus adducta fuere, monumentis firmetur, minime efficiet, ut Hierotheum in rerum natura aliquando certo existitisse, neandum in Hispaniam, variis peragrat regionibus, penetrasse, ibidemque Segoviensi ecclesia primum praefuisse antistitem, in animum utcumque inducam. Modo anne alia, quæ de ejusdem Hierothœi reliquiis memorantur, efficere saltem, ut in rerum natura certo hic existitisse creditur, nata haud sint, dispiciamus. Duo in proxime recitatis Bavarrii verbis, quæ pro memoratis ab eo et Halloxiio sacris Hierothœi reliquiis, seu pro harum sinceritate faciunt, continentur; alterum est, quod repertum, ait, in linteolo, quo Hierothœi reliquia obvolvulae fuerint, testimonium, membranulae vestissimæ characteribus ac vocabulis Græcis, Caput Hierothœi significantibus, inscriptum; alterum traditio, quæ a majoribus ad seniores monasterii Sandovallensis monachos fuerit transmissa. Ut modo quid de duobus illis, quibus tantummodo, quæ Bavarrius atque ex hoc Halloxius de Hierothœi reliquiis, in monasterio Sandovallensi asservatis, tradunt, superstructum sunt, capitibus iuncta ac ipsam illis reliquiis censendum sit, edicam, a priori illorum duco initium.

*evincenda
nullo omni
no, ut ratio
nes,*

313 Cum nulla prorsus, ipsomet fatente Bavarrio, scriptura, quæ, quod huic fuit ostensum, Hierothœi caput seu cranium esse, comprobaret, penes Sandovallenses monachos exstiterit, hique adeo, unde, quando et a quibus reliquia istæ ad monasterium suum fuissent delatae, indubie ignorarint, fit vel hinc, inscriptionem seu testimonium, duabus dumtaxat vocabulis Græcis, Hierothœi caput significantibus, conceptum, pro admodum suspe-

cto habeam. Ex ipsa quidem, qua inscriptio illa D seu testimonium exprimitur, lingua Græca, penes Græcos homines Hierothœi caput primum existisse, hisque deinde seu invitatis seu consentientibus, e Græcia in Hispaniam id fuisse translatum, contendunt; verum an recte? Minime enim vero. Quid ni enim Hispani inscriptionem, Græcis characteribus expressam, jam existentes penes se, non aliunde addecto, capili, quod vel Hierothœi, hominis Græci, caput esse credeant, vel pro Hierothœi capite haberet volebant, adjungere potuerint? Eosne forsitan linguae Græcas usque adeo fuisse ignaros, putas, ut ne quidem duobus vocabulis lingua Græca exprimendis efformandisque apti exstiterint? Verum demus etiam, caput, quod Hierothœi caput a Sandovallensis monachis creditur, in Hispaniam e Græcia fuisse allatum, nec hinc, ut id Hierothœi, in Operibus, Dionysio Areopagita vulgo adscriptis, frequenter memorati, caput sit, consectarium fuerit. Quid si enim post detecta, e quibus Hierothœi notitia primum est hausta, Opera, Dionysio Areopagita adscripta, asservatum penes Sandovallenses caput impostor quidam Græcus e Græcia in Hispaniam attulerit, idque Hierothœi caput esse, inscriptione, qua id ipsem munierat, in testimonium ad ducta, falso assurerit? Sane, cum nihil, quo id certo factum non esse, evincas, allegari posse videatur, nec paucæ olim uti inter eruditos satis convenient, fraudes in Sanctorum reliquias, maxime iis, quæ e regione una ad aliam transferrebantur, fuerint admissæ, quis, quæso, in Hierothœi reliquiis, quas vere Hierothœi esse, nullum apud Sandovallenses extans scriptum comprobat nihil prorsus fraudis dolique intervenisse, pro certo assevereret?

314 Adhæc, cum in inscriptione seu testimonio, quod in reliquiarum involucro fuit repertum, Hierotheus Sancti titulo seu appellatione non afficiatur, nudumque dumtaxat Hierothei nomen vocabulo caput adjungatur, sintu Hierothœi, qui in Operibus, Dionysio Areopagita adscriptis, memoratur an alterius homonymi, dubitari potest. At vero, ut ad alterum, in quo, quod de Hierothei reliquiis, in monasterio Sandovallensi asservatis, memorant, fundatur, jam veniam, e majoribus suis seniores monasterii Sandovallensis monachi intellexerant, Hierothei esse reliquias, quas sese cum adjuncta, quam verbis supra huc transcriptis memorat, inscriptione in dicto Sandovallensi manasterio reperisse Bavarrius ait. Ita omnino habet: verum majores, e quibus illud monasterii Sandovallensis monachi intellexerant, quisnam ille, cuius penes se existare reliquias, dixerunt, Hierotheus esset, haud addiderunt; ut nec e traditione, quam laudati allegarunt monachi, certiora reddantur, quæ de Hierothei, in Dionysii Operibus memorati, reliquiis, in Sandovallensi monasterio asservatis, traduntur. Nec est, quod adhuc reponas, non alium quam qui in Operibus, Dionysio Areopagita vulgo, adscriptis, memoratur, Hierotheum inveniri Sanctorum numero adscriptum; etsi enim id ita sit, consectarium illico non est, ut Hierotheus, cuius reliquias in Sandovallensi monasterio Bavarrius invenit, is ipse sit, qui in Dionysianis Operibus pro Dionysii præceptore obrutus. Cum enim inscriptio, quam capiti adjunctam Bavarrius reperit, nec Beati, nec Sancti titulum, Hierotheo præfixum, complectetur, quid si caput illud nec Beati nec Sancti fuerit, sed Viri dumtaxat, nomine Hierothei, qui, quamvis

AUCTORE
C. B.

A vis Fastis sacris hand exstet inscriptus, diem tamen, sanctitatis fama post serlecta, extremum claueril?

student,
pacto opta
sunt; satis
liqueat,

315 *Enimvero rem ita habuisse, vel ex eo facile crediderim, quod in more sit positum, constansque usus obtineat, ut in inscriptionibus, quibus sacræ seu reliquiae seu līsanthece notantur, Sanctorum, quorum hæ sunt, nominibus vel Sancti vel certe Beati titulus præfigatur. Ut sit, memorata equidem a Biario, qui præterea in Sanctis quibusdam, Hispaniæ adscribens, Commentatioque Dextri Chronicò propagando aut nullam aut certe modicam duntaxat fidem meretur, efficer ob ea, que jam recitatis illius verbis opposui, non possunt, ut Hierotheum vel in Hispaniam venisse, vel etiam in rerum natura unquam certo existitissimum, in animum utcumque inducam. Plures quidem, ut jam supra monui, sacri Graecorum Fasti ad quartam Octobris diem in Sanctorum numero Hierotheum recensent, verum cum sola, ut dubitari non potest, Dionysianorum, que Dionysius Areopagitam probabilius non habere auctorem, infra docebo, fide id faciant, nec hi, ut Hierotheum pro indubitate, B qui aliquando existiterit, Sancto habeam, efficer nati sunt, uti nec Martyrologium Romanum hodiernum; èst enim et in hoc Hierotheus ad quartam Octobris diem memoretur; eruditissimi, qui illud reformaverunt, viri idcirco duntaxat adscendunt sibi duixerunt Hierotheum, quod eum et in Operibus, Dionysis Areopagita adscriptis, haud raro memoratum, et in Menologio Sirletiano Sanctis inventient adscriptum; verum hoc, utpote recentiori duntaxat aeo contextum, Dionysio vulgo adscripta Opera efficer, ut pro indubitate Sancto, qui aliquando in rerum natura existiterit, Hierotheus habeatur, nulla omnino ratione posse, satis superque e jam dictis liqueat.*

ut nec ex
Hierotheti,
qua Sancti
moniali
oblate nar-
rantur,

316 *Porro qui pro Sancto indubitate Hierotheum habendum, huncque Dionysii Areopagite præceptorem existisse, contendunt, in causa sue presidium adhuc advocant Vitam Catharinæ a Jesu, Parisiensis in magno Ordinio S. Marie de monte Carmelo parthenone Sanctioninalis, a Magdalena a S. Josepho parthenonem ejusdem priorissa, mandante S. R. E. Cardinali Berullo, C seculo præterito conscriptam, in qua verbis Gallicis, que Latina facio, sequentia isthac de dicta Sanctioninali, nomine Catharina a Jesu, leguntur: In magnis hisce angustis semper fere multum auxiliis a pluribus ex illorum, quos diximus, numero Sanctis accipiebat; et adhuc a sancto Hierotheo, cuius frequenter, utpote sibi plures apparentis, praesentia fruebatur. Deus illi impertierat hunc Sanctum, quo ab eo dirigeretur, et in Operibus quibusdam aliquise juretur rebus, que evenerunt in Vita ejus, tota a Deo et a Sanctis, quos hic illi, ut eam ad perfectionem, quam abs illa exigebat, extimularent, concesserant, directa; ex hisce itaque Vite laudate verbis, neutiquam Hierotheum, utpote qui in hac saepius Sanctioninali laudat et apparuisse et in magnis augustiis adfuisse memoretur, pro Sancto fictio, qui in rerum natura numquam existiterit, esse habendum, contendunt. Verum præterquam quod nihil omnino, ut, quæcumque in præfata Catharinæ Vita narrantur, pro veris admittamus, nos cogat, visiones, apparitiones, revelationesque, maxime que feminis, ut etiam piis, factæ perhibentur, raro admodum, nec nisi Octobris Tomus IV.*

si summa cum cautela, quod s̄expissime et illusio et imaginatio locum in iis habeat, solent admitti.

apparitioni-
bus, objectio-
neque, alium
de adhuc pe-
rita.

317 *Adhac, quod caput est, inter eruditos omnes convenit, visiones apparitionesque, personis particularibus factas, haud id habere virium, ut rem quampiam, que inter historicos, antiquorum, quibus firmetur, monumtorum defectu, controvertitur ac in dubium vocatur, certam atque indubitatem vealent efficere. Nec id itaque, quod de visionibus Hierotheique apparitionibus, præfatæ Catharinae oblatis, narratur, fuisse hunc unquam in rerum natura, certum efficit atque indubitatum. Ceterum erit fortassis adhuc, qui, quin Hierotheus in rerum natura existiterit, dubitandum non esse, contendat, quod de eo quam plurimas in Dionysianis Operibus commemorentur, horumque auctor, et si etiam Dionysium Areopagitam falso se finxerit, haud tamen, ut ea omnia personæ, que in rerum natura numquam existisset, affingeret, facturus fuisse videatur. Verum nec hoc, ut Hierotheus in rerum natura certo existitissimum credatur, efficere est natum. Quid ni enim factum esse possit, ut Operum Dionysianorum auctor, qui Dionysii Areopagite nomen sibi imposuit, ea omnia, que de Hierotheo scribit, fictio personæ de industria affinxerit, ne, si ei personæ vera, seu quæ aliquando in rerum natura existiterit, adscriptisset, fraude seu impostura temporis lapsu forsitan detegretur eo iis, quæ de vera illa persona a scriptoribus aliis, ei non visis, memorie fortassis prodita fuissent? Enimvero, re etiam ipsa ita id factum non esse, minime est certum, ac proin, an Hierotheus in rerum natura existiterit, dubium manere, necesse est; anne autem id, quod adhuc, ut probetur contrarium, potissimum potest afferri, rem evincat, § sequens aperiet.*

S XVII. An sanctissimæ Dei Genitricis exsequiis, Hierotheo etiam hisce adstante, interfuerit, et quid de aliis nonnullis, quæ de Sancto narrantur, ac in solis fere ei adscriptis Operibus fundantur, sit censendum.

Nicephorus Callistus lib. 15 Historiæ Ecclesiasticæ cap. 14 de S. Pulcheria, Constantinopolitana imperatrice, sic scribit: Marciano Romani imperii sceptra tenente, magnopere una cum eo operam dedit, ut modis omnibus venerandum, immaculatum, Deiferumque illius (*sanctissimæ Dei Genitricis nimirum*) corpus inveniret, et in ecclesia ea reponeret. Itaque Juvenalem Hierosolymorum archiepiscopum, et Palestinos episcopos, qui concilii celebrandi causa Chalcedonem venerant, accitos interrogavit, an divinum Dei Genitricis templum et sacrosanctum corpus adhuc apud Palestinos in eo tumulo, quo primum repositum esset, reperiretur: velle se id, inde translatum, in templum hoc ejus inferre, ut imperantis urbis custodia esset et praedium. Quum enim et urbs ipsa et templum

E Nicephori,
qua

102 illi

AUCTORE
C. B.

illi dicatum esset, æquum esse dixit, ut sacram etiam ejus corpus ab eis non abesset. Ad quæ verba Juvenalis respondit: In sacra divinitus que inspiratis Scripturis obitum sanctæ semperque Virginis Dei Genitricis Mariæ minime referri: antiquissima autem et verissima omnino traditione receptum esse; instante illius obitu, Apostolos ex ipsis orbis terrarum finibus, ubi ad prædicationem obeundam disperserant, sublimes in aëre Hierosolyma venisse; visione auspicatore hymnos divinarum potestatum exauditos esse: et absque strepitu aliquo, mirifico plane modo, Verbum et Filium ejus advenisse, atque in manus suas divinam illius Spiritum suscepisse.

*hic recitan-
tur,*

319 Sacrosanctum autem corpus illius, angelica simul et Apostolica hymnodia elatum, in tumulo quadam, in regione Getzemaní repositum esse, et in tertium usque diem eo loco carmina angelos perpetua in honorem et laudem Dei Genitricis cecinisse. Et cum eodem tertio die is, qui in obitu virginis Matris choro Apostolorum non affuerat, advenisset, et sarcum illum cœtum, ut tumulum recluderet, quo et ipse (*Thomas hic fuisse, uti apud Nicephor. lib. 2. cap. 23, et infra ex Euthymiac. Hist. videre licet, asservitur*) Verbi matri debitum supremumque persolveret honorem, precibus summopere sollicitasset, atque sigillo ablato sepulcrum apertum esset, sacrum illius corpus prorsus repertum non esse: sed sepulcrales illius fascias tantum suo loco intactas atque inviolatas, perinde atque corpus ea paulo ante reliquisset, repertas, et quidem inenarrabili odoris suavitate redolentes. *Ita hactenus Nicephorus; nonnulla autem, quibus, sacratissimum Virginis Mariæ corpus, cum anima iterum conjunctum immortaliitateque donatum, in cœlos fuisse angelorum ministerio delatum, itaque etiam ipsis Apostolis, eum id intumulo, in quo conditum fuerat, non incenissent, visum esse, docet, proxime subjungit, ac dein mox deis, qui sanctissimæ Dei Genitricis exequis interfuerint, facil sermonem. En, quibus id exsequitur, verba.*

320 Porro, inquit, eum discipulis ibi tum affuisse addidit, sanctissimum illum Timotheum, Dionysium Areopagitam, magnumque divinum et sapientem Hierotheum: quemadmodum hac de re Dionysius ipse in suis

C ad Timotheum de beate Hierotheo scriptis testatus sit: "Congressus etiam est cum hierarchis, divino nomine afflatis, quum et ego et ipse, aliique multi ex sanctis fratribus nostris, ad spectaculum corporis, quod autorem vite Deumque suscepisset, convenissemus. Aderat ibi Jacobus quoque frater Domini, et item Petrus supremum atque venerandum Theologorum fastigium. Deinde post id spectaculum visum est, ut hierarchæ omnes, pro se quisque ut posset, hymno cantato, infiniti-potentem divinæ virtutis bonitatem concelebrarent. Meministi tu satis, ut ibi secundum theologos ipsos, omnes alios sacros mystas longe superarit totus a seipso, secedens, totus mente extra seipsum degens, et prorsus convenientia eis, quæ canebat, patiens, ita ut a quibus audiatur et conspiciebatur, simul et cognoscetur returnum afflatus, et divinus hymnorum cantor judicatus. Sed quid tibi de his, quæ tum sancti illi viri theologati sint, dicam, quum nisi mei quoque ipsius sim oblitus, me minorim, me multos hymnos et partes quas-

" dam divinitus inspiratarum illarum laudum, te D canente, audire? "

321 Hæc ubi Juvenalis dixit, principes ipsi ab eo, ut sanctum eum tumulum, una cum sacris vestibus probe obsignatum ad se mitteret, rogarunt: eumque ita a Juvenali transmissum, in maximo quod ab eis constructum est Blachernarum templo, pīls consecrarent atque deposuerunt manibus, proxime ad sacram divinamque mensam. Factum id Marciano adhuc superstite. Veneranda enim vestis ejus aliquanto post, sub Leone est allata: et in rotundo templo, quod Leo magnus edificavit, collata est, sicut in historia ejus dicimus. *Haud paucā enimvero hisce, quæ et hoc et duobus numeris proxime prægressis jam recitaci, verbis a Nicephoro docemur; ac primo quidem, ut alia præteream, sanctissimam Virginem Mariam, non Ephesi, ut plurimi contendunt, sed Hierosolymis mortuam esse et sepultam; deinde camdem sanctissimam virginem cum corpore simul et anima in cœlos esse assumptam; tertio Apostolos et diversis terrarum partibus, quibus ad Evangelium prædicandum erant dispersi, Hierosolymam, Dei Genitricis obitu imminentem, per aera in sublime delatos mirabil modo convenisse; quarto supernaturali isti conventui S. Dionysium Areopagitam et Hierotheum, hujus præceptorem, interfuisse, ac quinto denique in rei hujus præstationem a Juvenale, patriarcha Hierosolymano, in oratione, quam ad Marcianum et Pulcheriam Augustos concilii Chalcedonensis tempore seu anno 451 habuit, quamque recitata Nicæphori verba complectuntur, citata fuisse Scripta seu Opera, quæ Dionysii Areopagite nomine circumferuntur.*

322 Verum e quinque hisce capitibus tria dumtaxat postrema ad institutum nostrum spectant, hæcque proinde sola, aliis duobus, etsi interim, quin corpore simul et anima sanctissima Dei Genitrix in cœlum sit assumpta, haud dubitem, relicta intactis, discutere aggredior, simul etiam, nec illa, ut Hierotheus in rerum natura aliquando exsistisse credatur, sufficeret, ostensurus. Ad rem ipsam veniamus. Apostoli, imminentे sanctissimæ Virginis Mariæ obitu, e diversis orbis terrarum partibus, Hierosolyma procul dissitis, singulari prorsus atque inaudito miraculo Hierosolymam per aera uno eodem tempore fuisse translati, in exhibita per Nicæphorum (adi hujus jam recitata verba) oratione a Juvenale, patriarcha Hierosolymano, dicuntur. Verum unde hic prodigijs a deo Apostolorum translationem didicit? Ex antiquissima, indubie inquires, verissimaque, quæ tum adhuc in Palæstina vigebat, traditione. Reclassine sane; ita enim ipsa, quam Juvenali Nicæphorus attribuit, oratio nos docet. Verum unde, hanc a Juvenale ad Marcianum et Pulcheriam augustos habitam fuisse, Nicæphorus habuit perspectum? Joannes Damascenus Homilia in beate Maria Virginis dormitionem, allocutione ad Dei Genitricis sepulcrum, verbisque nonnullis, quæ huic per inductionis figuram attribuit, præmissis, ita deinde subjungit: Videlicet amicissimi Patres ac Fratres, quibus ad nos verbis celeberrimum hoc sepulchrum utatur. Quod autem hæc ita se habeant, liquet ex Euthymiacâ historia, in qua lib. III cap. XI ita diserte scriptum est: Superius diximus, quemadmodum sancta Pulcheria in urbe Constantinopolitana plures ecclesias construxit. Harum una est illa, quæ in Blachernis edificata fuit

" primis

*merum ea ex
Euthymiacâ,
e qua suppe-
ditata a Da-
masco,*

*verbis, Dio-
nysium una
cum Hiero-
theo sanctis-
simi Dei*

AUCTORE
C. B.

In eque facientia verba

A " primis annis imperii Marciani, divinae memoriæ rite.
 323 " Cum itaque laudatissima sanctissimæ Dei Genitrici perpetuaeque Virgini Mariae venerandam adem illio extrixissent, omnique ornamentorum genere decorassent, sacrosanctum quod Deum suscepit corpus conquirebant. Accitoque Juvenali Hierosolymorum archiepiscopo, et Palastinæ pontificibus, qui tum ob concilium Chalcedone coactum in urbe regia versabantur, his eos verbis alloquuntur : Hierosolymis primariam et egregiam Dei Genitricis ac perpetuae Virginis Mariæ ecclesiam esse audivimus, in eo loco qui Gethsemane vocatur, ubi ejus corpus quod vitam tulit, in loculo conditum est. Volumus ergo has reliquias isthuc afferri, ut imperatrici huicce civitati præsidio sint. Ad hec Juvenalis ita respondit : Etsi, quæ in sanctæ Dei Genitricis morte contigerunt, sanctæ ac divinitus inspiratae Scripturae paginis minime prodiit sint; tamen ex antiqua et verissima traditione accepte pimus, quod gloriose ipsius dormitionis tempore, universi quidem sancti Apostoli, qui orbem terrarum ob gentium salutem peragrabant, momento temporis in sublime elati, Hierosolymam convenerunt : cumque illic essent, eis, visio apparuit Angelica, et divina melodia audita est supernarum potestatum. Et sic cum sancta et cœlesti gloria animam sanctam Deo commendavit : ejus autem corpus quod Deum suscepit, cum Angelico et Apostolico cantu elatum, in loculo Gethsemani depositum est : quod in loco angelii totos tres dies choros agere et canere non destinerunt. Post tres autem dies angelico cantu cœsante, qui aderant Apostoli, cum unus Thomas, qui abfuerat, post diem tertium venisset, et quod Deum tulerat corpus adorare voluisse, tumulum aperuerunt.

324 " Ac laudatissimum quidem illius corporis nequaquam inventire potuerunt : cum autem jacentia lintea reperissent, atque inenarrabili qui ex eis proficisebatur odore perfusi essent, loculum clauserunt. Tum mysteriorum obstupfacti oraculo, hoc solum cogitare potuerunt, quod cui placuit ex Maria virginine in persona propria carnem sumere, et hominem ex ea fieri et nasci, Deus Verbum et Dominus gloriae, qui post partum incorruptam ejus servavit virginitatem, eidem placuit, et ipsius postquam migravit, immaculatum corpus incorruptione et translacione ante communem et universalem resurrectionem honorare. Aderant tunc cum Apostolis sanctissimus Apostolus, et primus Ephesiorum episcopus Timotheus, et Dionysius Areopagita, sicut magnus ipse Dionysius testatur in his que de beato Hierotheo, qui ipse tunc adest, ad prædictum Apostolum Timotheum scripsit in hæc verba : Quandoquidem apud ipsos etiam a Deo afflatos sacrorum antistites, quando nos quoque, ut nosti, et multi ex sacris nostris fratribus ad contuendnm corpus quod vitæ principium dedit, ac Deum suscepit, convenienssemus (aderat autem et Domini frater Jacobus et Petrus, supremus præstantissimusque Apostolorum vertex) tum viso corpore placuit omnibus, prout quisque poterat, hymnis celebrare infinitam bonitatem divinæ potentiae : post Theologos omnes alios sacrorum præco-

" nes, ut non te fugit, superabat, totus excedens, totus extra se raptus, atque ita affectus, ut cum his quæ canebat, copulatus videretur et ab omnibus qui ipsum audiebant et videbant ; et quibus, sive notus, sive ignotus erat, numero correptus divinusque plane hymnorum auctor censeretur.

325 " Quid autem de his quæ divine illic dicta sunt, ad te sermonem habeam, cum ipse nisi mei ipse oblitus sum, nonnullas etiam divinorum illorum cantum partes sepe a te me audivisse noverim. His imperatores auditis, ab archiepiscopo Juvenali petierunt, sanctum illum loculum una cum gloriose et sanctissimæ Dei Genitricis vestibus, quæ in eospositæ erant, ad se mitti, sigillo communum. Quem cum accepissent, in veneranda æde sanctæ Dei Matris, que in Blachernis sita est, deposuerunt. Atque ita quidem haec gesta sunt. *Modo hæc a Joanne Damasco ex Euthymiacâ, ut ipsem ait, Historia subministrala verba confer cum verbis, e Nicephoro Callisto supra huc transcriptis, videbisque, E narrationem, quæ hisce, cum narratione, quæ illis exprimitur, non tantum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad omnia fere adjuncta convenire. Quare cum Nicephorus, utpote seculi dumtaxat quarti decimi scriptor, Joanne Damasco, qui seculo septimo floruit, Euthymiacamque historiam citat, multo sit recentior, consectarium fit, ut vel ea hac, vel e simili, quod ex eadem Historia (neque enim antiquius, e quo isthac integra promanari, scriptum inventur) fuisset primitus acceptum, monumento litterario narrationem suam depropromperit; ut fidem hæc majorem, quam Historia Euthymiacâ mereri haud queat. Ut itaque de illa statuere quid possimus, de hac quid sit censendum, dispicere debemus.*

326 *Lambecius Commentariorum de Bibliotheca cæsarea lib. 8, pag. 171 et seq. sic scriptum : Notandum quarto est... narrationem (supra scilicet e Nicephoro a nobis datam)... desumptam esse ex alio multo antiquiori historia, quam S. Joannes Damascenus (adi hujus supra recitata verba) vocat Euthymiacam, non quidem, ut quis falso crederet, quod ab Euthymio quodam composita fuerit, sed quia S. Euthymii archimandritæ sive abbatis in Palæstina, qui anno F Christi cœlxxxi mortuus est, vitam et res gestas continuit. Persuassimum autem habeo, auctorem Euthymiacæ istius historiae fuisse Cyrillum monachum, S. Sabæ abbatis, qui A. C. dxxxi obiit, discipulum, cujus etiam nunc apud Laurentium Surium tomo primo de probatis Sanctorum Historiis ad diem xx Januarii exstat narratio quedam de vita et rebus gestis S. Euthymii. Titulus hujus narrationis apud Surium hic est : Vita et res gestæ S. Patris nostri, magni illius Euthymii abbatis, auctore Cyrillo monacho. Fortassis autem tota historia a Metaphraste paraphrastice redditam est. » Hæc Surius : Ego vero contra pro certo habeo, Historiam illam Euthymiacam Cyrilli, non tantum a Symone Metaphraste non paraphrastice redditam, hoc est, latiori quadam et copiosiori expositione auctam esse, sed vice versa vel ab ipso jam memorata Metaphraste, vel ab aliquo alio abbreviatam et in epitomen redactam esse. Hoc enim vel ex ipso narrationis istius, quæ nunc exstat, exordio patet; quippe quod licet,*

cum hac autem, quam certo, contra ac Lambecius,

æque

AUCTORIS
C. B.

AUCTORIS
C. B.
æque ac Historia ipsa, abbreviatum sit, pri-
stine tamen amplitudinis sua qualemcumque
retinet umbram; nempe generalem historici stu-
dii commendationem, que non qualicumque nar-
rationi, sed justæ sive perfectæ Historiæ conve-
niat.

cujus verba
huc transcri-
buntur, ex-
stimavit,

327 Huc præter alia multa ejusdem generis
argumenta accedit, quod ex S. Joannis Dama-
sceni supra citata oratione certo constat, Eu-
thymiacam illam Cyrilli monachi Historiam, cum
integra adhuc esset, tanta fuisse magnitudi-
nis, ut, non solum in capita, sed et in libros
divisa fuerit. Posteaquam enim ibi S. Joannes
Damascenus satis prolixus, et multo sententiarium
ac verborum ornatu exposuit, quomodo quibus-
que circumstantiis ipse credat, gloriissimam
beatissimæ Dei Genitricis Assumptionem conti-
gisse, tandem narrationem illam claudit ac con-
firmat authoritate Historiæ Euthymiacæ, utpote
ex cuius capite quadragesimo libri tertii ad
verbum recitat totum illum locum, quo Juve-
nalis arabianisponit Hierosolymitanæ oratio de

Bⁿalis, archiepiscopi Hierosolymitani, oratio de obitu et Assumptione B. Deiparae coram imp. Marciano ejusque conjugi Pulcheria in Synodo Chalcedonensi habita continetur. Quamvis enim in ea, qua nunc exstat, abbreviata S. Euthymii Vita jam memoratus locus non amplius inveniatur, minime tamen dubium est, quin in integra Historia Euthymiana olim existiteret, et culpa abbreviatoris, tanquam ad S. Euthymii regestas minus pertinentes, omisssus sit. Vixit quippe S. Euthymius archiepiscopi Hierosolymitani Juvenalis et synodi Chalcedonensis sive Chalcedonensis temporibus, ideoque haud mirum est, quod Cyrillus amplissime illi, quam de Vita S. Euthymii scripsit, Historiae multa quoque de rebus gestis Juvenalis et de Synodo Chalcedonensi immiscerit. Utinam autem ea Historia ad nos pervenisset integrum! Nunc enim supra memoratum tantum habemus Epitomen, in qua licet nonnullis locis archiepiscopi Juvenalis et Synodi Chalcedonensis obiter adhuc fiat mentione, pleraque tamen eodem pertinente omisissent; et inter haec eximus quoque ille locus de obitu et assumptione B. Dei Genitricis, cuius conservationem debemus S. Joanni Damasceno.

C 328 *Ita haecen Lambeicius, Vitam scilicet
a S. Euthymio abbatis, a Cyrillo Schytopolitano
conscriptam, ipsammet, quæ sub Historie Eu-
thymiacæ nomine a S. Joanne Damasceno lau-
datur, Historiam esse, contendens, etsi interim,
quæ supra hoc transcripta sunt atque in hac
a Joanne Damascena lecta olim fuerunt, nu-
spiam in Vita illa inveniantur. Cum autem
Cyrillus Schytopolitanus optimæ fidei ac no-
tae, ut apud nos tom. 2 Januarii in S Eu-
thymio pag. 299 viderit licet, auctor existere
rit, rebusque etiam plerisque, quas in litteras
misit, suppar vicevit, enimvero, si abs hoc,
ut vult Lambeicius, laudata a Joanne Dama-
sceno Historia Euthymiacæ esset contexta, neu-
tiquam posset, an quæ in hac de oratione, ad
Marcianum et Pulcheriam augustos a Juvenale,
patriarcha Hierosolymitano, habita, rebusque in
illa dictis memorantur, veritati consonent, revo-
cari indubium. Verum rationes, quibus impulsus
Lambeicius Euthymiacam illam Historiam cum
conscripta a Cyrillo Schytopolitano S. Euthymio
Vita unam esse atque eamdem contendit, nullus
pacto id, quod vult, evictum datur. Etenim, ut ab
iis, quæ primum in opinionis suæ probacionem af-
fert, confutandis incipiunt, et narrationis seu Vitæ*

Euthymii, prout a Surio vulgare exstat, exordio
consecularium minime est, ut hac prolixioris Historia seu Vitæ compendium epitomere dum-
tavat sit; istud enim exordium, non a S. Euthymii
biographo Cyrillo Schytopolitano, sed a Meta-
phraste fuit compositum, etsi interim (Operis
nostri tom. 2 Januarii pag. 302 videsis) non secus
ac si ipsiusmet Cyrilli esset, continentis serie cum
reliqua narratione apud Surium cohæreat.

329 Verum res etiam ita, ut vult Lambecius,
sese habeat, ac proin *Vita Euthymii*. a Surio
vulgata, compendium seu epitome prolixioris
Vitæ, a Cyrillo Schytopolitano adornata, dum-
tata sit, fuisse in hac, quæ sese de oratione,
ad Marcianum et Pulcheriam augustos a Ju-
venale patriarcha Hierosolymitanæ habita, in
Historia Euthymiana legisse, Joannes Damas-
cenus affirmat, litteris pariter mandata, qua,
quæso, ratione Lambecius probatum det? Pro-
lixissimum S. Euthymii abbatis, auctore Cyrillo
Schytopolitano, *Vitam* inter edita a se anno
1688 *Analecta Græca Benedictini Congregationis*
S. Mauri monachi ex optima note codice, qui E
tum inter manuscripts numero 3063 in insigni
Colbertina bibliotheca asservabatur, vulgarunt;
in hac autem lucubratione, quæ genuina ac pri-
migenia, talisque, qualis a Cyrillo Schytopoliti-
no fuit conscripta, S. Euthymii *Vita* esse videtur,
nullum prorsus orationis, ex *Historia Euthymia-*
ca a Joanne Damasceno supra adducta,
quam ad Marcianum et Pulcheriam augustos
Juvenalis, patriarcha Hierosolymitanus habue-
rit, vestigium occurrit, nec ratio illa sat solida
potest afferrri, quæ dictam orationem, utut a Cy-
rillo Schytopolitano relatam, in S. Euthymii,
quam dixi, *Vita*, a Benedictinis S. Mauri mo-
nachis vulgata, omissam fuisse suadeat. Illa
quidem oratio minus prope ad S. Euthymii res
gestas spectat; verum vel hinc, non fuisse isthanc
a Cyrillo Schytopolitano, optimè utique et dictis
notæ accuratoque scriptore, in contexta a se S.
Euthymii *Vita* relatam, hanque prouide cum
Historia Euthymiana non esse eamdem, conclu-
dendum appetet.

330 Adhaec ex eo, quod oratio illa minus ad Euthymii res gestas pertineat, futurum fuisse, ut eam, qui hascer compendio exposuit, non commoraret, pro certo qui asserat? At vero, si adhuc Lambecius, Euthymiacam, cum integra adhuc existaret, Cyrilli Schytopolitani monachi Historia seu Vita, in qua scilicet, quae supra ex Historia Euthymiacam Joannes Damascenus suggestit, fure notata, non solum in capita, sed et in libros erat divisa; ut sane molis seu magnitudinis haud parva existiter. Fateor, sic habet: pro ita enim quae supra et dicta Historia Damascenam dat, librum hujus tertium caputque quadragesimum citat. Verum quid tum? Lambecius id minime suffragatur, sed potius adversatur. Cum enim Historia Euthymiacam, a Damasceno laudata, in plures libros ac capita fuerit divisa, contra autem nulla S. Euthymii Vita, quae in plures libros sit divisa, inventariatur, hanc certe seu qualis apud Surium existat seu qualis a Benedictinis Congregationis S. Mauri monachis est vulgata, unam eamdemque cum Euthymiacam Historiam, a Joanne Damasceno laudata, esse non posse, indubitatum apparet. Ast, inquires, Cyrillus Schytopolitanus Sanctorum trium, S. Euthymii videlicet, S. Sabæ et S. Joannis Silentiarii Vitas conscripsit, hæque eo ordine, quo hic a me nominantur, totidem a Cyrrillo scriptorum (*Opus nostrum ad xx Januaria*).

A rii diem in S. Euthymio consule) librorum nomine veniunt. Objectionem hanc, veluti Lambecii conjectoram, quam tamen hic scriptor, si non alibi, certe verbis proxime recitatis haud format, Cottelerius Ecclesie Greco Monumentorum tom. 3 pag. 575 proponit, simulque refellit.

hic adducta 331 Audi, qui loquatur. Quod superest, *inquit*, conjectura Lambecii, Historiam Euthymiacam, quae a Johanne Damasceno orat. 2 de Assumptione B. Mariae ex libro tertio laudatur, ita dictam fuisse, quod praecepit ageret de Euthymio, et a Cyrillo Scythopolitanu[m] monacho monasterii S. Euthymii conscripta esset, accepta ex eo monasterio maxima parte rerum, quas narrat; constitisse autem tribus libris, primo de vita Euthymii, secundo de vita Sabae, tertio de vita Johannis episcopi et solitarii; ea, inquam, conjectura nullo nititur fundamento, caretque omni probabilitate. Quid enim, quæso, ad Jo[nath]annem episcopum et Hesychastam, qui sub Zenone sequentibus imperatoribus floruit, facit Historia de Marciano, Pulcheria et Juvenali, neconon de obitu et Assumptione Deiparae? Addo quod nihil simile legitur in vita Johannis. Denique in Niconis Pandecte MSS. Reg. 2423, 2424 Serm. 35 apud Lambecium lib. 5 Cod. Ms. 251 citatur ex Euthymiacâ Historia narratio de Chrysaphio Eunucio et Flaviano CP. tantum non prout existat apud Theophanen Chronographia p. 84 C. ea porro relatio ad dictum Johannem pertinere nullatenus potest, neque ad res Euthymii vel Euthymianorum. Appono illam, ut etiam conferatur cum Nicephoro Hist. Eccl. xiv 47. Ἐκ τῆς Ἔνθυμιακῆς ιστορίας. Θέν ἐγώς καὶ μακάριος Φλαβιανός, ὁ τοῦ μακαρίου Πρύτανος τῶν προεδρῶν Κονσταντινουπόλεως (AL. τὸν ΙΙΚ. μετὰ τὸν ἐγών Πρύτανον) διαδέξαμενος. Χρυσάριος τοῦ εὐνοῦρος τοῦ παλαιστοῦ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τῇ Φλαβιανῷ χειροτονιᾷ φωνήσας, ἀπέδει τῷ βασιλεῖ αὔξανεν, δηλώσας τῷ πατράρχῃ ἀπόστειλαι τὰς ὑπὲρ τῆς χειροτόνως εὐλογίας, ὁ δὲ Φλαβιανός, κατασκοτίσας ἄποστειλεν εὐλογίας· καὶ ὅποι ὁ Χρυσάριος, διεὶς χρονίας ἔγειται ὁ βασιλεὺς, οἱ εἰπόνοις ἀνεργότελοι, μη ἔχει μὲν χρήματα ἀπόστειλαι, εἰ μὴ τοι (AL. τοι) χρόνουαι, εὐτῷ, τὸν ιερῶν κειμένων· πλὴν πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας τοις πτωχοῖς ἀφερόμενα γίνεται οὐν ἐν τούτῳ οὐ

rationes di-
stinet am-
ostendunt,
C μαρὰ ἀπήν τῷ μέσῳ. Πουλχεῖος τοῦτα μὲν εἰδίλια.
332 In Operum S. Joannis Damasceni editio-
ne, a Michaële Lequien anno 1712 Parisii cu-
rata, Græca hæc verba, abs hoc scriptore in
suis ad secundam in B. Mariæ Virginis dor-
mitionem Homiliam annotationibus pariter ad-
ducuntur, itaque redditu Latine: Sanctus beatu-
susque Flavianus præsulatum Constantinopolita-
num post beatum Proclum exceptit. Chrysaphius
quidam, Eunuchus palati Theodosii minoris, ob
Flaviani ordinationem invidia astuans, imperato-
ri minime malo suggessit, ut significaret pa-
triarchæ, oportere eum eulogias seu munera
propter ordinationem suam mittere. Declaravit
porro insuper Chrysaphius, imperatorem auri
pecuniam postulare. Episcopus vero reposuit,
nullas sibi pecunias esse, quas mittat, nisi pro
sacris cimelii mutuo eas acciperet, cunctas
quippe Ecclesie facultates pauperum usui con-
secratas esse. Hoc itaque dolorem magnum crea-
vit, nihil horum Pulchera resuscitare. Enimvero
hæc nec ad Joannis Silentioris, nec ad Euthy-
mii Sabæe res gestas spectare, manifestum est.
Quare, cum non tantum in trium horum San-
ctorum Vitis, a Cyrillo Schytopolitano conscri-

ptis prout hodieque exstant, non memorentur, verum nec in hisce, prout primitus fuerunt contextæ, memorata fuisse, verosimillimum apparet, ambigendum enimvero non est, quin Euthymiacæ Historia, a Joanne Damasceno laudata, e qua jam recitata sunt, a laudatis trium Sanctorum Vitis, aut, si maris, a tribus, qui hasce seu constituant seu complectuntur, libris diversa sit atque distincta.

333 Adhæc etsi quidem tres illæ a Cyrillo conscriptæ Vitæ pro libris totidem haberi queant, nuspiañ tamen ab hoc scriptore, fide dignissimo, Historia, in tres libeos divisa, vocantur. *Omnibus itaque sedulo expensis, Historiam Euthymiacam a Cyrillo Schytopolitano non fuisse conscriptam, verosimillimum, imo prorsus indubiatum appareat. Quod cum ita sit, auctoremque proinde isthac habeat incertum ac prorsus incongruum, fidemne hic mereatur integrum, imo an non plura, quæ memorat quæque a nullo prorsus antiquiore explorato fidei scriptore alto memoriae prodita inventiuntur, pro arbitrio suo fixerit, aut saltem ex infidili vulgi rumoribus in litteras miserit, revocari potest in dubium, uti etiam, ac nominatio quidem, an veritati consonent, quæ de oratione, ad Marcianum et Pulcherianum augustos a Juvenale, patriarcha Hierosolymitanæ, habita, variisque abs hoc in illa assertis commemorat. Jam vero, cum res ita habeat, apte enimvero, et Apostolos, imminentie sanctissimæ Virginis obitu, e diversis, quibus dispersi erant, terra partibus Hierosolymam mirabil modo fuisse translatos, et Dionysii Areopagita testimoniun, quod tunc illis et hinc Sanctum nostrum et Hierotheon adfuisse, insinuat, a Juvenale, patriarcha Hierosolymitanæ, fuisse adductum, ex oratione illa, seu Euthymiacæ, cui hæc includitur, Historia haud probatur; cum autem ex hac, ut jam docui, quecumque verbis supra huc transcriptis, inclusa hisce Juvenalis ad Marcianum et Pulcheriam augustos oratione seu de mirabili illa Apostolorum Hierosolymam translatione seu de Dionysio, qui hisce ac sanctissimæ Dei Genitricis exequis una cum Hierotheon tum adfuerit, a Nicephoro commemorantur, primitus sint hausta, hic sane ea auctoritate sua certa haud facit, ac proin an Hierotheon in rerum natura umquam excisterit, manet, ut ante statui, omnino incertum.*

334 Nec hoc aliaque jam dicta ex Dionysii
Areopagite, quod Juvenalis citarit, testimonio
certo possunt effici. Præterquam enim quod ad-
modum, an Hierosolymitanus ille patriarcha
Dionysius testimonium allegarit, dubium et jam
dictis existat, est etiam, anne id Dionysii vere sit,
valde incertum. Adhuc sunt etiam, qui, quamvis
etiam Dionysius vere foret, minime tamen ex illo,
ut et Apostoli ad sanctissimam Virginis Mariæ fu-
nus curandum sacramque contuendum corpus
Hierosolymam fuerint translati, et his tum Dio-
nysius et Hierotheus adfuerint, consectarium
esse contendunt. Varii, qui ita opinantur, ad-
duci hic possent; verum unius omnium instar sit
Serryus, qui in suarum de Christo ejusque vir-
gine matre exercitationum sexagesima quinta
num. 10 sic scribit: Unum tantum ad fabulas,
quantum fieri potest, procul amovendas, addere
non gravabimur: prodigiale illum Apostolou-
rum ad virginis exequias convolantium accessum
pseudo-Dionysii suffragio et auctoritate minime
niti, quamquam illius in eo referendo commen-
to nomen ostentent Joannes Damascenus et Si-
meon

AUTOR
C. B.

meon Metaphrastes in orationibus de dormitione Deipare, et Nicephorus Callixtus lib. 2 Historiae cap. 20. Quod enim cap. 3 de Divinis Nomini bus habet Pseudo-Dionysius, non de virginis corpore, ad quod conspicendum accesserint dictum est; sed de Christi Domini sepulchro. Indeque natus est error, quod σώματος pro σήκυρος in Graeco textu legerint laudati scriptores, et corpus fecerint ex sepulcro; corpus scilicet Virginis ex sepulcro Christi Domini.

*ut Serryus
atique con-
tendunt, se-
pulcro.*

335 Quæ vivorum eruditorum Claudi Joli, Jacobi Combecisi, Ludovici Thomassini, Tille montii observatio est, S. Maximi et Hinemari, Rhemensium archiepiscopi, auctoritate roborata qui SEPULCRUM diu olim legerunt, non corpus, σώμα Graecæ, non σήκυρος. En pseudo-Dionysii conceptissima verba : "Apud ipsos etiam pontifices nostros, qui Numine divino permoti erant; cum et nos, ut sis et tu, et multi ex sanctis fratribus nostris sepulcro, non corporis, quod Auctorem vitae Deumque receperisset, vindendi causa convenissemus (aderat autem et B Jacobus, frater Domini, et Petrus, maximum antiquissimumque theologorum columnen) plausiisque, eo viso, ab omnibus pontificibus, ut quisque idoneus erat, infinita potentia praeditam bonitatem divinæ imbecillitatis laudari." Quæ verba de viso Christi sepulcro, non de viso Deipare corpore, esse intelligenda, ipsa etiam ratio postulat, quamquam nulla summorum viorum suffragaret auctoritas. Quid enim est, quod, eo viso, laudasse dicuntur Apostoli bonitatem divinae imbecillitatis, nisi quod assumpta a Deo imbecillitatis fuit, quod mortuus sit Christus, atque adeo sepultus? Crucifixus est ex infirmitate, sed vivit in virtute. 2. Cor. XIII. 1. iv. Quod si itaque Serryo assentendum hic sit, et Apostoli, et Dionysius Hierotheusque, non ad sanctissimæ Virginis corpus, sed ad Domini sepulcrum contuendum Hierosolymis mirabil modo convernent.

*sed de sacro,
ut Baroniūs
cujus hic
verba*

336 Verum Baroniūs, illum Dionysii locum, a Serryo hic et supra a nobis plus semel memoratum, non de Domini sepulcro, sed de Dei Genitricis corpore esse intelligendum, itaque eliam re ipsa a Joanne Damasceno, Andrea Cretensi, Epiphanio presbytero, Metaphraste, Euthymio, C Maximo, Glyca et aliis fuisse intellectum, in Annalibus Ecclesiasticis ad annum 48, num. 7 prefatus, ita deinde, quo suam ea de re opinionem probatam det, prosequitur: Sed rem ipsam paulo accuratius perveсти gemus; et quo haec faciliora et certiora reddantur, afferamus hic ipsius Dionysii verba, quae sic Graece legentur: Ἐπει ταὶ πάρα αὐτοῖς τοῖς θεολόγοις τῷδε ιεράρχῳ, τίνα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἰσθα, καὶ αὐτὸς καὶ πόλοι τῶν ιερῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὸν θέαν τοῦ ζωορχοῦ καὶ θεούχου σώματος τυνεληλύθαμεν ετο. Quæ Dionysii ultima verba procul dubio errasse denotant eos, inter quos fuit Anastasius, qui interpretati sunt carnem, Christi divinitatem continentem; nam eo tempore, quo Christus crucifixus est, et ex mortuis resurrexit, nondum Dionysius, sed nec Paulus ad Christum conversus erat. Alia fuit interpretatio Hilduini (ut diximus) ut non de corpore Dei Genitricis, sed de sepulcro Dominicæ Corporis sint ea verba accipienda: cui magnopere favet Matthæus Galenus in sua Areopagitica Præfatione, licet ipse existimet, eadem rectius accipi posse de aëdibus Joannis Evangelistæ, in quas sanctissima Virgo recepta est.

337 Sed dicat, velim, uterque, quænam fuerit ratio, ut, non tantum Hierotheus ac Dionysius, sed et Apostoli, antea per orbem dispersi, ad contuendum sepulcrum Dominicum, vel Joannis sedes, convenerint, atque ad illa contuenda vel laudanda omne tunc studium et vim spiritus adhibuerint? Numquid non alias sepe viderant atque uberior laudare potuerant? Esto, quod Hierotheus et Dionysius, vel si qui alii Apostolorum discipuli, qui numquam hactenus vidissent, eo convenerint, et ad ejus præconia fuerint divinitus excitati; quid de Apostolis dixerimus, qui multos annos, ut vidimus, post Ascensionem Domini Hierosolymis manentes, et sepulchrum Christi et sedes Joannis præ oculis semper habentes, tunc potissimum ad ea contuenda advenerint, et ad laudare recens excitati fuerint? *Hactenus Baroniūs et recte sane; factum enim esse, quis credit, ut Apostoli, qui Dominicum sepulcrum særissime spectarant, tunc iterum, cum Dionysius et Hierotheus, haud diu ante annum quinquagesimum conversi, Hierosolymam venissent, ad illud contuendum ac laudandum mirabil modo e regionibus longe distantis Hierosolymam translati accesserint? Serryus itaque atique, qui Dionysium de Dominicō sepulcro interpretandum arbitrantur, animadvertisse non videntur, memoratum Apostolorum seu ad Virginis corpus seu ad sepulcrum Dominicum accessum ante annum circiter quinquagesimum, Dionysio Areopagita ad fidem jam converso, evenire non posse; quo tempore Apostolos ad Dominicum, quod jam særissime viderant, sepulcrum contuendum et diversis, quibus dispersi erant, terrarum partibus prodigioso modo fuisse collectos, verosimile non est.*

338 Nec Serryus id, quod vult, allegata a se ratione evincit. Hanc enim ipsemet, quem pro se laudat, S. Maximus evertit. Res et Lambecii, que subdo, quæque S. Maximi verba, eo facientia, includunt, sequentibus hisce patet verbis: Hucusque antiqua illa latina versio; ubi, ut vide est, τὸν ἀπερούναρον ἀγαθότητα τῆς θεορχυῆς ἀσθενεῖας interpres reddit multum potentem bonitatem Divinæ infirmitatis. Quænam ergo hec infirmitas sive imbecillitas Divina, cujus infinita potentia preditam bonitatem p. sancti Apostoli post contemplationem Corporis defunctæ Dei genitricis tantopere laudarunt? Haud alia profecto, quam incomprehensibilis et cuncta comprehendentis Divina Majestatis humillima in arctum contractio, qua humanam infirmitatem et imbecillitatem imitari voluit, dum in utero Beatisimæ semper Virginis Mariæ carnem assumpsit, et usque ad partum per novem menses tenerrimi instar infantis delituit. Quamvis enim per τὴν θεορχυῆν ἀσθενεῖαν; hoc est, divinam imbecillitatem sive infirmitatem tota Christi vita et passus recte possit intelligi, respectu tamen Corporis defunctæ Dei Genitricis, cuius contemplatio sanctos Apostolos ad omnipotentem Divinæ istius imbecillitatis bonitatem laudandam tunc impulit, Incarnationis potissimum et Nativitatis mysterium, quod in utero B. semper Virginis contigit, hic intelligendum est.

339 Confirmat hoc S. Maximus martyr, qui e S. Maximo A. C. DLXII obiit, in suo ad hunc locum Scholio his verbis: Θεορχυὴν ἀσθενεῖαν ἔτενται φυτὰ ἐκόσμου τοῦ Τιοῦ Στοιχοὶ, αὐραῖς δίχα, συγκατάβασιν. Αὔραται γὰρ πάντα ἀγροίστες, ταξιδεστε

*recitantur,
vult, varia-
que in me-
diū,*

AUTORES
C. B.

A τητέσταν ὑπὲρ ἡμῶν, μὴ ἐκτάς τῶν οἰκείων, ἀναμφοτήτως ἀμαρτία γενέσθαι, ἵνα ἡμᾶς τοὺς δουλωδίντας τῇ ἀμυνῇ, διὰ τῆς δὲ ἑαυτοῦ ἡμῶν ὑιότητας εἰς τὸν ἀρχιλαν ἐπαναγέγρη ἐλευθερίαν. Πλούσιος γάρ ὁν Σεπτέτη, πτωχεῖον τὸν πλουτοπόντιον ὄποιοιν, ἀναλαβόντι ὑπερφύων τὴν ἡμῶν σάρκα, ἵνα ἡμεῖς τὸν ἔκεινον πλουτοπόντιον Σεπτέτη καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ, καὶ Θεος καὶ οἰσταν ὑπάρχον, τὸν τοῦ δόμου δὲ ὑπερβάχυντον ἀμαρτόπονος πιεῖν μορφήν. Λόγος ἀπίκους ὡν ἐνυπόστατος καὶ γεγονός ἀτρέπτως σάρξ. Hoc est : "Divinam imbecillitatem hic vocat voluntariam "condescensionem Filii Dei usque ad corpus abs- "que peccato. Cum enim peccatum prorsus "ignoraret, dignatus est pro nobis, propria non "desersens, sine peccato fieri peccatum, ut nos "peccato manipicatos, per nostri adoptionem, "quae per ipsum facta est, in pristinam assereret "libertatem. Nam cum dives esset divinitate, lo- "cupletante nos inopia fit pauper, excellenti quo- "dam modo carnem nostram assumens, ut nos "divinitate ejus ditaremus : et cum in forma "Dei, ac secundum essentiam Deus existere, "propter effusum bonitatem servi formam induit. Cum simplex Verbum existere, factus est im- B "mutabiliter subsistens caro. Hæc S. Maximus de "mysterio Incarnationis et Nativitatis Christi, "quod per τὸν θεορητικὸν ἀστινεῖν præcipue hic si- "gnificatur."

340 Cum itaque per divinam imbecillitatem, cuiprædictam infinita potentia bonitatem Apostoli collaudasse in inclusu supra recitatis Nicæphori et Historie Euthymiacæ verbis Dionysii Areopagite textu dicuntur, voluntaria Filiæ Dei usque ad corpus absque peccato condescensio, ut S. Maximus, nec ut apparel, inepte existimat, a Dionysio intelligatur, corpusque illud Filius Dei ex sanctissima Virgine Maria assumperit, certe ex eo, quod Apostoli, viso eo, ad quod contuendum convenierint, præditam infinita potentia divinæ imbecillitatis bonitatem collaudasse dicantur, consectarium neutiquam appareat, ut id, ad quod contuendum illi convenenterint, Dominicum sepulcrum, non autem sacratissimum Dei Genitricis corpus extilisse debeat. Cum enim ex hujus, et quo corpus absque peccato Filius Dei assumpsit, contemplatione ad Domini nostri decantandas laudes ac protin ad prædictam infinita C potentia bonitatem collaudandam incitari Apostoli potuerint, cur per id, ad quod contuendum convenenterint, Dominicum sepulcrum debeat intelligi, haud satis perspicio. Anne forsitan, quod Apostoli ad Dei laudes extimulare, Dominicini sepulcri, at non item corporis, et quo Dominus corpus assumpserat, contemplatio nata extiterit? Verum id cuiquam facile probatum iri, haud puto. Anne forsitan, quod in Deiparæ laudes Apostoli excurrexisse non dicantur, haud corpus Deiparæ, sed sepulcrum Dominicum spectatum abs illis secundum Dionysium fuisse, asseverabis? Verum laudari illum, qui corpus e Deiparæ corpore assumpserat, in Deiparæ laudem redundabat, nihilque magis pronum fuisse videatur, quam ut Apostoli, qui e sacratissimi Deiparæ corporis aspectu in Operum Domini admirationem erant abrepti, horum auctoren rerumque omnium creatorem potius, quam creaturam, ut etiam laudari dignissimam, laudibus celebrassent.

341 Quidquid itaque Serrus, ut secundum Dionysium, de quo hic disputamus, textum Apostoli, non ad Deiparæ corpus, sed ad Dominicum

sepulcrum contuendum convenisse, probet e lau- data per illos infinita Dei bonitate arguat, neu- tiquam id, quod vult, seu Apostolos, non ad Deiparæ corpus, sed ad Dominicum sepulcrum contuendum secundum Dionysium convenisse, evictum dat. Nec id etiam præstat, quod ait de co- bavulo σώμα, sepulcrum, cuius loco σώμα, cor- pus, Joannes Damascenus Nicephorus Callistus, et Simeon Metaphrastes perperam in Graeco textu legerint. Cum enim ita abs hisce perperam lectum fuisse, adducta a Serryo certo haud evincant, imo, cum contra recte ita abs iisdem legi potuisse, satis superque e jam disputat palescat, erro- ris sane lectionem, quam laudati scriptores anti- quia ad nos transmisserunt, insimulare non ausim. Hincmarus quidem, Remensis archiepiscopus, ino etiam Hilduinus, ambo seculi vii scriptores, sepulcrum olim, non corpus, legerunt; verum præterquam quod Joanne Damasceno, qui secu- lo septimo floruit, ac σώμα, corpus, non σώμα, sepulcrum, e jam dictis legit, recentiores sint, antiqua Operum, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur quæque σώμα, corpus, non σώμα, sepulcrum, constanter legunt, exemplaria sibi suffragantia non habent. Quod autem ad S. Maximum, quem quoque sepulcrum, non corpus, olim legisse, Serrus affirmat, jam spe- ciat, is in suis ad Dionysii Areopagite Opera Scholiis in sequentia isthac, τῷ θεορητικῷ καὶ θεο- δόκῳ, quæ in Graeco, de quo hic disserimus, textu leguntur, verba ita observat : ζωορχικὸν καὶ θεοδόκον σώμα, τάχα τὸ τῆς ζήτας Θεοτόκου λέγει, τότε κομψήεις, corpus, quod principium vite ac Deum suscepit, forte vocat illud Deipara, tunc defuncta.

interpretan- dum video- tur, certa at- que indubia-

342 Cum itaque σώμα, corpus, quod in textu Graeco ζωορχικόν καὶ θεοδόκον vocatur seu Vita principium dedisse, Deumque suscepisse a Dionysio Areopagita assertur, forte abs hoc illud Deipara, jam defunctæ, dici, Maxi- mus existimari, hunc nec in Graeco Dionysii tex- tu σώμα, nec in Latino sepulcrum umquam legis- se, manifestissimum est. Et vero, cum S. Ma- ximus in Dionysii Opera, prout Graece erant conscripta nondumque in lingua Latinam con- versa, Graece etiam Scholia conscripserit, sepul- crum, ut ait Serrus, in textu Latino, quem sibi F præludentem non habuit, legisse qui queat! Quæcumque itaque seu Serrus, seu alii argu- tentur, Dionysius Areopagita, seu qui hujus sibi nomen imposuit, non ad Dominicum sepul- crum, sed ad sacratissimum Dei Genitricis cor- pus contuendum Apostoli, quibus et se ei Hiero- theum adfuisse, ait, convenisse, per inclusum in supra recitatis Nicæphori et Historie Euthymiacæ verbis textum significare voluit. Verum; et si id ita sit, haud propterea tamen quæ signifi- care per hunc voluit, seu Apostolos ad sanctissimæ Dei Genitricis, vita jam functæ, corpus con- tuendum confluisse, hisque tum Dionysium et Hierotheum adfuisse, certa evadunt. Cum enim Opera, textum eundem complectentia, Diony- sius Areopagita probabilius ex dicendis sint sup- posita, virumque proinde, qui, quamquam a Dionysio Areopagita diversus, sibi tamen hujus nomen falso imposuit, auctorem habeant, dubi- tari non immerito potest, an is, uti se Areopagi- gitam, ita etiam, quæ de Apostolorum ad fui- nus Virginis concursu parteque, quam in hoc et ipsemel et Hierotheus habuerint, scribit, pariter non finixerit; ut proinde isthac, quæ in textu lau- dato

soluta, hic
adducte ra-
tionessudent, Dei-
corporæ

AUCTOR.
C. B.
efficit, ma-
netque
proinde,
an Diony-
sius et Ille-
rotheus

dato memoriae prodit, dubia esse admodum atque incerta, si necesse.

343 At vero, inquies, etiamsi Opera, quæ Dionysii Areopagite nomen preferunt, Sancto huic falso sint supposita, fieri tamen potest, imo reipsa etiam factum forlassis est, ut verus Operum illorum auctor, a quo Areopagita sunt supposita, Sanctum hunc nostrum et Hierotheum Apostolis, ad sacratissimum Dei Genitricis corpus contundum convolantibus, adfuisse, vel e traditione antiqua vel e vetustioribus, quæ modo interierint, monumentis habuerit contemptum. Fator, sic habet; neque enim, uti ex infra dicendis patescat, omnia et singula, quæ in Operibus, Dionysio Areopagite adscriptis, occurrunt, certo sunt ficta, omniisque scriptoris antiquioris testimonio destituta; verum quid tum? Cum nihil sal certi, quod Dionysium Hierotheumque, uti in Areopagite saepius jam memorato textu tradidit, convenientibus ad sacratissimum Dei Genitricis corpus contundum Apostolis adfuisse, suadeat, alinde huc usque fuerit allatum, nos ista, seu Apostolos ad contundendum corpus Virginis convenisse, hisque B tum Dionysium ac Hierotheum adfuisse, nequit quidem, quod e probata fonte hausta forlassis sint, certo falsa seu conficta asserimus, anne tamen, quod, e fonte hujusmodi esse accepta, omnino incomptum nobis sit, re ipsa unquam evenierint, in dubium revocamus. Et vero haud immerito nos id facere, vel ex eo liquet, quod nullus prorsus scriptor, seculo sexto, quo Opera, sub Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, in lucem primum fuere prolata, antiquior inventatur, qui Hierothei, nedum hujus cum Dionysio in Apostolorum ad Virginis corpus contundendum conventu præsentis meminerit.

344 In scripto quidem de Virginis transitu libello, qui jam inde a seculo quinto notus fuit, Apostoli, eodem momento e diversis, quibus dispersi erant, regionibus collecti, Hierosolymamque per aeris in sublime delati ad sanctissimam Virginis, cum hujus imminaret obitus, funus curandum convolasse traduntur. Verum Opusculum illud in concilio Romano, cui Gelasius I Papa præfuit, apocryphum fuit declaratum, nec ullum modo invenire est eruditum, qui illud, velut spurius ac commentarius, non rejicit. Adhac cum laudatus libellus, in quo, Apostolos, toto jam orbe dispersos, C ad sanctissimam Dei Genitricem, extreme decumbentem, ingenti portento convolasse, ab impostore fuit narratum, aliquandiu etiam ante scripta, quæ Dionysii Areopagite nomen preferunt, Opera contextus seu potius confictus fuisse videatur, fieri facile potest, ut scriptori, qui hæc Dionysio Areopagite supposuit, spurius ille fetus præluxerit, singendique etiam, quæ de Dionysio Hierotheoque, sacratissimum Dei Genitricis corpus in Apostolorum conventu seu congressu conspicatis, scribit, occasionem seu ansam præbuerit. Nec est, cur hic iterum supra saepius memoratam, quam Juvenalis, patriarcha Hierosolymitanus, ad Marcianum et Pulcherianum augustos habuerit, orationem objicias; etsi enim in hac Operum Dionysianorum locus, quo Dionysius Hierotheusque Apostolis, ad sanctissimam Dei Genitricis corpus contundum convenientibus, adfuisse narrantur, a Juvenale citetur. Orationem præfatam, in qua abs hoc Hierosolymitanus patriarcha factum id fuerit, habitam ab eodem patriarcha fuisse, Joannes Damascenus, qui omnium, apud quos memoriae id proditum inventur, est antiquior, e sola nullius prorsus, ut

supra jam docui, fidei Historia Euthymiaca, D seculo, ut apparet, seculo conficta, intellexit, simulque etiam, cum diversum ab hac monumentum non citel, præ nimia, qua, quemadmodum apud eruditos omnes in confessu est, laboravit, credulitate in litteras misit.

345 Atque ita, omnibus modo, quæ Dionysium Areopagitam Hierotheumque sanctissimam Dei Genitricis esequiis interfuisse, utcumque probare possent, utrumque libratissimè ac discussissimè, pro dubio atque incerto, an factum unquam id fuerit, habere adhuc cogor, hincque Hierotheum in rerum natura aliquando ecstatisse, pro certo asseverare non ausim, etsi interim non tantum in textu citato, sed et in pluribus aliis Operum Dionysianorum textibus memoretur. Verum hæc de argumento isthac (neque enim hic etiam, quæ a Tamayo in Mr. Hispano ad iv Octobris diem de Hierotheo proferuntur, quæque, etsi etiam ab iis, quæ supra ex Halloio retuli, subinde dissona, meliori tamen fundamento hanc innituntur, commemoranda existimo) disseruisse jam sufficient; de aliis, quæ ex Operibus, Dionysio Areopagite adscriptis, potissimum adhuc intelliguntur, colligive queunt, censendum quid sit, dispiciamus. Nonnulla ex his suppeditat epistola, E quam Dionysius ad Demophilum cultorem seu monachum, offici et humanitatis limites transgressum, dederit; reliqua vero epistola altera, quam idem Dionysius ad Joannem Apostolum, in insula Patmo exsulem, conscripsit. Ac primo quidem ex epistola, ad Demophilum scripta, discimus, Dionysium aliquando a Carpo, ad quem in Creta insula diverterat, hospitio fuisse exceptum, eique a Carpo visionem plane admirabilem, in dicta ad Demophilum epistola expositam, quæ ipsimet Carpo divinitus fuisse oblata, fuisse narratam; ea epistola autem ad Joannem conscripta doceatur, Dionysium Joanni, in Patmo insula insulanti, prædicuisse, futurum, ut exilio illo liberatus in Asiam postliminio reverteretur, tumque et sacram codicem seu Evangelium conscriberet et Dionysio inviseretur.

346 Verum cum isthac, quæ e posteriori jam dicta epistola prodit, in nullo prorsus alio antiquo seu monumento seu scriptore fundamentum habeant, sitque, an ista epistola Dionysio Areopagite supposita non sit, dubium admodum atque incertum, ea pariter, quæ in hac tantummodo fundatur, quæque, si vera forent, Dionysium vaticinandi gratia propheticæ spiritu donatum a Deo fuisse, probarent, dubia esse admodum atque incerta, necesse est, quod, cum is, qui epistolam dictam scripsit, Dionysium Areopagitam sese finxerit, haud immerito, ne, quæ in hac commemorantur pariter finxerit, queat timeri, maxime cum ipsam, in qua memorantur epistola, verosimilius e jan dictis ac porro dicendis supposititia, præstata illa esse debuissent. Quod autem ad illa, quæ ex epistola ad Demophilum eruntur, jam spectat, partim in hac sola sunt fundata, partim aliunde etiam habentur compta. Ac ea quidem, quæ in sola illa epistola sunt fundata, quæque si veritati forent consona, Dionysium aliquando in Creta insula hospitio a Carpo fuisse exceptum, mirabilemque, quam huic hospiti suo oblata refert, visionem ex hoc ipso illum didicisse, nosceremus, eamdem planeob causam, ob quam, quæ ex epistola ad Joannem discimus, pro dubiis, ut jam dictum, atque incertis sunt habenda, pro dubiis pariter atque incertis debent haberi; ea autem, quæ aliunde etiam

ad Joannem
epistola, at
non item de
iis,

A iam habentur compertia, quæque ipsam Carpo oblatam visionem constituant, eadem ratione metienda haud sunt.
quæ ex altera ad Demophilum eruntur, loquuntur.
 347 Etsi enim visio isthæc, in qua Carpus a Christo, quod in peccatorem nimium fuisset severus, reprehensus perhibetur, fidem indubitam, si in sola Dionysii ad Demophilum epistola esset fundata, haud mereretur, est tamen, cur re ipsa Carpo creditur oblata. Historia enim seu visio pene eadem a S. Nilo monacho, sculi vi scriptore, qui ad XII Novembri diem Romano Mrl. existat inscriptus, tunc proinde in Operi nostro dandus erit, in scriptarum ab eo Epistolarum Romæ anno 1062 editarum lib. 2, Epistola 190, pag. 217 et seq. pro re antiquis gesta narratur, Carpusque, cui accidit, episcopus Apostolorum ætati æqualis fuisse asseritur. At vero etsi res ita habeat, non est tamen, cur propterea in aliis etiam quæ in solis Dionysio adscriptis Operibus fundantur, Dionysius seu qui hujus sibi nomen imposuit, fidem indubitam mereatur; fieri enim potest, ut Scriptis suis hinc inde quidquam, quod vere gestum fuisset, de industria inseruerit, quo scilicet in aliis, quæ confinierat, facilius apud lectorum, ea arte deceptum, fidem inventiret. Accedit, ex eo, quod nonnulla, quæ scriptor quispiam memorizæ prodit, veritati consonant, consecutarium illico non esse, ut alia pariter, quæ scribit, pro certis atque indubitatibz sint habenda.

§ XVIII. Quandonam et a quo Atheniensium fuerit creatus episcopus, quonam sub imperatore, itemque quo die et quo loco martyrium subierit, et quem cultum ecclesiasticum deinde obtinuerit.

Eusebius, qui, Sanctum fuisse primum Atheniensem episcopum, nos docet,
 Eusebius Historiæ Ecclesiastice lib. 3, cap. 4
 E versione Valesii sic scribit: Denique Areopagitanum illum, nomine Dionysium, quem post concessionem illam, quam Paulus in Areopago ad Athenienses habuit, primum credidisse Lucas in Actibus scribit, Atheniensis ecclesia primum episcopum fuisse, tradit alter quidam Dionysius, Corinthiorum episcopus, antiquissimus scriptor; ac deinde lib. 4, cap. 23 epistolæ, a Dionysio, Corinthiorum episcopo, scriptas recentes sequentia ex ejusdem Valesii interpretatione prodit memoriaz: Nec solum (Dionysius Corinthiorum episcopus) populis sibi commissis, verum etiam aliarum regionum et urbium incolis divinos labores suos prolixe communicavit, omnium commodis utilitatis inserviens in catholicis illis, quas ad diversas ecclesias scripsit, epistolis. Ex quibus una quidem est ad Lacedemonios...; altera vero ad Athenienses scripta, excitans ad fidem et ad vitam ex precepto Evangelii traducendam; qua in re negligentiam arguit Atheniensium, quippe qui a fide propemodum descivissent, ex quo Publius ipso episcopus in persecutionibus tunc temporis excitatis martyrium subierat. Meminit etiam Quadra-ti, qui post martyrium Publili episcopus Atheniæ Tomus IV.

nientium est constitutus; ejusque labore et industria cives denuo in Ecclesiam convenisse et redivivum fidei ardorem in illis reparatum esse testatur. Refert præterea, Dionysium Areopagitanum, qui a Paulo Apostolo ad fidem conversus est, quemadmodum traditur in Actibus Apostolorum, primum omnium ecclesiæ Atheniensis sacerdotium suscepisse.

349 Ita haecenus Eusebius; etsi autem omnia, quæ posterior ejus jam recitatus teuctus includit, verba ad S. Dionysium Areopagitanum proprie non spectent, integrum tamen hunc idcirco hoc transcripsi, quod infra usui sit futurus. Nunc de iis,

a quo et quando ordinari eum contigerit, non edeat, id tamen ex iis, quæ de Dionysio nos docet, sermonem instituamus. Duo hec dumtaxat sunt, alterum nempe, Dionysium præfuisse Atheniensum ecclesiæ antistitem; alterum, neminem fuisse, qui ante illum eidem ecclesiæ episcopi munere præfuerit. Verum, etsi quidem, primum omnium ecclesiæ Atheniensis episcopum exstitisse Dionysium Areopagitanum, ex Eusebio, aut, si maris, e Corinthiorum, quem hic citat, episcopo Dionysio habeamus compertum, neutiquam lamen vel e citato hujus per Eusebium loco vel ex ipsomet Eusebioso, quandonam et a quo Dionysium ordinari Atheniensum episcopum contigerit, innoscet. Rufinus quidem in ecclesiastica Eusebii Historia, Latine a se redita, lib. 4 cap. 23 de Dionysio, Corinthiorum episcopo, sic scribit: In eadem designat epistola, ad Athenienses scilicet, quam verbis proxime hoc transcriptis Eusebius laudat, conscripta, quod Dionysius Areopagites, qui ab Apostolo Paulo instructus creditur Christo secundum ea, quæ in Apostolorum Actibus designantur, primus apud Athenas ab eodem Apostolo episcopus fuerit ordinatus; verum Rufinus, quem deinde Nicephorus Historie Ecclesiastice lib. 4, cap. 8, re haud sat examinata, est secutus, pro pessimis suo more, quo Scripta Graeca, Latinate a se donata, multis subinde additis, multis detractis compendio dumtaxat relatis, interpolare solet, Eusebium est interpretatus, ac Dionysium Corinthium, qui, quamvis quidem, Dionysium Areopagitanum ecclesiæ Atheniensis fuisse ordinatum episcopum, in sua ad Athenienses epistola notari, haud tamen a quoniam factum id fuisse, adjunxit, ordinationem illam Paulo Apostolo in dicta epistola adscriptisse, diserte, contra ac Graeca Eusebii, quæ Latina fecit, verba ferunt, signavit.

350 Hinc porro fit, ut, cum secundum Rufinum quidem, at non item secundum Eusebium, episcopalem Dionysii Areopagitæ ordinationem Apostolo Paulo Dionysius Corinthius adscripte-rit, dubitare non immerito possimus, an vere a Paulo Apostolo Sanctus noster Atheniensis fuerit ordinatus antistes. Attamen cum Rufinus seculo IV floruerit, itaque, ut dixi, Eusebium, quod Dionysium Areopagitanum Atheniensum ecclesiæ a Paulo Apostolo ordinatum fuisse anti-stitem, aliunde exploratum haberet, verosimilli-me verterit, id saltem, Dionysii ordinationem Paulo Apostolo jam inde a seculo quarto, quo, ut jam docui, Rufinus floruit, fuisse adscriptam, argumento est. Et vero Dionysium fuisse re ipsa a Paulo Apostolo ordinatum Atheniensum episcopum, alia adhuc suadent. Constitutionum Apostolicarum lib. 7 cap. 46 sequentia isthæc leguntur verba: De episcopis vero, qui a nobis in vita nostra ordinati sunt, indicamus vobis, quod hi sunt:... Romanorum ecclesiæ primus

108 quidem

AUCTORE
C. B.

quidem Linus, Claudiæ filius, a Paulo; secundus autem a me Petro post mortem Lini ordinatus fuit Clemens; et Ephesi Timotheus a Paulo.. Philadephiae Demetrius a me, a Paulo autem Lucius Cenchrearum, Crete Titus, Dionysius Athenis, Tripoleos in Phœnicia Marooenes etc; Ita autem, Dionysius fuisse a Paulo Apostolo Atheniensium episcopum ordinatum, Constitutiones laudate testari evidetur. Hinc S. Maximus in Prologo, contextis a sese in Dionysiana Opera Scholias præmisso, ita loquitur: Deinde, ut in septimo Apostolicarum Constitutionum libro habetur, Dionysius a Paulo Christifero Atheniensium fidelium episcopus constituitur; adhæc in suis ad octavam Dionysii epistolam Scholias § 5 ait: Sacrum præceptorem vocat sanctum Apostolum Paulum, quippe qui ipsum ecclesiæ Atheniensis episcopum ordinaverat, quemadmodum in sacris Apostolorum Constitutionibus scriptum reperitur.

constitutionibus hie discurreuntur,

B item S. Paulo Apostolo adscribi existimari.

Verum Cottelerius in suis ad proxime hoc transcriptum Constitutionum Apostolicarum textum Annotationibus ita observat: Aperte non dicitur in Constitutione, Dionysium a Paulo fuisse ordinatum; nec necesse est, ut cuncta, quæ sequuntur postremum ἡρῷ Πλατῶν, a Paulo, ad Paulum referantur: sufficit, ad ut aliquem ex Apostolis. Sane, cum hisce textus laudati verbis, Philadephiae Demetrius ordinatus fuit a me; a Paulo autem Lucius Cenchrearum, Crete Titus, Dionysius Athenis, max subiungatur, Tripoleos in Phœnicia Matroones, nec hic tamen a Paulo, sed a Petro, ut laudatus Cottelerius notat, Tripolitanus in Phœnicia episcopus fuerit creatus. haud inepta prorsus, e qua episcopalem Dionysii ordinationem in Constitutionibus Apostolicis Paulo Apostolo certo non adscribi consecutari fit; Cottelerii videtur obseratio. Attamen etiam si, ut ait hic scriptor, non a S. Paulo, sed a S. Petro Matroones ordinatus fuerit Tripolitanus episcopus, vix tamen dubitem, quin et hunc et Lucium et Titum et Dionysium a Paulo Apostolo ordinatos fuisse episcopos, per verba supra recitata significare voluerit impistor, qui Constitutiones Apostolicas finxit, atque in hisce Apostolorum nomine loquitur. Ea mihi sententia idcirco potissimum sedet, quod is scriptos gravissimos subinde, uti inter eruditos omnes convenit, errores admittat, quodque adeo, cum facile ex errore tantummodo, ut Marooenæ ordinationem, a Petro peractam, Paulo perperam adscripsit, factum esse possit, nihil omnino esse videatur, cur cuncta, que in Constitutionum verbis supra hoc transcriptis sequuntur postremum ἡρῷ Πλατῶν, Latine a Paulo, ad Paulum, contra ac naturalis atque obvios verborum sensus exigit, non referantur.

352 Quidquid itaque Cottelerius discat, hisce S. Paulo Apostolo Dionysii ordinationem adscribi, indubitatum ejam dictis appareat. Jam vero, cum res ita habeat, Constitutionesque Apostolicæ jam inde a seculo quarto, uti passim admittitur, fuerint confictæ, hinc simul atque ex eo, quod Rufinus, qui eodem seculo floruit, Paulo pariter, ut jam docui, Dionysii ordinationem adscripsit, consecutari fit, ut tum passim Dionysius a Paulo Atheniensium fuisse ordinatum episcopum, verosimillime fuerit existimatum; cum au-

tem eamdem opinionem multi etiam, uti ipsemet D Cottelerius loco supra cit. fatetur, mediae infimaeque atlatis scriptores tenuerint ac litteris porro consignarint, fuisse etiam re ipsa Dionysius Areopagita a Paulo Apostolo ordinatum ecclesiæ Atheniensis episcopum, sat certum videotur. Proximum est, ut quo circiter tempore factum id fuerit, modo inquiramus. Hilduinus in contexta a se Dionysii Vita apud Surium num. 8 de hoc Sancto nostro sic scribit: Abnegatis erroribus paganorum, sacri est baptismatis unda respersus, ac sic demum se tradidit ejus (Pauli nimirum) magisterio plenus imbuendum inque sancta Trinitatis fide et Incarnationis, Passionis ac Resurrectionis Jesu Christi Domini nostri mysterio seu, uncitis arcanae ecclesiastice sanctitatis affatim, ut comes ejus inseparabilis, quo cum gressum moverat, a beato Paulo per triennium institutus, Thessalonica, magistro obsequendo, revertens, ab eodem beato Paulo Apostolo Atheniensium est ordinatus antistes, ac deinde, ipso jubente, Christi Euangelium prædicavit eandemque civitatem et maximam partem patriæ ad fidem veritatis con- E

anno circiter
52 factum
videtur:

353 Quod si itaque scriptori isti fides habenda hic sit, Dionysius, cum ad fidem fuisse conversus sacroque Baptismatis lavacro ablatus, S. Paulo Apostolo in peregrinationibus, Euangelii longe lateque propagandi causa abs hoc suspectis, comes assiduus ac laborum socius per triennium adhaeserit, ac tum demum abs illo Thessalonica, ubi commorabatur, Athenas remigrare jussus, Atheniensium antistes ordinatus fuerit; hinc autem, cum Sanctus, ut supra jam docui, anno circiter 49 ad fidem fuerit conversus, consecutarium fuerit, ut Dionysium a Paulo ordinari Atheniensium episcopum anno circiter 52 contigerit. Verum præterquam quod, quæ Hilduinus recitat verbis memorat, in nullo prorsus, quod fidem integrum mereatur, antiquitatis testimonio sint fundata, et spuria et supposititia (iterum hunc Commentarium num. 41 vides) Aristarchi ad Onesiphorum Epistola dumtaxat sunt accepta. Quod cum ita sit, Sanctum nostrum triennio a sua conversione ecclesia Atheniensis fuisse ordinatum episcopum, adductus Hilduini textus certum haud efficit. Attamen, cum Athenis verosimiliter non prius, quam cum ibidem ad fidem traducti ad F numerum sat magnum excrevissent, statutus fuerit episcopus, nec intra breve admodum temporis spatium tanta apud Athenienses incrementa fides cepisse videatur, Dionysium re etiam vera triennio circiter post suam conversionem ac proin anno circiter 52 Athenensem episcopum ordinatum fuisse, sat verosimile apparet. Porro cum reliqua omnia, quæ de Dionysio Areopagita in variis ejus Vitis ab Hilduino, Metrodoro, Syncello, et Metraphaste contextis, memorantur, e monumentis dumtaxat spuriis nullamque fidem merentibus sint hausta, ac proin iis discutiendis, imo et vel perfunctorie recensendis tempus terere, opera pretium non sit, modo, iis omnibus missis, ad Sancti nostri martyrium locumque adeo ac tempus, quo id acciderit, progredior.

354 Ac primo quidem quod ad tempus, quo Dionysius passus sit, spectat, plurimum hac de re eruditorum sententiaz discrepant, aliis nempe sub Domitiano, aliis sub Traiano, ac aliis denique sub Adriano Dionysius martyrio occupuisse contendentibus. Verum, quid

cum autem
diutissime
episcopatu
functus fu
set, sub
Adriano .

a Paulo
Apostolo

A quid alii dicant ac porro intenso conatu probare contendant, Sanctum nostrum sub Adriano, cum jam diutissime Atheniensis episcopatus functus fuisset, ad superos martyrio evolasse, indubitatum appareat. Ita autumare me facit Romanum Parvum seu vetus, aut potius, qui in hoc laudatur, Aristides supra adhuc laudatus, ac in Opero nostro inter Santos jam relatus Atheniensis philosophus. Martyrologii illius antiquissimi, quae ad rem nostram faciunt, verba, ut supra jam data, iterum hue transcribo. Sic itaque ad tertium, quo Dionysius Areopagita recolitur, Octobris item habent: Athenis Dionysii Areopagitae, sub Adriano diversis tormentis passi, ut Aristides testis est in Opero, quod de Christiana religione compositus; hoc Opus apud Athenienses inter antiquorum memorias clarissimum tenetur. Enimvero, cum Aristides, ut jam supra docui, Dionysio æqualis aut certe suppar exstiterit, quis ei, si Sancti nostri martyrum sub Adriano accidisse scripsit, fidem hac in re denegare ausit? Equidem, inquit in sua de duabus Dionysii Dissertazione cap. 8 Sirmondus, supra seppissime laudatus, si ab Aristide hoc, Dionysium scilicet sub Adriano martyrium subiisse, testatum liqueret, nihil haberem, quod tanti viri auctoritati fideique opponerem.

*quidquid etiam Sirmon-
dus, cuius
rationes.*

355 Ita ille; verum opinionem, quæ Dionysium, non sub Adriano, sed sub Domitiano passum statuit, propugnans, ita mox subjungit: Sed illum ego (Aristide nempe) non modo tale nihil dixisse, sed nec dicere potuisse evincam, ac deinde, quo primum, quod hic adstruit, seu Aristidem, quod de martyrio a Dionysio sub Adriano tolerato dixisse, asseritur, non diaisse, evictum det, Adonis Martyrologio, in quo pariter (adi, quod num. 106 ex hoc dedimus, Sancti elogium) Dionysius sub Adriano passus asseritur, Martyrologia alia, ac nominativum quidem Usuardinum, Parisiense, Nivernense, Cabilonense, Suessionense, Vermanduense et Meldense, in quibus omnibus Adriani, sub quo Dionysius passus sit, nullum est vestigium, oponit; cum autem, ut vult, Martyrologia isthac omnia Martyrologio Adoniano vetustiora juxta ac veriora sint, per errorem interpolationem, ut Adriani C nomen, quod abs hisce abest, in Adonianum Martyrologium intrusum postea fuerit, factum esse contendit. Verum Martyrologium, quod Usuardum habet auctorem, Martyrologio Adoniano non esse antiquius, certum omnino ac, ut quisque, qui Sollerii nostri ad Usuardi Martyrologium Praefationem evolvet, facile compicerit, extra omnem controversum positum; quod autem ad Martyrologia reliqua, a Sirmondo laudata, spectat, nihil prorsus, quod isthac contexto per Adonem Martynologio antiquiora ostendat, in medium adducit. Attamen, cum Martyrologiorum antiquorum exemplaria, quo simpliciora, eo etiam, uti ipsemet Dissertatione laudatae cap. 3 ait, sinceriora ei sint visa, fortassis etiam Parisiense alia que nominativum mox recensita Martyrologia antiquiora ei, quod simpliciora essent, fuerint estimata; verum an merito? Neutiquam sane. Martyrologium Usuardinum Adoniano est simplicius, et tamen hoc illi esse antiquius, certum omnino est, uti unusquisque fatebitur, qui Sollerii nostri ad Usuardum Praefationem evolvet. Contraria Martyrologii Hieronymianapographa majoribus Hieronymianis apographis simpliciora certe sunt, et tamen his illa vetustiora, nemo dixerit.

456 Martyrologia itaque, a Sirmondo præter Usuardinum nominativum laudata, Adoniano Martyrologio fuisse antiquiora, nihil omnino suadet; ut proinde, quod in illis Adriani nomen non occurrat, fuisse id seu per errorem seu per interpolationem in Adonianum Martyrologium intrusum, argui non possit. Et vero Adriani nomen non fuisse in hoc per errorem intrusum, vel ex eo liquet, quod Ado, uti ipsemet testatur, Martyrologium Romanum parvum, in quo, ut jam dictum, Adriani nomen legitur, præ oculis habuerit, ac proin, non errore ullo abductus, sed vetustissimi hujus monumenti testimonio impulsus, Adriani nomen in contexto a se Sancti nostri elogio signarit. At vero, inquit, Usuardus sibi prælumentem habuit Adonem, et tamen Adriani nomen, quod abs hoc in Sancti nostri elogio signari indubie viderit, prætermisit. Fateor, sic habet; verum quid tum? Fecerit id forsitan, non quod Adriani nomen perperam ab Adone notatum, existimarit, sed quod pro more suo prolicio rem Adonis textum contrahere voluerit. Ut ut sit, cum Martyrologi Romani Parvi seu Veteris auctor fidem integrum, ut Sollerius noster in sua ad E Usuardum Praefatione docet, mereatur, nulla omnino ratione, quin vere, ut ait, Aristides Dionysii martyrium sub Adriano locavit, dubitandum appareat, idque adeo re etiam ipsa, Romani imperii habendas principi illo tenente, evenisse, firmissime in animum induco. Verum pergit Sirmondus, alterumque, quod probaturum sese spenderat, probare conatur.

357 Audi, qui rem confidere contendat. *partimque
Quod, inquit, ille (Aristides nempe) nisi fal-
so non diceret, ut diceret autem adduci opinio-
non potuit. Quid enim? An nesciebat Aristi-
des, Quadratum, qui eodem tempore, quo
ipse Apologeticum pro Christianis Hadriano
principi Athenis hyemanti dedit, et oratione
illum coram affatus est, et librum quoque pro
nostra religione compositum porrexit, tertium a
Dionysio Atheniensis ecclesiæ antistitem fu-
isse successorem, ut Dionysius alter Corinthiorum
episcopus testatur, Publius martyris, qui
Dionysio Areopagita successor erat primo Atheniensis episcopo? Ergo si tertius a Dionysio Quadratus, si inter utrumque Publius, quis tam
iniquus rerum estimator, ut cum Athenas an-*

*etiam ejus
verbis hic re-
citatis*

*F*ono imperii sui sexto venisse Hadrianum, ibique hyemem exegisse Eusebius in Chronico doceat, et adversarii consentiant, nimis angusta Dionysii et Pubpii martyrio, Quadratique initii spatia, intra quinquennium concludi non sentiat? Quanto igitur congruentius, quantoque verisimilius, non modo Dionysium, sed ne Publium quidem, qui Dionysio successit, sub Hadriano passum dicent, sed sub Traiano, cuius gravissima et saevissima memoratur persecutio, ex qua natus videri queat tantus ille terror et consternatio Atheniensium Christianorum, quos narrat idem episcopus Corinthiorum ad defectio- nem vi procellæ prope, abductos, studio post et industria Quadrati, qui Publio successerat, in viam redisse, pristinumque fidei ardorem receperisse?

358 Ad hunc enim modum plana et distin- cta fixaque erunt omnia. Nam et Quadratum, quod in confessio est, Hadriano principe floruisse, et decessorem ejus Publium sub Traiano martyrium consummasse, justumque ad ea que retulimus spatium intercessisse, et quod caput est, Dionysium Areopagitam, cui Publius suc- cessit,

*inclusus, ratio-
nibus aliis;
in medium*

AUCTORE
C. B.

cessit, non sub Hadriano vel Traiano, sed sub Domitiano, ut dictum est, vitam posuisse constabit. Hactenus Sirmondus, Aristidem scilicet, sub Adriano passum esse Dionysium, dicere non potuisse, ex eo potissimum contendens, quod temporis spatum, inter imperii, anno, ut putavit, 120 ab Adriano suscepti initium et aditam a Quadrato Atheniensem cathedralm interceptum, nimis angustum sit, quam ut eo et Sanctus noster et Publius, qui proxime abs hoc, successorem deinde Quadratum nactus, illam occupavit, martyrio coronari, eosque etiam duos primos, Atheniensibus interim Christianis gravissimae et severissimae persecutionis terrore ad defectionem prope abducti, Atheniensium episcopos excipere in eadem cathedralia potuerunt Quadratus, qui, quemadmodum verbis, num 384 hue transcriptis, Eusebius testatur, redivivum fidei ardorem in Atheniensibus reparavit. Verum, ut Sirmondo quinquennium dumtaxat inter imperii, ab Adriano suscepti, initium aditamque a Quadrato, qui, quemadmodum Epistola 84 ad Magnum et libro de Scriptoribus ecclesiasticis cap. 19 Hieronymus

B testatur, Adriano imperatori, Athenis Eleusina sacra, anno, ut Pagius in Criticis docet, aerae Christianae 125 invisi, librum pro nostra Religione jam episcopus tradidit, Atheniensem cathedralm intercessisse, tantisper etiam dem, quid ni quinquennii spatio, ut Dionysius Publiusque martyrio coronati fuerint, Atheniensemque post hos cathedralm persecutionis vi Athenienses Christiani pene fuissent prostrati, Quadratus adierit, factum esse possit?

hie adductis

359 Quid vetat, inquit Antiquitatis illustratae part. 2, Dissert. 3, cap. 3, articulo 1, num. 207 Schelstrati, anno i imperii Hadriani occubuisse Dionysium, et anno iv Publum in persecutione martyrio coronatum, ut, cum principes Athenis hymabat, a Quadrato Publum successore noviter electo adiretur, et edita pro Christianis apologia idem Adrianus mitior redditus sit? Hec enim quid absurdum aut inconveniens contingere, nullatenus video. Potuerunt Romani Pontifices post unum annum pontificatus martyrio occumbi, non potuit Publius post tres quatuor annos? Potuerunt intra quinque aut sex annos quatuor eligi Pontifices, non potuit post episcopatum Dionysii morte sua episcopatum Atheniensium reliquissim Quadrato Publum intra quinque aut sex annorum spatium? Videant hic aliquid inconveniens, qui possunt, ego certe nullum video, quin imo facillime potuisse contingere, sub Hadriano Dionysium finisse episcopatum et post Publum Dionysii successorem suum inchoasse Quadratum, libere profiteor, et tamdiu urgebo quantum.... Adonis Martyrologium non convincetur falsitatis testando, Aristidem, qui sub Hadriano imperatore post annum cxx floruit, id scriptum reliquisse. Enimvero, cum id ipsum, ut jam supra docui, Romani parvi seu veteris auctor, qui Adoni præluxit, scriptum etiam reliquerit, nec ulla pacto falsitatis hactenus ea in re fuerit convictus, non potui non amplecti Schelstrati jam dictis verbis expressam opinionem, quæ Dionysium sub Adriano imperatore passum statuit.

*refunduntur,
in contrari-
um arguit,*

360 Verum, ut, Aristidem sub Adriano, contra ac Sirmondus contendit, Dionysii Areopagite martyrium consignare potuisse, luculentius adhuc patescat, non intra quinquennium,

ut Sirmondo tantisper dedimus, sed intra non nihil latius octo annorum spatum Dionysii et Publum martyrium, Quadratique post horum necem ad sedem Atheniensem promoto evenire debuerint, si sub Adriano passus Sanctus noster statuatur. Cum enim hic princeps, non anno 120, ut plurimi olim existinarunt, sed anno 117, uti ad hunc in Criticis num. 7 Pagius ostendit, Romani imperii habendas moderandas accepit, nihil omnino obstat, quo minus Dionysius credatur subiisse martyrium jam inde a prefato aerae Christianae 117 anno; ab hoc autem ad annum usque 125, cui Quadratus ad cathedralm Atheniensem promoto potest innecti, anni omnino octo sunt elapsi. Quod cum ita habeat, quis adhuc, temporis spatum, quod Dionysii, si hic sub Adriano passus statuatur, martyrium inter et Quadrati promotionem intercesserit, nimis angustum, quam ut ea, que intra illud fieri debuerunt, facta esse potuerint, futurum fuisse asseveret? Nemo sane, quantum opinor, qui, quæjam dicta sunt, attente expanderit. Hinc porro jam consequitur, ut Aristides sane, quidquid contra Sirmondus arguat, sub Adriano passum esse Sanctum nostrum, dicere potuerit; cum id autem re etiam vera illum dixisse, Martyrologium Romani parvi seu Veteris auctor Adoque hunc securus testentur, nec horum testimonium ullo ex capite vel falsum vel etiam suspectum debeat haberri, Dionysium sub Adriano martyrio fuisse affectum, indubitatim reor, etsi interim id statim sub imperii, a principe illo suscepti, initium, uti e dictis statui potest, evenisse, pro certo asseverare non ausim.

361 At vero erit fortassis, qui hic modo ob*centenario*
vel major,
certe hand
multo minor
jiciat, Dionysium Areopagitanum, si sub Adriano demum martyrium subiuerit, centenario, cum id evenit, futurum fuisse majorem, cumque ad etatem adeo proiectam pervenisse, parum verosimile videri. Fateor; Dionysius, si sub Adriano passus sit, centenario, cum id evenit, major exstiterit, aut saltem ad annum centum etiam quam proxima accesserit; cum enim, ut supra docui, anno circiter 49 ad fidem fuerit conversus, tumque annorum trigesima aut etiam quadragesima circiter exstiterit, sub imperii, ab Adriano suscepti, initium certe annos vel centum fere vel etiam plures numerarit, ut consideranti patescat. Alque hinc sit, ut Dionysium, quem sub Adriano passum, jam statui, re etiam vera ad centum fere annos pervenisse, aut hanc etiam etatem superasse, in animum inducam; ne autem proiecte adeo etatem factum esse Sanctum nostrum, incredibile aut mirum cuiquam appareat, vel solus efficere natus est Baronius, in suis ad Martyrologium Romanum Annotationibus, Sanctorum, qui ix Octobris die coluntur, laterculo subjectis, hunc scribens in modum: Nec mirum videri debet, tam longam (centum scilicet amplius annorum) Dionysius contigisse etatem: cum divina quadam dispensatione factum sit, ut complures ex his, qui Apostolorum temporibus vixerint, ad longissimam etatem pervenirent; nempe ut ea, que oculis aspexissent, certe scientia testarentur; ut inter alios Simeon episcopus Hierosolymitanus, qui centesimum vigesimum attigit annum: Sanctus Ignatius, qui se Dominum in carne vidisse testatur, scribens ad Polycarpum (citat eam epistolam S. Hieronymus de Script. Eccles. in Ignatio) ad annum undecimum Trajani, ut idem auctor affirmat, pervenit.

AUCTORIS
C. B.

A pervenit. Certe Quadratus, qui sedit post Publum, qui Dionysio successit in ecclesia Athenensi, rexitque illam temporibus Hadriani, complures se vidisse tradit, qui Christi temporibus sanati essent, et a mortuis surrexissent, ut de ipso recitat S. Hieronym. lib. de Script. Eccl.

Martyrium
Athenis

362 Quid memorem Hermam Pauli discipulum, cuius ipse meminit, scribem ad Romanos, cuius et esse dicitur Liber Pastoris? Eum constat ad ultima usque Antonini Pii tempora fuisse superstitem. Dicerem de Polycarpo et alii, nisi me alio vocaret oratio. *Natalis Alexander Dissertatione in seculi primi Historiam Ecclesiasticam sexta decima nonnulla adhuc, ut etatam, quam Dionysis attribuimus, incredibilem non esse, ostendat, hisce Baroni dictis partim ex Ussorio, partim aliunde petita de hominum longevitate adjungit. Verum cum modo ex eruditissimo illo Annalium Ecclesiasticon parente adducta sufficere videantur, ut longevara, quam Dionysis adscribimus, etas nec mira nec incredibilis appareat, silentio omnibus, que eo facientia laudatus Alexander afferit, præteritis, B a martyrii per Sanctum tolerati tempore, sat prope modo definito, ad Martyrii quoque palæstram definiendam progredior. Hanc Athenis consignandam, vel ea iis, que num. 220 et quatuor seqq. jam disserui, verosimilimum, ne dicam, indubitabilius, appareat. Verum Halloxius in contextu a sese, quam inter illum illustrum ecclesie Orientalis, qui Sanctitate primo ærae Christianæ seculo florerunt, scriptorum Vilas primo loco suppeditat, S. Dionysii Areopagita Vita cap. 3 ita scribit: Atheniense... a Socratis morte (cujus ita eos puduit ac pominuit, ut mox in publici luctus signum palæstras et gymnasia omnia clauerint, ejusque accusatores alios exiliis, alios morte multarint, ipsum autem ærea statua donarint) minime precipites fuere, nec ad suscipiendam de nova religione adversus quempian accusationem nec ad ferendum de deorum cultu aut neglectu judicium. Hinc etiam pauce cum sint e claris urbibus, ubi non multa extisterint Christianorum martyria, tamen Athenis, urbe tam ampla et celebri, ne unus quidem fidei Christianæ causæ (de quo quidem firmiter constet) vel exilio vel mortis poena, præcertim publico iudicio, multatus esse facile reperiatur.*

363 Nam de Publio et Quadrato Athenarum episcopis et Dionysii nostri successoribus (de quibus solis ambi posset) vero est quam simillimum, quorundam privatorum injuriis vel tumultu populi subitaneo (ut ex ipsorum et martyrum Actis quadrantem licet intelligi) vel lapidibus appetitos vel alii modis exigitatos, quo pax Christianis esset, sponte sua urbe cessisse, alibiique oppetisse; hinc autem, Dionysium verosimiliter Athenis martyrium non subiisse, non nemo fortassis contendat. Verum cum Halloxius equidem, verosimilime vel privatorum injuriis vel tumultu populi subitaneo, ut Publius et Quadratus urbe Athenensi cesserint, factum esse fateatur, quid ni etiam, ut Publius et Quadratus, juxta ac Dionysius martyrio Athenis fuerint affecti, eadem ex causa seu occasione factum esse possit? Quadratus (ad Operis nostri tom. 6 Maii pag. 358 num. 4) libro pro Religione Christiana, quem Adriano imperatori, Athenis versanti, obtulit, persecu-

tionem gravissimam, in Christianos absque imperatoris præcepto, ac proin verosimilime a populo tumultuante excitatam, sedavit; ut facile factum esse possit, ut tum in hac Publius martyrio occubuisse. Adhæc Sanctus Hieronymus in Chronico, anno 1606 excuso, ad annum Christi 127 ita memorat: Quadratus, discipulus Apostolorum, et Aristides Atheniensis noster philosophus, libro pro Christiana religione Hadriano dedere compositos; et Serenus Grannius legatus, vir apprime nobilis, litteras ad imperatorem misit, iniquum esse dicens, clamoribus vulgi innocentium hominum sanguinem concedi, et sine ullo crimine nominis tantum et sectæ reos fieri; cum autem, uti ex hisce Hieronymi verbis conjicere fas videtur, eodem tempore, quo Serenus Grannius, clamoribus vulgi innocentium hominum seu Christianorum sanguinem concedi, iniquum esse, ad imperatorem Adrianum scripsit, Aristides Atheniensis philosophus apologeticum pro religione Christiana librum, in quo martyrii, a Dionysio tolerati, mentionem e dictis fecit, principi isti obtulerit, si mihi vel hinc, Sanctum nostrum et Athenis et populi pariter tumultuantis occasione martyrium subiisse, admodum E verosimile. Atque hoc iis, que pro Sancti palæstra Athenis locanda supra disserui, addidisse contentus, pauca modo de die, quo id factum sit, subjungo.

364 Magna Græcorum Menæa excusa. Menologia Basiliænum et Sirletianum, verbo omnes Græcorum Fasti sacri Dionysii Areopagite memoriam tertia Octobris die consignant; etsi autem non raro fiat, ut Santos alii etiam diebus, quam quibus obierunt seu martyrium passi sunt, commemorant, unanimis tamen, quo et hi et antiquiores plerique Latinorum Fasti sacri, ac nominatim Martyrologium Romanum Parvum seu Vetus, Dionysium Areopagitanum ad tertiam Octobris diem celebrant, consensus facit, ut tum eum martyrio fuisse coronatum, existimem, maxime cum nihil, quod alio die id evenisse suadeat, aliunde occurrat. Nec tantum, quo die verosimilime Sanctus martyrium subiicit, e laudatis sacris Græcorum iuxta ac Latinorum fastis habemus; verum etiam veneratione seu cultu ecclesiastico fuisse eum a longissimo jam tempore in Ecclesia affectum: hoc autem quam verum sit, seu Sanctum a longissimo jam tempore, immo F jam inde a primis ærae Christianæ seculis ecclesiastica veneratione fuisse gavisum, argumento est vetustissimum, quod Hilduinus in suo ad Ludovicum imperatore Rescripto num. 10 laudat, Græcanicum Martyrologium. Audi, qui is scriptor de venerando isthoc antiquitatis monumento loquatur: Habemus, inquit,.... Graecæ auctoritatis Martyrologion, de tomo Chariscerinis Constantinopolitanis * adeptum, qui tanta vetustate dissolvitur, ut maximam cautelam a se contingentibus exigat; in quo diem natalitii ejus designatum, et quia Atheniensium episcopus fuerit, reperimus notatum.

365 Quod Martyrologium, ut antiquitas ejus demonstrat, ex eo tempore constare posse non incongrueremur, quo, Constantino jubente, nota occasione martyria Sanctorum Domini de toto orbe collecta et Cesaream sunt convecta. Cum itaque Dionysius in Mrl. Greco, jam inde, ut Hilduinus existinnavit, a Constantini Magni ætate conscripto, fuerit signatus, Sanctorumque in Martyrologiis tam antiquis recensio pro cultu ha- beatur,

die tertia
Octobris cul-
tumque ecclæ-
siasticum• an Charto-
phylacii
Constanti-
nopolitanus?haud du
post obtinuit.

AUCTORE
C. B.

beatur, fuisse enimvero Sanctum jam inde a primis æræ Christianæ seculis, imo etiam haud diu post gloriōsum martyrium veneratio ecclæstica in Græca saltem ecclesia affectum, indubitatum apparet. Porro, quod cultus Dionysio Athenis nominatim etiam antiquitus delati, indicum est minime dubium, Ruderis templi, Dionysio Areopagita ibidem olim dedicati, anno 1676, ut Jacobus Spon in suo Italiæ, Dalmatia etc. Itinerario tom. 2 testatur, adhuc cernebantur. Nec, quin Sanctus in Occidente quoque particulari veneratione et antiquitus fuerit gavisum, et hodie adhuc gaudet, Latinorum jam laudati, quibus insertus exstal, Fasti sacri, eaque, quæ de ejus reliquis infra dissenserunt, dubitare sinunt; ut plura de isthoc argumento hic proferre necesse non sit.

B

ACTA FABULOSA *a*,

S. DIONYSIO AREOPAGITÆ AFFICTA,

Auctore Anonymo,

*E codice nostro Fuldeni QMS. 5
cum quinque aliis MSS. collato.*

CAPUT UNICUM.

Dionysii conversio, ordinatio ad episcopatum, Romanam profectio, discessus in Galliam, martyrium.

C

Nerone Romani impiorum habendas tenente, Petrus Apostolus al. omittitur sese

b

*Post beatam et gloriosam resurrectionem Domini nostri, qua verum Dei templum Iudaica impiate resolutum divina potentia sese * in triduo suscitavit b et caro humilitatis nostræ in Christo supra omnem cœli militiam, supra omnes ordines angelorum ad Dei Patris est proiecta concessum et decima post die Apostolorum pectoribus Spiritus est Sanctus illapsus, ut ligandi solvendique acciperent potestatem, atque sic per ipsos in cunctos Ecclesie principes decreti hujus constitutio commeavit, anno ab urbe condita octingentesimo octavo Nero caesus quintus ab Augusto adeptus est principatum. Beatus itaque Petrus Apostolus, cum reliqui Apostoli, distributis sibi terrarum partibus, imbwendum omni creature Euangeliū suscepissent, ipse ad arcem Romani divinitus imperii destinatur, ut, qui primus erat in ordine potestatis, primus esset in certamine passionis et quæ civitas majoribus obligabatur erroribus, majoribus necesse erat remediis adtolleretur, et ubi erat culpa gravior, ibi esset et gratia major.*

2 Namque, ut dictum est, cum impliissi-

*mus Nero terræ marique imperii sui jura laxasset et furor crudelitatis ejus dira rabie in Christi famulos ebullisset, xiii crudelissime imperii sui anno per trophaeum martyrii dignos transmisit ad Superos c. Namque, priusquam beatus Petrus per triumphum martyrii evolasset ad cœlos, beato Clementi hanc potestatem tradidit dicens: Sicut a Domino meo Jesu Christo ligandi solvendique mihi est indulta potestas, ita tibi hande potestatem tuisque successoribus aeterno confero dono, ut quæque ligaveritis in terris, ligata sint et in cœlis, et quæcumque solveritis in terris, soluta valeant esse et in astris. Hac potestate ditatum successorem Ecclesiæ perfectum antistitem et dignum reliquid * heredem d. His ita de ordine temporum et Apostolicis potestatis breviter recensitis, ad beatissimi viri Dionisii certamina narraturus accedam.*

3 Ut superius jam de ordine temporum pauca digessimus, post Jesu Christi Domini nostri gloriosam ascensionem, cum beatus Paulus apostolus per gratiam sancti Spiritus a errore infidelitatis ad viam salutis regressus fidem, quam ante expugnaverat, perfecta postmodum religione sequeretur, ac cum secundum dominica instituta vas electionis esset in gentibus et Christi nomen ignotis populis prædicaret, advenit Athenis ibique sanctum virum Dionisium gentibus inveniens erroribus implicatum, ad viam salutis convertit e et sacri baptismatis unda renatum divinis eum illico sanctonibus informavit f; cumque jam tribulorum atque spinarum squalorem ex ejus pectori sancti Spiritus gratia funditus pepulisset, et pulchrum germen novæ segetis pulcher attolleret ager, divini Verbi semina rudibus coepit mentibus erogare; cumque jam caelestibus cotidie Christi miles desideris astuaret, superna se ubiquè gratia præeunte, dum rura pontica sulcaturus ingreditur, Romam celitus Domini dilectus aggreditur; qui, ut superius dictum est, beatum Clementem apostolica inveniens præditum potestate ab eo est continuo digno cum honore susceptus.

*4 Per idem tempus cum beatus vir Dionisius beatissimi Clementis cotidie vestigis adhaeret et apostolicis sanctionibus se omnimodis traderet imbuendum, maximum apud beatum Clementem pro sanctitatis sua reverentia locum continuo coepit venerationis habere et magnam apud eum familiaritatis gratiam obtinere. Sed cum jam Dominus omnipotens beatissimi viri Dionisii vitam disponeret in exemplo omnibus declarare, contigit Philippum Hispania episcopum emigrare de mundo g: tum beatus Clemens sanctum Dionisium episcopum ornavit et potestatem, quam a beato Petro acceperat, ei tradidit dicens: Vade in partibus Occidentis prædicare Euangeliū regni caelestis et ligandi solvendique tibi sit concessa potestas, ut Christi Euangeliū per te longe lateque diffusum * illud a Domino cum fideli servo merearis audire: Euge serve bone et fidelis, super pauca fuisti fidelis: supra multa te constitutam. Intra in gaudium Domini tui. Sociosque ei Saturninum h Marcellum, Lucianum i adhibuit, ut in ore duorum vel trium testimoni Christiana religio ignotis partibus tra deretur.*

5 Qui cum simul pervenissent pergentes ad portum Arelatensem civitatis, sanctus Dionisius Marcellum in Hispaniam destinavit k, ut verbum vite Christi Ecclesiæ ministraret. Sanctus igitur

*Roma martyrio corona
tus fuit cum
Paulo,*

** al. reliquit.*

*qui antea
Athens ad
Christi fidem
Dionysium
convertebat,*

E

*Hic postea
Romam pro
fectus, ad
Occidentem
inde cum ali
quot sociis a
S. Clemente
Popa mittitur*

F

** al. Christi
Euangeli
per te longe
lateque dif
fuso,*

*h**i*

*Marcellino-
que ex his
in Hispaniam ac Sa-
turnino in Aquitaniam
missis, ipse
Parisios adit,*

*ibidemque,
Luciano
Bellonacum
misso, cum
Rustico et
Eleutherio
fidei plan-
tandis dat
operam.*

*al. rudem
populum
al. omitti-
tur eos
Verum rei
latus Dio-
nysiusque
sanctitatis
fama longe
lateque dif-
fusa,*

*Domitianus
imperator
apparatores,
qui sanctum
Virum ag-
prediantur,
in Gallium
mittit,
n o*

tur Dionisius Sancti Spiritus calore successus et Apostolica praeditus potestate, quinque a beato Clemente divini verbi semina gentibus suscepserat erganda, non ferocitatem incredula reputans gentis, nec trucibus populis cunctatur insistere predicator; sed beatissimi principis Apostolorum informatus exemplo, qui Romanis fuerat poenit atrociibus datus, ubi apud Gallias amplius gentilitatis ferre cognovit errorem, illuc divina protectione munitus fortis se et verus praetor immersit, ut, qui meruerat esse confessor, prefectus fieri non cunctaretur et martyr l. Aquitanie namque partibus sancto Saturnino directo, ipse cum sancto Luciano, sancto Rustico et sancto Eleutherio Parisius adierat.

6 Sanctum namque Lucianum presbyterii honore perfunctum ad Belvacensem dirigit urbem, ut ipse pari modo incredulis populis Euangelium veritatis inferret; ipse vero sanctus Dionisius Parisius remanebat; que civitas, quamvis parva, gentilium tamen erat erroribus et squalore foeda. Nam licet magnis esset paganorum fecibus involuta, secunda tamen terris, arboribus nemorosa, vineis uberrima ac referta, pollebat commerciis trapazetarum m; quae, Sequanu vallata perplexa, et copiam piscium alvei sui civibus unda ministrat et non parvum muris noscitur prestatore munimen ipsumque insulari potius quam urbis spatium latitum sui unda concludit. Hunc ergo lucem cum Dei famulus expetisset fidei armatus constantia, Dei se omnipotentis ubicue auxilio comitate, ecclesiam ibidem juxta virium suarum virtutem, ut novus adhuc advena poterat, Domini nostri Iesu Christi in honorem construxit, ut rufus populus * qui veritate erat Evangelii inbuendus, Sancti eos * illic lavaci unda respergeret.

7 Cumque beatissimus Vir die noctuque doctrinis insisteret pietatis et Christi populum de antiqui hostis fauicibus liberaret, ut, quos subtrahebat mundo, dignos transmiseret celo, fama se sanctitatis ejus longe lateque diffudit, atque jam non modica populorum turba dignum se gloriabatur praesulem habere, sieque factum est, ut sacerdotum gradus divinis ministeris dispensaret aptundos probatasque personas et dignas meritis suis ordinibus ampliaret. Sed Dominus noster Jesus Christus, qui beatissimi viri

C Dionisii jam non patiebatur famam exalari, ut posita super candelabrum lucerna incredulis mentibus lucis sue radios ministraret, tantas per illum dignabatur exercere virtutes, ut rebellum corda gentilium, non minus prædicationibus quam ipsis virtutibus cotidie roboret.

8 Per idem vero tempus, quo talia gereguntur, sancti Viri praecomum longe se lateque diffudit in tantum, ut Domiciani, qui secundam in Christianos post Neronem persecutionem exercuit n, vulgi relatione perveniret ad aulam o; qui in tanta rabie indignationis exarsit, ut, ubiquecumque Christianum quemplam peperisset, aut dies sacrificaret incestis aut diversis poenis adductus puniendas gladio tradiceret. His itaque legibus subditis sibi natione arcens magna Christi famulis persecutio influebat, nulla jam pro Christo certantibus præsentis vita indulgebatur tranquillitas, nulla sanctorum Martyrum erat excusata libertas, sed omnes impium servantes edictum, quod statutum a cesare fuerat, transgredi nullatenus audebat. Nam electam apparitionem cum in-

genti strepitu partibus dirigit Occidentis, ut sanctum virum Dionisium perquirentes aut decreta principis observaret aut poenis laceratus immensis capite plecteretur p.

*p
hique Par-
tios, ubi Dio-
nysium Eu-
angelium an-
nuntiantem
inveniunt, se-
se accingunt.*

9 Itaque cum decreta principis apparitores suscepissent, Galliarum penetrant fines, qua illico beati eis Vir celebre nomen innotuit, sieque, ut eis fuerat imperatum, veloci cursu, tumentibus animis, vultibus trucidissimis Parisium adierunt. Sanctum vero Dionisium contra perfidos inveniunt dimicant et prædicatione continua vulgi multitudinem ad fidem inveniunt jam vocantem; cum quo etiam beatum virum Rusticum presbyterum et Eleutherium archidiaconum q, quos ipse beatus Vir in suis ordinibus consecraret, prædicationis ejus socios et discipulos persecutorum dirus furor invenit. Hi sancti Viri a beati Dionisi numquam patiebantur abesse præsentialia; quos divina pietas aeterni regni jam prescriebat esse consortes: gaudebat sane plus Pater in duorum profectibus filiorum, cum et digni filii Patris sarcinam spiritualibus humeris levigarent, ut, one re carnis abjecto, ad purum valenter aetheris volare E fulgorem.

10 Persecutionis ergo publicata sententia, impiorum gaudens turba progreditur et contra Dei famulos pugnatura conspirat, miroque modo inermibus viris non valebat plebs armata resistere. Tunc antiquus hostis videns sibi periire, quod Domino constabat vivere et assidua populorum conversione proficere, totam artis sue calliditatem ad impugnanda, quae fuerant constructa, convertit, ut eos, qui unum et verum Deum sancti Baptismatis jam unda respersi crederent, diversa supplicia multarent. Sed sancti Viri, Christi confessores et martyres, impiorum latribus vi sancta prædicationis et cum magnis virtutibus obviantes, nullo metu territi reproborum, Christi Ecclesiam nova cotidie fæcunditate ditabant, cumque Ecclesia, prædicatorum suorum meritis et ore fundata, quamvis in turbines procellasque lictorum per timendas, cresceret et augeretur, ipsa etiam Germanie ferox immanitas, subacta cordis coniunctione, colla sua jam Christi jugo domita gaudebat r.

11 Ab ipsis denique destruebantur idola, quorum sumptu fuerant et studio fabricata, et, portu salutis invento, idolorum gaudebant perire naufragia. Lugebat tunc portio victa diaboli, cum de ea victrix Ecclesia legio triumpharet; F cumque talia gererentur, furore atrocissimo ministri crudelitatis accensi unus ex his sanctum virum Dionisium cum magna cordis severitate alloquitur dicens: Tune es ille infandissimus sex, qui deorum nostrorum culturam evacus, et invictissimi principis statuta contempnis? Dic ergo, cuius te asseris cultorem, aut quam confessionem tuæ diciōni * ascribis? Tunc hil- tres * al. condi-
beatissimi viri Dionysius, Rusticus et Eleutherius trium puerorum in camino ignis deambulant Spiritus referunt carismate, quasi ex uno ore tale interroganti dederunt responsum; Concio nostra Christianae legi noscitur famulari; quam vero confiteamur, liquido tris auribus intimabimus.

12 Confitemur Patrem et Filium et Spiritum sanctum, Patrem ingenitum, Filium a solo Patre genitum, Spiritum sanctum ab utroque procedentem. Ad haec impius persecutor Beatos interrogat: Ergo præcipuum a vobis jussa liberrime confessi mor-
te officiuntur,

contempnuntur,

A ANONYMO. contempnuntur, et vestra confessio invictissimorum deorum jura respuit? Sancti, ut superius, unanimiter respondentes dixerunt: Ut praefati sumus, Christum Dei Filium natum ex Maria Virgine, quem cunctis populis certa prouuntiam audacia, et credimus et confitemur et ore non desistimus conlaudare. In hac sanctos Viros fidei constantia permanentes sevi lictores longo non spatio differentes, felicia collo pro fide Christi submissa persecutoris muero truncavit, reddentes terra corpora beatas caelo animas intulere f. Namque ad ostendendas divine pietate martyribus suis collatam victoriam, cum a corporibus abscisa capita viderentur, eorum, ut poterant, linguae Dominum fatebantur. O vere beata nimium et Deo nostro grata societas!

Dionysique
amputatum
sibi caput
prodigiose
manibus
tum portan-
tante.

* al. gloria
ipsius pate-
ret trium-
phus

* al. boni-
nam jam
mortuum
Rustici et
Eleutherii
corpora in
Sequanam
projicere
ethnici me-
ditantur. Ve-
rum matro-
na.

C nomine Ca-
tula ogyne,
clan asfe-
runtur ac
abscondun-
tur;
* al. sexto
y

13 O sancta et vere laudanda fraternitas, inter quos nec primus aut secundus potuit esse nec tertius, sed sanctae Trinitatis gloriam confitentes uno amplius ab urbe miliario parvo in monticulo t. trino meruerunt martyrio consecrari! Jacobant denique in vertice montis, abscisis capitibus, corpora pretiosa, implebaturque in martyribus Christi, quod olim propheta predixerat ad futurum, ut in conspectu Domini pretiosae permanenter mortes justorum, namque ad declaraenda martyris et sacerdotis primi merita gloriosa, ut, per quam salutifer primo cooperaret fructus oriri, eo amplius gloria ipsius pariter et triumphus *, beatissimi se Dionisi et pontificis venerandi sanctum exanime cadaver erexit beataque manu caput a corpore abscisum, lictoris ense truncatum pendulum coepit brachii vecti-
tare atque ab illo monte cacumine duobus fere milibus firmis gressibus apportavit u. novo et prius inaudito miraculo, exanime corpus viventis currere more et homo jam mortuus * firmis incedere plantis.

14 Beatorum igitur Rustici et Eleutherii, me-
tuentes impii, ne conversi populi fidelissima probataque devotione corpora profutura sibi ad patrocinium tumulata consecrarent, inito consilio, imposita navibus in profundissimo decreverunt gurgite dimergi; sed Dominus omnipotens, bonus et justus et misericors, qui misericordiam suam humano generi numquam negavit, qui Pharaonis consilium rubri maris unda submersit, et Holofernis ictu femineo colla truncavit, ipse impudentum consilium misericordiae sua arte destruxit, ut preclara duo luminaria non gurgitis unda submergeret, sed Christi haberet fortes Ecclesia bellatores. Nam matrona quedam, Catulla nomine, quæ, licet paganorum adhuc erroribus teneretur addicta, converti tamen ad fidem Christi per exempla martyrum se desiderare et mente monstrabit et opere, Dei ergo misericordia inspiravit, mactæ virtutis consilium appetivit atque ad convivium venire postulat percussores; cumque eis copiam allatae humanitatis expendit, a memoria eorum, quæ suscepserant agenda, discussit x.

15 Denique fidelibus suis archana sui pectoris reseravit, ut subtracta furto preciosa corpora Martyrum beatorum in seculo * procul ab urbe memorato lapide in agello, quem segeti paraverat affuturum, latenter absconderent y: qui jussa completes festinanter, quod eis preceptum fuerat, exequuntur. O furtum laudabile, quod cuiquam non intulit damnum, sed magis omnibus beatum contulit lucrum! Cum-

que, ut moris est, sationis suæ segetum sacra-
tus produceret ager, ita beatorum Martyrum
est ubertate ditatus, ut et centuplicatum fru-
ctum cultores acquirerent, et patriæ mererentur
salutem et magnum thesaurum posteris conse-
carentz.

16 Prædicta itaque mater-familias horum non immemor Martyrum sacratorum, cum primum persecutionis videret tepuisse servorem, locum sanctorum Martyrum ossa servantem omni sollicitudine requisivit atque inventum ingentis mau-
solei constructione signavit; quam venerabilem feminam non immerito credimus sine dubio sanctis. Martyribus adhaesisse, quia nisi eam Redemptor omnium ad agnitionem sui nominis venire voluisse, nequaquam pectori ejus consilium tanta pietatis infunderet. Namque absque ulla ambiguitate confidimus, * ut, que beatorum Martyrum ossa servavit, eorum intercessionibus ad fidei pertingeret * veritatem. Christianorum igitur turba quam plurima, que beatorum Martyrum fuerat admonitione conversa, omni nisu atque conatu, quaque vi poterat, omni cum devotione summoque cum studio super sanctorum Martyrum beata cadavera ecclesiam construes in sanctæ gloriam Trinitatis trino numero dignis cum E aromatibus humaverunt aa; ad quorum digna corpora, Dei omnipotentis opitulante clementia, aa cotidie virtutum insignis declarantur.

17 Quis etenim sermo vel quæ lingua tan-
torum Martyrum sufficiat enarrare virtutes, quando nec ipsis queunt humanis mentibus re-
tineri? Infirmis salus, debilibus gressus, cecis
visus, surdis auditus et mutis redditur sermo;
immundi spiritus ab obcessis corporibus expel-
luntur, et pia vota felici exauditione pingue-
scunt. Nos ipsis, quamvis immeritos, eorum
credimus sacris precibus adjuvandos, qui ut he-
betes et indigni eorum vobis vobis seriem passionis
presumpsimus intimare, non ex nostri ingenii
capacitate aut proprii sensus industria, sed quod
veterum fidelium nobis relatione patuit, et,
quod * ex parte in quibusdam paginulis vetera-
nis, pauca, ut potius, longo spatio interlita
didiimus.

18 Nam sicut majorum cognovimus colloquio
peritorum timentium Deum et studio sanctæ
charitatis ardentium, multa de beatorum virorum
præclaro certamine ad laudem Christi et gloriam
Martyrum ob memoriam posteriorum sacris stu-
duerunt indere cartis, sed subripiente* negligenti-
a et antiqui procurante hostis invidia, flamma-
rum incendio feruntur esse consumpta. bb. Nam
humanarum mentium solers capacitas ex paucis,
qua dicta sunt, valet pensare, qua reticentur
majora. Hoc tamen absque ulla dubitatione confidimus, multa eos pro Christo subisse certamina,
quando usque ad præsens tanta per eos di-
vina virtus cotidie dignatur declarare miracula.
Passi sunt autem martyres Christi Dionysius,
Rusticus et Eleutherius vii Id. Octobris sub Domitiano imperatore apud Galliarum Parisium ci-
vitatem cc, regnante Domino nostro Jesu Christo,
qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et re-
gnat.

ANNOTATA.

a Cum Dionysii Areopagite, quæ hic præ-
mitto, Acta in omnibus fere, si quæ de Dionysii
conversione commemorant, exceperis, commen-
titia

persecutione-
que remitten-
te, locus quo
erant deposi-
ta, mausoleo
ac etiam ec-
clesia conde-
coratur:

* supple fa-
cum,

t. pertigerit

in qua quis
pant mira-
cula, auctor
generatin hic
exponens

F simus etiam,
unde a se
scripta hau-
serit, decla-
rat.

* subrep-
ente

bb

cc

A *tibia* (adi § 2 Commentarium prævium) et fabulosa certo sint, imo ab auctore, qui seculo VIII medio recentior aut certe non antiquior, Dionysius Areopagitam cum Dionysio Parisensi confudit, partim ex iis, quæ horum Dionysiorum priori, partim ex iis quæ eorumdem posteriori utcumque convenientiunt, fuerint conflata ex uni Dionysio Areopagita affecta, enimvero exiguum admodum in pretio, ut in Commentario prævio jam docui sunt habenda. Hinc certe, ut luce publica, qua haec tenus caruerunt, ea donarem, commissurus non fuisset, nisi ad id hanc ponderis exigui, quas in Commentario prævio num. 96 adduxi, rationes me impulserunt.

B *b* Lectio Breviarii Romani quarta, in die Ascensionis Domini et S. Leonis Papæ in eamdem Domini Ascensionem sermone primo legi in Officio ecclesiastico solita, ita inchoatur: Post beatam et gloriosam Resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, qua verum Dei templum Iudaica impietate resolutum, divina in triduo potentia suscitavit, quadragenarius hodie, dilectissimi, sanctorum dierum expletus est numerus; cum autem tota fere, quam verba hæc constituant, periodus Actorum Sancti nostri initium faciant, hoc illorum auctor vel et laudato Leonis Papæ sermone vel et scripto, in quo ex hoc præfatum initium promanarat, verosimillime, ne dicam, indubie, accepere. Quod cum ita sit, nec facile futurum fuisse videatur, ut scriptor, qui Dionysii Passionem, a Metrodoro (adi § 4 Commentarium prævium) Græce conscriptam atque a Lansselio et Corderio editam, in lingua Latinam convertisset, Graeca isthac, quæ Passionis dictæ initio ponuntur, verba, Μετὰ την μαχαιρίαν καὶ ἐνδοστάτην ἀνάτασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀνδρικοῦ αὐτοῦ ρωσὸν ὑπὲποιησάντας πάλαινοις, διόπτης, διάλυσαν, καθὼς τῇ ἑαυτῷ θεῖξ ἔσοντις τριήγερος ἐν νερῷ ἐγένετο. Latine, adhibitis, quæ proxime recitari, Leonis Papæ verbis, reddidisset, id enimvero, Passionem præfatum Græcam et Latinis hic a nobis editis Actis, non hæc ex illa per interpretationem (illarum enim lucubrationum alterutra indubie, uti in Commentario prævio num. 66 jam docui, ea altera est prognata) promanasse, argumento etiam est.

C *c* Mutilus est hic sensus, vocabulis aliquot amanuensium oscilantia omisssis. Codices nostri P Ms. 155 et O Ms. 19 melius legunt: Quarto decimo crudelissimi imperii sui anno beatum Petrum et Paulum felici cruro dampnatos per tropheum martyrii dignos transmisit (Nero scilicet) ad superos. Verum tam in dictis binis codicibus nostris MSS., quam in codice Fuldensi sanctum Apostolorum Petri et Pauli martyrium quarto decimo imperii Neronis anno perperam innectitur, ut liquet ex iis, quæ apud nos ad xxix Junii diem in prævio de SS. Petro et Paulo Commentario num. 17 et 18 dicta sunt.

d Adi hac de re Operis nostri tom. 5 Junii pag. 427 num. 8 et pag. 428 in Annotatis ad tit. e.

e Id anno circiter 49, uti in Commentario prævio num. 301 docui, evenit.

f Quæ huc usque Auctorum auctor de Dionysii conversione dixit, veritati, utpote et in Scriptura sacra fundata, indubie sunt consona; verum quæ deinceps de Sancto nostro commemorat, nequitiam in hunc quadrant, sunque adeo omni dubio procul a veritate aliena.

Octobris Tomus IV.

g Philippus isthic, non, uti hic narratur, diem A. ANONYMO. extreum, cum Dionysius Romam ad Clementem Papam venit, in Hispanis clausisse, sed eo pri-
mum tunc a Clemente missus fuisse in Græca Dionysii apud Corderium Passione, a Metrodoro elucubrata, asseritur; verum hinc consectarium non est, ut hæc e Latinis, quæ hic damus Actis, non promanaret. Commentarium prævium num.
70 et seq. consule.

h Hic indubie designatur Saturninus martyr, primus Tolosanus episcopus, qui ad xxix Novembris diem Martyrologio Romano existat insertus; verum is non seculo primo, cum Ecclesiae Clemens præcesset, sed, quemadmodum et sinceris et selectis illius Actis, a Ruinartio editis, constat, seculo dumem tertio, Decio et Grato consulibus, in Gallias venit; ut perperam certe a Clemente eo missus fuisse in afflictis Sancto nostro Actis hic narretur.

i Ad octavam Januarii diem, qua in Martyrologio Romano Lucianus signatur, de sancto hoc martyre Bellovacensique in Galliis episcopo actum apud nos jam est, satisque indicatum, opinionem, quæ illum sub Maximiano et Dio-
cletiano imperatoribus martyrium subiisse, sta-
tuit, longe esse probabilem altera, quæ Sanctum illum ejusdemque martyrium ad seculum
1 refert.

k Ita etiam is, quem e sociis, Rome sibi ad-
junctis; Arelate in Hispaniam Dionysius mi-
ssus fertur, in hujus Sancti nostri apud Corde-
rium Passione, a Metrodoro contexta, appella-
tur, uti etiam in ejusdem Passione altera,
quam, veluti a S. Methodio conscriptam, Chif-
fletius vulgarit; Hilduinus autem, qui verosimilime non prius, quam cum jam Metrodori de Sancto nostro lucubratio, alleraque, quam Meth-
odio Chiffletius adscribit, fuissent contextæ,
conscriptis Dionysii Actis manum admovit,
nomine illius, qui a Dionysio in Hispaniam mis-
sus fuerit, non expresso, sequentia isthac dum-
taxat de argomento illo num. 19 et seq. suppos-
dit: Socios quoque ei et comministros (Cle-
mens Papa) verbi plures et probatos viros ad-
hibuit.... Qui simul properantes et circumcie-
ra Dominum predicantes appulerunt portui Arelatensis civitatis, et exinde quibusdam in
partes necessarias, prout ei visum fuerat, desti-
natis, idem macarius Dionysius... Lutetiam F
Parisiorum, Domino ducente, pervenit. Verum
is, qui a Dionysio Arelate in Hispaniam missus
fuerit, ab aliis, ac imprimis quidem a scriptore,
qui, quæ supra memoravi, fabulosa Eugenii
Toletani Acta conscripsit, vocatur Eugenius; id
autem ille, qui ita, idem ut facerent alii, effe-
cit, fecisse idecirco videtur, quod, cum Hilduinus
compositum de Dionysio Areopagita hymnum,
quem non recitat, Eugenius Toletano adscribat,
Eugeniusque, martyrio prope Parisios coronatus,
Romanoque Martyrologio ad xv Novembris diem
inscriptus, in Galliis cum Dionysio venisse a
nonnullis memoretur, isthunc propterea Euge-
niūm cum Eugenio Toletano, per Hilduinum
memorato, eundem, primumque Toletanorum,
qui a Sancto nostro in Hispaniam missus fuerit,
existimat, Actis etiam idcirco, quæ huic opinioni suæ (nostræ tamen Operis tom. 2 Octobris pag. 237, num. 70 etiam con-
sule) essent accommodata, conscriptis Eugenioque
illi affectis. Porro ex eo, quod alii quidem Evan-
gelii præconem, qui a Dionysio in Hispaniam

104 missus

A. ANONYMO.

missus fuerit, Marcellum, alii vero Eugenium e
jam dictis appellant, factum esse, autumo, ut et
Comment. prævnum. 150 laudatus Marcus Fla-
vius Dexter et posteriorum temporum impostores,
qui post scripta Latina Sancti nostri Acta, hau-
stam ex his Metrodorianam ejusdem Passionem,
aflectaque Eugenio Toletano Vitam floruerunt,
spuriisque sub Luitprandi, Lucii Flavii Dextri,
aliorumque nomine monumenta ediderunt, eum-
dem Evangelii, qui a Dionysio in Hispanias
missus fuerit, præconem, Marcellum simul et
Eugenium eum appellando, fecerint binominem,
ila fortassis efficerent volentes, ut eos, a quibus
sacer ille præce vocabatur Eugenius, in concor-
diam adducerent cum eis, a quibus Marcelli no-
mine distinguebatur.

S. Dionysii Parisiensis Passio, a Bosqueto

edita atque a nobis Commentario de hoc Sancto
infra subienda, præmissis nonnullis, que Prolo-

gi quodammodo loco haberi queunt, sic habet :

Sanctus igitur Dionysius, qui, ut ferunt, a suc-

cessoribus Apostolorum verbi divini semina gen-

tibus eroganda suscepereat, quo amplius gentili-

tatis fervore cognovit errorem, illuc intrepidus et

B calore fidei inflammatus accessit, Parisios, Domino

ducente, pervenit, non veritus incredulus gentis

expetere feritatem, quia virtutem suam præterita-

rum poemarum recordatio roborabat, et, qui merue-

*rat esse confessor, non cunctatus est auctoribus **

populis accedere prædictos; cum autem hæc

periodus cum Actorum, que edimus, periodo

hic occurrente non tantum quantum ad substan-

tiā fere, sed etiam quantum ad nulla, quibus

hæc exponit, verba conveniat, idque ipsum, uti

quisque, qui Acta isthæcum Passione, a Bosqueto

edita, contulerit, facile agnoscat, nonnullis adhuc

aliis locis contingat, id certe, Bosquetianam

Dionysii Parisiensis Passionem, que Actis eden-

dis, uti infra, cum de hoc Sancto agam, ostensu-

rus sum, videtur antiquior, dictorum Actorum

auctori præluxisse, argumento est, uti etiam hunc

ex illa non pauca eorum, que de Dionysio memo-

rat, accepisse.

m Codex noster O Ms. 19 et apographum Au-

domaropolitanum habent trapezefarum, id est,

nummulariorum seu mensariorum, qui ita a

dinumeranda in mensa pecunia dicuntur, hicque

ab Actorum auctore. nomenclatione a Graeca, que

idem, quod Latine nummularius seu mensarius,

C significat, voce τραπέζιτης accepta, Trapezeta nun-

cupantur.

n Galba quidem, Otho, Vitellius, Vespasianus

et Titus Romanum imperium, priusquam id Do-

mitianus moderandum accepérunt, a Neronis, qui

primus et Romanis imperatoribus Christianos per-

secutus est, obiū occuparunt; verum illi Chi-

ristianos persecuti non sunt, hincque Domitianus,

qui in Christianos quam maxime senviū, secun-

dam in hosce persecutionem suscitasse ab Acto-

rum auctore hic asservitur.

o Fama Dionysii, longe lateque ex Evangelii

prædicatione per Gallias dispersa, ad Domitiani

palatium seu aulam pervenisse in Metrodorianā

Sancti Passione non dicitur; verum nec hinc,

nec ex aliis minoris momenti nonnullis, in quibus

Passio isthæc a Latinis Dionysii Actis differt,

consecrarium est, ut ex hisce illa per interpreta-

tionem non promanaret. Commentarium præviū

num. 70 et seq. videsis.

p Domitianum solius Dionysii comprehenden-

di causa apparitores, ut fecisse hic indicatur,

in Galliam fuisse missurum, verosimile haud D

apparet.

q Quo tempore Dionysius, Rusticus et Eleu-

therius martyrio fuerunt affecti, archidiaconi no-

men in Ecclesia adhuc erat ignotum. In codice

nostro O Ms. 17 Eleutherius dumtaxat vocatur

diaconus.

r In codicibus nostris P Ms. 155 et O Ms. 19

paulo aliter hæc redditur sequentibus hisce ver-

bis: Cumque Ecclesia, prædicatorum suorum meriti

et ore fundata, quamvis inter turbines procellas-

que lictorum, perinde cresceret et augeretur, ipsa

etiam Germanie ferox immanitas subacta cordis

compunctione colla se jam Christi jugo domita

sudisse gaudebat.

s In omnibus nostris Mss. exemplaribus vitiosa

isthæc constructio occurrit, paucarum dumtaxat

vocalium discrimine interveniente.

t An Dionysius Sociique ejus martyres, Rus-

ticus et Eleutherius in monte fuerint necati, in-

fra in Commentario Actis illorum præmittendo

examinabitur.

u De hoc, quod hic refertur, prodigo censem-

dum quid sit, Commentarius, Dionysii et Socio-

rum Actis præmittendus, pariter aperiet.

x De matrona hic memorata adscripto que ei

facto infra etiam in Commentario mox dicto suis

erit fusius loquendi locus; ex eo interim, quod

hic paganorum erroribus adhuc fuisse addicta,

in Metrodoria autem Sancti Passione genti-

lum terroribus adhuc fuisse correpta dicatur,

consecrarium videtur, ut hæc e Latinis, que hic

edimus, Actis per interpretationem promanariit,

uti in Commentario præv. § et 4 fusius expositum

ac porro probatum invenies.

y Ex hoc Actorum, que edimus, Latinorum

loco seu textu, cum loco, qui ei in Metrodo-

riana Dionysii Passione respondet, collato, non

parum, hanc ex illis per interpretationem pro-

manasse, confirmatur, uti ea, que in Commen-

tario prævio num. 68 et seqq. disservi, common-

strant.

z Actorum Latinorum sex, que penes nos

exstant, exemplaria ab initio usque ad locum,

quo de Dionysii sociorumque martyrum corpo-

ribus furto sublatis clanculumque sepultis agi-

tur, ubique fere sat recte consonare, indeque

exemplar, quod codex noster P MS. 156 exhibet,

a quinque exemplaribus reliquis haud parum

discrepare, in Commentario prævio num. 71 as-

serui; ut autem, quam verum id sit, simulque

omnia, in quibus abs hisce illud differat, studio-

sus lector ex Actorum, prout e codice nostro Ful-

densi Q Ms. 6 hic eduntur, cum iisdem Actis,

prout in codice nostro P Ms. 155 existant, colla-

tione queat perspicere, exhibutum in hoc Acto-

rum exemplar ab eo loco, quo id a quinque exem-

plaribus reliquis dissonare incipit, huc transcri-

bo. Verba, quibus a loco illo usque ad finem

concipitur, hæc sunt: Prædicta itaque mater-fa-

milia, cum primum vidit persecutionis tepuisse

fervorem; locum, tantorum Martyrum ossa ser-

vantem, qua potuit honorificenter una cum sanctis

Domini sacerdotibus et fidelium turbis rever-

entissime satis aggreditur, et incomparabilem

thesaurum, quem diu sibi et posteris profutu-

rum servavit, omnibus patenter eadem sacra-

tissima die innotuit; qua beatus Dionysius cum

sociis suis triumphans agonem expletiv et co-

ronam victorie accipere de manu Domini me-

ruit, atque testis Jesu Domini pretiosus sidereum

senatum

A. senatum possedit: ipsumque locum eminentis mausolei edificatione signavit. Sanctorum quoque corporibus digna veneratione sepultis, eorum vestimenta, tunica videlicet, cilicium et caligae Dionysii pretiosi, et casula sancti Rustici archipresbyteri atque dalmatica beati Eleutheri archidiaconi, exceptis portionibus, quae pro reliquis electorum Domini a fideliū de votione sumptae sunt, usque hodie debiti cultus reverentia conservantur. Quorum meritis et precibus eadem venerabilis femina, in nomine sancte Trinitatis ex aqua et Spiritu sancto renata, cuncta, quae habere potuit, Domino Iesu Christo atque ipsis Martyribus tradidit, et sacras excubias apud eorum corpora, quamdiu supervixit, celebrans in bona confessione ac conversatione ad Christi et Sanctorum Martyrum gloriam, ipsis intercedentibus, migrare promeruit. Processu vero temporis multiplicata fidelium numerositate, Christiani, beati Dionysii patrocinii devotissimi, basilicam super pretiosorum Martyrum corpora magno sumptu cultaque eximio construxerunt; ubi cotidie, operante Domino nostro Iesu Christo, merita eorum virtutum probabant monstrari frequentia, interventu eorundem cœcis recipientibus visum, debilibus gressum et surdis auditum. Sed nec illud silentum est, quod a spiritibus immundis vexati, dum ad memoriorum Christi testium tumulos examinandi virtute divina ducuntur. Sanctorum ipsorum coguntur imperio, quo quisque sit Martyrum positus loco, designatis nominibus indicare. Celebrata est autem memoria eorum passio VII Idus Octobris, anno ab Incarnatione Domini XVI, a Passione autem LXIII; atatis vero beatissimi Dionysii circiter XC; imperii quoque Domitiani, crudelissimi cesaris XVI ingruente; regnante autem Domino nostro Iesu Christo, cui est honor et gloria, virtus et imperium cum Patre et Spiritu sancto ab eterno et nunc et sine fine. Ita laudatum Actorum exemplar; abs hoc autem in iis, que verbis jam datis tradit, haud nullum discrepasse exemplar quoddam, quod Hilduino præluxit, facile comperiet, qui cum hisce contulerit ea, quæ hic scriptor in contexta a se Dionysii Vita num. 35 et seq. memoriae prodidit.

Cum Ecclesiam supra Dionysii sociorumque martyrum corpora, non ab ipsismet, qui abs his ad fidem fuerant conversi, Christianis, sed ab aliis, qui serius vixerent, fuisse exstructam, in Actorum, quod codex noster P. Ms. 155 exhibet, exemplari (adi, quæ ex hoc ad lit. præced. reitavi, verba) asseritur.

bb Quis verbis hisce aliusque nonnullis, numerus precedentis contentis, locus in Metrodoriana Dionysii Passione respondeat, itemque quid de illo hujus loco seu textu, quo sese e narratione vetera firmaque antiquitate hausisse, quæ de Dionysio scribit, Metrodorus declarat, censemendum sit, Commentarius prævious num. 77 et binis seq. docet.

cc In Passione, Græce a Metrodoro adornata, Dionysii martyrium tam apud Corderium quam apud Lasselium, non septimo Idus, sed septimo Kalendas Octobris signatur; verum cum nullus unquam scriptor seu Græcus seu Latinus, septimo Kalendas Octobris seu xxv Septembbris die passum esse Dionysium, notariit, in dictam Passionem seu potius in hujus, quod Lasselio præluxit, exemplar unice ex amanuensium osci-

tantia vocabulum Kalendas irrepsisse, eique proinde vocabulum Idus, quod primitus in illa a Metrodoro fuerit signatum, substituendum esse, indubilatum apparet. Quod cum ita sit, Dionysiusque adeo secundum Metrodorianam Passionem, non secus ac secundum Fulensem nostrum, e quo Acta Latina hic damus, codicem reliquaque horum penes nos extantia exemplaria Ms. septimo Idus seu nona Octobris die sit passus, id iterum, Metrodorianam Dionysii Passionem e Latinis, que edimus, Actis per interpretationem promanasse, argumento est; quod nimirum, cum Græci prorsus omnes Dionysium Areopagitan tertia Octobris die passum esse notent, verosimilime, imo indubie, hac quoque die Dionysii martyrium Metrodorus consignasset, si, quæ de illo scribit, e Græcis, non e Latinis, Dionysii ac sociorum Martyrum martyrium die nono Octobris constanter signantibus, monumentis hausisset. Haec porro aliaque, ad litt. x et v dicta, modo iis, quæ in Comment. prævio § iv de eodem illo argumendo disserui, adjunge, Græcamque Dionysii a Metrodoro adornatam Passionem e Latinis hic a nobis editis Actis per interpretationem promanasse, luculentius adhuc patescat, maxime si hec cum illa a capite ad calcem contuleris. Nec dubito, quin etiam sit futurum, ut, si scriptam Dionysii ab Hilduino Vitam incipiendo ab eo loco, quo Dionysii in Gallias missio narratur, cum præfatis Actis Latinis contuleris, scriptori illi isthæc præluxisse, fatearis. Adi etiam Commentarium præviuum num. 93 et tribus seqq. Ceterum an Dionysius sociique martyres sub Domitiano imperatore, uti hic in Actis Latinis, consentiente etiam Metrodoriana Passione, asseritur, martyrio coronati fuerint, Commentarius, illorum Actis infra præmittendus, appetiet.

AUCTOR
C. B.

APPENDIX

DE SANCTI RELIQUIIS

CAPUT I.

F

An Dionysii Areopagitæ reliquiæ in Sandionysiano Franciæ monasterio serventur.

Cum Dionysius, qui Parisii martyrum subiit, corporeque ibidem quiescere aut diu certe quievisse existimat, a Dionysio Areopagita, uti in Commentario prævio docui, sit distinctus, non quero hic, an Dionysii, qui Parisii occubuit, sed an Dionysii Areopagita, qui Athenis obiit, reliquiae Parisii, aliunde eo delatae, assertentur. Cur id faciam, in causa est scriptum, quod in Vita S. Dionysii Corinthii apud nos tom. I Aprilis pag. 744 et seq. occurrit, quodque sic habet: Anno ab Incarnatione Domini MCCXV, Innocentius sanctæ Romanae Ecclesiae Papa IIII ad Urbem generale Concilium convocavit. Ad hoc concilium convenierunt ex omni natione, que sub caelo est, pastores et Prælati sanctæ Matris Ecclesiæ, Patriarchæ videlicet, archiepiscopi, pontifices

Innocentius
III Papa, Ro-
ma celebrato
concilio,

AUCTORE
C. B.

ces et abbates, et inferioris gradus et ordinis aliae personæ, quarum non erat numerus. Reges etiam et principes diversorum populorum vel per se vel per nuntios adfuerunt: vir autem venerabilis abbas B. Areopagitæ Dionysii, Henricus nomine, cum ceteris interesse non potuit, quia proiectæ etatis imbecillitas non permisit. Misit autem pro se et pro ecclesia sua virum religiosum et honestum Hemericum, magistrum priorem, cum aliis personis ejusdem ecclesiæ, qui se loco sui, prout oportunius posset, Domini Papæ presentiæ præsentarent. Soluto Concilio, concessa est singulis licentia redendi.

Sandionysianis, qui ad illud venerant, monachis

2 Dominus autem Papa, volens omnibus palam facere benevolentiam et gratiam atque pium dilectionis affectum, quem erga venerabile coenobium B. Dionysii et tunc habebat et semper habuerat, vocavit ad se præfatum Hemericum ac socios ejus, et in pignus perpetuae caritatis dedit eis thesaurum imprefiabilem, corpus vi B delicit sanctissimi Dionysii Confessoris, Corinthiorum episcopi, ut ipsum secum cum honore debito in Franciam transferret, et ex parte sua ecclesia B. Dionysii cum omni reverentia præsentarent. Tradidit illis præterea suæ largitionis testimoniales litteras, sigillo sanctæ Sedis Apostolice rotaboratas. Illi vero cum condignis gratiarum actionibus tam nobile, tam sanctum, tam denique venerandum suscipientes depositum, gratuita summi pontificis exhibilari munificentia, quam citius potuerunt, in Franciam remearunt. Qui cum accessissent ad ecclesiam B. Dionysii de Strata viii kal. Martii, prima scilicet Sabbathi, quæ dies Dominica nuncupatur, occurrit eis venerabilis abbas et conventus cum processione solenni, albis et capillis sericis induiti, ceresi accensis, pulsatis campanis, et universo clero et populo comitate: et sic cum hymnis et laudibus gloriosus Confessor et pontifex Corinthiorum Dionysius intro missus est in ecclesiam sanctissimi Areopagite Dionysii, et magna Missa de ipso Confessore in ornamenti solennibus solenniter celebrata, intra apsidam, que super corpora SS. Martyrum retro altare in Sanctis Sanctorum sita est, in vase eburneo decenter composito locatus est.

S. Dionysii corpus, additis, quo hie exhibentur, testimoniali bus litteris,

3 Sed quia modus et causa donationis hujus Apostolicæ, et venia, quæ ab eodem concessa est omnibus, qui ad sacras sancti hujus Confessoris reliquias honorandas devote accesserint, in ejusdem authenticæ plenissime continetur, ipsum in hoc loco subnectere curavimus, ut non solum a presentibus, sed etiam a posteris gesta rei veritas certior habeatur. Innocentius episcopus servus Servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui S. Dionysii Parisiensis salutem et Apostolicam benedictionem. Utrum gloriosus martyr et pontifex Dionysius, cuius venerabilis corpus in vestra requiescit ecclesia, sit ille censendus, qui Areopagita vocatur, ab Apostolo Paullo conversus, diverse sunt sententiae diversorum. Quidam enim fatentur, Dionysium Areopagitam in Græcia fuisse mortuum et sepultum, aliumque Dionysium extitisse, qui fidem Christi Francorum populis prædicavit: ali vero assenserunt, illum post mortem B. Pauli venisse Romanum, et a S. Clemente Papa in Galliam destinatum, aliumque fuisse, qui mortuus est in Græcia et sepultus; utrumque tamen egregium in opere, et sermone præclarum. Nos autem neu-

tri volentes prejudicare sententiae, sed vestrum D cupientes honorare monasterium, quod immo dante ad Romanam spectat ecclesiam, sacrum B. Dionysii pignus, quod bona memoria P. * tit. * al. Petru S. Marcelli presbyter Cardinalis, tunc Apostolicae Sedis legatus, de Græcia tulit in Urbem, vobis per dilectos filios Hemericum priorem et quosdam alios, nuntios monasterii vestri ad generale Concilium destinatos, devote dirigimus; ut cum utrasque reliquias habueritis, nulla de cetero remaneat dubitatio, quin sacra B. Dionysii Areopagitæ reliquia apud vestrum monasterium habeantur: vos igitur eas reverenter suscipe, hanc nobis vicissitudinem rependentes, ut in orationibus vestris spiritualis semper ad Deum commemoratio nostri fiat, et secundum oblationem eorumdem nuntiorum vestrorum anniversaria obitus nostri memoria solemniter celebretur. Omnibus autem qui ad has sacras reliquias venerandas devote convenerint, quadriginta dies de injunctis sibi pœnitentiis auctoritate Apostolica relaxamus.

4 Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostræ concessionis et remissionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani, pridie Nonas Januarii, Pontificatus nostri anno xviii. In narratione, verbis jam recitatis contenta, Pontificieque, quæ hisce subnectitur, Bullæ præmissa, Dionysius, cuius sacrum corpus Sandionysiano in Francia monasterio dedisse Innocentius III Papa refertur, pro Dionysio, Corinthiorum episcopo, habetur, in quo die sacrosanctum illud pignus in dictum monasterium fuit illatum, solemne de sancto isto episcopo sacrum a Sandionysianis monachis celebratum fuisse, tum in præfata narratione, tum etiam in abbate S. Dionysii Historia, a Michaële Felibiano anno 1706 edita, pag. 219 asseritur; verum unde vel jam suppeditate narrationis auctor, vel Sandionysiani monachi, sanctum Dionysium, cuius sacrum corpus, e Græcia Romam a Petro, Capuano scilicet, titulo S. Marcelli S. R. E. (Oldiorum in Romanorum Pontificum et S. R. E. Cardinalium Historia tom. i, col. 1162 et seq. vides) presbytero Cardinale, datum, Sandionysiano monasterio Innocentius III impetravit, non fuisse alium, quam S. Dionysium Corinthiorum episcopum, habuere perspectus? Enimvero, cum in Bulla, quam Innocentius misso a se in Franciam corpore isti sacro adjunxit, ne vel verbo cuiusnam id Dionysii esset, indicetur, Sirmonodus recitat, quæ huc potissimum faciunt, præfata Bullæ verbis, Sandionysianos in Francia monachos in sua de duobus Dionysii Dissertatione cap. 6 sub finem ita haud immerito alloquitur: Fidem hic ego vestram interrogo, cuiusnam Dionysii reliquias a Petro Capuano Romam allatas e Græcia et ad vos missas credatis ab Innocentio?

5 Corinthium dicere soletis; sic enim loquitos oportebat, ne Areopagita fatremini. At quis vobis oedipus de Corinthio renunciavit, cum Innocentius non explicet? Deinde: qui convenit, ut, delato ad vos Dionysii Corinthii corpore, Areopagitæ corpus apud vos sine dubitatione futurum dicat Innocentius, si apud vos antea non erat? Quod si Areopagite, ut apparel, corpus id erat, non Corinthii, liquet profecto, Areopagitæ reliquias Innocentii beneficio

E
importit. Id
in Franciam
allatum, per
veram pro
S. Dionysii
Corinthii.

contra ac In
nocentii bul
la, de qua
sicutur

A ficia apud vos nunc esse, Parisiorum autem, ad quos nisi mortuus non venerit, episcopum non fuisse. Sane sacra Dionysii lipsana, quæ Innocentius in Franciam misit, pro Dionysii Areopagite corpore a nonnullis habita fuisse, indubiatum appareat; Innocentius enim, postquam sese, an Dionysius, cuius reliquia in Sandionysiano monasterio asservarentur, Areopagita esset, dubitare, non obscurae in memorata Bulla indicavit, mox, Sandionysianos monachos alloquens, subiungit: Nos... vestrum cupientes monasterium honorare, sacram beati Dionysii pignus, quod bona memoria Petrus sancti Marcelli Cardinalis de Graecia tulit ad Urbem vobis devote dirigimus; ut cum utriusque reliquias habueritis, nulla de certo remaneat dubitatio, quin sacrae beati Dionysii Areopagite apud monasterium vestrum habeantur; hoc autem ejus ratiocinium, quo penes Sandionysianos monachos S. Dionysii Areopagite corpus post accepta, quæ ad eos mittebat, sacra Dionysii lipsana citra omnem dubitationem futurum, arguebat, validum esse qui queat, si hac nec Innocentius, qui, an servate in Francia Dionysii reliquia Areopagite essent dubitabat, nec ulli alii pro Dionysii Areopagite reliquias habebant?

*et de missis
abs hoc reli-
quias non-
nulla*

6 Crediderim itaqueos, a quibus Petrus Capuanus, S. R. E. Cardinalis, anno 1209, ut Oldoinus loco supra cit. docet, e civiis sublatas, sacra illa pignora in Graecia accepserat. Dionysii Areopagite reliquias isthac credidisse, adductisque, quibus hac in re fidem suam probatam darent, documentis effecisse, ut saltem et Petrus Capuanus et Innocentius tertius, num vera memorant, dubitariunt hinc etiam, vel quas in Franciam misit, vel quas ibidem antea fuisse asservatas, sciebat, genuinas esse Dionysii Areopagite reliquias, crediderit. Ac sacra quidem Dionysii lipsana, quæ Petrus Capuanus Romanam et Graeciam attulit, non tantum pro Dionysii Areopagite reliquiis nonnullis habita fuere; sed re etiam vera Dionysii Areopagite reliquias fuisse, sat verosimile appareat. Ea sedel sententia, quod cum Dionysius, qui Parisii martyrium subiit, a Dionysio Areopagita indubie, ut jam docui, sit diversus, nec alterius Dionysii, quam qui Parisii pro fide occubuerat, C corpus Sandionysiani monachi usque ad Innocentii Papæ tertii atatem possederint, reliquia, e Graecia a Petro Capuano Romanam allata, Dionysii Areopagita, uti Graci, a quibus illas accepit, asseverabant, verosimiliter fuerint. Res quidem, quod alias adhuc Sanctos, quibus Dionysii nomen fuit, Ecclesia veneretur, certa non est; verum, cum equidem nullus aliis locus corporis Dionysii Areopagita (neque enim hic, quod id dumtaxat, si Dionysius Parisiensis ab Areopagita diversus non sit, facit, monasterium S. Emmeramni memorandum venit) possessionem sibi adscribat, sacra sane Dionysii lipsana, quæ e Graecia Petrus Capuanus Romanam attulit, pro Dionysii Areopagite reliquiis esse habenda, sat verosimile videtur.

7 Nec est. quod quis forsitan Graecum Dionysii Areopagite elegium, in Commentario, Actis jam datis prævio, num. 199 et seq., recitatum, in quo Dionysius flammis totus fuisse consumptus assertur, hic obiectat; præterquam enim quod fieri possit, ut, etiamst Dionysius flammarum incendio interiisset, ossa ejus omnia igne haud fuerint absumpta, haud integrum elegium illud, imo nec prior illius pars, in qua id assertur, fidem meretur, quod quæpiam etiam alia,

haud certo vera, suppeditet, ut consideranti patescet. At vero erit fortassis, qui non tantum verosimiliter, sed et certo reliquias, quas, e Graecia Romam a Petro Capuano allatas Innocentius III in Franciam misit Dionysii Areopagite corpus fuisse, contendens, ita modo arguat: Innocentius tertius penes Sandionysianos monachos, delatis ad eos, quasmittebat, reliquiis, certo esse S. Dionysii Areopagite reliquias futuras, in sua ad illos Bulla indicavit; id autem, nisi re ipsa vel asservatas in monasterio Sandionysiano Dionysii reliquias, vel alias, quas, e Graecia allatas, eo mittet, certo esse Dionysii Areopagite reliquias, existimarit, salva veritate, facere non potuit. Quod cum ita sit, reliquiaque, quas in monasterio Sandionysiano asservari, Innocentius dicebat, Dionysii Areopagite certo non essent, oportet, ut vel perperam id, quod dixi, Sandionysianis monachis Innocentius indicaret, vel ut reliquia, e Graecia Romam allata, quas in Franciam misit, Dionysii Areopagite certo exstiterint. Tillemontius tom. 2 Monumentorum ecclesiasticorum pag. 674 nullo in pretio habere videatur Innocentius ratiocinium, quod nec reliquia, a Petro Capuano Romam allata, nec alia, in monasterio Sandionysiano asservata, certo essent S. Dionysii Areopagite reliquia.

8 Verum quidquid hac de re sit, cum equidem in Innocentii bulla nihil omnino occurat, e quo, quas in Franciam misit, reliquias pro sacris Dionysii Corinthii lipsanis habitas abs illo fuisse, extundas perperam sane eas pro sancti hujus antistititis corpore Sandionysiani monachi habuerunt, nisi forte ad id rationibus solidis, aliunde quam e Bulla Innocentii petitio mihiique ignotis, fuerint impulsi; rationes interim tales cum nondum attulerint, missas ad se ab Innocentio III Papa Dionysii reliquias pro Dionysii Corinthii reliquiis eo dumtaxat consilio habuisse videntur, ne ab opinione, qua et Sanctum hunc prope Parisios martyrio fuisse coronatum et ejusdem reliquias penes sese asservari, praefracte contendebant, recedere cogerentur. Dionysii interim reliquias, ab Innocentio III in Franciam missas, sacra inter cimelia in capsula vetustiori, laminis argenteis circumvestita, sub hujus adhuc seculi initium Sandionysiani monachi, tum pariter adhuc bullæ, sacris illis pignoribus ab Innocentio adjunctæ, F archetypum in monasterii sui archivio servantes, religiose custodient, ac quotannis, quod, eas pro Dionysii Corinthii reliquiis hodieque per illos haberi, argumento est, octavo Aprilis die, quo Sancti hujus festum celebrabant, publicæ venerationi expone solebant, uti e Parisiensi Breviario simulque e Sandionysiana Felibiani Historia, tum excusis supraque adhuc laudatis, intelligo.

*corpo fuit
habitu, at-
que hodie ad-
huc habetur.*

CAPUT II.

An caput S. Dionysii Areopagitæ Longipontina abbatia possideat, et an quæpiam saltem illius pars in ducatu Luxemburgensi non sit.

*Penes se esse
Areopagita
caput Longi-
pontini mo-
nachii, uti in-
strumentum*

Indicecesi Suessionensi sulum est Ordinis Cisterciensis monasterium, quod Longus pons nominatur; hujus alumni, penes se esse, asseverant S. Dionysii Areopagita caput, Constantiopolis in Franciam a Nivellone, Suessionensi episcopo, seculi xiii initio delatum, sibique abs hoc datum. In supellectili nostra litteraria exponens, qui sacram illud pignus ad Longipontinos monachos pervenerit, exstat instrumentum, a monasterii dicti Priore et duobus religiosis ejudem presbyteris die 30 Januarii anni 1690 signatum, ac nobiscum communicatum. Illud itaque, antequam mean de sacro illo apud laudatos cœnobitas asserato pignore promam sententiam, integrum huc e lingua Gallica, qua conscriptum est, in linguam Latinam a me conversum transcribo. Sic habet: Frater Carolus Josephus Cottin, facultatis Parisiensis Bachalaureus in Theologia, abbatie S. Mariae Longi-pontis Ordinis Cisterciensis in diœcesi Suessionensi Prior, omnibus has præsentes litteras visuris salutem in Domino, qui est admirabilis in Sanctis suis et qui omnia eorum ossa servat, notum facimus, nos a reverendissimo nostro abate generali Cisterciensi per litteras, quas Parisii die xxiii presentis mensis Januarii scriberet ad nos fuit dignatus, requisitos, ut ipsi probationes, notitias documentaque de S. Dionysii Areopagita capite, quod a quingentis annis in dicto nostro Longipontis monasterio religiose asservatur, digeremus ac litteris, commendaremus, obtemperandi dictique C domini nostri reverendissimi desiderio satisfaciendi causa ad thesauri reliquiarum nostrarum locum, qui post summum ecclesiae nostræ altare situs est, accessisse.

*in quo de sa-
cro illo the-
sauro non
nulla me-
morantur,*

10 Ubi a dominis Nicolao Quinet et Petro Lalouette, communitatibus nostris religiosis presbyteris, stipati post ceremonias, in casu simili requisitis et solitas, thecam eburneam, crystallicis et figuris argenteis munitam, aperiuimus; unde extraximus arcam parvam argenteam, filatim elaboratam, pollices decem longam et sex aut circiter latam, in cuius operculo exstat rosa aperta, quam circum characteribus Gothicis exarata sunt quatuor haec Latina vocabula: CAPUT SANCTI DIONYSII AREOPAGITE et supra et circum præstatum operculum in parvis laminis argenteis exarati seu expressi characteribus Gothicis pariter sunt tres hi sequentes versiculi:

Areopagita Longus-pons nobilitatur
Felici capite, quod in isto vase locatur,

Doctrinam vitæ cuius grec iste sequatur.
Et post factam dictæ arcuæ seu lipsanothece apertione ei inclusa frustoque serici albi involuta invenimus capitis humani ossa una cum

sincipite seu fronte, occipite et duobus lateribus D sine ulla fractura, et circum et, nulla re interposita, in dictis capitis ossibus, superius a loco auris sinistra incipiendo, circumque totum per partem posticam eundo, distincte legimus quatuor isthæ Graeco expressa seu exarata antiquo atramento vocabula, *νερχὴ του ἀγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτη*.

11 Inter omnes Suessionenses episcopos Ni- *simulque a*
velo de Chirisiaco affectu particulari abbatiam quo et qui
Longi-pontis prosecutus est, cum esset filius Gerardi de Chirisiaco, Mureti dynastæ et Agnetis, qui anno mcccxi locum, nomine Longipontem, qui tum parcea, cuius erant dynaste, existebat, Ordini Cisterciensi dederunt, ut ibidem adificaretur monasterium, quod Longipontis nomen retinuit: ubi semetipsos dederunt, et ubi vita sua reliquum in omnigenarum vitutum Christianarum exercitio transeggerunt. Rex Philippus Augustus, cum ad recupera-
randam Terram sanctam ingentem exercitum anno mcccii conscripsisset, eum Balduino, Flandriae comiti, cum ipsamet sua majestas belli Anglii causa iter suscipere non posset, summo E imperio moderandum dedit. Inter primos et maxime ardore incensos Francia antistites, qui hisce cruciatorum copiis sese junxerunt, S. Ni-
velo episcopus fuit. Hic Christianus exercitus, a recte, que in Palestinam dicit, via declinans, ex occulto Dei iudicio Constantinopolim versus, ut Alexio Juniori imperatori thronum, quem, ut omnibus notum est, avunculus ejus, Alexius Comnenus, usurparat, restitueret, sese convertit.

12 Comes Flandriae Christianusque exercitus an-
no sequenti urbem Constantinopolitanam obsedit *ad illos is*
atque expugnat. Plus episcopus Nivelo, dice-
sim suam copiosorum civitatis hujus imperialis spoliiorum participem reddere desiderans, omnem curam, ut reliquiarum, quibus eam Orientis im-
peratores a Constantini Magni, illius fundatoris, ætate ditarant, partem recuperaret, adhibuit,
cumque notabiliorum multitudinem obtinuisse, partem earum in Franciam per personas fideles,
quarum fidei eas consignavit, transmisit; par-
tem autem alteram servavit, quam ipsem in
episcopalem suam urbem intulit, quamque, *pervenitur, exponitur, !*
anno scilicet, uti e Gallia Christianæ auctæ Scripto-
ribus tom. 9, col. 365 colligere fas est, 1205, eccl-
esiæ cathedrali, pluribus aliis ecclesiis et mona-
steriis distribuit, ac nominatim AD MONA-
STERIUM LONGI-PONTIS CAPUT BEATI DIO-
NYSII AREOPAGITE ET CRUCEM DE LIGNO
DOMINI asportavit. Sunt ipsamet verba Lectio-
nrum Breviarii Suessionensis, quæ leguntur in
sacrarum reliquiarum festo, quod a tempore
translationis illius solemiter quotannis per to-
tam diecem Dominica, quæ mense Octobri
Dionysii festum proxime excipit, celebratur,
cum ecclesia Cathedralis ad Missam in antiqua
Prosa canit.

Nostris tenent cœnobitæ

Caput Areopagite.

13 Est igitur constans totius Diœcesis Sues-
sionensis traditio, verum capitis S. Dionysii Areo-
pagite lipsanum in monasterio Longi-pontis as-
servari, ac quiscumque de pretioso illo depo-
sito dubitaret, eadem etiam ratione de eccl-
esiæ cathedrali, celeberrimarum abbatiarum bea-
tæ Mariæ et S. Joannis in vineis et plurium
aliarum ecclesiæ secularium et Regularium
civitatis

AUCTORE
C. B.

A civitatis et diocesis Suessionensis, quae plerasque suas reliquias e pii episcopi Nivelonis liberalitate possident, reliquiarum veritate dubitare posset. Porro cum pio isti presuli difficile fuisset, in Franciam in Lipsanothecis diversis sacras omnes, quas Constantinopoli congregarunt, reliquias asportare, credibile est, eum thecis omnes conjunctim inclusisse, utque alias ab aliis, cum advenisset, secernere posset, adscripto singulorum Sanctorum nomine notasse, ossibusque capitis S. Dionysii Areopagite inscripsi jussisse, aut inscripta reperisse litteris Graecis haec, qua ibidem sat distincte adhuc leguntur, vocabula: Κεφαλὴ τῶν ἄγρων Διονυσίου Αρεοπαγίτη. In cuius ac omnium supra dictorum fidem hoc scriptum in compendiariæ de re gesta litis formam, ut in tempore et loco et ubique congruum fuerit, usui esse possit, confecimus, quod signavimus signarique per duos nobis assistentes religiosos supra nominatos fecimus, ac communis nosse sigillo munivimus die xxx Januarii anno MDCCLXXXVIII. Erat signatum F. Cottin Prior abbatis Longi-pontis, F. Nicolaus Quinet. F. Pe-

B trus Lallouette.

asseverant,
idque inter-
grum re-
lata vera,

14 Ita laudatum instrumentum; quod sane, penes se esse S. Dionysii Areopagite caput, a Longi-pontis monachis asseverari, ino et in diocesi Suessionensi id credi, luculent ostendit. Verum an re etiam ipsa sacrum illud pignus Longi-pontis monachi possident? Non est sane, cur Nivelo, Suessionensis episcopus, a quo id acciperunt, suspectus habeatur. Adhac Breviarii Parisiensis Lectio quinta, ad tertiam Octobris diem de S. Dionysio Areopagite ab anno 1700 legi solita, sic habet: Caput ejus, (videlicet Dionysii Areopagite) in Constantinoopolitane urbis imperiali capella repositum, a Balduino, qui primus e Latini imperavit in Oriente, Niveloni Suessionum episcopo, illic tum degenti, sub initium seculi decimi-tertii donatum est; ii autem, qui dictam, aliasque Breviarii Parisiensis de Dionysio Areopagite Lectiones contexuere, ea dumtaxat in hisce, quæ post accuratum ac diligens examen veritati repererunt consona, memorie prodidisse videntur; ut proinde, quod de Dionysio Areopagite capite, priusquam id Niveloni a Balduino tradiceretur, in C imperiali urbis Constantinoopolitane capella reposito supra recitatis verbis tradunt, a veritate alienum verosimillime non sit. Quod cum ita habeat, sacramque adeo illud pignus diu etiam, antequam Balduinus Constantinoopolim occuparet, in imperiali urbis hujus capella asservatum verosimiliter fuisset, vel solus ille, quo asservatum tum fuerit, locus facit, ut minus, ne id, quod Dionysii Areopagite caput non erat, pro Sancti hujus capite Constantinoopi, fraude quamvis interveniente, fuerit habitum, sit timendum. Hinc porro jam fit, ut, cum etiam a Balduino idem illud, quod in imperiali capella jam dudum asservatum fuerat, Dionysii caput Niveloni et abs hoc deinde Longi-pontis monachis traditum indubie fuerit, re etiam ipsa penes hos esse sacram illud pignus, sat verosimile apparet.

cum ea, quæ
Haloius
verbis

15 Atque hoc quidem cum ita habeat, ex instrumenti jam dati verbis, utpote quibus integrum humanum caput indicatur, consecularum insuper est, ut integrum etiam Dionysii Areopagite caput Longi-pontis monachi possideant. Haloius quidem de Illustribus ecclesiæ Orientalis

Scriptoribus, qui sanctitate et eruditione primo æræ Christianæ seculo floruerunt, in suis in Dionysii Areopagite Vitam, a se contextam, Annotationibus pag. 241 cranium seu superiorem capitum S. Dionysii Areopagitæ partem in ducatus Luxemburgensis pago, nomine Aquila, asservari tradit; verum id a vero aliquid appareat. Ut de re ferri queat judicium, Verba ejus omnia, quæ huc spectant, lectori hic, ut ut prolixa, exhibeo. Sic habent: Sunt, qui dicant, hujus consecrationis (Dionysii Areopagitæ in episcopum) manu Pauli facta memoriam extare etiamnum in ditione Luxemburgensi, in pago Aquila. Abest hic pagus ab urbe Treviri horæ circiter itinere. Ibi exiguum est templum S. Dionysio Areopagitæ sacrum, et in eo ejusdem sancti cranium, aut potius crani vertex, cujus in exteriori parte cernitur crux alba, cum crani reliquum subnigrum sit. Hanc crucem Dionysio impressisse Paullum, dum eum consecraret, communior sermo est: quorundam tamen non tunc, sed dum aqua salutifera illum ablueret. Nam utroque in sacramento signum usurpari crucis in confessio est, et docet ipse Dionysius libro de Ecclesiastica Hierarchia cap. 2 E et v. Verumtamen illa Crux quæcumque demum sit, sive in Ordinibus, sive in Baptismo efformata; crux est transiens et extrinsecus tantum signans, non vero intus et usque ad ossa penetrans, iisque inhaerens. Unde consequitur aut miraculo factum, ut Crux illa cutem pervaderet, cranioque insisteret: aut certe, ut modo nobis incognito sic impressa adhæret. Nam qui dicitur Character Sacramenti, ab ejusmodi cruce plane diversus est.

16 Ille enim non corpori, sed anima imprimitur, eique indebiliter adhærescit, ac tribus tantum in sacramentis confertur juxta illum Tridentini concilii canonem IX sessione septima: " Si quis dixerit in tribus Sacramentis, " Baptismo scilicet, Confirmatione et Ordine non " imprimi characterem in anima, hoc est signum " quoddam spirituale et indeleibile (unde et iterari non possunt) anathema sit. " At vero crux illa, quæ extrinsecus ab episcopo aut a Sacerdote efformatur, corporale signum est et deleibile et omnibus sacramentis commune. Tertia vero sententia de tempore impressæ crucis est Joannis Bertelli abbatis Epternacensis, qui in sua Luxemburgensi Historia, summo cranio impressum Crucis signum a D. Paullo Apostolo referit, cum ab eo jam episcopus in Gallias cum benedictione ablegaretur. Verum hæc sententia teneri non potest, nisi si dicatur Dionysius bis in Galliam esse missus, semel a Paullo, semel a Clemente post Paulli mortem. Missum autem a Paullo, nullæ antiquæ litteræ vel minimum vestigium ostendunt: a Clemente autem, ut post liquebit, plurimæ. Meminit hujus crani Arnoldus Rayssius in suo Hierogazophylacio, sive Thesauro sa-rarum Reliquarum Belgii, pag. 349.

17 De eodem cranio et impressa cruce mecum communicarunt oculati testes Joannes Roberti S. Theologie doctor, et hic Duaci sacrarum litterarum tunc Professor, et P. Joannes Sebastianus Philosophus eodem tempore in Trevirensi academia magister: quorum hic quidem ea ipsa de causa Aquilam profectus rem diligentissime examinavit, atque ad me perscrispit: inter alia vero, eam crux levem esse ac minime porosam, tametsi, quod reliquum est cranii, porosum

*huc transcri-
ptis de Dio-
nysi crano,*

*alibi asserva-
to, comme-
morat, vera
hanc videan-
tur, verosimi-
liter possident*

AUCTOR
C. B.

sum sit: deinde ex eo crano, quod argento circumductum scutellam efficit, vinum a peregrinis adversus dolores capitis sumi solitum. Unde tam ob miraculorum copiam, quam ob gratias a Pontificibus concessas magno inibi esse in honore. Quod autem id cranium sive potius crani suprema pars sit ipsius Areopagite, hoc indigena ex majorum suorum prisca traditione habere se asseverant, Unde vero aut quando acceperint, memorie proditum non habent. Ita hactenus Halloixius; ac eo quidem, quem citat, loco Areopagite crani seu hujus saltum summatis, quæ in ducatus Luxemburgensis vico Egel, Latine Aquila, asservetur, Rayssius meminit: verum nec hic, nec Halloixius quidquam, quo cranium illud Dionysii Areopagite esse probatum det, in medium adducit. Quid si ergo, non Dionysii Areopagite, sed Dionysii, prope Parisios passi, atque ab hoc, ut supra docui, distincti, cranium illud sit? Ut ut habeat, cum eodem populari tantummodo, quod de Areopagite crano, in vico Aquila servato, dicunt, traditione, saepissime falsa, innitatur, anne illud, quod B præterea unde et quando eo esset allatum, ignoratur, Dionysii Areopagite vere sit, dubium admodum esse atque incertum, necesse est. Quod cum ilia habeat, aliudque nihil, Areopagite capiti, penes Longi-pontis monachos, ut eam dictis apparet, asservato, partem ullam deesse, suadeat, integrum etiam illud penes hos esse, verosimilius videtur.

APPENDIX

ALTERA

De Scriptis, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur.

*Quæ sint
Scripta,
Areopagita
nomine cir-
cumferri
solita,*

CEx Operibus, quæ a Dionysio Areopagita concernata feruntur, alia adhuc existant; alia, si unquam existierint, jam perdita, ex Operibus, eidem Dionysio adscriptis atque adhuc existantibus, in quibus citantur, dumtaxat innotescunt. Ac priora quidem libris quatuor, quorum primus de Cœlesti Hierarchia, secundus de Ecclesiastica Hierarchia, tertius de Divinis Nominibus, quartus de Mystica Theologia inscribitur, Epistolique insuper decem constant, quarum quatuor ad Caium, una ad Dorotheum, una ad Sosipatrum, una ad Polycarpum, una ad Demophilum, una ad Titum, ac una denique ad Joannem Evangelistam datae notantur. Quod autem ad Opera, modo non existentia, aut certe, si unquam existierint, jam perdita, spectat, isthac sex omnino constituerint libros, quorum primo de Theologia mystica, secundo de Anima, tertio de Hymnis divinis, quarto de Justo et divino Judicio, quinto de iis, quæ intelligentia et sensu percipiuntur, ac sexto denique de Hypotyposis seu de Informationibus Theologicis fuit tractatum. Porro libris adhuc existantibus, qui a Dionysio Areopagita fuerint contexti, a nonnullis adhuc Epistola ad Apollonanem, alteraque de obitu

Pauli ad Timotheum scripta, accensentur; rerum cum ei haec, et illa indubitas, uti inter eruditos convenit, suppositionis notas præferant, ac passim ab ipsismet Operum Areopagiticon patrionis Dionysio Areopagite abjudicentur, binis hisce lucubrationibus præteritis, sintne aliæ. supra recensitæ atque adhuc existantes, a Dionysio Areopagita, cujus nomine inscribuntur, profecte, dumtaxat fere controvertitur.

2 Ac alii quidem, quorum opinio a seculo sexto aut certe septimo ad seculum usque sextum decimum apud omnes fere, paucis dumtaxat subinde reclamantibus, invalidit, Scripta illa omnia Dionysio Areopagite, cujus nomen præferunt, esse attribuenda, arbitrantur: alii contra, nec ipsi numero pauci, qui seculo sexto decimo ac serius floruerunt, Opera illa universa, etsi etiam ipsem auctorem per ea, quæ scribit, Dionysium Areopagitam sese loco non uno prodat, penitus abjudicant, eaque adulterina huic Sancto nostro esse supposita, pronuntiant. Hisne ergo, in illis assentiendum sit, in hac Appen- dice discutere aggredior. Ac mihi quidem Opera, quæ Dionysii Areopagite nomen proferunt, E vere Sanctum hunc non habere auctorem, longe probabilius apparel; ut autem hanc meam opinionem stabiliam, non omnia, quæ apud autores, idem ante me opinatos, passim inveniuntur, rationum momenta adducam, sed ut hic, quantum fieri poterit, brevitat studeam, ea dumtaxat, quæ validiora existimaro. Id itaque, rationes interim, quæ pro dictis Operibus Dionysio Areopagite adscribendis militant, minime etiam in jam nunc subiiciendo tractatu neglecturus, ut præstem, a probando de Operibus illis, quod inde ad meam, quam jam indicavi, opinionem momentum non exiguum accessurum, putem. omnium prorsus Patrum, qui quatuor primis æræ Christianæ seculis floruerunt, silentio ducam initium, alia deinde, quæ eundem ad finem conducunt, argumenta adducturus. Ceterum e variis Operum Dionysianorum editionibus, quæ prodierunt, Cordeiana anni 1633 ut plurimum me usurum, præmoneo, remque ipsam, cap. sequenti aggredior.

CAPUT I.

An Dionysii Opera ab ullo e Patribus, qui tribus primis æræ Christianæ seculis floruerunt, fuerint citata.

Cum nullus prorsus Patronum, qui primo et secundo æræ Christianæ seculo floruerunt, Opera, sub Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, citasse memoretur, idque ipsimet, qui Opera illa Sancto nostro adscribenda contendunt, fateantur, ad seculum tertium progrederior. Hoc itaque offert duos, Origenem videlicet et Dionysium Alexandrinum. Ac priorem quidem, qui circa annum 250 floruit, Dionysium Areopagitam, aut hujus, si mavis, Opera citasse, posteriorem vero non tantum citasse, sed et Scholiis illustrasse, affirmant, qui, ut Sanctum faciant genuinum Operum illorum auctorem, decertant. Anne ergo id affirmantibus assentiendum sit, dispiciamus. Origenes, aiunt, Homilia prima in S. Joannem sic scribit: In ipso enim,

*Origenes Dio-
nysianus Ope-
ra, contra ac
contendunt.*

AUCTORE
C. B.

A enim, ut loquitur os divinum, movemur et sumus; et, ut ait magnus Dionysius Areopagita, esse omnium est super essentiam divinitas. Sane hic Dionysius apertissime citatur, adductumque ex ejus Operibus testimonium Hierarchiae Cœlestis cap. 4 legitur; verum quid inde? Homilia in S. Joannem, non Origenis, sed quemadmodum inter eruditos omnes convenit, auctoris alterius, cuius ignoratur nomen, fatus sunt. Lignet id vel ex eo, quod qui Homilia illas adornavit, sermonem in hisce de Manichæis et Arianis, qui non nisi post Origenem sunt exorti, instituat. Adhuc in ipsam illa Homilia, in qua Dionysius Areopagita citatur, eorumdem hereticorum errores oppugnat; ut deductum ex hac Homilia argumentum nihil omnino roboret habeat, quo citatum ab Origene fuisse Dionysium Areopagitam, evictum dent.

haud citavit,
nec Scholia
in illa S.
Dionysius
Alexandrinus
scripsit:

B Nec est, cur ex illa, hunc equidem a seculi, si non tertii, quarti saltem auctore fuisse citatum, etiam contendas. Quo enim tempore is, qui Homilias laudatas concinnavit, floruerit, in obscuro est, nihilque omnino occurrit, quod aetatem ejus seculo sexto anteriorem facere nos cogat. Atque haec modo adducta satis superque quantum reor, ostendunt, enerve prorsus esse, quo, Dionysius Areopagitan sive ab Origene sive a paris fere aut supparis etatis auctore fuisse citatum evincant, argumentum, e laudata Homilia petitum. Ad S. Dionysium, Alexandrinum episcopum, quem anno 265 vitam cum morte commutasse, tom. 2 Octobris, quo de illo actum, jam docui, orationem modo vertamus. Hunc, quod tamen ex dicendis a vero alienum appareat, in S. Dionysii Areopagita Opera seu libris Scholia conscripsisse, plures scriptores affirmant aut certe affirmare queunt videri. Ac hoc quidem inter primum locum, ut volunt, tenet S. Anastasius, cognomento Sinaita, qui, seculo vi senescente natus, seculo insequenti diem extremum clausit. Proximus abs hoc est S. Maximus martyr, qui seculo item septimo claruit, Scholique in Opera, que Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, conscripsit. Hisce porro accedunt Nicetas Choniates, qui circa annum 1200 floruit, et Joannes Cyprianiota seu, ut alii scribunt, Cyprianiota, cognomento Sapiens, qui duodecimo vel tertio decimo (tempus enim, quo eruditus hic Graecus vixerit, sat certo determinari non potest) seculo floruit. Atque hos nec plures scriptores antiquos, ut Dionysium Alexandrinum in S. Dionysii Areopagite libros Scholia conscripsisse, probatum dent, Dionysianorum Operum vindices solent afferre; annie autem illorum seu vero seu putatio testimonio rem confiant, dispiciendum modo est.

C contrarium
quidem per
verba, que
hic Graece
simul

5 Ac primo quidem ex Niceta Choniates et Joannis Cyprianiota testimonio haud multum, quod nimium remote ab utriusque Dionysii, Areopagite nimirum et Alexandrinis, etate vixerint, habere possunt praesidiū; quod autem ad S. Anastasium Sinaitam et S. Maximum pertinet, aliter de iis, ac nominatum quidem de S. Anastasio Sinaita est loquendum. Ut rite ac commode testimonium ejus seu verum seu suppositum examinare queam, verba omnia, quibus id concipitur, e libro, cui titulus ὁργή, Latine dux Vitæ, Graece simul et Latine e Gretseri, Societatis nostræ sacerdotis, versione hoc transcribo. Graeca in dicto libro cap. 22 sic habent: Αγίουντος, ἥγουν ἀπτιστον, μόνον τὸ θεῖον ὑπάρχει, Octobris Tomus IV.

καὶ λόγον, εὐρίσκουμεν εἰς τὸν ἄγιον Διονύσιον ἐν κεφαλῇ ἡπιγεγραμμένῳ περὶ μεγάλου καὶ σμικροῦ περὶ Θεοῦ λέγοντα στοιχ.: διεῖστον ἀγένυτον, οὐκ ᾧ μῆτρα γενέσεν, ὥδη ὡς μηδαμοῦ μηδαμῆς ἐν, ἀλλ’ ὡς ὑπὲρ πάντας ἀγένυτον. Επον δὲ ὑπὲρ πάντας ἀγένυτον, ποτὶ ἀπτιστα. Καὶ μή μη ποτὲ τοῦτο διωτεῖν; οὐδεὶς γάρ ἀγένυτος, εἰ μὴ μηδεὶς Θεός. Ταῦτην γοῦν τὴν χρῆσιν παρήγαγε Μανιχαῖος τις, βούλομενος δεῖξαι καὶ τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν φυγὴν καὶ τὰ διδαστα ἀπτιστα, τούτη ἔστιν, ἀγένυτο. Πλάντιτε μέντοι σιδίου λεγούσης τῆς Ἑκκλησίας είναι πάντας τοὺς ἀγέλους ἀγγέλους, ὃ αὐτὸς θεός καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος πολλὰς σύντικα ὑποτάξεις ταῖς ἀναδημάσις· ὃ γοῦν μήτρας Διονύσιος, ὁ Αλεξανδρίνος ἐπίσκοπος ὃ ἀπὸ ἑπτάρον ἐν τοῖς σχολίοις, εἰς πεποίκην εἰς τὸν μακρόν συνάνυμμον αὐτοῦ Διονύσιον, οὗτοι λέγει, διτὶ ἀγένυτον εἰσθειν παλεῖν ἢ ἔξοι φιλοσοφία πάντας ἀράτον φύσιν· ἅματος καὶ σύντικας τὰς ὑποτάξεις· καὶ τούτου φυσὶ κατὰ τοὺς ἔχον εἰρηνταί τῷ ἄγιον Διονύσιον αἱ τοιοῦται φωναὶ καταχρηστικοῖς· διστοιχοὶ τὸν χρὴν ἀσύρπτως καὶ κατὰ τὸ ίμιν δοκοῦν ἐρμηνεύειν τὰς τῶν ἀγίων φωνὰς καθὰ καὶ σήμερον ποιοῦσι τινές.

E 6 Latina autem, que Gracis hisce respondent, sequentia hæc sunt: Solus Deus ingenitus est ac increatus: et tamen apud S. Dionysium (nimis) Areopagitan, apud quem, que hic subduntur, lib. de Divinis Nominibus cap. 9 interventioni) in capite, cuius inscriptio est; "De Magno et Parvo, " haec de Deo leguntur: Nullius egens, quod augeri minuvi non possit; ingenitus, non quasi nondum genitus, seu quasi imperfectum sit, seu non sit, aut ab hoc aut hoc non sit, neque ut quod nusquam nulloque modo sit, sed quod super omne ingenitus sit." Dicens porro, "super omne ingenitus, " multa ingenita seu increata significavit. Et quomodo hoc fieri potest? Nullus enim ingenitus est propter solum Deum. Hanc igitur partem inserunt Manichaeus quispiam eo consilio, ut ostenderet, etiam angelos, animam et aquas increata esse, hoc est, ingenita? Rursus cum Ecclesia doceat, unam esse angelorum substantiam, idem divinus et Apostolicus Dionysius nominat supernas virtutes "multas substantias." At magnus Dionysius Alexandrinus, ex Rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, que scriptis in sibi cognominem Dionysium, hæc habet: Externa Philosophia ingentiam appellare solet omnem naturam inexpectabilem, similiter et hipostases substantias. Ex eius more S. Dionysius his locis est locutus, improprie nimirum has voces usurpans. Quocirca non debemus improvide et temere Sanctorum dicta interpretari, sicut hoc tempore nonnulli conseruent.

F 7 Ita S. Anastasius Sinaita; hisce autem verbis, Scholia fuisse a S. Dionysio, patriarcha Alexandrino, in S. Dionysium Areopagitan conscripta, luceulissime testatur, ut plerique, qui Opera, Dionysii Areopagita nomen præferentia, sancto huic Atheniensi episcopo adscribunt, prefracte, nec prorsus immerito, contendunt; nihilo minus tamē iti, qui Opera illa S. Dionysius Areopagite abjudicant, Scholia in isthæ a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, fuisse conscripta, inficiantur; ut autem jam adductum, quod sibi in speciem saltem adversari fatentur, S. Anastasii Sinaitæ testimonium seu infringant seu enervent, non unum omnes adhibent responsum. Alii enim, contra ac nonnulli,

AUCTORE
C. B.

quos inter Pearsonius in Epistolarum S. Ignatii Vindiciis cap. 10 locum tenet, contendunt, Dionysium, qui, ut appareat, ab Anastasio Sinaita aliisque supra relatis Scholia in Dionysium, sibi cognominem, scripsisse asseritur, non pro S. Dioniso, Alexandrino episcopo, sed pro antiquo quodam rhetore seu oratore, qui a S. Dionysio Alexandrino sit diversus, esse accipendum, siveque Anastasio a vero deflectere, huic adeo sancto Alexandrino episcopo Scholia in Areopagitam perperam adscribere; alii contra, a S. Dionysio episcopo Alexandrino, Scholia quidem in Dionysium sibi cognominem scripta fuisse, affirmant; per hunc tamen non Dionysius Areopagitanus; sed alterum quendam, Dionysium forte Corinthiorum episcopum, secundo aera Christianae seculo scriptis etiam clarissimum, intelligunt. Verum iis, qui Dionysium, Operum Areopagitorum scholiasten, pro rhetore quodam antiquo Alexandrino, qui a S. Dionysio, patriarcha Alexandrino, fuerit diversus, accipiunt, assentendum non esse, Operis nostri tom. 2 Octobris pag. 112 num. 49 et binis seqq. jam ostendi.

B sed, quemadmodum hic ostenditur,

Quod autem ad eos, qui per Dionysium, Dionysio Alexandrino cognominem, in quem hic Scholia scripsissa a S. Anastasio Sinaita aliisque supra memoratis asseritur, Dionysium Corinthiorum episcopum aut alterum homonymum intelligendum contendunt, jam spectat, iis ego quidem in iam nunc cit. Operis nostri tom. pag. 115 assentendum pronuntiavi. Verum, re iterum ad examen revocata, non possum, quin, quam primum fueram amplexus, mutem sententiam. Et si enim Anastasius, in textu supra dato, a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam, cuius ante meminerat, Scholia fuisse conscripta, significare volens, accuratius ac melius dicendo, Magnus Dionysius Alexandrinus, ex rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, qua scripsit in hunc ipsum Dionysium, quam dicendo, Magnus Dionysius Alexandrinus, ex rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, qua scripsit in sibi cognominem Dionysium fuisse locuturus, fieri tamen potest, imo re etiam vera factum videtur, ut summam ille ubique in loquendo seu scribendo accusationem sectatus haud sit, utique adeo suo etiam minus accurate loquendi modo, Scholia a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam fuisse conscripta, significatum voluerit. El vero, re etiam ipsa significare id illum voluisse, sequenti, quod modo subjungo, quodque me, ut priorem mutarem sententiam, inputuit, argumento ostendo. S. Anastasius Sinaita seu is, cuius ex dicendis verba Anastasio sunt supposita, in textu laudato sibi objicit difficultatem, in eo sitam, quod Sanctus Dionysius Areopagita, ubi unus dumtaxat ingenitus est Deus, nulla ingenita, ut appareat, appelleat, simulque, cum Ecclesia angelos omnes ejusdem esse essentiae asseveret, supernas virtutes nominet multas substantias, siveque supernas virtutes seu angelos essentiae diversae facere videatur; hanc autem objectionem seu difficultatem ut solvat S. Anastasius, recurrit ad Scholia a S. Dionysio Alexandrino in Dionysium sibi cognominem composita, in quibus hic edocuit, Dionysium, sibi cognominem, e profana seu externa, quae omnem naturam invisibilem appellare ingenitam et similiter essentias appellare substantias solet Philosophiae more esse locutum.

9 Quod cum ita sit, Dionysius certe, quem perperam, quo objectam difficultatem solvat, e Philosophiae profane more seu abusive locutum a Dionysio Alexandrino in Scholis, in Dionysium sibi cognominem conscriptis, asseverari, Anastasius ait, non alius quam Dionysius Areopagita existet, cum alias, contra ac Anastasius meditatur, minime tolleretur difficultas objecta. Jam vero, cum id ita sit, nec in his textus ex Anastasio adducti verbis, Magnus Dionysius Alexandrinus, ex rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, qua scripsit in sibi cognominem Dionysium, haec habet: " Externa Philosophia ingenitam appellare solet omnem naturam inaspebare; similiter et hypostases substantias. Ex cuius more S. Dionysius his locis est locutus, " per Dionysium, Alexandrino cognominem, in quem is Scholia conscripsit, alius Dionysius, quam qui e Philosophia profane more locutus a Dionysio Alexandrino asseritur, intelligendus videtur. Præterquam enim quod S. Dionysius Alexandrinus Scholiorum potius, quæ in Dionysium Areopagitam, quam quæ in quæcumque Dionysium alium scripsisset, occasione Dionysium Areopagitam abusive supra assignatis locis esse locutum, dicturus fuisse videatur, obscurae ac parum apte, ut appareat, locutus fuisse Anastasius, se Scholia in Dionysii Opera esse contexta, prefatus, abusus in hisce locutum asseverari Dionysium dixisset, aliisque per hunc, quam per illum, in quem Scholia scripta, ante dixit, Dionysius deberet intelligi. Quidquid itaque in contrarium arguant, Scholia in Dionysium Areopagitam a Dionysio Alexandrino fuisse conscripta, per verba supra recitata Anastasioque Sinaitæ attributa declaratur.

10 At vero, inquires, anne ergo re etiam vera Dionysius Alexandrinus in Dionysium Areopagitam Scholia conscripsit, idque S. Anastasius Sinaita est testatus? Mihi equidem nec unum, nec aliud ita habere videtur. Elsi enim verbis, supra et libro, qui Ὅσηρος, Latine Dux viæ inscribitur, recitatis, Dionysium Alexandrinum in Dionysium Areopagitam Scholia conscripsisse, vix non certo, ut jam ostendi, significetur, anne tamen verba illa Anastasii sint, et an non in hujus teatum a posterioris xvi scriptore fuerint intrusa, maxime est dubium. Ino Anastasii verosimilime, ne amplius quid dicam, non esse, ex F jam nunc dicendis patescat. Anastasius Sinaita verbi supra hoc transcriptis proxime haec sequentia (ad loco supra cit. Gretserum) premitit, Monumenta patrum, maxime dogmatica, non sunt in omnium gentium sermonem conversa, nec ad omnes regiones perlata. Quo fit, ut heretici quedam adjiciendi, quedam vero demendi occasionem nacti fuerint; quod nos experientia didicimus. Cæterum, ut, quæ jam diximus, manifestiores fiant, in specie quedam depravationum exempla in scriptis Patrum occurrentia commemorabimus. Hactenus Anastasius; quis autem hisce auditus, futurum non exspectet, ut ab eo quedam, in quibus heretici vel addendo vel demendo quidquam sanctorum Patrum dicta corruperint, commemorentur? Verum in Anastasii textu supra hoc transcripto, qui verbi jam nunc datis proxime subjungitur, quidque certe proliacus est admodum, nullum prorsus corruptionis seu depravationis hujusmodi exemplar sese offert. Petit quidem a semetipso Anastasius, an tria, quæ in recitato a se Dionysii libro de Divinis

verum verba
illa Anastasii
non sunt,

AUCTORE
C. B.

A Divinis nominibus cap. 9 occurunt, sequentia isthæc verba Super omne ingenitum a Manichæo quopiam, ut angelos, animam et aquas increata esse, ostenderet, genuino Dionysii textui inserta haud fuerint; verum iis, quæ mox subjungit, nullum prorsus in hoc deprivatiois seu corruptionis, a Manichæis factæ vitium cubare, dilucide declarat, ut quisque, qui supra hoc transcriptum Anastasi textum attente expenderit, haud difficulter comprijet.

sed in eum,
uti ex anti-
quo Biblio-
thecæ regis
Parisiensis
codice

11 Jam vero, cum res ita habeat, nec ullum deprivatiois, contra ac se facturum, proxime ante dixit, exemplar in textu adeo longo aliisque insuper huic subjectis verbis adducat, enimvero vel hinc mihi admodum, ne pejus quid dicam, fit dubium, sitne hic ab Anastasio Sinaïta profectus, an a scriptore alio in ejus textum intrusus. Hoc porro meum dubium haud parum adhuc ex eo augetur, quod Leo Allatius in Syntagma de Eugastrimutho pag. 528, Anastasi Sinaïta librum, qui ὁδηγός, Latine Dux via inscribitur, varie esse interpolatum, contendat, hacque in re sibi non paucos assentientes habeat. Sollerius B quidem in Appendice ad Patriarchas Alexandrinos, Operis nostri tom. 5 Junii præfæca, pag. 118 et seq. Anastasi Sinaïta ὁδηγός contra severorem Albertini censuram tuerit; verum, etsi quidem Opus illud minus, quam nonnulli velint, interpolatum esse, ibidem ostendat, ei lamen truncationes additamentaque nonnulla accessisse, haud obscure satetur, nec quicquam, quod verba supra recitata, imo et totum, quod hæc complectitur, caput 22, Anastasi ὁδηγός ab ævi posterioris interpolatore adjecta non fuisse, satis probet, in medium adducit. Et vero, ut verba illa omnia, imo et totum fere dictum caput, ab interpolatione promanasse, existimem, præter jam mox dicta facil Bibliothece regis Parisiensis codice Ms. Græcus 1034, seculo decimo, uti iis, qui dicta Bibliothece codicum MSS. Catalogi tom. 2 anno 1740 typis vulgarunt, visum est, exaratus. Ab hor enim, uti eruditissimus dominus Pingre, abbatiss Genoveſe Parisiis canonicus Regularis, rei maritimæ astronomus ac Geographus regius, post codicem illum inspectum ac sedulo excussum nos edocere pro summa sua humanitate fuit dignatus, omnia illa, quæ in ὁδηγό editione, a Gretsero curata, abs hisce vocibus χρονισθεται εἰς τὸν ζῶντα τὸν ζῶντος, in omnem æternitatem separabitur, pag. 330, lin. 2 occurrentibus, usque ad hæc verba ἡλίκης συνήθεον, sed simul convenerunt, pag. 341 lin. 30 occurrentia, leguntur, penitus exsulant; cum autem in Gretseriana ὁδηγό editione eo intervallo, quod inter binas illas paginas intercedit, totum fere caput 22, omniaque supra ex hoc recitata verba continantur, fuisse isthæc in codicem Ms., quod ad illam adornandam Gretserus usus est, ab interpolatore intrusa, suspicari est.

hic proba-
tur, fuerunt
intrusa;

12 Nec est, quod reponas, laudatum Bibliothece regis Parisiensis codicem, a quo verba illa absunt, truncatum potius esse dicendum; quo minus enim merito adstrui id queat, rei, de qua Anastasius agit, series impediat, quæ, verbis illis rescissis seu omissis, nequitram abrumpitur aut perturbatur. Id ex jam nunc dicendis palescat. Anastasius de mysterio Incarnationis agens, sequentia hæc verba, supra ex parte jam data, pag. 329 et seq. prologoqutur, Ignis divinitatis ab humanitate nullo umquam tempore aut ultra in re separatus est, aut etiam unquam in

omnem æternitatem separabitur; post hæc autem verba in laudato bibliothecæ regiae Parisiensis codice Ms., omnibus prorsus, quæ supra recitavi, quæque a Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam scripta, produnt, omissis, proxime sequuntur isthæc, quæ, supra partim e Gretseri editione pag. 344 jam data, Latine in hac pag. 345 ita habent: Sed simul convenerunt divinitas et caro, anima rationis participie informati. Hæc namque est, quæ dici solet hypostatica unio. Qui duo textus cum sensum neutrum mutillum seu hiulcum conficiant, enimvero laudatum Bibliothecæ regiae Parisiensis codicem, quod ab eo, quæ inter ambos illos textus in Gretseriana ὁδηγό editione intercedunt, omnino absunt, truncatum esse, pro certo asseverari non potest. Jam vero, cum id ita habeat, aliaque adhuc supra allegata, Gretserianam editionem eo loco, quo ista leguntur, interpolatum potius esse, suadeant, ea sane ac nominatum omnia, quæ in hac, a Dionysio Alexandrino Scholia in Areopagitam fuisse conscripta, indicant, a posterioris ævi interpolatore pronanasse, eis non indubitatum appareat. Verum, inquies, E S. Maximus, uti ipsem in Opero nostro tom. 2 Octobris pag. 114, num. 56 jam docui, virginti quinque dumtaxat annis circiter Anastasi Sinaïta ætate fuit posterior, hicque Operum Dionysiorum, prout editus exstat, scholiastis iisdem fere, quæ Anastasius adhibet, quæque supra etiam jam recitavi, adhibitis verbis, Scholia in S. Dionysium Areopagitam a S. Dionysio Alexandrino fuisse conscripta, in suis ad Sanctum nostrum, prout modo edita exstant, Scholiis pariter te- statur.

13 Fator; sic habet: imo S. Maximus, qui id testatur, S. Anastasio Sinaïtae multo fortassis adhuc minori spatio supervixerit: verum quid estque par modo de iisdem verbis, prout a Maximo exhibentur, loquendum;

Michæl Le Quien in sua de Areopagiticis Scriptis Opinione (adi tom. 2 pag. 420 Venetam anni 1756 Operum Dionysii Areopagita editionem) sub initium in Anastasi Sinaïtae, quibus S. Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam attribuuntur, supra hoc transcripta verba, seu in observationem hisce inclusam ita animadvertis: Hæc porro Anastasius observatione integra etiam legitur inter Scholia (S. Maximo scilicet adscripta) in F caput v de Cœlesti Hierarchia; cum tamen in vetustis codicibus non exstet, sed in recentissimis et editis tantum; ut proinde ex cap. xxxii ὁδηγό transumpta sit. Quid si ergo observation illa, seu verba, quibus, a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam Scholia fuisse conscripta, S. Maximus sit testatus, seculo dumtaxat decimo aut serius Scholiis, a S. Maximo in eundem Dionysium Areopagitam contextis, ab interpolatore fuerint admixta? Quid si etiam illa non ex Anastasi Sinaïta Opere, quod ὁδηγό, Latine dux viae inscribitur, sed aliunde fuerint accepta, atque in ipsum etiam Anastasius dictum Opus seu tum seu serius aut etiam paulo citius intrusa? Sane, cum verba, quæ a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam Scholia fuisse conscripta in dicto Anastasi Sinaïta Opere cap. 22 produnt, ab interpolatore in id, ut jam supra docui, fuerint intrusa, fieri facile potest, imo re etiam ipsa factum fortassis est, ut, quam dixi, interpolatio seculo dumtaxat decimo circiter aut paulo serius Operis Anastasiiani loco supra relato acciderit. Verum demusetiam, supra hucet ex Anastasi ὁδηγό

AUCTORE
C. B.

ὅδηγος et e Scholiis, in Dionysium Areopagitam contextis, transcripta verba, quae a Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam fuisse adornata, diserte declarant, non ab aī posterioris interpolatoribus, sed ab ipsomet duobus illis sanctis Viris esse profecta, nec sic certo probari poterit, a Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam fuisse conscripta.

*etsi autem
secus foret,
cum Scholio
Dionysio
Alexandrino*

14 Fieri enim potest, ut Scholia, ab alio composita, pro Scholiis, a S. Dionysio Alexandrino compositis, SS. Anastasius et Maximus habuerint. Res ex jam nunc dicendis patescat. Michael Le Quien in Opusculo supra cit. dictoque Operum Dionysianorum editionis Venetiae tom. 2 inserto, pag. 422, S. Joannem Scythopolitanum Scholia etiam in Areopagitam, quae cum editis S. Maximi in hunc Scholiis confusa existant, contexisse, praefatus, mox ita memorat: Anastasius bibliothecarius in epistola ad regem Carolum Calvum de sua Areopagiticorum translatione Latina hoc etiam de Scholiis Graecis, quae una interpretatus erat, testatur: « Ipsorum au-

B tem Scholiorum seu Parathescon, quae cum que in calce sui signum vivifice crucis habent, a Maximo confessore et monacho inventa narrantur. Cetera S. Joannis Scythopolitanus an- tistitis esse narrantur. Nondum hactenus incidi in exemplar vetus Anastasiane scripta, in quo Maximi Scholia a Joannis discreta es- sent. Usserius vero Armachanus in Bibliotheca Theologica manu exarata, cuius Fragmentum recitat Guilielmus Cave in Joanne Maxentio (quem nescio quo stupore, quia monachorum Scytharum in Occidente causam egit, pro Joanne Scythopolitanus accepit) de Scholiis Maximi et Joannis hec reliquit observanda: Jo- annes Scythopolitanus scripsit in Dionysium Areopagitam Scholia pariter ac maximus. Ve- rum in libris Dionysii ab anno MDLXXII inclusive editis simul confusa sunt Joannis et Maximi Scho- lia, que non in antiquioribus solum, que Cyparissioti tempore ferebantur, editionibus fue- runt distincta, sed etiam in utroque, quo usus est Morellius, codice: in quorum altero ad marginem apposita sunt Joannis Scythopolitanus sine nomine Scholia; in altero vero seor- sim (post absolutum textum integrum Diony- C sii) Maximi nomine insignita Scholia, eo bre- uiora, quod ab amplioribus Joannis, cum quibus ea conjunxit Morellius, separata fue- rant.

*a nonnullis
adscripta,
Joannis Scy-
thopolitanis
sint.*

15 Porro vulgata illa Scythopolitanus Scholia eadem illa ipsa sunt, que Dionysio Alexan- drino ab aliis sunt attributa. Quod ex senten- tia a Cyparissiota ex Dionysii scholiis citata patet, que in scholiis istis totidem verbis repe- ritur. Istam vero sententiam Scythopolitanus, non Maximi, esse liquet ex Latina versione Scholiorum Scythopolitanus, a Roberto epi- copo Lincolniensi facta, et in bibliotheca Collegii Corporis Christi apud Lincolnienses asservata, in qua reperitur. Haec Usserii ac- curati satim critici, ex quibus certo certius fit hodieque superesse Scholia Scythopolitanus in Dionysium, eaque illa esse, quea S. Maximo indiscriminatum assignantur, cum per pauca et peregrina sint, quorum Maximus parens fuit; haecque, interjectis hujusmodi vocibus, ζῆλως, εἰς τὸ αἴρειν, a Morellio sepe ab aliis secerni animadverti. Hactenus laudatus Le Quien, nonnulla deinde adhuc alia, quibus Scholia in Dionysium

Areopagitam a Joanne Scythopolitanus fuisse com- posita, perspicue evictum dat, subjungens; senten- tia autem, ut ad id, ob quod precipue Lequiensi verba hoc transcripsi, jam veniam, a Cyparissiota ea Dionysii Alexandrini Scholiis citata, ob quam, Scholia, Dionysio Alexandrino ab aliis attributa, Joanni Scythopolitanus adscribenda, Usserius existimavit, apud laudatum Cyparissiolum, Bibl. Veterum Patrum edit. Lugd. tom. 21 a pag. 378 insertum, Decade 1, cap. 1 legitur, nihilque est, quam observatio, qua Dionysius Alexandrinus epistolæ a Dionysio Areopagita ad Titum epis- copum scriptæ, locum, quo Theologia in mysticam et philosophicam dividitur, haecque fidem facere et adstringere veritatem asseritur, explanans, hisce primum, quæ quantum ad substantiam apud Areopagitam ibidem habentur, sequentibus ver- bis, Theologia philosophica et demonstrans fidem facit et demonstrat veritatem, in medium adductis, mox subjungit, Id est, corum, quæ dicuntur, veritatem tamquam sigillo quadam obsi- gnat, et tamquam vinculo colligat et efficit: ut qui audiunt, credant.

*E 16 Altera vero pars Theologia, quæ Symbolica est, per ea, quæ fiunt, adjungit ad Deum quodam ipsius rei habitu et informatione, quod quidem vo- cavit (*nimirum Dionysius Areopagita*) ἀδιάτονος μυσταγόγια. Talis est in S. Dionysium Areopagi- tan sententia, seu observatio, quam, veluti a S. Dionysio Alexandrino factam, Cyparissiolum proponit; cum autem in Scholiis in Dionysium Areopagitam, quæ, quemadmodum e jam dictis liquet, partim a Joanne Scythopolitanus, partim a S. Maximo sunt contexta, eadem observatio, iisdem etiam verbis concepta, in præfatum Epis- tolæ, a Dionysio Areopagita ad Titum scriptæ, locum legatur, nec tamen S. Maximum, sed Joannem Scythopolitanum, uti ex Latina Scho- liorū Scythopolitanū translatione, a Roberto, inter Praetermissos ad hunc diem apud nos relato Lincolniensi sec. XIII episcopo, facta atque in bi- bliotheca collegii Corporis Christi apud Oxonienses asservata liquet, habeat auctorem, haud sane immerito, Scholia in Dionysium Areopagitam, attri- bui a nonnullis Dionysio Alexandrino solita, Joanni Scythopolitanus esse adscribenda, Usserius existimavit, maxime cum laudatus Cyparissiota aliud adhuc Scholion, quod, inter Scholia S. Maximi no- mine edita existans, Scythopolitanus etiam est, sub Dionysii Alexandrini nomine Decadis 2 cap. 2 sub- ministret. Jam vero, cum id ita sit, verosimilime que Scholia in Dionysium Areopagitam, Joanni Scythopolitanus adscribenda, S. Maximo Dionysii Scholiastæ et S. Anastasio Sinaïtæ, qui ambo Joanne Scythopolitanus recentiores sunt, preluxe- rent, factum facile esse potest, ut bini hi scripto- res Scholia, in Dionysium Areopagitam a Joanne Scythopolitanus composita, S. Dionysio Alexan- drino adscripserint.*

F 17 Atque hinc, cum in hisce, externam per verba, hic Philosophiam solere ingenitam appellare omnem naturam inaspicabilem, similiter et hypo- stases substantias, ac Dionysium Areopagitam, dum supernas virtutes vocat multas substantias, Deumque super omne ingenitum esse, scripsit, et philosophie externe seu profanae more esse locutum, legisset, id a Dionysio Alexandrino assertum adstruxerint, prior quidem seu Anastasius Sinaïta sic scribens: Magnus Dionysius Alexandrinus, ex Rhetorum numero episcopus factus, in Scholiis, quæ scripsit in sibi cognoscendis, minem,

A minem, Dionysium, haec habet: Externa Philosophia ingenitam appellare solet omnem naturam ininspectabilem, similiter et hypostates substantias. Ex cuius more S. Dionysius his locis est locutus, improprie nimirum has voces usurpans; posterior vero in Scholiis ad caput v. celestis Hierarchie ita notans; Cur porro, cum Ecclesia doceat, omnes sanctos angelos unius esse substantiae, D. Dionysius (*videlicet Areopagita*) multas virtutes nominat? Magnus ille Dionysius, Alexandriae episcopus et orator, in Scholiis, a se in beatum Dionysium sibi cognominem concinatis, notat, externam Philosophiam solere naturam omnem invisibilem ingenitam vocare, ut et essentias supposita; atque hinc ait, abusiva voce istiusmodi a sancto Dionysio fuisse usurpatas.

eo, qui hic exponitur,

18 At vero, ut, quæ opinioni meajam explanatory adversari videntur, modo etiam exponam, Bernardus de Rubeis Ordinis Predicatorum in sua, quam recentioris Operum Dionysianorum Venetiis anno 1756 adornatae editionis tom. 2 inseruit, contra Michaelem Lequieniosque Dissertatione cap. 5, sententia, qua contexta in Dionysium Areopagitam Scholia, Dionysio Alexandrino attributa, Joanni Scythopolitano reddenda esse, Usserius Armachanus (adi Lequieni verba, num. 14 et seq. recitata) existimavit, exposita, ita mox subiungit: At mirum, inquit ego, maxime fuerit, Anastasius Sinaïtam, qui sexto seculo vitam agebat, eamque, ut summum ad initia seculi septimi traduxit, ut Bollandi continuatores notant ad diem xx Aprilis, Scholia ignorasse Joannis Scythopolitani ejusdem seculi sexti scriptoris, eademque Dionysio Alexandrino attribuisse! Evidem loca duo, qua Cyparissiota profert capite i. Decadis prima et capite 2 Decadis secundæ sub nomine Dionysii Alexandrini totidem verbi reperiuntur in Scholiis, que sub nomine S. Maximus prodierunt: et miratio subit major, Joannis Scythopolitani nomen deleri oblitio potuisse, ejusque loco substitui Magnum Dionysium, Alexandrinum episcopum et oratorem! Ita illi; verum Bollandi continuatores, decessores nostri, Anastasium Sinaïtum ut summum ad initia seculi septimi dumtaxat vitam protractasse, ad xx Aprilis diem non notant; aut quidem, Anastasium vivendo (tom. 2 dicti mensis pag. 850 num. 2 vides) ad Heracili tantummodo (eum enim tum obiisse, additio marginalis indicat) tempora pervenisse; verum, cum Heraclius, ut ipsimet notant, ab anno 610 usque ad annum 641 regnaret, neutquam impediunt, quo minus usque ad postremum hunc annum Anastasii obitus possit differri. Imo vero nihil, quo minus ad annum usque 660 circiter Anastasius Sinaïta virosse credatur, obstare, Sollerius noster in sua ad patriarchas Alexandrinos Appendice, tom. 5 Junii preface, pag. 118 num. 63 estimavit.

modo impulsi, pro Scholiis, a Dionysio Alexandrino adornatis,

19 Porro cum id ita habeat, ac Joannes Scythopolitanus seculo quinto, media sui parte jam elapsi, floruerit, etiamque seculi proxime insequentis initio, ut Bernardus de Rubeis supra laudatus in Dissertatione, quam Veneta Operum Dionysianorum editionis tom. 2 præmisit, cap. 3 docet, cum morte commutarit, seculo propemodum integrum Anastasium aetate præcessit. Quod cum ita sit, contexta a Joanne Scythopolitano in Dionysium Areopagitam Scholia Anastasium Sinaïtam ignorasse, eademque Dionysio Alexandrino attri-

buisse, mirum adeo laudato Bernardo de Rubeis videri haud debuit. Adhæc facile factum esse potest, ut Severani heretici, Patrum libros falsare ac depravare, ut idem Anastasius Sinaïta in suo oīq̄ seu Vie duce loco non uno prodit, assueti, adornata a Joanne Scythopolitano in Dionysium Areopagitam Scholia ante Anastasii ætatem transcripsisset, tisque, sublato genuini auctoris nomine, Dionysii Alexandrini nomen, quo, quæ in rem suam in collatione Constantinopolitanæ anno 532 laudarant, Dionysii Areopagite Opera pro veris Sancti hujus Operibus esse habenda, contra catholicos, qui id tum negarant aut certi in dubium revocarant, sustinere possent, præfixissent. Quid si ergo Scholiorum, a Joanne Scythopolitano scriptorum et tamen Dionysii Alexandrini, veluti eorumdem auctoris nomine notatorum, exemplar Anastasis præluzerent, cunque in hoc Scholion, sequentibus hisce in caput quintum Cœlestis Hierarchie conceptum verbis, Externa Philosophia ingenitam appellare solet omnem naturam ininspectabilem, similiter et hypostates substantias; ex cuius more S. Dionysius (nimirum Areopagita) his locis est locutus, improprie nimirum has voces usurpans, legisset, supra huc transcripta verba, quibus Scholion isthō magno Dionysio, Alexandrino episcopo, adscribit, in litteras miserit, eaque deinde etiam S. Maximus, Dionysium Areopagitam Scholiis illustrans, adoptarit atque transcriperit?

20 Rem sane ita factam esse posse, dilucide patet. At vero, inquit, si Scholion, proxime huc transcriptis verbis conceptum, a Joanne Scythopolitano fuerit compositum, ut quid tisdem conceptum verbis Scholion hodie inter Scholia, solius S. Maximi nomine edita, et tamen, ut dictum, cum Scholiis, a Joanne Scythopolitano contextis, confusa, non reperitur. Respondeo, factum id esse posse, quod, cum Joannis Scythopolitani Scholia cum S. Maximis Scholiis in amborum editione conjungantur, proximeque huc transcriptum Joannis Scythopolitani, ut appareat, Scholion in S. Maximi Scholio supra recitat, quo Scholia in Dionysium Areopagitam Dionysio Alexandrino a Maximo adscribuntur, continetur, solum hoc postremum Scholion, priore, ne bis idem dicentur, præterito, recitare visum sit iis, qui Scholia illa seu transcripserunt seu in lucem publicam typorum beneficio miserunt. Atque ita simul modo habemus, non tantum quia ratione, ut Joannis Scythopolitani Scholia ignorariet Dionysioque, Alexandrino episcopo, S. Anastasius, imo et S. Maximus adscripserit; verum etiam qui Joannis Scythopolitani nomen deleri seu e Scholiis, quæ id præferebant, tolli illiusque loco Magnus Dionysius, Alexandrinus episcopus et orator, substitui potuerit. Sedulo itaque omnibus jam expensis, mihi sane, vel supra huc transcriptos, in quibus Scholia, in Dionysium Areopagitam a Dionysio, Alexandrino episcopo, contexta citantur, SS. Anastasii Sinaïtae et Maximi textus in amborum horum Sanctorum Opera a posterioris xvi interpolatoribus fuisse intrusos, vel certe, ut et Anastasius et Maximus Scholia hujusmodi citarint, impostorum vel plurium vel certe unius fraude esse effectum, verosimillimum apparet.

21 Ac mihi quidem, impostoris cuiuspiam Postremus autem tam quantum ad S. Anastasiū, arte, ut Anastasius Sinaïta Scholia, in Dionysium Areopagitam a Joanne Scythopolitano contexta, pro Scholiis a Dionysio Alexandrino compotis,

AUCTORE
C. B.

positis laudarit, factum esse, multo minus verō simile videtur, quam textum supra hoc transcriptum, in quo Scholia, a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam conscripta, memorantur, a posterioris avi interpolatore in Anastasiū ὅδηγίῳ loco supra cit. fuisse intrusum. Ea sedet sententia, primo quidem, quod, an jam inde ab Anastasiū extate Scholia, in Areopagitam a Joanne Scytopolitano contexta, Dionysio Alexandrino fuerint re ipsa adscripta, admodum sit dubium; secundo quod, an in Latina (adī iterum Lequenii verba supra recitata, uti etiam Bernardum de Rubeis Dissertationis, quam Venetiae Operum Dionysianorum editionis tom. I præmisit, cap. 3) Scytopolitani Scholiorum translatione, a Roberto Lincolniensi seculo XIII facta ac in biblioteca Oxoniensi asservata, Scholion tale, quale num. 19 exhibui, occurrat, compertum hanc habeam; tertio quod in antiquissimo bibliothecæ regiae Parisiensis codice supra laudato ab Anastasiū ὅδηγίῳ absit textus supra hoc transcriptus, in quo Scholia, a Dionysio Alexandrino in Areopagitam contexta, laudantur; ac quarto denique, quod, cum eviderit ex iis, quæ supra de Joanne Cypriano disseruit, seculo XII aut XIII, quorum altero is, ut appareat, floruit, Scholia quæpiam in Areopagitam, quæ, a quocumque demum essent composita, a Dionysio Alexandrino composita a nonnullis credebantur, exstissem videantur, facile factum esse possit, ut ea inter jam inde etiam a seculo decimo fortassis contexta, Scholion, quale num. 19 exhibui, exstiterit, idque illiciro S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomine in Anastasiū ὅδηγίῳ fuerit intrusum.

C 22 Quod autem ad S. Maximum jam spectat, mihi pariter eum, nisi forsan, (quod tamen non puto) quibusdam illis, qui Prologum, Scholiis in Dionysium Areopagitam, solius S. Maximini nomine editis, præmissum, Joanni Scytopolitano, uti e Morelliana Operum Dionysii Areopagita editio intelligitur, adscribunt, assentendum sit, quapiam impostoris arte, ut Scholia in Dionysium Areopagitam, veluti a Dionysio, Alexandrino episcopo, adornata, citaret, impulsus fuisse, rete etiam ipsa citasse, multo minus verosimilis appareat, quam in Scholia, solius sancti Maximini nomine edita, a posteriorum temporum interpolatore fuisse intrusum textum, S. Maximo vulgo attributum suprædicta huc transcriptum, in quo Scholia, a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, in Dionysium Areopagitam contexta, laudantur. Cur ea mihi sedeat sententia, expono. In præmisso a se S. Dionysii Operibus Prologo S. Maximus ita iis, qui quod nec Eusebius Pamphili, nec Origenes Dionysii Areopagite libros seu Opera recenseat, sancto illi Atheniensi episcopo hæc abjudicant, respondet: Dicendum, quamplurima Eusebium omisisset, quæ ad manus ejus non pervenerant. Etenim non dicit, omnia omnino se collegisse; quin imo fatetur, innumerabiles libros ad ipsum nullatenus pervenisse. Etiam multis possem commemorare, quos ipse non habuit, et hos quidem sue regionis, ut Hymenai et Narcissi, qui sacerdotio functi sunt Ierosolymis. Ego sane in aliquos Hymenai libros incidi. Sed nec Pantæni opera annotavit, neque Clementis Romani, duabus solum epistolis exceptis. Sed neque plures alios. Origenes autem, nescio an omnes, vix certe quatuor recensuit.

23 Maximus itaque, quo Opera, quæ Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, re etiam ipsa Sanctum hunc habere auctorem, tueatur, objectioni ex Origenis et Eusebii de Dionysianis Operibus silentio petitæ, nihil reponit aliud, quam Eusebium plurium aliorum librorum non meminisse, Origenemque vix quatuor memorasse. Verum si S. Maximus, seu rei veritate impulsus, seu impostoris fraude deceptus, in Dionysiana Opera Dionysium Alexandrinum scripsisse Scholia creditisset, quis, queso, illum ad objectionem, ex Eusebii et Origenis de Dionysii Areopagita Operibus silentio petitam, ita fuisse, ut facil, responsurum, in animum inducat? Imo vero quis, eundem Scholasten sanctum Maximum responsurum non fuisse, existimet, Origenem quidem et Eusebium de Operibus, Dionysii Areopagite nomine circumferri solitus, non fuisse locutum, verum ea Dionysium Alexandrinum, Origenis æqualem a Eusebio uno fere seculo antiquiore, non tantum laudasse, sed et Scholiis illustrasse? Sane cum iis omnibus, qui Areopagita Opera vel inficiabantur vel in dubium revocabant, os occulusurus E in responsione illa fuisset, et tamen, ea omissa, ad aliam confugiat, Eusebiumque et Origenem non omnes auctores citasse, nihilque proinde ex horum silentio, ut Dionysiana Opera Areopagite adjudicentur, haberi posse, respondeat, liquet certe cel hinc, Maximum non credidisse, Scholia a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitanam fuisse contexta. Adhæc si Scholia, quæ a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitanam fuisse conscripta, S. Maximo, ut volunt Operum Areopagiticon patroni, fuisse ad manum, futurum fuisse quis credat, ut eorumdem in suis Scholiis uno dumtaxat loco supra memorandum mentionem fecisset?

24 Certe testimonium adeo grave, quale erat illud S. Dionysii Alexandrini, non omisisset S. Maximus, sed ipso veluti novo lumine Prologum suum, suaque Scholia illustrasset; id autem cum ita sit, nec tamen fecerit S. Maximus, enimvero indubitatum appareat, illum præ oculis nulla in Dionysium Areopagitanam habuisse Scholia, quæ seu fraude deceptus seu rei veritate adductus Dionysius Alexandrini crediderit. Quod cum ita habeat, sane attributum S. Maximo in Areopagitanam Scholio, quod num. 17 huc transcripti, quodque, F ut num. 13 e Lequieno docui, a velutis codicibus abstul, in S. Maximi Scholia, vel ex Anastasio Sinaïta, in cuius Ὅδηγίῳ jam inde a seculo XII ad forsan etiam ciuitatis jam fuisse illatum, vel aliunde a posterioris avi interpolatore fuisse intrusum, verosimilius appareat. Porro cum e jam dictis textus bini, quorum alter S. Anastasio Sinaïta, alter S. Maximo solet adscribi, verosimilius tam in hujus Scholia, quam in illius Opus, quod Graece Ὅδηγίῳ, Latine Dux viæ, inscribitur, per recentioris avi interpolatorem fuerint intrusi, erit fortassis non nemo, qui modo, ut in dictis binis textibus S. Dionysio, Alexandrino episcopo, Scholia in Areopagitanam attribuantur, factum esse contendat, inconsiderata ejusdem interpolatoris precipitantia, qui cum Scholia quæpiam in Areopagitanam, que Dionysio, Alexandrino rhetori, adscribentur, sibi præluentia haberet, hæc, re non satis examinata, S. Dionysio, Alexandrino episcopo, quod hunc cum rhetore illo homonymo perperam existimat eundem, adscripserit.

25 Atque

hic adductas,
verosimilius
apparet, nec
quod modo
ad hinc propo-
nuntur,

A 25 Atque hoc quidem nec prorsus mihi disciplina propterea est recte nostra seu id, ceterum, nec cum iis, quae jam dixi, ex toto pugnat, cum Scholia a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, in Areopagitam fuisse contexta, non asseruerim, sed tantummodo, id fecisse Sanctum illum, vel in binis mox iterum memoratis textibus, in S. Anastasi Oρθογύνη et in S. Maximi Scholia intercalaris manu intrusis, vel ab ipsiusmet duobus hisce Sanctis, impostorum arte deceptis, asseverari docuerim; etsi autem jam inde a seculo decimo fortassis, quae S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomen prætulerint, composita in Areopagitam Scholia seculo xii aut xiii extitisse mihi videri, edicerim, haud tamē re ipsa Scholia hujusmodi, nedum inter hæc Scholion, quale num. 19 exhibui, extitisse, pro certo asséveravi. Scholia interim quæpiam, quae Dionysii, Alexandrini rhetoris, nomen prætulerint, nec tamen S. Dionysio, Alexandrino episcopo, debuerint adscribi, extitisse haud satis cum iis, quae tom. 2 Octobris pag. 112, num. 49 et tribus sequentibus, concordat. Ibi enim, per Dionysium, Alexandrinum rhetorem, a quo Scholia in Areopagitam fuisse conscripta a Niceta Choniate et

B Joanne Cyparissiote dicuntur, non rhetorem Alexandrinum, a S. Dionysio, patriarcha Alexandrino, distinctum, sed hunc ipsum Sanctum intelligendum, statui. Verum id dumtaxat, feci, quod per textus, num. 17 huc transcriptos, S. Dionysio, Alexandrino episcopo, Scholia in Areopagitam a SS. Anastasio Sinaita et Maximo attribui, tunc existinarem, nec binos hosce Sanctos fuisse vel impostorum arte in re illa deceptos, vel scriptoris recentioris manu interpolatos, suspicarer. Cum autem horum alterutrum locum etiam dictis obtineat, et quidem, et præfatis textibus alterum in Anastasi Oρθογύνη, alterum in S. Maximini Scholia fuisse ab interpolatore intrusum, verosimilium appareat, enimvero sive is Scholia, quae, a Joanne Scythopolitanio contexta, S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomen aperie prætulerint, sive alia, quae, quod a Dionysio, rhetore composita notarentur, S. Dionysio, Alexandrino episcopo, perperam adscripterit, sibi præludentia habuerit, ad rem nostram, ut consideranti patescet, parum facit.

C 26 Verum, etsi res ita habeat, neutiquam tamen assentiri quo illis, qui Scholia, S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomine inscripta, Niceta et Joannis Cyparissiote ætate non extitisse, ex eo contendunt, quod ab aliis, qui vel æqualiter vel supparis ætatis sint, scriptoribus scholia hujusmodi haud centur; cum enim, qui ita arguant, Scholia eisdem, quae Dionysii, Alexandrini rhetoris, nomen prætulerint, tunc extitisse, non possint non admittere reque etiam ipsa admittant, nec hæc tamē ab aliis, quam a Niceta et Joanne Cyparissiota, laudentur, perperam sane illos eo, quo dixi, modo arguere, nemo non videt. Ceterum si liber, Graece Oρθογύνη, Latine Dux viae inscriptus, qui Anastasi Sinaitæ attribuitur, diversis forsitan, ut Richardus Simon Bibliothecæ selecta tom. 2, cap. 2 contendit, excerptis, partim ex ipsiusmet Anastasi, partim ex aliorum scriptorum lucubrationibus a compilatore collectis, constet, nec sic e libri dicti textu, num. 19 huc transcripto, quidquam habebitur, ut Scholia a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, in Dionysium Areopagitam fuisse conscripta credantur: in ea enim hypothesi caput Oρθογύνη 22, e quo textus ille num. dicto recitatus, acceptum forte ex auctoris scripto fue-

rit, qui Scholia, quae a S. Dionysio Alexandrino composita non erant, pro Scholiis, quae a sancto hoc antistite essent contexta, per errorem habuerit. Utul sit, cum equidem in dicta hypothesi dubium admodum, sitne ab Anastasio, an ab altero præfatum Oρθογύνη caput profectum, si futurum, neutiquam id fuerit Scholia in Areopagitam vindicare S. Dionysio, Alexandrino episcopo, natum. Atque hæc de Scholiis illis, ut quod inde potissimum, qui Dionysiana Opera Areopagita adscrībunt, opinioni suæ stabiliendæ argumentum reputunt, omnino enervare, tam fuse disserui; quod modo adhuc monuisse contentus, ad ea, quae cap. seq. discutere statui, progredior.

CAPUT II.

An Dionysiana Opera seculo IV vel a concilio Nicæno, vel a SS. Athanasio, Gregorio Nazianzeno et Chrysostomo fuerint citata.

E

In Arabicis primi Nicæni Concilii exemplaribus canones octoginta, a pluribus Orientis sectis, Jacobitis videlicet, Nestorianis, Abyssinianis, et a Græcis et Maronitis, summa in veneratione habiti, quos Pisanius et Turrianus Latinos reddidere, quoque esse legitimos, Abraham Eccellenensis Maronita contendit, leguntur; cum autem in horum canonum trigesimo primo, ubi modus recipiendi in Ecclesiam eos, quos hereticos fuisse constat, traditur, sequentia hæc verba, Et postquam haec fecerit episcopus vel sacerdos, in cuius manibus est, debet ungere eum oratione Chrismatis et ter signare signo Crucis ungendo et orando super eum orationem Dionysii, occurrant, eaque, ut aiunt, Hierarchizæ ecclesiastice cap. 7 exhibeantur, nullum omnino, quin ante illud concilium, anno 325 ac proin seculo IV celebratum, Dionysiana Opera laudata, scri- F ptaque adeo etiam fuerint, dubium superesse, contendunt Areopagiti seu qui Opera, Dionysii Areopagita nomine circumferri solita, pro genuinis Sancti hujus Operibus habent. Verum quan parum valeat hoc illorum argumentum, nullo negotio potest monstrari. Primo enim antiquæ omnes canonum primi illius Nicæni concilii collections non plures quam viginti canones exhibent. Secundo Theodoretus lib. 1 Hist. ecclesiastice cap. 8 et Rufinus canones dumtaxat viginti duos recensent; etsi enim hic posterior lib. 1 Hist. ecclesiastice cap. 8 viginti duos numeret, canonem septimum et octavum partitum in duos.

Areopagitam citavit, nec id vel ab Athanasio, utpote Questionibus

28 Tertio exemplaria Nicæni concilii, quae S. Cyrillus, Patriarcha Alexandrinus et Atticus Constantinopolitanus ad Patres quinti Carthaginensis concilii transmiserunt, viginti tantummodo Canones numerabant. Quarto Africani episcopi post conquistis magna cum diligentia in Oriente canones omnes, a Nicæno concilio sancitos, non plures quam viginti nacti sunt. Quinto in ea collectione canonum, qua concilii Chalcedonensis tempore utebatur Græca ecclesia, non nisi vi-

ginti

AUCTORE
C. B.

ginti continentur. Sexto denique Dionysius Parvus ceterique canonum collectores viginti tantummodo recensent. Hinc porro fit, ut reliqui sezaginginta ab eruditis tamquam suppositiū explodantur; et licet ut suppositiū ab eruditis non haberentur, apocrypha tamen et commentititia esset oratio, quæ in illo trigesimo primo Nicæno canone recitatur, cum in Dionysii Operibus nec existat, nec umquam existiterit. Ut itaque Opera, quorum auctor Dionysii Areopagita nomen sibi imposuit, jam inde a seculo quarto fuisse citata eisque attributa, probetur, concilium Nicænum I, anno 325 celebratum, perperam adducitur. An eundem in finem meliori jure S. Athanasius, Alexandrinus episcopus, qui anno 371 obiit seculoque proinde quarto floruit, adducatur, nunc dispendendum. Questiones ad Antiochum ducem, veluti ab Athanasio compositæ, circumferuntur, de quibus Benedictini, qui Athanasii Opera simulque Questiones illas iteratis typis anno 1698 Parisiis ediderunt, Congregationis S. Mauri monachi secundo illorum tomo pag. 231 in Monito, Operibus ad Antiochum ducem præmisso, num. 5 ita loquuntur: Questiones ad Antiochum, quæ jam diu inter Athanasii edita comparent, haud primum, ut jam extant, composite sunt; sed cum pauciores numero olim fuerint, nec plures xxxv in veteribus Latinis editis et in quibusdam manuscriptis, in aliis vero xli, jam extant num. cxxxvi, librariis novas questiones semper addentibus; unde fit, ut codices multum inter se varient; ita illi, nonnulla adhuc adjungentes alia, partim usui nobis mox hic futura, cum primum, qui e questionibus illis Operum Dionysianorum vindicantes arguant, proposito.

ad Antiochum ducem
qua rem
evincent
Sancto illi,
ut rationi
bus,

29 Quod itaque ad harum octavam, qua, quot angelorum ordines et naturæ sint, quæritur, respondeatur. Una est natura, quemadmodum et hominum. At novem sunt ordines, ut Theologie peritissimus docet Dionysius, qui hujusmodi sunt: Angeli, Archangeli, Principatus, Postestates, Virtutes, Dominationes, sex alis instructa Seraphim, multisque oculis ornata Cherubim, et Throni. De una Angelorum substantia loquitur etiam Gregorius Nyssenus in decimo septimo capite libri sui de Homine; hoc C autem responsum Dionysii, et quidem, uti ex adjunctis liquet, Areopagite, mentionem complectatur, Sanctum hunc nostrum seu compositum ab eo, in qua de angelorum Ordinibus tractatur, cœlestem Hierarchiam ab Athanasio fuisse citatam, contendunt. Verum, aiunt proxime post verba jam recitata Benedictini monachi laudati, Perspicuum plane est, has questiones non esse Athanasii, sed nonnullas ex variis auctoribus hinc inde excerptas fuisse, alias a variis scriptoribus compositas; unde factum, ut aliquæ extant aliis præstantiores, elegantioresque, nec indignæ, que legantur. Questiones quidem illæ, ac nominatim his modo proposita, in qua Gregorius Nyssenus, Athanasio recentior, laudatur, Athanasio idcirco, quod aliqui Patres Athanasio ætate inferiores memorentur, adjudicandæ non sunt, cum Patres, qui locis illis citantur, ac nominatim Gregorius Nyssenus, qui in Quæstione proxime proposita laudatur, in antiquissimis codicibus, uti ex horum inspectione sese comperisse, præfati Benedictini monachi testantur, non memorentur.

30 Verum, aiunt idem Benedictini monachi,

Aliunde luce clarius commonistratur, non esse in medium hic adductis. illas Athanasii, i ex orationis genere, impolito et ineleganti, ut plurimum saltem; nam sibi stylus minime constat, quia multa ex variis scriptoribus tacito nomine excerpta sunt; 2 ex nugis compluribus, quas quisque facile animadversurus est; tertio ex iis, quæ de imaginibus earumque cultu dicuntur num. xxix; nam licet, Eusebio teste, plurimi suo tempore Apostolorum imagines depictas apud se cum honore retinerent, non ita frequens tunc imaginum erat usus. Ex multis denique aliis, quæ proferre non juvat, ne apertissimæ rei comprobando diutius æquo immoremur. Inter plurima alia, ob quæ Questiones illas Athanasii non esse, laudati monachi contendunt, computari potest hæresis, in questione 115 memorata, quæ Christum Dominum e sanctissima Virgine Maria incorruptibile corpus assumpsisse, adstruebat, quæque ante Chalcedonense concilium, anno 451 ac proin diu post Athanasii ætatem celebratum, orta non est. Accedunt occurrentia in illis questionibus erronea quam plura, quæ illas Athanasio prorsus esse indignas eumque proinde non habere auctorem, luculentissime commonistrant. E At vero, inquit, Questiones illas S. Anastasius Sinaïta et S. Joannes Damascenus, quorum alter VII, alter VIII æræ Christianæ seculo floruit, sub ipsomet S. Athanasii nomine laudarunt. Fatoe, sic habet; atque hoc quidem in suo ad Constitutiones Clementis Romani Proœmio Turrianus probat; verum quid tum?

31 Cum Quæstiones illæ, uti e jam dictis liquet, temporis lapsu plurimum tum numero, tum adscititiis Patrum auctoritatibus auctæ fuerint, questiones, quas S. Anastasius Sinaïta et S. Joannes Damascenus sub Athanasii nomine laudarunt, fuisse illas ipsas, quæ modo circumferuntur, quis credat? Adhæc cum nullus prorsus auctor, qui ante Anaslasum Sinaïtam et Joannem Damascenum floruerit, Quæstionum ad Antiochum ducem, veluti ab Athanasio compositarum, meminert, fieri potest, ut jam inde etiam a tempore, Anastasi Sinaïta et Joannis Damasceno ætatem prægresso, sub venerando Athanasii nomine ad auctoritatem iis, quæ dicerentur, conciliandam quæstiones hujusmodi aliquot fuerint confictæ atque ab Anaslasum Sinaïta et Joanne Damasceno, qui a crisi haud multum commendandi videntur, Athanasii vere esse perperam fuerint estimatæ. Ut ut sit, cum equidem Questionum illarum octavam, in qua Dionysii compositeque ab eo Cœlestis Hierarchiae mentio fit, Anastasius Sinaïta et Joannes Damascenus nupsiam laudent, earundemque numerus temporis lapsu, uti e supra dictis indubitatum est, admodum creverit, eas inter duorum horum Sanctorum ætate fuisse præfalam octavam, in qua Dionysii Areopagite mentio fieret, omnino est incertum. Aliquæ quidem inter jam editas ad Antiochum ducem quæstiones ex aliis Athanasii Operibus, ut laudati Benedictini monachi loco supra cit. etiam observant, sunt accepte; verum eadem octavam, in qua Dionysii mentio fit, ex earum numero esse, nemo affirmat. Ceterum Quæstiones ad Antiochum ducem, quæ S. Athanasii nomine circumferuntur, tam certo ei sunt suppositæ, ut ne eas quidem plures ex iis, qui pro Dionysianis Operibus Dionysio Areopagite vindicandis decertarunt, in causæ suæ patrocinium advocate sint ausi.

32 Modo

AUCTORE
C. B.

vel etiam a S. Gregorio Nazianzeno utique qui, quaevis loco his relato

A. 32 Modo ad S. Gregorium Nazianzenum, qui secundo quarto pariter floruit, quique, ut volunt, S. Dionysii Areopagita Opera etiam laudari, sermonem convertamus. Celeberrimus is sanctus Pater Oratione 38, in Christi Nativitatem, habita, de Seraphim, quorum alter ad alterum

Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercitum clamabat, ab Isaiae, uti hic Prophetie sua cap. 6 narrat, visis, faciens sermonem, ita rationatur: Οὐοῦ δὲ ἔταν εἶπο, λέγω Πατέρες καὶ Υἱοὺς καὶ χρῖτον Πνεύματος... οὗτον μὲν εὖ τὰ ἔρια τῶν χρίτων, ἀ καὶ τοῖς Σεραφίμ συγκαλέπτεσαι καὶ δοξάζεται τοῖς ἄγγελοῖς εἰς πίσταν συνιεῖν Κυρότητα καὶ Θεότητο, ὃ καὶ ἄλλο τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν περιφερόγνωται καλλιτέχνεσσιν οὐδέποτε. hisc autem verbis, quae e Billii interpretatione Latine sonant, Deum porro cum dico, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum dico... Sie nimurum Sancta Sanctorum, que etiam a Seraphinis obteguntur ac tribus sanctificationibus celebrantur, in unam Dominationem ac Deitatem coeuntibus, quemadmodum et alius quidam ante nos pulcherrime et subtilissime philosophatus est, Deum unum in essentia seu B substantia et trinum in personis per citatum Isaiae textum designari; S. Gregorius Nazianenus docet. Porro Dionysius Areopagitae Operum Dionysianorum, qui hujus sibi nomen imposuit, auctor de Cœlesti Hierarchia cap. 7, Isaiae textu, quem proxime hoc transcripsi, recitato, subiungit: Has... sublimissimas cœlestium intelligentiarum hymnologias.... in iis, que de Divinis Hymnis conscripsimus,... explanavimus.... impræsentiarum repeterem sufficiat..... ut monas unitasque, que tribus inest personis..... res omnes penetret.

per rations, a scriptore anonymo

C. 33 Cum ita autem, ut appareat, e trina Seraphim apud Isaiam repetitione, Sanctus, Sanctus, Sanctus, et e singulari vocabulo, Dominus, essentie divinae unitatem ac Personarum trinitatem collegit, nec quisquam ante Dionysii Areopagita extat id fecisse inventiatur, hinc per illum, quem ita, ut dictum; et memorato Isaiae textu pulcherrime ac subtilissime philosophatum ante se esse, Gregorius Nazianenus supra recitatis verbis ait, non aliud abs hoc, quam Dionysium Areopagitan fuisse intellectum, contendunt. Verum objectionem hanc anonymus problematis de Dionysianis Operibus anno 1708 Parisis Gallice evulgati Latineque deinde redditu ac Venetiis anno 1756 editi, auctor in postrema hac editione solvere hunc Latino conatur in modum: Verisimilius est, S. Gregorium Nazianzenum ex S. Athanasio potius quam ex S. Dionysio Areopagita sublime illud hausisse argumentum. En. S. Athanasii textus, quem integrum refero, ut clarior appareat convenientia cum textu S. Gregorii Nazianeni: «Conjunguntur autem, sunt ejus verba, «una haec sanctificationes pro inse-
«quibili * illa unitate. In eo enim ipso, quo am-
«plissima ista animalia tertio proferunt glorifi-
«cationem, dum, aiunt Sanctus, Sanctus, Sanctus,
«tripli numero tres perfectas, absolutas, in-
«terras personas ostendunt; quemadmodum sub
«unica voce, Dominus, unam substantiam decla-
«rant. » Ex quibus, nemo est, qui non videat, primo S. Gregorii Nazianeni verba superius relata magis cum S. Athanasii, quam cum S. Dionysii verbis coherere. Secundo verba S. Athanasii præstantius aliquid ac sublimius præ se ferre, quam verba S. Dionysii: ex hac enim glorificatione ter ab illis Seraphim repetita trium Divinarum

Oktobris Tomus IV.

106 36 Ita

AUCTORE
C. B.
Dionysium
Areopagitam
non laudas-
ze,

36 Ita hactenus laudatus auctor anonymus verum anno S. Gregorius Nazianzenus in textu, quem Graece simul et Latine supra hoc transcripsi, ad S. Athanasium, ut null, respexit? Id mihi dubium admodum ac incertum appareat; quidquid enim verbis, proxime jam datis, arguat, Graeca haec Nazianzeni verba "Ἄλλῳ τῷ τὸν πρὸ ἡμῶν περικοσφῆται καθίσταται καὶ ἀγέλλεται Λατīnis hisce, Alius quidam ante nos pulcherrime et subtilissime philosophatus est, haud sat feliciter Jacobus Billius exponit. Ea mihi sedet sententia, quod in expositione seu interpretatione isthac nullum omnino vocabulum, quod voci Graeca τῷ τὸν respondeat, inveniatur, hæque voces Graeca τις τὸν πρὸ ἡμῶν recepiissima apud Graecos phrasit; non simpliciter Quidam ante nos, sed Quidam illorum, qui ante nos fuerunt seu vixerunt, aut etiam floruerunt, significant; cum autem id ita habeat, nec etiam, ut Halloxius de Vita et Operibus S. Dionysii Areopagite questione 2 contendit, dicta voces Graeca per se significare, Quidam illorum, qui ante nos scripserunt, apud Graecos so-
B leant, præfata, quam proxime datis Gregorii Nazianzeni verbi Graecis Billius adaptavit, interpretationem accuratam non esse, indubitatum apparel.

pro certo

57 Jam vero cum res hæc, de qua etiam in Epistolarum S. Ignati Vindiciis cap. 10 pag. 147 Pearsonium videsis, si habeat, recitata Nazianzeni verba Latine exponenta videntur Alius quidam illorum, qui ante nos fuerunt; hoc autem cum perinde sit, acsi dicetur, Alius quidam et majoribus nostris, hacque loquendi ratione scriptores Graeci hominem, vel priusquam nati sint; vel diu, antequam scribant, defunctum significare soleant, Gregorius per illum, quem pulcherrime et subtilissime philosophatum loco supra cit. ait, non Athanasium aut quicquam, cum quo adhuc vixisset, sed alium, qui diu, antequam ista scriberet, et vivis iam excessisset, ac proin e majoribus Gregorii excisteret, verosimillime indicavit. Hinc porro jam sit, ut, fatente ipsomet, quem supra laudavi, anonymo, haud ita commode intelligi possit de S. Athanasio locutus; adiungit quidem idem anonymous, a Gregorio Nazianzeno pro uno et majoribus suis Athanasium haberi potuisse; verum id haud satis probat. An-

haud proba-
tur, Areopa-
gitam tamen

ne enim Philo, quem in exemplum adducit, per Philosophiam, quam Therapeutas a majoribus per manus accepisse, ait, Ecangelia et Epistolas S. Pauli haustavimus ex iis doctrinam intellexerit, ac proin Apostolos ex ipso tempore, quo horum plures in vivis adhuc erant superstites, Therapeutarum majores appellari, controverti potest, etsi etiam, contra eum nonnulli contendunt, Philonis Therapeutas fuisse Christianos, fuerit concessum.

38 Quod cum ita sit, Athanasium pro uno e Gregorii Nazianzeni, qui ei 18 dumtaxat annis circiter supervixit, majoribus recte haberi potuisse, concludi inde non potest. Porro cum Gregorius, non secus ac Dionysius, spiritus celestes, quibus, quam locis citatis memorant, Dei glorificationem adscribunt, Seraphinos, ut Isaiae cap. 6 fit, appelleat, Athanasiusque contra spiritus eosdem animalium appellatione, uti Apocalypses cap. 4 fit, distinguit, enimvero vel hinc; an Gregorius Nazianzenus loco supra cil. ad Athanasium, et non ad Dionysium, respexerit, dubitari posse videtur. Ast quid tandem? Anne ergo Gregorius Nazianzenus Dionysii Areopagite Opera vere citat? Cum Dionysius, qui Seraphini in cœlo Deum

laudent, caelestis Hierarchie cap. 7 nude dumtaxat ex Isaiae cap. 6 referat, seque voces, quibus hoc illi faciunt, in libro de Divinis Hymnis explicuisse, ibidem affirmet, oportet, ut vel librum hunc Gregorius, si voces easdem exponens ad Dionysium Areopagitan respexit, praे oculis habuerit, vel certe, ut, quomodo in libro isto, qui, si unquam exsistit, modo amplius non inventur, voces illæ a Dionysio fuerint exposite, et citato caelestis Hierarchie cap. 7 collegitur. Verum nullum omnino, quo vel unum vel aliud certo probari queat, argumentum suspetit.

39 Adhæc cum nulla S. Dionysii Corinthi et fortassis non laudari, S. Dionysii Alexandrini aliorumque sanctorum Patrum, qui ante S. Gregorium Nazianzenum vixerere, Scripta interierint, fieri potest, ut in horum aliquo, quod vel per Dionysium Corinthium, vel certe per alium, ab Areopagita distinctum, fuisset contextum, præfatae Seraphinorum apud Isaiam cap. 6 voces modo supra relato fuerint exposite, huncque adeo, qui id fecisset Gregorius Nazianzenus per illum, quem pulcherrime ac E subtilissime philosophatum, ait, intellexerit. Sane, cum illius, de quo id ait, nomen non exprimat, ac quisquam forte, ab Areopagita diversus, supra memoratas Seraphinorum voces eo, quo dictum, modo ante Gregorium explanari, aliumne, an Areopagitat pulcherrime et subtilissime philosophatum, is dixerit, dubium admodum atque incertum esse, necesse est. E grandi quidem ac sublimi stylo, quem Dionysius Areopagita in scribendo tenuit, Sanctum hunc nostrum per illum, quem pulcherrime ac subtilissime philosophatum, Gregorius Nazianzenus loco supra cit. ait, debere intelligi, Pearsonius supra laudatus in Epistolarum S. Ignati Vindiciis cap. 10 etiam contendit; verum ibidem Nazianzenum, ipsamet, quam Isaiae textui, num. 32 recitat, a quodam ante se adaptatam videbat, interpretatione spectata, non autem styli seu verborum, quibus hæc exprimebatur, ratione habita, ita esse locutum, indubitatum appareat. Ut sit, cum evidet Dionysiano Operanuspianam aperte Gregorius Nazianzenus designet, enimvero nec hic sanctus Pater sufficit, ut Opera illa jam inde a seculo iv nota ac citata fuisse, certo creditur. Quod cum ita sit, alio sermone jam converto.

40 Areopagitici, quo Dionysium Areopagitam seu, ut accuratius loguar, Opera, sub hujus nomine circumferri solita, jam inde a seculo iv fuisse citata, evincunt, in causa sue præsidium etiam advocant S. Chrysostomum, qui seculo iv floruit, ac seculi v initio mortalem hanc vitam cum immortaliter commutavit; id audem faciunt, quod in Sermone de pseudo-prophetis et falsis doctoribus, a Gerardo Vossio aliisque edito ac S. Joanni Chrysostomo adscripto, auctor incognitus, ingenii juxta ac Operum Dionysii, in quibus hic de Deo et angelis disserit, sublimitatem admiratus, Volucrem cali illum appellat, ita de sanctis epis copis vetustisque doctoribus loquens: Ubi est Evodius, bonus odor Ecclesie et successor Apostolorum? Ubi Ignatius, Dei dominilium? Ubi Dionysius Areopagita, volucris cœli? Ad hoc porro Areopagiticon argumentum auctor Problematis, eruditis Gallice propositi typisque Parisiensibus anno 1708 vulgati, in Veneta, qua id deinde anno 1756 Latine prodit, editione ita respondet: Nescio, cur S. Dionysii vindices hoc S. Chrysostomi testimonium in sue cause patrocinium advocent. Dubitaturne, an hic sanctus doctor in A-
ctis

Actis Apostolorum legerit, Areopagitam a S. Paulo fuisse ad fidem conversum? Quis suspicari potest, ipsum ignorasse, Dionysium fuisse Athenarum episcopum? Quid igitur mirum, si de ipso loquatur? At quæstio nostra non in hoc versatur, an S. Chrysostomus Dionysii meminerit, sed an asseruerit, ipsum conscripsisse aliquos libros; quod certe ex his verbis, "Ubi est Dionysius, volueris cœli," evinxi non potest; alias et Evodius libros aliquos exarasse dicendus foret, quia ipsum bonum Ecclesie odorem et Apostolorum successorem appellat.

in quo, contra an-
onymus vult,
ad Areopa-
gitæ Opera
respective,

41 Quid igitur intendit S. Joannes Chrysostomus, cum ipsum nominat Aveni cœli? Id, quod Greeci plures de eo scriptis mandarunt. A. S. Paulo, ait Pachymeres, sacra et divina scientia fuerat imbutus; S. Paulus, asserunt alii, invisibilum rerum contemplatorem ipsum effecerat, et ob insignem animi candorem suarumque virtutum excellentiam sublimiora mysteria, quæ in ejus raptu usque ad terrum celum didicerat, ipsi communicaret. Ut igitur hanc sublimem S. Dionysii contemplationem S. Chrysostomus ob oculos poneret, ipsum appellat "Volucrem cœli;" non vero quia libros, ipsi falso adjudicatos, conscripsit. *Hæc ille; verum argumento, e Chrysostomi, ut putavit,* de Dionysio Areopagita *verbis petitio, nulla omnino, ut mihi equidem appareat, ratione satisfaciunt.* Etenim laudati sermonis auctor, dum Dionysium Areopagitan appellavit volucrem cœli, *ad Opera, summa sublimitate abs illo, uti opinatus est, composita, respexisse videtur eodem plane modo, quo ad S. Joannis Evangelium et Epistolas respexisse videtur S. Augustinus dum Aquilam illum appellavit, Tract. 36 in eundem Joannem ita scribens:* Aquila est ipse Joannes, sublimium prædictor, et lucis internæ atque externe fixis oculis contemplator. *Nec quidquam ad rem facit, quod de Evodio ait Problematis auctor; nihil enim est communius, quam ut bonus seu Christi seu Ecclesie odor vocentur sancti Viri, etiamsi nullis prouersis Operibus, in lucem editis, Ecclesie profuerint. Ut ita-*

C quea Joanne Chrysostomo Opera, S. Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, laudata haud fuisse, contra eos, qui pro Operibus illis, Areopagite vindicandis, decrant, ostendam, alio recurendum est, ac examinandum, an supra laudatus sermo, qui abs illis atque ab ipso met Problematis auctore S. Joanni Chrysostomo adscribitur, re etiam ipsa sanctum hunc Patrem habeat auctorem.

falso ei,
quemadmo-
dum ratio-
nem,

42 Montauconus, qui una cum aliis Benedictinis Congregationis S. Mauri monachis omnia S. Joannis Chrysostomi Opera iteratis typis vulgavit, supra laudatum de *Pseudo-prophetis et falsis doctoribus sermonem inter spuria seu perpetram Chrysostomo attributa Scripta tom. 8* recentset, itaque de illo in *Admonitione prævia primum loquitur:* Hanc orationem, a multis auctam, retractatam et mutatam fuisse, perspicuum est: neque unus occurrit codex manuscriptus, qui cum alio consentiat. Longiore homiliam Latinę solum ediderat Gerardus Vossius: hujus autem interpretatione Latinae ex aliquo exemplari breviorem aptavit Græcam Homiliam Fronto Duceus; ita ut non paucis in locis hiuclam et mutilam seriem representet; et tamen, si extrema verba, ubi hiatus incipit, cum sequentibus, quo desinit, conjungas, nihil desiderati existimes.

Sub hæc autem Vossiana et Frontoniana longiorum orationem edidit Servilius; sed multis in locis vitiatam; nos demum ex codice Coisliniano ccxlii hanc sartam et tectam proferimus, a Frontoniana et Vosiana longe diversam, et cum Saviliana magis consonantem; *hisce autem, quibus (rectene, an secus, haud examinato) Homilia, de qua hic agitur, edituam se prolixius exemplar contractiori per Frontonem Ducaum vulgato præfert, mox sequentia isthæc, quæ ad institutum nostrum proprius spectant, verba subjungit:* Is, qui Chrysostomi nomen in titulo (*Homilia scilicet, de qua hic sermo*) ementitus est, sese fingit, populo suo ultimum valedicare: "Tempus resolutionis meæ instat, " inquit. Hic omnia *vobis* signa sese statim offerunt. Stylos humilis abjectusque, a Chrysostomi orandi genere totu cœlo diversus: dictio inelegans est; Grammaticæ leges plerumque violantur, Epitheta insipida ad nauseam usque accumulantur. Domum Dionysius Areopagita ut scriptor celebrimus memoratur.

43 Hujus tamen Scripta, quæ spuria apud eruditos omnes habentur, aliquot post mortem Chrysostomi saeculi confecta publicataque sunt. *in medium*
hic adducta,

Inter hereticos recensetur Nestorius; unde arguitur, quanta fuerit Græculi hujus, qui nimis diclam Homiliam Chrysostomo affinat, imperita. Ita laudatus scriptor; Homilia autem, S. Chrysostomo ita abs illo adjudicata, teuctus, in quo Nestorius inter hereticos seu potius fidei inimicos recensetur, sequentibus hisce concipitur verbis: Ubi Marcion, ubi Valens, ubi Manes, ubi Basilides? Ubi Nero, ubi Julianus, ubi Arius, ubi Nestorius, ubi omnes veritatis adversarii, de quibus clamabat Ecclesia, "Circumdederunt me canes multi?" Porro, ut modo, cur Homilia, de qua nobis hic sermo, S. Chrysostomo, quod in ea Nestorius celut hereticus memoretur, abjudicanda sit. intelligas, S. Chrysostomus, uti tom. 4 Septembribus, in quo de Sancto illo apud nos actum, jam docuimus, anno 427. Vitam hanc mortalem cum immortali commutavit; Nestorius autem eo dumtaxat tempore circiter heresim suam formare incepit, nec prius, quam cum aliquot adhuc anni post essent elapsi, pro heretico palam habitus fuit. Quod cum ita sit hereticis illum accensere S. Chrysostomus non potuit, huiusque proinde Homilia, in qua id sit, certissime adjudicanda est. At vero erit fortassis, qui, ne Homiliam illam, quam interim Joanni Jejunatori, Constantinopolitano ab anno 582 ad annum usque 595 patriarche, Pearsonius cum Ussorio loco supra cit. adscribit, S. Chrysostomo falso esse suppositam admittere cogatur, modo hic reponat, in jam recitatum illius textum interpolatoris recentioris manu Nestorii nomen esse intrusum. Verum etsi quidem Oratio illa seu Homilia a non paucis, ut Montauconus per verba, num. 42. huc transcripta, post plurimum ejusdem exemplarium inspectionem docet, aucta retractata et mutata sit, nihil tamen, quod in exemplari ullo Nestorii nomen desiderari, suadeat, vel laudatus Montauconus, vel alius quiscumque scriptor suppediat.

44 Adhæc esto etiam, Nestorii nomen in præfatam Homiliam seu in proxime recitatum hujus textum a recentiori interpolatore fuisse intrusum, nec hinc consequens erit, ut Homilia illa pro genuino S. Chrysostomi facta sit habenda. Alia enim suppositionis seu *vobis* indicia, quæ verbis supra recitatis Montauconus al. legat,

common-
strant, sup-
posito, fa-
ctum fuisse
probatur.

AUCTORE
C. B.

legat, satis superque, esse illam spuriis seu Sancto huic perperam attributis Operibus accensendam, ostendunt. Verum etsi etiam, pro genuino Chrysostomi fætu Homiliam eamdem, cui adeo a recentiori ævi interpolatore Nestorii, tamquam heretici, nomen fuerit insertum, esse habendam, tantisper daremus, nec sic, ut Dionysii Areopagita Opera a S. Chrysostomo fuisse citata evincas, quidquam ex illa habebis. Cum enim (adi num. 42 recitata Montfauconis verba) a multis aucta, retractata ac mutata sit dicta Homilia, sitque euidem, ut pro legitimo Chrysostomi fætu queat haberi, fuisse in illam Nestorii nomen ab interpolatore intrusum, asseverandum, pari ratione nec minori fundamento affirmari poterit, fuisse etiam in eamdem Homiliam Dionysii Areopagita nonen intrusum; id autem si adstruatur, nihil sane, quod a Chrysostomo Dionysiana Opera fuisse laudata, evincent, e sepius jam memorata Homilia habebitur; ut proinde, quocumque modo hæc consideretur, neutiquam sit suadere nata, a Chrysostomo seu laudata seu indicata fuisse S. Dionysii Areopagita Opera. Atque ita, quod cap. præsenti ostendendum erat, seu, Dionysiana Opera vel a primo Nicæno concilio vel a SS. Athanasio, Gregorio Nazianzeno et Chrysostomo citata seculo iv fuisse, certo non probari, modo habemus; anne autem id, quantum ad duos alios, de quibus adhuc disceptatur, satis probetur, cap. sequenti discutiemus.

CAPUT III.

An Joannes Darenensis, qui Commentaria in utramque Dionysii Areopagite Hierarchiam scripsit, seculo quarto floruerit, et an is, et Isaac, qui Areopagitam citasse traditur, S. Ephremi discipuli exstiterint.

C

Joannem,
Darensem
archiepiscopum,
qui in
Areopagitam
scripsit, at-
que Isaacum
Syrum

Cabassutius in Historiarum, Conciliorum etc. Notitia Ecclesiastica pag. 293, num. 4 sic scribit: Abrahamus Echellensis Maronita, multiplici rerum scientia et linguarum Orientalium peritia insignis, in sua ad Joannem Morinum, Oratori Jesu presbyterum, epistola fidem facit, Joannem episcopum Darensem Syrum scripsisse quartu saeculo Commentarios in utramque Dionysii Areopagite Hierarchiam; Isaacum præterea Syrum, sancti Ephremi discipulum, qui floruit saeculo tertio ad quartum vergente libros elucubrassæ de Angelis, in quibus testimonio Areopagite frequenter uitur. Affirmat vero Echellensis, rem esse sibi plane compertam, cum libros istorum Syriae scriptos saepius perlegerit. Ita ille; Echellensis autem de Joanne, Darenso episcopo, seu potius ob infra dicenda metropolita, non tantum, quod hic asseritur, datis ad Morinum litteris, verum etiam in suis in libellum Hebed-Jesu auctoris Syri Adnotationibus, luce publica una cum hoc donatis, asseveravit. Docet id ipsem, quem ab Echellensi litteris conventum, Cabassutius ait, Joannes Mo-

rinus, ita de Sacris Ecclesiae Ordinationibus in suis in Syrorum Ordinationes Adnotationibus pag. 493, num. 22 scribens: Abraham, Echellensis Maronita, vir egregie doctus et de literis Orientalibus bene meritus, edidit nuper Latine et Syre libellum Hebed-Jesu auctoris Syri et Adnotationibus illustravit: in quibus ait, Joannem, Dara in Syria episcopum, Commentarios in S. Dionysii libros scripsisse et eorum exemplar antiquum se habere, in quo scriptum erat, abatem quandam Syrum illum librum cum ccl aliis voluminibus an. Alexandri mcccxxxii emisisse, hoc est, Christi cmxxxii; Joannem autem illum, Darensem episcopum, scribit Abraham, quarto seculo vixisse.

46 Verum hoc posterius nullo arguento docet. Illustrissimus et doctissimus presul Franciscus Bosquetus, Lutubensis episcopus, cum Roma hoc andisset, librum describi curavit, secumque Parisiorum exemplar asportavit, et cum

qui illum ei-
tavit, ante
seculum v
floruisse,
Echellensis
asseruit;

hæc Syriaca prelo eudi inciperent, Joannis Darenensis Opuscula se exscribi curasse, mihi significavit, codicemque ipsum mihi tradidit utendum. Librum nactus multis locis evolvo, sed nihil mihi occurrit, quod tantam antiquitatem argueret. Hæc laudatus Morinus; nonnullis autem adhuc, quæ, quod postremo ait, evincent, quæque ego, quod alia infra a me alleganda validius id præstant, omitto, præmissis, subjungit: Ferunt hodierni Syri, Joannem Darensem S. Ephremi discipulum fuisse. Quod si itaque et Syris hac in re et Abrahamo Echellensi in omnibus, quæ, Morino et Cabassutio testibus, de Joanne Darenensi et Isaaco Syro memoria proditum reliquit, fides adjungenda sit, hi ambo S. Ephremi Syri, qui, quemamodum ad 1 Februarii diem, quo de illo apud nos jam actum, docuimus, anno 378 diem extremum clausit, fuerint discipuli; ac alter quidem, seculo tertio natus, in scripto a se de Angelis Tractatu Areopagite testimonio frequenter usus fuerit; alter vero Commentaria etiam in utramque Dionysii Hierarchiam seculo iv scripserit. Verum, etsi quidem, Joannem, Darensem archiepiscopum, Commentaria in ambas Areopagite Hierarchias concinnesse, et Isaxcum Syrum Tractatum de Angelis scripsisse frequenterque in hoc Areopagitam citasse, Echellensi credam, omnino tamen, F duos illos scriptores, Joannem videlicet, archiepiscopum Darensem, et Isaxcum, nec quarto Ecclesie seculo tertio senescente vixisse, nec umquam sub S. Ephremi ecclesie Edessene diaconi, disciplina fuisse versatos, indubitatum, quidquid etiam Echellensis dicerit, appareat.

47 Ac primum quidem seu Joannem, qui Dara, Syriæ urbis in Persarum confiniti, archiepiscopus eastiteris, Commentariaque in ambas Dionysii Areopagite Hierarchias scripserit, seculo quarto quintoce in vivis non fuisse, imo necesse potuisse, laudatus problematis auctor Sect. 2, part. 1, propositione 2, articulo 7 probat. Verba, quies id in Latina illius anno 1756 Venetiis adornata editione prestat, hue transcribo, correctionem tamen, ubi versionem (neque enim, qui Problema illud e Gallico Latinum fecit, sal feliciter ubique hac in re est versatus) minime tolerandam exhibent, adhibituras; quod et alias, ratione eadem occurrente, in Latinis aliis Problematis ejusdem textibus transcribendis faciendum duxi. Dicta interim verba sic habent: In tota, qua late patet Asia, intra cujus provincias etiam Syria continetur, duo tantummodo extant loca, quæ Da-

ras
verum Joan-
nes, quem
verbis hic re-
citatis, Da-
rensem archi-
episcopum se-
culo iv et v

A ras sive Daria, ut alii volunt, appellantur. Prior Daras, quæ nunc Tauris appellatur, est oppidum Cœlesyrie, id est, Syriae inferioris, quæ est una ex Palæstina partibus. Posterior est urbs Mesopotamiae, inde dicta Anastasiopolis, quatuor aut quinque leucis ab urbe Nisibi distans. Porro certum est, in neutro horum locorum potuisse quarto seculo hunc Joannem archiepiscopalem cathedralm tenere. Non quidem in priori; primo enim incredibile videtur in loco ignobili, quemadmodum erat tunc temporis Daras, metropolitana sedem fuisse constitutam, cum ex veteri Ecclesiæ disciplina archiepiscopatus nusquam in pagis erigerentur. Secundo hæc Daras non distat nisi duabus leucis a Damasco, qua urbs olim fuerat Syriæ, nunc Phoenicia caput et nona sub Antiocheno patriarcha metropolis. Non potuit igitur esse archiepiscopi sedes, nisi duas metropoles statueret velimus duabus leucis tantum inter se distantes; quod a vero prorsus abhorret. Tertio hæc Daras sita non est in extremis Persarum finibus, cum Persidem inter et Syriam intercedat Arabia. Hic igitur Joannes hujusce oppidi, quod Daras appellatur, archiepiscopus esse non potuit.

B 48 Nec pariter in altera Daras, dicta Anastasiopoli, in extremis Persarum finibus sita, hæc archiepiscopalis cathedra, in qua hic Joannes quarto vel quinto seculo sederit, potest collocari, cum ex certissimis monumentis constet, tunc temporis nondum existitisse hanc urbem, et seculo tantum sexto fuisse a fundamentis erectam. Anastasius enim Orientis imperium occupavit anno CDLXXXI et post septendecim annos, id est, anno DVIII, hanc urbem condidit in agro quodam, qui Daras vel Daria dicebatur, quia in eo Alexander Magnus insigne prælum cum Dario commiserat totumque ejus exercitum profigaverat. Nec Anastasius solum nomen huic urbi contulit, sed eam etiam fortissimis mænibus cinxit ad retundendos Persarum impetus, et Mesopotamiam ab eorum incursibus liberandam. Eam pariter magnis ac pulcherrimis ædificiis ornavit; templo, porticus, balnea ad incolarum commodum in ea extrixit, nihilque omisit, quo eam nobilissimam ac magnificissimam redderet, quemadmodum post Nicephorum tradit Evagrius. Cum igitur ex horum duorum historiorum testimonio constet, imperatorem Anastasiū anno sollemmodo DVIII hanc urbem adificantam suscepisse, non potuit hic Joannes quinto seculo hujusce urbis archiepiscopatum tenere. Non diffiteor quidem, Procopium asserere, hanc Daram vicum vel pagum fuisse, antequam Anastasius eam in urbem erigeret; at inversim prorsus est, archiepiscopalem sedem in loco illo fuisse constitutam, cum sedes tantummodo episcopalis fuerit, postquam ab imperatore in magnificam ac munitissimam urbem commutatus est. Quod si Daras ante annum DVIII civitas haud fuerit, qui Joannes seculo quarto illius esse potuit archiepiscopus? Oportet igitur, ut in Persarum confiniis Daras altera, cuius esse potuerit archiepiscopus, assignetur; cum porro Conciliis, per quinque priora Ecclesiæ secula celebratis, nullus unquam legatur subscriptissime episcopus vel archiepiscopus Daras vel Darie in confiniis Persarum, necessario affirmandum est, urbis illius archiepiscopum non sedisse hunc Joannem ante sextum seculum, ac proin nec fuisse S. Ephremi discipulum.

esse non posse, auctor anonymus probat.

49 Hactenus anonymous Problematis auctor, luculentissime sane, Joannem, quarto aut etiam quinto seculo Darensem archiepiscopum esse non potuisse, atque adeo nec S. Ephremi, Ecclesiæ Edessense diaconi, discipulum fuisse, commonstrans. Verum quandam ergo Jonnes, Darenensis archiepiscopus, qui in utramque Dionysii Areopagitæ Hierarchiam Commentaria scripsit, in vicis existit, sedemque illam est moderatus? Docet id nos Josephus Assemanus, Syrus Maronita, Bibliotheca Orientalis, qui anno 1721 typis Romanis prodidit, tom. 2 pag. 118, ita ibidem de Joanne, episcopo Daresi, scribens: De Joannis astatate variant scriptores. Abraham Ecchellensis Not. in Hebed-Jesu pag. cxxxii eum seculo quarto vixisse scribit. Naironus in Euopl. par. 2, pagina cxv inter quintum et sextum saeculum floruisse contendit. Joannes Morinus Not. in Syrorum Ordin. num. xxii, pag. cccxxii ad saeculum septimum rejicit, et post annum Christi DCXCII scripsisse affirmat. Gulielmus denique Cave in Hist. liter. to. 2, pag. cxxxii inter sextum et septimum saeculum collocat. Verum nec eum ante annum Christi DC florisse, nec ultra annum DCCL astatem ejus extendi posse, duobus maxime argumentis ostenditur.

AUCTORE
C. B.
inter annum
700 et 850,

E
*ut alia, quæ
ex Assemano
hic adducuntur,*

50 Primum, quia is Philoxenum Hieropolitanum, Severum Antiochenum, Jacobum Sarugensem, Joannem Philoponum, et Hagarenos in Opero suo nominat, quinti nimirum, sexti et septimi saeculi homines, quorum Philoponus, si Abulharagli historiæ Dynastiarum credendum, in vivis erat, quum Amrus sub Oмаро, Saracenorum rege, anno Hegiræ xxi. Christi DCXL Alexandria expugnavit. Alterum, quia ejus opera in vetustissimo codice membranaceo descripta habemus, quem Moses Nisibenus, abbas Scetensis, pro cœnobio suo se comparasse testatur anno Christi cxxxix, ut ex sequenti adnotatione codici preffixa colligatur. In honore, et decus, et exaltationem monasterii sanctæ Deipara Syrorum, quod in Scetensi deserto situm est, studiose comparavit librum hunc una cum aliis plurimis, videlicet bis centum et quinquaginta, humilis ac peccator Moyses Archimandrita, qui plerosque emit, et quosdam dono sibi oblatos accepit a nonnullis, quum in urbem Bagdadum pro negotiis hujus sacri deserti, et monachorum ibidem commorantium profectus est. Deus, cuius nominis pro gloria, et propter legentium in eis utilitatem, laborem hujusmodi suscepit, parcat ipsi, et defunctis suis, et omnibus, qui partem in ipsi habent, et retrubuat eis in regno celorum. Nulli autem hominum fas esto per vivum Dei verbum, quemquam ex iis quoquomodo sibi arrogare, et in suum jus convertere, aut adnotationem hanc delere, vel expungere aut abradere, aut eos cuiquam testamento legare, aut ex hoc cœnobio extrahere. Qui secus ausus fuerit, anathema sit. Parce animæ tue, miser.

*common-
strant, sedem
illam occu-
pavil, quar-
toque proto-
secuto haud
floruit;*

51 " Accidit autem eorum adventus in hoc cœnobium una cum predicto Moyse Archimandrita sexto post anno, nimirum anno Graecorum millesimo ducentesimo quadragesimo tertio, " Christi CMXXII. Codex ille pertinuit olim ad Cl. Abrahamum Ecchellensem, cuius mentionem is facit tum in Notis ad Catalogum Hebed-Jesu pag. cit., tum in

AUCTORIA
C. B.

in Indice Auctorum, quorum testimonio usus fuit in suo Eutychio vindicato: nunc vero in Biblioteca Vaticana servatur inter Codices Ecclesienses num. xvi, qui, quum ante annum Christi cmxxxii scriptus fuerit, auctorem octavo in nonum vergente saeculo claruisse, necesse est. Certe eum anno Christi ccxxv Liturgiam edidisse, observat auctor Catalogi Liturgiarum apud Schultingium loco infra citando. *Ita laudatus Assemanus; etsi autem, Joannem, Darrensem episcopum, de quo agit, Commentaria in utramque Areopagite Hierarchiam scripsisse, verbis jam datis non edicat, in Scriptorum tam, quae deinde, nonnullis adhuc premissis, a Joanne illo contexta, commemorat, Catalogo Commentaria ista seu libros, in caelestem et ecclesiasticam Areopagite Hierarchiam conscriptos, recenset; ut certe de eodem, de quo Echellensis, Joanne Darrensi loquatur, utique proinde memoratus ab eodem Echellensi Joannes Darrensis, non seculo quarto, ut ait, sed inter annum 700 et 850 floruerit, certeque Ephremi, anno 378 vita functi, discipulus haud exstiterit, contra ac B Syri hodierni contendunt.*

Isaacus autem, quem nec oblique anachronismo S. Ephremi discipulum

52 Anne Isaac, qui Tractatum de Angelis scripsisse sepeque in hoc Areopagitam citasse, ab Echellensi, ut supra docui, memoratur, seculo tertio ad finem vergente floruerit ac S. Ephremi Syri discipulus exstiterit, modo discipiciamus. Tam hoc, quam illud secus habere, anonymous Problematis plus semel jam memorati auctor probatur, anachronismum ab iis, qui Isaacum illum seculo tertio ad finem vergente floruisse simulque S. Ephremi discipulum fuisse, contendunt, manifesto committi, in antecessum ostendit, sequentem arguens in modum: Antequam Isaacum in medium proferam, qui est alter quarti seculi scriptor, qui frequenter S. Dionysium Areopagitam citasse dicitur, notandum occurrit anachronismus, qui vim omnem hujusce argumenti elevat. In Cabassutii verba, quibus is adstruitur, "Isaac, sacerdos Syrus, " qui floruit seculo tertio ad finem vergente, "Tractatum elucubraverat de Angelis, in quo "frequenter testimonio Areopagite utitur. " Sic loquitur Cabassutius, cum, Abrahhamum Ecchellensem de his duobus S. Ephremi discipulis ad Morinum scripsisse, nos docet. Sed quomodo conciliari possunt haec duo, Isaac nimirum floruisse tertio seculo ad quartum vergente, et eumdem fuisse S. Ephremi discipulum? Etenim si sub finem tertii seculi vel sub initium quarti floruisse hic S. Ephremi discipulus, paulo ante vel saltem eodem tempore clarere pariter debuisse S. Ephrem ejus praceptor; hoc autem cum chronologia hujusce patris coherere non potest, quia tunc temporis vix natus erat. Sozomenus refert, ipsum Nisibini natum, vel in ejus viciniis; sed tempus non designat, quo natus sit; probabilius tamen dici potest, ipsum produisse in lucem Magni Constantini tempore, qui anno ccxvi aera Christianae imperator est factus. Sed quidquid sit de tempore, quo S. Ephrem natus est, illud tamen certum ac indubitatum est, ipsum fuisse S. Jacobi Nisibeni discipulum ad mortem usque hujus S. episcopi, quae juxta Baronium contigit anno ccxxxviii; inversimile autem est, ipsummet S. Ephremm, qui adolescens tunc erat, et S. Jacobi auditor, discipulus habuisse sub sua disciplina.

53 Prætererea S. Ephrem, Edessenæ ecclesiae statui posse, diaconus, ad superos abit anno ccclxxviii, die prima Februarii juxta Latinos vel die xxviii Januarii juxta Gracos; Valens enim imperator, qui mense Augusti ejusdem anni decessit, adhuc in vivis degebat, ut S. Hieronymus animadvertit, cum obit S. Ephrem; aliunde vero certum exploratumque est, S. Ephremum uno mense vivisse superstitem S. Basilio, qui die prima Januarii anno ccclxxviii mortuus referunt. Constat igitur evidentissime, anno ccclxxviii ex humana cessisse S. Ephremum. Porro si Isaac fuit S. Ephremi discipulus et sub finem tertii seculi vixit, cum discipulus magistro ætate prieire non possit, debut saltem S. Ephrem florere eodem tempore; ex quo sequitur, ipsum claruisse in Ecclesia per annos octoginta circiter; quod nemmo adhuc asserunt, nec cum iis, quae supra dimicimus, potest coherere. Hic igitur Isaac vel non fuit S. Ephremi discipulus, vel, si fuit, non potuit florere seculo tertio ad quartum vergente. Porro hisce de anachronismo, qui, si is S. Ephremi statuatur discipulus, committitur, premissis, nullum in ecclesiastica Historia Isaacum, qui S. Ephremi diaconi potuerit esse discipulus, reperiri, idem auctor contendit. Ab initio, inquit, tertii seculi usque ad finem sexti tres tantummodo extant auctores, qui Isaaci nomen præ se ferunt. Primus est, quem Gennadius in numero eorum scriptorum recenset; qui ante quartum seculum floruerunt; hic autem procul dubio Judæus fuit, cum liber ejus hunc titulum preferat: Fides Isaci ex Judæo. Secundus (adi in Catalogo cap. 66 Gennadium) quinto seculo vixit, et sub imperio Leonis et Marciani circa annum CDLIV mortuus est.

54 Tertius ad finem usque sexti seculi vixit, et S. Gregorius Papa de eo meminit in tertio suorum Dialogorum libro. Quemadmodum igitur hic postremus Isaac nimis diu post S. Ephremum vixit, ut possit statui ejus discipulus, discutendum remanet, ute ex illis eos quatuor characteres preferat ejus Isaaci, de quo controvexit, videlicet 1. An floruerit, sub extremum tertii seculi, vel sub initium quarti. 2. An fuerit natione Syrus. 3 An S. Ephremum praepotenti audierit. 4 An lingua Syriaca scripsit. Isaac porro ille, qui S. Dionysium in Tractatu F de angelis citasse fertur, confundi non potest cum eo, de quo loquitur Gennadius. Primo quia prior ille Isaac Syriace scripsisse fertur, hic vero Grace. Secundo quia prior elucubravit Tractatum de Angelis; hic vero non de Angelis, sed de Trinitate et Incarnatione disseruit, quemadmodum videtur est in patre Sirmondo, qui illius Opera ex manuscriptis Pitheenianis bibliothecæ extracta publica luce donavit, nihilque asserit de hoc tractatu de angelis, quem Areopagite patroni ipsi falso affingunt; quin imo ipsi sancti Dionysii vindicent hunc librum nondum, nec Gracos, nec Latinos scriptores, quia Syriacam linguam non satis callebant, hujusce Isaaci, S. Ephremi discipuli umquam minimis, verum Judæus, de quo est controversia, cognitus fuit a Gennadio, ejusque liber de Trinitate et Incarnatione laudatus legitur, et in bibliotheca Patrum exaratus: Isaac igitur, de quo loquitur Gennadius, alius est ab eo, qui Dionysium Areopagitam citasse creditur.

55 Quod

idem dictus
auctor anno-
nymus con-
tendit.

A 55 Quod spectat ad alterum, qui circa dimidiū quinti seculi decessit, verosimile non est, ipsum, quamvis natione Syrum, fuisse tamen S. Ephremi discipulum, cum inter mortem utriusque anni ferme octoginta intercedant; decessit enim S. Ephrem anno ccclxxviii et Isaac anno cdliv. Hoc autem certum est, hujusc Isaacī, dē quo loquimur, libros, quorum catalogum exhibet Trithemius, in Bibliotheca Patrum reperiri, nullamque ibi fieri mentionem alicujus libri de angelis, ab hoc auctore conscripti; quod evidentissime evincit, hunc Isaacum cum eo confundit non posse, qui in suo supposito Tractatu de Angelis S. Dionysii testimonia frequenter usurpet. Tandem Sozomenus, de discipulis S. Ephremi verba faciens, inter illustriores recenset Abbam, Zenobium, Abrahamum, Simeonidem, nihilque habet de Joanne Darensi et Isaaco, qui certe ob celebratam eorum doctrinam inter hujusc S. Diaconi auditores primas tenere debuissent. Haec omnia argumenta simul sumpta possunt cordato cuique fidem facere, hos B duos scriptores nec quanto vixisse Ecclesiae seculo, nec umquam sub S. Ephremi, Edesseni diaconi, disciplina fuisse versatos. Hactenus ille; verum quem tandem extitisse dicemus Isaacum, qui in conscripto a se atque ab Echellensi lecto Tractatu de Angelis Dionysium Areopagitam frequenter laudavit?

non aliis,
quam, qui
et tribus ho-
monymis,

56 Assemamus supra laudatus Bibliotheca Orientalis tom. I, qui anno 1719 prodit, tres potissimum, quibus nomen Isaac fuerit, recenset. Ac horum quidem, quorum duo priores a Gennadio in Catalogo cap. 26 et 66, suprake A appareat, ipsum floruisse circa annum ccclxxx. Nam primittitur Macario Egyptio et Evagrio Pontico, quorum etas ad annum ccxli extenditur, saltem Macarii, quem circa annum ccclxxxx obiisse, infra ostendemus. Certe Sirmondus Isaacum ante annum collocat.

C Ephremi discipulis accenset auctor Syrus Vita ejusdem in Cod. Nitrien. V. Plurimos, inquit, "Ephremus habuit Auditores: insignes tamen prae ceteris ejus discipuli celebrantur Zenobius, ecclesie Edessenae diaconus, Isaac, Simeon, Abraham, et allii, quos consulto praetermittimus. Ejusdem meminerunt Syri, Arabesque scriptores fere omnes, ut Joannes Maro in Tractatu adversus Nestorianos et Eutychianos: Gregorius Barhebreus, vulgo Abulpharagius, in Histor. Dynastiarum pag. lxxxvi, Georgius Elmacinus Homaidus in Chronico de Theodosio Juniore, et Ebnarrahebus in Chronico Orientali, quod Cl. Abraham Echellensis edidit, pag. cxxxv, licet perperam eumdem cum altero Isaac presbytero Antiocheno confundant, de quo infra sermo erit.

ab Assemanno in Biblio-
theca Ori-
entali per ver-
ba,

57 Huic Isaaco locum inter scriptores Syros tribuit laudatus auctor Vitæ sancti Ephremi loco citato; "Porro singuli ex ejus discipulis se- cundum datam sibi sapientiam Sermones, et Expositiones, seu Commentaria scripserunt: et Divino lumine illustrati, multis mortalibus ve-

" ritatis lucem et sempiternam salutem attule- runt. " Ei, si bene conjicio, adscribendum est Opus, quod refert Gennadius in Catalogo cap. 26 in haec verba: "Isaac scripsit de tribus Per sonis sanctissima Trinitatis, et Incarnatione Domini Librum obscurissimæ disputationis et involuti sermonis: " quem Cl. Jacobus Sirmondus inter Opuscula veterum Patrum dogmatica editid Parisiis anno MDCXXX. Nam Isaac alter, quem idem Gennadius cap. lxvi Presbyterum Antiochenum vocat, non Ephremi discipulus fuit, sed Zenobi, ut infra ostendemus. Quod vero Sirmondus ex Codicis Pithœani fide notavit, Isaacum istum ex Judeo Christianum fuisse, suspicabatur vir doctus aliquod in eo codice vitium. Quandoquidem, si Isaac, Judaica secta relecta, Christianam fidem amplexus fuisse, id utique Gennadius, ejusque abbreviator Honori Augustodunensis in Catalogo notassent. De eius aetate haec scribit Suffridus Petri Leovardiensis in Notis ad Catalogum Gennadii: " Hic Isaac neque Trithemio, neque ejus appendice notus est; floruisse autem videtur circa annum ccxli, quantum ex consequentia Catalogi apparet, " ret. " Imo ex consequentia Catalogi apparat, ipsum floruisse circa annum ccclxxx. Nam primittitur Macario Egyptio et Evagrio Pontico, quorum etas ad annum ccxli vix extenditur, saltem Macarii, quem circa annum ccclxxxx obiisse, infra ostendemus. Certe Sirmondus Isaacum ante annum collocat.

58 Neque obstat, quod idem Isaac apud Gennadium cap. xxvi et apud Sirmondum p. cli duas in una Christi persona naturas diserte asserit. Nam his etiam vocibus plures Graecos Latinosque patres ante Ephesinæ et Chalcedonensis Synodi tempora usos fuisse, demonstrat Petavius de Incarnat. lib. iii cap. vi et vii. Hæc omnia de primo e tribus dictis Isaacis, qui, contra ac laudatus Problematis auctor estimavit, S. Ephremi discipulus fuit; Assemamus; de secundo autem ex iisdem tribus Isaacis seu de Isaaco, presbytero Anthiocheno, sequentia in dicto Orientali Bibliotheca pag. 207 prodit memoria: Isaac, cognomento Magnus, presbyter Antiochenus, claruit sub Theodosio Juniore, et Marciiano imperatoribus medio quinto seculo. Praeceptorem habuit Zenobium, S. Ephremi discipulum, uti ex Joanne Barsusan, Jacobitarum Patriarcha, ad calcem codicis nostri Syriaci iv adnotavit Abraham Mardenus presbyter, cuius verba infra describemus: idque etiam colligitur tum ex ejusdem Isaaci scriptis adversus Nestorianos et Eutychianos; tum præcipue ex carmine illo, quo ruinam Antiochiae planxit: Nestorius enim anno Christi ccxxix heresim suam publicavit; Eutyches vero circa annum ccxxxviii. Ruina demum Antiochiae contigit anno ccclxxix. Quæ certissima temporis epocha, Isaacum non Ephremi, ut nonnulli scribunt, sed Zenobii discipulum fuisse, convincit.

59 Nam S. Ephremus ejusdem Zenobii magister decessit juxta Syros anno ccclxxiii vel anno ccclxxviii juxta alios, ut diximus supra pag. lvi, eoque tempore Zenobius ecclesia Edessenæ diaconus erat, ut pag. xxxviii demonstratum est; atque adeo paulo post prædictum annum, hoc est, circa annum ccclxxxx nostrum Isaacum videtur habuisse auditorem. Hinc diluitur conjectura Nairomi, qui in Euoplia par. i pag. xxxvii Isaacum istum cum altero cognomine Ninivita confundit.

Nam

dantur, me-
moratis,

AUCTORE
C. B.

Nam ille quidem episcopus fuit, et post annum floruit, ut suo loco demonstrabimus: Isaac vero noster paulo post Chalcedonensem Synodum simplex presbyter decessit. Pagina porro 210 Isaacum, de quo haec scribit, anno 460 vita functum esse, ostendit, ac deinde pag. 445 de tertii e supra dictis Isaacis, quem e monacho Ninivitarum episcopum iterumque deinde ex episcopo monachum, ac genere Syrum existisse, e scriptore anonymo in antecessum docuit, etate ita scribit: Sed Isaaci atas clarius demonstratur ex ipsiusmet scriptis, quae in Bibliotheca nostra extant. Nam in laudato quidem Cod. Nistriensi xx pag. cxxv Jacobi Sarugensis, quem initio sexti saeculi claruisse supra ostensum est, testimonio ab ipso usurpat. In Graeco autem Ms. Codice ccxxxi, in quo nonaginta ejusdem Isaaci sermones a Patrio et Abrahamio in sancti Sabae Laura Monachis e Syriae in Graecum translati continentur, postremum locum occupat ipsius Isaaci "Epistola ad S. Simeonem Stylitam juniores, cognomento Thaumastoritam, qui in Σαναστρῷ ἦρε, in mirabili monte prope Antiochiam sub Justiniano ac Justino juniore, supra columnam sanctissime vivebat, et anno Christi nxcii, die xxvi Maii sub Mauricio imperatore in celum evocatus est; ut liquet ex Euagrio Hist. eccl. vi cap. xxiii et ex Nicephoro Magistro in ejusdem Vita cap. ult.

tertio loco' recensetur,

60 Sexto igitur saeculo ad exitum vergente Isaacum nostrum floruisse, necesse est. Hinc Naroni in primis sententia rejicienda, qui Euopl. Par. i cap. 2 num. xxii Ninivitam hunc Isaacum cum altero S. Ephraemi discipulo confundit. Lambecii insuper, et Guillelmi Cave conjectura nequaquam admittenda, qui existimant, nostrum Isaacum post abdicatum episcopatum ex eremo in Italiam venisse, et prope Spoleto in Ascertio ab ipso condito vixisse; ac proinde unum eundemque ipsum cum Isaaco faciunt, cuius mores, et miracula S. Gregorius Magnus Dial. lib. iii cap. xiv describunt, effatum hujusmodi in ore solitum fuisse habere testatum, "Monachus, qui in terra possessiones querit, monachus non est." Noster enim Isaac ex Mesopotamia non in Italiam, sed in Aegyptum perrexit, ubi in Scetensi eremo diem clausit, ut ex laudata ejusdem Vita colligitur. *Alque ita postremi etiam e tribus dictis Isaacis notitiam habemus;* anne autem quis ex illis Tractatum de Angelis, in quo Areopagitam frequenter laudavit, scripsit, modo discipulamus. Id sane duos priores, quorum alter anno circiter 400, alter vel anno 459 vel haud diu, ut apparel, post vivere desit, non fecisse, vel ex eo liquet, quod Assemanus, Opera abs illis composita recensens, hisce Tractatum de angelis nec annumeret, nec quidquam, unde, ab alterutro lucubrationem ejusmodi fuisse elaboratam, suspicari fas sit, suppeditet.

vero similiter me est;

61 Adhac antiquior e duobus dictis Isaacis, quem S. Ephremi discipulum, Syrumque natione existisse, supra recitatis verbis docet Assemanus, unum dumtaxat, qui a Gennadio in Catalogo cap. 26 memoratur, de Sanctissima Trinitate ac Domini Incarnatione scripsisse referunt librum, nihilque, quod altiarum ab eo scriptarum lucubrationum suspicionem ingerat, occurrit; quod autem ad secundum seu juniores e dictis duobus Isaacis spectat, Opera quidem ascetica non pauca, ab eo composita, Assemanus Bibliothecæ Orientalis tom. I, a pag. 214 recen-

set; verum non magis haec inter, quam inter re- D censita (adi num. 55) a Trithemio et in Bibliothecam Patrum Lugdunensem illata Isaaci hujus Opera ullum occurrit, quod vel qualemcumque Tractatus de Angelis speciem præferat. Assemanus quidem, Isaacum præterea, de quo hic sermo, Opera polemica elucubrasse, horumque dumtaxat pauca sese habere, loco citato etiam indicat; verum inter polemica Isaaci illius scripta, quae Assemanus non habuit, quoddam existit, in quo de Angelis Tractaretur, nihil omnino suadet. Restat ergo, ut, num Isaac, cuius notitiam tertio loco ex Assemano supra dedimus, Tractatum de Angelis forsitan scripsit, examinemus. Etsi quidem abs hoc lucubrationem hujusmodi fuisse elaboratam, nuspian Assemanus diserte affirmit, fuisse tamen ab Isaaco illo Dionysium Areopagitam de Celesti Hierarchia laudatum, pag. 431 docet, ibidem etiam adjungens, inter primos Dionysii Areopagite seu hujus Operum laudatores eundem, de quo nobis hic sermo, Isaacum existit. Adhac de Isaaco isthac, quem genere Syrum fuisse, docet, pag. 446 ita generatim memorat: Isaac Ninivitam septem composuit tomos de regimine Spiritus, de divinis mysteriis, de judicio et politia; quid si ergo e septem illis tomis existiter unus, in quo de celesti politia seu Agelis fuerit tractatum, isque idcirco in codice, qui Abrahamo Ecchellensi præluzit, Tractatus de Angelis fuerit in scriptus? Res sane omni veritatis specie non carat, filique adeo partim ex ea, partim ex aliis jam dictis, ut abs Isaaco illo Tractatum de Angelis, quem a se lectum, Abraham Echellensi (adi num. 45) dicit, Syriace fuisse conscriptum, mihi sane verosimillimum evadat.

62 Porro cum Abrahamo Ecchellensi et Syris, is autem Joannem Darensem et Isaacum, quorum alter commentaria in utramque Dionysii Areopagitam Hierarchiam scripsit, alter Tractatum de Angelis, in quo Areopagita laudatur, elucubrabit, S. Ephremi discipulos fuisse, asseverantibus, fides facile omnis deneganda etiam haud sit, anonymus Problematis auctor, jam sextus laudatus, post verba supra recitata, quisnam esse possit Ephrem, quem Joannes et Isaac præceptorem haberint, conatur ostendere, sequentem hunc scribens in modum: Cum Abrahame Ecchellensi auctoritas, qui hos duos auctores (Joannem Darensem scilicet et Isaacum) S. Ephremi discipulos, Syriaca lingua se legisse testatur, non ita facile rejicienda sit, ut ea, quae asservat hic auctor in epistola, ad Morinum data, cum iis, que saniori Critice magis conformia sunt, concilientur, asservat potest non sine aliquo fundamento, hunc Ephrem, de quo loquitur Ecchellensis; non esse sanctissimum illum Edessene ecclesie diaconum, sed illum Ephrem Syrum, qui per varios honoris ac dignitatis gradus sublimem illam comitis Orientis dignitatem adeptus ad patriarchalem tandem Antiochenæ ecclesia sedem circa annum dxxvi evectus fuit. Hie igitur S. Antistes, qui, ut notat Photius, doctissimus erat, pluresque libros elucubraverat, tantum celebritatis famam sibi acquisiverat, ut merito conjici possit, plures atque traxisse discipulos, quos inter non sine veritatis specie recenseri possunt et hic auctor, Joannes Darense appellatus, et Isaac Syrus, qui seculo sexto, ad finem vergente, decessit, quique eo tempore vixit, quo sub hujus S. Patriarchæ disciplina poterat versari.

63 Non

A 63 Non me latet, eos, qui volunt, hunc *discipulus* Isaac, qui S. Dionysium laudavit, fuisse Græcis Latinisque scriptoribus incognitum, ejusque libros nondum publica luce fuisse donatos, hanc nostram conjuncturam, veluti futilem, contempluros; sed ipsis reponere possumus S. Gregorius Papam hujus Isaac, qui sexto seculo floruit, meminisse et Trithemium (*scriptoris hujus Isaac a Gregorio Isaac est diversus*) ipsius texuisse elogium, pluresque eruditos Tractatum de Contemptu mundi, qui in Bibliotheca Patrum legitur, ipsi adjudicasse. Sed hac difficultate omissa, ilud certissimum est, quod, si hic Isaac, S. Ephremi, Antiochæ patriarchæ, discipulus adstruktur, ea ratio, que ex Joannis Darenensis et Isaac testimoniis eruitur, nullius momenti futura sit ad persuadendum, duos exitisse autores, qui quarto seculo Dionysii Opera per voluntaverit, et quorum unus utramque hujus Patris Hierarchiam Commentariis illustraverit, alter vero in suo de Angelis Tractatu textus quamplurimos citaverit. Nemo enim non videt, hos duos aucto-

B res, si hujusmodi libros, quemadmodum testatum facit Ecchellensis, evulgarunt, necessario vixisse post quintum seculum, quo tempore S. Dionysii Opera in plurimorum manibus versabantur, ac proinde non mirabitur, cum vel Joannem Darensem eos Commentariis illustrasse, vel Isaac eos laudasse cognoverit. *Hactenus Problematis auctor; itaque hanc quidem illius conjecturam, jam recitatis verbis propositam, qua, cuiusnam Ephremi discipuli Joannes Darenensis et Isaacus, Operum Dionysianorum laudatores, fortassis extiterint, adstruit, quantum ad Isaacum minime improbandam, existimo, modo ab Isaaco, per Gregorium Magnum Dial. lib 3, cap. 14 memorato, de quo illam format, ad Isaacum Ninivitam, tertio loco ex Assemani supra relatum, qui eodem, qua Gregorii Magni Isaac, seculo sexto floruit, Tractatumque de Angelis, ut jam docui, verosimilime scripsit, transferatur; quod autem ad Joannem Darensem spectat, cum hic uti e supra recitatis Assemani verbis liquet, inter annum 700 et annum 850 floruerit, Ephremi certe, Antiocheni ab anno 527, quemadmodum in Chronologica Patriarcharum Antiochenorum Historia, tom. 4 Julii apud nos præfixa, vide licet, ad annum usque 545 patriarchæ, discipulus esse*

C non potuit; ut indubie quantum ad Joannem Darensem, quem Syri quidem, at non item Echellensis, contra ac supra anonymus Problematis auctor notat, S. Ephremi discipulum facit, conjectura præfata locum haud habeat.

CAPUT IV.

An S. Cyrillus, et S. Juvenalis, alter Alexandrinus, alter Hierosolymitanus seculo v patriarcha, S. Dionysii Areopagitæ Opera citarint.

Quo Severiani seu Acephali heretici, unicam dumtaxat naturam, contra ac concilium Chalcedonense, anno 451 celebratum, defnierat, in Christo esse, contendentes, in concordiam cum Catholicis, laudati Concili definitioni adhaerentibus, adducerentur, Justinianus imperator hos inter et illos Collationem habendam curavit; que, quamvis a Labbeo, Acta illius, ab Innocentio, Maronix episcopo, conscripta, tom. 4 Conciliorum a col. 1763 suppeditante, anno 533 ob Justinianum ad Joannem Papam epistolam innectatur, anno tamen 532, uti ad hunc annum Pagius in Criticis ostendit, illigari debet. Isti autem Collationi, quæ die altero fuit repetita, interfuerunt episcopi, catholici quidem quinque, videlicet ipse net, qui id apud Labbeum loco cit. nos docet, Innocentius Maroniz episcopus, Hypathius, Ephesina civitatis archiepiscopus, Joannes Vesinus, Stephanus Seleuciensis, ac Anthimus Trapezuntinus; Severiani vero sex, Sergius nempe Cyri, Thomas Germanicæ, Philozenus Dulichii, Petrus Theodosiopoleos, Joannes Constantinæ et Nonnus Ceresinæ. Porro ut, præmissa hac notitia, ad id, quod ad institutum nostrum potissimum spectat, jam veniam, Hypathius episcopus secundo Collationis die cum statim sermo de Chalcedonensi, in quo, quod dixi, fuerat disfunctum, concilio fuisset ac institutus, a Severianis, qui id reprehendebant condemnabant, sciscitatus est, quid illud (Ad tom. Conciliorum cit. col. 1766) peccasset concilium: Severiani autem, id in eo, quod duas in Christo statuisset naturas, peccasse, responderunt, hancque hujus sui responsi, nonnullis adhuc præmissis, rationem reddiderunt: Beato...

Cyrillo et beato Athanasio, Alexandrinae civitatis episcopis, Felice etiam et Julio Romanae Ecclesiae, Gregorio quin etiam mirabilium factore et Dionysio Areopagita unam naturam Dei verbi decernentibus post unionem, hos omnes transgressi illi, post unionem præsumserunt duas naturas prædicare.

65 Adhac, cum allata pro naturæ Verbi divini unitate Felicis et Julii Romanæ Ecclesiæ, Gregorii item Thaumaturgi et Dionysii Areopagita testimonia adeo esse falsa; ut ea nec Cyrus memorare voluisse, Catholici respondissent, Severiani, nonnullis adhuc, quæ brevitatis causa omitto, præmissis, reposuerunt: Possumus ostendere, quia beatus Cyrus usus est istis testimoniosis in libris, adversus Diodorum et Theodorum editis: *tum autem dixerunt Catholici: Modo maxime et illos adversus Diodorum et Theodorum libros ambiguos facitis, tamquam fictos, adversus mortuos prolatos dicentes** non poterant refellere falsitatem. Si enim adversus mortuos prolati sunt, multo magis adversus Ne-

* supple qui

AUCTORIA
C.R.

storium et eos, qui contra ejus (*Cyrilli nempe*) capitula scripserunt, proferre habuit eadem testimonia. Sed nunc videtur, quoniam et in illis libris heretici falsantes addiderunt ea. *Severiani*, hoc auditio Catholicorum responso, petierunt: Si ergo ex antiquis Rescriptis et ex archivis Alexandriæ potuerimus utraque ostendere sic habentia, quid estis dicturi? Catholici autem ad hanc interrogacionem reposuerunt: Si sub temporibus beati Proterii vel Timothei, cognomine salofacioli, ostensa sunt, indubitabilia erunt; quoniam vero jam a multis hi, qui adversantur orthodoxae durarum naturarum confessioni, illa antiqua apud se retinent, indulgete nobis, si adversarios nostros testes suscipere dubitamus.

Catholicis id negantibus, fuisse adducta asseruerunt;

66 Nam et beati Julii famosam illam epistolam manifeste Appollinaris ostendimus fuisse, scriptam ad Dionysium, illam autem, quam sancti Gregorii, mirabilium factoris, dicitis testificationem, suadete Severo et his, qui ea, qua ille, sapient, confiteri, quia incorruptum B carnis ipse decrevit, et tunc vobis credendum est, quoniam et ea, que de una natura dicta sunt, ipsius sunt. Quod autem prius dici debuit, hoc ultimo dicimus; illa enim testimonia, quæ vos Dionysii Areopagita esse dicitis, unde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? Si enim ejus erant, non potuerint latere beatum Cyrillum. Quid autem de beato Cyrillo dicto, quando et beatus Athanasius, si pro certo scisset, ejus fuisse, ante omnia in Niceno concilio de consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset adversus Arii diversæ substantiae blasphemias. Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde nunc potestis ostendere, quia illius sunt, nescio. Atque ita, quæ secundo Collationis Constantiopolitanæ die Severianos inter et Catholicos gesta sint, partim modo, prout instituti nostri ratio postulat, ipsimet Innocentii, Maroniæ episcopi, qui Collationi interfuit, verbis jam exposui; cum autem, a S. Cyrillo in libris, quos hic adversus Diodorum et Theodorum scripsit, Dionysium Areopagitam fuisse citatum, aut, si mavis, accepta ex hujus Operibus testimonia in medium fuisse adducta, Severiani asseruerint, Catholicique contra negarint, hisne, an illis assentendum sit, examinare, uti C instiuti mei ratio exigit, modo aggredior, ita simul, an S. Cyrillus S. Dionysium Areopagitam seu hujus libros unquam citarit, discussurus.

etsi autem hi, an libri illi Cyrillo

67 Cum Catholicis, fuisse unquam a B. Cyrillo vel in ipsis, quas ad Nestorium scripsit, epistolis S. Athanasii, Felicis et Julii Romanorum Pontificum, Gregorii Thaumaturgi et Dionysii Areopagitæ testimonia ad naturæ Dei verbi ab humanitate per Verbum, assumpta unitatem probandum adhibita, negantibus, Severiani reposuerunt, Possimus ostendere, quia beatus Cyrillus usus est istis testimoniis in libris adversus Diodorū (*Tharsensem scilicet*) et Theodorum (*Mopsuestenū nimirū*) editis, *Hypathius Catholicorum nominerespondit*. Modo maxime et illos adversus Diodorum et Theodorum libros ambiguos facitis, tamquam fictos: adversus mortuos prolatis dicentes, qui non poterant refellere falsitatem. Si enim adversus mortuos prolati sunt, multo magis contra Nestorium et eos, qui contra capitula ejus (*Cyrilli nempe*) scripserunt, proferre habuerint eadem testimonia. Sed nunc videtur, quoniam et in illis libris heretici falsantes addiderunt ea. *Severianis itaque, testimonia Dionysii*

Areopagite aliorumque a Cyrillo in libris, adversus Diodorum et Theodorum scripsit, fuisse usurpata, asserteribus, duo potissimum Hypathius reposuit; alterum quidem, esse dubium, anne hi S. Cyrillo falso non essent suppositi; alterum vero, Areopagite aliorumque, quæ in dictis libris Cyrilli allegarit, testimonia ab hereticis in illos per fraudem fuisse instrusa. Ac primum quidem seu id, quod priori loco Hypathius respondit, haud sat firmum ac solidum videtur.

68 Libri enim, a Cyrillo adversus Diodorum et Theodorum scripti, in Synodo œcuménica quinta, anno 553 Constantinopoli celebrata, Collatione v lecti ac a Patribus pro genuinis Cyrilli Operibus, uti apud Labbeum tom. 5 Conciliorum col. 456 et seqq. videre licet, admissi fuerunt, eosdemque pro talibus etiam Liberatus diaconus in Breviario cap. x, Leontius Byzantinus de Sectis Actione octava et Eulogius Alexandrinus apud Photium in Excerptis habuerunt. Adhæc ratio, ob quam Hypathius in dubium, an libri, quos, veluti a Cyrillo contra Diodorum ac Theodorum scriptos, laudabant, sancto isti Patri non essent falso suppositi, revocavit, nullius omnino ponderis videatur. Quid ni enim Cyrus Dionysii Areopagite aliorumque sanctorum Patrum testimonia, quæ in libris seu epistolis contra Nestorium in vivis adhuc existentem scriptis, prætermiserat, in libris aliis, contra Diodorum et Theodorum, et vivis jam sublatos, exaratis, afferre potuerit? Enimvero id ego haud perspicio. Cum enim libris, adversus Diodorum et Theodorum scriptis, epistole, ad Nestorium date, præcesserint, quid ni factum esse possit, ut Cyrillus, postquam hasce exarasset, memorata, de quibus hic disserimus, sanctorum Patrum testimonia, anteasibi non comperta, invenerit, eaque deinde in libris, quos adversus Diodorum et Theodorum scribebat, allearint? Quid ni etiam factum esse possit, ut Cyrillo testimoniorum illorum, utut ei apprime notorum, tum quidem, cum adversus Diodorum et Theodorum calamus strinxit, at non item, cum adversus Nestorium scribendo epistolas pugnavit, venerit in mentem? Hypathius itaque nec rei veritate, nec ratione, quam allegavit, spectata, recte in dubium, an libri, adversus Diodorum et Theodorum scripti, Cyrillo non essent suppositi revocavit.

F 69 Verum an haud merito, num in libros illos Dionysii Areopagite aliorumque, quos supra laudavimus, sanctorum Patrum testimonia ab Hæreticis per fraudem essent intrusa, dubitavit, dubiumque sibi ea de re animum Severianis significari? Optimo enim vero jure hæreticorum fraudem ac fallaciam ibidem suspicatum esse Hypathium, mihi appareat. Liberatus quidem supra laudatus in suo causæ Nestorianorum et Eutychianorum Breviario cap. x scribit: Basilius... diaconus, sumens tomum Proeli (*Constantinopolitani episcopi*) quem Armenis scriperat, Alexandria venit, et Armenianorū libellus suis libellis annexet, obtulit Cyrillo, ejusdem urbis antistiti. Quibus (ut ferunt rumores) permotus Cyrillus quatuor libros scripsit, tres adversus Diodorum et Theodorum, quasi Nestoriani dogmatis auctores, et alium de Incarnatione librum; in quibus continentur antiquorum Patrum testimonia incorrupta, id est, Felicis Papæ Romani, Dionysii Areopagite, Corinthiorum episcopi, et Gregorii mirabilis, Θεοφάνειος cognominati: Ita autem Severianis, qui Dionysii Areopagite aliorumque, quos supra memoravi,

Aravi, sanctorum Patrum testimonia a S. Cyrillo in libris adversus Diodorum et Theodorum allegata fuisse, in Collatione Constantinopolitana Hypathio dixerunt, favere videtur, maxime si e quatuor hisce verbis Dionysii Areopagita, Corinthiorum episcopi, proxime recitato Liberati textui inclusis, in quibus, cum S. Dionysius Areopagita Corinthiorum episcopus haud fuerit, certissime mendum cubat, vox Areopagitæ retinenda, voxque contra Corinthiorum, substituta ei voce Atheniensium, expungenda sit, ut Lequienus in sua de libris Areopagiticiis Opinione contendit.

*uti hic quid
quid contra
ex Liberato*

70 Audi, qui hic scriptor de hoc argumento ibidem loquatur. Garnerius, inquit, hunc locum (proxime huc transcriptum Liberati textum) non sanavit, dempta voce AREOPAGITÆ, acsi Dionysius Corinthi episcopus, qui secundo floruit seculo, laudatus potius a Cyrillo credi posset. Nam Liberatus hic (*loco scilicet supra cit.*) paucis narrare constat, quid in collatione Constantinopolitana gestum sit cum Severianis; ex cuius proinde Actis AREOPAGITÆ nuncupationem retinendam, B docemur; hunc vero scriptorem memorie lapsu, Corinthiorum episcopum, pro Atheniensium possisse, quamquam fortasse notariorum error dici debet. Sed ejus textus sic forsitan restitui potest: « In quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ Romani, Julij ad Dionysium, Corinthiorum episcopum, Dionysii Areopagitas et Gregorii, mirabilis cognominati. » Dionysium etenim illum, ad quem Julii Papa data epistola, ferebatur, Corinthi episcopum appellat Leontius Actione vii de Sectis. Ita Lequienus; rationem autem, cui ea, quæ hic ait, superstruit, unice fere repetit a Liberati succincte et compendio enarrandi, quæ in Constantinopolitana anni 532 Collatione gesta sunt, voluntate; verum anno Liberatus, Breviario suo supra recitata verba inserens, re etiam vera compendio exponere, quæ in dicta Collatione Constantinopolitana fuere gesta, sibi habuit propositorum? Id mihi haud prorsus certum appareat. Verbis enim, quæ supra jam dedi, sequentia dumtacat, et quibus id ultimum posset colligi, Liberatus subjungit: Et licet in eis libris Theodori dicta laudentur contra Arrianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorii fuisse contundunt.

*C possit argui
ratione non
una*

71 Contra quos Catholici, veritatis defensores, sic Acephalis responderunt, libros non esse Cyrilli, quoniam testimoniis, quæ contra mortuos potuisse in eis dicitur, contra viventem Nestorium non est usus neque in synodo, neque in aliquibus epistolis. Unde dicunt, illos nec etiasset Cyrillum, nec edidisse libros; Ita autem compendio, quæcumque in Collatione Constantinopolitana Catholicos inter et Severianos seu Acephalos gesta fuerunt, neutquam exponi, certe unusquisque, qui, quæ supra de Collatione illa ex Innocentio episcopo retuli, expederit, haud difficulter agnoscat; verum, utcumque res hæc habeat, nullo equidem modo, quin scripta a laudato Innocentio, Maronæ episcopo, dictæ Collationis Constantinopolitanae Acta sibi præludentia Liberatus habuerit, dubitandum appareat; cum hæc autem, Severianos, in Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libris allegata fuisse Areopagita testimonia, in dicta Collatione Constantinopolitana asseruisse, haud obscure, uti e supra dictis liquet, edocant, Liberatum, Actis illis impulsum, Dionysii Areopagita testimonia in præfatis Cyrilli libris contineri, in textu, supra relato, scri-

psisse, sat verosimile appetit. Verum, cum in libris illis testimonia hujusmodi contineri, Severiani dumtaxat, uti eadem Acta produnt, asseruerint, Catholicique contra id negarint, ut quid illis potius quam his Liberatus fidem attribuit? Anne forsan ipsosmet Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libros ad manum habuerit, atque in iis Areopagite, quæ Severiani memorarant, testimonia continere, compererit? Verum, sit ita; fuisse testimonia illa in dictis libris ab ipso met Cyrillo adhibita, an contra heretica manu in hosce intrusa, dubitari poterat, nec allerutrum Liberatus aperte edidit. Incorrupta quidem vocat eadem testimonia; verum fieri potest, ut genuinas atque incorruptas testimonia seu sententias, ex antiquorum Patrum Scriptis ac impressis ex Operibus, sub Dionysii Areopagite nomine circumferri solitis, acceptas, in Cyrilli, qui eas haud adhibuerat, adversus Diodorum et Theodorum libros heretici intrusissent.

72 Adhuc, etsi etiam, Liberatum, non fuisse libros hosce ab hereticis corruptos, testimoniaque probatur sunt adeo Areopagite, quæ continebant, ab ipsosmet E sancto Cyrillo fuisse profecta, significare voluisse, tantisper daremus, nec hinc, fuisse etiam re vera Areopagite testimonia a Cyrillo in dictis libris adhibita, sal certum evadet. Cum enim Liberatus centum ut minimum annis Collatione Constantinopolitana sit posterior, non video, cur Liberato potius, qui testimonia illa Cyrillo adscriperit, quam Hypathio, qui in dicta Collatione, Catholicorum nomine loquens, testimonia eadem Cyrilli libris per hereticos addita fuisse, suspicatus est, sit standum. Imo vero, etsi quidem Hypathius ex eo, quod contra Nestorium, adhuc viventem, testimonia illa non protulisset Cyrius, non fuisse etiam isthac postea abs hoc sancto Alexandrino patriarcha in libris, adversus Diodorum et Theodorum scriptis, allegata, haud sat recte, ut jam supra docui, arguerit, ex etiam, quod ad Apollinariste epistolam ad Dionysium, Julii Papæ nomine notatam, Pontifici huic falso supposuissent, scriptamque ab Athanasio ad Epictetum epistolam Nestoriani falsassent, merito sane, an hereticici pariter, qui Cyrilli ad Diodorum et Theodorum libros in potestate sua jam dudum habuerant, Areopagite aliorumque Patrum testimonia, que Cyrius alias, cum maxime id fuisse opportunum, numquam attulerat, libris illis non addidissent, potuit suspicari; id autem cum illa sit, Hypathio potius, qui id ex dictis suspicatus est, quam Liberato, qui Hypathio multo est recentior, standum appetat. Et vero Cyrilli ad Diodorum et Theodorum libros ab hereticis re ipsa, ut Hypathius suspicatus est, fuisse corruptos, mihi etiam suadent, quæ jam nunc in medium adducamus.

73 Anastasius Sinaita in Οδηγῷ cap. 10 sub ἡ
nem scribit: Non abs re fuerit studiosos istud itidem
observare hoc loco. Narrabunt nobis Catholici, qui
Alexandria degunt, post tempora beati Eulogii Pa-
pæ (Alexandrini) hic fuisse prefectum Augustalem
Severianum, qui satis diu quatuordecim cal-
ligraphos seu librarios ejusdem secum sententiae
habuerit ac aluerit, quibus id negotii dabat, ut
Patrum libros falsarent ac depravarent, maxime
S. Cyrilli; in eujus epistolam ad Successum cum
incididimus: dictum illud, « duas in Christo na-
turæ dicimus: » nonnullis in Alexandrinis exem-
plis sincerum ac incorruptum invenimus: sed
quædam habebant, « duas naturas unitas dici-
mus. » Alia: « duas naturas considerari dici-

*hicque recita-
Anastasi Si-
naite verba*

» m u

AUCTOR
C. B.

" mus. " Et cum magno in mœrore versaremur, protulit nobis dominus Isidorus Bibliothecæ Patriarchice p̄fectus librum, in qua Cyrilli sententia habebatur incorrupta. Simili nequitia sancti quoque Ambrosii dictum corrupserunt: Nam loco ejus " Servemus differentiam divinitatis et carnis " posuerunt " differentiam lectionis. " Corruperunt insuper, beati Procli de Christo dictum, quando sit; " eum absque corruptione natum esse; qui per clausas janus abque impedimento ingressus sit; in quo naturarum conjunctionem Thomas agnoverit: " loco ἡράκλεως per τὸν scripti Gaiantē dicunt ἡράκλεως, hoc est, corruptionis exp̄s: et loco affirmativi articuli dicentis: τοῦτο συγγένια, " cuius conjunctionem naturarum, hoc est, Christi: ipsi particulam negativam substituit in hunc modum: εἰ τὸν συγγένια, etc. " Thomas non agnoviit conjunctionem naturarum, etc. " Sie in illo. " Solvite templum hoc, et in triduo reedificabo illud: " B nomine templi Christi intelligunt Apostolorum cōstum dispersum, rursusque congregatum. Ubi ore impudenterissimo affirmare non erubuerunt, Chalcedonensis Synodi professoribus profuisse duas in Christo hypostases, non autem duas naturas profliteri; nam natura, inquiunt, plures hypotheses indicat.

ut id ipsum nos suspicari majori jure possimus, efficiunt, estque adeo, an Cyrius

74 Cum itaque in falsandis sanctorum Patrum ac maxime S. Cyrilli scriptis eo, quo hic ab Anastasio Sinaïta narratur, studio laboratum Alexandria post S. Eulogium etatam fuerit, enim vero vel hinc dubitari non immerbit potest, an Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libri, intrusis in hosce Apollinaristarum fraude et fallacia S. Dionysii Areopagite aliorumque, quos supra retuli, sanctorum Patrum testimonis, falsati non fuerint jam inde etiam a tempore, quod beati Proterii et Timothei Salophacioli, patriarcharum Alexandrinorum, quorum prior anno 457, ab hereticis occisus, martyr occubuit, posterior vero anno 482, ut in Chronologica patriarcharum Aleacandrini tom. 5 Junii p̄festa, videre licet, vivere desiit, etatam proxime exceptil. Scio quidem, S. Eulogium, patriarcham Alexandrinum, post cuius etatam in falsandis sanctorum Patrum ac maxime S. Cyrilli libris laboratum quam maxime Alexandria fuisse, Anastasius Sinaïta supra datis verbis narrat, cathedralm Alexandrinam, in quam anno dumum 577 Joannes successerat, anno 604 C morte sua vacuum reliquisse, ac proin iis, quae de Sanctorum Patrum ac maxime Cyrilli libris, Alexandria post Eulogii etatam falsatis Anastasius scribit, Hypathium eique adharentes Catholicos in Collatione Constantinopolitanæ, anno 532 habita, moveri non potuisse, ut Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libros falsatos esse, suscipiantur. Verum cum inde equidem hereticorum in falsandis sanctorum Patrum libris fallacia magis ac magis patescat, fit vel hinc, ut nos saltem majori jure, Cyrilli libros, adversus Diodorum ac Theodorum scriptos, etiam ante Collationem Constantinopolitanam ab hereticis, similis fraude saepē etiam alias ante hanc usis, corruptos seu falsatos fuisse, suspicari, utque adeo in hosce Areopagite aliorumque sanctorum Patrum testimonia, Severianorum de una in Christo post Verbi cum natura humana unionem Dei Verbi natura opinioni in speciem facientia, quae Cyrus alias, cum maxime id ei opportunum fuisset, numquam allegavit, ab hereticis Apollinaristis, qui non minus quam Severiani sanctos Patres eorumque

dicta in opinione suas detorquere studuerunt, D fuisse intrusa, pro sat verosimili habere possimus, reque etiam ipse videatur habendum.

75 Jam vero, re ita habente, elsi quidem in libris, aduersus Diodorum et Theodorum scriptis, quales Collationis Constantinopolitanæ tempore existabant, Dionysii Areopagite testimonia allegata fuisse videantur, anne tamen ea S. Cyrillus adhibuisset ipse, an contra libris, abs illo compositis, per haereticos fuisse adjecta, dubium admodum atque incertum, omnibus iam consideratis, appareat. Hinc porro jam fit ut pariter, num S. Cyrillus Opera, Areopagita nomine inscripta, umquam laudari, dubium admodum sit atque incertum. Quod porro ad S. Juvenalem, patriarcham Hierosolymitanum, jam spectral, in Oratione, quam ad Marchianum et pulcheriam augustos habuerit, S. Dionysii Areopagite Opera citasse, a Niphophoro Callisto asseritur; verum cum hæc illius assertio dumtaxat e sublestæ omnino fidei, ut in Commentario, jam datis Sancti nostri Actis præmisso, § xvii docui, Historia Euthymiacæ primus promanarit, verene umquam Juvenalis Dionysiana Opera laudarit, dubium pariter esse atque incertum, necesse est, ut quisque, quantum reor, qui eundem Commentarium loco cit. attento evolverit, haud difficulter agnoscat. Absit interim, ut per ea, quæ ibidem disserui, vel antiquæ, qua, sanctissimam Virginem Mariam in Palestina fuisse sepultam, Juvenalis etatæ, ut plures memoria produnt, credebarunt, traditioni præjudicium afferam, vel lectorem, num Juvenalis funebrem ejusdem sanctissimæ Virginis arcam sepulchralesque fascias seu vestes Hierosolymis ad Tarcianum et Pulcheriam augustos Constantinopolim miserit, dubitare faciam. Alio tempore ac loco discutienda hæc erunt; modo, quæ ad institutum nostrum spectant, examinare cap. seq. pergo.

CAPUT V.

Quandonam primum Dionysiana
Opera innotescere cœperint, pas-
simque deinde omnibus nota ex- F
stiterint.

Nourius in Apparatu ad Bibliothecam maxi- Dionysiana
mam Veterum Patrum tom. I, in quo
de primi et secundi Ecclesiæ seculi scriptori-
bus tractatur, de Operibus sancti Dionysii Disser-
tatione x, cap. 19 sic loquitur: In his (Areo-
pagite scilicet Scriptis) heresis contra Incar-
nationis Christi mysterium non minus aperte,
quam omnes contra ejus divinitatem, et unam
trium divinarum personarum naturam errores,
proserbitur. De incarnato enim Dei Filio variis
in locis haec legimus: " Dei principalis boni-
tas... nostrorum omnium vere facta particeps
absque peccato, humilitatique nostræ unita,
salvo proprietatum suarum statu, eoque pror-
sus inconfuso et inviolato. " In alio autem li-
bro: " Verbum divinissimum... per inconfusam
humanitatis adsumptionem. " Et in Epistola iv
ad Caïum: " Quatenus est Deus et Homo, no-
vam quamdam nobiscum conversando θεωδρί-
πην εὐρήσῃ exhibebat. " Quid planius, quid
dilicitus

*Opera, de
quibus e
Nourio*

A dilucidius post sparsos Nestorii Eutychetisque errores a quovis auctore umquam scriptum est? Quam ob rem non levi omnino conjectura colligere possumus, scriptorum nostrum maximas cum turbas ab hereticis Nestorianis et Eutychianis cieri videret; tunc ut utrosque confunderet, ac pro viribus Ecclesiae Catholicae parties tueretur, animum ad scribendum appulisse.

*nonnulla
hic asservun-
tur,*

77 Atque ut id ipsi cederet felicius, magnum utique et venerandum Dionysii Areopagitae nomen scriptis suis prefixit. Ea ergo illius Opera intra annum cccxxxix, quo Oecumenica synodus Ephesina adversus Nestorianos, et cccclxi quo Chalcedonensis contra Eutychianos celebrata est, ab illo profecta esse videntur. Non continuo tamen publicam in lucem producta, et ab omnibus recepta, sed sensim sine sensu ita prodierunt; ut non ante momoratam superius Collocationem Constantinopolitanam anno DXXXIII (*imo anno 532*) in omnium venerint cognitionem. Illud porro in hujuscem opinionis confirmationem adduci potest, quod haec scri-

B pta in his Oecumenicis conciliis a nemine, neque etiam (*Commentarium, Sancti nostri Actis jam præmissum, § xvii vides*) a Juvenale Hierosolymitano, qui inter primos utrinque synodi Patres sedebat, citata reperiantur. Nulla autem hujus silentii causa alia potest adferri;

nisi quod Dionysiana incubrations, tunc e te nebris emergentes, vix ulli ante concilium Chalcedonense notæ fuerunt. Porro autem si quæras, cur plura apud auctorem nostrum occurrant, cum his, quæ Gregorius Nazianzenus scripsit, plane similia, non absurde responderi potest, illa ab auctore nostro, qui sepius et sua ab aliis se accepisse, et aliorum opinione referre dicit, in usus suos, tacito Gregorii nomine fuisse adsumta, ac stylo redditum suo, et inusitatissimum modis.

*ante in ter-
ceptum in-
ter annos
431 et 431
spatiū,
quidquid
Pearsonius,*

78 Ita laudatus auctor; cum autem Dionysiana Opera ex temporis spatio, quod inter annum 431 et annum 451 intercessit, primum fuisse conjecta, adstruit, illique hac in re, ut infra docebo; assentiendum videatur, illa verosimilitudine, nemini quidem ante dictum temporis spatium, sub annum autem 450 paucis dumtaxat adhuc nota extiterint. Verum Pearsonius supra laudatus in epistolarum S. Ignatii Vindiciae cap. 10 ea scribit, e quibus, si veritati consonent, consecutarum fuerit, ut Dionysiana Opera diu ante annum 431 seu spatium, quod hunc inter et annum 451 intercessit, etiam innoverint. Non nullis enim, e quibus certe sub seculo quintum medium nota eastilisse, consequitur, præmissis, ea mox subjungit, quæ, ut eadem Opera multo etiam citius innoverint, exposcunt. Ac primo quidem, Dionysium seu Operum, quæ sub hujus nomine circunferuntur, auctorem SS. Augustino et Hieronymo, quorum prior anno 420, posterior anno 419 obiit, prælucuisse adstruit. Verum, quæ, ut id quantum ad S. Augustinum probet, in medium adducit, nullius prorsus momenti sunt, ut hic ea refellere neutiquam sit necesse; ex eo autem, quod primus Dionysius novem angelorum ordines et gradus distincte ac definite posuisse dicatur, totidemque angelorum ordines Hieronymus numerarit, id, quod dixi, quantum ad sanctum hunc Patrem concludit. Verum nihil omnino afferit, quod primum omnium, qui novem angelorum ordines distinxerit, eastilisse Dionysium, utcumque suadere sit natum. Nec

ex eo, quod eamdem de angelorum ordinibus doctrinam Dionysius et Hieronymus tradant, huic illum prælucuisse, recte intuleris. Hieronymum enim ex eodem, e quo Dionysius, sacram Scripturarum fonte haurire illam potuisse, quis eat inficias? Dionysium etiam potius ex Hieronymo mutuatum non esse, pro certo quis asseveret?

79 Nec id itaque, quod vult Pearsonius, quantum ad S. Hieronymum evincit; verum, unde eidem Dionysiana Opera diu etiam ante epocham, supra a me assignatam, nota extitisse, consecutarum pariter foret, scriptor idem ex eo, quod nonnulla similima iis, quæ in Dionysianis Operibus leguntur, apud Gregorium Nazianzenum inventantur, quamplurima sanctum hunc Patrem e Dionysii Operibus mutuatum esse, vehementissime contendit. Audi, qui ad quæstionem, quæ, an Dionysius e Gregorio Nazianzeno, an contra hic ex illo (alterum enim ex altero sua partim accepisse, verosimillimum appareat) non pauca mutuata sit, rogatur, supra respondat. Ego quidem, inquit, Dionysium a Gregorio minime mutatum esse, credo; quia scriptor ille ab aliis omnibus ecclesiasticis scriptoribus E plane diversus est, et sui tantum similis. Omnia ferme ad neoteriacem Platonistarum scholam conformavit, et a verbis et a notionibus sanctorum Patrum maxime abhorruit. Quisquis totam Operis ejus compagem, admirandam sententiarum ex Philosophia petitarum rotunditatem, et verborum in eadem incude formatorum perpetuam scaturiginem observat, nunquam ex Gregorio aut alio quoconque Christiano eum sua hausisse, autumabit. Qui autem Nazianzeni orationes, omnibus nativas Rhetoricae coloribus depictas, et optimo dicendi genere præcipue triumphantem legerit, quios ab obscuriora quadam et magis philosophica deflectit, facile eum aliunde notiones eas derivasse et quam potuit, lucidissime tradidisse, fatebitur. Ita scriptor laudatus; verum ad hoc ejus argumentum cum Nourrio (adi proxime recitalia hujus verba) respondeo, factum facile esse posse, ut similia omnia, quæ apud Dionysium et apud Gregorium Nazianzenum inventantur, a Dionysio, qui sepius et sua ab aliis se accepisse et aliorum opinione referre dicit, in usus suos e Gregorio, tacito hujus nomine, fuerint assumpta, stylo interim concinno ac optimo, quo conscripta erant, in stylum prorsus novum F atque inusitatissimum mutato.

*cujus ratio-
nes, ipsi el-
iam verbis
partim reci-
tatis.*

80 Atque hoc quidem responso relatum Pearsonii argumentum omnino, ut mihi eidem appareret, elevatur. At vero instat Pearsonius, nonnullisque, quæ, quod ad rem minus faciant, omitto, præmissis, Dionysium, seu Operum, hujus nomine inscriptorum, auctorem, indubie per illum, quem in supra relato Isaiae de Seraphinis textu explanando pulcherrime ac subtilissime, seu, ut alii verterent, sublimissime philosophatum esse, Gregorius Nazianzenus loco cit. ait, debere intelligi, contendit; hac autem in re assentiendum ei si sit, Dionysiana Opera diu etiam, contra ac supra statui, ante temporis spatium, quod inter annum 431 et annum 451 intercessit, nota fuisse, fateamur, necesse est; verum etsi quidem, Gregorium Nazianzenum loco supra cit. ad Athanasium, veluti qui de memorato Isaiae textu pulcherrime ac subtilissime philosophatus fuisset, non respezzisse, jam supra cum Pearsonio, utul scriptores alii ac nominatim Nicetas aliquique Nazianzeni Commentatores Graeci contrarium contendant, cap. secundo

*hic recensem-
tur,*

AUCTORE
C. B.

secundo statuerim, anne tamen Gregorius ad Dionysium respiceret, dubium esset admodum atque incertum, reque etiam ipsa Sanctum nostrum a Gregorio fortassis non fuisse laudatum, pronuntiavi; ut autem, quam merito id fecerim, magisque simul, an Gregorius non ad alium, quam ad Dionysium, respexerit, dubium evadat, argumentum haud prospersus ineptum hic succurrunt. Nazianzenus oratione 34 sub finem, diversos angelorum ordines enumerans, Seraphim hisce et Cherubim non accenset, vel certe a Thronis hosce non discernit; hoc autem, Hierarchie caelestis librum ei non præluxisse, arguento est.

at repelluntur incontrarium arguat, innotuisse

Si Cum enim in hac et angelorum ordinibus Seraphim ac Cherubim Dionysium accenseat, et simul hosce a Thronis luculentissime secerat, futurum fuisse non videtur, ut Nazianzenus, si laudatum Hierarchia celestis librum præ oculis habuisse, a Dionysio seu lucubrationis illius auctore, quem pulcherrime ac subtilissime philosophatum, dicisset, in recensendis angelorum Ordinibus dissensisset. Jam vero, cum res ita habeat, caelestisque adeo Hierarchia Nazianzeno prælustrisse haud videatur, enimvero vel hinc, an alios Dionysii libros, ac eum nominatio, quem de Divinis Hymnis scripserit, quemque si umquam exstitit, modo amplius haud inveniri, jam monui, sibi præludentes idem sanctus Pater habuerit, ac eum dicti de Hymnis libri locum, quo Seraphinorum, apud Isaäam cap. 6 Deum laudantium, voces Dionysius (supradictum num. 32 dicta videsis) explicit, Sanctum hunc nostrum per illum, quem pulcherrime ac subtilissime philosophatum, loco supra cit. ait, intelleverit, magis adhuc dubium atque incertum evadit; ut proinde, jam inde a seculo IV atque adeo ante epocham, supra a nobis præstabilitam, nota fuisse, que sub Dionysii Areopagitæ nomine circumferuntur, Opera, e Gregorio Nazianzeno certum Pearsonius nequitiam efficiat. Verum, inquies, quandonam tandem circa ullam controversiam Opera illa innotescere cœperunt? Ut id melius determinare queam, quandonam in hac scripterit, Joannes Scythopolitanus Scholia, juverit in antecessum edocuisse.

*uti qua hic
de Joanne
scythopolita-
no*

82 Bernardus de Rubeis supra plus semel
jam laudatus in Dissertatione, Venetiis Operum
Dionysianorum anni 1756 editioni præmissa,
cap. 3 de Joanne Scytopolitano Scholiosis ab
eo in Opera Areopagitica contextis, non pauca
præfatus, num. 5 quis is fuerit simulque quo
tempore floruerit, inquireat, itaque hunc in finem
scribit: Ad auctorem, Joannem Scythopolitanum
redeo, de quo satis nondum innoscet, quis
ille fuerit. Ac ingerunt sane difficultatem tum
Anastasii bibliothecarii, tum Photii... verba.
Joannem Scythopolitanum, Scholiorum aucto-
rem, vocat episcopum ille; de Joanne Scytho-
politano agit iste, quem modo Scholasticum
appellat, modo causidicum, nulla ingesta epi-
scopalis dignitatis mentione. Nihilominus Pho-
tius ipse Joannem Scythopolitanum memorat
antistitum codice ccxxxvi; ubi refert Synodici-
cam epistolam Sophronii Hierosolymite, con-
tra Monothelitas anno ccxxxv scriptam, in qua
memoratur "Beatus Joannes antistes Scythopo-
litanus, qui docet, et pie de Synodo Chalcedo-
nensi scriptis." Quo vero is floruerit tempore?
Inter episcopos Scythopolitanos in patriarchatu
Hierosolymitanum Joannem probabiliter circa annum
CDLXXXVI collocat Lequienus in Oriente Christiano
non tom. III.

83 Res ita se habeat; dubium manet ad-
huc, num his confererit Scholia in Dionysium.
Favet episcopalis dignitas, ipsorum auctori tri-
buta ab Anastasio bibliothecario; at sumptus ex
Photio difficultates negotium ingerunt haud ita
leve. Laudatus Lequienus in Dissertatione Da-
mascenica 2 tribuere predicta Scholia videtur
Joanni Scythopolitanu, lacescito a Basilio Cili-
ce, et ipsum Scriptis suis lacescenti; sed hunc
a Joanne, Seythopolenos episco, distinguit
in Oriente Christiano. Quid ni Anastasius Bi-
bliothecarius et Photius consiliari queant, si
dixerimus, Joannem Scythopolitanum, antea
Scholasticum et causidicu, virum clarissimum
ob Scripta, in desertores Ecclesie et in Basil-
ium Cilicem elucubrata, insulas postea obti-
nuiss ecclesie Scythopolitanæ? Tempora con-
veniunt. Joannem suæ præfuisse ecclesie ad an-
num circiter **pxviii** adnotat Lequienus, quo
moderandam adsumperat eam Theodosius, epi-
stola Synodice, quam Joannes Hierosolymita-
nus contra Severum Antiochenum dedit, sub-
scriptus anno **dixviii**, Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τῆς **E**
Σκυθοπόλεων. Hunc vero ad annum pervenire
sine dubio potuit Joannes Scythopolitanus Scho-
lasticus aut causidicus, qui jam anno **cclxxi** cir-
citer rogatus a Juliano patriarcha Antiocheno cal-
lamum strinxerat adversum Ecclesie desertores,
ac Basilium Cilicem postea inequus est. Di-
gnissima est animadversione alia chronologica nota,
quam offert Adnotatio superius allata num. 2
in caput vii de Ecclesiastica Hierarchia, ubi nunc
produisse dicuntur fabularum Origenis sectatores
in Palestina.

84 Nempte magni motus in monasteriis Palæstinæ anno dxxxii pro dogmatibus Origenis excisi; sed jam antea incepit, Nonno monacho incentore, qui propterea ante annum xviii ejectus monasterio, ut iterum restitueretur, egit eodem anno cum Joanne, qui Elie, patriarchæ Jerosolymitanæ, suffectus fuerat. Hæc latiore sermone narrant Norisius de Synodo quinta capite i, et Pagius ad annum dxxxii, num. iii. Hoc igitur tempore verissime Scholiorum auctor adnotare potuit, "Nunc prodiisse fabularum Origenis sectatores; quod utique tempus maxime convenit Joanni, egregio scriptori contra Basilium Cilicem et Ecclesiæ desertores, ac Scythopolitanum episcopo. " Joannes itaque, Operum Dionysianorum Scholiastes, seu is interim cum Joanne, Scythopolitanus episcopo, unus idemque sit, seu abs illo diversus, sua in Dionysium Areopagitam Scholia sub seculi sexti initium verosimillime scripserit; scriptor autem, qui Operum Dionysianorum certo meminerit, Joanne Scythopolitanus antiquior, ut ex iis, quæ capp. prægressis disserui, colligere fas est, non inventur. Andreas quidem, Cæsareensis episcopus, et Proclus, Atheniensis philosophus, Dionysiana etiam Opera seu laudasse seu adhibuisse asseruntur; verum Andreas libros, in quibus id fecit, sub annum 500 dumtaxat edidit, fuitque proinde Joanne Scythopolitanus dumtaxat æqualis; quod autem ad Proclum spectat, Suidas et Pachymeres, adhibuisse hunc Dionysianæ Opera, certum haud faciunt. Jam vero, cum res ita habeat, ex omnibus jam dictis consecutarium est, ut Opera Dionysiana nulli quidem certo ante temporis spatium, inter annos 431 et 451 interceptum, innotuerint; seculo autem quinto senescente, cum paucis dumtaxat nota paulo antea fuissent, innolescere paulatim.

A latim magis ac magis inceperint. Atque ita quandonam primum coperunt esse nota, jam edocui; ut autem alterum, quod hic pariter edoceere statui, modo etiam edoceam, laudata Dionysiana Opera, quæ post seculum quintum medium magis magisque e jam dictis temporis lapsu innotuerunt, post annum 532, quo in collatione Constantinopolitana tunc habita a Severianis fuerunt laudata, nota omnibus passim existere, uti e conciliis et patribus passim obviis, a quibus post illud tempus reperiuntur citata, manifestum evadit; ut id pluribus probare, necessum haud sit.

CAPUT VI.

B Quid, ut Opera Dionysiana Areopagitæ abjudicentur, diuturnum, quo a nullo laudata, omnibus que incognita fuerunt, quatuor primorum Ecclesiæ seculorum spatium valeat.

Cum Opera
Dianysiana
si Areopagitam ha-
buerint au-
torem,

C *Opera, quæ Dionysii Areopagita nomen præferunt, quatuor primis æræ Christianæ seculis, ac fortassis etiam usque ad seculum fere quintum medium omnibus proprorsus fuisse incognita, nedum ab ulla laudata, vel ex eo liquet, quod e scriptoribus, qui Opera, Dionysii nomine inscripta, tunc laudasse ab Areopagitici dicuntur quique an id fecerunt, §§ prægressis jam examinavi, nullus omnino isthæc certo laudarit cognitave habuerit, uti quisque ex iis, quæ de hoc argumen to jam disserui, haud difficulter colliget. Verum si Opera illa jam inde a seculo æræ Christianæ primo per Dionysium Areopagitam fuissent contexta, futurum fuisse, quis credat, ut tamdiu mansisset occultata, nec ab ullis scriptoribus ecclesiasticis ad quintum usque seculum sub Areopagitici nomine fuissent laudata? Qui factum, ut illorum nec Eusebius, nec Hieronymus, scriptores, qui ante se floruerant, recensentes, mentionem uspiam fecerint? Audi, qui Nourrius in Operæ hujusque tomo supra cit., dissertatione 10, cap. 6 negativum hoc argumentum, ab Eusebii potissimum et Hieronymi silentio petitum, proponat, simulque rationes, quibus id diluere Areopagitici nituntur, convellat. Dicunt,.... (Antihareopagitici scilicet, ut ait) scripta Dionysii, quamvis omnibus alii scriptoribus fuissent incognita; non potuisse tamen summum Eusebii, qui tot bibliothecarum et ecclesiarum, maximeque Atheniensis, ubi summa cura adversari debebat, scrinia perlustraverat, et qui in inquirendis antiquiorum Operibus nulli pepercera labori, diligentiam fugere. Atqui omnia auctori nostri scripta Eusebio nota non fuisse, inde patet, quod eorum nullibi umquam mentionem fecerit.*

*silento nec
ab Eusebii,*

86 Baroni et scientia et purpura eminentissimus aperte negat, scripta Dionysii Eusebii fuisse penitus incompta. Cur autem de iis Eusebii tacuerit, si ab eo quæsieris, respondeat, illum vafri versutique animi scriptorem,

cum Arianam hæresim, cui favebat, his libris destrui videret, eos doloso frudentoque silencio prætermissee. Verum haec doctissimi viri responsio Halloixio, Areopagitorum acerrimo defensori, ita displicuit; ut eam non sine fastidio his verbis explodat: "Nam quod aliqui dicunt, eum id fraude fecisset, convicium putato. Quid enim ibi tam clarum pro Christi aeterna divinitate, quod non multo clarius in Scripturis sacris contentum sit?... Nec (*Catholicorum*) beatum Irenæum, Filii cum Patre eternam coexistentiæ clarissime professum, citaverunt. His autem addi potest, honorificam non solum Irenei, sed etiam Clementis Alexandrinii, aliorumque pluri morum, quos Arianæ hæresi plane contrarios esse, suo loco ostendemus, apud Eusebium fieri mentionem. Quapropter contendunt alii, ex illo Eusebii de Dionysii Operibus silentio nihil certi colligi posse; quandoquidem ille plures alios Scriptores, et scriptis et doctrina celeberrimos, atque in primis Athenagoram, qui eximiam Christianæ Religionis Apologiam, et de mortuorum resurrectione librum ediderat, tacitus prætermisit. Quod E si dixeris, scripta Dionysii et auctoris nomine, et suo numero, ac ipsis, quæ tractantur, argumentis longe ceteris omnibus sepius transscribi debuisse, varisque in locis multiplicari; responsum confessum accipies, Athenagora libros, tametsi forsitan breviores, qui a Christianis tamen describerentur et multiplicantur, non minus dignos videri. Verum opponunt Antiareopagitici, quædam in scriptis Dionysii occurtere, nimirum de sacris Scripturarum libris, de solis, moriente Christo, defectione, de dormitione B. Mariae Virginis, aliaque bene multa, quæ, si in Eusebii notitiam venissent, ab eo numquam prætermitti potuerunt.

87 Idem nonnulli ex Hieronymi, præsentim in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, silentio interpellant, eliciunt. Inde enim concludunt, Dionysii nostri lucubrationes ipsi incognitas fuisse, nec ante ejus tempora divulgatas. Quasi vero, inquit Antiareopagitici, alia non fuerit Hieronymiani silentiæ ratio? De iis enim tantum scriptoribus, quos Eusebius commemoravit, disputare constituerat. Sed id certis rationum firmamentis ab ipsis erat munendum. Aliam quippe mentem sibi fuisse, idem ipse Hieronymus aperte testatur, dum ingens inter se F et eos, qui de scriptoribus prophanicis catalogos ediderunt, discrimen intercedere his verbis significat: "Illi Veteres, historias annalesque replicantes, posuerunt quasi de ingenti prato non parvam Opusculi sui coronam texere. Ego quid acturus sum, qui, nullum præmium sequens, pessimum, ut dicitur, magistrum metipsum habeo: quamquam Eusebius Pamphilus in decem Ecclesiastice Historie libris maximo nobis adjumento fuerit." Ibi enim non obscure declarat, se nullum præmium magistrum habuisse, atque Eusebium ipsi tantum maximo fuisse adjumento. Et re quidem vera, sanctus ille Doctor quorundam auctorum meminit, quorum nulla exstat apud Eusebium commemo ratio, *Ita scriptor laudatus; mox autem in medium adducit argumentum, quo Areopagitici contendunt, ex Hieronymi de Operibus Dionysianis silentio recte contra hæc ab Antiareopagitici quibusdam, eadem Opera S. Hieronymo nota fuisse, adstruuntibus, arguunt non posse. Verum, cum Dionysiana Opera S. Hieronymo haud innotuisse,*

nec ab Hieronymo præterunda fuisse videantur,

supra

AUCTORE
C. B.

*supra docuerimus, dicta Areopagiticorum obje-
ctio minime nos ferit, integrangue proinde vim
suam retinet argumentum negatum, quo, quod
Opera Dionysiana quatuor primis arce Christianarum
seculis penitus delituisse, ab Eusebio, Hiero-
nymo aut aliis laudata fuisse videantur, nondum
illa tunc in rerum natura exsistisse, ac proin
Dionysium Areopagitam hanc habere auctorem,
arguimus.*

*rationesque,
ob quas qua-
tuor primis
seculis fue-
runt occul-
tata,*

88 *Anonymus Problematis supra laudati au-
tor rationes, ob quas primis Ecclesie seculis
Dionysiana Opera delituisse, Areopagiti con-
tendunt, sequentem hunc part. I, proposit. I,
art. I proponit in modum: Cum S. Dionysius
Areopagita ad preces S. Timothei libros suos
elucubravit, ipsique in eorum singulis com-
mendarit, ne iis, qui Christianis mysteriis nondum
essent initiati, communicaret, quippe qui
vel eos despiciasset, vel ex malitia eorum doctri-
nam adulterassent, verisimile est, hunc S. Anti-
stitem, ut Dionysii voluntati morem gereret,
magno studio hoc sacrum depositum occultum
servasse, nec alii manifestasse nisi paucis egre-
giis viris, qui possent et excellentiam Areopagi-
ticorum Operum cognoscere, iisque sanctissime
uti. Pachymeres aliam subdit rationem. Athene-
nienses nimurum Philosophos, inter quos Proclum,
Dionysii Opera sibi tanquam legitimis parenti-
bus vindicare volentes, aut saltem eorum doctri-
nam ac sententias sine plagii nota exscribere
pro arbitrio cupientes, publicae luci subtraxisse,
magna cura eos secretos et occultos habuisse.
Alii vero auctores testantur, veteres Hære-
ticos per plura secula eos occultasse, usque dum
a Petro quodam Romano ex Vaticana Bibliotheca
primum eruti, et in Greciam translati, ibi primum
innotescere coepérunt. Non desunt etiam qui pu-
tent, eos in quorundam manus incidisse, qui, cum
eorum intelligentiam assequi non possent, nec
primum nosce thesaui, quem possidebat, eos tam-
diu repositos habuisse, donec S. Gregorii tem-
pore reperti fuerunt. Tandem nounulli erudit
contendunt, S. Dionysium Catholicos fuisse ad-
hortatum, ne hos libros, quorum intelligentia
vulgares humani ingeni vires excedebat, nonnisi
viris scientia et probitate commendatissimis com-
municarent, quibus sensim deficientibus nullus
amplius superfluit, cui possent committi. Et hoc
in causa esse dicunt hujusmodi auctores, cur
S. Hieronymus in suo Ecclesiasticorum scripto-
rum Catalogo Dionysium non recensuerit; in-
eongruum judicans, eos libros, qui tot tantaque
mystria complectebantur, in publicam lucem
proferre:*

*rationibus
alii.*

89 *Ita ille; verum e fine, quem Dionysiano-
rum Operum auctor sibi proposuit, libros illos
occulari non debuisse, appetet. Audi, qui ad id
probandum idem auctor anonymous loco supra
cit. art. 2 ratiocinetur. Primo, inquit, si S. Diony-
sius style adeo sublimi suis libros elucubravit, si
verbis et sententiis usus est a communis consuetu-
dine adeo remotis, non alio sane scopo id fecisse
credendus est, quam ut Ethnici Philosophos, qui
eloquentem Euangelii simplicitatem subsannabant,
instrueret, iisque planum faceret, ea mysteria,
qua in sacris Euangelii nobis reserantur, argumen-
ta esse versando acuendoque ingenio et ostend-
tanda eloquentiae aptiora, quam ea: de quibus
ipsi in prophanis suis libris disceptare sole-
bant. Quo quidem agendi modo gentiles phi-
losophos veluti adgebat, ut, prophanis novi-*

tatibus explosis, solis Euangelicis veritatibus D contemplandis animum adjungerent. Sed quando gentilium sapientes hoc sancto concilio, quod in suis libris elucubrandis sibi proposuerat Dionysius, uti potuissent, si verum est, quod articulo superiore vidimus, Areopagitam nimirum tantopere commendasse Timotheo, ne alii quam solis Ecclesie pralati eos communicaret? Secundo S. Maximus in Prologo in Dionysii libros animadvertisit, Timotheum, argumenterum vi ab Ephesiniis philosophis exagitat, obstrinxisse Dionysium, qui ethnici philosophiae secreta omnia rimatus erat, ut libros aliquos conserveret, ex quibus tela erui possent ad retundendos eorum impetus, eosque supē-
rando.

90 Porro si res ita se habet, inverisimile omnino est, eos tamdiu potuisse celari, quin imo pro certo habendum est, Timotheum ipsum eos in apertum protulisse, ut per eos, veluti per faces quasdam, hujusc seculi sapientes illistrarentur et erudirentur, et, cognita nostrorum mysteriorum excellentia, ad Christianam fidem attraherentur. Præterea non solus Timotheus fuit a gentilibus lacesitus, nec ipsi soli cum

*quod eadem
tamdiu non
debuisse*

Ethnici philosophis decertandum fuit, sed certis etiam episcopis, alisque, quibus erudi-
dae plebis munus erat impositum, frequentes
procul dubio cum paganis concertationes erant
ineundæ, sive ut eos ad Catholicam religionem
pertraherent, eorum errores evertendo, sive ut
eos in fide confirmarent, eorum dubia declara-
ndo. Opus igitur erat, ut S. Dionysii libri,
qui doctrinam ad hos usus adeo accommodam continebant, inter manus sacrorum antistitum,
eorumque, qui ad cathedrālēm præcipue
delecti erant, assidue versarentur; quod sane
argumento nobis esse debet, hos libros fuisse
tunc temporis omnibus vulgatos, et eorumdem
exemplaria maxime multiplicata. Et revera, quis
sibi unquam in animum inducere potest tot viros
erudiendis populis destinatos, totque tamque varii
loci dispersos, uno solo, et eodem exemplari uti
potuisse? Præterquam quod ultra autographum,
quod S. S. Dionysius Timotheo miserat ad sol-
venda ac enodanda Ephesiorum sophismata, et
alia exemplaria in hac urbe descripta, quamplura
alia Athenis extitisse, non sine ratione existimandum est, non solum penes S. Dionysium, aliquos F
Atheniensis ecclesie ministros, qui eorum intel-
ligentiam assequi poterant, sed etiam ipsos
ethnici philosophos, quos Areopagiticis libris
usus fuisse, et falso nomine eos sibi vendicasse,
ex Pachymere aliisque apologistis supra jam
vidimus.

91 Si unquam occasio occurrit evulgandi ali-
cujus ecclesiastici libri, tunc certe urget, cum
religionis hostes eo abutuntur, aut eumdem fal-
so sibi arrogant. Quodnam igitur medium ac-
commodatius ac tutius ad confundendos hos phi-
losophos suppeterem poterat, quam plura horum
librorum exemplaria describere, et verum ger-
manumque horum parentem demonstrare? Id
sane erat impudentissimum os ipsis ethnici ob-
struere, eosque publice tanquam puros putidos-
que plagiarios traducere; id erat propugnare
Christianæ religionis dogmata his libris adserita
ac firmata, iisque omnibus occurtere incom-
modis, que hos libros supprimendo publicaque
cognitioni subtrahendo nullatenus poterant evi-
tari. Cum hæretici, aliquie perdit homines
divinis

*occulari
ostendunt,*

AUCTOR
C. B.

A divinis Scripturis aut Ecclesiasticorum Scriptorum lucubrationibus abusi sunt, tantum abest, ut Catholicci illius temporis eos libros suppresserint et occultarint; ut contra eo majori studio, majorique conatu eorumdem librorum exemplaria multiplicare, et in vulgus spargere consuerint, quo magis ea vel adulterare vel falsis nominibus ementiri heretici adnibantur; quod quidem pluribus exemplis ex ecclesiastica Historia de promptis demonstrari facile posset. Praeterea Apostoli numquid a canonice libris evulgatis deterri debuerint, quia Basiliades, Valentinus, Gnostici, Ebionites, Gajanites aliique quamplures hujusc furfuri homines sacros libros aut adulterabant aut sub Apostolorum nomine falsos supponebant? Haec certe oeconomico diu Lucae non arrisit, qui non aliam ob causam suum edidit Euangelium, nisi ut fidei a lectione falsorum Euangeliorum, que suo tempore ab hereticis vulgabatur, averteret et Pseudo-Apostolos, qui S. Paulo reluctabant, reprimet ac retunderet. Dilectus pariter Christi discipulus non alii de causa ab Asia episcopis et Christianis rogatus

B fuit, ut suum Euangelium evulgaret, nisi ut invalescentes tunc temporis Cerinthi et Ebionis errores genuinis ejusdem testimonii possent profligari.

in medium
hic adductis,

92 Quoad ultimum tandem nemo unquam sibi in animum inducere poterit, Areopagiticos libros ideo primis Ecclesiae seculis fuisse incognitos, quod nemo esset tanta mentis acie praeditus, qui eorumdem intelligentiam assequi posset, cum certum sit, extisset tunc temporis tot eruditissimos antistites, totque sanctissimos Christi Domini sacerdotes gravioribus non solum Christianae religionis mysteriis enucleandis, sed sacris etiam Scripturis interpretandis ac exponentibus idoneos, quarum doctrina utpote longe sublimior ea, que Dionysii libris continetur, vividiorem etiam exigit mentis aciem sublimioremque cognitionem. Nemo certe poterit sibi persuadere tot mysteria divinis libris comprehensa tot Christi ministria fuisse revelata et aperta et Dionysianos libros hac sola ratione occultos fuisse ac incognitos, quia nemo esset tanta mentis acie praeditus, qui posset eorumdem mysteria percipere. Haec sane tam infirma ratio cordatum neminem movere debet, ut S. Dionysii Opera primis Ecclesiae seculis adeo rara parvum cognita fuisse creditat, quemadmodum Apologista contendunt. *Hactenus laudatus scriptor anonymus ac rationibus quidem, quas afferit, rationes aliae, ob quas Areopagiti quatuor primis æræ Christianæ seculis Dionysiana Opera mansisse abscondita contendunt, omnino eliduntur; verum cum equidem ex his, quæ lib. de Hierarchia Ecclesiastica cap. I, lib. de Divinis Nominibus cap. item I, et lib. denique de Mysticæ Theologia cap. iterum I leguntur, Dionysius Areopagita seu is, qui huius sibi nomen imposuit, Timotheo commandasse, ne sublimem, quam tradiebat, doctrinam cum rudibus, tisque, qui fidei nostræ mysteriis initiati non essent, communicaret, haud prorsus immrito queat videri, responderi insuper potest, Dionysium non inhibuisse, ne, quæ ad Timotheum scriberebat, cum doctis, qui fidem Christianam essent amplexi, hominibus communicarentur; tales autem cum Timothei etiam ætate non paucos existisse, indubitatum appareat, non fuit sane, cur ex eo, quod Dionysius Opera sua a Timotheo cum rudibus atque a fide alienis communicari nolue-*

Octobris Tomus IV.

rit, quatuor primis æræ Christianæ seculis haec delitescere omnibusque manere incognita debuerint.

atque in con-
trarium fa-
cientibus, eli-
dantur, id
enimvero,
Opera illa

93 Nec quod dicunt de Proclo, Atheniensi philosopho, qui Dionysiana Opera occultarit, quidquam ad rem facit, cum Proclus demum sub seculo quintum medium floruerit; quod autem de rudibus, qui, cum Dionysiana Opera essent adepti, ea, utpote a se non intellecta, neglexerint tenebrisque obsita reliquerint, etiam autem, nihil plus valet, cum futurum fuisse, ut Operum Dionysiorum, haud dudum postquam fuissent conscripta, plura exemplaria fuissent confecta, rationes a scriptore anonymo proxime adductæ veros in illum ac prope indubitatum efficiant, hæc omnia in rudiem, qui Opera illa æstima re nesciissent, manus fuisse ventura, parum ad modum credibile appareat. Hæc tis, que proxime recitatis scriptoris anonymi verbis continen-
tur, adjunge, nec dubito, quin fassurus tandem sis, non fuisse, cur quatuor primis æræ Christianæ seculis Opera, Dionysii Areopagite nomine inscripta, debuissent abscondi. Jam vero, cum res ita habeat, qui factum, ut si jam inde a se-
culo æræ Christianæ primo fuerunt conscripta, ad seculo usque quintum delituerint, tuncque E

E

seculo I non
existisse, ac
propterea Areo-
pagitam non
habeere auto-
rem, argu-
mento eti
perquam va-
lido.

94 Si primum, S. Hieronymo cognitus fuisse videtur, cum hic de illustribus Ecclesiaz Scriptoribus cap. 80 Operibus, a Firmiano Lactantio contextis, accenseat librum De Persecutione, hic que per librum De Mortibus persecutorum intel ligi posse videatur; quod si autem secundum, cum Lucius Cæcilius, a Firmiano Lactantio diversus est, habet auctorem.

F

CAPUT VII.

An Concilia, Patres, Pontifices, scriptores, qui post seculum quintum Opera Dionysiana sub Areopagitae nomine laudarunt, argumenti negativi, ab Operum eorumdem per secula anteriora ignoratione petitivim non infringant.

Negativo
contra Areo-
pagitanum
argumen-
to Conci-
lia et Pon-
tifices oppo-
nunt Areo-
pagitici :

But negativi, quod ab Operum Dionysianorum per quatuor prima secula ignoratione §§ progressis formavi, argumenti vim Areopagiticu[m] infringant, sequentem hunc arguant in modum: In concilio Lateranensi, Martino I Romanam S. Petri Cathedralm occupante, anno 649 celebrato, lectum fuit coram hujusc concilii Patribus excerptum ex epistola S. Dionysii, ad Caicum monachum data, ut germana illius testimonii lectione illi haeretici confunderentur, qui illud falsaverant. Laudato concilio Lateranensi accedit Synodus ecumenica sexta, Constantinopoli anno 680 sub Agathone celebrata, in qua Opera, Dionysii Areopagite nomine notata, per honorifice plus semel fuerunt citata. Adhaec Certum est (sic pergit apud scriptorem anonymum supra sapissime laudatum Areopagiticu[m]) summos Pontifices S. Gregorium Magnum, Martinum I et Paulum I maximi fecisse S. Dionysium, summisque laudibus ejus Opera celebrazzo non solum, sed etiam citasse. Sophronius pariter Hierosolymitanus episcopus, S. Maximus martyr, S. Joannes Damascenus, venerabilis Beda, S. Thomas Aquinas, S. Bonaventura, et quamplurimi doctores ac Theologi, quorum indicem texere non minus facile foret, quam tetricum, S. Dionysium tamquam genuinum horum Operum parentem agnoverunt. Cum autem tot concilia, tot summi Pontifices, sanctique Doctores hos libros, S. Dionysio attributos, tamquam genuinos hujus S. Pauli discipuli fetus probaverint dubitari non potest, quin presupposita aliqua conformitate doctrinæ inter scripta S. Dionysii, et scripta S. Clementis Alexandrini et S. Gregorii Nysseni, hi duo posteriores ex priore, qui primo Ecclesie seculo claruit, sua depropserint.

verum cum
Areopagitanum
Gelasius Pa-
pa et Conci-
lium gene-
rale quin-
tum

96 Ita Operum Areopagiticon vindices; verum hisce idem iterum anonymus ita primum, et recte quidem, respondet: Si Concilia ac Pontifices adeo honorifice S. Dionysii libros memorarunt, si ipsum ut antiquissimum Patrem ac ecclesia doctorem venerati sunt, quidnam in causa fuit, quod Gelasius Papa nullam in Romano concilio de scriptis S. Dionysii mentionem fecerit; cum tamen in eo Concilio de iis Opusculis Patrum actum sit, quæ Catholica Ecclesia recipit, qualia sunt S. Cypriani, S. Athanasii, S. Gregorii Nazianzeni, S. Joannis Chrysostomi, Theophili Alexandrini, S. Cyrilli Alexandrini, S. Hi-

larii, S. Ambrosii, S. Augustini, S. Hieronymi et D. S. Prosperti? Reponi forsitan poterit, hoc Concilium fuisse Romæ celebratum eo tempore, anno nimirum coxciv, quo Areopagitici libri nondum satis in Latina ecclesia innotuerant, ac proinde nil mirum, quod Papa Gelasius silentio eos praterierit licet complures alios etiam Graecos Patres recensent, qui usque ad quintum seculum vixerunt. Sed undenam oritur, quod in quinta Generali Synodo, sub Vigilio Papa et Justiniano imperatore celebrata, Patres hujusc concilii, postquam declararunt, se recipere quidquid in aliis quatuor prioribus oecumenicis concilii fuerat constitutum, postea (*Collatione scilicet 3)* subdant " Super haec sequimus " per omnia et sanctos Patres et Doctores Ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theologum, et Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Joannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proculum, etc. " nulla mentione facta de S. Dionysio? Reponent procul dubio S. Dionysii Patroni, E hoc Concilium non enumerasse Patres omnes, qui prioribus illis Ecclesie seculis claruerunt. Id quidem libentissime concedo: At cum S. Dionysius, sive spectet sanctissima ejus sub S. Paulo disciplina, sive veneranda ejus antiquitas, sive cœlestis ejus doctrine sublimitas, primas inter Patres tenere debeat, nemo sibi persuadere unquam poterit, illius concilii Patres, si S. Dionysius eorum Operum, quæ ejus nomine circumferuntur, germanum auctorem ac parentem certo cognovissent, ipsum fuisse pretermisso, illique plures alios Patres, quorum auctoritas in Ecclesia tanti non est, fuisse prælaturos.

97 Nec valet ea vana ac futile responsio, illud nimirum Concilium ideo S. Dionysium silentio præterisse, quia ejusdem Opera nondum satis cognita erant ac explorata. Etenim hoc concilium celebratum est anno dlIII, id, est xx annis post celebrem illam Catholicorum episcoporum et Severianorum collationem, in qua de S. Dionysii libris diu multumque disputatum est. Iste igitur libri tunc temporis cogniti erant et explorati, et viginti ante annos omnium manibus terebantur. Præterea in Actis ejusdem concilii excerpta quamplura legitur eorum librorum, quos S. Cyrilus contra Theodorum et Diodorum evulgaverat, in quibus S. Dionysii testimonia frequenter usurpat. Quomodo igitur potuerunt illius concilii patres S. Dionysii scripta ignorare? Verum quidem est, Hadrianum primum summum Pontificem in Rescripto ad Carolum Magnum assercere, S. Gregorium Magnum summis laudibus ornasse S. Dionysium Areopagitem, testatumque fuisse, eum esse antiquum Patrem ac Doctorem. Sed Hadriani sententia, quamvis S. Gregorius auctoritate suffulta, controversiam non dirimit. Hadrianus enim in epistola ad Carolum Magnum recitat solummodo quoddam testimonium ex Homilia S. Gregorii, in qua hic Pontifex Dionysium citat in fide eorum, qui ipsum germanum illorum Operum parentem arbitrabantur. Fertur " ait hic Pontifex, " Dionysius Areopagita, antiquus " videlicet et venerabilis Pater, dicere, quod ex " minimorum Angelorum agminibus etc. " Ex quo autem S. Gregorius Dionysium antiquum ecclesiæ Doctorem appellaverit, non per hoc item diremit, neque dirimere potuisse S. Gregorius, qui, quemadmodum ipsem lib. 9, Epist. 69 testatur, Graeca lingue rudis erat, et per consequens

cui optime
cognita fue-
runt Diony-
sina Opera,
Ecclesie Pa-
triæ

A consequens controversos Areopagitae libros nusquam legerat.

*non omni-
merarint,
nihilque ex
iis in Offi-
cium divi-
num Ponti-
fices poste-
riores intu-
terint.*

98 Ex hoc tamen non sequitur, Auctorem hunc, qui sub venerando S. Dionysii nomine circumferatur, quicumque ille sit, non esse potiori jure, quam plures alii, qui post quintum seculum vixerunt, habendum ut Patrem et Doctorem Ecclesie, cum tot concilia, summi Pontifices ac Doctores ejusdem auctoritate ac testimonio non solum usi sint, sed et unanimi consensu post tot secula talem semper agnoverint ac celebraverint. Argumentum igitur nostrum solummodo eo tendit, ut demonstret, nec Gelasium Papam, nec Patres quinti concilii, si certum exploratumque habuissent, ea opera, quæ S. Dionysii nomine inscribuntur, esse genuinos S. Martyris fœtus, eum in longa illa Patrum serie, quam in duabus illis concilii texerunt, fuisse prætermissores. Præterea si summi Pontifices et concilia post Gelasium et V. Synodum tanta veneratione S. Dionysii scripta prosecuti sunt, si ipsum pro germano eorumdem parente habuerunt, cur eo-
rumdem in Ecclesia lectionem non decreverunt. Summi certe Pontifices, qui divinum Officium ordinarent, ea potissimum pro Officii lectionibus segerunt Patrum Opuscula, quæ illis solemnitatibus, quæ per anni tempora celebrantur, magis congruerent. Quod certe iis Patribus prærogativam quandam supra ceteros tribuit, quos Ecclesia in divinis Officiis hoc honore non afficit. Cum igitur S. Areopagitam maxime commendabilem redderent et sanctissima sub Apostolo Paulo disciplina, et veneranda ejus antiquitas, ac doctrinas sublimitas, pluraque exten in ejus libris variis solemnitatibus apprime accommoda, cujusmodi sunt ea, quæ recitat de dormitione et funere B. Mariae Virginis, de Angelorum Ordinibus, eorumque Hierarchiis, de Sacramentis etc, incredibile est, Pontifices et concilia, si revera persuasum ipsi fuisse, eos libros, qui Dionysii nomen præferabant, genuinos esse ipsius fœtus nihil in divinum Officium ex iis fuisse inserturos.

*nec Concilia,
qua Diony-
siana Opera
laudarunt,
esse isthac,
uti que*

99 *Hactenus laudatus auonymus; hisce autem
præmissis, e Conciliis, summis Pontificibus, scri-
ptoribus quamplurimis ac sanctis Patribus,
qui post seculum quintum Opera, sub Dionysii
Areopagite nomine circumferri solita, laudarunt,
nihil etiam in hec juris Sancto nostro compete-
re, seu inde minime fieri, ut Opera illa Diony-
sio Aeropagite, veluti genuino eorumdem au-
tori, adscribenda sint, probare mox aggredi-
tur; ac primo quidem id quantum ad Conci-
lia sequentem probat in modum: Concilia,
inquit, libros Aeropagiticos citarunt, ut Opus
ab aliquo scriptore quarti vel quinti seculi
elucubratum, cuius doctrina solida esset, et
ad oppugnandos haereticos et ad confirmando
Christianæ Religionis dogmata maxime op-
portuna. Eos citarunt eodem prorsus modo, quo
plures alios quinti, sexti et subsequentium se-
culorum Auctores. Uno tandem verbo eos lib-
ros allegarunt sub illius auctoris nomine, quod
præfixum gerebant. Quod quidem auctoritatem
illis libris conciliat, et ipsorum Auctorem ma-
xime illustrat, sed ejus personam signanter non
determinat. Optime enim norunt omnes, Con-
cilia et Patres in suis canonibus sanciendis usos
esse quibusdam Operibus, nihil vel parum sol-
licitos in disquirendis genuinis eorum auctoribus,
sibi satis esse putantes, eos libros, qui ab*

Ecclesia recepti sunt, haereticorum erroribus op-
ponere. Si S. Dionysii vindices contendant, quod concilia hujusmodi Dionysii testimonio proferendo, quadammodo fateantur, et confirmant, ea esse illius auctoris, Dionysii nimurum, sub cuius no-
mine ea laudant, id nos libenter dabimus, dum-
modo et ipsi pariter admittant, eos libros, quo-
rum testimonio a conciliis sub aliquo Patris aut scriptoris nomine laudantur, esse ejusdem Patris vel scriptoris genuinum Opus.

100 Huic autem conditioni subscripturos Areo-
pagitas, numquam credam, nisi velint contra
communem eruditorum omnium consensum fa-
teri, Dialogos de Trinitate a concilio Latera-
nensi laudatos, et historiam passionis Imaginis
Iesu Christi in urbe Berythensi, in septimo con-
cilio relatam, esse certissimos S. Athanasii fœtus,
quia haec Concilia sub hujus S. Doctoris nomine
ea laudarunt, cum tamen certum indubitatum
que sit, hujusmodi Opera fuisse S. Athanasio sup-
posita. Quod enim ad illum de Trinitate Dialogum
spectat, ejus suppositio luce meridiana clarior
apparet, cum ejus auctor memoret additionem E|
illam a concilio Constantinopolitano Symbolo
Niceno factam, et sex illa epitheta explicit ab
eo concilio Spiritu sancto adtributa, que certe in
Athanasium, qui concilium illud antecessit, con-
venire non possunt. Historia pariter passionis Ima-
ginis Jesu Christi in urbe Berytho ipsi adscribi
non potest, cum Sigebertus in suo Chronico eam
referat ad annum CCCLXXV, et Cardinalis Baro-
nius in Martyrologio ad ix Novembris diem
testetur, se habere p̄e manibus vetustum
quoddam manuscriptum hujusce sermonis S. Atha-
nasii, in quo ferebatur, hoc miraculum conti-
gisse sub Constantino juniore, et Irene ejus
uxore. Quæ res eruditissimum Cardinalem im-
pulit, ut hunc tractatum alteri potius Athanasio,
in Syria episcopo, quam magno Athanasio
adjudicaret. Prætero plures alios anachronismos,
quos in historia videre est, cum ex his, quæ
diximus, satis constet, eam S. Athanasio falso fuisse
suppositam. Secundo si Dionysius ideo cen-
sus est genuinus auctor illorum librorum, qui
ipsi tribuantur, quia Concilia Lateranense, Con-
stantinopolitanum, et secundum Nicenum eos
citarunt, fateantur, etiam oportet, Apologista,
aliorum Patrum Opera, quæ in tribus hisce con-
ciliis laudantur, germanos pariter esse illorum F
Patrum fœtus.

101 Sermo igitur in S. Thomam Opus erit S. ostendunt,
Joannis Chrysostomi, quia sub hujus Patris no-
mine citatus legitur in duobus ex hisce conci-
liis. Epistola pariter ad Julianum sub nomine
S. Basilii laudata, nec non Homilia de unico
Legislatore duorum testamentorum S. Joanni
Chrysostomo adscripta, et Patrum spirituale
Joannis Moschi sub nomine Sophronii relatum,
aliaque hujusce generis Opera partus legitimi
erunt eorum auctorum, quorum nomen pra se-
ferunt; quia patres horum conciliorum sub il-
lorum illustrium scriptorum nomine ea citarunt.
Quemadmodum igitur inverisimile est, Apologi-
stas S. Dionysii absurdâ hæc consecratio admis-
suros, ita ex quo plura concilia Aeropagiticos
libros sub specioso hujusce illustris Athenarum
episcopi titulo frequenter citarunt, non inde po-
terit recte inferri, veros esse ac germanos ejus-
dem sancti episcopi fœtus. Et revera qui aliquan-
tulum in sacrorum conciliorum lectione versa-
tus sit, nullo negotio poterit animadvertere,
quemadmodum

AUCTORE
C. B.

quemadmodum optime notat Sæculo 4 Hist. Ecclesiast. cap. 6, art. 8 eruditus pater Natalis ab Alexandro, generalium conciliorum Patres non multum operis posuisse in dijudicandis iuxta criticæ regulas SS. Patrum Operibus eorumque germanis auctoribus detegendis ac determinandis: sed cum certi essent, ea Opera ab aliquo ecclesiastico auctore prodidisse, satis ipsis fuite laudare sub illius auctoris titulo, quem præferebant, et ex illis em argumento decerpere, quæ ad antiquam traditionem tuendam, et ad Ecclesiæ fidem stabilendam essent magis accommoda. Argumentum igitur ex testimonio Conciliorum de promptum non satis firmum est ad horum librorum pacificam possessionem S. Dionysio Areopagite vindicandam.

eodemque modo de summis, qui Areopagitica Opera laudarunt, Pontificibus

102 Atque hæc sunt, quibus laudatus auctor, e Concilio, quæ Dionysiana Opera laudarunt, nihil omnino in hæc juris Sancto nostro competere, probatum dat; en nunc qui id quantum ad summos Pontifices, scriptoresque alios quamplurimos ac sanctos Patres comonstret. Martinus I, inquit, in primo Concilio Lateranensi et Agatho in epistola, quam ad Constantimum Pogonatum dedit, in sexta generali Synodo relata, celebrant quidem libros S. Dionysio adjudicatos; sed uterque eos celebrat, habita ratione eorum testimoniorum, quæ a duobus his conciliis citantur. Perhorifica enim mentio sancti Areopagite, quæ in iis facta legitur, eos pariter impulit ad eam doctrinam sub hujus auctoris nomine laudandam, nullo alio præmisso examine, an hi libri, vel textus ex iisdem de prompti, essent a Dionysio profecti, nec ne. Pariter cum Hadrianus I declarat, testimonia, ex S. Dionysio desumpta et a conciliis relata, in iisdem libris extare: cum Nicolaus I, ad Michaëlem imperatorem scribens, S. Dionysium antiquum Patrem et Ecclesie Doctorem appellat; cum tandem Paulus I ad Pipinum Gallicorum regem scribit, se ipsi dono mittere S. Dionysii Areopagite libros; hæc omnia non evincunt, S. Atheniensem antistitem esse illorum Operum parentem; quia hi tres summi Pontifices hos libros, eorumque auctorem non laudant nisi in fide eorum Conciliorum, quæ hos libros citarunt eo modo, quo nos retulimus.

ut rationes in medium

C 103 Idem ferme dici potest accidisse de libris Areopagite nomine inscriptis, quod de Canonibus primi Nicæni concilio. Cum Innocentius I declarasset tum in epistola, quam scripsit ad clerum Constantinopolitanum, tum in ea, quam dedit ad Theophilum Alexandrinum, Romanam Ecclesiam alios canones non recipere quam canones Nicæni Concilio. Alios quippe "Canones Romana non admittit Ecclesia." Zosimus Papa, qui Innocentio successit, cum causam Appiarii, qui in sexto Carthaginensi concilio damnatus ad Romanam Sedem appellaverat, novo examini vellet subjicere, adversus illius Concili Patres acriter defendit, hoc appellationum jus per canones Nicæni concilio Apostolicæ Sedi fuisse concessum. Plures alii pariter pontifices, qui proxime Zosimum secuti sunt, ut Bonifacius I et Cælestinus I jus appellationum ad Romanum Pontificem vigore Canonum Nicæni concilio propugnarunt. Ipse met S. Leo in epistola, ad imperatorem Theodosium data, loquens de appellatione S. Flaviani a sententia depositionis in pseudo-concilio Ephesino a Dioscoro lata ad Apostolicæ Sedis judicium, habet hæc verba: "Quam autem post

"appellationem interpositam hoc necessarie possuntatur, canonum Nicæni editorum decreta testantur, quæ a totius mundi sacerdotibus sunt constituta." En igitur quomodo hi omnes Romani Pontifices jus appellationum ad Romanam sedem statuant in canonibus Nicæni concilio; et tamen ne vestigium quidem hujusmodi appellationum cernere est in canonibus hujuscemodi concilio; sed totum hoc jus fundatur in quarto canone Sardicensis Concilio, quod post aliquot annos, id est, anno ccxlvii, celebratum est.

104 Quemadmodum igitur nullus auderet asserere, quartum Sardicensis concilio canonem habendum esse pro canone Nicæni concilio, quia plures Romani Pontifices eum tamquam Canonem Nicæni concilio citarunt; ita pari ratione dici potest, libros, qui S. Dionysio tribuntur, quamvis a summis Pontificibus, et Concilio sub eius nomine non semel laudatos, ob hoc tamen tamquam certos ejus fœtus non esse adserendos. Dici etiam potest in hujusmodi responsionis confirmationem, Zosimum Papam, aliosque Pontifices non ob aliam causam Sardicensem canonem tamquam Nicænum citasse, nisi ob testimonium E Innocentii primi, assertentis, Ecclesiam alios canones non recipere quam Nicænos: "Alios quippe "Canones Romana non admittit Ecclesia." Ex quo conjectare etiam licet, ea concilia, eosque Pontifices, qui post septimum seculum libros Areopagite attributos nullo prævio examine laudarunt, eos laudasse in fide S. Gregorii Papæ, qui scriperat: "Fertur etc." Cujus testimonio fredi eos libros ut legitimos Areopagite fœtus habuerunt.

105 Sed quomodocumque res se habeat, hoc unum maxime animadvertendum est, quod, quemadmodum citatio Canonis Nicæni concilio pro canonis Synodi Sardicensis iuri et auctoritati Romanae Sedis circa appellationes nihil detrahit, postquam Sardicensis ille canon a tota Ecclesia diu, antequam a Trullana synodo approbatetur, exceptus est, et, hac generali acceptatione supposita, parum refert, sive uni sive alteri horum duorum conciliorum adscributur, ita parum vel nihil interest ad finem, quem Romani Pontifices et concilia in citandis S. Dionysii testimonialis sibi posuerunt, quod illorum librorum auctor vel primo Ecclesiæ seculo vixerit, vel quarto desinente et ineunte quinto, cum non raro etiam utantur auctoritate plurim patrum, qui diu post F Areopagite tempora floruerunt, quique eam non præ se ferunt doctrinæ excellentiam, sublimitatem, ac soliditatem, quam in Areopagiticas scriptis deprehendimus. Ex his omnibus facile est intelligere, Patres, Doctores et Theologos, qui vel his conciliis coævi vixerunt, vel proxime sunt subsecuti, hos libros S. Dionysio adjudicasse innixos citationibus summorum Pontificum et conciliorum, Lateranensis nimurum, Constantinopolitani et secundi Nicæni: et hæc concilia non aliunde eos habuisse ut genuinos S. Dionysii fœtus, nisi in fide eorum auctorum, qui vel quinto vel sexto seculo eorumdem meminerunt. Hactenus ille; cum autem scriptores vi ac forte etiam v seculi, quorum fide posterioris aetatis Pontifices, Patres ac scriptores alii Dionysiana Opera Areopagite attribuerunt, nullum pariter in hæc, uti ex infra dicendis patescat, Sancto nostro ius concilient, nec id dicti summi Pontifices Patresque efficere queunt; negativique proinde, quod supra proposui, argumenti vis integræ manet;

hic adducta

*siquidem, si lo-
quendum, ne-
gativum su-
pra propo-
situm argu-
mentum vim
niam retinet.*

A net, etsi interim plura Concilia, Pontifices ac Patres Dianysiana Opera citarint.

CAPUT VIII.

An temporis diurnitas, qua post seculum quintum Dionysius Operum, nomine suo inscriptorum, auctor aestimatus fuit, argumentum negativum, ab Operum eorumdem per secula anteriora ignoratione petitum, pariter, non enervet.

Diurna
Operum
Dionysiano-
rum, in qua
Dionysius
post seculum
nonum

An Dionysiana Opera, quæ a nemine prorsus per quatuor prima æra Christianæ secula inveniuntur laudata paucisque dumtaxat seculo quinto innouere, Dionysium vere haberent auctorem, seculo sexto, et septimo, imo et non dubitatum a nonnullis adhuc fuit. Ac seculo sexto quidem dubitatum adhuc de re illa fuisse, Collatio Constantinopolitana, anno 532, ut supra docui, habita, manifeste prodit. In ea enim (ad hanc Appendicem num. 66) Hypathius, catholicorum nomine loquens, in dubium, an Opera, quæ veluti Dionysiana a Severianis laudabantur, a Dionysio essent composita, revocabil. Aivint quidem Areopatigici, Hypathium dumtaxat, an testimonia, quæ veluti Dionysiana a Severianis proferebantur, in Dionysiana Opera non essent intrusa, in dubium revocasse. Verum, cum Severiani, ut id, quod asseruerant, probarent; ad Opera Dionysiana, quæ haud dubie tam hi, quam Catholici habebant ad manum, non provocarint, Hypathium seu Catholicos, an hæc ipsa, non tantum autem, an testimonia, ex hisce accepta, Dionysii essent, in dubium revocasse, certum apparet. Ad S. Maximi extatam seu seculum se- fuit, possessio plimum progredior.

107 Tum sane adhuc, an Opera, Dionysii nomina inscripta, Dionysii vere essent, fuisse dubitatum, vel ex eo liquet, quod S. Maximus in Scholiis, in Opera Dionysiana a se contextis, loco non uno eos, qui hæc Dionysia Areopagite abjudicabant, impugnat. Quod porro ad seculum nonum jam spectat, Theodosius presbyter, qui tunc floruit, Opera Dionysiana, solitus quatuor adversiorum argumentis, sancto nostro Areopagite, ut Photius in Bibliotheca cod. 1 docet, vindicare fuit conatus; quod sane tum adhuc, qui, an Dionysiana Opera Dionysii vere essent, dubitarent, exstisit, argumento est minime dubio. Verum, etsi res ita habeat, per secula tamen sex, a seculo nono ad decimum quintum usque, quo Laurentius valla floruit, atque, an Dionysiana Opera Dionysium vere haberent auctorem, in dubium revocare cepit, seculum elapsa, fuisse eadem Opera Dionysio, veluti genuino eorum auctori, ab omnibus passim, nemine reclamante, adscripta, ipsimet etiam, qui Sancto nostro ea modo abjudicant, unanimi fere consensu fatentur. Cum itaque tot seculorum traditio, qua, que Dionysii nomine notantur, Opera Sancto

nostro fuerunt adscripta, in illorum quodammodo possessione hunc confirmarint, ex hac illum argumentum negativo, quod a scriptorum anteriorum silentio ignorationeque repetitur, deturbari non posse, contendunt Sancti nostri seu Operum, quæ ejus nomina præferunt, vindices.

108 Ita porro animo comparati sunt primo haud quædum, quod diurna illa possessio sit quædam quam Dionysius veluti præscriptio, qua stante, Dionysio Opera, nomine ejus inscripta, denegari non possint; secundo, quod, etiam si Dionysii jus in Opera illa dilucide non constaret, equeus tamen judex S. Dionysio ea adjudicare teneretur, quia, quando iuria sunt æqualia, prævalet possessio; tertio, quod, stante Operum Dionysianorum penes Dionysium possessione, Sancti ad hæc jus probare Areopagitico vindicem non debeant, sed Antiareopagitico, jus illud seu negotium seu constantium, sit monumenta authentica et indubia, quibus possessionem legitimique, quod hæc includit, juris præsumptionem evitant, in medium proferre; quarto denique, quod si quando jus est incertum ac dubium, quale illud Dionysii in Opera, ejus nomine inscripta, ab Antiareopagitico creditur, conditio possidentis semper sit melior, optimaque adeo etiam sit S. Dionysii conditio cum Operum, de quorum auctore controvertitur, possessione per octo amplius secula penes eum fuerit, nec illa interim fuerit gravi oppositione seu interrupta seu interturbata, sed contra alicujus interdum seu Concilii, seu summi Pontificis seu denique Patris aul scriptoris gravioris testimonio confirmata. Ita a temporis diurnitate, qua, de quibus his disserimus, Opera Dionysio Areopagite fuerunt adscripta, seu a longa, ut ita dicam, plurimi seculorum, qua ad illum spectare aestimata fuerunt, possessione arguunt areopagitici, seu qui Dionysium Operum illorum genuinum ac germanum auctorem censem.

109 Verum cum hoc illorum ratiocinium partim in traditione, partim in temporis, qua Dionysiana Opera Sancto nostro pluribus seculis fuerunt adscripta, diurnitale, ortaque ex hac, contra quam Antiareopagitici exciperent non possint, præscriptione dumtaxat fundetur, num traditio simul et talis possessio, e quibus quod dixi, contendunt, Operibus illis Dionysio vindicandis sufficient, dispiciamus, ac imprimitis quædum, an id præstare queat possessio. Etiam si bonorum, seu quæ ad laicas seu quæ ad ecclesiasticas personas pertinent, possessio post annos decem, viginti, triginta quadrageinta pro bonorum qualitate, imo et post centum annos contra Romanam Ecclesiam, quæ sola hoc privilegio gaudet, præscriptionem inducat, par tamen haud est ratio de ingenii bonis, exempli gratia de libris, quorum possessio ulcumque etiam longa contra legitimum illorum auctorem numquam præscribit, seu jus parere non potest, quo alter, a quo compositi non sunt, pro legitimo eorumdem auctore habeatur. Huic principio innixa plures eruditæ absque illa injuria eos, qui librorum, abs aliis compositorum, auctores per longissimum etiam annorum spatium fuerant aestimati eosdemque adeo quodammodo possederant, e possessione illa deturbarunt. Possessio enim justa ut sit, titulus justus requiritur; sine quo, sicut hæc non intiri, sic nec conservari seu continuari potest, maxime si agatur de libris, seu de jure, quod quis, ul pro legitimo horum auctore habeatur, sibi vindicit, quodque certe, cum libri præscriptionis legi obnoxii non sint, neutram

AUCTORE
G. B.

nec titulo ju-
sto, qui vel
in Dionysii

quam *ii*, quibus falso attribuuntur, et pacifica,
ut per plura etiam secula continua, possessio-
ne seu opinione, qua eorumdem auctores existi-
mati fuerunt, sibi vindicari queunt.

110 *Etsi itaque S. Dionysius Areopagita libro-
rum, qui nomen ejus preferunt, per plura secula,
nemine reclamante, auctor existimat fuerit,
pacificaque adeo possessionem quadammodo
sibi vindicari, hanc tamen haud justam ac proin
nec aptam, ut legitimum Dionysio *jus*, quo pro
vero illorum auctore habeatur, conciliet, arbitra-
muri, nisi justo in titulo esse fundatam, possit
monstrari. Verum quid, queso, pro titulo hujus-
modi assignes? An forsitan, ut ad alterum, in
quo, quod hic discutimus, ratiocinium fundatur,
jam veniamus, traditionem antiquam, qua, per
manus a seculo in seculum transmissa, libros il-
los a scriptoribus, qui sexto aera Christianae seculo
floruerunt, aliusque, hosce secutis. S. Diony-
sio Areopagite fuisse adscriptos, habetur per-
spectum? Verum an illi sexti seculi scriptores,
dictorum librorum auctorem esse Areopagitam,*

*B certum atque exploratum habuerunt? Si res ita
habeat, cui fundamento haec illorum, qua, ut
libros illos Dionysio adscripserint, eorumdemque
adeo, ut ita loquamur, possessionem ei attribue-
rint, est factum, certa scientia seu cognitio fuit
innixa, seu quod eodem recidit, qua ratione impulsi
scriptores illi Dionysio Areopagite praefatos
libros adscripserunt eique adeo eorumdem posses-
sionem tribuerunt? Hanc sane non in re alia
quam vel in unius seu plurium, qui ante seulum
sextum floruerunt scriptorum testimonio, vel in
ipsa, libris praefixa, qua Dionysio attribuebantur,
inscriptio vel denique in ambobus simul hisce
titulis constitui potuerunt.*

Operibus
illis antiqui-
tus praefixa

111 *Ac horum quidem prior sine posteriore
justam ac legitimam Operis cujuspam possessio-
nem scriptori cuidam vindicare potest; posterior
vero sine priore haud semper; ut ex dicen-
dis patescat, est certus, sed sepius falso aut saltem
ambiguus. Anne ergo sexti seculi scriptores
vel ex altero duorum dictorum titulorum vel ex
ambobus simul libros, qui an Dionysii Areo-
pagite sint, controvertitur, Sancto huic adscri-
pserint, aut, si maxis, adscribere potuerint,
examinemus. Quod si Areopagiti seu illi, qui
libros, Dionysii Areopagite nomine inscriptos,
Sancto huic attribuunt, a seculi sexti scriptori-
bus merito illos, quod a Dionysii Areopagite no-
men sibi in fronte haberent præfixum, adjudica-
tores Sancto huic fuisse, contendant, titulum illum,
quo ita dictorum librorum possessionem.
Areopagite a scriptoribus illis merito fuisse attri-
butam volunt, vel certum omnino atque infallibilem
autem, vel incertum dumtaxat atque am-
biguum. Si dubium dumtaxat ac parum firmum
illum arbitrentur, ut quid eos, qui isti Areopagi-
tate possessioni, titulo dumtaxat dubio atque in-
certo in dicta hypothesi innixa, sese opponunt,
criminantur? Quisque novit, titulum coloratum
ortumque ex hoc errorem communem naturas re-
rum nec mutare, nec facere posse, ut liber, qui
ex errore auctori cuiusdam adscribitur, re etiam
ipsa hujus Opus evadat. Cum enim in titulo
fundata sit possessio, hec illius conditionem se-
quitur; ut, si titulus falsus seu injustus sit, injusta
pariter sit possessio, utque, si titulus incertus sit
atque ambiguus, incerta pariter sit atque am-
bigua possessio, seu, ut melius loquar, sit pariter
an is, cui possessio tribuatur, jus ad eam habeat
incertum atque ambiguum, praesertim cum de li-*

*bris, contra quorum auctores, ut jam docui, num-
quam prescribitur, quæstio movetur.*

112 *Quod si autem titulum, qui a Diony-
sii Areopagite nomine, quod Dionysiana Opera
prætulerint, repetitur, quique, ut isthac Diony-
sii Areopagite seculi sexti scriptores adjudica-
rint, efficerit, certum omnino ac firmum, suf-
fecisseque proinde, ut Operi illa Dionysio attri-
buuerentur atque ad posteros, veluti genuini ejus
fictus, transmittentur, Areopagitici autem
a porro ob nongentorum amplius annorum pos-
sessionem, cum titulo illo conjunctam, eadem
Opera Dionysium Areopagitam vere habere aucto-
rem, contendant, rationis paritate coacti luce-
brationes non paucas alias, quæ eruditiorum om-
nium calculo pro spuriis habentur, venerandis
que auctorum, quæs in fronte inscribuntur, no-
minibus falso suppositi noscuntur, pro genuinis
illorum Operibus admittere debebunt, ac in primis
quidem, ut plures alias omissam, Dialogos de
Trinitate et Disputationes S. Athanasii cum
Ario, huc sancto Patri per plura secula adscri-
ptas, Tractatus de Operibus Cardinalibus, et de
E revelatione capituli S. Joseph, qui S. Cypriani no-
men preferunt, Questiones et Responsiones ad Orthodoxy, quæ sub S. Justini nomine circumfe-
runtur, ac tandem Tractatus in Leviticum, S. Cy-
rillo adtributos; *ii* enim, qui lucubrationes illas
pro manibus omnium primi habuerunt, cum au-
ctorum illorum nomen *ii* præfixum inveniissent.
sub eodem nomine illas ad posteros transmisere,
et ad nostram usque ætatem sub eadem inscrip-
tione decenerunt, nemine omnino, nisi postre-
mis hisce seculis, reclamante.*

113 *En consecaria, quæ cum certe admitten-
da non sint, et tamen, si ob titulum, proxime
relatum, Dionysio Areopagite, quæ sub ejus
nomine circumferuntur, opera adscribenda for-
tent, deberent admitti, hoc ipso, titulum illum, ut
Dionysio isthac adscribantur, seu ut diuturna
Operum illorum, in qua Dionysius fuit, posses-
sion legitima reddatur, non sufficere ostendunt; quod
cum ita habeat, parque sit de libris aliis, ut
definitio cuiusdam auctori adscribantur, ratio; anti-
quiti ad id scriptoris certum atque irrefraga-
bile testimonium eruditus requeir; testimonium
autem hujusmodi, in quo seculi sexti scriptores,
qui Operum Dionysianorum possessionem Diony-
sio primum attribuerunt, fundare hanc potue-
rint, non repertur; quod antequam probem, an-
onymum Problematis supra sepius laudati aucto-
rem de testimonio hujusmodi, conditionibus
que, ad id requisitis disserentem exhibeo. Ut,
inquit, liber aliquis tanquam legitimus alicujus
auctoris fœtus dignosci possit, haec generalis
regula traditur, nimirus si plures antiqui scripto-
res, vel unus etiam, qui nomine aliquo clareat,
et verbis non obscenis loquatur, ex ipso testimonia
aliqua proferant, vel illum ad ipsum spectare
declarent, et tamen conditione, quam nos infra
notabimus. Hinc est, quod prima S. Clementis
ad Corinthios epistola ab omnibus accipitur,
quia S. Irenæus, S. Clemens Alexandrinus, Eu-
sebius et S. Hieronymus sub hujuscem Pontificis
nomine ipsam laudarunt, licet occulta et incogni-
ta fuerit ad tempus usque Patricii Junii, qui eam
nactus in antiquo manuscripto anno MDLXII,
publica luci donavit. Hac etiam ratione erudi-
tissimus pater Sirmonius Tractatum quemdam
de Trinitate et incarnatione sub Isaaci nomine
publicis typis evulgavit solo fretus testimonio
Gennadii, qui hujuscem Operis meminit, et Isa-
cum*

A cum his scriptoribus adnumerat qui sub finem quarti seculi vixerunt,

scriptoris anonymi

114 In solo pariter Marii Mercatoris testimonio certo nunc scimus, Tractatus quosdam, qui aliquibus Patribus olim tribuebantur, ad alios spectare. Non enim aliunde persuasum habemus, sermonem, S. Joanni Chrysostomo tributum, in hunc textum Euangeli: « Si filius Dei es, mitte te deorsum, » esse Nestorii; et Commentaria in Epistolas S. Pauli, olim S. Hieronymo adjudicata, esse Pelagii; et sermones in variis heres Eutherium Nestorianum auctorem ac parentem habere, quam ex testimonio hujuscen scriptoris, cuius Opera post aliquot annos innotuerunt. Ut igitur liber aliquis in testimonio unius auctoritatis legitimus, habeatur, haec conditiones necessarie sunt. Primo, quod alii scriptores paris auctoritatis ipsi non opponantur. Hac ratione liber Heraclius nunquam pro Canonico habitus est, quamvis S. Ireneus, S. Clemens Alexandrinus, Origenes, et Tertullianus ipsum citarint, quia plures ex Veteribus, ut Eusebius, Hieronymus, Rufinus B etc. ipsum inter apocryphos amandarunt. Secundo opus est, ut hic auctor celebratorem aliquam nominis apud Veteres sibi comparaverit. Quot enim auctores ecclesiastici nunc temporis ut certi et legitimi habentur in solo testimonio vel Eusebii, vel Gennadii, vel Photii, qui horum scriptorum aut simpliciter meminerint, aut excerptum aliquod retulerint? Tertio hoc testimonium debet esse clarum et certum, non vero dubium et equivocum; frequenter enim similitudo titulorum, qui libris prefiguntur, et rerum, que ibi tractantur, dubios non reddit de legitimo auctore aliecius Operis, si is, qui citat, non satis clare explicat.

115 Hinc est, quod, cum plures Patres dixerint, S. Athanasium quoddam edidisse Fidei symbolum, materiam autem et modum hujuscen symboli non satis expresserint, certi esse non possumus, an illud, quod incipit ab his verbis: « Quicumque vult salvus esse, » revera fuerit ab eodem Patre profectum. Quarto requiritur, ut hoc testimonium ita signanter determinet auctorem, ut nullus error, æquivocatio nulla inde possit oriiri. Similitudo siquidem nominum, munierum, et regionum saepius in causa est, ut unus pro alio sumatur, ut exempli gratia similitudo nominum inter Sextum Philosophum et Sextum Papam id effecit, ut sententiae a Sexto Philosopho scriptae Sexto Pontifici tribuerentur. Anastasius pariter Sinaita, cum alium ejusdem nominis in Antiochenia sede successorem habuerit, ansam dedit eos confundendi, dubitandique quinam ex illis ea Opera Anastasii, que sub S. Anastasi nomine in Bibliotheca Patrum habentur, adscribenda sint. Magna pariter conformitas, que inter duos Macarios comprehenditur in professione, munere, et tempore, quo ambo floruerunt, in causa est, ut quinam quinquaginta illarum Homiliarum, que S. Marcarius nomen præferunt, germanus auctor habendus sit, dijudicari non possit. Testimonium tandem, quo utimur, ut librum aliqui auctori adscribamus, debet esse depromptum ex Opere, de quo certissime constet illius legitimus auctor, in cuius fide tale scriptum recipitur.

hic exposito, 116 Testimonium enim, quod ex libro vel supposito, vel notas aliquas suppositionis habente, eruitur, non potest esse nisi incertum ac du-

biun. Hinc est, quod Historia Passionis imaginis Iesu Christi in civitate Berytho communis calculo juxta hanc regulam S. Athanasio abjudicatur, quia, licet in quadam fragmento Cesareensis concilii referatur, Petrum Nicomediensem episcopum hujuscen narrationis auctorem asseruisse S. Athanasium, constat tamen, illud Fragmentum apocryphum esse ac suppositum; cum hoc Cæsareense concilium, in quo de sanguine, qui ex Iesu Christi latere profluxerit, actum sit, toti antiquitati fuerit prorsus incognitum. Nunc igitur opus est, ut has regulas in rem nostram transferamus, videamusque, num in Operibus Patrum quatuor priorum Ecclesie seculorum aliquod extet testimonium, cui innixi quinti et sexti seculi scriptores legitimum titulum habuerint eorum librorum possessionem S. Dionysio adserendi, discutiamusque, an horum Patrum testimonia tres præcipue postremas conditiones habeant, quas supra retulimus; primo videlicet, an hujusmodi testimonium clarum sit minime dubium; secundo an auctorem, de quo agitur, signanter describat E ac determinet; tertio an sit ex opere germano ac legitimo depromptum. Quarum trium conditionum, si una deficiat, nihil certi ex tali testimonio argui potest. *Ita haec enim auctor jam saepius laudatus; ut autem, quemadmodum incepimus, ejus hac in re argumentandi rationem ad finem usque sequamur, ea modo adducturus sum, e quibus patescit, in Patrum seu scriptorum, qui quatuor primis Ecclesie seculis floruerunt, scriptis nullum omnino, quas hic postremo affer, conditionibus munitum testimonium inveniri, in quo sexti seculi scriptores Dionysii Areopagite ius in libros, Sancto huic nostro attribui solitos, fundare potuerint.*

117 Primorum quidem quatuor seculorum auctores, quorum testimonio facere id illi potuerint, Dionysiana Opera nuspam citasse, jam supra ostendi; ast, cum lectorem, quam id verum sit, loco hoc penitus convineat, nullum intersit, Patres seu scriptores, seculo Ecclesie quinto medio anteriores, quos Operum Dionysianorum vindices adducere in rem suam solent, iterum hic eo, quo floruerunt, ordine commemoro, locum iterum, quo eos Dionysiana Opera, contra ac Areopagitici contendunt, non laudasse, jam supra probavi, assignans, nonnullaque etiam subinde in eorum, quæ ante dixi, confirmationem adjungens. *Patres itaque seu scriptores, hic a nobis commemorandi, quos Areopagitici in rem suam laudent, sequentes hi sunt; primo Origenes, qui, ut volunt, in suarum in S. Joannem Homiliarum primo Areopagitam citavit; verum Homiliae illæ, ut hujus Appendixis nūn. 3 et 4 docui, Origeni falso sunt supposita, verunque earum auctorem ante seculum sextum vicesse, nihil evincit. Secundo Dionysius, Alexandrinus seculo tertio patriarcha, qui, quemadmodum Areopagitici, Anastasium Sinaitam in Οὐρανῷ et S. Maximum in contextis in Areopagitam Scholiis testari, autumant, Scholia in Areopagite Opera conscripsit; verum id nec S. Anastasium Sinaitam nec S. Maximum certo ac dilucide testari ex iis, quæ Appendix hujus cap. 1 disserui, luctulentissime, ne fallor, patescit. Tertio Concilii Nicæni, anno 325 celebrati, canon trigesimus primus, in quo, ut aiunt, oratio, quæ apud Dionysium Hierarchiæ caelestis cap. 7 occurrat, laudatur; verum canonem illum suppositum, orationemque, quæ in hoc, veluti*

seu unius seu plurium, seculo v medio anteriorum

Dionysi,

AUCTOR
C. B.

hicque recen-
sitorum scri-
ptorum te-
stimonio

118 Quarto sanctus Athanasius, qui, quemadmodum contendunt, in Questionibus ad Antiochum ducem Dionysii coelestem Hierarchiam laudat; verum Questiones illas S. Athanasio falso esse suppositas, nemo non fatebitur, qui attente evolet, quæ de hoc argumento supra in hac Appendix num. 29 et binis seqq. desserui. Quinto S. Gregorius Nazianzenus, qui, praterquam quod non pauca similia iis, quæ in libris, Areopagite nomine inscriptis, leguntur, in Operibus suis suppeditet, Seraphinorum, apud Isaiam cap. 6 Deum laudantium, voces seu glorificationes explanans, Dionysium seu Opera, quæ sub hujus nomine circumferuntur, laudasse videtur; verum non ex eo, quod non nulla similia iis, quæ in Operibus Areopagitici leguntur, Nazianzenus suppeditet, consecrarium esse, ut hic illa e Dionysio hauserit, nec hunc Sanctum nostrum per illum, quem Nazianzenus, Seraphinorum apud Isaiam cap. 6 voces exponens, pulcherrime ac subtilissime seu sublimissime philosophatum, ait, debere intelligi, verosimilimum, ne amplius quid dicam, efficiunt, quæ in hac Appendix primum num. 32 et septem seqq., ac deinde num. 80 et seq. in medium jam adduxi. Sexto S. Joannes Chrysostomus, a quo, ut volunt, in Sermone de Pseudo-prophetis et falsis doctoribus S. Dionysius Areopagita volucris celi fuerit appellatus; verum S. Joanni Chrysostomo sermonem illum falso esse suppositum, vel saltem, si res secus habet, fuisse in eum Dionysii Areopagite nomen ab interpolatore intrusum, omnino suadent supra in hac Appendix num. 40 et quatuor seqq. jam adducta. Septimo Joannes, Darenensis archiepiscopus, et Isaacus Syrus, qui seculo quarto floruisse ac S. Ephremi discipuli fuisse perhibentur.

fundatus s.t.,
pollet, Ope-
rum illorum
esse auto-
rem, evin-
cit.

119 Verum Joannem, archiepiscopum Darensem, qui Scholia in Dionysium Areopagitam scriptis, et Isaacum Syrum, qui in conscripto a se de Angelis Tractatu Dionysiana Opera frequenter laudat, nec seculo iv floruisse, nec S. Ephremi, ecclesie Edessene diaconi, discipulos fuisse, ex iis, quæ in hac Appendix cap. 3 disserui, manifestissime liquet. Octavo S. Cyrillus, patriarcha Alexandrinus, qui, ut Areopagitici volunt, in libris, adversus Diödorum Tarsensem et Theodorum Mopsuestenum scriptis, S. Dionysii Areopagite testimonii est usus; verum, etsi quidem, ut aiunt, Cyrillus adversus Diödorum et Theodorum libros scrupulose videatur, hique adeo, quemadmodum supra jam docui, sancto illi patriarchæ Alexandrino falso suppositi non sint, annaten Dionysii Areopagite testimonia per hæreticorum fraudem intrusi in illos non sint, dubium esse admodum atque incertum, in hac Appendix cap. proxime cit. ostendi, uti etiam Liberati diaconi, ut contrarium probetur, testificationem nihil omnino Areopagitici prodesse. Atque hi sunt auctores, quorum testimonia Areopagitici præcipue allegare in rem suam solent; cum autem omnia et singula conditionibus supra assignatis, quas, ut isthæc Areopagite vindicare Opera Dionysiana possent, requiri docuinus, certissime, uti e jam dictis colligere primum est, sint destituta, neutiquam sane Areopagitici auctores illos in causæ suæ præsidium allegando Dionysio Areopagite Ius in libros, qui sub ejus nomine circumferuntur, vindicant, seu, quod eodem recidit,

D nulla ratione efficiunt, ut libri, qui Dionysii Areopagite nomine inscribuntur, genuini hujus factus debeant haberet; ita scilicet re habente, quod, etsi quidem traditio, e qua libros illos Dionysio esse adscribendos, habetur, longissime durarit, perpetua tamen ac constans non sit, sed a seculo dumtaxat aut vi incepta, in seculo quarto certe ac tribus anterioribus deficet, scilicet proinde sexti scriptores, qui Opera Dionysiana Areopagita attribuunt, seu horum possessionem Sancto nostro adscribunt, nullum omnino justum, in quo hanc fundare potuerint, titulum habuerint; unde fit, ut nec possessio ejusmodi, Operum illorum auctorem esse Dionysium, evincat.

CAPUT IX.

Ex S. Ignatii martyris ad Romanos epistola, quæ in directo ad Timotheum libro de Divinis Nomina citatur, non esse hunc a Dionysio Areopagita compositum ostenditur.

Etsi quidem
ob solam S.
Ignatii ad
Romanos epi-
stolam, in li-
bro de Divinis
Nomina

Contra Areopagiticos seu eos, qui Opera Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, abs hoc Sancto nostro fuisse elucubrata, contendunt, argumentis dumtaxat negativis hactenus pugnamus; nunc positivis etiam rem contra eosdem adductis gerere aggredimur. Ac iis quidem, quæ dumtaxat, si Dionysius in Gallias, contra ac factum esse, in Commentario prævio docuimus, venisse adstruatur, locum habere queunt, omissis, mox abs illa, quod non admisso etiam Dionysii in Gallias adventu, a S. Ignatii epistola, in libro de Divinis nominibus cap. 4 laudata, formari potest, ducimus initium. Nonnulli ex Antiareopagiticos, qui ante Ignatium martyrem obiisse Areopagitam, contendunt, argumentari et dicta epistola solent sequentem in modum: Dionysius Areopagita annis aliquot ante S. Ignatium obiit; cum hic autem paulo dumtaxat ante obitum suum epistolam, de qua nobis sermo, ad Romanos scripsit, cilare hanc Dionysius non potuit, liberè proinde, de Divinis Nominibus inscriptus, in quo eadem epistola citatur, Dionysium Areopagitan non habet auctorem. Ita illi; verum an recte? Neutiquam sane. Audi, qui S. Maximus, in suis in Areopagitam Scholiis supra citatum libri de Divinis Nominibus locum commentans, loquatur. Etiam ex hoc inquit, nonnulli putant, se opportune librum hunc (de Divinis Nominibus scilicet) refellere, acsi non esset D. Dionysii, quia dicunt, Ignatium esse ipso posteriorem; quomsd autem possit quis meminisse posteriorum?

121 Verum hoc totum fictum est, quantumvis id ipsis videatur; nam S. Paulus, qui Dionysium baptizavit, tempore posterior fuit sancto Petro, post quem Ignatius fit episcopus Antiochiae, Petro Romam profecto; sanctus vero Paulus multo tempore supervixit, qui Dionysium baptizavit, et Dionysius post ipsum vixit. Porro Joannes Euangelista sub Domitiano exultat in Pathmo, cui Dionysius rescribit; Ignatius autem ante Domitianum patitur, ita

laudatam,
perperam
hunc Diony-
si, utpote
post Ignatium
sub Adriano,

A ut Dionysio sit antiquior. Hactenus sanctus ille Areopagite scholiastes, ac partim quidem recite: etsi enim sanctus Ignatius, non ante, sed post Domitiani imperium, sub Traiano videlicet, qui ab anno 100 circiter ad annum usque 117 regnavit, martyrio migrarit ad Superos multumque adeo in assignando, quo celeberrimus hic martyr passus sit, tempore laudatus sanctus scriptor aberret, ejus tamen martyrium ante illud S. Dionysii Areopagite rectissime consignat. Ac nos quidem, hunc Sanctum nostrum sub Traiani, sub quo Ignatius passus est, successore Adriano subiisse martyrium, in Commentario prævio et xix docuimus; verum contra hanc epocham, Dionysii martyrio a nobis prestabilitam, Launoyus in suo de Dionysii Areopagite libris Judicio ab ipso statim initio insurgit. Quod cum ita sit, quo firma isthac, atque inconcussa maneat, simulque, non posse ex eo dumtaxat capite, quod Ignatii ad Romanos epistola in libro de Divinis Nominibus laudetur, Dionysio hunc abjudicari, palescat, lumen hoc loco, priusquam ad alia, ad præsens argumentum spectantia, progrederi, scriptorem illum Antiareopagitum refutare.

B 122 Ex ei itaque, quod S. Maximus, Ignatii ad Romanos epistolam a Dionysio Areopagita, sub Domitiano, ut statuit, martyrii palmarum adepto, laudari potuisse, ostensurus, Ignatum ante Domitiani imperium obiisse, perperam statulat, ita arguit seu observat: Profecto debuit apud omnes Areopagite mortis epocha (*hanc Domitiani imperio innexit*) haberi exploratissima, que ut retineretur a Maximo, Maximum in ecclesiastica Historia coegerit tam graviter (*obitum scilicet S. Ignatii ante Domitiani imperium signando*) errare. Hoc etiam atque etiam animo versare velim eos, qui Areopagite martyrium in Adriani tempus rejiciunt, nec rejiciunt ob aliud, quam ut contradicant ei de Areopagite martyrio sententiae, que ante annos mille propter sui constantiam a Maximo convelli non potuit. Sed Maximus et Maximi contradicentes ut unum idemque statuerint, tam hi in Areopagite martyrii tempore, quam ille in Ignatii aetate peccarunt, quia contra primam et veram de annis utriusque traditionem pugnarunt. *Maximum, itaque, quo Ignatii ad Romanos epistolam a Dionysio Areopagita laudari potuisse, ostenderet, martyrii ab Ignatio tolerati, tempus præteritissimum seu justo ci- tius signasse, Dionysii que martyrium a Domiti- ni aetate, quod hac illud evenisse, omnino certum existimaret, ad Adriani imperium removere no- luisse, Launoyus contendit, uti etiam Dionysium sub Domitiano, non autem sub Adriano, con- tra ac in Commentario prævio statuimus, subiisse martyrium.*

C Launoyus, verbiis, quidquid luci transcriptis
123 Verum S. Maximus, Ignatii martyrium ante Domitiani imperium signans, sanctum illum martyrem non tunc, sed sub Traiano sanguinem pro Christo fuisse, haud dubie (quo minus enim mentitus putetur, nota viri sanctitas impedit) ignorarit, uniceque proinde ex errore Ignatii martyrii tempore indebito signarit; id autem cum ita sit, quid ni factum esse queat, ut tempus, quo Dionysius tolerari martyrium, sanctus ille Areopagite scholiastes pariter ignorarit, idque proinde etiam per errorem tantummodo ad Domitiani, non autem ad Adriani, ut facere debuisset, imperium retulerit? Enimvero cur Maximus Dionysiani potius, quam Ignatiani martyrii tempus comper- Octobris Tomus IV.

tum habuisse sit putandus, haud perspicio. Jam vero cum haec ita habeant, Maximusque; uti in Ignatiani, ita etiam in Dionysiani martyrii epocha errare potuerit, sane, uti ex eo, quod prægresso Domitiani imperium tempore Ignatium subiisse martyrium, nolet, sanctum illum vere tunc martyrio fuisse affectum, concludi non potest, ita nec ex eo, quod Dionysium sub Domitiano martyrii palmam obtinuisse, scribat, re etiam vera fuisse illud tum factum, merito argueris.

124 Saepius itaque, quo, martyrii Dionysiani epocham sub Domitiano locandam, certo sciamus, animo versare id, quod Launoyus verbis supra recitat ait, operæ pretium non est, manetque proinde, Dionysium sub Adriano demum subiisse martyrium, ut supra a martyrologio Romano Veteri, seu ex Atheniensi, qui abs hoc (adi Comment. prævium num. 359) citatur, Philosopho Aristide docuimus. At vero, quod loco cit. non feci, modo hic Dallæum, qui dictum Romani Parvi atque Adonis testimonium contemnit, nec ex eis, quo tempore Dionysius subiicerit martyrium, definiri posse, contendit, tantisper conveniamus. In suo de libris, qui sub Areopagi- E

Dallæusque diversis, qui- bus scriptores,

ta nomine circumferuntur, tractatu cap. 14 sequentem ratiocinatur in modum: Nunc ergo videamus, quibus Areopagitici auctoribus absurdam illam suam, atque incredibilem de Dionysii sub Hadriano passione fabellam constitue re concen- tūt. Aristidem Athenensem primo testem citant, illum ipsum, de quo nuper diximus. Bene est. Si quem alium, vel peregrinum, vel recentiori aevi adducerent, non immerito metuerem, ne quam homini fraudem vel patria, vel aetas fecisset. Nunc cum Dionysii evi- ven, et, ut verisimile est, discipulum laudent, non est verendum, ne quid is de re notissima men- tiatur.

125 Qui ergo dicit Aristides? Dicit (inquis) ex Aristide Dionysii martyrium sub Hadriano esse coronatum. Ubi et quando hoc dicit? "Scri- psit" inquis "in eo ipso Opero, quod de Christiana Religione Hadriana Athenis obtulit. " Cedo librum, ut testimonium inspiciamus. Librum, inquis, non habeo, perit; neque ulla fama est, eum ab aliquo retro saeculi visum esse. Belli profecto, ac fabulatoribus digna probatio. Utinam vero, utinam inquam, liber extaret. Ille non dubito, quin si extaret, totum fabulae vestrae mysterium patesfacturus ac disjecturus esset; eumque vehementer sollicitor putare a vestris majoribus consulto hac ipsa de causa extinctum fuisse, ut alia fortasse non pauca prisorum hominum opera ab iis de industria sublata magna suspicio est, ne, si superes- sent, iis, quibus ipsi gaudebant, fabulis noce- rent. Nunc quando testimonium, quo nitimi- ni, neque exhibetis, neque librum, in quo id scriptum fuisse affirmatis, perisse negatis, argumentis necessario utendum est, ut, an id Ari- stides, quod vos affirmatis, in eo libro vel scri- pserit vel scribere potuerit, intelligamus. Non scripsisse, jam supra inde demonstrari, quod librorum Areopagiticon neque adversarii, neque patroni, ac ne eorum quidem princeps Maximus sexto septimoque seculo sciverint, Dionysium sub Hadriana fuisse mortuum; immo vero plane aliud sciverint, eum nempe ante Hadriani, ipsiusque etiam Traiani tempora martyrium fe- cisse; et in hoc, tametsi in cæteris discordes, con- senserint.

109 126 Illud

AUCTORE
C. B.
signantes,

126 Illud enim prius de Hadriani tempore neutros nescire potuisse, si esset ab Aristide summo viro, in eo Opere scriptum; quod vos ipsi apud Athenienses, id est, apud homines Graecos, adeoque utrorumque gentiles inter antiquorum monumenta clarissimum habitum fuisse perhibetis. Hoc autem utrosque nescivisse, inde constat, quod incredibile sit, id si scivissent, ad adversarios tam impudentes futuros, ut Dionysium ante Traiani tempora passum esse objicerent, vel patronos tam stultos, ut sub Hadriano passum dissimularent. His nunc adde Graecos Maximo recentiores Methodium, et de nome saeculo Symeonem Metaphrastem, et Suidam, et Michaelen Syngelum, et Menaorum et Synaxariorum apud eandem gentem auctores; quos omnes id ab Aristide de Hadriani tempore scriptum nescivisse, inde certa fides est, quod Dionysium, ut mox ostendemus, sub Domitiano quidem easteri, sub Trajano vero duo ex iis, Suidas et Syngelus, passum tradunt; sub Hadriano, nulli posuerint; idque eo validius hoc, quod nos volumus, conficit, quod omnes, cum veros esse B Dionysii libros, qui ejus nomine circumferuntur, putarent, hec eos sententia evidentissime illic cogebat, ut martyrem sub Hadriano potius, quam vel sub Trajano, vel sub Domitiano passum fuisse dicerent. Qui ergo hoc, quod eorum studium atque usus poscebat, non sunt secuti, eos nemo dubitare debet, id apud Aristidem suum nunquam vidisse.

127 Nunc quis credit, quod esset apud Aristidem, vidisse quidem et animadvertisse Latinos hospites et exoticos, Graecos, ejus gentiles ac vernaculos, vel non vidisse, vel non animadvertisse? Sed quid Graecos loquor? Ne Latini quidem ulli fuerunt paulo vetustiores (si unum Adonem, de quo mox, excepteris) qui hoc apud Aristidem viderint, qui se hoc apud eum vidisse non negent. Nam Hilduinum, Rutherfordam, Hincmarum, Vincentium Bellovacensem, Matthæum Westmonasterensem, alios Areopagitice omnes sectæ homines, quis Dionysium sub Domitiano passum esse tradituros fuisse putet, si eum sub Hadriano occisum ab Aristide didicissent? Omnes autem, quod statim docebimus, sanctissimi hujus Martyris passionem ad Domitiani tempora retulerunt. Ergo, C aliud tradidisse Aristidem, plane nescierunt. Neque id postremo omittendum est, quod si vel unum esset, nihil hujusmodi in Aristidis libro scriptum fuisse, demonstraret. Meminerunt hujus libri et Usuardus et veteranum Galliarum Martyiologiorum, quæ nos Sirmondi fide supra laudavimus, scriptores. Omnia, haec una vox constans, consensus est: "Aristidem, Atheniensem virum, fide sapientiaque mirabilem, in eo Opere, quod de Christiana religione compausit, testari, Dionysium Areopagitam postclarissimam confessionem fidei, post gravissima tormentorum genera gloriose martyrio coronatum esse." Aristidem dicunt testari, Dionysium, gravissimis tormentis pro Christi fide cruciatum martyrium gloriose consummasse, quod ab Aristide scriptum esse, et verosimillimum est, et nos libenter admittimus. Sub Hadriano illa passum esse, non dicunt. Ergo et horum de re tam memorabile silentium arguit, nihil hujusmodi ab Aristide scriptum fuisse.

128 Cur enim Usuardus et alii Martyiologorum scriptores hoc, si esset ab Aristide scriptum, tacuisserunt potius quam Ado, qui memorat? Ne-

que sane id ab eo scribi potuisse ex iis, quæ nuper D disputabamus, liquet. Cum enim illa, quæ istic prastruximus vir, ejusdem memorie Aristides nescire non potuerit, Dionysii scilicet et Publpii, qui ei successit, episcopatum et martyrium; neque illud profecto, quod inde necessario sequi demonstravimus, nescivit, Dionysium scilicet multo ante Hadriani initia passum, ut autem, quod ipse falso esse sciret, id scribebat, viri celeberrimi pietas ac sapientia credere nos non sinunt. *Ita haec tenus laudatus scriptor; Aristidem autem, quidquid etiam sanctus Viennensis martyrologus Ado scribat, sub Adriano Dionysii Areopagite martyrum nec signasse, nec signare potuisse, cum Sirmondo, uti jam nunc recitat verbis luculentissime manifestat, contendit. Ac rationes quidem, ob quas postremum, seu Aristidem sub Adriano signare non potuisse Areopagite martyrum, adstruit, exdem prorsus sunt, quas Sirmondum, ut idem affirmaret, impulere, quæque quam parum rei isti evincenda aptæ sint, in Commentario, supra jam datis Actis præmisso, num. 385 et binis seqq. ostendi; quod autem ac primum jam spectat, rationes quidem, quas ad probandum afferit, a rationibus, per Sirmondum E adhibitis, diversæ sunt: verum nec iis, quod vult, evictum dat.*

129 *Ez eo enim potissimum, quod S. Maximus aliique scriptores Graeci Dionysii sub Adriano passum esse ignoravit, imo et contrarium scripsierint, idque tamen, utpote qui, si Aristides, Vir sanctus S. Dionysio æqualis fideque dignissimus, Dionysius martyrium sub Adriano signasset, minime id ignorassent, facturi indubie non fuisserint, Dionysius martyrium sub Adriano Aristidem non signasse, seu, quod eodem recidit, Sanctum nostrum sub hoc imperatore passum esse, non scripsisse, contendit. Verum quid ni, contra ac Dallæus putavit, factum esse possit, ut S. Maximus Apologeticum Aristidis pro religione Christiana librum, in quo sanctus hic Atheniensis, philosophus Dionysii martyrum sub Adriano locavit, numquam viderit, itaque sub hoc principe ab Aristide consignatum fuisse S. Dionysii martyrium, ignorari? Eusebius in Chronico S. Ignatii, Antiocheni episcopi, martyrium sub Traiano (adi Operis nostri tom. i Februarii pag. 19, num. 31) apertissime signal, et tamen S. Maximus, ut supra jam vidimus, dñi ante Traianum, imo et F Domitianum martyrio coronatum fuisse Ignatium, in suis in Areopagitam Scholiis affirmat. Quod cum ita sit, dictumque a deo Eusebii Chronicorum (neque enim, si id norisset, ab Eusebii in assignanda martyrii Ignatiani epocha dissensurus fuisse videtur) verosimillime ignorari, quid, queso, impedit, quo minus etiam Apologeticum Aristidis de Religione Christiana librum ignorasse credatur? Anne forsitan, quod Eusebii Chronicus notius existiter Aristidis Opus, plurimumque manibus tereretur?*

130 *Verum res secus habere videtur, imo per rationes alias Eusebii Chronicis, haud amplius modo inventiar, nec, quandam interierit, exploratum habeatur, dubitari non immerito potest, an id jam inde a Maximi ætate, atque etiam citius, ut id Sancto huic prælucere non potuerit, haud interiisset. Anonymous quidem Martyiologi Romani Parci seu Veteris, a Rosweydo prium editi, auctor, qui, quemadmodum Sollearius noster in sua ad Usuardum Praefatione docet, ante seculum octavum medium, imo ante annum*

*nominatio-
que Adonem
corpis, ra-
tionibus*

*in medium
adductis*

AUCTORE
C. B.

A num. 742, floruit, ad dictum Martyrologium suum conteuxit, Aristidis in hoc Opus pro Adriano imperatore, sub quo Dionysium passum, ait, ad tertiam Octobris diem citat, idque inter antiquorum memorias clarissimum apud Athenienses teneri affirmat; verum hinc consecutarum non est, ut ipsem et scriptor, qui, quemadmodum ejam dictis facile colliges, post S. Maximus floruit, laudatum Aristidis Opus prae oculis habuerit; facile enim factum esse potest, ut Sancti nostri ad dictum Octobris diem elogium, in quo Aristidis Opus laudatur, e concinnato per scriptorem anteriorem, cui Opus illud preluxerit, Martyrologio acceperit, tantumque adeo ex his fidei item Opus laudarit. Hinc porro jam fit, ut ex eo sane, quod in Martyrologio Romano Parvo seu Veteri Aristidis Opus citetur, neutiquam sit consequens, ut anonymi, qui martyrologium illud conteuxit, auctoris, ac proin etiam S. Maximi, qui ante hunc floruit, aetate Opus illud adhuc fuerit superstes. Jam vero, cum res ita habeat, facileque etiam ex aliis supra dictis Aristidis Opus ac praestitutum in hoc martyrii Dionysiani epocham ignorare. S. Maximus potuerit, ex eo certe, quod hic Dionysii martyrium sub Domitiano, non autem sub Adriano, signet, nequit inferri, id pariter sub Adriano Aristidem non signasse.

confutatio, in contrarium,

181 Quod autem ad alios scriptores Graecos, Maximo recentiores, Methodium videlicet seu Metrodorum, Symeonem Metaphrastem, Michaelēm Syngelum. Menzorunque ac Synazariorum auctores jam spectat, hi quidem Dionysium sub Adriano martyrium subiisse, non scribunt; verum cum in assignando imperatore, sub quo id factum sit, concordes non sint, ac duo quidem eis illis, Suidas videlicet et Syngelus, sub Traiano, reliqui vero sub Domitiano, Dionysium passum, tradant, id enimvero, unanimi Graecorum omnium consensu Dionysii martyrium sub Domitiano non fuisse signatum, argumentum est minime dubio. Quid quod ii, qui Dionysium sub Domitiano passum, notant, id e S. Maximo, in Martyrii Ignatiani epocha assignanda certissime et supra dictis hallucinato, hauserint? Adhac cum Traianus, sub quo Suidas et Syngelus Dionysii martyrium consignant, proxime ante Adriananum, sub quo Martyrologii Romani Parvi seu Veteris auctor, Aristidem cilans, Dionysius passum, ait, Romani imperii habendas moderatus sit, ab Aristide seu Romani Parvi auctore haud multum illi in assignanda martyrii Dionysiani epocha dissonant, cum aequa ad finem, quam ad initium imperii Traiani respicentes queant. Nec quidquam ad rem facit, Latinos, in rebus Graecorum hospites, non autem ipsomet Graecos novisse, sub Adriano passum esse Dionysium; id enim Latinū seu, ut melius loquar, Romani Parvi auctor aut is certe, quem hic sibi praeluentem habuit, non e suis Gentilibus, sed e Graeco homine, fide dignissimo, S. Aristide nempe, Atheniensi philosopho, didiciti.

rejecta etiam Romani Parvi auctori- tate, arguant

182 Hincmarus quidem, Ratbertus, Hilduinus, Vincentius Bellocensis et alii Dionysii martyrium sub Domitiano collocant. Verum id verosimiliter vel S. Maximo vel ex aliis recentioribus scriptoribus Graecis didicerant, majoremque proinde, quam hi, fidem aut merentur; etsi autem Dionysium, si id utcumque probabile putassent, sub Adriano passum esse, fortassis scripsissent, nequit tamen ex eo, quod id non fecerint, concludi, Dionysium sub Domitiano, non autem sub Adriano esse passum. S. Maximi enim aliorumque

Graecorum recentiorum, qui Dionysii martyrium sub Domitiano collocant, obstitit auctoritas, quo minus aliam eventui isti epocham assignare au- derent. Verum pergit Dallæus ac querit, cur Usu- ardus, non aequa ac Ado, Dionysium sub Adriano passum esse martyrium, scripserit. Id scilicet factum suspicatur ex eo, quod Dionysium sub Adriano passum esse, Usuardus haud putari. Ve- rum Usuardus, contra ac Dallæus putavit, Ado- ne est recentior, prolixioraque, quibus hic San- ctos in contexto a se Martyrologio subinde orna- rat, elogia in compendium in novo a se contexto Mrl. ita contraxit, ut haud raro non pauca, no- natu etiam satis digna, quae fusiori oratione ab Adone inveniebat exposita, pro mero suo arbitrio omiserit; quod cum ita sit, Usuardum in Dionysii Areopagitae elogio nomen imperatoris, sub quo Sanctum hunc passum, in Martyrologio Adoniam non inventit, non alia ex causa, quam ut errorem, quem in hoc cubare illo ex capite putari, corrigere, pretermissee, pro certo quis asseveret? At vero Dallæus post verba, quæ ex eo proxime reci- tavimus, nonnullis adhuc minoris momenti aliis contra Adonem adductis, mox in Romanum Par- vum seu vetus, e quo, quam Ado Dionysii martyrio assignat, epocham esse haustum, tandem animad- vertit, stylum convertit, non pauca disserens, qui- bus antiqui illius a Rosweydo primum editi monu- menti fidem atque auctoritatem minuere ac penitus convellere conatur.

183 Verum cum dicta sua certis atque indu- bitatis argumentis haud probet, ac pleraque sint hujusmodi, ut facile et Sollerii nostri de Marty- rologio illo in premissa ad Usuardum Praefatio- ne disputatis refutari queant reve etiam ipsi, uti hec cum illis conferenti patescat, refutata jam sint, Sanctum nostrum vere sub Adriano, uti a Romani Parvi auctore hunc secuto Adone sig- natur, subiisse martyrium, saltem probabilius, si non omnino certum, appareat, quidquid etiam in contrarium Launoys et Dallæus supra huc trans- scriptis verbis arguant. Jam vero cum res ita habeat, ac proin Dionysius non prius, quam cum Ignatius ad Superos martyrio jam migras- set, sanguinem pro Christo effuderit, potuist enim vero scriptum abs hoc ad Romanos epistolam lau- dare, perperamque adeo ei Librum de Divinis Nominibus vel idcirco, quod dicta epistola in eo citetur, Antiareopagitici nonnulli abjudicant. Ve- rum, etsi quidem id ita sit, ex eo tamen dictus liber, quod simul et memorata epistole citationem complectatur, et Timotheo, Ephesino episcopo, inscribatur, Dionysio Areopagita abjudicandus est. Cum enim Ignatius Onesimi, qui Timotheo defuncto in sedem Ephesinam successerat, in scrip- ta a se ad Ephesios epistola meminerit, hacque posterior sit epistola altera supra memorata, quam idem Ignatius ad Romanos dedit, jam Ti- motheus, cum haec scripta fuit, diem extremum clauserat.

184 Quod cum ita habeat, nequit a Diony- sio et liber de Divinis Nominibus Timotheo in- scribi, et in eo Ignatii ad Romanos epistola lau- dari; utrumque autem simul cum fiat, id enim vero, memoratum librum non a Dionysio, ut- pote qui Timothei mortem ante scriptam ab Ignati- o ad Romanos epistolam evenisse, indubie non ignorari, sed ab alio posterioris xvi scriptore, qui antene, an post epistolam, ab Ignatio ad Ro- manos scriptam, Timotheus obiisset, nescierit, compositum fuisse, argumento est per quam vali- do. Ac eo quidem sese ut expediant Areopagiti-

martyrium
passo, perpe-
ram abjudi-
cent,ex eo tamen
quod simul li-
ber ille Timo-
theo inseri-
pus sit, meri-
to id feceris;

ci,

AUCTOR
C. B.

ci, varias se vertunt in partes, nonnullis etiam cum Baronio adstruentibus, Timotheum, cui liber de Divinis Nominibus inscriptus est, non eum esse, qui Pauli discipulus fuit, sed alium quemdam Juniores, Pudentis senatoris filium, cuius nomen in Romano Martyrologio, et in SS. Perpetuae et Felicitatis Actis refertur; verum, ait in sua jam saepius laudata de Operibus S. Dionysii Dissertatione cap. 9 Nourrius, Alii et contrario Timotheum illum verum Pauli discipulum fuisse adserunt, et Baronii opinionem his impugnant rationibus. 1 Omnes ante Baronium scriptores cum Greci tum Latini in ea fuerunt sententia. 2 Auctor noster tradit Timotheum episcopali dignitate inauguratum, atque ab eo Opera sua vult examinari et castigari. 3 Idem ipse auctor in epistola ad Titum, quem Baronius aliquie Areopagitici discipulum et comitem Pauli fuisse concedunt, ejusdem Timothei meminit. 4 In omnibus manuscriptis codicibus Timotheus ille Ephesinum episcopatum, cui discipulus Pauli praeceps, tenuisse memoratur. 5 Denique Auctor noster, ut diximus, se Apostolorum, ejusdem que proinde Timothei temporibus vixisse jactat.

*necrationes,
qua ex Areo-
pagiticorum
nonnullo-
rum*

135 Ita hactenus, de quibus hic Nourrius, alii isti, et recte quidem. Hinc, spreta illa de Timotheo responsione, Areopagitici nonnulli audacter, ait in sua mox iterum laudata Dissertatione cap. xi Nourrius, affirmant, sequentia isthac. Scribit autem et divus Ignatius: Amor meus crucifixus est, Ignatii, ad Romanos scribentis, verba, quae in libro de Divinis Nominibus citantur, quæque in hoc a Dionysio citari non potuisse contendimus, ab aliquo inscrite et rerum ignaro imprudenter et inepte in Dionysii intrusa textum. Et id quidem pluribus momentis demonstrari posse arbitrantur. Primum, quia nihil ad Dionysii argumentum faciebat prefata Ignatii auctoritas. Dionysius etenim ibi probat vocem ἔρως, « amor » apud sacros Auctores in bonam partem accipi. Atqui eadem vox in hac ipsa Ignatii epistola pro concupiscentia amore terrestri usurpatur. Secundo, quia, hac pericope et sententia Ignatii demta, melius sibi cohaeret Dionysii oratio. Tertio, testimonium illud Ignatii inter media sacrae Scripturae testimonia absurde omnino collocatur. Certe prudenter Dionysius et post omnia divinae Scripturae testimonia, atque etiam post allatas a se ibidem Hierothei magistri sui auctoritates ei locum dedisset. Denique periodus, quæ hanc Ignatii sententiam antecedit, falsitatem continet putidissimam, et auctore tam eruditio proorsus indignam. Hæc autem periodus his verbis concipitur: « Visum est quibusdam nostris sacrarum Scripturarum tractatoribus non men ἔρως, amoris, divinus esse, quam nomen ἀγάπης, dilectionis. » At hoc, inquit, falsissimum est.

*mente hæc al-
legantur,*

136 Nam si nomen « amoris » ἔρως, divinus esset, quam nomen « dilectionis » ἀγάπης, scriptores sacri eo procul dubio frequentius ute- rentur. Atqui vox ἔρως in novo Testamento, ubi vox ἀγάπη plusquam nonages occurrit, nec semel quidem reperitur: in veteri autem cerebrime legas vocem ἀγάπης, bis vero tantummodo vox ἔρως; in Proverbiorum libris ad amorem impurum et prophanicum significandum adhibetur. Unde concludunt, et phrasim præfamat, atque ipsam Ignatii sententiam in Dionysii libris fuisse a quodam male feriato homine in-

trasus. Ita hactenus Areopagitici nonnulli, qui D supra allatam Ignatii, ad Romanos scribentis, sententiam in Dionysianum de Divinis Nominibus librum ab ignaro quodam posterioris ævi scriptore fuisse intrusam existimant; verum audi, qui tria posteriora, quæ ad hanc suam opinionem firmam modo hoc transcriptis verbis afferunt, rationum momenta loco supra cit. a Nourrii confutentur. Quod autem... (ait hic scriptor) objicitur, hac periodo (citata nempe Ignatii in libro de divinis nominibus sententia) demta, Dionysianam orationem melius sibi cohaerere, leve omnino est, nulliusque momenti. Idem quippe dici posset de aliis auctorum libris, in quibus plura ad aliquid probandum congeruntur testimonia antiquiorum. Uno enim et altero subtato, melius quoque scriptoris oratio sibi cohaerere plerumque videbitur.

137 Deinde si quoties delecta aliqua periodo oratio sibi melius cohaerere censemur, toties eamdem periodum textui auctoris dixeris esse adiectam, tot in Ecclesiæ Patrum atque in primis auctoris nostri Operibus dici deberent adsuta, hisque insita; ut haec objecisse Areopagiticos aliquando pœniteret. At, inquit, Dionysius non poterat testimonium Ignatii alias sacrae Scripturae testimoniis medium interficere: sed illud suo, id est, ultimo posuissest loco. Nec majoris ponderis est ista argumentatio. Quis enim scriptores his ci- tadorum librorum legibus ita teneri credat; ut ab iis non leiceat umquam transversum unguem discedere? Hæc quippe si se haberent, quot, bone Deus, occurrent testimonia veterum in variis posteriorum scriptorum libris ab inscri- tibus et ignaris imprudenter intrusa, et ex iis deinceps delenda? Quot namque scriptores de ea, qua nunc desideratur, citandi methodo ne cogitaverunt quidem? Quot in eorum Operibus permista reperies Scriptura Patrumque antiquiorum testimonia? Neque erat sane, quod fastidiosius objicerent periodum, quæ huic Ignatii sententia præponitur, falsitatem contine- re puditissimam. Etenim eo, quo enunciatur, modo, nihil in ea nisi verissimum deprehenditur. Hæc quippe ipsissimum sunt, ut superius dictum est, auctor nostri verba: « Visum est quibus- dam nostris sacrarum Scripturarum tractatori- bus nomen Amoris divinus esse, quam nomen Dilectionis. » Quibusdam « dicit, non « omni- bus. » At quibusdam id ita visum fuisse tam con- stanter putabat; ut scriptores et scripta, ubi id traditum est, ille continuo indicaverit. Et cer- te, qui haec objiciunt, et ipsi satentur illud no- men Amoris, in aliis, quam iis, qui ab aucto- re nostro citantur, inveniri Scriptura sacrae libris.

138 Hæc laudatus Nourrius; ut autem et id, quod verbis num. 35 recitatis primo loco Areopagitici memorati objiciunt, modo hic confutem, nomen ἔρως in iis, que in libro de Divinis Nomi- nibus citantur, Ignatii verbis pro amore spiritua- li et divino potest usurpari, quamvis in subsequen- tibus pro extincto concupiscentia igne accipiat. Jam vero cum id ita sit, ibidemque adeo ab Ignatio in bonam partem accipi dictum nomen, Operum Dionysianorum auctor existimare hanc inepite potuerit, præfatam enimvero Ignatii au- toritatem, veluti ad argumentum, quod tracta- bat, facientem, potuit citare; ut proinde, contra ac Areopagitici contendunt, asseverari haud debeat in Dionysii intrusa textum. Et vero asse- verari

Averari id neutiquam debere, vel ex eo etiam liquet, quod nullum prorsus libri de Divinis Nominibus exemplar assignari hactenus potuerit, in quo eadem Ignatii auctoritas seu sententia descripla haud reperiatur. Quod cum ita habeat, aliterque, ni haec in ipsomet primævo Dionysiano fuisset usurpata textu, indubie haberet, non ab interpolatore seu posteriori avi scriptore, sed ab ipsomet Operum Dionysianorum auctore censeri debet profecta; jam vero cum epistolam, in qua dicta sententia reperitur, Ignatio ad Romanos scribente, mortuus et dictis Timotheus, cui liber de Divinis Nominibus inscribitur, jam esset, consularium est, ut hic certe a Dionysio Areopagita, qui id utique non ignorasset, conscriptus haud fuerit. Hinc porro jam etiam consequitur, ut vel ex eo, quod liber de Divinis Nominibus simul et Timotheo inscriptus sit et Ignati ad Romanos epistola citationem compleatæ, Dionysium Areopagitam habere auctorem minime is possit, quid in contrarium rationibus nonnullis supra allegatis Areopagitici arguant.

B

CAPUT X.

Dionysii Areopagitæ non esse, quæ ejus nomine inscribuntur, Opera, ex antiqua, quæ in hisce pro infantium baptismo citatur, traditione ostenditur.

*Epitheton
Grecum,
quod tradi-
tioni de Ba-
ptismo ab
Operum
Areopagiti-
corum*

Ecclæsiasticæ Hierarchiæ cap. ultimo § xi Dionysius Areopagita, seu anonymus, qui hujus sibi nomen, assumpsit, auctor sequentem loquitur in modum: πλήρης ὅτι καὶ περὶ τούτου ταῦτα φαμι, ἀπερ οἱ θεοφάνεις ἡμῶν λεπτελεῖσται, πρὸς τὰς ἁγίας μυθίντες παραδόσεως, εἰς ἣμας προηγαγοῦ· haec autem verba, ab Operum Dionysianorum scriptore, de infantium Baptismo, cuius interrogations, abremuntationes etc., quod harum incapaces infantes sint, irridebant ethnici, faciente sermonem, in litteras missa, Latine e Corderii interpretatione sic sonant: Verumtamen C hac de re (*de infantium scilicet Baptismo*) id quoque dicimus, quod deiformes preceptores nostri ab antiqua traditione acceptum nobis transcripserunt. Porro cum auctor, si Dionysius Areopagita is sit, hic per illos, quos deiformes preceptores suos vocal, non alios, quam S. Paulum alias Apostolos intellexisse queat, huius certe doctrinam de parvulorum Baptismo, utpote Christo absque omni controversia haud antiquorem, ex antiqua traditione, contra ac in textu cit. Operum Dionysianorum auctor prodit, accipere non potuerint, id enimvero argumento est, per illos, ad quos ex antiqua traditione perenuisse subsannatam ab ethnici de parvulorum Baptismo doctrinam, Operum Dionysianorum auctor ait, non Apostolos, sed alios, qui diu post Apostolos floruerunt, debere intelligi, huncque adeo instituti sui hoc loco immemorem, Dionysii Areopagite personam, quam toto suo Opero sibi impo- suit, manifesto hic deponere.

140 Ita Antiareopagitici, ut Operum Dionysianorum auctorem seculo primo seu Apostolorum ætate non floruisse, ac proin illorum aucto-

rem esse non posse Dionysium Areopagitam, e supra cit. Operum eorumdem loco arguunt. Nec sane vi ac robore destituitur hoc illorum argumentum. Areopagitici quidem, quo id enervent atque conveillant, vocabulum seu Epitheton ἀρχαῖος, quod in Dionysiano textu substantivum παραδόσεις, Latine traditio, afficit, non id, quod Latine prisca seu antiquus, sed idem, quod Latine Primus, significare contendunt; verum audi, qui Morinus, postquam, qua ratione Operum Dionysianorum auctor, si Areopagita est, praecatores suos sive pontifices, hoc est, Apostolos ab antiqua traditione Baptismum infantium accepisse et ad tempus usque suum conservasse, dici possit, rogavit, opportune ad institutum praesens loco mox cit. ratiocinetur. Lanselius, inquit, ita pervertit hanc periodum (*supra scilicet recitatum Ecclesiasticæ Hierarchiæ textum*) in translatione sua, ut ei vix aliiquid sani fecerit reliquum: « Tametsi hoc quoque de hac redicimus, quod divini nostri Pontifices » (*Apostoli*) « a prima Christi traditione mystice edocti, ad nos usque produxerunt. » Primum supplevit « Apostoli. » Deinde contra verbū notionem ἀρχαῖος, vertit « prima. » Denique addit de genio suo, « Christi. » Neque haec translationis perversitas omnem a textu absurditatem abstergit. Nam cum ea non bene convenient postrema verba « ad nos usque produxerunt. » Concesso enim quod fuerit immediatus Apostolorum successor, quod cum eis tota prædicationis tempore vixerit, superstesque adhuc fuerit Johannes Euangelista, cum scriberet, inepte dicit, ad nos usque produxerunt traditionem illam.

141 Hic loquendi modus postulat necessario longum temporis interstutum, et optimè convenit cum epitheto ἀρχαῖος, antiquæ, quod traditioni in textu tribuitur. Rationem perversitatis sue facetam reddit Lanselius in Adnotationibus: « Aliquin dubium moveretur de antiquitate S. Dionysii. Si enim discipulus fuerit S. Pauli, quomodo dictum suum preceptorem ab antiqua traditione ista edictum fuisse? » Atqui hoc dicit, nec aliter integro textu explicari potest. Antiquissimi interpres Scotus et Saracenus transtulerunt, « ab antiqua eruditæ traditione. » Perionius, « A veteribus acceptis » Vercellensis, « A suis senioribus docti. » Ambrosius, « Ex pri- stina traditione. » Omnium optime antiquissimi F interpres, omnium pessime recentissimi. Pachymeres in sua paraphrasii textum reliquit immutatum, μηδέντων καὶ τότεν ἐπαρχαῖος παραδόσεος, edictis illis ab antiqua traditione. Ita hactenus Morinus, vocabulum scilicet ἀρχαῖος, quod longum temporis intervalum, quo doctrina de parvulorum Baptismo ad Operum Dionysianorum auctorem fuerit deducta, necessario in textu supra relato importetur, nullo modo ad significandum idem, quod vocabulum primus significat, accipi posse contendas.

142 Et vero vocabulum ἀρχαῖος in textu illo re ipsa neutiquam ad idem, quod vocabulum primus, significandum adhiberi, alia adhuc ratione probabo, postquam, quæ Cozza, ut contrarium probet, in Vindictis Areopagitici, anno 1702 Romæ editis, profert, lectori ob oculos posuero. Sic itaque Lucubrationis dictæ part. 2, cap. 15, num. xi ratiocinatur. Vis ergo tota difficultatis restringitur ad illud adjективum, « Antiqua. » Verumtamen hac de re (recitat hic Dionysianum

*AUCTORIB.
C. B.
scriptore tri-
buitur, quod-
que num-
quam tan-
tummodo
idem,*

*quod Latine
primus seu
primigenitus,*

*ut Cozza
verbis hue
transcriptis*

AUCTORE
C. B.

Dionysianum textum supra jam datum) » id quo-
» que dicimus, quod deiformes praecceptores nostri
» ab antiqua traditione acceptum nobis transmiserunt. » Sed neque hoc urgere mihi videtur, siquidem verba illa sonant idem, ac » a prima traditio-
» ne. » Et ita legit Ambrosius Camald. in sua ver-
sione; » quae sancti praecceptores nostri ex pristina
» traditione edociti; » in quo sensu usurpare vi-
detur ipsumet Rivetus. Ideoque pater Halloixius
quaest. 2 in Vitam S. Dionysii in respons. ad XII
Sculpti rationem ait: Ista traditio vocata est
ab auctore nostro ἀρχαῖα περιστοῖς hoc est, » pri-
» ma seu primigenia traditio. » Nam cum ἀρχαῖος
plura significet, ejus significations pro subjecta
materia capienda sunt. Inter alia vero (quod
ex Lexicis addisci potest) sicut ἀρχή, principium,
ita ἀρχαῖον, primum significat, non modo vetus
aut antiquum. Potest enim aliquod esse primum,
nec tamen vetus aut antiquum: et item antiquum
et non esse primum. Ex quibus, ait,
quod verba illa Dionysii ita legenda sunt: » De
» illo haec dicimus, quae divini initiatores nostri,
» a prima edociti traditione, ad nos provexe-
» runt. »

B contendit.

143 Cum itaque sub initiatorum nomine, » Dei-
» formes seu divini INITIATORES, » veniant
Apostoli, quos antea » divinos duces » appellat, ut explicat S. Maximus in Scholis ad hunc
locum; isti vero a Christo sint edociti, qui pri-
mus Ecclesie doctrinam tradidit, ipsoque Apostolos edocuit, inde fit, quod verificetur de eis,
quod sint a prima traditione edociti. Potuit etiam S. Dionysius per initiatores sacrosque duces intelligere Hierotheum, Marcum et Lucam Euangelistas, Justum, quem citat lib. de Divinis Nominibus cap. xi, Antipam aliquos coequales discipulos, qui, ab Apostolis edociti, optime dici possunt a prima traditione edociti, utpote ab Apostolorum traditione. Ita ex Halloixio. Quae responsio non videtur aliena a mente abbatis Vercellensis, qui in extractione hujus Dionysii loci legit: » Super hoc autem arti-
» culo, scilicet de pueri baptizatis, dicimus,
» quod doctores nostri, a suis senioribus docti,
» nobis tradiderunt. » Haec laudatus Cozza volens scilicet, vocabulum Græcum ἀρχαῖος duas habere significations, quarum altera idem, quod
vocabulo Latino primus seu primigenius, altera idem, quod vocabulo Latino antiquus, significetur, ex eoque proinde, quod Operum Dionysianorum auctor substantivum παραδόσιος, seu tradi-
ditio, epitheto ἀρχαῖος in textu supra recitato affi-
citat, consecularium non esse, ut significare voluerit, antiquam extitisse traditionem, qua ad se
pervenisse ait catholicam de parrulorum Baptismo doctrinam.

C Græce signi-
ficare

144 Verum etsi quidem vocabulum ἀρχαῖος idem subinde, quod Latine primus seu primigenius, apud auctores Græcos significet, nūquā tamē abs hisce in significazione hujusmodi adhibetur, nisi simul res, per substantivum, quod epitheto ἀρχαῖος afficitur, significata, vocari pos-
sit, reque etiam ipsa sit antiqua. Ad Lexica Græca provocat Cozza; verum haec ipsa illi adversantur. Ut, quam verum id sit, patescat, Cozzæ obtemperantes Lexica Græca consulamus. Hæc inter maxime eminent linguae Græcae ab Henrico Stephano constructus typisque anno 1572 vulgaris Thesaurus. Is itaque, qui quemadmodum in dico potest, Lexicorum Græcorum omnium in star mihi hic sit, vocabulo ἀρχαῖος in sensu pro-

prio accepto, duas significations attribuit, qua-
rum altera idem, quod vocabulo Latino Pristinus,
altera idem, quod vocabulo item Latino Anti-
quus, significari docet; licet autem significa-
tionum illarum prior a significazione, quam
vocabulum antiquus ingerit, videatur diversa, ea
tamen, quibus epitheton seu adjективum antiquus
certo etiam sensu convenit. Sic statui, prius habi-
to ac deinde amissio, cui epitheton seu adjективum
pristinus jungitur, adjективum seu epitheton
antiquus certo etiam sensu quadrat. Ea enim,
quæ, cum prius fuissent habita ac deinde amissa,
iterum postea fuerint obtenta, certo etiam sensu
sunt antiqua, hincque antiquus pro pristinus apud
Latinos aliquando usurpatur, uti Henricus Ste-
phanus loco supra cit. docet. Nonnulla quidem
ad huc adducit, quibus vocabulo ἀρχαῖος nihil
aliud, quam τὸ ἐξ ἀρχῆς Latine, quod ab initio
fuit, significare insinuat; verum quæ ab initio
fuisse dicuntur, simul esse queunt antiqua, imo
nullum hactenus apud scriptores Græcos re-
peri quivi exemplum, in quo vocabulum ἀρ-
χαῖος idem omnia, quod τὸ ἐξ ἀρχῆς Latine,
quod ab initio fuit, significet, simulque signifi-
cationem, quæ vocabulo antiquus inest, exclu-
dat.

145 Ut itaque seu Cozza seu Areopagiticis
alii, vocabulum ἀρχαῖος in Dionysiano textu
supra recitato ad significandum τὸ ἐξ ἀρχῆς Latine,
quod ab initio fuit, usurpari, significatio-
nemque, vocabulo antiquus inditam, excludere,
evictum dent, necesse est, ut vel unum, in quo
dictum vocabulum ἀρχαῖος a probato auctore Græ-
co ita adhibeat, exemplum adducatur; cum autem nunquam, ut id faciant, futurum esse vi-
deatur vocabulum ἀρχαῖος in Dionysiano textu
supra recitato idem dumtaxat, quod ab initio
fuit, seu idem, quod vocabulum primus seu pri-
migenius, significare, minime mihi abs illis pati-
tar, persuaderi. Et vero nec ipsumet Cozza fir-
miter id sibi persuasum habuisse videtur. Solu-
tione enim, quam ad difficultatem, ex verbo
ἀρχαῖος petitam, supra huc transcriptis verbis
dat, sequentem mox subjungit: Ceterum si ista
non placent, et contendere velint cum Antiareo-
pagiticis apud de Nourry cit. verba illa Diony-
si non posse recte explicari pro prima traditio-
ne, bene vero pro Antiqua, quemadmodum anti-
qui vertunt Joannes Scotus, Joannes Sarace-
nus, Jacobus Faber Stapulensis, et nonnulli alii
ex recentioribus, responderi potest ex doctrina
S. Dionysii Carthusiani, qui in hunc locum ita
scribit: » Verutamen, et de hoc, id est, de
» ista materia, ea dicimus, quæ quidem Deifor-
mes nostri santi perfectores, id est, Apostoli,
» ab antiqua erudit traditione, id est, ab ater-
na Sapientia, unigenito Dei Jesu Christo, quæ
» Sapientia in Proverbii testatur: Ab aeterno
ordinata sum, et ex antiquis. Et in Euangelio
loquitur: Sinite parvulos venire ad me. Et:
Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu
» sancto, non potest introire in regnum Dei, sui
» nos adducebant, id est, transfigurerunt in nos
» sua informatione. » Vocat itaque Carthusianus
doctrinam Christi, antiquam traditionem, quatenus ab aeterna unigenito Filii Dei Sapientia deri-
vatam, et cum Apostoli ab hac aeterna incar-
nati Verbi Sapientia erudit fuerint, ideo B. Diony-
si Areopagita, eos ab antiqua traditione edo-
ctos esse, scribit.

146 Talis

varia auto-
rum exempla
ostendunt,

AUCTORE
C. B.

A 146 *Talis est, qua difficultati, ex verbo ἔρχονται petitæ, satisfacere Cozza conatur, solution altera; verum, quam eum in finem e Dionysio Carthusiano adducit, verborum Dionysianorum interpretationem ab obvia atque usitata horum significacione, ipsaque etiam scriptoris, a quo profecta sunt, mente longissime esse alienam, indubilatum apparel. Et vero per deiformes præceptores seu perfectores, de quibus Operum Dionysianorum auctor loco supra cit. loquitur intelligentes esse Apostolos, pro mero suo arbitrio Dionysius Carthusianus, nullo prorsus ad id impellente argumento, abstruere videtur; quod si autem antiqua traditio, de qua Operum Dionysianorum auctor loco cit. loquitur ibidem, prout Dionysius Carthusianus adstruit, pro aeterna Sapientia, Unigenito Dei Jesu Christo, accipienda fore, quis non autem, Operum Dionysianorum auctorem scripturam diserte fuisse, suos præceptores ea, que sibi de Baptismo tradidissent, ab aeterna Sapientia, Unigenito Dei Jesu Christo, accepisse? Certe nulla prorsus ratio apta reddi posse videtur, cur Dominum Iesum Christum, a quo B præceptores sui doctrinam de Baptismo accepissent, non aperte expressisset, sed per antiquam traditionem, quas is vel nullo modo vel certe obscure admodum dumtacat significari potest, significare voluisse. Difficultatem itaque, ex verbo ἔρχονται petitam, minime etiam soleit interpretatione, Dionysianis verbis a Dionysio Carthusiano loco per Cozzam proxime cit. accommodata. Nec video, qui aliis in medium adductis responsis eadem difficultas feliciter solvi queat. Jam vero, cum res ita habeat, Graecoque adeo epitheto, quod traditione de Baptismo ab Operum Areopagiticorum auctore loco supra cit. tribuitur, idem omnino, quod vocabulo Latino antiquis, significatum indubie is velit, consecratarium est, ut per Deiformes præceptores, a quibus se, qua ex antiqua traditione de Baptismo accepissent, didicisse ait, non Apostolos, qui ea utique, non ab antiqua traditione, sed ab ipsomet Christo Jesu accepérant, intellexerit, sed alios posteriores, ad quos traditione dumtacat Catholica de Baptismo doctrina perernerat. Hinc porro ulterius consequitur, ut etate, quæ Apostolorum ævo fuerit posterior, Ecclesiasticam, in qua traditionem de Baptismo vocat antiquam, Hierarchiam elucubravit, ulque proinde a Dionysio Areopagita, qui Apostolorum ævo flouit, diversus sit seu distinctus.*

CAPUT XI.

Quæ de sanctissimo Trinitatis mysterio Operum Dionysianorum auctor scribit, Dionysium Areopagitam hunc non esse, argumento etiam esse monstrantur.

Operum Areopagiticorum aucto-
rum vocabulum hypo-
thesis in ea-
dem.

Operum Dionysianorum auctor lib. de Cœlesti Hierarchia cap. 7 sub finem sic scribit: Id memoriae causa in presentiarum repetere sufficiat, ut primus ille ordo a divina bonitate, quantum par est, theologica illustratus scientia eamdem deinde ceu beneficia hierarchia, sequen-

tibus transscribet, illud, ut compendio dicam, docens, quemadmodum veneranda et superbenedicta omniq[ue] laude digna Divinitas, a Dei capacibus intelligentis, quantum ab iis cognosci ac celebrari potest, jure debeat deprædicari, cum sint quasi deiformes, divini quidam loci, ut eloqua testantur, divinæ requiescit; nec non ut monas unitasque, que tribus inest personis, a supercœlestibus naturis ad infima usque terræ per suam benignissimam res omnes penetret providentiam. *Deum itaque ἑνάδα τριποτέσσατον, unitatem, in tribus personis subsistente, seu que tribus personis inest, loco cit. vocat laudatus auctor; cap. autem 1, § 4 de Divinis nominibus scribit, Deum propter supernaturali individui sui simplicitatem laudibus ornari ὡς μονάδα καὶ ἑνάδα, ut Unitatem; ut Tritonitatem vero propter superessentialis fecunditatis in tribus Personis manifestationem, ὡς τριάδα δὲ διὰ τὴν τριποτέσσατον τῆς ὑπερουσίου γνωμότος ἐκφαντεῖ. Et cap. 2 ejusdem libri § 4 ἡ ἀλλήλαιαι, εἰ οὐτω χρή φανται, τὸν ἐναρχικὸν ὑποστάσεων μονῆ καὶ ὑδροῖς, ἀλισκῆς ὑπερηνομένην, Divinarum in seipsis, si ita loqui fas est, Personarum mutua mansio et collocati, in totum supraquam copulata in unum. Et aliquanto post § 5, πόνη δὲ πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ πατήρ, οὐ δύο οὐ τοῦ πατρὸς, οὐδὲ πατρὸς τοῦ ιεροῦ, φυλακτόντων δὲ τὰ σκειά τῶν θυμῶν ἐνταῦθα ἐδότη τὸν ἐναρχικὸν ὑποστάσεων. Solus autem fons supersubstantialis divinitatis est pater, ita ut non sit pater filius, nec filius pater, sed cuique divinarum personarum propriae sue laudes inviolatae conserventur.*

148 *Pauculis ante hæc verba lineis idem vocabulum ὑποτάσσει in eadem significazione usurpat, idque iterum in fine ejusdem capituli sequentibus his verbis facit: Omne divinum nomen, ex bonitate promanans, cuicunque divinarum personarum impositum sit, in tota ipsa divina Trinitate promiscue accipitur. En loci sane non pauci, quibus Operum Dionysianorum auctor vocabulum ὑποτάσσει in eadem, qua vocabulo Latino persona inest, significazione usurpat, pluresque adhuc alii, quibus hoc ipsum facit, assignari possent. Auctor quidem Dissertationis anonymæ in Dionysium Areopagitam, anno 1702 typis Parisiensibus Gallice vulgatae, cap. 4, articulo xi, apud Areopagitam vocabulum ὑποτάσσει non personam, sed aliquid dumtacat reale, prout hoc ei, quod secundum apparentiam seu speciem tantum est, F opponitur, significare, contendit, utque id probatum det, e lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 3 sequentem hunc textum in margine transcribit. Discreta sunt Patris supersubstantialis nomen et res, et Fili et Spiritus Sancti; verum vocabulum res, in isthac interpretatione Latina occurrens, in textu Graeco, quæ huic respondet, non per vocabulum ὑποτάσσει, sed per vocabulum γράμμα exprimitur. tamque dilucide vocabulum ὑποτάσσει ad significandam personam in dicto secundo de Divinis Nominibus cap., quod laudatus auctor citat, ubique adhibetur, ut illo, vel attente perfecto, abunde his confitetur, nosque adeo hoc loco amplius morari haud debeat. En modo, qui Morinus e dicta significazione, in qua illud vocabulum ab Operum Dionysianorum auctore confidenter adhibetur, Dionysium Areopagitam hunc non esse, probare contendat.*

149 *Isto nomine, inquit, primum uti co-
perunt theologi Graeci post concilium Alexandrinum, quod anno ccclxxii, Constantino imperatore mortuo, celebratum est, ut testatur Socrates*

qua voci La-
tinæ Personæ
inest, signifi-
catione ex-
pius usurpat;

cum autem
ante seculum
quartum,

A tes lib. III, cap. IV et V. Confessores enim, ab exilio revocati, cum sancto Athanasio multis que episopis Alexandriam convenerunt, atque inter multa alia, que agitarunt, οὐσίας et ὑποτάσσων nomina, de quibus inter Catholicos ortae jam erant disceptationes, explicarunt, et iis qua significacione uti liceret, definierunt. Porro autem, *(ita capitulum dictorum ultimo e Christophorsoni interpretatione Socrates)* « episopi, qui in concilio Alexandrino aderant, hanc de οὐσίᾳ... et ὑποτάσσῃ... controversiam excusserunt. Nam Osius, episcopus Corduba, civitatis Hispaniae, cuius antea fecimus mentionem, ab imperatore Constantino ad tumulum ab Ario concitatum sedandum missus, dum Sabellii Afri dogma explodere cogitaret de οὐσίᾳ... et ὑποτάσσῃ... disceptavit; unde materia alteri contentioni supeditata est. Verum id temporis in concilio Niceno de ea controversia ne verbum quidem factum est; at postquam nonnulli ei cōspere de ea digladiari, ob eam causam in hoc concilio de οὐσίᾳ... et ὑποτάσσῃ... ista deciderunt; non oportere, cum de Deo sermo sit institutus, his verbis uti; nam οὐσία, id est, essentia nomen in sacris Litteris non reperiri, et voce ὑποτάσσῃ... Apostolum, dogmatum tradendorum necessitate adductum, usum fuisse. Ceterum alia quadam ratione voces istas admittendas decreverunt, nimurum quod Sabellii opinionem explodant, ne verborum inopia rem, quae tripli nomine nuncupatur, quasi unam putare cogamur, sed ut singula nomina Trinitatis in propria subsistente persona Deum significant. Ista eo tempore a concilio decreta fuere.»

non in significacione istud,

C 150 Primus (*verba Modo sunt Morini*) de hac significacione quæstionem movit Osius adversus Sabellianos disputans. Sabelliani enim contendebant οὐσίαν et ὑποτάσσων idem esse, atque etiam id demonstrare conabantur ex symbolo Niceno, in quo dicitur, Si quis vero ex alia οὐσίᾳ vel ὑποτάσσων Filium Dei esse dixerit; quos S. Basilus tota Epistola LXXVI refutat. Cum autem conciliu Niceni Patres de hac controversia nihil definitiissent, eo quod ad Arianos nihil spectaret, et ab Osio tantum obiter adversus Sabellianos discepcta fuisse, Catholici, potissimum Occidentales, hac in causa Sabellianis consentiebant. et Orientales Arianismi accusabant: Orientales autem Sabellianismi eos vicissim insimulabant, Gregorius Nazianzenus maximis laudibus Athanasium prosequitur oratione in ipsis laudes, quod dissidentes in concilio Alexandrino Orientales cum Occidentalibus prudenter conciliavisset. Sic Nazianzenus, explicata difficultate essentiae et hypostasis atque personæ, quæ Patres tum vexabat, subiicit, Quia cum beatus ille vir, et vere homo Dei magnusque animarum economistus, oculis auribus perciperet, tam stultum et absurdum Orthodoxæ fidei sectionem dissimulandam ac negligendam sibi non putavit; verum medicinam morbo quamprimum infert. Quonam autem modo id fecit? Utramque parte leniter et humaniter accersita, verborumque sententia diligenter et accurate pensa, postquam concordes comperit, neque quoad doctrinam quicquam inter se discedentes, ita negotium transegit ut nominum usum ipsis concedens, rebus eos constringeret. Ut videoas, lector, planius, quid fecerit Athanasius hac in causa, et in qua re cardo quæ-

stionis istius vertebatur, lege istius synodi Epistolam synodalem ad Antiochenos apud S. Athanasium.

151 Eam autem sententiam, quæ asserebat, οὐσίαν idem esse, quod ὑποτάσσων, amplectebantur communiter Occidentales, etiam post Alexandrinum concilium, ut constat ex Epistola S. Hieronymi LVII ad Damasum Pontificem, in qua multis de hac re disserit. Sufficiat, inquit, nobis dicere unam substantiam, tres per sonas subsistentes, perfectas, coequales, coternas. Taceantur tres hypostases, si placet, et una teneatur, etc. Judicat sub nomine hypostasis venenum latere. Idem etiam timebant nonnulli Orientales, ut evidens est ex doctissima S. Basilii Epistola ad fratrem suum Gregorium Nyssenum de differentia οὐσίας et ὑποτάσσων, quæ est inter Basilii Epistolas XLIII. Item etiam colligitur ex Epistola precedente XII ad Maximum Philosophum. Tandem brevi post illa tempora apud omnes Catholicos tam Orientales, quam Occidentales, obtinuit decretum Alexandrinum et interpretatione S. Basilii de οὐσίᾳ et ὑποτάσσων, ut constat ex Theodoreto in Immutab. dialog. et S. Augustino lib. v de Trinit. cap. VIII et IX, qui non dubitat, Graece recte dici tres hypostates et unam usiam, sed Latine reformatas tres substantias dicere, cum Latinorum usus ferat unam substantiam vel essentiam, tres autem personas.

152 Cum igitur Dionysius ille confidenter et nihil hasitans Deum τριουντατον, tres in deitate hypostases prædicat, manifeste ostendit imprudens, se vixisse non modo post Alexandrinum concilium, sanctosque Basilium, Nazianzenum et Nyssenum, sed etiam post exactum seculum quartum. Unde enim hanc ὑποτάσσων et οὐσία distinctionem aliunde haunire potuit Dionysius noster, quam a concilio Alexandrino et Patribus jam allegatis? Ante enim illa tempora ista hypostasis significatio et ab usia distinctio res erat prorsus incognita, inaudita apud omnes philosophos, theologos, historicos, Christianos et ethnicos. Ideo cum primum in concilio Alexandrino anno Christi CCCLXII inventa est et definita, ei tantopere contradictum est, tandemque versus finem seculi quarti ab omnibus agre recepta. Testatur hoc S. Hieronymus loco jam allegato, hypostasim ab usia nihil differre affirmans. Tota, inquit, secularium litterarum schola nihil aliud hypostasim nisi usiam novit, et quis ore sacrilego tres substantias prædicabit? Et paulo post: Quis tria esse, hoc est, tres esse hypostases, id est, usias dicit, sub nomine pietatis tres naturas conatur asserere. Idem testatur Socrates lib. III histor. cap. V. Postquam hanc difficultatem diligenter versavit, Qui, inquit, Graecam inter Graecos sapientiam et doctrinam explicare nituntur, οὐσία multis modis sumi definiverunt: de hypostasi autem nullam qualcumque fecere mentionem. Imo vero Irenæus Grammaticus in Atticæ linguae Dictionario vocem barbaram appellat. Nam apud nullum veterem scriptorem reperi; quod sicubi forte reperiatur, non eam rem significare, pro qua jam capitul. asserit. Etenim apud Sophoclem in Phoenice ὑπότασσων insidias significare, apud Menandrum autem condimenta posse etiam dici feces vini in dolio. Ista postrema significatio Medicis antiquis et recentioribus est usitata.

AUCTORE
C. B.

A 153 Addit Socrates de sensu suo: " Verum licet haec vox a veteribus philosophis non sit usurpata, tamen recentiores philosophi illa pro crebro abusi sunt." Socratis sententia illustrari potest his verbis authoris libri de mundo, qui Aristoteli tribuitur, τὸν ἐν αἱρε φυτασμάτων τὰ μὲν ἔστι κατ' ἔργαν, τὰ δὲ κατ' ὑπόταξιν, atque etiam Themistii in Physic. 2 οἱ δὲ τὰς ιδίας λέγοντες, ἀ μηδὲ τῷ λόγῳ χωρίσται, τάπει καὶ ὑπόταξις χωρίζουσι. His enim locis hypostasis opponitur iis, quae specie tenus apparent et existunt. Eadem significatio ὑπόταξις usurpavit Dionysius cap. iv de Divinis Nominibus, philosophice de mali natura disserens, Malum quatenus malum essentiam nullum aut originem efficit, sed tantum depravat et corruptim, quantum in ipso est, τὸν τὸν ὄντων ὑπόταξιν, eorum, quae sunt, essentiam atque naturam, et eodem capite, διὸ καὶ ὑπόταξις ἔχει τὸ κακόν, διὸ καὶ παροπόταξιν. Nec aliter intellexerunt antiqui Scripturae sacre interpres. Quinqueis tantum in Novo Testamento deprehenditur haec dictio: bin in Epist. 2 ad Corinthios cap. ix, §. iv, et cap. xi, §. xvii, et ter in Epistola ad Hebreos, sed ubique antiquis interpres transfert Substantiam. Ita quoque antiqua Latina septuaginta Interpretatio translatio, ut probatur ex interpretatione Latina, quem ex antiquis authoribus collegit Flaminius Nobiliss., et jussi Sixti V Pontificis Romae edita est. Ubi Graece legitur ὑπόταξις, duobus aut tribus locis exceptis, semper Latine transfertur Substantia, verbi gratia Psal. xxxviii, §. vi et viii, Psal. lxviii, §. 2, Psal. lxxxviii, §. xlvi, Psal. cxxxviii, §. xv, licet Psalmorum translatio a S. Hieronymo castigata fuit.

B 154 Ubi vero substantia non transfertur, multo longius a significacione, quam illi tribuit concilium Alexandrinum, aberrat. Deuter. 1, §. xii. "Quomodo potero solus portare molestiam vestram, καὶ ὑπόταξιν ἔμπον, et pondus vestrum?" 1. Reg. cap. xiii, §. xxix de Jonathae dicitur, "Et exiit de statione alienigenarum trans Machmas, "Graece καὶ ἐξῆλθεν εἰς ὕποτάξιος. Versus xxi ejusdem capituli transfertur substantia. Sic cap. sequenti §. iv: "Querebat Jonathan transire ad stationem alienigenarum, "εἰς τὴν ὕποταξιν τῶν ἀλλοφύλων. Jeremiæ xxiii, §. xxxi vertitur subsistentia, "Si stetissent in subsistentia mea, "et si audissent verba mea, "εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὕποτάξιοι, eodem sensu, quo substantia, ut manifestum est: et testatur sanctus Hieronymus, Septuaginta et Theodotionem interpretatos verbum Hebraicum, "substantiam sive subsistentiam, Aquilam secretum, Symmachum sermonem. Ita hactenus Morinus; licet autem, contra ac initio velle videtur, vox ὕποταξις etiam ante Alexandrinum anni 362 concilium, pro Persona subinde, utul rarissime, usurpata fuisse ex infra dicendis reperiatur, id tamen ante Nicenam anni 325 concilium seu seculum iv factum non fuisse, indubitate appareat. Porro idem Morinus mox post verba jam nunc recitata duabus etiam Hebraicis, quorum alterum voci Graeca ὕποταξις in Vulgate Jeremiæ textu proxime adducto respondet, alterum in hoc legisse septuaginta et Theodotio videntur, vocabulis transcriptis, diversisque, quæ hisc adscribuntur, significationibus allegatis, multum hasce a significacione, quam vocabulo ὕποταξις concilium Alexandrinum attribuit, differre observat, recteque deinde sequentem arguere per Octobris Tomus IV.

usurpatum
illud tan-
tummodo-
fuerit,

git in modum: Si Dionysius ille a Patribus quarti seculi non hausit istam significacionem, unde ergo constans illi fuit et stata? Non a theologis, non a philosophis, non ab historicis et grammaticis tam ethnicis, quam Christianis, non a Scriptura sacra. Ubique ad illa usque tempora distinctio ista fuit incognita.

155 Cum quis deprehendit in aliquo autho-
ris scripto nomen ὕποτάξιοι, statim judicat, et
nemo contradicit, scriptum illud post conci-
lium Nicenam compositum: multo magis cum
ὑπόταξιν et τριποτάξιοι in eo significatu. Sane
multo insolentius est legere apud antiquos au-
thores tres in Deo hypostases, unam ὕποτάξιοι
ζεῖται, quam homoousion. S. Hieronymus,
qui tot Patres Graecos, authores antiquos, diu
nocte versavit, nullum hujusc significatio-
nis testimonium apud eos deprehenderat, ideo
ut tres hypostases confiteretur, adigi non potuit:
nec Orientales, qui se ei opponebant, ullum pro-
sententia sua tuenda poterant allegare. Quam
erant ista Dionysii Areopagitæ testimonia con-
vincendo Hieronymo idonea et accommoda? Ista
tamen opponit nemo. Catholici et Ariani, cum
esset Hieronymus Antiochiae, ab eo importune
exigebant utriusque, ut tres hypostases confiteretur.
"Nunc proh dolor," inquit Epist. LVII,
"post Nicenam fidem, post Alexandrinum jun-
cto pariter Occidente decretum, trium hypo-
staseon ab Arianorum præsule, et a Campen-
sibus novellum a me Romane homine nomen
exigitur. Qui, queso, ista Apostoli produ-
dere? Quis novus Magister gentium Paulus
haec docuit, interrogamus, etc." Facile erat
S. Hieronymo respondere, Dionysius Areopagita,
Doctoris gentium discipulus, hoc docuit, hoc
ecclesias tradidit. Tum Euzoium, Arianorum An-
tiochenium præsul, prodere debuit Dionysii
Areopagitæ Opera apud fratres suos latitantia,
si quæ tum ei cognita fuerunt. Quid Euzoium
dico? Cum universus Occidens nollet in Deo
cum Arianiis tres hypostases admittere, debue-
rent universi Occidentalium Arianorum episcopi
Opera Dionysii eruere, ut inde Catholici Occi-
dentales convincerentur. Dicte aliquis, Ca-
tholicos Occidentales ea occultasse, ne a Ca-
tholicis Orientalibus et ab Arianiis convince-
rentur?

F 156 Hac omnia huc usque Morinus; verum, re-
ponunt Areopagitici, dubium esse non potest, quin
Apostoli adorandum sanctissime Trinitatis my-
sterium primis Christianis, presertim perfectioribus,
non obscure, sed clare et perspicue expor-
suerint, eosque adversus hereses, fortassis nasci-
turas, nihil omnino in illa difficultimi mysteriū
doctrina obscuritatibus relinquenda involutum
provide ac sedulo munierint. Quid ergo mirum, si
Dionysius, S. Pauli apostoli discipulus Philosophique
callentissimus, tradidit sibi abs hoc ejus-
dem mysterii doctrinam clarioribus, quam alii
scriptores fecerint, verbis explanari, vocemque
adeo ὕποτάξιοι ad sanctissimam Trinitatis perso-
nam significandam usurparit? Ita illi; verum
Ecclesia Christi, inquit lib. 1 de Tribus Capitulis,
cap. 3 Facundus Hernianensis, etiam cum necdum
ad distinctionem Patris et Filii et Spiritus Sancti ute-
retur nomine Personæ, tres credit et predicavit
Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum. Adhæc du-
biū pariter esse non potest, quin Apostolorum
discipuli horumque deinde sequaces Christianis,
quæsī fidei dogmata tradebant, sanctissimam Tri-
nitatis

AUCTORIA
C. B.

natis mysterium perspicue explanarint, eosque nascituras adversus haereses, obscuris luce addita, munire etiam diligentissime studuerint. Qui ergo factum, ut Patres, qui ante universale Nicenum concitum, anno 325 celebratum, floruerunt, imo et ipsimet, ut S. Athanasius Epistola ad Jovinianum innuit, concilii hujus Patres vocabulum ὑπόταξις, non ad Personam, sed ad Substantiam seu σύστασην significandam usurparint? Nimum itaque probat ac proin nulla est mox jam relata Areopagiticorum responsio, hujusque idcirco ulteriori discussione missa, alia modo, quæ ad supra proposatum Morini argumentum respondere solent, examinemus.

vel alii, qui
hic pariter
recensentur,
rationibus

157 Quamvis, aiunt, usus hujus vocis hypostasis ante Nicenum concilium non esset ita frequens ac promiscuus, constat tamen, eam ab aliquibus usurpatam fuisse. Etenim Dionysius Alexandrinus eam ipsum aliquando in Epistola ad Paulum Samosatenum adhibuisse legitur. Alexander, Alexandriæ episcopus, ad alium Alexandrum, Constantinopolis episcopum, scribens, Propriam, inquit, hypostasim declaravit, dicens: In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum etc. Denique his Pauli verbis γάρ τοῦ της ὑπόταξεως αὐτοῦ personam Patris eterni designatam esse, Basilius et laudatus a Theophylacto Gregorius Nyssenus affirmant. Ceterum quamvis concederetur, nullum ante Dionysiana tempora fuisse hujus verbi usum, fatendum tamen esset, inter Christianos existisse aliquem, a quo illud primum cœperit usurpari. Quid ergo prohibet, quo minus Dionysius, vir philosophicæ disciplina peritissimus, qui hujuscemodi vocis, ab Aristotele aliubi tradite, vim noverat, illa eodem, ac ille philosophorum princeps, sensu et significacione primus inter Christianos usus esse dicatur? Ita totidem atque iisdem fore verbis apud Nourrium Dissertationis de S. Dionysii Operibus cap. 14 Areopagiticæ proponunt alia, quæ, ut mox dixi, afferre adhuc solent, ut supra allatum Morini ratiocinium convallant. Verum audi, qui et hisce, partim a me amplius adhuc infra refutandis, laudatus Nourrius loco proxime cit. occurrat.

utpote et ip-
sis a Nour-
rio

158 Quæ (ipsamet scriptoris hujus verba, paulum dumtaxat, ubi id vel mendum corrigendum vel locutionis claritas exigit, mutata, allego) C ad probandum vocis ὑπόταξεως usum adducuntur, ea nihil habere videntur soliditatis et firmamenti. Epistolam enim Dionysii Alexandrini ipsi suppositionem adulterinamque esse, critici doctiores facile agnoscent. Altera vero Alexandriæ, Alexandrini episcopi, ad Alexandrum alium epistola, quo tempore scripta sit, nullus definire potest. Baronius quidem illam anno ccxxviii, quo Licinius mortem consignat, datam opinatur; sed ruinoso nititur fundamento. Nam Licinius, non anno ccxxviii, sed ccxxxiv, ut accuratioris criterii scriptoribus videtur, vitam finivit. Demus tamen, Alexandrum eo, quo vult Baronius, tempore suam exarasse epistolam, quid inde? Nulli sane mirum esse debet, vocem hypostasis ab homine, Alexandrinae synodi, anno ccclxxi celebratae, temporibus adeo vicino fuisse usurpatam; sed illud sane mirabilius, quod nullus scriptor, ut Petavius ostendit, hinc tanti viri vestigiis, nisi post Alexandrinam synodum insistendum esse, putaverit. Quod certe, quam parum ea vox ineunte seculo quarto atque

a fortiori seculis superioribus usitata esset, aperte D demonstrat.

159 Nec plus roboris et virium illud habet, per rationes j. oppositas confutatis, infirmature; quod ea vox et in Epistola ad Hebreos occurrere et a Basilio Gregorio sensu Dionysiano explicari objicitur. Uterque enim Basilis et Gregorius post Nicenum concilium, non secus ac Alexander, Alexandrinus episcopus supra memoratus, scripserunt; atque hi cum vocem sensu, temporibus suis usitato, interpretati sunt. Nullus autem ante illud concilium eamdem Pauli vocem ita censuit explicandam. Et id quidem ita certum est, ut in Latina ejusdem Paulinae Epistolæ versione vox Graeca ὑπόταξις non per Latinam hypostasis, sed figura substantiae redditæ legatur. Denique quod aiunt, auctorem nostrum primum forsitan fuisse, a quo eadem vox sensu memorato accepta sit, gratis omnino fingitur. Noster quippe auctor (Operum scilicet Areopagiticorum scriptor) de ea, ut cuiilibet citatos locos percurrenti planissimum fiet, sic disputat, ac si sensu, quem illi tribuit, nulli omnino incognitus, receptus esset ab omnibus. Hactenus laudatus Nourrius, aut, si mavis, quorum is opinionem hic tueretur, Antiarepagiticæ; ac aliqui quidem ea hisce, ne quidem ipsum Apostolum Paulum scriptæ ad Hebreos Epistolæ cap. 1 voce ὑπόταξις ad personam, sed ad substantiam seu essentiam significandam usum esse, omnino etiam, quod tamen laudatus Nourrius verbis recitatis facere non videtur, contendunt, in opinionis suæ confirmationem addentes, Epiphanius etiam Haeresi LXIX prefatam Pauli vocem, quæ a Latino sacrae Scripturæ interprete Substantia redditur, pro essentia dilucide accipere.

160 Verum hisce Vindicularum Areopagiticæ rum part. 2, cap. 12, § 1, num. 9 Cozza sequentem respondet in modum: Meo iudicio non recte sentire videntur praefati adversarii, Antiarepagiticæ videlicet, quia, eorum stante responsive, dicendum esset, loco cit. a Paulo significari, Filium esse figuram, non personam, sed essentiam Patris, sicut Dei Verbum imago esset divinae Essentiae, quod non libenter a Patribus conceditur. Nam Basilius Epist. xliii, Gregorius Nyssenus in lib. de differentia suppositi, et essentie, et alii fatentur, Filium ac Dei Verbum non essentie imaginem esse, sed Patris, licet in essentia, seu ratio, qua est imago Patris, sit essentia, prout subsistit in Filiō genito. Et ratio est, quia Filius illius est imago, cuius est filius. Nam imago seceretur ab exemplari, ut res producta a producente; at Verbum divinum non est essentie Patris Filius, sed suppositi ac Personæ Patris Filius. Erit ergo imago Personæ Patris, non essentie, a quo est genitus in similitudinem nature, seu potius in identitatem naturæ. Si enim diceretur imago essentiae Patris, a qua non potest dici genitus, eodem pacto et imago dici posset Spiritus Sancti propter identitatem essentiae, et ipsem Spiritus Sanctus dici posset imago Filii et Patris, et Pater imago Filii et Spiritus Sancti, quod nemo concedit. Est itaque Verbum Patris personæ imago, quia ut vivens a Patre vivente genitus, in similitudinem naturæ, principio vita conjuncto, prout loquuntur theologi.

161 Nec Epiphanius haeresi LXIX alteri expavit: nam ibi solum probare intendit, Filium esse Patri consubstantiale, et respondens eidem adversariorum argumento dicentium, non men Substantie ad indicandam consubstantialitatem

Cozza qui-
dom, vocem
hypostasis ab
ipsomet Pauli
pro Persona
fuisse usur-
patum,

itaque etiam
Apostolum ab
Epiphanio
exponi, duo-
bus hujus

AUCTORE
C. B.

A tatem Filii cum Patre non reperiri in sacra Scriptura, ait optime reperiri apud Paulum in Epistola ad Hebreos dicentem: « Cum sit splendor gloriae et figura substantiae ejus; ex quibus verbis vult, Filium in hypostasi sua esse figuram et imaginem Patris ratione substantiae, ac naturae utrique communis. Verba ejus sunt: « Est enim Dominus in apostasi sua et splendor gloriae ac figura substantiae ejus. Est igitur substantia, non quidam facultatum instar supponens, sed illud ipsum, quod est, sicut Moses dixit. Qui est, misit me, inquit ad filios Israël. Itaque qui est, ens est, ut ita dicam; hoc autem nihil aliud est, quam substantia; et prosequitur probans, esse eandem substantiam seu essentiam in Patre et Filio, ratione cuius Filius est Patris figura et imago. Inde est, quod, quando dicit, Filius esse similem Patri, nunquam dicit, esse similem substantiae Patris, sed personae Patris; quare heres. LXXXIII, cap. xv agens ex professo de hac Fili cum Patre similitudine ait: « In confessio apud omnes istud est,

B « nec similem esse sibi Patrem, neque sibi ipsi Filium, sed Filium esse Patris similem, et eo ipso, quod in omnibus Patri similis est, Filium esse, non Patrem. Qui quidem perfecte a perfecto Patre ante intelligentiam omnem, omnemque rationem ac tempora seculaque e Patris est similitudine genitus eo modo, quem solus agnoscit Pater, qui illum et seipso citra passionem omnem genuit. »

allegatis textibus probatis probatur; C. Et cap. xxxi explicans in terminis, quomodo Filius sit Patris imago, ait: « Credere oportebat, simile esse Patris filium, utpote cum illius, qui supra omnia est, imago sit ille, qui pervadit omnia, et per quem producta sunt omnia tam in caelo, quam in terra. Imaginatio porro ejusmodi, non qualis est animati figura, id, quod animae est expers, neque velut artis effectio aut effectio opus, sed tantum genitoris id, quod genitum est. Cumque præterea nefas sit ad Unigeniti generationem, que seculis omnibus prior est, corporeae et humanæ generationis proprias notas conditionesque transferre; ac denique, cum ad sapientiam illius exemplum, quæ humanas cogitationes complectitur, ita Fili si exigenda generatio, ut per se subsistat nihilominus et existat. Itaque Epiphanius nullibi dicit, Filius esse substantiae Patris imaginem, sed Patris dumtaxat personam, licet ratione naturae utrique communis, Filio per generationem a Patre communicatae; ergo neque potuit nomen Substantiae, cui Paulus Filium similem esse scribit, usurpare pro essentia seu natura, sed pro Patris persona seu hypostasi, cui similem esse Filium, saepè probavit. Et gratis concesso, Epiphanius illo in loco Pauli pro substantia non accipere personam, sed ipsam naturam Divinam Patris, Filio consubstantialem, ut adversari contendunt; cum Chrysostomus, Theodoretus, Basilius et Gregorius sumant ibidem substantiam pro Patris persona, hos sacros scriptores Epiphanius synchronos, eidem oppono Epiphanius. Ita hactenus scriptor laudatus, vocabulum πόστας, quod a Paulo Apostolo loco supra cit. adhibetur, personam ibidem necessario significare, nec ab Epiphanius in alia significacione fuisse acceptum, contendens; verum tam hoc, quam illud a vero alienum, vel saltem esse admodum dubium, palescat ex iis, quæ mox adducam, cum primum ostendero, nec causam ejus multum juvare scriptores, quos S. Epiphanius opponit, si is forsitan vocem νό-

πόστας, a Paulo loco cit. adhibet, pro substantia seu essentia accepisse sit dicendum. Chrysostomus, Theodoretus, Basilius et Gregorius primo in rem suam laudat; verum hi non citius, quam cum jam Nicænum anni 325 concilium celebratum fuisset, scripserunt, tumque, etsi raro quidem, subinde tamen, maxime post Alexandrinum anni 362 concilium, post quod etiam idem sancti Patres vitam protaxerunt, vocabulum πόστας ad significandam Personam nonnulli, ut ultra fatemur, scriptores Graeci, aliis contra id adhuc substantiam interpretari pergentibus, usurpare coeperunt; ut mirum non sit, vocabulum πόστας, a Paulo in Epistola ad Hebreos usurpatum, Personam interpretatossem memorato sanctos Patres.

163 Observavit hoc ipsem Cozza, hincque hisce mox adjungit aliquot etiam scriptores alios, concilio Nicæno anteriores, Tertullianum nimirum, Origenem, Gregorium Thaumaturgum et Dionysium Alexandrinum, quos omnes pariter voce hypostasis ad Personam sanctissimam Trinitatis significandum usos esse, contendit.

verum nec
scriptores,
quos in rem
suam citat,

Verum textus, quem ad rem quantum ad Tertullianum, Latinum seculi 2 scriptorem, probandum afferet, Personae quidem, at non item, quod tamen esset necessarium, hypostasis vocabulum complectitur. Idem est de textibus, quos ad rem quantum ad Origenem et Gregorium Thaumaturgum, Graecos ambos seculi III scriptores, stabilendam in medium adducit. Nec referit, in Latina teatrum illorum Graecorum interpretatione, quam dumtaxat recenset, vocabulum personæ ad Personam in divinis significandas usurpari, in neutro enim Graecorum illorum teatrum vocabulum πόστας ad significandam Sanctissimam Trinitatis Personam a binis scriptoribus praefatis fuisse adhibitum, ipsem Cozza satis indicat, dum, horum recitat, quos dixi, textibus, de solo Dionysio Alexandrino mox subiungit, eum in Epist. contra Paulum Samosatenum in Resp. ad quest. 4 apertis verbis voce hypostasis uti. Quod autem nominatio ad dictum Dionysium Alexandrinum, qui et ipse seculo III floruit, jam spectat, re quidem vera in Epistola, qua veluti a sancto illo episcopo contra Paulum Samosatenum scripta circumfertur, vocabulum Græcum πόστας ad Personam in divinis significandam usurpatum; verum in Epistola ista sanctum illum patriarcham Alexandrinum reetiam vera habeat auctorem, dubium est admodum atque incertum, uli nemo non colligit ex iis, quæ apud nos tom. 2 Octobris in Appendice de Sancti illius Operibus cap. 5 et 6 de Dionysi adversus Paulum Samosatenum epistolis disputata sunt.

164 Et cero Epistolem illam Dionysio Alexandriano a posteriori avii scriptore fuisse suppositam, patrocinant vel ea hoc ipso verisimilius potest videri, quod in ea, ut dictum, ad personam significandam adhibeat vox πόστας, quæ in isthae significatione a nullo prorsus seculi III, quo Dionysius Alexandrinus floruit, scriptore alio adhibita invenitur. Hinc etiam ruit, quod Cozza, qui nec ipse laudat contra Paulum Samosatenum epistolam pro indubitate Dionysii Alexandrini fieri admittit, præterea insinuat, negari scilicet non posse, quin scripta eisdem sit ab aliquo, qui eodem, quo Dionysius Alexandrinus, tempore, seculo nempe III, floruerit. Adhæc et si etiam dare, vocem πόστας ad personam significandam jam inde etiam a seculo III interdum fuisse adhibitum, consecratum necdum vel sic fieret, ut dicta ad Paulum Samosatenum epistola, si Dionysium Alexandrinum

AUCTORE
C. B.

num non habeat auctorem, fuerit a scriptore aequali exarata. Quid ni enim factum esse possit, ut æque a seculi quinto aut sexti, quam a seculo tertii auctore fuerit conscripta, Dionysioque Alexandrino affecta? Quidquamne forsitan, quod, quo minus factum id creditur, impedit, in laudata epistola occurrit? Verum nihil Cozza allegat hujusmodi, nec allegari posse, appareat. Tertio itaque, an posteriori dumtaxat seculo flouerit auctor, qui epistolam, de qua hic agimus, conscripsit, admodum saltem est dubium, nequitque proinde et vocabulo ἵντερτας, quod in ea ad significandam Sanctissimæ Trinitatis Personam adhibetur, pro certe concludi, jam inde a seculo tertio vocabulum illud in significatione isthac fuisse usurpatum.

nec Epiphanius adhibet tam a Paulo vocem hypostasis pro Persona accipit,

165 Discutiamus modo, an equidem, uti ratione, supra huc transcripto, Cozza contendit, vocabulum illud apud Paulum Apostolum, in Epistola ad Hebreos de Dei Filio dicentem, ὅτι προτότατης ἵντερτας αὐτῷ figura hypostasis ejus, in dicta significatione accipiatur, itaque etiam ab Epiphanio adversus heres lib. 2, tom. 2, Hæresi 69, num. 70 fuerit acceptum. Ut meliori, quo fieri potest, modo rem esse quanum, B ipsamet huc spectantia, quæ sanctus ille Pater loco cit. aduersus Arianos, Eilium Dei consubstantiam Patri negantes, proloquitur, verba juverit transcripsiisse. Sequuntur hec sunt: Hunc in modum instare (Ariani scilicet) solent. Unde nobis, inquit, nomen illud Substantia? Aut cur consubstantialis Patri Filius dicitur? Quoniam in Scriptura loco consubstantialitatis est facta mentio? Quis unquam ex Apostolis Dei substantiam nominavit? Hoc enim videlicet ignorant, idem esse hypostasim aut substantiam dicere. Est enim Dominus in hypostasi sua et " Splendor gloriae ac figura substantiae ejus. " Est igitur substantia, non quidquam facultatum instar suppetens, sed illud ipsum, quod est, sicut Moyses dicit. " Qui est, misit me, " inquit ad filios Israël. Itaque qui est, ens est, ut ita dicam; hoc autem nihil aliud est, quam substantia. Ita haec enim Epiphanius laudatus; cum autem, idem esse hypostasis aut substantiam dicere, insinuat, simulque, quo, aliquem ex Apostolis nominasse Dei substantiam, probatum det, plus semel jam laudatum Pauli ad Hebreos textum adducat, adhibitam in hoc ἵντερτας vocem, non pro Persona, sed pro Substantia abs illo sancto Patre fuisse acceptam, indubitate appareat.

vel saltem, an id fecerit.

166 Cozza quidem (adi ejus verba supra recitata) contendit, Dei Filium, non substantiae Patris sed Personæ dumtaxat imaginem seu figuram ab Epiphanius dici, hincque et ipsum nomen Substantia, cuius figuram esse Filium, Paulus in Epistola ad Hebreos scribit, non pro essentia seu natura, sed dumtaxat pro Patris Persona seu hypostasi a sancto illo Patre usurpari; verum Epiphanius, uti ipsem Cozza fatetur, verbis mox recitatis aliusque nonnullis, quæ hisce proxime subiungit, Dei Filium Patri consubstantialem seu connaturaliem aduersus Arianos probare conatur, huncque in finem sepiissime jam memoratum Pauli ad Hebreos textum allegat; cum autem, si occurrans in hoc nomen Substantiae pro Persona Epiphanius accepisset, neutiquam adjam dictum sancti hujus Patris institutum textus ille, ut cuique rem attente consideranti patescat, conducturum fuisse, dubium non videtur, quin usurpatum in hoc Substantiae nomen, non pro Patris Persona, sed pro natura seu essentia idem il-

le sanctus Pater accepit, contra ac Cozza opinatus est. Nec, quod ad opinionem suam stabiliendum scriptor istic premiserat, veritati consonum apparet. Epiphanius enim, Patris dumtaxat Personæ imaginem esse Filium, nullibi affirmat. Dei quidem Filium, sicuti id, quod genitum est, Genitoris est figura, Patris esse imaginem seu figuram, in altero e binis, quos Cozza supra allegat, textibus tradit; verum substantiæ Patris, an Personæ dumtaxat sit imago, haud aperte edicit. Nec Epiphanius de Patris Persona, cuius dumtaxat imago sit Filius, intelligentem evincet, si cum Cozza (adi hujus supra huc transcriptum ratiocinium) agueris, Dei Filium seu Verbum imaginem esse illius, cujus est Filius; non esse autem essentiæ seu naturæ, sed Persona Patris Filium; et si enim Dei Verbum naturæ Patris seu divinæ, secundum se spectata, Filius certo non sit, nihil tamen obstat videtur, quo minus naturæ divinæ, prout haec Patris est seu a Patre et continetur et patriis characteribus insignitur, Filius dicatur.

167 Omnibus itaque accurate expensis, an vocabulum ἵντερτας, quod a Paulo Apostolo in Epistola ad Hebreos adhibetur, pro Persona seu ad significandam Personam Epiphanius accepit, saltem admodum est dubium. Nec, an ab ipso met Paulo Apostolo in significatione istac fuerit acceptum, est certius. Cum enim Dei Filius, etsi quidem, ut jam docui, naturæ Patris seu divinæ, secundum se spectata, figura seu imago non sit dictæ tamen divinæ naturæ, prout haec Patris est, patriisque characteribus afficitur, figura seu imago non inepte dicatur, nihil omnino impedit videtur, quo minus in hisce Pauli ad Hebreos verbis ὅτι προτότατης ἵντερτας αὐτῷ figura hypostasis ejus, id est, Dei Patris, vocabulum hypostasis tam pro Substantia, quam pro Persona posset accipi; quod cum ita sit, illudne pro Persona, an contra pro Substantia accepit seu usurparit, dubium esse admodum, necesse est, immo vero, cum dictum Pauli vocabulum antiquus sacræ Scripturæ interpres pro Substantia, ut jam supra monui, accepit, a Paulo illud in eadem etiam significatione fuisse acceptum, verosimiliter apparet, maxime cum nec a Paulo, nec ab ullo alio ante concilium Alexandrinum, anno 362 celebratum, sat clare, quid esset hypostasis seu persona, definitum inveniatur.

F 168 Anastasius in libro, qui ἴδεται, Latine Dux viæ, inscribitur, cap. 6 sic scribit: Aristoteles dicit, personas esse particulares essentias seu singulares naturas. Et Theorianus in legatione ad Armenos, Exteri sapientes, inquit, individuum sive hypostasim et quod unum est numero, definiunt ὄντες, quod sane divini Patres non admittunt. Quippe Patres illi deiferi ὄντες et naturam esse dicunt universalia, quam scriptores exteri formam sive speciem appellarent. Ideo in sancta Trinitate naturam unam et ὄντες professi sunt; hypostases vero tres, natura minimus et ὄντες plures hypostases continente. Ita illæ; cum autem, uti hic docet, Aristoteles naturam individuum cum Persona seu hypostasi confuderit, significationemque adeo, qua vocabulo ἵντερτας quid aliud, quam natura, intelligatur, ignorarit, enimvero vim quadam dictum vocabulum Personam tantu modo significet, ex Aristotele discrete, primusque illud inter Christianos in significatione ista philosophorum principis exemplo adhibere non potuit Operum Areopagiticorum auctor, contra ac Areopagiticis (adi num. 157) contendunt. Porro

admodum est dubium, ut etiam an vox illa pro persona, E

que cum natura individua a philosophis ethnici confunditur,

A Porro cum exteri seu ethnici philosophi substantiam singularem seu naturam individuum cum hypostasi seu Persona, ut ex Anastasio jam docui, confunderent, hinc factu, ut Sabelius quidem unamque Personam, Arianus vero tres substantias seu naturas tresque etiam hypostases seu Personas in Deo constituerit. Nec error, quo Nestorius, ut duas in Christo naturas, ita etiam duas Personas statuit, aliunde est ortus. At vero sancti Patres, que dictis haereticorum illorum erroribus occurrerent, doctrinamque Ecclesiae, quæ teste, ut supra jam monui, Facundo Hermianensi, etiam tum, cum needum ad distinctionem Patris et Filii et Spiritus Sancti ueteretur nomine Personæ, tres semper credidit et prædicavit Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, puram ac integrum servarent, ab hypostasi et Persona sive seu naturam sejunxerunt et veluti communne a proprio distinxerunt.

quaque quid
sit, exponi-
tur, ab ip-
somet Paulo
fuerit adhi-
bita;

B 169 Quæ est, inquit Basilius Epist. 349, ratio communis ad proprium, ... eadem habet oīō ad hypostasim. Eodem fere modo Epist. 291 loquitur Cyrillus Alexandrinus. Si Patrum, inquit Dial. 1, quem Immutab. inscripsit Theodoretus, doctrina spectetur, quam habet differentiam commune et proprium, vel genus et species ac individuum, eadem habet substantia et hypostasis. Hinc factum, ut tandem post concilium Alexandrinum, anno 362 celebratum, hypostasis seu Persona definita, seu descripta a theologis ut plurimum fuerit: Natura intellectualis terminata et completa, qua nec pluribus eadem est nec unita dignior, ut illius fiat vel teatetur ab illa. Atque ex hac quidem definitione aut, si mavis, descriptione tres in Sanctissima Trinitate Personas seu hypostases, at nam item duas in Christo dari, recte intelligitur; verum hypostasim, cuius imaginem seu figuram esse Filium, Paulus Apostolus ad Hebreos scribit, eo modo, quo hypostasis seu Persona in iam nunc data hujus definitione describitur, fuisse a Paulo seu acceptam seu intellectam, creditu apparebat admodum difficile. Hinc porro jam fit, ut, a Paulo ibidem nomen hypostasis, non pro Persona, sed pro Substantia naturae Patris seu divina, non quidem simpliciter ut natura divina est, sed ut Patris est ac patriis characteribus afficitur, fuisse acceptum, multo, adhuc evadat verosimilius. Quod si porro cuiquam Dei Filium Sub-

C stantiae divinæ, prout hæc Patris est pariisque characteribus insignitur, dicere imaginem fortassis adhuc displiceat, esse equidem non videtur, cur isrei, per Patrem significatae, imaginem seu figuram dicere Filium abhorreat.

D 170 Quid si ergo Paulus per hypostasim Patris, cuius figuram esse Filium, in Epistola ad Hebreos, supra sapientissime laudata, affirmat, nihil intellexerit aliud, quam rem, per Patrem significatam, quæ quenadmodum jam supra docui, a re per Filium itemque a re per Spiritum Sanctum significata distinguit per Operum Dionysianorum auctorem lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 8 asseritur? Enimvero vocabulum hypostasis, quod diversissimas, ut supra recitatis verbis Morinus docet, significaciones habet, re etiam vera in significacione ista a Paulo Apostolo loco cit. fuisse acceptum, ab omni prorsus veri specie haud abhorre nihili videtur. Nec est, quod reponas, vocabulum hypostasis, si pro re dumtaxat a Paulo, dum Dei Patris figuram esse Filium, loco supra cit. ait, usurpetur, in eadem pariter significacione ab Operum Dionysianorum

auctore, quotiescumque in his de divinis Personis loquens vocabulum ὑπόστασις adhibet, fortassis usurpari, frequentemque proinde hujus usum, qui apud dictum auctorem occurrit, impedit non posse, que minus pro Areopagita hic habeatur; nullum enim prorsus indicium, e quo vocabulum ὑπόστασις pro re tantummodo, per Patrem significata, a Paulo Apostolo loco cit. non usurpari, ut cumque colligas, apud eundem Apostolum occurrit, ubi interim Operum Dionysianorum auctor, dum lib. de Divinis Nominibus § 3 sermone de re, per Patrem significata, instituit, vocabulum Latinum res, non per vocem ὑπόστασις, sed per vocem ψῆφης Graeco exprimit; quod ab eo aliis locis, quibus de divinis Personis loquens vocabulum ὑπόστασις adhibet, neuliquam id pro re, per hasce significata, tantummodo usurpari, qualicunque saltem argumento est.

E 171 Adhac Graeca istæc Pauli verba ὁ χρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αἰτοῦ, non inepte utique Latine redduntur, figura rei, per illum (Deum Patrem significat) significatae; hæc autem libri de Divinis Nominibus § 5 verba τῶν ἐναρχικῶν ὑποστάσεων, τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, non nisi inepte Latine E redderentur, præcipuarum rerum et divinarum rerum. Ut id perspicuum efficiam, Latinam textus longioris Graeci, cui dicta Graeca verba includuntur, interpretationem lubet primum hoc transcribere. Sic habet: Quin etiam est in superessentialibus Dei nominibus distinctio, qua non tantum, ut dixi, secundum ipsam unionem quilibet præcipuarum personarum impermixta atque inconfusa ponitur; verum etiam ea, que superstantialis illius divinæ generationis sunt, inter se minime reciprocantur. Adeo ut solus Pater fons sit in supersubstantiali deitate, atque ita Pater non sit Filius, neque Filius sit Pater, sed cuique divinarum personarum propriae sue laudes inviolate conserventur. Attende modo Latinū hujus textus phrases, singulaque, quibus hæc concipiuntur, verba considera, nec dubito, quin futurum sit, ut fateare, nomini Persona, quod bis in dicto textu adhibetur, substitui non posse nomen res, Graecaque adeo proxime hoc transcripta verba Latine per hæc Præcipuarum rerum et divinarum rerum omnino inepte esse reddenda. Quod cum ita sit debeantque proinde eadem illa Graeca verba Latine exponi per sequentia istæc præcipuarum personarum et divinarum personarum, dubitandum non est, quin in textu Graeco, cui Latina proxime jam data interpretatio respondet, nomen ὑπόστασις ad Personam (neque enim etiam id, cum plurali numero effervatur unaque duntaxat sit divina Substantia seu natura, pro Substantia ibidem usurpatur) significandam ab Operum Dionysianorum auctore adhibeatur.

F 172 Nec id tantum jam mox memorato libri de Divinis Nominibus loco abs illo fit, verum etiam pluribus aliis supra jam assignatis; ut, qui librum legerit, non possit non convinci, significacionem, qua vocabulum hypostasis pro Persona usurpatur, Operum Dionysianorum auctori, non secus acsi hujus etate omnibus passim nota receptaque fuisse, statam ac constantem existisse. Jam vero, cum res ita habeat, ac, ut supra docui, ante Nicenum anni 325 concilium ne umquam quidem raro autem dumtaxat ante Alexandrinum anni 362 synodum præfatum vocabulum ad Personam significandam fuerit adhibitum, imo vero cum non pauci etiam post istam synodum in significacione isthac idem vocabulum vel omnino non usurpandum contendent, vel saltem sublimide

pro persona
Operum Dio-
nysianorum
auctor accep-
tisse monstra-
tur,

hincque et ex
nonnullis aliis
Areopagitam
esse hunc non
posse, conclud-
ditur.

AUCTORE
C. B.

subtimide tantummodo usurparint, id enim vero, Dionysiana Opera jam inde a seculo primo secundove ineunte composita non fuisse, Sanctum que nostrum proinde auctorem habere non posse, argumento est perquam valido, maxime cum in concilio Niceno, uti et in Alexandrino, anno 362 celebrato, ubi de vocabulo Ἀρεοπαγίται ad Personam in divinis significandam usu disputatum accerri- me, fuit, a nullo prorsus Patrum pro usu illo firmando introducendove auctoris Operum Dionysianorum auctoritas fuisse allegata uspiam legatur, imo nullus omnino scriptor ante seculum quintum Opera illa in finem predictum citasse reperiat; quod tamen, si eadem Opera jam tum fuissent contexta, fieri ægerrime potuerit. Bina modo adhuc argumenta alia, quorum alterum ex iis, quæ de Ecclesiasticis cæremoniis, ætate sua adhiberi solitis, Operum Areopagiticon auctor scribit, Areopagitici repetant, cap. seq. proponere aggrediamur.

CAPUT XII.

B

Quæ de monachis, cæremoniisque ac ritibus sacris, ætate sua adhiberi solitis, Operum Dionysianorum auctor memorat, esse hunc non posse Areopagitam, commonstrant.

Cum liber de Ecclesiastica Hierarchia monachorum monachique,

*O*perum Dionysianorum auctor, de monachis, qui ætate sua exsisterint, variisque, quibus ab aliis quidem Therapeute, ab aliis vero Monachi nominati fuerint, appellationibus nonnullis, de Ecclesiastico Hierarchia cap. 6 praefatus, mox ritum, quo consecrari soluerint, exponit; cum ita autem monachos, tonsura et ueste a reliquis Christianis discretos, ætate sua exsistisse, imo et ante hanc monachorum hujusmodi Ordinem fuisse institutum, non obscure insinuet, similque, eorum professionem solemnis ac publicis, non secus ac seculo v et vi, cæremoniis fuisse emissam, apertissime tradat, inde Nourrius, proxime laudatum librum Dionysio Areopagiti adjudicandum, contendit, Dissertationis de Operibus sancti Dionysii, supra sexipissime laudatae, cap. 15 sequentem arguens in modum: præterquam quod priorum Ecclesie sæculorum scriptores, atque ii etiam ipsi, qui de singulis Christianorum ordinibus accuriosus iisdem temporibus disseruerunt, nullam monastici ordinis monachorum professionis fecere mentionem; certe quidam eruditissimi et antiquissimi Rerum monasticarum indagatores earum originem ad Paulos, Antonios, Pachomiosque referunt. His ergo auctor noster posterior esse debet, nec Dionysius Areopagita dici potest.

licet etiam duplex horum genus Areopagitici distinguant,

174 Areopagitici tamen hunc non exiguae difficultatis nodum haud difficuler se solvere arbitrantur, duplicitis monachorum generis distinctione. Aliud enim esse aiunt genus cenobitarum et eremitarum, qui a plebe prorsus secreti et a ceterorum hominum societate separati, in monasteriis et cenobiis vel in sylvis et montibus vitam monasticam degebant. Hos fatentur

longe post Dionysii ætatem, nec ante Pauli, D Antonii et Pachomii tempora ortum habuisse. Aliud vero contendunt fuisse genus monachorum, qui pars populi præcipua et illustrior gregis Christi portio inter laicos ita computabantur, ut primus eius in synaxi post Ecclesie ministros assignatus esset locus. Illi porro privatum in suis urbium ædibus vel simul in collegiis vitam puram et castam atque curis terrenis expeditam unique Deo mancipatam agebant. Monachos autem istos temporibus Apostolorum extitisse dicunt, eosque esse asserunt, de quibus Philo Judæus illum instituit sermonem, qui ab Eusebio in Historia sua transcriptus est. Neque dixeris hos, quos Philos non monachos, sed Therapeutas vocat, revera monachos non fuisse, sed Judaicae, nequaquam vero Christianæ religioni addictos, atque Eusebium hac in re, ut eruditus ejus interpres Valesius observat, vano errore fuisse deceptum. Ab Areopagitici enim audies, nullas penitusque frivolas esse Valesii adversus auctorem suum probationis. Et certe, inquit, Eusebius vir summae eruditio- nis in dignoscenda Therapeutarum religione tam turpis hallucinationis non sine temeritatis nota E potest insimulari. Addunt præterea, Hieronymum huic Eusebii de Christiana Therapeutarum religione opinioni hæc subscrississe in verba: " Philo videns Alexandriae primam Ecclesiam adhuc judaizantem, quasi in laudem gentis sua librum super eorum conversatione scripsit."

175 At sane Areopagitici, Therapeutas, si fieri possit, Christianæ religioni nomen dedisse, invictis demonstrent argumentis, per nos licet; sed illos vitam monasticam, qualis ab auctore nostro describitur, aliquando duxisse, nullo unquam, ut putatur, antiquitatis monumento probabunt. Missa etenim primum ea facimus, quæ scriptor noster (an anno Philo?) de monachis (imo Therapeutis) suis tradidit, eos non in urbibus, sed extra urbes progressos, in hortis agellisque degisse, ac proinde Antonianis, quod alii negant, fuisse similes. Illud autem potissimum querimus, cur Eusebius, qui tanto nisu Therapeutas Philonianos Christianis adnumerando esse, probare conatus est, eosdem nullibi dixerit monachos fuisse, vel successores habuisse, qui vestibus, tonsura, votis solemnibus, ac vivendi ratione ab omnibus Christianis secreti, perfectiore vita monastica normam profitebantur. Cur Hieronymus, tantus monasticae professionis prædicator, eosdem Therapeutas in monachorum numerum non refert, illosque cum ceteris omnibus prima Ecclesie Christianis permisces et confundit? Nulla proculdubio olia ratio adferri poterit, quam nec Therapeutas initio nascentis Ecclesie, nec ullos Christianos Dionysii tempore tales monachos fuisse, quales ab auctore nostro memorantur.

176 Atque illud quidem eo rursus confirmari potest, quod monasticum institutum non ferebant prima saevantium adversus Christianos persecutionum tempora. Quis enim sibi persuadeat, tyrannos idolorumque cultores, qui suumma crudelitate in Christianos omnes grassabantur, eos impune tulisse, qui, in collegiis communiter degentes, tonsura et ueste perfectiore vivendi genere ceteris Christianis illustriores erant. " Sacerdos, " inquit auctor noster, " stat ante altare; is autem, qui consecratur, " stat

Dionysii etate, uti variis rationibus.

in medium

A stat post sacerdotem .., nec supra caput habet Scripturas... sed tantum adstat sacerdoti, supra illum mysticam invocationem prosequenti. Qua finita, sacerdos, ad eum accedens, rogat ipsum primum, an omnibus rebus dividuis renuntiet, non solum vitis, sed etiam imaginationibus. Deinde exponit illi vitam perfectissimam, contestans illum debere medium vivendi rationem superare. Quæ ubi omnia sunt, qui initiatur, professus est, sacerdos eum, signo crucis consignatum tondet.. omniq[ue] ueste detracta, eum alia induit. Quis autem primis Ecclesiæ temporibus monachum aliquem ueste et tonsura ab aliis Christianæ religionis hominibus discretum, in publico visum, aut a paganis captum, tortumque aut necatum memorie aliquando mandavit?

hic adductis 177 Ubinam, quæso, collegium aliquod, in quo monachi simul vitam degarent, a paganis aut imperatoribus predatum aut eversum legitur? Si quid his non omnino absimile in quibusdam martyris alicuius. Actis occurrerunt dixeris.

B arguetur continuo, illa nec genuina esse, nec sincera, nihilque de tempore, quo martyr ille obierit, ab eorum scriptoribus certo definiri. Tradit denique auctor noster, nomen Therapeuta et Monachi suo tempore tritum et vulgare fuisse, atque a præceptoribus suis illud Christiani, ritum monasticum solemniter profitentibus, inditum. "Hinc sancti præceptores nostri," inquit, divinis eos appellationibus sunt prosequuntur: alii quidem Therapeuti, alii vero Monachos appellaverunt: *οἱ πενθανότες οἱ δὲ παναγοίς ἐνομάζοντες.*" Quinam, obsecro, esse poterant hi Dionysii præceptores, qui ea nomina appellationesque divinas illis imposuerent? Non Philo quidem. Is enim Iudeus cum esset, a Dionysio Areopagita tamquam unus ex sanctis præceptoribus suis laudari non potuit. Quinam ergo ab eo præceptores appellantur? Num Hierotheus vel alii, quorum nomen excidit evanuitque memoria? Sed hi suis temporibus celebres esse debuerunt, et omnibus facile noti. Cur ergo isti soli cum discipulo suo Dionysio Areopagita primo, secundo tertioque Ecclesia saeculo monachorum nomina, ordinem statum, professionem, vota, tonsuram, vestem et collegia memoraverunt? Certe cum ali scriptores per tam longa trium seculorum spatia horum omnium nequaquam meminerint, id fane argumento non levissimo est, tempore Dionysii nullos existisset hujuscemodi monachos et Therapeutas.

aliisque super additis probatur, 178 Ita hactenus Nourrius, monachos tales, quales loco supra assignato ab Operum Dionysianorum auctore describentur, Dionysii Areopagite ætate non existisset, rectissime ob rationes, quas allegat, contendens; istos namque monachos vestitu, tonsura, perfectiorique, quam, professione solemniter edita, sectabantur, vita ratione a reliquis Christianis laudatus auctor (ad eius num. 176 jam nunc recitata verba) facit diversos; monachos autem, qui eo modo a reliquis omnibus Christianis different, Dionysii Areopagite ætate institutos jam fuisse, haud apparet. Therapeutas quidem, a Philone apud Eusebium lib. 2 Historiæ Ecclesiastice cap. 17 memoratos, pro monachis, per Operum Dionysianorum auctorem descriptis, Areopagitici obtrudunt; verum recte id abs se fieri, rationibus,

quas allegant, minime evincunt. Esti enim, contra ac Valesius contendit, Philonian Therapeute, prope Alexandriam potissimum commorati, fide forsitan, non refragante etiam per verba supra recitata Nourrio, existenter Christiani, sua que certe vivendi ratione quoddam præbuerint monasticævitæ exemplum, habitu tamen, tonsuraque et vita, quod, professione solemniter edita, sectati memorantur, genere a reliquis Christianis in modum monachorum, ab Operum Dionysianorum auctore descriptorum, haud fuerint diversi; preterquam enim quod Therapeute, a Philone laudati, mulieres sibi, uti ipsem hic scriptor docet, adjunctas habuerint, nihilque uspiam, e quo mulieres inter memoratos ab Operum Dionysianorum auctore monachos fuisse versatas, coligas, reperire apud hunc sit, tonsuræ vestitusque singularis, quibus Therapeuta, per Philonem memoratis, a reliquis sue sectæ hominibus fuerint distincti, nuspian hic mentionem facit.

AUCTORE
C. B.

179 Hieronymus quidem, qui, quæ de Therapeuti Philo memoris prodit, de primis Christianis scripta, in libro de Scriptoribus in Philone arbitratur, ibidem etiam indicat, sibi apparere, Talem primam credentium fuisse Ecclesiæ, quales ætate sua monachi esse nitebantur;

existit non videantur,

verum, etsi quidem seu Philonian Therapeute seu, qui ab isce forsitan non distinguendi, primi Alexandriae Christiani, spectata, quam fuisse sectati, vita communis ratione, aliquod monasticæ, seu potius cœnobiticæ vitæ exemplum posteritati reliquerint, ejus tamen perfectionem assecuti minime fuerunt, multaque, quæ cum vita cœnobiticæ seu monastica minime congruunt, fecerunt, uti luculentur perspicet, qui vel perfectorie evolverit, quæ Papebrochius in suis ad Sebastianum a S. Paulo Responsionibus articulo 15, num. 126 de primis Christianis, Eusebiusque Historie Ecclesiastice lib. 2, cap. 17 de Philonianis Therapeutis observant. Quando itaque Hieronymus, primos Christianos seu Philonianos Therapeutas, prope Alexandriam potissimum versatos, tales fuisse, adstruit, quales ætate sua monachi esse nitebantur, credendus est id fecisse, non quod illorum vitæ ratio votis ullis religionis adstricta perfecte fuerit monastica, sed quod nonnulla cum vita perfecte monastica habens communia quoddam hujus exemplar seu prototypon, ac certo etiam sensu exordium extiterit. Et vero, si Hieronymus seu primos Christianos seu Philonianos Therapeutas vitam perfecte monasticam fuisse sectatos verosce existitentes monachos, existimavit, ut quid eos monachorum nomine nuspian distinguit?

180 Sane cum hoc vel sanctus ille pater, vel etiam Eusebius, quorum tamen alter vitam monasticæ commendare, alter, Philonianos Therapeutas Christianis accensendos, probare conatur, nuspian fecerit, id utique, a neutro pro veris monachis, qui, habitu, tonsura, professione solemniter edita, vivendi ratione a reliquis Christianis secreti, perfectiore vita monasticæ normam essent professi, habitos fuisse seu primos Christianos seu Philonianos Therapeutas, haud infirmo, uti Nourrius supra recitatis verbis innuit, argumento etiam est; ut proinde Areopagitici, sedulo omnibus, quæ, ut monachos tales, quales ab Operum Dionysianorum auctore loco supra cit. describuntur, Dionysii Areopagite ætate existitentes, probent, in medium de Therapeutis, ab Hieronymo et Eusebium memoratis adducunt ad

*libri dicti
auctorem non
esse Areopagi-
tiam, fere
certum ap-
paret,*

AUCTORIA
C. B.

ad veritatis trutinam expensis, neutiquam id, quod volunt evincant. Adhuc quidem in rem suam allegant Essaos seu Essenos, a Philone pariter, ut et a Josepho, memoratas; verum cum hi, ut iterum Papebrochius in suis ad Sebastianum a S. Paulo Responseonibus articulo 15, § 7 dilucide ostendit, haud veri monachi, mo ne Christiani extiterint, nec sic vel utcumque suam de veris, qui jam inde a Dionysii Areopagite extiterint, monachis opinionem Areopagitici firmant. Jam vero, cum id ita habeat, nec iisdem Areopagitici quo hanc stabilient, argumenta alia, quam jam refutata, suffragentur enimvero monachos tales, quales ab Operum Dionysianorum auctore Ecclesiastica Hierarchiae cap. supra assignato describuntur, Dionysii Areopagite extate non extitisse, huncque proinde illorum aut saltem Ecclesiastica Hierarchiae auctorem esse non posse, vix non etiam certum e supra recitatis Nourrii verbis, omnibusque, quibus haec firmavi, rationibus jam aductis appareat.

*ut et ex eo,
quod in co-
dem libro*

B *181 Id ipsum porro prope certum etiam apparet ex ecclesiasticis ceremoniis ritibusque, quibus fuisse extate sua sacros Ordines collatos, Baptismique et Eucharistia Sacraenta administrata ac suscepta, Operum Dionysianorum auctore Ecclesiastica Hierarchiae cap. 2, 3 et 5 affirmat. Pontifex, inquit iam dicto cap. 3, precem sacram ad altare Dei celebraturus, ab ejusdem suffitione initium faciens, universum circuit chorii ambitum, donec rursum ad altare divinum rediens sacram infit Psalmorum melos, omni ordine ecclesiastico sacram ipsi Psalmiodiam succinente. Per ministros exinde consequenter sacrarum Scripturarum lectio recitat; qua finita, sacro ambitu arcentur catechumeni, et cum iis energumeni ac penitentes, illis, qui divinorum aspectu et Communione digni sunt, remanentibus. Porro ministrorum quidem alii clausis templi foribus assistunt, alii vero aliud quidquam, quod sit ordinis sui, agunt. Qui autem in ministrorum ordine primas tenent, una cum sacerdotibus divino altari Panem sacrum Calicemque benedictionis imponunt, ab universa plenitudine Ecclesiae communi hymnologia praemissa. Ad haec divinus Pontifex sacram peragit precationem sanctamque cunctis pacem appetatur: et dum omnes invicem amplexantur, mysticae sacrorum voluminum recitatio finitur. Tum, lotis aqua manibus Pontificis ac sacerdotum, Pontifex divini altaris medio assistit, circumstantibus illi solis ministrorum primoribus una cum sacerdotibus.*

C *ritus Areo-
pagitix state
nondam usi-
tati, memo-
rentur.*

182 Porro ubi Pontifex sacrosancta Dei munera collaudavit, divinissima consecrat mysteria, quae etiam celebrata sub symbolis sacrosancte dispositis in adspectum ducit, exhibitus divinorum operum muneribus, ad sacrosanctam eorumdem communicationem cum ipsem accedit, tum ceteros invitat. Accepta denique dataque divinia communione, in sacram desinit gratiarum actionem; populoque divina tantum symbola contiente, ipse semper Spiritu divino per beatas ac spirituales contemplationes hierarchie ad sacrosanta mysteriorum primordia in divini status puritate ducitur. Ita hactenus laudatus auctor, ritus sane, quibus extate sua sacra-tissimum Eucharistiae Sacramentum confectum fuisse, prodit, tam distinctos tamque regulatos, quam quarto aut quinto Ecclesiae seculo fuerunt recensens; cum autem, dum supra dictis cap. 2, et 5 de ritibus, quibus Baptismus et sacri Ordini-

nes extate sua fuerint collati, sermonem instituit, idem etiam faciat, nec certe, ut Papebrochio nostro tom. 3 Maii in Commentario, Actis S. Pachomii prævio, num. 28 est visum, verosimile appareat, ritus in sacrorum ordinum collatione Sacramentorumque susceptione tam fuisse distinctos, fixos et regulatos Dionysii Areopagita extate, quam fuerunt postmodum quarto aut quinto Ecclesiae seculo, inde enimvero, librorum, in quibus, Sacraenta ritibus hujusmodi fuisse administrata ac confecta, adstruitur, auctorem esse non posse Sanctum nostrum, pene certum etiam apparel, ut hic erat monstrandum

CAPUT XIII.

Validissimum, quo Opera, quæ sub Dionysii Areopagitæ nomine circumferentur, sancto huic vindicare Areopagitici ntuuntur, argumentum refellitur, nonnullisque adhuc, quæ pro iisdem Operibus Areopagitæ vel abjudicandis vel attribuendis faciunt, adductis, hunç illa non habere auctorem prope etiam certum esse, concluditur.

In Operibus, quæ Dionysii Areopagitæ nomine circumferuntur, mira fere ubique elucta auctoris sanctis; cum autem hic, sese Dionysium Areopagitam fuisse, loco non uno luculentissime prodat, hinc Areopagitici, re etiam vera Areopagitam illum fuisse, contendunt, ne scilicet, qui vir Sanctus fuisse et certissimis indiciis videatur, pro impostore ac sacrilego sit habendum. Atque hoc quidem argumentum est hujusmodi, ut non aliud validius pro vindicandis Dionysis F Areopagite Operibus, quæ sub ejus nomine circumferuntur, pugnare videatur. Leonardus Lessius in Epistola, ad Lassellum anno 1615 Lovanio Parisios scripta, elegantissime simul ac nervosissime id ponit. Lubet idcirco isthanc ex apologetica de S. Dionysii Scriptis Lasselli laudati Disputatione, in qua exstat, integrum hoc transcribere. Sic habet: Litteras reverentiae vestre datas Parisis xiv Aprilis accepti xxv ejusdem. Miror, post patris Martini Delrio Vindicias Areopagiticæ, adhuc superesce aliquos, qui de hoc Opere dubitent, an auctori illi sit vindicandum: dissolutis enim adversariorum ratinunculis, tot profert veterum auctorum (inter quos multi summi Pontifices et viri sanctitate illustres) testimonia, quibus Scripta illa S. Dionysio Areopagite tribuuntur, ut vix putem, esse aliquod antiquorum Patrum Scriptum, quod pluribus testibus suo auctori possit vindicari.

184 Mihī vero res adeo perspicua videtur, ac imprimitis Lessius, ne is, qui Areopagitam sese aperte prodi, et

A et ego, ex quo auctorem illum legi, convictus sum. Si Opus illud non esset magni illius Dionysii Areopagitae, qui temporibus Apostolorum vixit, sed alicuius posterioris, ut Dionysii Alexandrini, vel Corinthii, vel cuiusdam, qui aliquot saeculis postea temporibus Justiniani II circa annum Domini sexcentesimum nonagesimum vixerit, ut vult Scaliger, auctor ejus esset mendax, hypocrita et impostor. Ait enim, preceptorum et institutorem in rebus divinis se unam cum Timotheo habuisse S. Paulum, deinde S. Hierotheum, ut videre est libr. de Ecclesiastica Hierarch. c. 2, par. i, et de Divinis Nom. c. iii et c. vii. Adfert objectionem Elymæ magi tamquam aequali et contemporanei, de Divinis Nominibus cap. viii; item cap. iii ait, se interfusse coetui Apostolorum et fratrum, qui convenerant ad contundendum corpus beatissime Virginis: ibidem adfuisse Petrum et Jacobum; ejusque rei Timotheum esse probe conscient. Hierotheum preceptorum ibi post Apostolos excelluisse in laudanda divinitate: sribit epistolam ad Polycarpum, aliam ad Titum, aliam ad S. Joannem B Euangelistam in Patmo exulanten, et in ea narrat, sibi revelatae ejus liberationem et reditum in Asiam. Sribit ad Apollonhem, horatur eum ad fidem Christi; et commonet eclipsim, quam simul viderint in Agypto tempore passionis Dominicæ; quomodo eam conspexerint, que verba inter se communariunt.

AUCTORE
C.B.
parvisque elo-
quentia indi-
cua non ob-
scura præbet,

186 Quod ad elocutionem attinet, eam quoque Angelicam potius dixeris, quam humanam, adeo sublimis est; nimirum ut conceptionum sublimitatem orationis sublimitas exæquet, quis post Apostolos umquam de divinis ita locutus est: Τρίας ὑπερούσια και ὑπέρβαθε, και τ. λ. πάσα θεῖα πατρικά και νικητῆς εἰς τὴν πάντων ἔξηρημένης πατριαρχίας και νικηγόλας δεδόμενα. Τὸ θεαρχικὸν Πνεῦμα. Πρὸς τὸν ἀρχιφωτὸν Πατέρα. Πρὸς τεῖν υπεράρχοντος ἀρχεῖν. Τὸν ἀρχικὸν και ὑπεράρχον τοῦ θεαρχικοῦ Πατρὸς φωτοδοσίαν ἀδύλους και ἀτρεμέσιον νοῖς ὄφιλοις εἰσδέξμενοι υπερούσιος αὐτοῦ θεαρχικοῦ ἐνέργειαν, et mille alia non coacta, non laboriose quiescit, sed sponte ex altissima contemplatione fluentia. Legi S. Augustinum de Trinitate, et multa S. Gregorii, cognomento Theologi, Opuscula, et aliorum Patrum doctissimos Tractatus, nemo tamen ex illis visus est mihi Dionysium vel doctrinæ sublimitate, vel dicendi majestate æquare. Quam ob causam mirantur illam non solum omnes doctores scholastici (quorum aliquot etiam Commentariis illum illustrarunt) sed et SS. Patres, qui illum legerunt, ut S. Joannes Damascenus, S. Maximus, E Michaël Syngelus, et alii multi, quos recenset Delrio. Ex quibus constat, auctorem istius Operis fuisse eminentissimæ sapientia et magnæ sanctitatis virum, ut, qui totus in rebus divinis et angelicis contemplationibus ubique versetur, et Timotheum passim ad rerum divinarum assiduum theoriam, relictis omnibus, que sub sensu cadunt, hortetur.

pro impostore
siti habendus,
Operum illo-
rum aucto-
rem certo
esse Areopa-
gitam, con-
tendunt.

187 Quis talem ac tantum virum credat tam putide voluisse mentiri, et tam absurdâ hypocrisi falsa quadam specie antiquitatis et Apostolicæ consuetudinis mundo imposturam facere? Non cadunt ista in virum probum et sane mentis, multo minus in sapientissimum et sanctissimum. Denique, quo sine haec omnia secisset et se alium finxit, quam revera fuit? an ut labores suos, et gloriam illis debitam, per scelus et amentium perderet? Poterat enim nomen suum et veritatem patefaciendo, maximam sibi gloriam toto orbe et omnibus saeculis duraturam comparare, et maximis doctoribus Ecclesiae aquari, vel etiam preferri. Poterat omnium theologorum, qui umquam futuri sunt, admirationem, amorem et benedictionem sibi conciliare et illustrissima ingenia ad sui imitationem provocare. Quorsum per mendacia et improba facta, per hypocrismi et imposturas indignissimas et inauditas voluisset tanto se bono privare et nomen suum aeternis tenebris involvere? Haec ratio me ita convincit, ut nihil de auctore hujus Operis possim dubitare: nec quisquam, opinor, dubitabit, qui, lecto diligenter Operi, ista experderit. Legi saepius et accurate omnia expendi, itaque mihi placuit, ut hunc Dionysium jam a triginta sex annis in Patronum delegerim, et semper in Sacrificio Missa nominatum invocarim, mihi ejus sapientiam et spiritum imprecans. Dolui subinde, quod non melius esset conversus, nec vis verborum ejus multis locis expressa, sed alia substituta, quæ lectorum possent in errore conjicare, ut plurimis exemplis possem ostendere. Quam ob causam statui ego aliquando illum transferre, et in eum finem multa annotavi. Verum per alias occupationes numquam sat otii suppeditavit. Gaudeo, et gratulor tibi, quod hunc laborem suscepseris, eoque nomine omnes theologi, presertim qui

111 Graece

quique insu-
per summa-
sapientia,

C nobis primus theologiam symbolicam et mysticam tradidit. Excudit tamen Opus illud de Symbolica theologia, et solum diversis locis ejus dat aliquod specimen; ex quo possumus conjectare, quam admirabile et sublime Opus illud fuerit. Excudit et aliud Θεολογικαι ὑποτυπώσεις inscriptum, cuius ipse meminit variis locis. Nemo eorum, quæ in Sacramentis geruntur, mysteria et occultas significaciones profundius aut copiosius patefecit. Jam vero quam sana ubique in tanta sublimitate Theoriæ de maximis Christianæ religionis dogmatibus doctrina, ut de tribus in simplicissima Divinitate hypostabis seu personis, de earum processione et distinctione, de unitate essentiae, de indivisa operatione, de admirabili unione naturæ divinæ et humanae in una hypostasi Verbi, de natura mali, de efficacia Sacramentorum, de augustissimo Eucharistia Sacramento, quod ex sententiæ sui inclyti Praeceptoris (Paulum vel Hierotheum intelligens) dicit esse τελετῶν τελετῶν, quasi dicas Sacramentorum omnium perfectionem.

Octobris Tomus IV.

AUCTORE
C. B.

Verum nec
sic, cum
aliquin,
uti ex au-
ctore ano-
nymo pro-
batur,

Graecæ linguae non satis sunt periti, tibi multum debebunt, si facilem illis aditum ad tantum auctoris lectionem et intelligentiam patefeceris.

188 Ita hactenus Lessius; verum argumentum, quod magno conatu parique verborum ornatus hic proponit, nimium ac proin nihil, non secus ac alia multa, probatum dat. Liguët id ex iis, que auctor anonymous in Problemate de Dionysii Operibus, eruditis anno 1708 proposito typisque Parisiensibus excuso, in medium adducit. Is postquam part. 1, propositione 5, art. 1 idem quantum ad substantiam, quod Lessii verbis jam exhibui, argumentum proposuit, id mox refutaturus, articulo 2 librorum suppositionem sub nomine auctorum, qui eos non conscriperant, primis Ecclesiæ seculis initium habuisse, ostendit, in Latina Venetiæ adornata editione sequentem scribens in modum: Non solum quartæ seculæ hec prava invalidū consuetudo falso supponendi libros aliquos alienis auctoriis, sed ab ipsis Ecclesiæ primordiis quamplurima habemus hujuscē suppositionis exempla. Auctor Constitu-

Btionum Apostolicarum, qui diu sub nomine S. Clementis Papæ et martyris innouit, queritur, quod ab ipsis Ecclesiæ incunabulis libri aliquot exitiosi et veritati contraria in Ecclesia prodierint, Moysi, Enoch aliisque Veteris Testamenti patriarchis falso inscripti. Constat pariter, tunc temporis sub venerando Apostolorum nomine plura Evangelia, Acta, Apocalypses, Epistolas aliaque hujuscē generis fuisse a Catholicis evulgata, ut nihil dicam de hereticis, quorum meminit S. Epiphanius, qui similibus fraudibus celebres fuere. Evangelia enim secundum Ægyptios et secundum Hebreos; Acta S. Pauli et S. Thecle sub nomine S. Luce a quodam presbytero, S. Pauli discipulo, falso quodam zelo in suum Magistrum abrepto, conficta aliaque hujuscē furfis plura, monumenta sunt et indicia certissima hujuscē suppositionis.

et Epistola,
falso et S.
Martiali
supposita,
S.
Martiali ta-
men,

189 Constat pariter, S. Salvianum presbyterum sub ementito Timothei nomine latere voluisse, et Vincentum Lirinensem sub nomine Peregrini, et Vigilium Tapsensem, Arianos, Nestorianos et Eutichianos impugnare agressum, id praestitisse sub ementito nomine S. Athanasii, Idaci Clari et S. Augustini, qui ante ipsum cum his hereticis confixerant. Plura alia proferri possent hujuscē suppositionis exempla, quæ non minus admirationis habent, quam propositum hujuscē Auctoris, de quo agimus, qui sub S. Dionysii nomine latere voluit. Apologista igitur hujuscē Patris nullum praesidium aucupari possunt ex principiis in quinta propositione (num. scilicet proxime prægresso a nobis jam memoria) firmatis, nisi velint legitimas agnoscere eas lucubrationes, quas certo norunt esse apocryphas et suppositas, et ut tales ab eruditis communiter explodi; hisce autem premissis, præfatus auctor mox articulo sequenti bina allegat suppositionis exempla, qua jam inde a primis etiam Ecclesiæ seculis adscripti fuerunt libri auctoriis non suis, a quibus sese compositos, ii ipsimet, utul sanctitatem ubique spirantes, falsoprodebat; ac primum quidem, quod ab Epistolis, S. Martiali falso suppositis, repetit, lector ob oculos ponit sequentibus hisce verbis: Neminem esse, credo, qui inficiari velit, duas Epistolas S. Martialis, Galliarum apostoli, nomine inscriptas, quarum una ad fideles Burdigalenses, altera ad Tolosanos data est, esse suppositionis. Difficile

tamen non esset demonstrare, eas genuinas esse ac germanas, si argumenta, que proferunt in hac quinta propositione S. Areopagite patrōni, satis essent ad vindicandam S. Dionysio illorum Operum possessionem.

190 Primo siquidem illa Epistolæ, huic Gallicarum apostolo affectæ, testimonium reddunt, earum auctorem esse, appellarique Martialem, ipsum fuisse apostolum Jesu Christi, cum eo vixisse, ipsi ministrasse, cum in ultima cœna sanctissimum Eucharistie Sacramentum instituit; adfuisse in horto Gethsemani tunc temporis, cum Judas amantissimum Praeceptorem pacis osculo tradidit, fuisse cum aliis discipulis, cum Christus Lazarum a morte revocavit, et tandem vidisse Jesum Christum post suam resurrectionem, et præcipue ea die, qua ad cœlos ascensit. Secundo haec Epistolæ sanctæ sunt et sancto quadam spiritu conscripte. « Pie sunt, » ait Cardinalis Bellarminus, et ante ipsum Sextus Senensis, « piætatem redolent. » In iis agitur de Incarnatione Verbi, de ejus Nativitate, Vita, Passione, Morte, Sepultura, Resurrectione et in celum ascensione. Sermo pariter instituitur de Misso Sacrificio, de Baptismo, de Penitentia, de Signo Crucis et quampluribus aliis traditionibus. Tertio explicatur in hisce Epistolis Mysterium sanctissimæ Trinitatis, modusque ille mirabilis, quo Filius procedit ex Patre, et Spiritus Sanctus ex Patre et Filio. Omnia præterea sanctitatē spirant, nihilque in iis deprehendit, quod ad veram solidamque pietatem non informet, maximumque et horrorem vitio et virtuti amorem non conciliat. Tandem ut omnia uno verbo complectar, sanctæ sunt, non solum quia omnia, quæ continent, sancta sint, sed quia sanctus potest esse earumdem usus. Nonnulla Gallicanae ecclesiæ ex iis Epistolis plures lectiones pro divinis Officiis mutuarunt, quæ publice in Ecclesia récitabantur.

191 Exstant adhuc in archivis RR. PP. Benedictinorum S. Augustini Lemovicis, et S. Illidi Claramontii, nec non in monasterio RR. PP. Grandimontensi, et in cathedrali Lemoviseni plura antiqua Breviaria manuscripta, in quibus leguntur hujusmodi lectiones in Officiis divinis, ex Epistolis S. Martialis deprompte. In Quaternario pariter Sanctorum diœcesis Burdigalensis in hac urbe impresso anno MDCXL et F a pluribus provincialibus conciliis ordinato: « Ex Decreto Conciliorum Provincialium. » Lectiones secundi Nocturni pro Officio S. Martialis, quod pridie Kalendas Julii in ea ecclesia celebratur, desumptæ sunt ex Epistolis, quæ hujuscē S. Episcopi nomen præ se ferunt, et ex ipsius Vita, a S. Aureliano conscripta: « Ex Epistolis S. Martialis, et Vita, scripta a S. Aureliano. » Theologi et controversistæ harum Epistolarum auctoritatem quotidie usurpant, et ad fulcienda Christianæ religionis dogmata et ad oppugnandos hereticos, eosque de pluribus, antiquis Ecclesiæ traditionibus convincendos. Fructus pariter admirabiles, quos haec Epistole semper in Ecclesia peperunt, præclara elogia, quibus tot celeberrimi viri eas per plura secula exornarunt, certissimo arguento nobis esse debent, ipsas et sanctas esse et sancto quadam spiritu elucidabatas.

192 Post tot igitur et tam præclara testimonia dicendum erit, ipsarum parentem et auctorem non alium esse, quam S. Martialem, qui primo Ecclesiæ seculo vixit; alias dicendum fore, ea- rum

ut pote quem
sui auctorem
aperte pro-
dunt,

sanctitatem
que ubique
spirant,

essent attri-
buenda;

A rum auctorem fuisse mendacem aliquem et sacrilegum simulatorem; quod tamen ab istarum Epistolarum sanctitate longissime abhorret. Sive enim finem species, quem auctor in iis scribendis sibi proposuit, sive argumentum, quod tractant, siue usus, in quoas eas adhibuit Ecclesia, sive frumentum, qui ex eamdem lectione percipitur, eas omnimode sanctas esse, evidentissime constat: ut nihil dicam de his sanctitatis ac pietatis titulis, quibus a tot scriptoribus insignitus sunt, praecipue postquam eamdem meminit Petrus Scholasticus sub exitum seculi noni, id est, centum circiter annos, antequam in loco quodam subterraneo Sacrarum S. Petri urbis Lemovicensis regnante Philippo I. Galliarum rege, id est, anno **mx**, fuisse inventa. Si igitur argumentum, cui tantopere fidunt S. Dionysii Apologista, probat, eos libros, qui ejus nomine circumferuntur, esse Areopagite fatus, illud pariter, quod nos pro S. Martiali instituimus cum idem omnino sit, certissime pariter evincet, Epistolas, que S. Martialis nomine inscribuntur, esse ejusdem Episcopi genuinum Opus.

B 193 *Ita hactenus laudatus auctor, primum et aliquot Opuscula, utus. Athanasio falso affecta, huc tamens. Patriforen adscribenda,*

e duobus dictis exemplis proponens; en modo etiam, qui secundum exhibeat. Nemo est, inquit, qui dubitet, Dialogus de Trinitate et undecim libros de Unitate Divinitatis in Trinitate, non minus ad disputationem Arii cum Athanasio in concilio Nicano, aliamque collationem, quam idem S. Doctor Laodicææ in Syria habuit jussu Constantii imperatoris, fatus esse S. Athanasio affictos, et sub venerando ejus nomine evulgatos; et tamen si principiis ab apologistis S. Dionysii in hac quinta propositione statutis standum sit, haec omnia legitimos esse S. Athanasio fatus fateri cogemur. Primo siquidem idem ipsi libri testimonium perhibent, eorum auctorem ac parentem alium non esse, quam Athanasium; ejus nomen legitur præfixum his Operibus, in quibus testatum habemus, ipsum interfuisse Niceno concilio et cum Ario disputatione. In his refertur singillatim, quidquid in hisce disputationibus contigit, et quomodo cum Ario congressus sit coram judice Probo, qui tandem, partibus auditis, causam Athanasio adjudicavit. Haec omnia certe demonstrant, horum Operum auctorem alium non esse quam Athanasium, nisi dicere velimus, horum scriptores, qui S. Athanasii nomen ementiti sunt, quique certo certius fuerunt Vigilius Tapsensis, cui prius Opus ab eruditis omnibus adjudicatur, et S. Maximus vel Theodoreetus, quorum alterutri duo posteriora adscribuntur, mendaces fuisse ac simulatores; quod nullus hactenus ausus est dicere, quodcumque cum sanctitate cohaerere non potest illorum librorum, quorum argumentum sanctum est et sanctissimum ipsorum usus; cum et confundendis hereticis et confirmandis Christianæ religionis mysteriis apprime inservierint.

C 194 *Tale est, quod auctor anonymous supra laudatus allegat, suppositionis, de qua hic agimus, exemplum alterum, a pluribus lucubrationibus, S. Athanasio falso affectis, repetitum; cum autem et haec, et S. Martialis (ad i. auctor anonymous num. 189 et seqq. recitata verba) suppositæ epistola sanctitatem ubique spirant, nec tamen, ne, a quibus vere sunt contextæ, pro impostoribus ac mendacibus sint habendi SS. Martialis et Athanasio, quos sui esse auctores, luculentissime, utut falso, produnt, adscribendæ sint, consecratum, sit, ut, eum prorsus oppositum e Lessio ad*

Lansselium, quod Areopagitici urgere solent, argumento adstruendum fore, nimium id certo probet, utque proinde, Dionysiana Opera, que et ipsa sanctitatem ubique spirant, Dionysio Areopagite, quem tamen sui esse auctorem, loco non uno apertissime indicant, attribuenda esse, neu quicquam evincant, contra, ac Areopagitici contendunt. Nec quidquam ad rem facil, quod Areopagitici cum Lessio (adi. hujus num. 187 et seqq. recitata verba) adjungunt de fine, quem Operum Dionysianorum auctor propositum sibi habuerit.

195 *Etsi enim is sibi, genuino suo patefacto nomine, et maximam ex Operibus suis gloriam comparare, et posteritatis amorem justa ac admirationem conciliare valuerit, quid ni tamen factum esse possit, ut insigni, quo tenebatur, fidei tutandæ studio abreptus tantum illud suum bonum contemnere, Dionysii Areopagite nomine, quo majorem dictis suis auctoritatem adjungeret, contexta a se Opera inscribere voluerit? Operum Dionysianorum auctor Ecclesiastice Hierarchie cap. 3 § xi sic scribit: Dei-principalis bonitatis infinita benignitas benevolè per se nostri curam gerere non destitit, sed nostro maxime cum ratio, ob quam;*

rum omnium vere particeps absque peccato, humilitatem nostræ unita, salvo proprietatum suam statu, equo inconfuso et inviolato,... nostrum... statum e diverso clementer immutavit; libro autem de Divinis Nominibus cap. 1, § 4, idem, quod textu jam nunc recitato, etiam docet sequentibus hisce verbis: Qui aeternus est, temporalem sumpsit accessionem nec non ad intima nature nostræ descendit, qui universum totius naturæ ordinum superessentialiter transcendent servatis tamen proprietatibus suis prorsus integris et inconfusis.

D *Ita duabus jam citatis locis Operum Dionysianorum auctor; cum iis autem, naturam humanam, proprietatibus suis servatis prorsus integris atque inconfusis, assumpsisse Dei Verbum, duasque adeo hoc habere naturas, non obscure edocet, Eutychianorum heresim, que in Dei Verbo uti unam dumtaxat personam, ita etiam unam tantummodo naturam statuit, apertissime proscribit. Jam vero, cum id ita habeat, nec minus aperie, uti haud difficulter potest monstrari, Nestorianam etiam haeresim damnet, hanc illum haud ante annum 429, quo circiter haeresis Nestorianæ est orta, imo nec ante annum 447, quo circiter Eutychianorum secta initium accepit, Operibus suis conscribendis admovisse manum, eruditii non pauci contendunt, et sane haud immixrito: cum enim ex eo, quod doctrinam de sanctissimæ Trinitatis mysterio, Arianorum de hoc haeresi clarissime oppositam, tradat, Opera illum sua ante hanc exortam non exarasse, verosimillimum a plurimis existimetur, ob rationis paritatem, nec id ante Nestorianam et Eutychianam haereses exortas fecisse, verosimillimum potest videri. Erit quidem, qui hic iterum fortassis opponat, Dionysiana Opera a S. Gregorio Nazianzeno, a S. Cyrillo et Proculo, Atheniensi philosopho fuisse laudata, citiusque proinde, quam jam dictum sit, fuisse contexta.*

F 196 *Verum, etsi quidem SS. Gregorius Nazianzenus et Cyrilus ante exortam Eutychianam haeresim floruerint, anne tamen seu hic seu ille Dionysia Opera laudari cognitaque adeo habuerit, admodum est dubium atque incertum, uti, quæ hujus Appendix cap. 2 et 4, numeroque item 80 et seq. in medium adduxi luculententer ostendunt; quod autem ad Proclum, Atheniensem*

*inter annos
451 et 451
verosimillime
contexta,*

AUCTOR.
C. B.

Athenensem philosophum, spectat, præterquam quod, an hic Dionysiana Opera laudarit, ex iis, que eusdem Appendix num. 84 dixi, dubium pariter sit atque incertum, philosophus ille sub Leone I, qui anno 457 post Marciani obitum imperio potitus, anno 474 e vivis excessit, primum floruit, ut proinde, etiam illum Dionysiana Opera subinde laudasse, imo et adhibuisse, dederimus, consecrarium inde non fiat, ut hæc, Nestorianæ et Eutychianæ heres nondum exorta, ab auctore suo fuerint contexta. Ac ego quidem, cum res ita habeat, id ab isthoc inter annum 451, quo oecumenica synodus Ephesina adversus Nestorianos, et annum 451, quo Chalcedonensem contra Eutychianos celebrata est, verosimilime esse factum, opinor. Ita animo comparatus sum, quod, cum equidem, uti e pluribus in hac Appendix jam disputatis intelliges, sub seculi vñ finem, imo forte haud diu etiam post Chalcedonensem anni 451 synodum Dionysiana Opera nota esse incepint, horum sane scriptio, utpote e mox dictis Ephesina etiam anni 451 synodo haud anterior, aptissime eo temporis spatio, quod inter annum 451 et annum 451 effluxit medium, signari posse videatur.

in scribi
Areopagite
ab auctore
suo non po-
tuisse, vo-
lunt, haud
satisfacti,

198 Porro, cum res ita habeat, tuncque Nestoriani et Eutychiani, uti ex historiographis passim obviis palam est, maximas turbas excitarent, facile enimvero factum esse potest, ut Operum Dionysianorum auctor, non minus ad fidem orthodoxam tulendam, quam illi ad hanc labefactandam, propensus, non tantum in turbulentos adeo hereticos calamus strincerit verum etiam, quo meliori successu id faceret, magnum ac venerandum Dionysii Areopagite nomen Scriptis suis, nulla omnino gloriæ, quam sibi ex hisce, proprio suo nomine vindicare potuisse, ratione habita, praefixerit. Fuit quidem præterea scriptor ille, uti ex iis, que litteris commendavit, appare, sapientissimus iuxta ac sanctissimus; ut mendacium, officiosum etiam, ut aiunt, nec licitum estimatur, nec facile admisurus fuisse videatur; verum cum alium sese, quam revera esset, fingendo aliaque insuper, et fictioni isti et quibusdam factis, quæ, utul falsa, pro veris et fama publica populariæ traditione habebat, confirmandis nata, comminiscendo nemini prorsus injuriam illaturus, nec gravioris adeo culpæ seu mendacia, seu alia qualiacunque delicta commisurus esset, factum facile esse potest, ut papæ summo, quo flagrabat, fidei orthodoxæ tulendæ ardore minime sibi a tantilla, et qua maximum obuenturum esset bonum, nova incurrienda abstinentium duxerit, maxime cum illam, uti ex optimo, e quo admittetur, fine ultimum exca sandam, ita etiam a Domino facile condonandum, putare juve merito posset. Omnibus itaque seduto examinatis, nec ratio, ob quam Opera Dionysiana, si ab Areopagite vere concinnata haud sint, Areopagite nomine inscribi non potuisse, Areopagitici causantur, sat firma ac solida appare.

cumque nec
alia, quæ
Areopagiti

199 Dispiciamus modo, an alia, quæ Areopagiti, ut Opera Dionysiana Areopagite vindicent, potissimum adhuc allegant, fuisse illa abs hoc contexta, evictum dent. Nec Deo moris, nec æternæ, aiunt, illius providentiaz est Opera vana, et fictis mendaciis, plena, veris honestato miraculis; Opera autem Dionysiana, cum infirmis, qui vario morborum genere conflictabantur, in S. Dionysii Areopagite honorem applicarentur, multis divinitus miraculis honestata fuisse, Hilduinus, rei gestæ oculatus testis apud

Surium in conscripta a se ad Ludovicum Pium D Epistola num. 4 affirmat. Ita adhuc Areopagiti; verum et hoc illorum præsidium tam infirmum est, ut vel ipsis Hilduni verbis expugnari videatur. Ut res manifesta evadat, juverit ea, que hoc spectant, transcripsisse. Sic habent: Authenticos... eosdem libros (Opera nempe, Dionysii Areopagite nomine circumferri solida) Graeca lingua conscriptos, quando oecumenus ecclesie Constantopolitanæ et cæteri missi Michaelis legatione publica ad vestram gloriam compendio functi sunt, in ipsis Vigilia solennitatis sancti Dionysii pro munere magno suscepimus. Quod donum, devotioni nostræ acsi cœlitus allatum, adeo divina est gratia prosecuta, ut in eadem nocte decem et novem nominatissimæ virtutes in ægrotorū sanatione variarum infirmitatū ex notissimis et vicinitati nostre continguis personis ad laudem et gloriam sui nominis orationibus et meritis excellentissimi sui Martyris Christus Dominus sit operari dignatus. Ita laudatus Hilduinus, eo ipso die, quo Dionysiani libri in monasterium suum fuerunt illati, decem et novem miracula fuisse patrata, diserte testatum faciens: verum cum simul, E isthæc non eorumdem librorum virtute aut applicatione, sed excellentissimi sui martyris Dionysii meritis et orationibus a Christo Domino edita esse, haud obscure affmet, inde enimvero, libros illos a S. Dionysio Areopagita fuisse contexta, perperam etiam Areopagiti arguunt.

200 Nec apte id ex dictis miraculis concluderent, etsi etiam hæc librorum Dionysianorum seu tactu seu applicatione contigissent. Dæmonia enim ab his, qui nec Christi discipuli, nec Christi erant, ejusdem Christi nomine fuisse ejecta, eruditior etiam vulgo notum est, uti et ex vera tantum ardentique Christianorum fide sapsissime etiam alias miracula a Deo fuisse impetrata. At vero, aiunt adhuc Areopagitici, de tempore, quo Scripta, Dionysii Areopagite nomen præfertia, fuerint contexta Sanctoque huic supposita, inter Anti-Areopagiticos non convenit. Fateor, sic habet; ac horum quidem alii quarto, alii quinto aud etiam sexto Ecclesiæ seculo Operum Dionysianorum scriptiōnem innescunt; verum quid tum? Hincne consequens est, ut, qui isthanc adoravat, Apostolorum ætate floruerit, ac pro Dionysio Areopagita sit habendus? Qui Opera illa Areopagita adscribunt, inter sese pariter, dum alii isthæc Ecclesiæ primum notæ Patribus cognita fuisse, alii contra in occulto, non unam omnibus occulitions assignantibus causam, prioribus Ecclesiæ seculis mansisse, contendunt, haud parum dissentiant; verum hinc, que Dionysii Areopagita nomine circumferuntur, Opera spuria esse ac Sancto huic falso supposita, inferri Areopagitici haud patientur, et merito quidem: quod cum ita sit, ex eo etiam, quod Anti-Areopagitici de tempore, quo ea-le[m] Opera Dionysio Areopagite fuerint supposita, sese inter dissentiant, genuina hæc esse ac vere a Dionysio Areopagita fuisse composita, nequit inferri. Plus itaque roboris non habet hoc postremum, quod adhuc Areopagitici pro opinione sua allegare solent, argumentum, quam quod, huic proxime jam præmissum, repelunt a miraculis, quibus, Opera Dionysiana Areopagite esse attribuenda, oculum ipsum fuerit testatum.

201 Jam vero, cum id ita habeat, aliaque præterea, que Areopagiti pro opinione sua allegare adhuc solent, haud minori, quam jam refutata,

adducunt,
Opera illa
ab Areopagita
vere fuisse
contexta,
evincant,

F

*Opinonem, quæsea Areopagiæ abju-
dicat, prope etiam certam
esse, conclu-
ditur.*

futala, facilitate solvi queant, uti cuique, qui vel supra sèpissime laudatam Nourrii de Dionysianis Operibus Dissertationem vel alias Ante-Areopagiticorum lucubrationes evolverit, patescat, quid adhuc impedit, quo minus ob rationes in hujus Appendixis recursu allegatas, longe probabiliorem, imo prope etiam certam astimemus opinionem, quæ Dionysiana Opera Areopagita abjudicat? Fuit quidem, cum sublimata tantum hanc amplecterer, quod ob SS. Anastasii Sinaïæ et Maximi auctoritatem, num Dionysiana Opera a S. Dionysio, Alexandrino sub seculum III medium patriarcha, scholiis fuisse illustrata, quam maxime dubitarem; verum rationibus, quas in hac Appendice cap. 1 exposui, feliciter tandem scrupulo illo liberatus, rationibusque aliis, quas ejusdem Appendixis cap. 2 et seq. allegavi, a nullo prorsus Patrum, qui prioribus quatuor Ecclesiæ seculis floruerint, citata fuisse Dionysiana Opera, propemodum effectus omnino certus, negativum, ut vocant, quod ab illorum omnium ac nominatim etiam a mox memorati

Dionysii Alexandrini de hisce silentio repetitur, argumentum tantum apud me valuit, ut vel ob id solum præfata Opera primo Ecclesiæ seculo nondum fuisse contexta auctoremque proinde non habere Areopagitam prope certum existimarem. Nec dubito, quin in hanc opinionem meam concessuri sint aut omnes aut certe plurimi, qui, quæ mox dictis capp. disserrui, atento prejudgetu ciusque vacuo animo expenderint. Ac universim quidem omnia, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, Opera Sancta huic abjudicanda, e negativo, quod mox dixi, argumento opinor; singillatim autem quasdam horum partes, conscriptos scilicet de Divinis Nominibus, deque Cœlesti et Ecclesiastico Hierarchiis libros, Dionysio Areopagita attribui non posse, vix non indubitatum etiam faciunt positiva, ut vocant, quæ in hac Appendixe cap. 9 et tribus seqq. adduxi, argumenta; quod cum ita sit, ne repetendo quæ jam dicta sunt, inutiliter tempus teram, lectorum ad capp. proxime dicta brevitas causa remitto, huicque Appendixi finem impono.

B

DE S. DEMETRIO EP. CONF.

E

ALEXANDRIÆ IN AEGYPTO

I. H.

SYLLOGE HISTORICO-CRITICA

§ I. Sancti e Fastis Habessinis memoria, mira ad episcopatum electio probata prodigiose castitas, variique illius temporis Martyres contra Dodwellum exhibentur.

ANNO CHRISTI
CXXXI.
Sanctus, cu-
jus hodie
apud Habes-
sinos annun-
tatio.

Undecimus hic post S. Marcum Evangelistam Alexandrinorum Episcopus, rebus inter eum et Origenem gestis vulgatissimus, in sacris tum Æthiopum, tum Coptilarum Fastis ad XII mense Babæ seu IX Octobris nostri diem ita annuntiatur: Demetrius Patr. Alex. Alia item hujus Patriarchæ memoria in Calendario Æthiopicò ad diem VIII Martii, qui Habessinus est XII Barnaha, seu Bermahat, isdem plane verbis celebratur. Verum posterior hæc annuntiatio non emortualem Sancti nostri diem, sed illum, quo intemerata ejus, etiam in conjugio, castitas prodigiose est manifestata, designare videtur: adhuc enim in Hagiologio Habessino, quod anonymus istius gentis poëta seculo verisimilius XII ineunte concinnavit, hujusmodi dilucidatio: Quia hodie ostendit (S. Demetrius) virtutem virginitatis sue. Præter hactenus dicta rix aliquid de Demetrii sanctimonia cultive aliunde nobis innotescit, unum si excipias desumptum ea Mystagogia S. Petri, XVII Alexandrinorum episcopi, fragmentum, quod in Epistola Justiniani imperatoris ad Menam tom 5 Conc. col. 651 legitur, ubi cum S. Heraclia vocatur Demetrius Beatus Episcopus; et Jobum Ludolfum, a quo in Annotatis ad Fastos Habessinos Vir dicitur sanctitate et sapientia insignis. Neque aliunde Demetrii sanctitati ac cultui obesse aliquid reperi, cur ei in Actis nostris locus denegaretur.

2 Pluribus porro de ejus gestis agunt citatus poëta Habessinus, et Abulbaracatus, scriptor Arabs, apud Vanslebiū; item Abrahamus Ecchellenensis Maronita in Chronico Orientali anno 1651 typis Parisiensibus edito. Atque imprimis mira sunt, quæ de Demetrii ad patriarchalem dignitatem electione posteriores duo scriptores litteris consignarunt, indicantes simul, quam vivendi normam ante episcopatum fuerit secutus. **F** Scilicet nemo haecen, nisi cælebs, Apostolicam S. Marci cathedram Alexandriæ ascenderat. Demetrius, vir agricola, qui jam pridem patruī sui filiam duxerat uxorem, cum eaque illibatam servaral virginilitatem, vitam labore manuum sustentabat: quo tempore patriarcham Julianum lethalis morbus corripuit et ad extrema deduxit. Huic autem nocte, obitum suum præcedente, Deum haud dubie impense precalo, ut gregi jam a sese reliquendo vigilem, dignumque Marci cathedra pastorem sufficeret, atque hunc agonizanti sibi patescere ne gravaretur, adstitit continuo angelus, successoremque hisce verbis indicavit: Qui ingredietur ad te racemum afferens uva, ipse patriarcha erit post te. Quod dum populo, quis ei post mortem successurus esset, interroganti, moribundus Julianus semel atque iterum retulisset, omnes, rei insolentia percorsi (nec enim ineunte Martio, quo id fieri oportebat, maturas uvas reperiri, nec Presulem, aninam jam agentem, superstitem esse ad vindemiam posse, judicabant) senem vi morbi oppressum nescire, quid diceret, in animum inducebant, donec Demetrium

*litteris
tus, patriar-
cha Alexan-
dris prodi-
giæ electus*